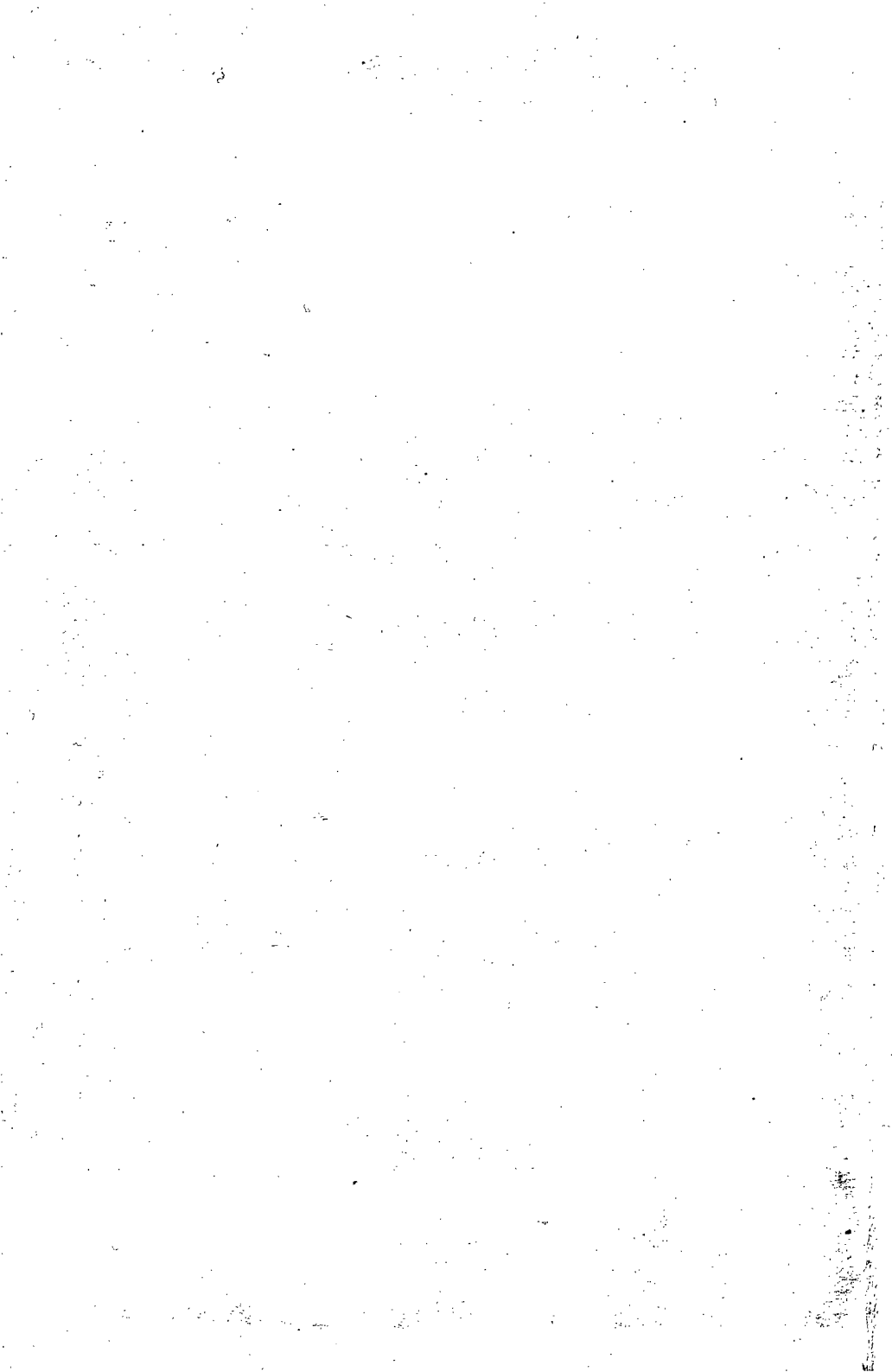

КУРДСКИЙ
ФОЛЬКЛОР

I

ZARGOTINA
K'URDA

ZARGOTINA K'URDA

Berev kirin, hazir kirin, nivisarnasi û pêşgotin nivîsîn

ORDÎXANÊ CELÎL Û CELÎLÊ CELÎL

P'ara 1

*Neşîrxana «Naûka»
Rêdaxstya sereke ya edebiyata fohilatê
Moskva 1978*

КУРДСКИЙ ФОЛЬКЛОР

Собрали, составили, снабдили примечаниями и предисловием

ОРДИХАНЕ ДЖАЛИЛ И ДЖАЛИЛЕ ДЖАЛИЛ

Книга I

Издательство «Наука»

Главная редакция восточной литературы

Москва 1978

С
К 93

Ответственный редактор
Р. Л. Цаболов

Сборник произведений устного народного творчества курдов публикуется в двух книгах. Тексты издаются на языке оригинала. Все они записаны составителями из уст певцов и сказителей. Тексты представлены в латинской графике и сопровождаются подробным научным аппаратом — сведениями об информаторах, комментариями, указателями, а песни — нотными записями мелодий.

К 70303-137
013(02)-78-190-78

© Главная редакция восточной литературы
издательства "Наука", 1978.

Посвящаем эту книгу нашим родителям

Ханума Рзго и Джасме Джалилу.

Предисловие

Курды — один из древнейших народов Ближнего Востока. Их страна — Курдистан — издревле была разделена между различными государствами этого региона; в настоящее время — между Ираном, Ираком, Сирией и Турцией. Общая численность курдов, проживающих на своей исконной территории, по приблизительным данным, превышает 16 миллионов человек¹.

Курдистан всегда служил как бы мостом между Востоком и Западом. По его территории проходили греческие и византийские войска, татаро-монгольские и тюрко-сельджукские орды. В течение всей многовековой истории курды вели борьбу за независимость против чужеземных поработителей.

В начале ХУП в. (1608—1610) с целью усмирения восставших курдов и укрепления северных районов Каджарского государства против набегов кочующих племен Средней Азии шах Аббас I из Курдистана насильственно переселил часть курдов в северные и северо-восточные районы Ирана². В результате многочисленных переселений курды оказались в северо-восточных провинциях Ирана (Хорасана), а впоследствии и на территории Туркменской ССР, а также в закавказских республиках СССР.

Численность курдского населения в пределах Российской империи особенно увеличилась после русско-персидских войн 1804—1813 гг. и 1826—1828 гг., когда к России по Гюлистанскому и Туркманчайскому мирным договорам отошли населенные курдами территории Восточной Армении. Дальнейший рост курдского населения в Закавказье наблюдался после победоносных для России войн с Турцией 1828—1829 гг. и 1877—1878 гг. Процесс переселения курдов в Россию продолжался вплоть до 20-х годов нашего столетия. Таким образом, миграция курдов из восточных районов Турции на нынешние территории Армянской и Грузинской ССР началась более чем сто пятьдесят лет назад. В основном переселялись курды, проживавшие в районах Карса, Сарыкамыша, Эрзурума, Баязита, Игдыра, Муша, Битлиса, Вана и Диарбакыра.

Ныне курды в СССР живут компактно во всех трех республиках Закавказья и в республиках Средней Азии, в частности в Кир-

гизской, Туркменской и Казахской ССР. Общая численность курдов, проживающих в Советском Союзе, по официальным данным переписи населения СССР на 15 января 1970 г., составляла 89 тыс. человек³.

Имея богатые многовековые традиции духовной культуры, курды внесли большой вклад в историю развития культуры народов Передней Азии и мировой цивилизации⁴. „Кому приходит в голову, — писал академик И. А. Орбели, — что причинивший так много огорчений крестоносцам Саладин — курд, что славные в истории Армении и Грузии, славные не только как полководцы, но и как строители культуры, князья Долгорукие — курды по происхождению, что курдами были и соперничавшие с Грузией в борьбе за сложение государственности на Кавказе и правившие в Иране Шеддаиды, что наполовину курдом был писавший по-персидски великий поэт Низами“⁵.

Курдами по происхождению были также выдающиеся арабские поэты и писатели Джамил Сидки аз-Захави, Ахмед Шауки, Маруф Русафи, Махмуд Теймур⁶ и др.

Говоря о курдах, академик Н. Я. Марр в труде „Еще о слове „челеби“, посвященном вопросу о культурном значении курдской народности в истории Передней Азии, пришел к выводу, что „курдские племена представляли и продолжают представлять независимый фактор, значительную общественную и культурную силу“. Ключ этого явления Н. Я. Марр советовал искать в богатом курдском фольклоре, в курдских плясках и песнях⁷.

Естественно, что устное народное творчество курдов постоянно находилось в центре внимания многих выдающихся ученых-востоковедов и путешественников Востока и Запада. Оно по праву заслужило их высокую оценку.

Курдский фольклор разделил участь народа, выдержав самые жестокие испытания. И не только выдержал, но и постоянно обогащался.

После своего путешествия по Курдистану в 1914 г. проф. В. Ф. Минорский пишет, что у курдов очень богатая народная литература: масса сказок, народных преданий, песен⁸. Советский востоковед И. О. Фаризов во вступительной статье к переводу книги В. П. Никитина „Курды“ отмечает, что курдский фольклор по разнообразию жанров и сюжетов занимает одно из первых мест на Ближнем и Среднем Востоке⁹.

Внимание к курдскому народному творчеству объясняется тем, что в нем содержится верное изображение быта, нравов, обычаев и верований народа, веками угнетенного, но борющегося за свободу и независимость¹⁰. Возникновению многочисленных произведений народного творчества курдов, главным образом эпических и лирических, способствовал и их воинственный характер¹¹. Несомненно, многие эпические сказания, песни, легенды и повествования несут на себе отпечаток далекого прошлого и могут служить материалом для изучения этнографии курдов и некоторых событий их истории.

Хранителями курдского фольклора в основном являются крестьяне. Среди них много профессиональных певцов-дангбежей¹², певцов-сказителей и ашугов. Дангбежи исполняют песни без музыкального сопровождения, а ашуги — под аккомпанемент саза или же другого струнного инструмента.

Как свидетельствует академик В. А. Гордлевский, в северо-западном Курдистане народные поэмы разучивались в специальных певческих школах. В этих поэмах воспевались подвиги народных героев. Учителя знакомили учеников с устным народным творчеством, обучали искусству исполнения, передавали им свой опыт и мастерство¹³. У курдов-мукринцев существовали специальные школы, где обучались народные певцы. На юге Курдистана окончивших эти школы называли шаирами.

В Советском Союзе курдские ашуги и знатоки курдского фольклора не только любимцы народа, их талант высоко оценен нашей партией и правительством. В 1938 г. в Союз писателей Армении были приняты народные певцы-сказители Ахме Чоло и Джалиле Рашо.

* * *

Литература, посвященная курдским текстам, делится на две группы.

К первой группе относится литература, изданная только с целью изучения курдского языка, в которой фольклорные тексты служили иллюстративным материалом. Это тексты, приложенные к грамматическим описаниям курдского языка¹⁴.

Ко второй группе можно отнести работы, цель которых не только изучить язык, но и ознакомить исследователей и читателей с лучшими образцами устной словесности курдов, характеризующими их быт и мировоззрение. Обе эти группы записей текстов представляют огромный интерес для исследователей курдского фольклора. Просмотренные нами фольклорные материалы показывают, что многие сборники фольклора изданы до революции в России, которой принадлежит приоритет в этой области. Именно в России изучение курдского фольклора было поставлено на научную основу. Русские ученые способствовали его популяризации, представив впервые его образцы широкому кругу читателей и ученому миру в переводе на французский, немецкий, русский, а также армянский языки.

Академик К. Г. Залеман на заседании историко-филологического отделения Российской Академии наук 22 января 1897 г. в связи с изданием курдских текстов Гуго Макаша заявил: „...Академия не перестанет оказывать свое благотворное покровительство этой именно отрасли иранской филологии (имеется в виду изучение истории, быта, фольклора курдов. — О. Дж., Дж. Дж.), которая, можно сказать, составляет как бы ее монополию“¹⁵.

История русского курдоведения в начале второй половины XIX столетия ознаменовалась выходом научных трудов Петра Лерха, известного специалиста по восточным языкам. Он первым в России записал образцы курдского фольклора из уст курдов. Второй том его труда „Исследование об иранских курдах и их предках северных халдеях“, изданный в 1857 г. в Петербурге, содержит материалы курдского устного поэтического творчества, записанные им в 1856 г. от военнопленных курдов¹⁶. Большую помощь оказала Лерху Российская Академия наук.

Не случайно именно П. Лерх остановил свой выбор на курдах-военнопленных. Крупнейшие ученые того времени академики М. Броссе, О. Бёглингк, Б. Дорн, А. Куник и П. Келпен в своем дозесении, отправленном президенту Академии наук от имени ее историко-филологического отделения, отмечали, что ни один из путешественников, посещавших страны, где жили курды, не был достаточно подготовлен к разысканиям подобного рода.

П. Лерх стал первым европейцем, который предварительно ознакомился с жизнью курдов во всех аспектах: географическом, этнографическом, лингвистическом и историческом. Для этого он использовал значительное число старых и новых записей путешествий на английском, французском, немецком и русском языках. Кроме того, он изучил все обнародованные исследования о курдских наречиях и ознакомился как с курдской летописью, сочиненной курдским князем на персидском языке, так и с другими историческими источниками¹⁷.

Записи П. Лерха в основном были сделаны на диалекте курманджи и частично на диалекте заза из уст выходцев из Мардина, Джизре, Дерсима, Муша, Диярбакыра, Урфы, Харпута, Эрзурума и т. д. Тексты, записанные алфавитом Лепсиуса, сопровождались русским переводом¹⁸.

Следующий сборник, посвященный курдским текстам, в арабской графике с французским переводом появился в 1860 г. также в Петербурге¹⁹. Автором сборника был русский консул в Эрзуруме Александр Жаба, который помимо своей дипломатической службы занимался изучением и собиранием памятников курдской письменности и устной литературы. В этой области А. Жаба остается первым в России. Он оставил Российской Академии наук богатый архив рукописей курдской литературы²⁰.

А. Жаба в течение всей своей службы в Эрзуруме изучал курдский язык и с юношеской увлеченностью отмечал все интересное, что находил в духовной культуре курдов. Нет сомнения, что хранящиеся в Публичной библиотеке им. М. Е. Салтыкова-Щедрина курдские рукописи являются лишь незначительной частью той огромной коллекции, которую видел у него в доме П. А. Чихачев. „Будем надеяться, — писал П. А. Чихачев, — что М. Жаба²¹, изучающий десять лет этот язык, скоро ознакомит нас с ним. Исследования этого искусного востоковеда тем более интересны, что он единственный в наше время успешно изучает язык народа, столь же древнего, как

и малоизвестного. Ему удалось уже составить словарь и грамматику курдского языка, я видел объемистые рукописи его трудов, которые скоро будут напечатаны. Кроме того, он занят собиранием народных песен, древних легенд и описанием обычаев, веками передаваемых от отца к сыну. Среди этих любопытных документов, занимающих не одну полку библиотеки ученого консула России, имеется баллада о любви Сякмеда и Шемси²².

В 1886 г. историко-филологическое отделение Российской Академии наук вынесло решение об издании двухтомного труда Е.Прима и А.Соина, ставшего впоследствии одним из ценнейших сборников по курдскому фольклору²³. В сборник вошли варианты из эпоса „Мам и Зин“, исторические и любовные песни курдов, записанные на бахдинанском говоре курдского языка в латинской транскрипции.

Историко-филологическое отделение Академии наук по предложению Н.Я.Марра направило осенью 1911 г. только что окончившего факультет восточных языков Петербургского университета И.А.Орбели в „лингвистико-археологическую экспедицию в Армению, Ван и его вилайеты“²⁴. Работая около трех месяцев среди армян и курдов в районе Мокса, где веками по соседству жили эти древние народы Ближнего Востока, И.А.Орбели не ограничивался сбором материалов только по арменистике, и в частности, по армянской диалектологии. Будучи верным традициям русского востоковедения и тому интересу, который проявляла Академия наук в Петербурге к курдам и курдской культуре, он на месте приступил к изучению курдского языка и сбору курдского фольклора Мокского района, „без чего описание мокского армянского было бы далеко не полно“²⁵. Находясь в Моксе, И.А.Орбели записывал курдские и армянские поэмы, баллады, поговорки, басни, загадки и др. В своей работе особое внимание он уделял записям курдских и армянских текстов на фонограф. За три месяца пребывания в Мокском районе И.А.Орбели записал более чем 100 валиков с курдскими и армянскими текстами. Всего им было привезено около 250 негативов и 62 фонографических валика – 24 с армянскими и 38 с курдскими записями; остальные валики пострадали от перевозки из Мокса в Ван и из Вана в Россию²⁶.

Уцелевшие записи образцов курдского и армянского фольклора вместе с лингвистическими материалами Н.Я.Марр считал целесообразным издать под общим заглавием „Работы по курдской и армянской диалектологии, исполненные на счет капитала А.М.Кожевникова“²⁷. Издание намечалось в следующих шести выпусках: I выпуск – мокско-русский диалектологический словарь курдского языка (всего 7000 карточек, 16 печ. л.); II выпуск – русско-мокский курдский словарь и указатель к I выпуску (6.5 печ. л.); III выпуск – диалектические мокские материалы для грамматики курдского языка и песни мокских курдов (3.5 печ. л.); IV выпуск – мокско-русский диалектический словарь армянского языка (6000 карточек, 10 печ.л.); V выпуск – русско-мокский армян-

ский словарь и указатель к 1У выпуску (5 печ.л.); У1 выпуск — грамматический очерк мокского наречия армянского и мокского текста (8.5 печ. л.)²⁸. Однако этой работе в то время не было суждено выйти в свет.

В конце XIX—начале XX в. в связи с возросшим интересом к культуре курдского народа началось интенсивное собирание фольклорных материалов, которые печатались в сборниках самого различного содержания. В деле публикации курдских текстов в России большая заслуга принадлежит таким изданиям, как „Записки Кавказского отдела императорского Русского географического общества“²⁹ и „Сборник материалов для описания местностей и племен Кавказа“³⁰.

В этот период издаются также отдельные сборники курдского фольклора. Среди них выделяется пятый том „Эминского этнографического сборника“ (1904), изданный Лазаревским институтом восточных языков. Материалы сборника составили записи курдских текстов известного армянского собирателя Саркиса Айкуни. Из 28 эпических произведений, записанных у армян Ванской области, пять целиком записаны армянским алфавитом с армянским переводом. К сборнику приложены напевы 13 курдских песен, переложенные на ноты классиком армянской музыки Комитасом, хорошо знавшим курдские мелодии. Таким образом, это издание интересно не только тем, что широкие круги читателей познакомились с курдскими эпическими сказаниями, но и тем, что музыкальная общественность имела возможность услышать народную музыку курдов.

Интерес к народам Востока, в частности к курдам, проявлялся и на Западе (особенно в Германии). Перед первой мировой войной в связи с усилением экспансии на Ближнем Востоке участились поездки германских миссионеров в Курдистан. Как подтверждает В.Ф.Минорский, перед самой войной они начали выпускать в Соудж-Булаге³¹ журнал „Курдистан“ с нравоучительными статьями и образцами устного творчества курдов³².

В 1903 г. один из знатоков Востока, проф. Берлинского университета Оскар Манн, четыре года путешествовал по Персии и Турции, прежде всего изучая курдов и их фольклор. Собранный им материал был издан в 1906 и 1909 гг. в Берлине. В первый том сборника „Die Mundart der Mukri-Kurden“ включены тексты лучших курдских песен и поэм, бытующих среди курдов мукри, во втором — дан немецкий перевод их с обширными комментариями. О. Манн первый собрал так много образцов устного творчества курдов на диалекте мукри.

Из других сборников курдского фольклора, изданных в то время на Западе, следует отметить также двухтомную публикацию А. фон Лекко, содержащую записи текстов в арабской графике и латинской транскрипции, а также перевод их на немецкий язык. В сборник вошли курдские сказки, варианты „Мам и Зин“, арабско-курдский словарь Ахмеда Хани, изданный ранее Зийа уд-Дином Халиди³³.

Хотя Академия наук в Петербурге проявляла большой интерес к курдам и курдскому фольклору, особенно благоприятные условия для развития курдской культуры и систематического собирания курдского фольклора возникли после Великой Октябрьской социалистической революции и установления Советской власти в Закавказье. Уже в 1926 г. в Ленинграде при непосредственном участии И.А.Орбели изданы курдские тексты, записанные венгерским ученым Гуго Машкем из уст купца Мухаммеда Эмина родом из Мардина, приехавшего по своим коммерческим делам в г. Брно в Моравию³⁴.

В это время в Армении начинается большая работа по освоению культуры курдского народа и собиранию устной словесности. В 1931 г. Наркомпрос Армении организовал первую научную экспедицию для собирания устного поэтического творчества курдов. В состав экспедиции входили Джардое Генджо, Аджие Джинди и композитор Каро Закарян, возглавлял экспедицию проф. Асатур Хачатурян. Экспедиция побывала в курдских селениях Апаранского, Талинского, Вагаршапатского (ныне Эчмиадзинского) районов Армянской ССР, а также в курдской роте в Ленинакане³⁵. Впервые образцы курдского фольклора собирались экспедицией, в состав которой вошли не только носители языка и знатоки обычаев и нравов народа, но и специалисты по песенному народному творчеству.

Курдоведческая секция Института истории культуры Армянской ССР, которая находилась в ведении Комитета нового алфавита (КНА) при Центральном Исполнительном Комитете (ЦИК) Союза ССР с первых же дней основания особое внимание уделяла собиранию и систематизации курдского фольклора. Как отмечалось в записке председателя КНА Рубена Даштояна, адресованной Комитету, "... курдоведческая секция Института истории культуры Армянской ССР за короткий срок своего существования проделала большую работу в области собирания и записей курдских фольклорных и лексических материалов. ..." ³⁶.

Действительно, за первые полгода существования секции были собраны и записаны богатейшие материалы устного поэтического творчества: эпические песни, несколько вариантов курдско-иранского эпоса "Рустами Заль", лирика, обрядовые, трудовые, бытовые песни, пословицы и поговорки, сказки, басни и т.д. Курдоведческая секция института поручила специальным бригадам курдоведов обработать собранный фольклорный материал³⁷. По производственному плану курдоведческой секции на 1934 г. в результате усердной работы специальных бригад курдоведов, работавших под руководством проф. Асатура Хачатуряна, к юбилею великого поэта Востока Фирдоуси был подготовлен первый том "курдско-иранского эпоса Рустами Заль", включающий тексты, введение, комментарии и словарь³⁸. К сожалению, указанная работа в то время не вышла в свет.

Было запланировано также подготовить к печати с соответствующими введениями, комментариями, глоссарием курдские тексты "Мам и Зин", "Хан Дым-дым" и "Кар и Кулык"³⁹.

Курдоведческая секция уделяла особое внимание организационным вопросам. Только в 1934 г. намечалось организовать для сбора материала фольклорные и этнографические ячейки в курдских селах, „приобрести в собственность курдоведческой секции института собранные курдоведами фольклорные материалы, а также их научно-исследовательские работы (И. Марагулова, Лазо (А. Казаряна), М. Миракяна, Р. Дрампяна)“.⁴⁰ Правительство Армении выделило довольно большую сумму для осуществления планов курдоведческой секции (на фольклорные экспедиции в Армению, Азербайджан и Грузию, на обработку собранного материала и т.д.).⁴¹

Работа курдоведческой секции Института истории культуры наряду с другими вопросами была обсуждена на первой Всесоюзной курдоведческой конференции, которая открылась 9 июля 1934 г. в Ереване.⁴² Конференция дала четкое указание о собирании новых фольклорных и этнографических материалов.

В Вединском, Арташатском районах Армянской ССР, в курдских районах Азербайджанской ССР, в Ахалцихском, Ахалкалакском районах и Аджарской АССР Грузии была завершена намеченная полевая работа по сбору курдского фольклора. Сотрудникам курдоведческой секции Института истории культуры неоценимую помощь оказали многие курдские студенты Закавказского курдского педагогического техникума в Ереване. Они продолжали свою благородную деятельность, записывая и отправляя собранные материалы в распоряжение курдоведческой секции Института, уже будучи учителями в далеких курдских селениях.

Часть собранного материала легла в основу изданного в Армении в 1936 г. первого сборника фольклора курдов СССР⁴³. Сборник, ставший библиографической редкостью, был подготовлен к печати Аджие Джинди и Амине Авдалом под редакцией Джасиме Джалила. Этот сборник охватывал в основном ведущие жанры устного поэтического творчества, однако в нем отсутствуют пословицы, поговорки, загадки, похоронные песни и др. Сборник фольклорных материалов прочно вошел в золотой фонд курдской фольклористики. В нем впервые в многочисленных вариантах были представлены замечательные творения курдского народа: „Кар и Кулыке Слемане Сливи“ в тридцати вариантах, „Мам и Зин“ в трех вариантах, „Маме и Айше“ в четырех вариантах, курдские версии „Лейли и Меджнуна“ в трех вариантах и 12 песен Авдале Зайне. Сборник содержал также любовные, хороводные песни, легенды, сказки и детский фольклор.

В 1936 г. в Ереване впервые отдельным сборником издано 127 курдских народных песен (на диалекте курманджи) с нотными записями мелодий⁴⁴. Особенно успешно проводится работа по собиранию курдского народного песенного фольклора в наши дни. На этом поприще успешно трудятся члены Союза композиторов СССР курдянки Джамила Джалил⁴⁵ и Нура Джауари⁴⁶, получившие высшее музыкальное образование в стенах Ереванской консерватории. За последние годы Джамила Джалил в Москве и Ереване издала

четыре сборника, которые включают более 400 ранее не записанных курдских народных хороводных, духовных, эпических, исторических, лирических, шуточных песен, а также впервые зафиксированные инструментальные мелодии, представляющие интерес для изучения музыки народов СССР.

В 1957 г. в Ереване вышел второй сборник курдского фольклора. В него включены новые варианты эпических произведений. Впервые на курдском языке издан записанный из уст известного сказителя Ахме Чоло один из многочисленных вариантов армянского героического эпоса „Давид Сасунский“, известного у курдов под названием „Давите Сасуне“. Все опубликованные тексты записаны на диалекте курманджи из уст сказителей — курдов и армян, проживших среди курдов многие годы и хорошо знавших курдский язык. Среди них отмечены такие профессиональные сказители, как Ахме Чоло, Амеэ Мамад, Варда Шамо, Отаре Шаро и др. Сборник издан на курдском алфавите, составленном на основе русской графики. Наряду с достоинствами сборники, изданные в 1936 и 1957 гг., имеют и некоторые недостатки, в частности в них отсутствуют словари к опубликованным материалам и подробные сведения о сказителях.

За последние годы в Ереване и Москве собраны воедино и опубликованы фольклорные варианты поэм „Мам и Зин“, „Кар и Кукльке Слемане Сливи“, „Кёр оглы“, „Курдские эпические песни-сказы“⁴⁷, „Курдские народные любовные песни-четверостишия“, „Курдские пословицы и поговорки“ (в двух книгах), „Курдские народные сказки“, „Курдские пословицы и поговорки“, „Курдский историко-песенный фольклор“⁴⁸. Некоторые из перечисленных сборников изданы на двух языках: на курдском и армянском и на курдском и русском; кроме того, издавались и отдельно переводы курдских текстов на армянском⁴⁹ и русском языках⁵⁰.

Некоторые сборники курдских фольклорных материалов появились за последнее время также на Западе⁵¹ и на Востоке. Особенно заслуживают внимания труды курдских ученых и собирателей фольклора в Ираке Пирамерда, Исмаила Хаки Шауеса, Маруфа Джаука, Шейх Мухаммеда Хала, Аладина Суджади, Мухаммеда Тофика Урди, Мухаммеда Мустафа Курди, Нури Али Амина, Мухаммеда Мукри, сирийского поэта Джагархуна, а также иранских курдоведов Обейдулла Эюбияна, Абдулла Эюбияна и других, внесших большой вклад в собирание и издание курдского фольклора⁵². Такова вкратце история записи, издания и изучения курдского фольклора.

* * *

Данный сборник включает лишь часть фольклорного материала, который мы собрали с 1954 по 1975 г. в курдских районах Армении и Грузии, а также в Казахстане и Киргизии. Здесь курдское

население представлено в основном выходцами из восточных областей Турции – Баязита, Битлиса, Муша, Диярбакыра, Эрзурума, Карса, Игдыра, Мардина, Вана и ряда других прилегающих районов, где курды, по данным переписи населения 1927 г., составляли значительный процент⁵³, а также выходцами из северо-западных районов Иранского Курдистана.

Большинство курдов Армении и Грузии, следовательно, и большинство наших информаторов – это курды-езиды⁵⁴, говорящие на одном из основных диалектов курдского языка – курманджи.

Предки закавказских курдов-езидов – выходцы из северных районов Месопотамии, где они и ныне живут компактно, обособленно от соседних народов и народностей. Основная часть курдов-езидов обитает в северных районах Мосула и в Синджарских горах (Ирак), где находятся их святыни – могила духовного предводителя шейха Ади и гора Лалыш.

Многие востоковеды отмечали, что лишь у курдов-езидов существует единственная в мире религиозная секта, члены которой поклоняются духу зла⁵⁵ и которая представляет большой интерес для науки. Следует отметить, что, хотя устное творчество езидов и составляет часть духовной культуры курдов, оно все же остается не только неизученным, но и недостаточно собранным.

В Армянской ССР курды-езиды в основном проживают компактно в одиннадцати селах Апаранского (ныне Арагацского) района – Мирак, Кондахсаз, Корбулах, Алагяз, Джамушван, Джарджарис, Курибогаз, Курдский Памп, Чобанмаз, Сангяр, Карвансара и восьми селах Талинского района – Ако, Гялто, Тлик, Сорик, Кыбыхтапа, Сичанлу, Барож, Байсыз, а в некоторых других селах указанных выше районов, езиды проживают вперемешку с местным населением. Число езидов особенно велико в совхозах Гетап, Артени, Арагац Талинского района. По соседству с армянами езиды живут также во многих других районах республики, особенно в Октемберянском, Эчмиадзинском, Абовянском, Араратском, Масисском, Арташатском районах, где их основной род занятий – скотоводство и земледелие.

Езиды проживают также в Грузии, прежде всего в городах Тбилиси, Рустави, Телави, где их численность превышает 40 тыс.

Основная масса курдов Киргизии проживает в Ошской области, а именно в Джалал-Абадском районе, в городах Джалал-Абаде, Кок-Янгаке, Оше, Сулюкте и других районных центрах и селах области, в Чуйской долине – в Кемском, Чуйском, Кантском, Соколукском, Московском, Калининском районах, в Талакской долине – в Талакском и Кировском районах.

В Казахской ССР курды живут в основном в Джалал-Абадском, Ленгерском, Туркестанском, Сузакском и Ленинском районах Чимкентской области, а также в городах и окрестностях Алматы, Джамбула, Ленгера и Чимкента.

Курдское население Туркменской ССР – в основном жители Ашхабада, Багира, Фирузи, Мары, Кахка и Байрам-Али.

Следует отметить, что хотя курды делятся на курдов-езидов и курдов-мусульман и несмотря на существовавший прежде религиозный антагонизм, в духовном мире курдов-езидов и курдов-мусульман не было существенного различия. Многие произведения эпического, исторического, лирического жанра, хороводные песни, притчи, легенды, сказки, пословицы и поговорки, т.е. все жанры, кроме езидских религиозных гимнов, легенд и од, одинаково любовно исполнялись курдами-езидами и курдами-мусульманами.

В этом сборнике помещено около 2300 произведений, которые были записаны из уст 69 сказителей. Сборник включает четыре основных раздела: поэзия, эпос, проза и пареммология.

В первой части первого раздела „Эпическая поэзия“ представлены 23 произведения. Это три до сих пор неизвестных варианта поэмы „Мам и Зин“, четыре варианта поэмы „Сева Уадже“, два варианта поэмы „Замбильфрощ“, варианты поэмы „Сиабанд Хаджезаре“, „Бнафша Нарин“, „Усубе Набийа“, „Ало Шехани“, варианты исторических песен, рассматриваемых нами как отдельный жанр в устном поэтическом творчестве курдов. Эти песни повествуют о борьбе курдского народа против поработителей, о его стремлении к свободе и независимости, о бедствиях тех времен, когда распри и вражда между отдельными курдскими правителями наносили непоправимый ущерб народу.

Нет более прекрасного мира для курдов, чем мир поэзии, мир лирических раздумий, и переживаний, что и превратило „каждого курда и курдянку в поэта“⁵⁶. В ходе нашей собирательской работы мы часто были свидетелями того, как исполнители — юноши и люди преклонного возраста — не только пели уже известные песни, но и сами без особого труда импровизировали. Это в основном песни небольшого объема, состоящие из трех, четырех или пяти строк, очень распространенные среди молодых. Эти песни называются выразительным словом „дылок“, что означает сердечко, т.е. песни, идущие от сердца, от души. И показательно, что из 531 лирической песни, помещенной в сборнике, 440 песен относятся к жанру „дылок“.

Своеобразие курдским народным праздникам придают хороводные песни. Многие из них как в мелодическом, так и в текстовом отношении хранят в себе элементы далекого прошлого и представляют собой ключ к его познанию.

В истории собирания курдского фольклора до настоящего времени не было уделено должного внимания записи похоронных песен. Это почти неизученный жанр.

Первые 44 образца похоронных или, как их называют в народе, траурных песен (*stranê şînê*) были записаны М.Б. Руденко в Тбилиси из уст езидов. Эти песни с русскими переводами опубликованы на страницах „Палестинского сборника“⁵⁷. Тексты и переводы сопровождаются комментариями и статьей, раскрывающей некоторые аспекты этого древнейшего и интереснейшего поэтичес-

кого жанра, в котором заключено много нового и ценного для науки.

В данном сборнике помещено 96 похоронных песен, записанных в 1975 г. в Тбилиси из уст плакальщицы Хызраты Гасо. Она как импровизатор и исполнитель похоронных песен широко известна не только среди курдского населения Тбилиси, но и далеко за его пределами. Похоронные песни поются лишь во время похорон; вне обряда они никогда и никем не исполняются, поэтому, чтобы записать данный цикл песен, нам пришлось прибегнуть к помощи уважаемых людей преклонного возраста, которые уговорили информатора воспроизвести эти песни вне обряда⁵⁸.

Проблема использования фольклора в качестве источника для изучения этногенеза и этнокультурных связей различных народов до недавнего времени в науке не рассматривалась как основная⁵⁹, и не случайно, что до сегодняшнего дня этногенез курдов остается предметом споров.

Почти все ориенталисты, которые так или иначе касались курдов и их происхождения, обычно либо обходили вопрос о езидах и их верованиях, либо говорили о них вскользь. Однако так называемые езидские духовные поэмы, известные в народе под названием *qewl û beyt'*, — это настоящие гимны и оды о сотворении окружающего мира. Они содержат богатейший и ценнейший материал по этногенезу курдов. Езидские гимны и оды до сегодняшнего дня оставались недоступными не только для записи, но и не могли быть услышаны теми, кто не родился езидом.

В первом разделе нашего сборника в рубрике „Каули и бейты“ впервые в истории собирания и издания курдского фольклора вниманию читателя предложено 18 езидских гимнов и од, которые представляют собой весьма важный материал для изучения мировоззрения езидов, правильного толкования сути езидизма и этногенеза курдов.

Среди курдов Закавказья, особенно езидов, широко распространены стихи, приписываемые курдскому поэту XIУ в. Факие Тайрану и дангбежу конца XIХ–начала XX в. Авдале Зайне (Авдале Зайныке). Сведения об этих двух авторах в литературе достаточно скудны, особенно об Авдале Зайне. О Факие Тайране впервые говорилось в поэме Ахмеда Хани „Мам и Зин“⁶⁰, а в дальнейшем — в сборнике А. Жабы⁶¹. Перечисляя курдских поэтов и мыслителей прошлого, А. Жаба упоминает также Мухаммеда Факие Тайрана, который родился в Моксе, в районе хакрыя (Турция) (702/1302–777/1375–76 гг.) и свои сочинения подписывал именем Мим Хей. А. Жаба сообщает также о том, что перу Факие Тайрана принадлежат поэма „Шейх Сан'ан“, „Повесть о Барсисе“ и „Рассказы о черном коне“.

Сочинения, приписываемые Факие Тайрану, яркие и звучные, настолько распространены среди народа и любимы, что многие из его трехстиший превратились в изречения.

В настоящем сборнике из нашего собрания помещены 69 трехстиший, приписываемых Факие Тайрану, из которых 38 представляют законченные куплеты. Все они отражают философские раздумья поэта о жизни и природе, о людях и окружающей человека среде⁶².

Сравнительно небольшим, но, по нашему мнению, представляющим интерес разделом сборника является второй, где представлен эпос. Здесь помещены пять сказаний о народном герое Ростаме Заля. Это рассказы о женитьбе Ростамы, о Джангир-пехлеване, о Каграмане Котыле, Беджан-пехлеване и Сабхи Хорасане.

В конце прошлого века на страницах журнала „Этнографическое обозрение“ в статье „Отголоски Рустемиады у курдов“ Всеволод Миллер писал о том, что в одной обширной курдской сказке, озаглавленной „Махмуд – охотник, Озман – богатырь, Асад – воитель“, переведенной и напечатанной С. Егiazаровым во втором выпуске XIII книги „Записок Кавказского отдела императорского Русского Географического общества“, он обнаружил „отголоски некоторых эпизодов мазендаранских походов персидского национального пехлевана“⁶³, т.е. Вс. Миллер считал, что в курдской сказке есть отзвуки древнейшей персидской рустемиады, заимствованной курдами у персов. Тогда Вс. Миллеру не были известны многочисленные курдские сказания, повествовавшие о деяниях популярного и любимого народного героя – Ростамы, слава о котором была широко распространена среди курдов.

Последующие фольклорные записи свидетельствовали вовсе не об „отголосках“, а о наличии и широком распространении среди курдов многочисленных вариантов и сказаний о Ростаме Заля, которые в народе известны под названием „Ростамы“ и „Джанглама“. Более того, курдский историограф конца XV в. Шараф-хан Бидлиси, говоря о славных богатырях прошлого, писал: „Так, к курдам принадлежит Рустам, сын Заля, – этот богатырь с телом слона и неустрашимый храбрец жил во времена правления падишаха Кай-Кубада. Поскольку родился он в Систане, то получил известность [под именем] Рустама Забули. Фирдауси Гуси, автор Шах-наме, – да пребудет над ним милость Аллаха! – назвал его Рустам-и курд“⁶⁴.

Настолько прочно в народе укоренилась вера в курдское происхождение Ростамы, что сказители перечисляют имена всех дедов и прадедов Ростамы Заля: Зале Дал, Дале Кам, Каме Сам, Саме Нариман, Наримане Караман⁶⁵.

Многочисленные повествования о деяниях Ростамы, о царствовании Кей-Кубада, Кей-Кауса и Кей-Хосрова, а также рассказы о ряде других персонажей, несомненно, могут пролить свет на многие вопросы, касающиеся этнокультурных связей курдов и других народов Ближнего Востока.

Во втором разделе нашего сборника кроме вариантов об Али Шере Худе и Хамза-пехлеване даются также два новых варианта курдской эпической поэмы „Златорукий хан“, записанные нами из

Уст иракских курдов и дополняющие небольшой список уже существующих вариантов эпоса „Златорукий хан“⁶⁶.

В сборнике широко представлена курдская проза – народные притчи, легенды, басни, анекдоты, занимательные рассказы, сказки, пользующиеся популярностью в народе. Не только в курдской поэзии, но и в прозе ярко отражены повседневная жизнь трудового народа, его обычаи и нравы, психология, философия и юмор. Не проводя четкой грани между прозаическими произведениями (их всего 99), мы условно разделили их на две неравноценные по объему части, назвав их „Предания“ и „Рассказы и сказки“.

В части „Предания“ представлены некоторые распространенные на Востоке курдские варианты предания о царе Соломоне, пророке Моисее, рассказы о Балуде, обладающем даром прорицания, за что и в народе он известен как Балуди Зана (Премудрый Балул). В этом же разделе нами впервые даны три рассказа о греческом полководце Александре Македонском, который у курдов, как и у многих народов Востока, называется Искандере Зукурна (Искандере зу-л-Карнайн) или же Искандере Докорна (Искандер Двурогий). Это рассказы об Искандере и цирюльнике, об Искандере и Муравье и о смерти Искандера.

В четвертый раздел сборника включены 758 пословиц и поговорок, 176 загадок, 106 благословений и 323 проклятия. Пословицы и поговорки сгруппированы по следующему принципу: сначала даны те пословицы и поговорки, которые записаны нами в Армении в разное время, потом следуют изречения, записанные из уст шейха езидов Дауреше Калаша (также проживающего в Армении). Эти изречения представляют определенный интерес не только с точки зрения материала, отражающего разговорную речь одного информатора, но и потому, что в устах Дауреше Калаша они звучат как правила, определяющие поведение курда-езида в его повседневной жизни. Далее помещены пословицы и поговорки курдов Сирии и Ирака, записанные от курдских студентов, выходцев из Сирийского и Иракского Курдистана, обучавшихся в вузах СССР. Среди наших информаторов особо хочется отметить Джорджиса Хасана, выходца из Ханыса (из племени мызури), родившегося в 1944 г., чьи материалы также представлены отдельно.

Следует отметить, что хотя фольклорный материал записан нами в основном у курдов Армении, Грузии и среднеазиатских республик, однако ареал его бытования значительно шире, нежели его географические рамки. Здесь представлены тексты, широко распространенные среди курдов Турции, Ирака, Сирии и Ирана.

В конце книги даны нотные записи некоторых песен, сделанные Джамиллой Джалил.

Тексты, отмеченные в заглавии одной звездочкой, воспроизведены с магнитофонной ленты, отмеченные двумя звездочками имеют нотные записи, приложенные в конце книги.

Примечания

- 1 Сведения о численности курдов, проживающих на территории ближневосточных стран, довольно противоречивые. В официальной статистике этих стран данные о численности курдского населения тенденциозно занижены.
Наши данные основаны на оценочных подсчетах, произведенных специалистами-курдоведами и в основном признанных ООН (в Турции - до 8 млн. человек, в Иране - свыше 5 млн., в Ираке - свыше 2,5-3 млн., в Сирии - 600 тыс. человек). См., например: Dr. İsmet Çeriff Vanly. Survey of the National Question of Turkish Kurdistan with historical background. Roma, 1971, с. 2-7.
- 2 О. Дж. Д ж а л и л о в. Курдский героический эпос „Златорукий хан“ (Дым-дым). М., 1967.
- 3 „Правда“, 17.1У.1971.
- 4 М.С. Л а з а р е в. Курдский вопрос (1891-1917). М., 1972, с. 3.
- 5 И.А. О р б е л и. Введение к сб. „Памятники эпохи Руставели“. Л., 1938, с. 5.
- 6 О них см.: И.Ю. К р а ч к о в с к и й. Избранные сочинения. Т. 3. М.-Л., 1956.
- 7 Н. М а р р. Еще о слове „челеби“. - „Записки Восточного отделения императорского Русского археологического общества“. Т. 20. СПб., 1911, с. 29 (отдельный оттиск).
- 8 В.Ф. М и н о р с к и й. Курды. Заметки и впечатления. Пг., 1915, с. 16.
- 9 В. Н и к и т и н. Курды, М., 1964, с. 7.
- 10 Հմինքան ազգագրական ժողովածու, հ. 6, Մոսկուա-Վաղարշապատ, 1904, էջ 3: („Эминский этнографический сборник“), 1904, с. 3.
- 11 Hugo Makas. Kurdische Texte im Kurmānġi Dialekte aus der Gegend von Mārdin. L., 1926.
- 12 Дангбеж (dengbêj) - певец, обладающий даром художественного слова и голосом. В прошлом каждый курдский эмир или бек имел дангбежа, воспевавшего его героические деяния. Позже дангбежами назывались и простые певцы.
- 13 В.А. Г о р д л е в с к и й. Из жизни курдов. - „Известия Кавказского отдела Имп. Русского географического общества“. Кн. 22. Вып. 4. Тифлис, 1914, с. 456; О.Дж. Д ж а л и л о в. К вопросу о создателях и исполнителях курдских историче-

ских песен. — „Письменные памятники и проблемы истории культуры народов Востока“. Л., 1970, с. 111-113.

14 M. G a r z o n i, Grammatica e vocabolario della lingua kurda. Roma, 1787; E. B. S o a n e, Grammar of the Kurmanci, or Kurdish Language. London, 1913; R. F. J a r d i n, Bahdinan Kurmanci. Baghdad, 1922; P. B e i d a r, Grammaire kurde. P., 1926; A. X a c a t r y a n, Gramatika zimane kyrmançi. Yerevan, 1932; K. A. B e d i r - K h a n, Langue' kurd, premiere annee. P., 1953, и др.

15 H u g o M a k a s, Kurdische Texte, с. 11.

16 Оказавшись в 1855 г. в плену во время русско-турецкой войны, курды были поселены в г. Рославле Смоленской губернии.

17 Архив АН СССР (Ленинградского отделения), ф. 2, оп. 1856, № 14, л. 4.

18 П. И. Л е р х. Исследования об иранских курдах и их предках северных халдеях. Кн. 2. СПб., 1857.

19 A. J a b a, Recueil de notices et récits kourdes servant à la connaissance de la langue. SPb., 1860.

20 М. Б. Р у д е н к о. Описание курдских рукописей ленинградских собраний. М., 1961.

21 Опечатка: надо читать — А. Жаба.

22 П. А. Ч и х а ч е в. Письма о Турции. М., 1960, с. 37.

23 E. P r y m und A. S o c i n, Kurdische Sammlungen; Erzählungen und Lieder in den Dialekten des Tûr 'Abdîn und von Bohtan. Abt. I-II. Texte. SPb., 1887, 1890; Übersetzung. Spb., 1890.

24 Предварительный отчет И. А. Орбели о командировке в Азиатскую Турцию в 1911-1912 гг., представленный на заседании историко-филологического отделения 3 октября 1912 г. — „Известия Императорской Академии наук“. 6 серия, № 15. СПб., 1912, с. 920.

25 Предварительный отчет И. А. Орбели, с. 919, 921.

26 Там же.

27 „Известия Императорской Академии наук“, 6 серия, № 14, 1915, с. 1447.

28 Там же.

29 С.А. Е г и а з а р о в. Курманджийские тексты. — „Записки Кавказского отдела Имп. Русского географического общества“. Кн. 13. Вып. 2. Тифлис, 1891, с. 61-170; Е.А. Л а л а я н. Курдские сказки. — Там же. Кн. 28. Вып. 4, 1911, и др.

30 В этом сборнике были опубликованы: Курдские пословицы. Вып. 19, отд. 2, 1893, с. 302; К.Х а ч а т у р о в. Курдские тексты. Вып. 20, 1894, с. 16; А.А д а м о в, Курдские тексты, Вып. 20, 1894, с. 1-9, и др.

31 Срудж-Булаг (ныне Мехабад) — курдский город в Иранском Курдистане.

32 В.Ф. М и н о р с к и й. Курды, с. 19.

33 А. V o n L e S o q. Kurdische texte, T. I-III. В., 1903.

34 Архив Академии наук СССР (Ленинград), ф. К.Г. Зале-мана, № 87, оп. 2, ед. хр. 29.

35. Архив Министерства просвещения АрмССР, ф. 1, отд. 6, д. 1, л. 146. Цит. по: Х.М. Ч а т о е в. Курды Советской Ар-мении. Ереван, 1965, с. 141.

36 ЦГАОРСС АрмССР, ф. 112, оп. 2, д. 1496, л. 14.

37 Там же, л. 14.

38 Там же, л. 18.

39 Там же, л. 14.

40 Там же.

41 Там же, л. 17.

42 Архив Армянского филиала ИМЛ, ф. 1, оп. 22, д. 369, л. 31 (См.: Х.М. Ч а т о е в. Курды Советской Армении, с.126; газ. „Р'яа т'аза“ (на курдском языке), 1934).

43 Folklorა kyrmança, Jerevan, 1936.

44 Kılame çimaə'ta kyrmança, Jerevan, 1936.

45 Ш е м и л а Ш е л и л. К'ьламед шьмаə'ta к'ьрда. Ереван, 1964; о н а ж е. Курдские народные песни. М., 1965; о н а ж е. Курдские народные песни и инструментальные мелодии. М., 1972; о н а ж е. Стране шьмаə'ta к'ьрда. Ереван, 1977.

46 Н у р а Ш е ш а р и. К'ьламед шмаə'ta к'ьрда. Ере-ван, 1964; о н а ж е. К'ьламед шьмаə'ta к'ьрдаё говенде. Ереван, 1960.

47 Մամե ու Զինե, քրդական սիրային-հերոսական վիպերգը, ներածութիւն, թարգմանութիւն և ծանոթագրութիւններ Հաջիե Զնդու, Երևան, 1956; Ծ Ն Ժ Ե, Ատո ու Քուլուկե Ալեմանե Ալիկի, քրդական ժողովրդական էպոս, Երևան, 1941; Ծ Ն Ժ Ե, Բլոռօղլի էպոսի քրդական պատումները, Երևան, 1958: Курдские эпические песни-сказы. Переводы и тексты. Подготовка текстов, предисл. и коммент. А. Джинди. М., 1962.

48 Օր Դի Խ Ե Ն Շ Ե լ ի լ. Дьлокед шьмә'та к'өрда. Ереван, 1964; Ծ Ն Ժ Ե. Мәсәлә у мәт'әлоке шьмә'та к'өрда. Ереван, 1, 1969; П, 1971; Օր Դի Խ Ե Ն Շ Ե լ ի լ, Շ Ե լ ի լ Ե Շ Ե լ ի լ. Ч'ир'оке шьмә'та к'өрда. Ереван, 1974; Օր Դի Խ Ե Ն Դ յ ա լ ի լ, Դ յ ա լ ի լ Ե Դ յ ա լ ի լ. Курдские пословицы и поговорки. М., 1972; Օր Դի Խ Ե Ն Շ Ե լ ի լ. Стране зарготьяна к'өрдайә т'ариҫие. Ереван, 1975.

49 Բրդական Ֆոլկլոր, գրառում, թարգմանութիւն, առաջաբան և ծանոթագրութիւններ Հ. Զնդիի, Երևան, 1947; Քալիլե Քալիլ, Բրդական գրույցներ և ներիւթներ, Երևան, 1971:

50 О. Вильчевский. Кылама Будыони. - „Советская этнография“, 1936, №2-3, с. 90; Мам и Зин. - Сказки народов Востока. М.-Л., 1938, с. 99; К. Курдоев, И. Цукерман. Курдские тексты. - „Иранские языки“. Т. П. М.-Л., 1950, с. 29; Курдские сказки. Пер. И. Фаризова и М.Б. Руденко. М., 1959; Курдские народные сказки. Зап. текстов, пер., предисл. и примеч. М.Б. Руденко. М., 1970, и др.

51 R. Leskot. Textes kourdes. Pt. I. P., 1940; pt. II. Beyroul, 1942; Joyce Blau. Le kurde de Amādiya et de Djabal Sindjār. P., 1975.

52 Представляют интерес фольклорные материалы, изданные в многочисленных номерах ряда курдских журналов, среди которых хочется отметить „Hewar“ и „Ronahi“ (Сирия), и особенно тексты Джаладета Али Бацыр-хана.

53 Д.С. Завриев. К новейшей истории северо-восточных вилайетов Турции. Тбилиси, 1947, с. 139.

54 Езиды исповедуют особую религию синкретического характера, вобравшую многие догмы зороастризма, христианства и ислама.

55 А.А. Семенов. Поклонение сатане у переднеазиатских курдов. - „Бюллетень Среднеазиатского государственного университета“, № 16, 1927, с. 59 (отдельный оттиск).

56 Խ. Ա Բ օ ւ յ ան. Полное собрание сочинений. Т. УЩ. Ереван, 1958, с. 357 (на арм. яз.).

- 57 М.Б. Руденко. Похоронные песни курдов-езидов Закавказья. - „Палестинский сборник“. Вып. 21(84). Л., 1970, с. 70-86.
- 58 В нашем архиве хранится также уникальная запись похоронных песен, которые были записаны на магнитофонную ленту во время похорон Отаре Шаро, умершего в 1974 г. в Ереване.
- 59 Этническая история и фольклор. М., 1977, с. 3.
- 60 А х м е д Х а н и. Мам и Зин. М., 1962, с. 54, двусторонние 252.
- 61 А. J a b a. Recueil de notices et récites kourdes.
- 62 Folkloru kurdmanca, с. 308-327.
- 63 „Этнографическое обозрение“. Вып. 298, 1892, с. 201.
- 64 Ш а р а ф - х а н и б и Ш а м с а д д и н Б и д л и с и. Шараф-наме. Т. 1. Пер., предисл., примеч. и прилож. Е.И. Васильевой. М., 1967, с. 84.
- 65 А д ж и е Д ж и н д и. К вопросу о курдских вариантах эпоса Ростама Заль (на арм. яз.). - Страны и народы Ближнего и Среднего Востока. Т. УП, 1975, с. 172.
- 66 О Златоруком хане см.: О. Дж. Д ж а л и л о в. Курдский героический эпос „Златорукий хан“.

Ордихане Джалил, Джалиле Джалил

Pêşgotin

K'urd - yek ji kevntirîn miletê Rohilata Navîne. Watê wan - K'urdistan berêda p'aravekiribû nava du dewletê mezin: Îrana Sasanî û Împêratoriya Byûzandî, lê paşwextiyê ew p'erçe-p'erçe bû nav herçar dewletê Rohilata Navîn: Îranê, Îraqê, Sîriyayê û T'urkiyayê (Rômê). Jimara t'emamiya k'urdê ko li ser xaliya kal û bavê xwe dijîn, bi jimara neyî t'am, roja îroyîn 16 mîlionî zêdetire.¹

Sedsaliya navînda K'urdistan, weke p'ira bû navbeyna Rohilatê û Roavayê. Wê hênê li ser xaliya K'urdistanê leşkerê hořoma û byûzandî, ordiyê t'et'er-monxola û t'urk-sêlcûka diçûn-dihatin. Sedsaliya navînda t'evgera k'urda di ber serxwebûnêda berdewam bû çewa dijî Împêratoriya Osmanî, usa ji dijî Îrana Sêtêvi.

Destpêbûna sedsaliya XVII çewa şah Abbasê I, usa jî pêşiyê wî, ji bona sarkirina, şerpezekirina h'êja k'urdaye miletiyê - azadarîyê, yêk li K'urdistanê destpêbûbûn û ji bona qewînkirina sînorê dewleta Qecera ji aliyê bakuřê dijî êl-e-şîrê k'oçerê Asiya Navîn, bi darê zorê çend e-şîrê k'urda ji K'urdistanê fakirin û berê wan dane berb bakuř û bakuř-rohilata Îranê.² Axiriyê, pey gele sirgûn kirin, k'oç kirin, neç'arî û barkirina hine êl-e-şîrê k'urda sedsaliyê derbazbûyîda hatin gihîştin h'eta t'opraxa bakuř-rohilata Îranê (Xorasanê) û li rêspublica T'urk'mênîyayê, h'eta t'opraxa rêspublicakayê. T'RSS Pişqavqazê.

Hejmara bineliyê (danîşwan) k'urd nava Împêratoriya Ūrisêtê diha zêde bû piştî şerê (cenga) Ūris û e'cem sale 1804-1813 û şerê 1826-1828, çaxê pey Îmzakirina paymanê Gulîstanê û T'urkmênçayê xweliya (xakê) Ermenîstana Rohilatê bineliyê k'urdava derbazî Ūrisêtê bû. K'urd li Pişqavqazê diha p'ir bûn piştî cenga Ūris û rômê sala 1853-1856 û cenga Ūfis û rômê sala 1877-1878. Prosêsa werguhastina k'urda berb

Ûrisêtê berdewem bû t'a sala 20-î ya sedsalîya me. Bi vî teherî warguhastina k'urda ji Rohilata T'urkiyayê berb rêspûblîkayê Ermenîstana û Gurcistana sovetîyê ji vir sed û pêncî sal berê destpê bûye. Warguhastî bûn h'îmlî k'urdê Qersê, Sariqamişê, Êrzirûmê, Bazîdê, Îgdirê, Muşê, Bitlisê, Wanê û Dîyarbek'irê.

Roja îroyîn T'RÛSS-da k'urd h'îmlî hersê rêspûblîkayê Pişqavqazê û Asîya Navîn: Qirgizstanê, Qazaxistanê û T'urk'mênîyayê dijîn. Hejmara te'mamîya k'urdê T'îfaqa Sovetîyê bi hejmara 15 k'anûna paş sala 1970, Fesmi, 89 h'ezare,³

Çewa xwayê tiradîsiyê zanîyariya sincî û zengîn, k'urda kirineke mezin kirine dîroka pêşveçûna rewşenbîriya (kûltûra) milletê Asîya Navîn û şarîstaniyaya cihanî⁴. Akadêmîk Î.A. Orbêlî dinivîse: "Gelo dik'ewe sere k'ê, wekî Silh'edînê awqa serêştî û çetinayî xaçp'arêzaña (selibîyaña) çê kir k'urd bû, ko nemirê dîroka Ermenîstanê û Gurcistanê, nemir nek t'enê çewa serdarê leşkera, lê nemir usa jî çewa hostê pêkanîna, sazkirina rewşenbîriyê êmîr Ç'epîldirêja k'urd bûn, k'urd bûn Şedadîda, yêk bona sazkirina dewleta xwe li Qavqazê Gurcistanêra k'etibûne h'ucetê û xwe jî serwêriya Îranê dikirin, e'slê xweda bi nivî k'urd bû şayîrê nav û deng (gewre) Nîzamî, yêk bi farizî nivîstî"⁵

Rik'nê xweda k'urd bûn usa jî şayîr û nivîsk'arê e'rebaya nav û deng Cemîl Sidqî az-Zahawî, Ah'med Şawqî, Me'rûf Risafî, Meh'mûd T'émûr⁶ û yêd mayîn.

Akadêmîk N.Y. Mañ xebata xweye bi sernivîsara „Dîsa li ser peyva „çêlêbî" - da, yêk ser pîrsa nîrxî rewşenbîriya milletê k'urdane li dîroka Asîya Pêşînda, hate ser fikireke wa, wekî „êl-e'şîrê k'urda, çewa berê usa jî vê gavê faktoreke serxwene, qewateke mexluqetîyê û rewşenbîriyê li wane". K'ûlta vê pîrsê N.Y. Mañ digo zargotîna k'urdaye zengînda, govend û dîrokê wêda bigerîn.⁷

Fe'mdarîye, ko çima zargotîna, k'urda t'imê berguhê gele Rohilatnasê dinê e'yan rêwîyê Rohilatê û Roavayê bûye, û ew ji aliyê wan hêjayî gilî-gotîne qenc bûye.

Zargotîna k'urda bext û mirazê millet, çerx û feleka wê bi h'elalî p'aravekir. Ewê xwe li ber gele te'lî-tengîya li ber gele çetinaya girt, û nek t'enê xwe girt, lê bi dur û cewahirê nûva xwe xemiland.

Piştî ge'ra xwe di K'urdistanê sala 1914 pofêssor V.F. Mînoriskî nivîstî, wekî k'urd xweyê e'debîyetekî (îltaratûra) gelêre gelekî zengînine, bal k'urda c'îrok serpêhatî, cîazî û stran p'îrîn.⁸ Rohilatnasê sovetîyê Î.O. Farîzov pêşgotîna ko ewî bona k'itêba V.P. Nîkîtîne

„K'urd" nivîsîbû divêje, wekî zargotina k'urda p'iraniya nimûn (janr) û syûjêa xweva nava zargotina miletê Rohilata. Pêşin û Navînda cîyê pêşin digre.⁹

Zêna Rohilatnasa û fêwîya berb zargotina k'urda bi wê yekêva tê şirovekirin, wekî zargotina k'urdada mîna ç'ilkeke avê fêbûn-rûniştandina milet, xu-xeysetê wê hatiye xanê kirin, milet, ko bi sedsalîyava bindest bûye, lê îro şerê xweye azayê, nebindestîyê û ser-xwebûnê dike.¹⁰ Kakilê p'iraniya serpehatiye êpikîyê, stran û gîlî-gotina ji qewimandina jîyînê, ji mêrxasiya û e'gîtiya qîz û xortê k'urdane.¹¹ Bêfîtiya, gele serpehatiye êpikîyê, stran, cîazî û gîlî-gotinê gel ji k'ûraya qurîna tîna û şop'a jîyîna miletê ya sedsalîya lêye, ew şe'dê jîyîna berêye, şe'dê gele e'rf û e'detê k'urda û rûpêlê mijûyî wêye.

E'frandarê zargotina k'urda berê pêşin gundî û cotka'rin, yêk şevê zivistanêye dirêj li odada berev divin distirên û divêjin. Di nav wanda gele dengbêjê profesîonal,¹² aşiq û ç'îrokbêj hene. Dengbêj bêy zu'rne, meya, dut'ar û t'ambûr distirên, ew bi deng, t'ek' bi deng distiren, lê aşiq sazê dixin û pêra distirên.

Çewa akadêmîk V.A. Gordlêvskîy şe'detîyê dide, helbestê civakî, li K'urdîstana baku' - røjava, dibistanê stranada dihatine xwendinê. Di van helbestanada strana davêtine ser mêrxas û gernasê milet. Mamosta suxtê xwe hînî helbestê berêva dikire nas, wan hînî fena pêkanîna helbesta dikir û hostatiya xwe, zanebûnêd xwe dida wan.¹³ Nava k'urdê mukrîda xwendegehê xas dirûst kiribûn û stranvan lê hin dikirin. K'urdîstana xwarûda yêk ew dibistana xilas dikirin, wana'ra digotin şayîr.

T'ifaqa Sovetîyêda aşiq û zanîyarê zargotina k'urda nek t'ene ji alîyê milet tene h'iz kirinê, lê zanebûn û me'rîfeta wana ji alîyê hukumetê bilind tê qîmet kirin. Sala 1938 aşiq û dengbêj Ah'me Çolo û Celîlê Reşo bûne andamê Komela nivîsk'arê Ermenîstanê.

x x
x

Lîtêratûra dereca tîk'stê zargotina k'urda ser du p'ara, ser du benda tê p'aravêkirin.

Ser para pêşin ew p'irtûk û wit'ar tene hesabê, yêko t'ene ji bona hînbûna zimanê k'urdî hatine çap kirin. Lîtêratûra vê p'arêda nimûnêd zargotinê her t'ene çewa matêriyalê fûnkirinê (naskirinê) hatine k'aranîn.¹⁴

Ser p'ara duda ew k'ar û barê çap bûyî diçin, yêk nek t'enê bona hînbûna zimanê k'urdîne, lê usa jî bona xwendevana bi çêtirîn nimûnêd zargotina k'urda-va bidine naskirin, yêk jîyîna, bir û bawariya milet dihar dikin. Lîteratûra van herdu p'arê jorgotî k'areke p'ir mezin didie xwendevana, yêk dixwazin zargotina k'urdava bibin nas û pê mijûl bibin. Matêriyalê zargotina k'urda, ko me lê nihêriye dide diyar kirinê, wekî gele p'irtûkê zargotina k'urda h'mîlî berî fêvolûsiyayê li Ūrisêtê çap bûne û eva yeka wê pirsêda, wî warîda nav û siyanetêke mezin diçe wê. Lêk'olinawayê zargotina k'urda her li Ūrisêtê ser bingehêkî fast destpêbû. Ūrisêt nekt'enê bona çapkirina nimûnêd zargotina k'urda fê vekir, lê ewê fê vekir usa jî bona belakirina wê, u cara pêşin nimûnêd zargotina k'urda danî ber ç'e'vê k'oma xwendevanaye fireh, diniya zanîyarî bi zimanê firansî, almanî, ūrisî, ermenî zargotina k'urdava da naskirin.

Akadêmîk K.G. Zalêman 22 k'anûna paş sala 1897 civîna beşê dîrok-fîlologîya Akadêmîya Ūrisêtêda ser derçûna k'itêba Hugo Makaş got: "...Akadêmîya t'ucara xwe şûnda nagre p'êşk'êşkirina elîk'ariyê û wergirtinê bide vê p'ara fîlologîya îranîyê (gilî derheqa lêk'olinawa dîroka, jîyîna û zargotina k'urdane - O.C., C.C.), yêk meriv dikare bêje dive çewa monopoliya wê".¹⁵

Dîroka k'urdnasiya ūrisî ji destpêbûna nîveka du-da ya sedsalîya XIX hate nişankirin bi çapkirina nivîsarê Pyotr Lêrxva, pisporekî nav û deng dereca zanebûnê zimanê fohilatê. Ew li Ūrisêtê zanîyarê yekemîn bû, ko ji zarê k'urda nimûnêd zargotina wan nivisî. P'ara xebata xweye dudada, ko P.Lêrx sala 1857 li Pêtêrbûrgê çap kiribû, û navlêkiribû "Lêk'olinawa ser k'urdê îrane û pêşîyê wan xaldê bakuê" matêriyalê zargotina k'urda, sala 1856 ji zarê k'urdê dîl girtî nivisî, çap kir.¹⁶ Vê pirsêda Akadêmîya zanistî ya Ūrisêtê alîk'arîke mezin da P. Lêrx.

Tiştêkî neyî nişkêvane, ko P. Lêrx guhdariya xwe da xût ser k'urdê dîl girtî. Mezintirîn danayê wê heyamê akadêmîk M. Birossê, O. Byotlîngk, B. Dörn, A. Kunîk û P. Kêppên nama xweye ji navê beşê dîrok-fîlologîyaê prêzîdêntê Akadêmîya zanistî şandîda dinivîsîn, ko ji rêwîya, yêk çûne walatê k'urda, tu kes usa hazir û zane nibûye, ko karibe tiştê wiha giranbiha eşkere bike çewa P. Lêrx.

P. Lêrx yekemîn yêvropî bû, ko berê pêşin nasiya xwe da e'mir-jîyîna k'urda bi heralî: gêografî, nijadî (êtnografî) ziman û mijû. Ji bo vê yekê ewî gele nivîsarê kevn û nû bi zimanê înglîsî, firansî, almanî,

ûrisî bi k'ar anî, Xên ji wê, P. Lêrx h'emû lêk'olîna-
wayê ser zimanê k'urda nivîsî lêt'ûjînawa kir, serpeha-
tîya k'urda, yêk t'oîinê k'urda bi zimanê farizî nivîsî
bûn nas kir û xwend.¹⁷

Têk'stê P. Lêrx berewkirî, p'îranî bi zaravê kur-
mancî û hinek jî bi zaravê zaza bûn, yêk ewî ji zarê
xelqê Merdînê, Cizîrê, Dêrsimê, Mûşê, Dîyarbek'irê,
Ûrfaê, Xarpûtê, Êrzirûmê û cîyê mayîn hatibû nivîsar.
Têk'ste ko P. Lêrx bi elîba Lêpsûs nivîsibû bi t'erci-
ma ûrisî çap bû.¹⁸

Sala 1860 li Pêtêrbûrgê ser têk'stê zargotina k'ur-
da bi tîpê e'rebî û wergirtina zimanê firansî k'itêbeke
din jî derçu.¹⁹ Xudanê wê k'itêbê konsûlê ûrisêtê li
Êrzirûmê Alek'sandr Jaba bû. A. Jaba hêna k'arê xwe-
ye diplomatîda dest bi lêk'olînawa û k'omkirina heykalê
(peykirê) destnivîsarê lîteratûra û zargotina k'urda kir.
Di vî warîda A. Jaba li Ûrisêtê dimîne çewa zanekî
here pêş. Ewî bona Akadêmîya zanistîya Ûrisêtê arxî-
veke zengîn hişt ji destnivîsarê lîteratûra k'urda.²⁰

A. Jaba, h'eta ko li Êrzirûmê k'ar dikir, zimanê
k'urdî dixwand, û bi hilfa xortanîyê tiştê ko dereca
rêwşenbîrîya k'urdada dik'ete destê wî bi xweşî danî
berç'e'v. Bêfîtiya, destnivîsarê k'urdî, yêk roja îroyîn
Xwendinxana Giştî ser navê M. Y. Saltîkov-Sçêdrînda
têne xweykirin, ew t'enê p'erçekî neyî mezine ji wê
k'oma destnivîsarê wîye berevkirî, yêk P. A. Çîxaçêv
mala wîda dîtibû. „Em hîvîne, - dinivîsî wê hênê P. A.
Çîxaçêv, - wekî M. Jaba²¹, yêk deh sale hînî vî zima-
nî dibe, wê zûtirekê me pê bide naskirin. Lêk'olînawa-
yê vî fohilatnasê zîrek diha giringtire, çimkî rojê meda
her ew t'enê dikare bi serfinîyazî zimanê wî miletî bi-
xûne, yêk awqa kevne çîqa ko nenase. Ewî h'eta niha
ferheng û rêzimana k'urdî hazir kirîye, mi bi ç'e'vê
xwe k'oma destnivîsarê xebatê wî dît, yêk van nêzî-
kaya wê bêne çap kirin. Xênji wê, ew bi k'omkirina
stran, dîrok û efseneyê kevnva, bi dîyarkirina rêwşejî-
yînêva mijûle, yêk nava sed û sed salada hatine p'a-
rastin û ji bavê derbazi kuşa bûne. Van dokûmentê
xweşda, ko çend refikê xwendinxana konsûlê Ûrisêtê
digrin, destana evîna Sîyakmêd û Semsî heye.“²²

Sala 1886 beşê dîrok-fîlologîya Akadêmîya zanis-
tî ya Ûrisêtê, ji bona çapkirina destnivîsarê E. Prîm û
A. Sosîn ji du p'erça (bi k'urdî û almanî), biriyarek der-
xist. Paşwextîyê ew herd p'arê berevokê dereca zargo-
tina k'urdada bûne k'itêbne p'îr hêja.²³ Vê berevokê-
da bi tîpê latînî ser zaravê kurmancî şaxekê eposa
„Mem û Zîn“, „Ûsiv û Zefîxe“, „Zembîlfroş“, stranê ben-
gîtiyê, yê mêranîyê û gele tiştê mayîne bi nîrx k'etine
çapê.

Beşî dîrok-fîlologîya Akadêmîya zanistî, bi pêşda-
nîna N.Y. Maṛ, payîza sala 1911 î.A. Orbêlî, xwendeva-
nê fakûlteta zimanê rohilatê ya zanîngaha Pêtêrbûrgê.
t'êze temam kirî, şande êk'spêdîsîyaê berb Ermenîsta-
nê, Wanê û wîlayêtê wî.²⁴ K'arê xweda, ko nêziki sê
meha berdewam kir di nav ermenîyê û k'urdê Mok'sê,
yêk miletê Rohilata Navîne kevnare û bi sed salava
cînarê hev bûn, î.A. Orbêlî matêriyalê xwe nek t'enê
ser ermenîya û zaravê ermenîya berev kir. Dilsoz bûyî
li gor rîya Rohilatnasîya ûrîsî û hilfa, ko Akadêmîya
zanîyarî li Pêtêrbûrgê dabû k'urda û zargotina wê,
î.A. Orbêlî cîda, hema li Mok'sê dest bi hînbûna zima-
nê k'urdî û k'omkirina nimûnêd zargotina k'urdê wîlayê-
ta Mok'sê kir, „bêy lêk'olînawayê zaravê k'urdê Mok'-
sê, zaravê ermenîyê Mok'sê wê neyî t'am bîya".²⁵ Wex-
tê î.A. Orbêlî Mok'sê bû, ewî helbestê k'urda û erme-
nîya, efsene, serpehatî, stran, çîrok, ç'îvanok, têderxisti-
nokê wan civand. Danrawê xweda ewî gelekî mijûl bû,
ko têk'stê k'urdî û ermenî li ser selikê fonografê bini-
vîse. Se mehê ko î.A. Orbêlî wîlayêta Mok'sêda derbaz
kir, ewî 100 selikî zêdetir têk'stê k'urdî û ermenî nivî-
sîn. Bi t'emamî î.A. Orbêlî 250 nêgatîva û 62 selikê fo-
nografê - 24 bi zimanê ermenî, 38 bi zimanê k'urdî
xweṛa anî Ūrîsêtê, ye mayîn undabûn ser rîya ji Mok'-
se h'eta Wanê, ji Wanê h'eta Ūrîsêtê.²⁶

Têk'stê ji zargotina k'urda û ermenîya, matêriyalê
zimanzanîyê, yêk mabûn, N.Y. Maṛ têradîdit çap ke bin
navekî giştîda: „Lêk'olînawayê zaravzanîya k'urdî û er-
menî, bi alîk'arîya selmîyanê A.M. Kojêvnikov çap ki-
rî".²⁷ Dernawê gerekê van herşêş hejmarada derbiçû-
ya: hejmara I - ferhenga zaravzanîya k'urdîya mok'sê-
ûrîsî (t'emam 7000 k'art, 16 belgneşîrê manganê); hej-
mara II - ferhenga k'urdîya moksê-ûrîsî û navnîş bona
hejmara I (6.5 belgneşîrê manganê); hejmara III - ma-
têriyalê zaravzanîya mok'sê bona giramatîka zimanê
k'urdî û stranê k'urdê mok'sê (3.5 belgneşîrê manganê);
hejmara IV - ferhenga zaravzanîya ermenîya mok'sê -
ûrîsî (6000 k'art, 10 belgneşîrê manganê); hejmara V -
ferhenga ermenîya mok'sê-ûrîsî û navnîş bona hejmara
IV (5 belgneşîrê manganê); hejmara VI - oçêrka gira-
matîkîyê ser zaravê ermenîya mok'sê û têk'stê mok'sê
(8.5 belgneşîrê manganê).²⁸ Belam ew danrawe li wê
hênê çap nebû.

Dewîya sedsalîya XIX - destpêbûna sedsalîya XX
guhdarî berb fêwşenbîrîya k'urda zêde bû, berevkiri-
na, civandina materîyalê zargotina k'urda bi xurtî dest-
pê bû. T'êk'stêd berevkirî gele kovarê fêng bi fêngda
çap bûn. Vî şuxulîda li Ūrîsêtê k'ar û barekî mezin ki-

rin kovarne usa çewa mesele kovara „Nivîsandina k'oma
mala gêografîya ûrîsêtêye Împêratorîyê”²⁹ û „Berevoka
materîyala ser cî-war û el-e'sîrê Qavqazê”³⁰.

Wê hênê usa jî berevokê zargotina k'urda bi baş-
qe der diçin. Di nav wanda xuyaye „Berevoka êmîne
êtnografîyê” cilda pênca (1904), ya ko Însîtûta Laza-
rêve ser zimanê röhilatê derxistibû. Materîyalê berevo-
kê berevkirê zargotina ermenîyaye nav û deng Sarkîs
Haykûnî civandibû. Ji 28 derhênanê êpîkiyê, yêk ewî ji
zarê ermenîyê wilayêta Wanê nivîsîbûn, pênc bi tipê
ermenî û bi wergerandina ser zimanê ermenî çapkirî-
bû. Dûmayîka berevokêda awazê 13 stranê k'urdî k'e-
tibûne çapê, yêk bi destê kilasîkê sazbandîya ermenî-
yaye nav û deng kompozîtor Komîtas hatibûne sazkin.
Komîtas awazê k'urdî rînd zanibû. Li vê pîrsêda k'a-
ra wî gelekî bi nirxe nek t'ene ji ber wê yekê, ko go-
veka xwendevana diha fire dîke, dereca derhênanê epî-
kiyêva dîke nas, lê herwiha ji bo wê yekê, ko h'emû
kesê sazbandh'iz dikare bi awaza k'urdî gelêr bibe
nas.

Li walatê Roavayê (Îlahî li Almanîyayê) hilfeke
mezîn ser mîletê Röhilatê, Îlahî ser k'urda, rabu. Berî
şerê hemdinîyayêye (cîharî) yekem, bona diha gumrih'-
kirina êk'spansîya Röhilata Navîn, çuyîn-hatina mîsiyo-
nêre almana li K'urdistanê diha zêde bû. Çewa V. F.
Minorskî dinivîsî, hema berî şer wan mîsiyonêra li
Souc - Bûlaxê³¹ dest bi çapkirina kovara „Kurdistan”-
ê kirin û wîtarê şîretk'arîyê, nimûnêd zargotina k'urda
der dixist³².

Sola 1903 zanîyarekî Röhilatê profêssorê zanînge-
ha Bêrlînê Oskar Mann çar sala li Îranê û Turkîyayê
rêwîti kir, berêpêşin k'urdava û zargotina wanava mi-
jul bû. Materîyalê ko O. Mann li K'urdistanê berev ki-
ribû sala 1906, 1909 li Bêrlînê bi du p'arava çap kir,
p'areke k'itebê t'ek'stê kurdî bûn, p'ara din jî wergera
wê bû bi zimanê almanî bi nivîsarnasîya (Kommêtarê)
xweşva. Berê pêşinda O. Mann stran û poemê be-
dew, yê ko wê hênê nava k'urdê mûkrî dihatine stra-
nê û gotinê, xiste çapê. O. Mann hozanê pêşin bû, ko
materîyale wa bi dewlemend ji zargotina mûkrîya da
serhev û xiste ber ç'e'v.

Ji berevokê zargotina k'urda, yêk wê hênê li Roa-
vayê der çûne, hêjeye em bir bînin usa ji derhênanê
du p'erçê A. fon Lëkok, yêk h'îmlî ser t'ek'stê zargoti-
na k'urda bûn. Berevokêda t'ek'st bi tipê latinî û wer-
gera wan t'ek'sa bi zimanê almanî çap bibûn. Berevo-
ka A. fon Lëkokda ç'îrokê k'urdî, şaxê „Mem û Zîn”,
ferhenga Ah'medê Xaniye e'rebî-kurdî, yêk berê Zîya
ûd-Dîn Xalidî çapkiribû, der çûbû³³.

Nenihêrî wekî Ak'adêmiya zanîyarî li Pêtêrbûrgê guhdarîke mezin dabû ser k'urda û zargotina wî, lê pêşveçûna fêwşenbîriya k'urda û civandina nimûnêd zargotina wî bi sistematîkî diha pêşda çû piştî fêvolyûsiya Oktyabrêye sosîalistîyêye Mezin, piştî t'estîqkirina qeyde-qanûnê dewleta sovêtiyê li Qavqazê. Îda sala 1926 li Lênîngradê bi destê Î.A. Orbêlî k'itêbeke t'êk'stê k'urdî bi h'erfê latîni çap bû, yêk hozanê macara Hugo Makaş ji devê Meh'med Emîn nivîsî bû. Meh'med Emîn bazirgançîkî ji Merdînê bû, yêk bi şuxulê xuva hatibû bajarê Bîrno li Moravîyayê.³⁴

Li vê hênê Ermenîstanê pîrsa bîngêhbûna fêwşenbîriya mîletê k'urda û civandina nimûnêd zargotina k'urdada êtapeke te'ze dest'pê dibe. Sala 1931 Komîteya Rônkayê ya Ermenîstanêye mîletîyê (Narkompiros) cara pêşin êkspêdisîya zanîyarî saz kir ji bona civandina, k'omkirina nimûnêd zargotina k'urdâ. T'evbûyê ek'spêdisîyayê bûn Cerdoê Gêncî, H'ecîê Cindî, kompozitor Karo Zak'aryan, serektiya êk'spêdisîyayê dikir profesor Asatûr Xacatûryan. Te'vbûyê ek'spêdisîyayê çûne gundê k'urda li sax nehîya Aparanê, (niha Aragas) T'alînê, Vaxarşapatê (niha Êçmîadzîn) RSS Ermenîstanê û rîta k'urda li bajarê Lênînakânê.³⁵ Mîjûyî civandina zargotina k'urdada eva cara pêşin bû, wekî nimûnê zargotina k'urda bi h'ukumetî, bi ek'spêdisîyake wa bi giran dihate berevkirin, û wekî te'vi wê ek'spêdisîyayê nek te'nê zanîyarê zimanê k'urdî, zanîyarê e'rf û e'detê mîlet, lê usa ji zanîyarê sazbandîya mîletê k'urda bû.

Sêksiya k'urdnasîyê ya Înstîtûta dîroka fêwşenbîriya RSS Ermenîstanê, yêk ber destê Komîteya elîfba nu (KEN) bû li fêx Komîteya K'arkirê Merk'ezîya (KK'M) T'RSS, hema ji rîja rîjda guhdarîke layîq da ser k'ar û barê civandina û sistematîzasiyakirina zargotina k'urda. Çewa nema serekê KEN Rûbên Daştoyanda dihate gotinê, yêk ewî Komîteya elîfba nûra nivîsîbû "...sêksiya k'urdnasîyê ya Înstîtûta dîroka fêwşenbîriya RSS Ermenîstanê dema hebûna xweye kurtda, k'areki mezin pêkanîye warê civandina û nivîsandina matêriyalê zargotinê û l'êk'sîkiyê...".³⁶

Rastî jî, nava şeş mehê jîyîna xwe sêksiya k'urdnasîyê gele matêriyalê dewlemend nivîsîbû û civandibû: stranê êpîkiyê, çend şaxê êposa k'urd û îranîyê „Rostemî Zal“, stranê bengîtiyê, dîrokê olî, k'ar û xebatê, yê e'rf û e'deta, mesele û met'elok, ç'irok û ç'îvanok. Sêksiya kurdnasîyê bona ce bi ce kirina matêriyalê zargotina k'urdaye berevkirî birgadeke (ko'meke) xas teş'kîl kir, û ew şuxula te'slimî wê birgadê kir.³⁷

Bi pilana deranîna sêksiya k'urdnasiyê ya sala 1934, birigada k'urdnasiyê, bi serk'ariya, profêssor A. Xacatûryan, pey k'ar û barekî dûr û dirêj bona Roja bûyîna şayîrê Rohilatêye nav û deng Fîrdouî cilda şaxê „Eposa k'urd û Iranî Rostemî Zal" hazir kir ji bona çapê. Vê berevokêda têk'stê k'urdî, pêşgotin, kômmên-tar û ferheng hatibûne cî-war kirin.³⁸ Mixabin, ev k'ar û barê pîr heja wê hênê derneçû. Ji wê pilana sêksiya k'urdnasiyê xuya dibe, ko sala 1934 têra hatibû dî-tin, ko têk'stê zargotina k'urda „Mem û Zîn", „Xan Dim-Dim", „Keş û K'ulik" bi pêşqotin, kômmên-tar û bi ferheng hazirkin ji bona çap kirin.³⁹

Sêksiya k'urdnasiyê ya Înstîtûta dîroka Rewşenbîriya RSS Ermenîstanê guhdarîke mezin dida ser pirsêd t'êşkîlkirina, sazkirina xebata berevkirina zargotî-nê. Her sala 1934 hatibû têradîtinê, ko gundê k'urda-da k'omê biç'ûk bidine saz kirin bona nivîsandina û civandina matêriyalê zargotî-nê, û „çewa hebûna sêksiya k'urdnasiyê ya Înstîtûte, matêriyalê zargotî-nê bik'îrîn, yêk bi destê k'urdnasa hatibûne berev kirin, bik'îrîn usa jî lêk'olînawayê wane zanîyarî (yê I. Maragûlov, Lazo (A. Xazaryan), M. Mirak'yan, R. Drabp'yan)".⁴⁰ Ji bona pêkanîna planê sêksiya k'urdnasiyê ya Înstîtûta dîroka Rewşenbîriyê, h'ukmeta Ermenîstanê li wê hênê êpêce p'ere (dirav) da ji bona miyaserkirina pilanê sêksiyayê (t'êşkîlkirina êk'spêndîsiya, civandin û nivîsandina nimûnêd zargotina k'urda li Ermenîstanê, Azîrbêcanê, Gurcîstanê û ji bona ji hev derxistina matêriyalê civandî).⁴¹

K'ar û barê sêksiya k'urdnasiyê ya Înstîtûta dîroka Rewşenbîriyê li gel hine pirsê mayin hate rûn kirin li kônferênsiya k'urdnasiya He'mt'ifaqiyê ya pêşinda, yêk 9 tîrmê sala 1934 li bajarê Yêrêvanê dest bi xebata xwe kir.⁴² Kônferênsiya biriyareke xurt wergirt ji bona k'omkirina matêriyalê zargotî-nê û nijadnasiya k'urda, ji bona berevkirina nimûnêd zargotina k'urda.

Li neh'îya Vêdiyê, Artaşatê ser neh'îya RSS Ermenîstanê, gundê RSS Azîrbêcanê, Axalsîxê û Axilk'e-lekê ARSS Acarîstanê ser RSS Gurcîstanê ew k'ar û barê têra dîtî we'dekî kinda hate mîaser kirin. Xwendevanê têxnîkûma k'urdaye pêdgogiyê ya Pişqavqazê suxulê nivîsandina û berevkirina zargotina k'urdada alîk'arîke mezin dane xebatçiyê sêksiya k'urdnasiyê. Pey t'emamkirina xwendina xwe şagirtê du, lê îro îda dersdarê k'urd ji gunda liv-liv dinivîsîn berevdikirin û ser navê sêksiya k'urdnasiyê matêriyalê xwe: çîrok, serpehati, stran, mesele û metelok û gill-gotî-nê k'urdaye bi nirx dişandin.

P'areke ji wan matêryalê civandî k'ete binga berevoka zargotina k'urdaye yekemîn, ko sala 1936 li Yêrêvanê derçû.⁴³ Ew berevoka p'ir bi hêja ji bona çaprikinê amade bibû bi destê H'ecîê Cindî, Emîné E'vdal bi serdariya (rêdaktoriya) Casimê Celîl. Vê berevokêda çend nimûnêd zargotina kurda çap bûn, belem mesele û met'elok, têderxistinok, stranê şîne û hine nimûnêd mayin ji berevokê der mabûn. Eva berevoka hanê zargotinziyanîya k'urdada ciyê xweye asê girt. Cara yekimin bû, ko vê berevokêda sî şaxê êposa k'urdaye nemir „Keş û Kulikê Silêmanê Silîvî“ sê şaxê „Mem û Zîn“, çar şaxê „Memê û E'yşê“, sê şaxê „Leyl û Mecnûn“, 12 stranê Evdalê Zeynê k'etine çapê û ji undabûnê xilas bûn. Berevokêda ciyê xweye layîq girtin usa jî stranê bengîtiyê yê govenda, efsene, ç'irrok, ç'ivanok û hine bendê zargotina zarûa.

Sala 1936 li Yêrêvanê dîsa cara yekemîn bû, ko 127 notê awazê stranê k'urda der çûn.⁴⁴ Rôjê meda notanivîsara awazê stranê zargotina k'urda li Ermenîstana Sovêtiyêda rind pêşda diçe. Vê rêda andamê K'omela kompozîtorê T'RSS, dotê k'urd Cemîle Celîl⁴⁵ û Nûra Cewarî⁴⁶ bi serfinîyazî k'ar dikin, wana xwandina xweye bilind li Konsêrvatoriya Yerevane standîye. Cemîle Celîl van deh salê dawîda li Moskvayê û Yêrêvanê çar berevokê bi nirx çap kirin. Wan berevokada 400 zêdetir notaê awazê stranê k'urdî gelêr ketine çapê: stranê govenda, rûhanîyê, êpîkiyê, dîroka, bengîtiyê, pêk'enînê (h'enek-laqirdîya), xên ji wê yekemîn car bû, ko awazê sazî, yêk meceleke pak dide bona nas kirina û lêk'olînawa sazbandîya miletê T'RSS dik'etina çapê.

Sala 1957 li Yêrêvanê berevoka zargotina k'urda ya duda çap bu. Vê berevokêda şaxê êpîkiyê nû der çûn. Berevokêda bi zimanê k'urdî şaxeke êposa ermenîyaye „Dawidê Sasûnê“ yêk ji zarê zarbêjê e'yan Ah'me Çolo hatibû nivîsar çap bû. H'emû t'êk'stê berevokê bi zaravê kurmançî ji zarê zarbêjê k'urd û ermenî nivîsibû, yêk zarotîya xwe nava k'urdada derbaz kiribûn û k'urdî xweş zanibûn. Zarbêjê usayî zane nava wanada hebûn, çewa mesele Ah'mê Çolo, H'amê Memed, Werda Şemo, E't'arê Şero u yêd mayin. Berevok bi elîfba k'urdî ser binga elîfba uñsî çêkirî neşirbû. Berevokêd zargotina k'urda, yêk sala 1936 û sala 1957 neşir bibûn xên ji xaşîyê çend kêmasî jî lê bûn, mesele ne ferheng, ne şirovekirin, ne jî salix-sulix bûn ser zarbêja.

Van salê paşwextiyê çewa li Yêrêvanê usa jî li Moskvayê çend berevokê zargotina k'urda çap bûne:

şaxê êposa „Mem û Zîn“, „Ker û K'ulikê Silêmanê Silivî“, „K'yor-oxlî“, „Stran û çîrokê k'urdaye êpîkiyê“,⁴⁷ „Dilokêd cime'ta k'urda“, „Mesele û met'elokê cime'ta k'urda (bi du k'itêbava)“, „Ç'îrokê cime'ta k'urda“, „Mesele û Met'elokê k'urda“, „Stranê zargotina k'urdaye t'ariqê“.⁴⁸ Hinek ji van berevoka bi du zimana: bi zimane k'urdî û ermenî, bi zimane k'urdî û ûrîsî çap bûne. Xên ji wê, t'ek'stê k'urdî usa jî her bi wergera zer zimenê ermenî⁴⁹ û ûrîsî çap bûne.⁵⁰ Van çend salê p'aşwextiyê hine berevokê zargotina k'urda der çûne usajî walatê Rohilatê û Roavayê.⁵¹ Wê xebata p'ir hêje û ferzda k'ar û barê danyar û nivîsarê k'urdê Iraqê: Pîremêrd, Îsmail H'eqî Şawês, Marûf Cîyawûk, Şêx Meh'mûdî Xal, Aladîn Sicadî, Mih'emed T'ofiç Urdî, Mih'emed Mûstafa K'urdî, Nûrî Emîn, Mih'emed Mûkrî, şayîrê Sirfîyayê nav û deng Cegerxwîn, û k'urdnasê Îranê Obeydûlla Eyûbyan, Abdûlla Eyûbyan û hozanê mayîn gelekî bi nirxe, yêd kirineke p'ir mezin kirine ji bona nivîsandina, civandina, çapkirina, belakirina û lêk'olinawa zargotina k'urda.⁵² Waye bi kurtî dîroka nivîsandina, civandina, çapkirina û lêk'olinawa zargotina k'urda.

x x
x

Vê berevoka meda, her t'enê perçeke matêriyalê zargotina k'urdane, ko me ji sala 1954 h'eta sala 1975 li neh'îye Ermenîstanê, Gurcistanê, usajî Qazaxîstanê û Qirgîzstanê, k'îderê k'urd dijîn, berevkiyê û xistîye çapê. Pîraniya k'urdê sovêtiyê ew ji T'urk'îyayêne - ji Bayazîdê, Bitlîsê, Mûşê, Dîyarbek'îrê, Êrzîrûmê, Qersê, Îgdirê, Merdînê, Wanê û gundê dorberê wan hatine, k'îderê k'urd bi hejmara sala 1927 pîrane bûn,⁵³ hinek jî ji bakur - roava K'urdîstana Îranê hatine.

Çewa pîraniya k'urdê Ermenîstanê û Gurcistanê usa jî pîraniya zarbêjê ko me jê t'ek'sta nivîsiyê - k'urdê - êzdîne,⁵⁴ yêk bi zaravê kurmançî xeverdidin.

Kal-bavê (pêşiyê) k'urdê-êzdiyê Pişqavqazê ji bakûra Mêsopotamiyayê hatine, ji wêderê, k'îderê ko êzdi h'eta niha serhevda, ciki dijîn û xwe ji xelqê dorberê xwe dûr digrin. K'urdê - êzdî hîmlî bakûra Musilê û li ç'îyayê Şengalê (Îraq) dimînin, wir ziyareta wane: t'irba şêx Adî û ç'îyayê Lalişe.

Ji Rohilatnasa geleka gotine, wekî h'ebandina êzdîya dinêda h'ebandineke neyî eşkereye⁵⁵, ew bona zanîyariyê p'ir bi nirxe. Lazime em bêjin, ko r'abûn rûni-

şandina êzdîya, awaz û reqasa wan, zargotina wan ew p'erçekê rewşenbîrîya k'urdane û h'eta niha çewa lazime nehîye berev kirin û h'el kirin.

Li R̄SS Ermenîstanê êzdî h'imlî yanzdeh gundê nehîya Aparanê (niha Aragas) - Mirekê, Qundaxsazê, K'orbulaxê Elegezê, Camuşvanê, Cercerîsê, Qurîboxazê, P'amp'a Kürda, Çobanmezê, Sengerê, K'arvanserê û h'eyşt gundê nehîya T'alînê - H'eko, Gyelt'o, T'ilik, Sorikê, Qibixte'pê, Sîçanlûê, Be'rojê, Baysizê diminin. K'urdê - êzdî t'evî ermenîyê bira-cînar hine gundê ser nehîya T'alînêye mayînda jî dimînin. Jimara êzdîya p'i-rê li sovxoza Gêtapê, Artênîyê, Aragasê ser nehîya T'alînê. T'evi ermenîya k'urd usa jî hine nehîyê rês-pûblika Ermenîstanêye mayînda dimînin, mesele nehîya Hoktêmbêryanê, Êçmîadzîné, Abovyanê, Araratê, Masîssê, Artaşatê, li k'u ew xwelîbêcerkirinêva û h'eywanetxweykirinêva mijûl dibin. Êzdi li Gurcistanê jî dimînin, bere pesin ew li bajarê T'bîlîsîyê, Rûstavê, T'êlavê dimînin, jimara wan 40 h'ezarî zêdetire.

K'urdê Qirqiztanê h'imlî oblata (navça) Oşê alîyê Celal-Abadê, Kok-Yangakê, Oşê, Sûlyûtke, hine nehî û gundê mayînda dimînin. Li deşta Çûyê ew li nehîya Kêmskê, Çûyskê, Kantskê, Sokolukskê, Moskovskê, Kalînînskê, deşta T'alasê ser nehîya T'alasê û Kîrovskê dimînin.

Li R̄SS Qazaxistanê k'urd nehîya Calal-Abadê, Lêngêrê, T'urkêstanê, Sûzakê, Lênînskê, ser oblata Çîmkêntê, dorberê bajarê Lêngêrê, Çîmk'êntê û Alma-Atê diminin.

K'urdê R̄SS T'urkmênîstanê p'ayê pîr li Aşxabadê, Bagîrê, Fîrûzê, Marî Kaxkê û Bayram - Alîyê dimînin.

Çewa e'yane bal k'urda du ol hene, K'urdê-ezdî u k'urdê musulman (surman), belam, nenihêrî li h'ebandina wane cude û antagonizma herd h'ebandina, di-nîya wane rewşenbîrîyê yeke, firq ort'a wanda t'une. Gele e'frandinêd êpîkiyê, t'ariqîyê (lawik), bengîyê, gôvenda, cîazî, ç'îrok, ç'îvanok, mesele, mete'lok û gele-gele nimûnêd zargotinêye mayîn, xên ji qewl û beytê êzdîya, yekin, û ew bi h'ewask'arî, bi h'izkirin çewa k'urdê musulman, usa ji k'urdê êzdî divêjin û distirên.

Vê berevokêda 2300 zêdetir pêkanîn heye, yêk ji zarê 69 zarbêja nivîsiye. Ew pêkanîna h'imlî ser çar p'ara hatine p'aravekirin: poêzîya, êpos, proza û parêmîologîya.

P'erça p'ara pêşînda, ya ko hatîye navkirin: „Poêzîya êpîkiye", 23 pêkanîn hatine çap kirin, ji wan 23 pêkanîna sê şaxê „Mem û Zîn", çar şaxê „Sêva H'acê",

du şaxê „Zembûlfiroş”, şaxeke „Sîyabend û Xecêzerê”, „Binefsa Narîn”, „Ûsibê Nebîya”, „E'lo Şêxanî” stranê t'ariqîê, yê bengîtiyê, yê govenda yê şîné, qewl û beytê êzdîya, e'frandinêd Feqîyê Teyra û stranê E'vdalê Zeynê neşir bûne. Zargotinnasiya k'urdada cara yeke-me, ko stranê t'ariqîê em lêdinhêrin çewa nimûneke (janreke) başqe. Stranê tariqîê t'êk'oşîna k'urda dijî koledarê osmanî û ec'ema dîyar dike, t'ek'oşîna wî di ber azayê û serxwebûnêda, t'oş û nexwaşîyê demê mezin dide, gava dubendî, dijminayî nav bera mezinê k'urdada xirabi û k'otîbûn danî serê k'urdê reben û belengaz.

Ji bona k'urda, ji stranê û lolandina dilşewat dinêda t'u tişteki dinê xwestir t'une, yêk her k'urdeki û her k'ulfeteke k'urd kiriye şayîr.⁵⁶ Gelek cara, k'ati k'ar û barê nivîsarê, me bi xwe didît, ko çawa zarbêjê meylî genc, nûhatî yan kalê navser nek t'enê stranê berê digotin, lê hema bi zûzûka, bi sivikayî bendê h'ewas berxwe derdixistin, digotin û distira. Ew h'imlî stranê neyî dirêjin, ji sê, çar yan pênc rêzîne, nava xort û qîzê cahilda gele belabûyîne. Ji van stranaşa „Dilok” divêjin, yanê stranê ji dil xuliqî. Tişteki xuyaye, ji 531 strana, ko vê berevokêda çap bûne 440 „Dilokin”.

Gula civata û cejnê k'urda stranê govendane. Gelek ji wan him bi awaz, him bi kakilê xweva êlêmêntê heyamê berê xweşa hildane û dikarin bibin kilî ji bona fe'mkirina wan.

Dîroka civandina zargotina k'urdada h'eta van pêla guhdarike xweşik nehatiye danîn ser nivîsandina stranê şîné. Ew nimûneke zargotinêye h'eta niha nenas û nexwendîye.

44 bendê Nimûnê stranê şîné cara yekemî bi destê M.B. Rûdênko li bajarê Tbilîsiyê ji zarê êzdîya hatibu nivîsandin. Bendê stranê şîné û wergera wan ser zimanê ûrisî M.B. Rûdênko „Berevoka Palêstînî” da çap kir.⁵⁷ Xên ji t'ek'sta û wergera wê, danar sergotin û şirovekirin jî dide, yê ko çend tiştê nû û giranbiha ser stranê şîné eşkere dike. Berevoka meda 96 stranê şîné hene, yêk sala 1975 me li bajarê T'bilîsiyê ji zarê H'izreta H'eso nivîsiye. H'izreta H'eso çewa stranbêja stranê şîné nek t'enê li bajarê T'bilîsiyê, lê her wiha ji sînorê wê der jî gelekî rûmet û nav û denge. Stranê şîné çewa e'det her ser mirîya tene gotin, ji vê der stran nayêne gotin, lema jî me ji rîspîyê bajarê hîvî kir, ko îzna H'izretê bidin, ew çend stranê şîné ji meşa bêje.⁵⁸

Problêma k'arhênana, pêkanîna zargotinê, çewa ç'e'vkanî bona h'elkirina pîrsê pêşdahatina mîleta (êtnogênêza) û p'evgirêdana Fewşenbîrîya mîleta başqe-başqe (êtnokûltûra) h'eta van pêla ji nedihate lênihêrandinê çewa pîrseke sere,⁵⁹ û tiştêkî neyî wa nişkêvane, ko pêşdahatina mîletê k'urda h'eta niha maye çewa pîrseke h'ucetê.

Rohilatnasê ko k'urdava û pêşdahatina wanava miyûl bûne, çewa qanûn derheqa êzdîyada û h'ebandinana wanada yan gilîk ne gotine, yanê jî hergê gotine kê, du-sê gilî wa serobin gotine û serfa derbaz bûne. Belam poêmê êzdîyane nav û deng, yêk nava mîletda e'yanin çewa "qewl û beyt" ew bi heqî hîmn û pesnê çêkirina, pêşdahatina dinêne. Li wan qewl û beyt'ada giringtirin gilî-gotinê gele kêrhatî hene ser pîrsa pêşdahatina k'urdada. Qewl û beyt'ê êzdîya t'a roja, îroyîn ne k'etine destê tu' kesî, nek t'ene ji bona nivîsandinê, lê usa jî k'ik dê û bavêda neyî êzdî bûye îzna wî t'unebûye qewl û beyt'a bibihê.

P'ara berevoka meye pêşinda, bin sernivîsara "Qewl û beyt" dîroka berevîkirina û çapkirina k'urdada yekemîn care, ko em 18 qewl û beyt'ê êzdîya neşir dikin û ew Faberî xwendevana dikin. Bi fikira me qewl û beyt'ê êzdîyada gele gilîyê giranbiha hene ji bona diharkirina, dinênaskirina û dinêtemkirina êzdîya, ji bona diha rast şirovekirina bînga yêzîdizmê û pêşdahatina k'urda.

Bal k'urdê Pişqavqazê, îlahî nava êzdîyada şiyêrê şayîrê qurîna XIV Feqîyê Teyra û stranê dengbêjê dawîya sedsalîya XIX - destpêbûna qurîna XX E'vdalê Zeynê (E'vdalê Zeynikê) gele belabûyîne. Derheqa van herd danarada k'urdnasîyêda kê, hatîye nivîsarê û gotinê, kê hatîye gotin îlahî ser E'vdalê Zeynêda. Derheqa Feqîyê Teyrada cara pêşin poêma Ah'medê Xaniye "Mem û Zîn" da⁶⁰, lê paşwextiyê berevoka A. Jabada hatîye gotin⁶¹. Çaxê A. Jaba be'sa nivîsar û hozanê k'urdê berê dike, ew navê Mih'emmed Feqîyê Teyra jî hîltîne, yêk ji dîya xwê bûye li Mok'sê alîyê Hekarîyê (salê 702/1302-777/1375-76) û destnivîsarê xwe bi navê Mîm Hêy îmza kirîye. A. Jaba divêje, ko poêma "Şêxê Sinên", "Çîroka Barsîs" û "Serhatî derheqa hespê Reşda" bi qelema Feqîyê Teyra hatine nivîsar.

Nivîsarê Feqîyê Teyra awqa bi şewq û şep'alîn, awqa bedew û nazikin, wekî gelek ji wan nava mîlet p'îr belabûyîne, lê bendê sê xetî bûne şêwr û şîret.

Vê berevokêda ji 69 bendê Feqîyê Teyra 38 ew bendê sêxetîye t'amin, yêk nîşandîdîn bîr û bawariya,

filosofiya şayîr dereca jîyîné, dinê, te'biyetê, derheqa merivada û dorberê wêda.⁶²

Bi fikra me, p'ara berevokêye duda, ko hatîye nav kirin „êpos“, neyî awqa mezine, lê gelekî kêr hatîye. Vê p'arêda pênc cengleme ser p'elewanê miletîyê Rostemî Zal çap kirine. Ew derheqa zewaca Rostem, Cangîr-p'elewan, Qehremanê Qet'îl, Bêcan - p'elewan û Sebxi Xorasanda gilî dikin.

Dawiya sedsaliya çuyîda Vsêvolod Millêr rûp'êla kovara „Êtnografiçêskoyê obozrênîyê“ wit'ara xweye bi sernivîsa „Nav û dengê Rostemî nava k'urdada“ çap kir. Vê wit'arêda danar dinivîsî, wekî ç'irokeke k'urdada, bi sernivîsara „Meh'med nêç'îrvan, Ozman-p'elewan û Esedê de'wdar“, ya ko S.A. Yêgiazarov sala 1891 bi zimanê k'urdî û wergera ûrisî „Zapîskî Kavkazskogo otdêla împêratorskogo Rûsskogo Gêografiçêskogo obşêstva“ cilda XIII-da çap kiribû; ewî çend serpêhatîyê merxasiya p'elewanê farizaye miletîye li Mazandarane dîtibû, û bi fikira V. Millêr ç'iroke kurmanciyêda her sewtê mêrxasiya Rostem mabû, yêk k'urda guvek ji ecema hildaye. Wê hênê V. Millêr nizanbû, wekî k'urd gele-gele şaxê Rostemî Zal û p'elewana zanin, cenglemê dirêj ser wana divejin, ko nav-dengê wana K'urdistanêda gelekî belabûyî û h'izkirîne.

Berevkirina, civandina zargotina k'urda li van salê paşwextîyê nişan dide, wekî şaxê Rostemî Zal nava k'urdada gele e'yanin û ew bi navê „Cengleme“ yane jî „Rostemî“ e'yanin. Xen ji wê dirokniwîsê k'urda yêd sedsaliya XVI Şeref-xan Bîdlîsî, çaxê derheqa p'elewanê zemanê berêda dinivîse, diveje: „Rostemê kuwê Zal k'urd bû - eva p'elewanê hanaya bi can-cendekê xweye fîli û p'elewaneki guzî hena p'adşayê K'êy-K'ubadda jîye. Herwaha ew li Sîstanê ji diya xwe bûye, lemajî navê Rostemî Zabûlî lêkirine. Firdaûsî Tûsî, xudanê Şah-namê, de bira xwede Fe'ma wida bê! - navê wî danî Rostemê k'urd“.⁶⁴

Milet usa bawar dike, wekî Rostem k'urd bûye, wekî carna zarbêj navê hevt kal-bavê wî hildidin: Rostemê Zal, Zalê Dal, Dalê Kam, Kamê Sam, Samê Narîman, Narîmanê Qereman.⁶⁵

Şaxê serpêhatîya Rostem, mêrxasiyê wî, ç'iroke derheqa p'adşatiya K'êy-K'ubad, K'êy-K'aûs, Kêy-Xosrovda û serpêhatîyê derheqa mêrxasêd mayînda, bêfi-tiya dikarin gele pîrsê p'evgirêdana rewşenbîriya (êtnokûltûra) k'urda miletê Rohilata Navîne mayîna safi kin, h'el kin.

Vê p'ara berevokêye duda, xên ji şaxê E'îlî Şêrê Xudê û H'emze-p'elewan, du şaxê êposa „Xanê Ç'eng-

zêrîn" jî çap bûye, yêk me ji zarê k'urdê Îraqê nivîsîye. Ev herd şaxê „Xanê Cengzêrîn" jimara navnîşê şaxa êposêye neyî awqa dirêj zede dike u goveka lê-k'olinawa êposê diha fire dike.⁶⁶

Berevoka meda gele serpehatîyê proza zargotina k'urda - ç'îrok, ç'îvanok, serhatî, cîazî, pêk'enîn, efse-ne, self û gilfîyêd mayîne xweş, yêk ji alîyê miletda bi h'izkirin têne gotinê, çapkirîne. Nek t'enê poêzîya k'urdada, lê usa jî proza wîda jîyîna xebatk'ara, Rabûn-rûniştandina wî, fe'mdarîya û pêk'enîna (hûmora) wî, fîlosofîya û p'sîxologîya wî rind hatîye dîhar kirin. Xeta eşkere me di navbeyna e'frandinê vekirîda (proza) nek'işandîye, me ew bi t'emamî p'aravenekirîye ser p'ara, her 99 e'frandinê vekirî me h'imlî ser du p'ara p'aravekirîye: „Cîazî" û „Qelîbotk, mijûlî û ç'îrok".

P'ara cîazîda çend şaxê ser Silêman-p'êxember û Mûsa-p'êxemberda ko nava k'urdada gele belabûyîne. çap kirîye, xên ji wê me çap kirîye usa jî şaxê Balûlî Zane, Îskenderê Zuqurne (Îskenderê Duqurne).

P'ara berevokêye çarada 758 mesele û met'elok, 176 têderxistinok, 106 dia'-dirozge, 323 nifîr çap kirine. Mesele û met'elok me bi vî cûreyî daye dû hev. Berêpêşin me daye mesele û mete'lokê ko ji zarê k'urdê Ermenîstanê nivîsîne, paşê mesele û met'elokê ko ji zarê şêxê êzdîya Dewreşê K'eleş nivîsîye (ew jî ji Ermenîstanêye). Paşê mesele û met'elokê k'urdê Sîrîyaê û Îraqê daye yêk me ji zarê xwendevanê K'urdîstana Sîrîyayê û Îraqê nivîsîne. Ji Informatorê me em xût dixwazin derhqa Corcîs H'esenda bêjin, yêk ji dîya xwe bûye sala 1944, xelqê Xinisêye (ji bera mizûrî). Gotinê wî jî me bi p'areke başqeva daye.

Divê em bêjin, wekî goveka nivîsarê me ji zarê k'urdê Ermenîstanê, Gurcistanê û Asîya Navîn gelekî fireye, nek sînore wêye gêografîyê, k'êderê me ew nivîsîye. Berevokêda matêriyalê usa çap bûne, yêk bi te'mamîya K'urdîstana T'urkîyayê, Îranê, Îraqê û Sîrîyayê zanin.

Dawîya berevokêda notanivîsara çend strana heye, yêk bi destê Cemîla Celîl hatîye hazir kirin.

Têkstê ko steyrkek li ser navnîşa wane, me ew berêpêşin ji zarê zarbêja ser şirîta magnîtafonê nivîsîye, paşê li ser kaxaz bergirtîye, lê têk'stê ko du steyrk li ser navnîşa wane, xên ji têk'sta dawîya berevokêda notanivîsara wan jî heye.

Nivîsarnasî

1 Hejmara k'urda, yêk Rôhilata Navîn ser t'opra-xa kal-bavê xwe ji mêjve dijîn, niha gele levk'eti û nefaste. Hejmara binelîyê k'urda, bi statistîka wan wâlata k'iderê ko k'urd dijîn, eşkere kê m kirî tê dayîn.

Hejmara k'urda, em ko niha vira bîr tînin ew ji alîye k'urdnasê zanîyar hatîye h'esav kirin û ji alîyê T'MY (T'eşkileta Miletê Yekbûyî) hatîye qebûl kirin (T'urkîya - 8 mîlion meriv, Îran - 4 milion, Îraq - ji 2,5-3 mîlion meriv, Sîriya - 600 hezar meriv). Mesele binhêre: Dr. İsmet Çeriff Vanly. Survey of the National Question of Turkish Kurdistan with historical background. Roma, 1971, c. 2-7.

2 О. Дж. Д ж а л и л о в. Курдский героический эпос „Златорукий хан“ (Дым-дым), М., 1967.

3 „Правда“, 17. 1У. 1971.

4 М.С. Л а з а р е в. Курдский вопрос (1891-1917). М., 1972, с. 3.

5 И.А. О р б е л и. Введение к сб. „Памятники эпохи Руставели“. Л., 1938, с. 5.

6 Derheqa wanda binhêre: И.Ю. Крачковский. Избранные сочинения. Т. 3, М.-Л., 1956.

7 Н. М а р р. Еще о слове „челеби“. - „Записки Восточного отделения императорского Русского археологического общества. Т. 20. СПб., 1911, с. 29 (отдельный оттиск).

8 В.Ф. М и н о р с к и й. Курды, Заметки и впечатления. Пг., 1915, с. 16.

9 В.Н и к и т и н. Курды, М., 1964, с. 7.

10 Հմիսեան ազգագրական ժողովածու, Գ. Ե, Մոսկուս-Չաղարշապատ, 1904, էջ 3: („Эминский этнографический сборник“), 1904.

11 Hugo Makas. Kurdische Texte im Kurmanjî Dialekte aus der Gegend von Mardin. L. 1926.

12 Dengbêj - stranbêj, merivê ko dengêkî xweş lêye û strana davêje ser merîya û qewimandina. Hêna bere her axa û her begek dengbêjek yan du dengbêjê wî hebûn, yêk stranê davîtin ser mîrê xwe û kirinêd wî.

13 В.А. Г о р д л е в с к и й. Из жизни курдов. - „Известия Кавказского отдела имп. Русского географического общест-

ва⁷. Кн. 22. Вып. 4, Тифлис, 1914, с. 456; О. Дж. Д ж а л и л о в. К вопросу о создателях и исполнителях курдских исторических песен. — „Письменные памятники и проблемы истории культуры народов Востока“, Л., 1970, с. 111-113.

14 M. G a r z o n i. Grammatica e vocabolario della lingua kurda, Roma, 1787; E. B. S o a n e, Grammar of the Kurmançi, or Kurdish Language, L., 1913., R. F. J a r d i n. Bahdinan Kurmançi, Baghdad, 1922; P. B e i d a r. Grammaire kurda, P., 1926; A. X a c a t r y a n. Gramatika zimane kurmançi, Yerevan, 1932; K. A. B e d i r - K h a n. Langue kurd, premiere annee, P. 1953,

15 H u g o M a k a s. Kurdische Texte, с. 11.

16 Sala 1855, hêna şerê ûris û fomê k'urdê ji aliyê ûfisa dûl girtî şehere Rōslavîlê gûbêrniya Smolênskê cî-war bibûn.

17 Архив АН СССР (Ленинградского отделения), ф. 2, оп. 1856, № 14, л. 4.

18 П. И. Л е р х. Исследования об иранских курдах и их предках северных халдеях. Кн. 2, СПб., 1857.

19 A. J a b a. Recueil de notices et récits kourdes servant à la connaissance de la langue. SPb., 1860.

20 М. Б. Р у д е н к о. Описание курдских рукописей ленинградских собраний. М., 1961.

21 Şaşıye: lazime bixûnin - A. Jaba.

22 П. А. Ч и х а ч е в. Письма о Турции, М., 1960, с. 37.

23 E. P r y m und A. S o c i n. Kurdische Sammlungen. Erzählungen und Lieder in den Dialekten des Tûr Âbdîn und von Bohtan, Abt. I-II. Teyte, SPb., 1887, 1890; übersetzung, SPb., 1890.

24 Предварительный отчет И. А. Орбели о командировке в Азиатскую Турцию в 1911-1912 гг., представленный на заседании историко-филологического отделения 3 октября 1912 г. — „Известия императорской Академии наук“. 6 серия, № 15, СПб., 1912, с. 920.

25 Предварительный отчет И. А. Орбели, с. 919, 921.

26 Там же.

27 „Известия императорской Академии наук“, 6 серия, № 14, 1915, с. 1447.

- 28 Там же.
- 29 С.А. Е г и а з а р о в. Курманджийские тексты. - „Записки Кавказского отдела имп. Русского географического общества“. Кн. 13. Вып. 2. Тифлис, 1891, с. 61-170; Е.А. Л а л а я н. Курдские сказки. Там же, Кн. 28, вып. 4, 1911, и др.
- 30 Li vê berevokêda k'etibûne çarê: Курдские пословицы. Вып. 19, отд. 2, 1893, с. 302; К. Х а ч а т у р о в. Курдские тексты, Вып. 20, 1894, с. 16; А. А д а м о в, Курдские тексты, Вып. 20, 1894, с. 1-9, и др.
- 31 Souc-Bûlax (niha Mêhabad) şeherê k'urdane li Kurdistanê Îrane.
- 32 В.Ф. М и н о р с к и й. Курды, с. 19.
- 33 A. Von L e S o q. Kurdische Texte, T.I-II. В., 1903.
- 34 Архив Академии наук СССР (Ленинград), ф. К.Г. Зале-мана, № 87, оп. 2, ед. хр. 29.
- 35 Архив Министерства просвещения АрмССР, ф. 1, отд. 6, д. 1, л. 146. Цит. по: Х.М. Ч а т о е в. Курды Советской Ар-мении. Ереван, 1965, с. 141.
- 36 ЦГАОРСС АрмССР, ф. 112, оп. 2, д. 1496, л. 14.
- 37 Там же, л. 14.
- 38 Там же, л. 18.
- 39 Там же, л. 14.
- 40 Там же.
- 41 Там же, л. 17.
- 42 Архив Армянского филиала ИМЛ, ф. 1, оп. 22, д. 369, л. 31 (см.: Х.М. Ч а т о е в, Курды Советской Армении, с. 126, газ. „Р'яа т'аза“ (на курдском языке), 9.VI.1934.
- 43 Foklora k'urmança, Jerevan, 1936.
- 44 Kîlame çimae'ta k'urmança. Jerevan, 1936.
- 45 Щ э м и л а Щ э л и л. Къламед шьме'та к'ърда, Ереван, 1964; о н а ж е. Курдские народные песни, М., 1965; о н а ж е. Курдские народные песни и инструментальные мело-дии. М., 1972; о н а ж е. Стране шьме'та к'ърда, Ереван, 1977.

46 Н у р а Ш ə w а р и, К'ѣламед шмаэ'та к'ѳрда. Ереван, 1964; она же. К'ѣламед шьмаэ'та к'ѳрдаэ говѳнде. Ереван, 1960.

47 Մամե ու Ջինե, քրդական սիրային-հերոսական վիպերգ, ներածութիւն, թարգմանութիւն և ծանոթագրութիւններ Հաջիե Ջնդու, Երևան, 1956; Ծ Ո Ն Յ Ե. Կառ ու Բուլուկե Սլեմանե Սլիվի, քրդական ժողովրդական էպոս, Երևան, 1941; Ծ Ո Ն Յ Ե, Բյոոողլի էպոսի քրդական պատումները, Երևան, 1953: Курдские эпические песни-сказы. Переводы и тексты. Подготовка текстов, предисл. и коммент. А. Джинди, М. 1962.

48 О р д и х а н е Щ ə л и л. Дьлокед шьме'та к'ѳрда. Ереван, 1964; Ծ Ո Ն Յ Ե. Мэсэле у мэт'элоке шьме'та к'ѳрда. Ереван, 1, 1969; П, 1971; О р д и х а н е Щ ə л и л, Щ ə л и л е Щ ə л и л, Ч'ир'оке шьме'та к'ѳрда. Ереван, 1974; О р д и х а н е Д ж а л и л, Д ж а л и л е Д ж а л и л. Курдские пословицы и поговорки. М., 1972; О р д и х а н е Щ ə л и л. Стране зарготина к'ѳрдайэ г'ариэие, Ереван, 1975.

49 Քրդական ֆոլկլոր, գրառում, թարգմանութիւն, առաջաբան և ծանոթագրութիւններ Հ. Ջնդիի, Երևան, 1947; Ջալիլ և Ջալիլ, Քրդական գրույցներ և հեքիաթներ, Երևան, 1971:

50 О. В и л ь ч е в с к и й. Қ'ѣлама Budyoni. - „Советская этнография“, 1936, № 2-3, с. 90; Мам и Зин. - Сказки народов Востока. М.-Л., 1938, с. 99; К. Курдрев, И. Цукерман. Курдские тексты. - „Иранские языки“, Т.П, М.-Л., 1950, с. 29; Курдские сказки. Пер. И. Фаризова и М.Б. Руденко. М., 1959; Курдские народные сказки. Зап. текстов, пред. и примеч. М.Б. Руденко, М., 1970, и др.

51 R. L e s k o t. Textes kourdes. Pt. I, P. 1940; pt. II, Beyroul, 1942; J o y c e B l a u, Le kurde de Amādiya et de Djabal Sindjār, P., 1975.

52 Matêriyalê zargotina k'urda gele rûp'êlê hejmarê kovar û fojnamê k'urdada çap bûne, ji wan kovar u fojnema em dixwazin navê kovara „Hewar“-ê û yê „Ronaî“ - yê hildin, û têk'stê Celadêd E'îl Bedir-xane çap kirî bidine k'ivşê.

53 Д.С. З а в р и е в. К новейшей истории северо-восточных вилайетов Турции, Тбилиси, 1947, с. 139.

54 H'ebandina êzdîya h'ebandineke sînkretîke, vira gele êlêmêntê h'ebandina zoroastrîzmê, хаçp'arêzîyê û îslamê heye.

55 А.А. Семенов. Поклонение сатане у переднеазиатских курдов. - „Бюллетень Среднеазиатского государственного университета“, № 16, 1927, с. 59 (отдельный оттиск).

56 Х. Абовян. Полное собрание сочинений. Т. УШ, Ереван, 1958, с. 358 (на арм. яз.).

57 М.Б. Руденко. Похоронные песни курдов-езидов Закавказья. - „Палестинский сборник“. Вып. 21 (84), Л., 1970, с. 70-86.

58 Arxîva medâ ser şîrîta magnîtafonê dengnivî-sara şîna E't'arê Şero, yêk sala 1974 li Yêrêvanê çû fe'metê, te xweykirin.

59 Этническая история и фольклор. М., 1977, с. 3.

60 А х м е д Х а н и. Мам и Зин. М., 1962, с. 54, двусторонние 252.

61 А. J a b a. Recueil de notices et récites kourdes.

62 Folkloru kyrmança, с. 308-327.

63 „Этнографическое обозрение“. Вып. 298, 1892, с. 201.

64 Ш а р а ф - х а н и б н Ш а м с а д д и н Б и д л и с и. Шараф-наме. Т. 1. Пер., предисл., примеч. и прилож. Е.И. Васильевой М., 1967, с. 84.

65 А д ж и е Д ж и н д и. К вопросу о курдских вариантах эпоса Ростама Заль (на арм. яз.), - Страны и народы Ближнего и Среднего Востока, Т. УШ, 1975, с. 172.

66 О Златоруком хане см.: О. Дж. Д ж а л и л о в, Курдский героический эпос „Златорукий хан“.

Ordîxanê Celîlî, Celîlê Celîlî

I. POËZÎYA

Poëziya êpîkiyê

1. Memê û Zîné (şaxa 1)

Memê kuřê Al-p'aşa bû. Al-p'aşa, p'aşayê şeherê Muxurzeminê bû. Al-p'aşa jina xweva gelekî mezin bûbûn, ewled-t'ewledê wan Memê t'enê bû. Ewana gelekî ji Memê xweyî delal h'iz dikirin. Nek t'enê dê û bavê Memê ji Memê h'iz dikirin, usa jî sînota dîwana bavê wî û heval-hogirê Memê gelekî jê h'iz dikirin, çimkî Memê xortekî aqil û k'emal, me'rîfet û ze'f bedew bû. Bona wê yekê jî Al-p'aşa, usa jî sînota wîva h'iz dikirin, wekî Memê t'imê dîwanxanêda bimîne. Memê her-fo siye-sive rîdibû, diçû dîwana bavê xwe, ça û qa-wa dîwanê bela dikir. Şuxulê Memê delal ew bû.

Wexta Memê mezin bû, idî we'dê wî zewacê bû, Al-p'aşa t'imê nava neřeh'etiyêda bû, difikirî: gelo qîzeke çewa wê rasti Memê wiyî h'izkirî bê, wekî layîqî Memê be? Gela cara Al-p'aşa gazi hevalêd Memê dikir û t'eme dida wan, seva ewana fikra Memê bih'esin, çilka Memê k'îjan qîzê h'iz dike, wekî jêra bixazin. Lê Memê t'u soz nedida hevalêd xwe, çimkî wî çaxî h'izkirina Memê k'esekîra t'unebû.

Ew xeysetê Memê dê û bavê wî t'imê nava ne-řeh'etiyêda dihiştin. Û bi wî cûreyî rojêd Memê delal û Al-p'aşayê bavê wiyî kal derbaz dibûn. Memê çiqas bêxem bû, Al-p'aşa ewqas bêsebir dibû.

Em Al-p'aşa, pîrejina wî û Memê delalva bihêlin şeherê Muxurzeminêda, rîya çil rojî heřîne welatê Cizîrê û bigihîjine Cizîra Bota.

Mîrê Cizîrê mîr Sêvdîn bû, ew xwexa dima şeherê Cizîra Botada. Qîzeke mîr Sêvdîn hebû, navê wê xatûn Zîn bû. Zîné ji horiya bedewtir bû, ewqas bedew, ewqas k'emal, serhevda husulcemaî bû. Zîné idî gihîştî bû, we'dê wê mîra bû.

Dîwana mîr Sêvdînda qulix dikirin: Qeret'ajdîn, Ç'ekan û E'fan. Evana hersêk bira bûn, hersêk jî weke şêrê xwedê bûn. Girtin û berdana welatê Cizîrê

desté wanda bú, k'ijan şerê wana berê xwe bidayê, bi altindarî û k'ubar vedigerîyan. Rôjekê wan çend giregir û cindiyê şeherê Cizîrê hildan, hatine dîwana mîr Sêvdîn, pîrsa merivatîyê danîn, seva Zîna delal bixazin Ç'ekanra, birê Qeret'ajdînra. Aqas çîqa h'ukmê hersê bira welatê Cizîrêda gelek bú, seva qedrê wan û mîrxasîya wan, mîr Sêvdîn qîza xwe mezin jî P'erî-xatûn dabû Qeret'ajdîn. Merivatîya wan pêşda hevra hebû, lema jî mîr Sêvdîn sozê Zînê jî da Ç'ekan. Gelek eşq û şayê şûnda Zîna delal nîşan kirin bi t'îlîsmeke zêrîn, wek qîmetê wê xercê Cizîrê h'evt sala bú.

Çend rōj derbaz bú. Rōjekê Zîna delal bi k'oma carîyava Xas-baxçê bavê xweda gelekî gerîyan û eşq, şa vegeerîyan dîwana xwe. Carîya k'arê řazana Zîna delal kirin, wekî ji seyrana rōjê westîyayî hinekî hêsa be. Zînê k'ete nav nivînê xwe, îzna carîya jî da, wekî ew jî herin xweıra hêsa bin.

Gelek we'de şevê derbaz bûbû, wextekê, sê kewotkê delal, p'encera dîwana, ko Zînê têda řazayî bú, lê danîn. Wexta kewotka Zîna nazik dîtin, met'elmayî man. Xûşka ç'ûk gote xûşka mezin, go: „Xûşkê, gelo bende jî ewqa bedew dibin? Te qe e'mrê xweda dîtiye ewqas bedew dinêda?" Xûşka mezin go: „Xûşkê, min xortek dîtiye, wekî ji vê qîzê bedewtire, ew xwexa jî kuřê Al-p'aşayê şeherê Muxurzemînêye". Herd xûşkê ç'ûk t'eweqa xûşka mezin kirin, go: „Xûşkê, gelo nave, wekî em evê qîza nazik bigihînine ewî xortê tu dibêjî? Ew herd jî nazik û bedewin, bira mirazê xwe şa bin". Xûşka mezin herd xûşkê xweıra qayîl bú, û wana dua' ji xwedê xwest, libas li Zînê kirin.

„Xwedêyo, tu bikî ferware,
 Libasekî kewotka bikî xare,
 Em sisêne, xatûn Zîna delal bive çare,
 Sih'eta nîvê şevê, şeherê Muxurzemîn,
 p'encera Memê delalda bikî xare".

Ew kewotkê p'er hêşînin,
 Libas û qanata dih'ejînin,
 Xatûn Zîna delal xweıra hiltînin,
 E'zmanê hêşîn, welat, welat digerînin,
 Sih'eta nîvê şevê p'encera Memêda datînin.

Wana libasê kewotka ji Zînê şiqitandin, Zînê kirine nav ciyê Memê. Çend deqe nek'etine ortê, Zîna delal h'işîyar bú, lênihêrî, xortekî nazik p'aşla wêdane. Zînê gelekî e'cêbmayî ma, hêrs bú û go, go:

„Qurba, h'evt dergê bavê min hene ji polane,
T'emamî bi qerebaşî, p'elewane,
H'edê bavê k'ê heye, devê xwe têke xala
sing û berane?"

Memê go: „Delalê, h'evt dergê bavê min
ji hene bi h'esinî,
T'emam qerewil, qerebaşê ber sekinî,
Ez xwexa zanim, îroda tu e'mela serê minî”.

Wêderê ort'a wanda gelek de'w çû. Zîné digo: „Tu
hatî!” Memê digo: „Na, tu hatî!”

Zîné û Memê hildan ç'ira û şemdane,
Jimirin yek-yek minarane,
T'emam bûn sêsid û şêst şeş h'ebane,
Paşê Zîné zanibû, wekî li Memê delal
bûye mêvane.

Zîna nazik bawar kir, wekî li Memê bûyc mêvane.
Wan herda bi evîneke şîrin hevdu h'iz kirin, Zîné gus-
tîla xwe derxist da Memê û ya Memê xwe ra hilda, go:
„Memê, e'zîzê min, yêk ez anîme vira, wê min dîsa
bibin. Ez qîza mîr Sêvdînim, ji şeherê Cizîra Bota, bû-
ka Qeret'ajdînim, dergîstîya Ç'ekanim, xweyê k'exbê
hêşînim, E'zîzê min, eva salixê min”. Lê Memê go:
„Îdî tîyê k'uda destê min derk'evî, ez îdî nahêlim tu
herî”. Ê bi van xeberêd evîniyêva herda hevdu h'emêz
kirin û xewra çûn,

Wexta kewotka dît Memê û Zînéva razan, libasê
kewotka li Zîné kirin, Zîné hilanîn û çend seh'eta şûn-
da li şeherê Cizîrê, k'oçka mîr Sêvdînda, qesra Zîné-
da Zîné nava ciyê xweda bû.

Em le'zekê vegerin dîwana Al-p'aşa. Dîwan k'im-
k'imî hû bi e'yan û k'ubarê şeherê Muxurzemînéva.
T'emam hîviya Memê delal bûn, lê Memê xanê nedikir.
Wê rōjê ze'f derengî bûbû, ç'a û qawa dîwanê mabû
hîviya hatina Memê, lê Memê wê seh'etê t'unebû li
dîwanê.

Al-p'aşa gazî du qewaza kir, go: „Ku'ro, hela bin-
hêrin çika Memê min çima îro derengî bûye, diqewime
Memêyî bêk'êf be?” Wexta qewaza derê razanxana
Memê vekirin, bala xwe danê, Memê rāzaye bi xewa
şîrin. Evîniyê usa Memê biribû, ewî t'irê, Zîna delal
p'aşlêdane. Wexta qewaza deyn Memê kirin, Memê rā-
bû ser xwe, lê gelek melûl û mizdan bû. Ewî t'irê,
tiştêkî bi qîmet undakirîye. Çi serê wîra şev derbaz
bûbû, ewî h'esab dikir xewn. Xulama av anîn, wekî
Memê dest û rûyê xwe can ke. Wexta Memê destê

xwe şûşt, ç'e'vê wî li gustilka t'îlîya wî k'et, fikir ji serê Memê delal firî, ç'e'vê wî reşevêhatin û ew cîbicî k'et. Qudumê xulama şkestin, wana cab gîhandine dîwana Al-p'aşa, wekî Memê nexweşe, h'al sêrîda t'ûne.

Wexta Al-p'aşayê kal û jina xweva eva gîlîya derheqa Memêda bihîstin, qudum çokê wanda nema, fuh' lê teyrîn. Bi qudumêd şkestî wan û giregirê dîwanêva xwe koç'a řazanxana Memêra gîhandin. Bala xwe danê, e'cêbeke reşe, giran: Memê k'etîye, řeng lê nemaye, xûn ber bîye gol. Al-p'aşa û giregirava gelekî hev birin-anîn, yek go - sat'irceme, yek go - sermaye, yek go - tirsaye. K'utasi, t'u h'ekîma û wê cime'ta dorê serederî li nexweşîya Memê nekirin. Al-p'aşa û dîya Memêva ber serê Memê bûbûne p'ep'ûk. Îdî merî nema şerherda, Al-p'aşa gazî nekirê, nani: îdî k'oçek, îdî h'ekîm û kal û pîrê zemanî. Kesekî derdê Memê delal nizanbû.

Şeherê Muxurzeminêda kalekî zemanî, dinîyadîtî hebû. Salixê wî kalî Al-p'aşara dan. Hemî we gîşkava e'yane, h'izkirina Al-p'aşa himberî Memê wîyî delaîf, tayê t'enê. Ê wê kalbûna wî, wekî h'ekîm e'zmana bîya Al-p'aşayê wî wextî seva Memê xweyî nazikî, k'emal banîya. Wexta Al-p'aşa salixê kalê hilda, îdî xwexa řabû çû pey kalê. K'et bin milê kalê, anî hate ser Memê. Wexta kalê dinîyadîtî Memê dît, go: „Geî e'yan Ê k'ubara, Al-p'aşa xweş be, mizgînîya min weřa, Memê nexweş nîne, ya Memê ji evîniya h'izkirinêye. Hûn gazî aşiqekî kin, bira bê sazê xwe xe, Memê wê bi îzina xwedê p'ak be, Ê emê Memê xweyî delal bizewicînin". Destxweda gîlîyê kalê dinîyadîtî hate qedandin. Aşiqek hat, Al-p'aşa h'ukum kir, ku aşiq k'ilameke evîniyê bêje seva Memê wî. Aşiq dest bi lêxistina sazê xwe kir. Bi dengê sazî şîrin û qîrîna sewta aşiq, Memê ji xewê ç'e'vê xwe vekir. Wexta Memê delal ç'e'vê xwe vekir, mizgînî k'ete nava şeherê Muxurzeminê biç'ûk Ê mezina, Al-p'aşa Ê cime'ta xweva p'erê wan t'ûnebû, wekî bifirîyana.

Memê řakirin. Xulam xizmetk'ara k'incê wî lêkirin, Memê birin dîwana Al-p'aşa. Al-p'aşa dîwanê giregirê dîwanêva şewirîn bona zewaca Memê. Al-p'aşa e'mir kir, go: „K'ê wekî bizineke wî heye, bira bidine ç'ek Ê řih'al, qîz Ê bûkê xwe bixemlînin, sivê bira qîz Ê bûkê şeher t'emam bêne baxê T'ûrkîrî, çika Memê min k'îjan qîzê xweřa dih'ebîne".

Cime't, - h'ukmê Al-p'aşa bû, - yêk bizineke wî jî hebû, xerc kir, qîza xwe xemiland Ê sibetirê şandine baxê T'ûrkîrî. Qîz Ê bûkê şeherê Muxurzeminê, bi evîniya h'izkirina Memê dilê her yekêda, qol-qol bûbûn,

nava Xas-baxçê bavê Memêda seyremîs dibûn. Wî wex-
 tî Memê delal xulamêd xweya nav baxda rûniştî bûn.
 Memê ewqasî bêxem û bêxîyal bû, qet teyê bigota, ew
 t'enêye baxçêda û çûyîn-hatina ewqayê bedew û k'u-
 bara qet dilê Memê ne dih'ejan. Qîza wezîrê bavê
 Memê gelek cara ber Memêra hat û çû, lê qet carekê
 Memê lê ne nihêrî. Wî çaxî bi k'erba evînyê û h'uba
 Memê ewê wa got, go:

„Memê delal, çima wa mayî bi nazî?
 Tu serê xwe derxe bin wî k'urk û libasî,
 Ji qîzêd qazî, miftîya, axa, axalera yekê
 xweıra naxazî?“

Memê go: „Qîza wezîr, ewa, dilê min dih'ebîne,
 Ew li vir nîne,
 Li Cizîra Bota dimîne,
 Ew qîza mîr Sêvdîne,
 Bûka Qeret'ajdîne,
 Ew dergîstîya Ç'ekîn - şêrê zemîne,
 Xweya k'exbê hêşîne,
 Navê wê nazik, xatûn Zîne,
 Gelekê nola we qet reng û rûyê wê nabîne“.

Wexta Memê Ala eva gilîya digotin,
 Agir û alavê dil û hinavê qîz û bûka disotin,
 T'emam p'oşman ji baxê T'ûrkîrî derk'etin
 cot bi cotin“.

E'yan û k'ubarê şeherê Muxurzemînê û Al-p'aşa-
 va gelekî berxwe k'etin bona Memê, wekî nêta wan ne
 hate sêrî û Memê rêke usa daye ber xwe, wekî k'e-
 sek qet salixê wî welatî nizane.

Memê çû t'ewlexana hespêd bavê xwe, gazî xula-
 ma kir, go: „Gelî xulama, nîşanî min kin kih'êlekî usa,
 wekî ewê min bigihîne mirazê min li rîya dûr“. K'îja
 kih'êlêd bi nav û nîşan wana anîne cem Memê, wexta
 Memê dest dida ser pişta wan, wana pişta xwe bin
 destê Memêda nimz dikir. Hespekî bavê Memê hebû,
 h'eta êvarê pê av dik'şandin, pişta wî bûbû birîn, h'al
 têda nemabû. Memê go: „Hele bise, ez vî jî bicêrbînim“
 Wexta Memê dest da ser pişta wî, ewî çar t'ilîya piş-
 ta xwe bilind kir. Memê go: „Gelî xulama, ez we di-
 bêm, nav du h'evtyada hûn evî Borî usa xwey kin, we-
 kî av berî bijyadim bê saxirîyara derk'eve. Ezê heqê
 we bi dilê we bidim“, Memê t'eme da wan, çû cem yê
 ku zîna çê dike, gote hostê, go: „Zînekî usa hespê
 minra çê ke, wekî t'emam lal û duş be“, - û paşê çû
 cem t'erzî, t'emî kir seva k'incê xwe.

Memê wa bi t'ivdîra xwe rêwîtiya xwe bû. Halê Al-p'aşayê kal t'unebû. Gazî Memê dikir, ewî û giregirê sînota xweva şîret li Memê dikirin, wekî Memê destê xwe ji vê yekê bik'şîne. Al-p'aşa dîgo; „Lao, tu zanî, ez û diya teva îdî ya xwe k'etine, xencî te k'ese-kî me t'une, tu çima wa serê me dikî, me stûxar dihêlî?" Lê eva gîlî-gotinê Al-p'aşa û giregira, heval û hogira dilê Memeyî evîniyê nikarbûn vegeṛandana. Memê bi fikir difîrî Cizîra Bota, cem Zîna delal.

We'dê Memê t'emam bû, hesp û zîn, ç'ek û sîlih'ê Memê hazir bûn. Memê sê qat heqê wana dayê, wekî ew dilmayî nemînin û dua'yê oxira wî bikin. Memê k'ar kirîye, wekî wê sibetirê rê k'eve, cab dane Al-p'aşa, go: „Memê wê sibê rê k'eve". Al-p'aşa gazî dergevanê şehere Muxurzemînê kir, t'eme dayê, go: „Dergêd kelêye pola dadin, wekî Memê heṛe, ezê serê we lêxim". Usa cab da revoçiyêd xwe, wekî Borê Memê qeyd kin, qeydê bidine wî.

Al-p'aşa go: „Erê, Memê minî delalî, kuṛîno,
Qet aqil, k'emal sêrida t'unîno,
Tu navêjî, diya mine pîre, bavê minî kale,
ezê hîviya k'ê bihêlim t'ext û t'acê zêrîno?"
Memê go: „Erê, Al-p'aşa, bavê minî delalo,
Ez jî zanim, diya mine pîre, bavê minî kalo,
Tu emek berê paşê min bike h'elalo,
Îdî kuṛtiya min teṛa boşe, wê betalo".

Al-p'aşa kir û nekir Memê venegerîya, gelek k'ewgiri û girîya.

Memê go: „Gelî xulam û xizmetk'ara,
Borê min bik'şînin bi dere,
Lêkin zîne lal, duṛ - bavê cewahire,
H'eta Cizîra Bota serê min sefere".

Dergêd şehere Muxurzemînê dadayî bûn, Borê Memê qeyd kirî bû bi h'ukmê Al-p'aşa, lê evîni ewqas Memê delal biribû, wekî tişte nedît xencî sifetê Zîna delal, tişt ber ç'e'vê wî nedihat: ne dê û bav, ne t'ext û t'acê Muxurzemîne zêrîn, ne jî heval û hogir. Memê gele t'ewaqe kir, wekî dergevan derê şehere veke, lê k'îft û mifte destê Al-p'aşada bûn, ew yek nedibû. Memê gelekî hêrs bû û ber xwe k'et.

Memê delal wexta zengû li Bor xuṛîya,
Bor nola teyra ser bedenêra firîya,
Go: „Yala, ya xwedê û ek'bere",
Bor sûr xilaz kir bi yek care.

Memê ji bedenê şeher derbaz bû, haj hişê xwe nîn bû. Bor nola teyra difiriya, lê hela Memê qamçî ser qamçî li Bor dixist, zengû lê duxurandin, ewî t'irê, Bor hêdi diçe. Bor bala xwe dayê, halê wî dest Memê cahilî sewdêlîda t'une, qeyd û çîdara goştê nigê wî birîne, bi Memêra k'êlimî.

Bor go: „Herê, Memê minî delalî, kurîno,
Malxirav, aqil, sewda sêrîda t'unîno,
Eva çend roje zengîya ser zengîya min

duxurîni,
Tu nabêjî, qeyd û çîdara nigê Borê min birî?
Herê, Memê minî cahilî, sermestî,
Eva çend roje tu min dajoy, zengîya û rē'na
qest bi qestî,
Tu nabêjî, qeyd, çîdara nigê Borê min birî,
ma hestî”.

Wexta Memê gilîyê Borê xwe di gudare,
Ji ser pişta Bor banzda e'rdê yek care,
K'işandibû Zilfeqare,
Birî bû qeyd û çîdare.

Memê go: „Wey-lê min sêfilî, sergedanî,
stûxarî, stûşkestî,
Qeyd û çîdara nigê Borê min birî, maye hestî,
Ez nizamim, Cizîra Bota ma kîjan alî,
k'îjan destî?”

Bor go: „Memê minî delal, tu mek'şîne t'u
xemane,
Min sê roja berde selefê van kanîyane,
Birîne min girêde pê dezmalê destane,
Îzna xwedê, ezê roja çilî te bighîme
Cizîra Bota - çiyê çindîyane”.

Memê zînê Bor ser kir, lingê Bor pê avê t'emiz şûşt, pê dezmalê destê xwe girêda, Bor ajote çîmanê dor kanîyê, û qap'ûtê xwe k'işande ser serê xwe, ser kanîyê raza. Ew çend roj bû bê nan û av, k'erba evî-nîyê welatê xerîb, serda jî birîned Bor Memê ze'f melûl kiribûn. Rok û dudê Memê t'emam bûn, Memê dîna xwe da nigê Bor, dît wekî îdî birîn p'ak bûne. Memê Bor zîn kir û gazî xwedê kir, rê k'et. Bor, teyê bigota, difîre. Gelek çû, hindik, Memê nizane, lê Bor nola bê dişûlike. Memê duşurmîş bû û got, go:

„Çi berîke xîre-xalî,
Ne teyre, ne tîye, ne cote, ne cotk'arî,
Ez nizamim, Cizîra Bota ma k'îjan alî?”

Memê dîsa Bor zengû kir, gelek cû, lê nihêrî, dûr-va qeret'ûk xuya dike. Ajot, nêzik bû, lê nihêrî, cotk'arîke. Nêzikî cotk'arî bû, silav dayê. Cotk'arî wexta Memê dît, met'elmayî ma, „Gelo, - go, - bende jî ew-qas bedew û k'emal heye?" Cotk'arî silava Memê vegirt, go: „Ser ç'e'vê min, xortê nazikî, delal". Memê go: „Qurba, eva cotê k'î welatiye?" Cotk'arî go: „Xortê delal, cotê Cizîrêye". Memê ç'enge zêr da cotk'arî û Bor lezand.

Memê ép'êceyî ji cotk'arî dûr k'etibû, fikirî, go: „Xwedê mala min xirab neke, rasti jî ez çahilim, min nepirsî ji cotk'arî, çika cotê k'îjan Cizîrêye, Cizîr h'ezar Cizîr heye. Memê careke dinê berb cotk'arî vege-rîya, go: „Qurba, bibaxşîn, te go, cotê Cizîrêye, îja k'îjan Cizîr? Maqûlê we k'êye? Mêrxas k'êye?" Cotk'arî go: „Qurba, ez ji Cizîra Botame, mirê me Sêvdîne, mêrxas: Qeret'ajdîn, Ç'ekan û E'fane, şeherê me şeherê cindiyane". Paşê Memê îtqat bû, wekî ew Cizîre, ya ko ew dixaze.

Memê gelekî ji cotk'arî dûr k'etibû, dîna xwe da, dûrva sîyarekî wê daye pey kareke xezala, dike-nake, pêra nagîhîje, me'negî bin sîyarda xûdanêda rêş bûye. Îsafa Memê qebûl nekir, xwest k'omekê bide nêç'îrvan, zengûk da Bor, bin dest-p'îyê Borda kara xezalê telîya. Memê peya bû hilde, sîyarê nêç'îrvan xwe pêra gîhand, go: „Qurba, h'edê bavê k'ê heye, bê pêşîya nêç'îra min? Çend serê te hene, wekî tu usa dikî? Emê vira şerêkî daynin, yan xwedê wê bide min, yan wê bide te". Memê go: „Qurba, min te'ra qencî kir, h'eyfa min te û kih'êla te hat, yan wekî tu şer dixazî em şer kin, minet t'une".

Wana k'arê xwe kirin, şûra hatine hev. Li ser piş-ta hespa. Memê go: „Qurba, h'eywanê bin meda gunene, em destebimbarekiyê bêne hev". Nêç'îrvan qayîl bû, peyayî e'rdê bûn. Hespê xwe qaş kirin û rahiştine hevdu, birin û anîn, lê qewata Memê ya evîntiyê bû, wexta ewî weşek da nêç'îrvan, nêç'îrvan k'et, Memê Zilfeqar k'işand, çokda ser sîngê wî, go: „Qurba, ez ber mirazim, ez te nakujim, gunê te hilnaynim, ez dîna xwe didime te, tu mêrxasekî hêjayî". Paşê herd çûne dest û rûyê hevdu. Nêç'îrvan ji Memê pirsî, go: „Qurba, tu ji k'u têyî? Tê k'uda herî? E'slê te û navê te çiyê? Min'fa bêje". Memê yek-yek got, paşê ewî got, go: „Memê bira, ez xwe Qeret'ajdînim, mêrxasê Cizîra Botame, ez îroda birakê teme û serê min herdu bira oxîra tedane. Ez îro ji nêç'îrê venagerim, lê t'ewaqe te dikim, tu bivî mêvanê min. Bipirs, bê, mala Qeret'ajdîn

k'ijane, wê te bibine mala min, He're reh'et be, h'eta ez tēm, tu rīya dūr hatī, westīyayī".

Qeret'ajdīn ji Memê qetīya, îzna xwe xast, çû nêç'î-rê. Memê ajote berb şeherê Cizîrê.

Nava şeherê Cizîrêda Bek'oyê E'wan hebû. Bek'o merîkî qomsīyî geveze bû. Bek'o xwe apê mîr Sêvdîn dihat, qîzeke wî Bek'oyî hebû, navê wê Zînê bû. Zînê re'mildar bû. Wê rojê Zînê re'mîla xwe nihêrî, dît wekî Memê, ku'rê Al-p'aşayê şeherê Muxurzeminê, wê bê Cizîra Bota seba xatûn Zîna mîr Sêvdîn. Rêbû hirîya mala bavê xwe t'emam t'op kir xwe kaniya ser rīya Cizîrêra gîhand. Hate ser kaniyê, destpê kir hirî şuşt. Hema wî wextî Memê ajote ser kaniyê û qîzek dît, silav dayê, xast pirsê jê bike, go: "E'lêk'ime selam, Memê minî delalî, ku'rê Al-p'aşa".

Memê go: "Qîzê, tu çewa zanî, ez Memême?
Memême, ku'rê Alême".

Zînê go: "Çewa nizanî tu Memêyî,
Memêyî, ku'rê Alêyî,

Îro çil yek roje serê vê rêyî,
Seva xatirê min - t'orin, nazik Zînêyî".

Memê go: "Qîza qenc, wekî tu Zînêyî,
Zîna qîza mîrê Cizîrêyî,

Çima te nemaye reng û rûye?

K'anê gustîla mine nîşaniyêye?"

Zînê go: "Memê min, seva te îro h'evt rojê
mine, serê van riyame,

Min hil bûye t'oz û xubara van kerîyaye,

Li min nemaye reng û rûye,

Dîtina te, h'uba, gustîlka t'iîlya min derk'et,
roda çûye".

Wexta Memê eva gilîya ji qîzikê bihîst, qudumê Memê şkestin, go: "Weyê stiyê min şkestî, çima qet e'rebeke nola vê şeherê bavê minda t'inebû? Ez ji mala bavê xwe derk'etim, min bavê xwe kal, dîya xwe pîr, t'ext-t'acê bavê xwe bêxweyî kir, ez hatim seva vê e'rebê?"

Bor dîna xwe dayê, Memê gele ber xwe k'et, go:

"Memê malxirab, bike, bilezîne,
Dizgîna min destê evê forqa h'eram derîne,

Eva heye - qîza Bek'oyê E'wîne,

Ro h'eta êvarê serê van riyane,

H'ezar h'ebê mîna min û teva dixapîne".

Qîza Bek'oyê E'wan wexta dît, wekî suîra wê dîhar bû, dizgîna Borê Memo berda, go: „Memo, wekî tu Zî-nê bivî, tuyê min jî bivî çewa carîya Zîné?”

Bor go: „Memo, bike, bilezîne,
Eva heye - şeherê Cizîra Botane,
Wexta rō diçe ava, bira jî birê nave xweyî
û xudane”.

Memê dizgîna Bor berda, Bor dûz çû ber k'oçk û serayê Qeret'ajdîn sekînî. Wexta P'erî-xatûn - jina Qeret'ajdîn ji mal derk'et, îdî h'uba dîtina Memê xwexa p'ê-p'elûkaîra hate xar. Cab neda xulama, dizgîna Memê girt, go: „K'erem ke peya ve, mêvanê e'zîz, tu şer ç'e'vê xûşka xwera bêyî”. Borê Memê k'işandine t'ewlexanê. P'erî-xatûn k'ete bin milê Memê, hilk'işande dîwanê. Doşek danî, be'lgî dane ber p'ala Memê, ew û xulama ber Memê sekinîn û qulix kirin.

Ew çend seh'et bûn, wekî Memê hatibû. Xatûn-P'erîyê û xulamava li bedewî û k'emala Memê met'elmayî bîr kiribûn, wekî nan û emek Memêra bînin. Ew sê-çar rōjê Qeret'ajdîn bû, wekî nedîçû dîwana mîr, mala xweda cem Memê mêvanê xweyî e'zîz bû. Çar rōjê Qeret'ajdîn t'emam bû, mîr go: „Kuîro, xulamek heîê pey Qeret'ajdîn, bira bê, îro çar rōjê wîye, çima nayê dîwanê? Şîkyatçî p'ê zîmanê hev dîkin”. Xulam çû mala Qeret'ajdîn, wexta ç'e'v Memê k'et, îdî xwe bîr kir. Wê formê mîr sê-çar merî şandin. Paşê Qeret'ajdîn çû dîwana mîr, mîr go: „Qeret'ajdîn, xwedê mala te ava ke, îro sê-çar rōjê tene, tu malda çî dikî? Tu nîzanî, dîwan bêyî te nave?” Qeret'ajdîn go: „Mîr, ez serê te kim, mêvanekî minî ze'fî e'zîz hatiye, min qêmîş nedikir k'êlekê rābyama”. Mîr got: „Malava, mêvanê te xwe nebû p'êxember, te mêvanê xwe jî xweîra banîya”. Qeret'ajdîn go: „Mîr, ez bi serê te kim, mêvanê min p'êxembera jî zêdetire. Wekî naga mêvanê min derda bê, tê berva rābî”. Ewî û Qeret'ajdînva merc girtin û çawîş Mêrdîn şandine mala Qeret'ajdîn pey Memê.

Wexta çawîş Mêrdîn çû mala Qeret'ajdîn, gote P'erî-xatûnê, wekî ew şandine pey Memê, P'erî-xatûnê heskek serê çawîş xist, go: „Mêvanê min xwe mêvanê gedegûda nîne, bide pey te bê!” Heskek serê çawîş xist, serê çawîş şikest, xûn serda bezîya. Çawîş p'oîr û p'oşman vegeîya berbi dîwana mîr Sêvdîn, go: „Mîrî xweş be, binhêr, qîza te çî serê min kir, ez k'utam, îzna mêvanê xwe jî neda, digot, xwe mêvanê min ne mêvanê gedaye, bide pey te bê. H'eta Qeret'ajdîn çend cindîyava neyên, ez nahêlim mêvanê min mal derê”.

Mîr, Qeret'ajdîn û çend giregire dîwanêva şandine pey Memê. Memê birine dîwana mîr Sêvdîn. Wexta Memê derda çû, mîr bêh'emdî xwe ji cîyê bilind bû. Wexta ew ji cî bilind bû, Qeret'ajdîn dez mala destê xwe, wekî k'ivş bû, avîte bin mîr. Mîr cîyê xwe da Memê. Memê û cindiyava rûniştin, silav û k'ilava şundatir nan hate dîwanê, nan xarin û dest bi pirs û pirsîyara kirin. Her yekî derheqa welatê xwe û qîrar-qanûnêd xweda go. Zînê hema rojâ e'wlinda haj hatina Memê delal hebû. Wexta Memê dihate dîwana mîr, yan ji dîwanê diçû, ewê t'imê Memê didît û bi h'izkirinê dih'eîlya.

Çend rojê Memê t'emam bûn, rojekê Memê, Qeret'ajdîn, Ç'ekan û E'fînva ser banê k'oçk û serayê Qeret'ajdîn digerîyan. Zînê dîrva Memê xweyî h'izkirî û hersê birava dîtibûn. Rabû, bazirganekî sivik girêda, sifirê mala bavê xwe hilda, ew û caniyava çune ser kaniyê bi me'nîya sifir şuştinê, wekî Memê xwe bibîne. Rê k'êleka k'oçk-serê Qeret'ajdînra derbaz dibû. Wexta bazirganê Zînê nêzîkî k'oçk û serê Qeret'ajdîn bû, Memê wî çaxî Zîna xwe nazik, delal pêşîya bazirgan dît û hi k'ilam got:

„Wekî îzin hebe ji hersê birane,
Ezê herim pêşîya vî bazirganî, jê bistînim
bertîl û bacêd girane”.

Ç'ekan got: „Eva bazirgana ne bazirganê
gede-gûdane,

Ew bazirganê mîr-h'akimane,
H'edê bavê kesekî t'une heşe pêşîyê;
jê bistîne bertîl û bacane”.

Qeret'ajdîn dîna xwe dayê, Ç'ekan, E'fan destê wan ser qevza şûrin, dixazin Memê xin, usa jî Memê hazire bona şêr. Lê Qeret'ajdîn haj h'unurê Memê heye, go: „Geli bira, em birane, ez çewa birê weyî mezin hinekî gilîyê min bibihên. Hûn çima li Memê birê me hêrs dibin? We şûr hazir kirine, hûn dixazin Memê xin? Hûn usa qedrê mêvanê xweyî e'zîz digrin? Gelo sibê cindiyêd Cizîrê û dîniya weşa çi bêje? Şûrê xwe bikine qavêd wan û guh bidine ser min. Emê îzna Memê bidin, bira heşe ser kaniyê, h'eta hespê wî avê dixwe, herkê nişanek cem Zînê anî, bira Zînê li Memê xweş h'eial be, herkê nanî, emê serê Memê lêxin”. Hersê bira bi vê formê Memêra qayil bûn. Ewana mane ser banê k'oçkê, Memê ji banê k'oçkê peya bû, xulamara go:

„Geli xulam-xizmetk'ara, Borê min bik'şînin
ji dere,

Lê kin zîné lal û dur - bavê cewahere,
H'eta ser kaniya pišta mala, serê mîra sefere".
Memê delal dajotibû ser kaniyê,
Silaveke şîrin dida Zîn-xatûn zeriyyê.
Zîné go: „E'lêkime selame,
Memê minî e'zîzî, delale".
Memê go: „Zîné, ha Zîné, malxiravê, bike,
bilezîne,

Nîşanekê mîra bine, .
Serê minê îro bê birine".
Zîné destxweda giliyê Memê dife'mîne,
Destê rastê û ç'epê hevraz, berjêr hiltîne,
Qolêd zêra ji ne'tikê diqetîne,
Ser çoka Memê delal datîne,
Divê: „Memê minî delal, bive, bira dilê te
ji min nemîne".
Memê divê: „Herê Zîné, lema divên: qismî jin
heye p'arsû xare,
Tu bide min nîşaneke bi ît'bare,
Wek ji aliyê birada hebe baware".
Ew Zînéye, Zîna dîne,
Destê rastê û ç'epê hevraz, berjêr hiltîne,
Zêrê nîşaniyê - xercê Cizîrê h'evt sala
ji nav t'orê diqetîne,
Ser çoka Memê xweyî delal datîne,
Divê: „Memê, e'zîzê min, bive, bira dilê te
ji min nemîne".

Memê delal dike, dilezîne,
Xwe k'oçk û serara digihîne,
Zêrê nîşaniyê - xercê Cizîrê h'evt sala -
ser çoka Qeret'ajdîn datîne.
Ç'ekan van e'cêba ber ç'e'vê xwê dibîne,
Hêsira ji ç'e'vêd belek dibarîne,
Divê: „Xwedê qebûl neke, k'ê ditîye merî,
dergîstiya merîya zorê jê bistîne".
Qeret'ajdîn go: „Gelî bira, em sê birane,
hespê me hersêka bozin,
Em li dinê digerin de'w û dozîn,
Zîné bûka mine, bira li Memê bimbarek
û pîroz be".
E'fan go: „Gelî bira, em sêne,
Hespê me hersêka şêne,
Em de'w û doz ji dinê têne,
Zîné bûka mine, ez li Memê h'elal dibême".
Ç'ekan go: „Gelî bira, em sêne, hespê me
hersêka rêşin,

Em li dinê digerin, bi serxweşin,
Zîne dergîstiya mine, bira li Memê h'elal
û xweş be".

Hersê bira û Memêva ser banê k'oçkê çûne dest
û rûyê hev, bêkî û bêde'w hevra nola bira derbaz
kirin.

Mîr qirar derxist, wekî Qeret'ajdîn, bira û Memêva
k'ar bikin, bi t'omeriya cindiyê Cizîrêva sivetirê wê he-
rîn rāv û nêç'irê. Bek'o xwe gîhande Zîne, go: "Zîne,
sibê bavê te, Qeret'ajdîn û cindiyava wê herine nêç'irê,
çend roja venagerin, wekî tu û Memê xweva hevdu
rind bivînin, bêje Memo, bira xwe nexweş bavêje, neçe
nêç'irê". Zîne cahil bû, usa jî Memê, evîni usa ew bi-
ribûn, wekî giliyê Bek'oyê qomsî t'exsîr nekirin.

Wexta Memê êvarê çû dîwana mîr Sêvdîn, Zîne fe-
nan ew dît, go: "Memo can, ez qurba, tu zanî, sivê
bavê min, Qeret'ajdîn û cindiyava wê herine nêç'irê. We-
kî te ra dibên, tu xwe nexweş bavêje, neçe, emê vira
bimînin, t'êr hevra xeverdin". Memo giliyê Zîne qebûl
kir. Sivê wexta Qeret'ajdîn dey li Memo kir, Memo go:
"Bira, halê min t'une, ez ze'f nexweşim, nikarim xwe
ser pišta Bor bigrim". Mîr û Qeret'ajdîn, cindiyava siyar
bûn, berê xwe dane nêç'irê.

Memê û Zîneva t'exmîn kirin, wekî siyar îdî gelekî
ji şêher dûr k'etine, herdu p'evk'etin, milê xwe milê
hev xistin, berbi baxê Tûrkirî meşyan. Hema wî wextî
Bek'o qesta xwe tengê hespa xweda dixapand, pa ra
nabû. Ç'e'vê wî li rîya Memê û Zîne bû. Ewî dît, wekî
Memê û Zîneva k'etne nava baxê Tûrkirî, wî wextî
siyarê nêç'irê hela ji şêher aqas jî dûr nek'etibûn. P'el-
te e'wrê reş derk'et û baranê usa destpê kir, wekî mîr
û cindiyava rê xwe ra nedîtin. Ancax xwe baxê Tûrki-
rîra gîhandin.

Çawîş Mêrdîn ber derê baxê Tûrkirî gaze-gaze,
Zîne dengê çawîşê bavê xwe di nase,
Rêvî, k'ete bin k'urk û libase.

Mîr û cindiyava t'opî nav bax bûn. K'incê wan
t'emam şil bûbûn. Bek'o anî, hema k'êleka Memê agir
dada, Zîne k'etibû bin qap'ûtê Memê, telîya bû, xûn
Memêda nemabû. Bek'o go: "Memê, malava, ew tu çe-
wa nexweşî, wekî mîr tê, tu bervê ranabî?"

Mîr got: "Hela werin, binhêrîn min vî zemanî,
Min k'esek ne dît teherê vî xanî,
K'ê dîtiye, mîr bê ji derda,
Xulamî giran be, raneve ji berda?"

Memê go: „Mîr, hûn çûne nêç'îrê, ez mam cîda,
 H'iş û aqilê min çû, qalib ma cîda,
 Min ç'e'vê xwe vekir vî mik'anîda".
 Bek'o go: „Gelî cindîya, t'emam rabin p'êye,
 Seva xatirê navê xwedêye,
 Emê bikin ferzek, dudu nimêjêye".

Bek'o dixast, wekî Memê rave p'îya, mîr û cindîya-
 va Zînê bivînin, wekî qezîyake giran bigihînine Memê
 û Zînê.

Meme gô: „Bek'o, ez wî kim - navê xwedêye,
 Ez nexweşim, serê min ranave ji e'rdêye,
 Ez nikarim bikim ferzek, dudu nimêjêye".

Memê go: „Qeret'ajdîn, tu çûyî, eva nivroje.

Agir p'arxanê min yeko-yeko dikoje,
 Mîr û Bek'ova me dikin de'w û doze".

Bek'o go: „Mîr, Memoyî kurîne,

Dike mîr û cindîyava bixapîne,

Bira hela rave p'îyaye, çika ew çîye bin
 qap'ûtê rengîne?"

Memo go: „Bek'o, bese bike fesadîyêye,
 Bin qap'ûtê minda rext û rişmê Borêye,
 Ez hatime welatê xerîb, bîna min pê dertêye".

Bek'o go: „Mîr, çima xirav bîye mala hostêd
 Cizîrêye?"

Bira Memo nişanke rext û rişmê Borêye,
 Cindîyê Cizîrê bira hespêd xwe ra çê kin bi
 wê formêye".

Memê Ala destê xwe Qeret'ajdînra dih'ejîne,
 Qeret'ajdîn bin qap'ûtda gulîyê Zînê yek-yek
 diqîşirîne,

Memê û Zînêva halekî xirabda dibîne,
 Qeret'ajdîn dest davê qevza şûrê hêşîne,

Divê: „Mîr, me e'cel destê hev nîne.

E'celê me destê yeke jorîne,

Mala we t'imê e'cêbê giran dest mala me dîne".

Ç'ekan divê: „Mîr, me e'cel destê hev nîne,

Mala we gele e'cêbê giran destê mala me dîne,

K'ê Memê bira birîndar ke, ezê wana xilaz
 kim bi k'îne".

E'fan divê: „Mîr, me e'cel destê hev nîne,

Mala we gele e'cêbê giran destê mala me dîne,

H'eta hûn Memê birîndar kin,

Ezê sedî bikujim, dusidî xedar kim".

Qeret'ajdîn dîna xwe dayê, qezîyake giran pêşîya
 Memê û Zînê sekînye, cindîyê Cizîrê - destê wanî ser

şûrane, ewe wekî wê hev qet-qetî kin, gazî çawîş kir, go: „Kuŕo çawîş, mesekin xwe P'eri-xatûnêra bigihîne, bê, Qeret'ajdîn digo, t'ek bira bêşikî Gurgîn mal derxe, bira agir berî şaneşîne rêngîn de, belkî Memê û Zîneva vê qezîyayê xilaz dibin”.

Çawîş Mêrdîn xwe gîhande mala Qeret'ajdîn, cav da P'eri-xatûnê, go: „Welle, hal-hewal waye, Memê û Zîneva h'alekî çetindanin. Qeret'ajdîn digo, bira t'enê bêşikî Gurgîn mal derxe, agir berî k'oçk-sera de”. P'eri-xatûnê wexta eva gilîya bihîst, qudumê wê şkestin, îdî qet bêşik jî dernexist, go: „Gurgîn ji Memê û Zîne çêtir nîne”. Agir berî şaneşîne rêngîn da, alavê k'oçk-sera zevt kiribû. Çawîş Mêrdîn xwe baxê T'urkirîra gîhand û kire qîrîn, go:

„Dara minarê dareke sore,
Jê diçû alava k'eske û more,
Navda şewitîn bêşikî kuŕîn, hespa Bore.
Dara minarê dareke şîne,
Jê diçe alava k'eske, sore, hêşîne,
Navda şewitî borê herçar bira, Gurgîne k'eleşe”.
Wexta çawîş Mêrdîn eva gilîya digotin,
Agir-alavê dil-h'inavê Qeret'ajdîn birava disotin,
Ew û cindîyava ji bax derk'etin cot bi cotin.

Cindî û Qeret'ajdîna xwe berbi k'oçk-serê lezandin, wekî agir vêsînin. Baxda man Memê û Zîne t'enê. Lê Bek'o dîşa xwe wana telandibû. Wexta Memê rîbû, ewî Zîneva xwe lezandin. Bek'o wî çaxi cav da mîr, go: „Mîr, serê mîrê xwe kim, min pey weŕa cote xeza-lê çewa dîtin...”

Memê xwe gîhand k'oçk-sera, lê nihêrî alavê îdî şaneşîne Qeret'ajdîn zeff kirine, cime'ta Cizîra Bota nîvê pîrê li wire, dikin-nakin, agir vênase. Ji salixa, Memê dezmalî destê xwe davêje ser agir, dibê: „Bimbarek, xwe tu ji agirê dilê min guŕtir nînî?” Agir vêdîsînin, lê gele zîyan gihîstibû k'oçk û serê rêngîn. Qeret'ajdîn birava, P'eri-xatûn û çarîyava t'enê bona Mem û Zîna delal difikirîn, digotin: „Bira Memê wê çetînayê xilaz be”. Îdî k'oçk û serayê rêngîn ber ç'e'vê wan nedihat, ne xizne-defîne, ne mal û hebûn, ne jî bêşik û Gurgîne biç'ûk, wekî bêşikî zêrînda P'eri-xatûnê k'oçkêda hîstibû, ewqas me'rîfet û h'izkirina wana himberî Memê delal û Zîne hebû.

Çend roj derbaz bû, mîr û cindîyava fikirîn, wekî lazîme k'omek bidîne Qeret'ajdîn, seva k'oçk-serê xwe çê ke. Qeret'ajdîn û herd birava k'arê xwe kirin, wekî herîn xercê welatê Cizîrê h'evt sala mabû, berevkin

bînin, pé k'oçk-serayê xwe çê kin. Berî çûyîné wana t'emî da mîr, gotin: „Mîr, wekî qezîyake biç'ûk jî bê serê Memê birê me, emê şeherê Cizîrê xirav bikin". T'emî dane mîr û cindîya, ewana çûn.

Memê heŕro řadibû diçû dîwana mîr û êvarê vedgerîya mala Qeret'ajdîn. Herî'm gudariya Perî-xatûnê ser Memê delal hebû. Ewê zanibû, wekî Memeyî xerîbe, k'esekî wî t'une, Qeret'ajdîn û birava jî ne malin.

Rojekê Bek'o go: „Mîr, xwedê dîn-dewletê te zêde ke, tu û Memêva h'eta êvarê rûdinên, çewa t'aba we tê? Carekê tiştekîva mijûl bin, bira roja we jî derbaz nebe, çîye, hûn h'eta êvarê rûniştîne". Mîr go: „Bek'o, lê em çî bikin, wekî rûnenên?" Bek'o go: „Mîrî xweş be, tu û Memêva k'işik bilîzin bi şert. Hergê Memê bir, çî dixaze, bidê, yanê na te bir, Memê bavê zîndanê". Mîr go: „Bek'o, rastî jî tu řind dibêjî, emê gilîyê te bikin". Memê jî qayîl bû, û herdya k'işik danîne ort'a xwe, îstin. Qirara wana sê car bûn, k'ê ji k'ê bibira, wê gilîyê xwe bikira. Gelek ne k'işand, Memo du cara ji mîr bir. Bek'o dîna xwe dayê, maye carek, wekî Memê ji mîr bibe. Wexta Memê bir, yeqîn Memoyê Zîné bixaze û mîr wê sozê xwe biqedîne.

Bek'o çû gazi Zîné kir, go: „Zîné, hela řave, Memê te du cara ji mîr biriye, maye careke k'işikê, wekî te ji mîr bistîne. Hela řave werê, bivîne". Zîné cahil bû, fen û fêlê Bek'o nizanbû, řabû xwe řind xemiland, hat ber p'encerê sekinî, piş Memê xweyî delalva. Bek'o go: „Mîr, qirar usa nîne, her listikekê gere we çîyê xwe biguhasta, lê we usa nekir. Serê mîrê xwe kim, k'esek qebûl nake usa, evê listikê gere tu û Memêva çîyê xwe biguhêzin". Mîr go: „Bek'o, welle, gilîyê teye, gere em îcar çîyê xwe biguhêzin". Ú ewî Memêva çîyê xwe li hev guhastin. Berê Memê k'ete p'encerê, ya ko Zîné ber sekinîbû. Ji eşq û muh'beta Zîné ç'e'vê Memo îdî k'işik ne didîtin. Mîr fîl û fêrz diguhastin, çewa dilê wî dixast. Ç'e'vê Memo mabû li Zîna bedew, li p'encerê.

Mîr go: „Memê, malxirab, min tu birî, ha birî,
Min tu mala cihûd hasê kirî,
Ezê îro te bavême zîdana kevirî".

Memê go: „Mîr, ber p'encerê sekinîye Zîna
mine bedewe, horî,
Ç'e'vekî min ma p'encerê, yek bû te'ri".

Mîr sê cara Memê bir, çimkî h'uba Zîné usa Memê biribû, Memê delal haj xwe t'unebû. Mîr h'ukum kir Memê bavêne zîdana darîn. Ew gelekî li Bek'o xweş

dihat, lê hal Zînéda nemabû. Ewê sibê h'eta êvarê av û hêsir dibarandin û dişewitî seva Memê xweyî xerîbî h'izkirî.

Zîné rökê fikirî û gazî çend leqemçiyê şehere amin kir, go: „Gelî bira, hûn ji k'oçka min h'eta zîdana Memê min têda gere rêke bine'rd çê kin. Çiqas zêr bixazin ezê bidime we, lê t'enê hûn zû bikin, usa jî sufa min, çewa xûşka xwe, k'esîra nevejîn". Leqemçî Zînéra qayil bûn, dest bi xebata rîya bine'rd kirin. Bi şev dixebitîn. Herkê wana p'êşe xwelî dirêt, Zîné û cariyêd xweva deh p'êş dirêtin. Bi wî cûreyî sê şevê din rîya Zînéye bine'rd hazir bû.

Zîné şev û ro Memê danî cem xwe, bi evîniya hev t'êr nedibûn. Wê formê gele we'de derbaz bû. Rökê Bek'o gote qîza xwe, go: „Qîzê Zîné, hela binhêre, çika h'alê Memê zîndanêda çewane? Nebe, ki nişkêva tiştêk bê serê Memê? Qeret'ajdîn û birava wekî bên, wê me û şeherva bibirîn". Wexta Zîné re'mla xwe nihêrî, e'cêbmayî ma, teyê bigota Memê qet neyî girtiye, reng û rûyê Memê meriv xof dike lê binhêre - gul û sosin ji sifetê Memê dibarin. Go: „Bavo, Memê neyî girtiye, şev-ro Zînéye cem Memê, usa xwey dike, wekî qet mala bavê xweda jî usa nîbûye".

Bek'o xwe tiştêkî usa digeriya, xwe girande mîr, go: „Mîr, xwedê mala te xirab ke, ne tu bî, ne navê te, guve Memê girtiye? Hela heêre binhêre, çika tuyî k'êfî yan Memê? Hela binhêr qîza te çi c'cêb derxistine".

Wexta mîr, Bek'o û cindiyava diçin dibînin, lê dinhêrin û e'cêbmayî dimînin. Zîné ji k'oçka xwe h'eta zîdana Memê têda rîya bine'rd çê kirîye û bi wî teherî Memê ji xweira xwey kirîye. Mîr gelekî hêrs bû û e'mir kir, wekî Memê bîvine zîdana kevirî.

Memê avîtine zîdana kevirî.

Çend ro derbaz bû, rûh' Memêda nemabû, ser-rûyê wî hatibûn, xubarê xwe avîtibû dev û lêvê Memêye nazik. Memê kurê p'aşa, delalî, nazik hatibû xwey kirin. Zîdana kevirê sarda, nem, qilêrêda xew ç'e'vê Memê nedik'et. Memê nan, av k'etibû, şev û roj difikiri û dih'elîya. Çiqas Memê zîndanêda dih'elîya usa jî Zîna delal diha ze'f bona Memê xwe dih'elîya û dip'erîti. Ew û P'erî-xatûnêva şev û ro hêsir ji ç'e'vê wana xalî nedibûn, ç'e'vnihêriyê rîya Qeret'ajdîn û bira bûn, lê ew bê guman derengî dibûn. Zîndanêda h'alê Memê ro bi ro xirab dibû.

Bek'o rökê gote qîza xwe, go: „Qîzê lao, hela binhêr çika naka h'alê Memê çiyê?" Qîzê nihêrî, go: „Bavo, h'al Memêda nemaye, du-sê roja şûnda Memê

wê çetinayêda nadebire. Qeret'ajdîn birava nêzîk bûne, rabe, îlacekê bivîne, yan na, wekî Qeret'ajdîn Memo wî h'alîda dît, wê şeher xirab ke û k'ok'a me biqelîne".

Bek'o rābû, xwe ber dîwana mîr Sêvdînda lezand, go: „Mîr, xwedê mala te xirab neke, Qeret'ajdîn birava nêzîkin, Memê jî zîndanêda h'al t'ûne, îdî dest xwe çûye. Wekî Qeret'ajdîn Memê wî h'alîda bibîne, wê şeher xirab bike û gele mêrê bêne kuştinê. H'eta çû, t'emîya Memê da te". Mîr go: „Bek'o, eva gişk fenê tene, wekî ha hate serê Memê, naka bêje, em çewa bikin?" Bek'o go: „Gere îzinê bidî, Memê berdin". Mîr Bek'o'ra qayîl bû, gote Bek'o, go: „Memê berde!". Bek'oyî bi fen bû, rāvû çû cem Zînê û mizgînî da Zînê, go: „Mizgînîya min te'ra, bavê te h'ukum kirîye, wekî Memê berde. Rave, xwe rînd bixemîne, he're Memê delalê dilê xwe berde". Bek'o bi dilê kulî û birîn eva gilîya digotin, çimkî evîniya Memê û Zînê wî xweş nedihat, ewî ç'e'vrêşî dikir.

Zîna delal rābû, ew hêsir, girîyê çendekî pêşda bîrê çûn, xwe rînd xemiland, ç'e've xwe kilda, berbi zîndanê meşîya. Wexta Zînê li ser devê zîndanê, Memê wî h'alîda zîndana te'rîda dît, Memê gelekî şerm kir û ber xwe k'et. Teyê bigota, cûcika dilê Memê çetîya. Pêşîya xwe dît, k'ulfeteke delal hatîye, wekî wî berde. Ser-rûyê Memê hatibûn, reng lê nemabû. Zînê li ser derê zîndanê kire gazî, go: „Memê minî delal, mizgînîya min te'ra, ez hatime te berdim".

Memê go: „Erê, Zîna mine delal, tu ne hatî min berdî,

Malxirabê, tu hatî serê min derdî".

Wexta Zîna delal avîte zîndanê şirîta zere,

Navê aland, Memê delal derxist ji dere,

Memê ser derê zîndanê wefat bû yek care.

Zînê go: „Şeherê bavê min şeherekî mezine,

Bîra t'op, batînda lêk'eva k'ok û bine,

K'ê dîfiye, gîrtîyê h'evsa bigrin mêr, berde jine?"

Zînê û P'erî-xatûnêva ciniyazê Memo birin malê, danîne ser şe'r û qumaşa, mîr û cindiyê Cizîrê t'ijî k'oçk-serê Qeret'ajdîn bûbûn. Şeherê Cizîrê wê rōjê t'emam nava şînêda bû.

Mîr go: „Erê, Zînê, ha, Zînê,

Malxirabê, cindiyê Cizîrê me dikin dilomînin,

Divên, Memê kurê Alaye, Zînê xwe'ra dih'ebîne".

Bek'o go: „Erê, Zînê, ha, Zînê,

Malxirabê, aqil sêrîda qe t'unîne,

Tu ji cindiyê Cizîrê xwe'ra yekê bivîne,

H'esav bike Memê Alaye".

Zîné go: „Bek'o, ç'e'vê te ç'e'vê beraza,
Dêla te nola dêla rûvîyê saza,
Wey-lê mal xiravî, çewa diqetînin destê bext
û miraza?"

Mîr got: „Erê, Zîné, ha, Zîné,
Malxiravê, bese, bike, bilûbînê,
Wekî Memê Ala îro bihata k'irînê,
Minê zêr bavîta mêzîné,
Bik'irîya seva xatirê nazik Zîné".

Zîné bi k'el û şewat, hêsira rê nedida hev, ewê û
P'erî-xatûnêva rêşa Memê girêdabûn, dikirin şîneke bi
şewate, melûl ser Memê xerîbî, delal. Li welatê xerîb,
k'êleka cinîyazê Memê delal, kesekî nêzîk t'unebû xên-
cî Zîné û P'erî-xatûnê.

Memeyî delalî, kuřine,
Ne li serin - ne dê, ne bav, ne jî qewmê şirîne,
Xêncî P'erî-xatûnê û xatûn nazik Zîné.

Mîr e'mir kir, wekî cinîyazê Memê hildin. Cinîyazê
Memê hildan, t'omerîya cime'ta Cizîrê e'yan û k'ubar,
cindî û mîrva çûne ser mexber. Memê t'eslîmî e'rdê
kirin, vegerîyan. T'enê ser mexber ma Zîna delal û
P'erî-xatûn. Îdî fuh' Zînêda nemabû, ç'e'vêd belek k'or-
da çûbûn, sûretê sore xal-xalî rengê xweye k'ubar un-
dakiribûn, xubarê xwe avîtîbû dev û lêva, hêsir îdî ji
ç'e'va ne dihatin, Zîné ziha mabû, li mexberê Memê
delalê dilê xwe dinhêrî.

Zîné go: „Îşev, şevê wê barane,
Avê hefe qulêd mişk û marane,
Wê şil be dora k'efenê cindîyane.
Îşev, şevê wê şil be,
Teyrok û baranê t'ev hil be,
Mezelda k'êlekê Memê min wê şil be".

P'erî-xatûnê t'u gilî nedidît, wekî ber dilê xûşka
xwe e'zîzda bihata. Ewê zanîbû Zîné k'ê undakirîye.
Îdî ew birîna dilê Zîneye nazik sax nabe.

Zîné go: „Hewara min şêxê navroja,
Xubarekê xa avîte benî guhar û bişkoja,
Memê mirîye danê sibê, ez negihîjime danê
nîvroja.

Hewara min şexsê êvara,
Xubarê xwe avîtye t'ok û benî, guhara,
Memê mirîye danê sibê, ez negihîjime danê êvara!

P'erî-xatûnê Zînê nihêrî, wekî îdî bêfeydeye, h'alê wê t'une, milê Zînê girt anî mal û Zînê dest xweda wêfat bû.

Sibetirê cindiyê Cizîrê mîrva ciniyazê Zîna delal hildan berbi meşber birin. Meşberê Memê vedan û Zînê p'aşla Memê wêyî delalda cî kirin û vegeşyan.

Ew çend rōj bû, wekî Memê û Zînêva wêfat bûbûn. Destê P'erî-xatûnê ji mal û h'ala sar bûbû. Sibê h'eta êvarê, egaleke rêş xwe p'êça bû, ser meşber dûr nedik'et. Gilî û gotinê mîr û cindiyava P'erî-xatûn nikarbûn şîretkirana. Hema wan rōja cab hat, go, Qeret'ajdîn birava vegeşyane, wê îdî sibê bigihîjine Cizîrê. Ricafa kulê k'ete dilê Bek'o û mîr. Bek'o çû k'ete mizgeftê, çiqas quran hebûn wê mizgeftêda, t'emam anîn danîne ber dêrî, da ser hev, wekî Qeret'ajdîn ser wana derbaz nebe û wî zîyan neke.

Qeret'ajdîn birava wexta nêzîkî şêher bûn, Ç'ekan got, go: „Geî bira, binhêrin Memê birê me çiqas bêesil derk'et, bihîstîye em tîn, k'êleka Zîna xwe dûr nak'eve, wekî pêşîya meda bê". Qeret'ajdîn got, go: „Geî bira, e'cêbeke Memê heye, dilê min ze'f ditirse, wekî Memêyî sax be, bawar nakim, wekî aqas bêmerîfet be". Ewana gihîştine p'erê şêherê Cizîrê, nihêrin şêher bi rêş xemilandine. Şivan û gavana pirsîn, pê h'esîyan, wekî Memê û Zînêva wêfat bûne. Ber ç'e'vê Qeret'ajdîn û birava bû dûman. Wana mih'eleke şêher xirab kir. K'esekî salixê mîr û Bek'ova wana ne dida. P'erî-xatûnê rêşêva xwe gîhande cem Qeret'ajdîn, go: „Tu vê rêşa serê min kî, tuyê evî xelqê bêşûc û gunê qîr nekî, gunê wan neke styê e'zîzêd me - Memê û Zînê. Were hinekî hêsa be, paşê tuyê sebaba nas bikî". Qeret'ajdîn û birava dest xweda pê h'esîyan wekî çî kirîye Bek'o sebabî kirîye. Cîyê Bek'o Qeret'ajdînra gotin. Wexta ew çû lê nihêrî, wekî Bek'o revîye k'etîye mizgeftê, ber dêrî t'ijî quran û k'itêb kirine. Qeret'ajdîn kir-nekir Bek'o dernek'et, sond xar, go: „Ez te nakujim, were emê herîne ser meşber". Lê ewî bin gap'ûtê xweda soraniya xwe veşartibû.

Mîr û Qeret'ajdîn, cindiyava çûne ser meşberê Memê û Zînêyî t'eze. Wexta derê meşber vekirin, meriva t'irê Memê û Zînê rāzane, teyê bigota k'enê evîniyê li ser devê wane. Bek'o styê xwe dirêj kir, go: „Mîr, tu serê xwe kî, hila binhêr, qey tê bêjî rāzane". Wî wextî Qeret'ajdîn şûr avite styê Bek'oyê fêşad fîrand. Niqitkeke xûna wî dîsa pekîya ort'a Memê û Zînê, h'eta naka jî bûye dirîke xirab. Hersal, çîqa rêwî wira diçin, jê dikin, dîsa şîn dibe.

Qeret'ajdîn Borê Memê ji mal derxist, k'incê Memo û ç'ekê wî ser şidand û Bor berda. Bor çû gihîste şeherê Muxurzemînê. Cab dane Al-p'aşa, go: „Borê Memê hatîye, lê Memo t'une". Al-p'aşa rābû eskerê xwe girêda, Bor da pêşîya xwe hate şeherê Cizîrê, go: „Ezê binhêrim, wekî dîlk'etîya Memê min layîqî wî nîbe, ezê şeherê Cizîrê xirab kim. Wexta ewî û Qeret'ajdîn derê meşber vekirin, wexta Al-p'aşa Zînê dît, go: „Layîqî Memê mine, bira rē'me lê bin, wê dinê hevdu şa bin".

Ew eskerê xweva çend rōja man şeherê Cizîrê û vegeŕîyan berbi walatê xwe.

Xweş bûn hersê mehê havînê,
Zef rînd bûn zozanêd Fereşînê,
Îdî rû e'rdê t'une Memê Ala û xatûn Zînê.

2. Mem û Zîn (şaxa 2)

Her dem, her dem, der deme,
Mîrê cîna gazî dike: „Gelî sazbanda, ez li bextê weme,
Kî'ja civat caxîya, ko ûn têda rûnên, û saz û
sazbandê xwe bie'dlînin, e'wil ûn bikin h'ikayata
sîya Zîn û Meme".

Saz û sazband bi hevra dibên: „Ya mîrê min,
dilê me lîyane,
Bajarê Muxurzemînê bajarekî mezine, gelekî girane,¹
Ev bajarê hanê li ser sêsid û şêst û şeş kuç'ane,
Her kuç'ekê li ser sêsid û şêst û şeş mih'elane,
Her mih'elakê li ser sêsid û şêst û şeş minarane,
Her minarekê li ser sêsid û şêst û şeş malane,
Qesr û qonaxê Alan-p'aşa li ser çar lengerane,
Du lengerê wî li ort'a be'rane,
Du lengerê wî li serê ç'îyane,
Ev qesra hanê li ser çar t'ebeqane,
Her t'ebeqekê li ser sêsid û şêst û şeş odane,
Her e'nîşkê qesrê, kevîrekî aqût û almast têda cîdane,
Ev kevîrê hanê, şewqa xwe dide ort'a be'rane.
Her odakê sê k'atib têda rûniştîne,
Li ser k'ursîya destê wan ser masane,
Qelemê wan bînanê je'ra me'rane,
Rojê h'ezara digrin, davêjine h'ebs û singdana,
û pênsid ji h'ebsa berdane.

Rojekê ji Rojê xudane,
Bi ser vî bajarê hade hatî e'ydeke mazin,
e'ydeke qurbane.

Xwarzî diçûne malê xalane,
Birazî diçûne malê apane,
Bûk derk'etin ji malê xezûrane,
Berê xwe dane malî bavane,
Ji xoîra çûne zeyane,
Ev hersê milûkê ha k'urdê wan kore,² warê wan
undane,

Rahiştine k'ursîya û masane,
Çûne ser serê birca û qesrane,
Hersê rûniştin li halê xwe û li ber rebbê xwe girîyane,
Dengê girîna wan çû ber rebbê jorî, çû e'zmane.
Rebbê jorî Xocê Xizir şande li ba hersîyane,
Li xwe kirîye cilê derwêşane,
Go: „Ez zanim, ko ûn hersê jî birane,
Navê birayê weyî mezin Alan-p'aşane,
Navê birayê biç'ûk Ûsiv-xane.
Şerê sibê ûn vekin devê xizînê zêrane,
Ûn hersê sûar bibin li hespane,
Xurcezîna t'ije bikin ji zêrane,
Berê xwe bidine bajarê Misirê, mih'ala Qurêşîyane.
Ûn heîne mala Qulîxane,
Qulîxan ji silsileta Nebîyane,
Ûn rûnên li ser doşeka xazgîniyane,
Ûn bixazin t'êlî î'şane.
Ûn xurcezîneke zêra bidin rih'êl û bûsat û qelenê
wane,
Xurcezîneke zêra ûn bela bikin li kora, li seqeta
û li fiqarane,
Ê xudê kuîrekî wê bide we, ûnê navê wî dayrin
Memê Alane.

Dibê, sibe li hazira bû û li wane,
Vekirin devê xizînê zêrane,
Xurcezîn t'ije kirin ji zêrane,
Sûar bûn li hespane,
Berê xwe dan bajarê Misirê û meşîyane,
Çûne mih'ela Qurêşîyane,
Çûne mala Qulîxane,
Qulîxan ji silsileta Nebîyane.
Rûniştin ser doşeka xazgîniyane,
Xwestin t'êlî î'şane,
Ji bona Alan-p'aşane,
Xurcezîneke zêra vala kirin ji boy qelenê wane,
Xurcezîneke zêra jî dan rih'al û bûsata herdu wane,
Xurcezîneke zêra bela kirin li feqîr û fiqarane,
Li keî û korane,
T'êlî î'şan mar kirin li Alan-p'aşane,
Berê xwe dane bajarê Muxurzeminê û meşîyane.

Li bajarê Muxurzemîné bû de'wat û dîlane,
 H'evt rōjê de'wata wan qedîyane,
 Xocê Xizir dîsa hate ba wane,
 Sêveke xelatê bi destane.
 Sêv kire du şeqane,
 Şeqek da t'êlî î'şane,
 Şeqek da Alan-p'aşane,
 Go: „Wê neh meh û neh rōjê we biqede, ê xudê kuřekî
 bide we, ûnê navê li ser destê mi daynin Memê Alane”.

Neh meh û neh rōjê wan qedîyane,
 Xudê kuřekî da wane,
 Navê wî danîn Memê Alane.
 Zarûê xelqê mezin dibin bi salan û bi mehane,
 Memê Alan mezin dibe bi sih'eta, bi deqîqane,
 Dibê, gava mezin bû, wî danîne ber medresane,
 Memê e'limîye çîqa zimanê e'vda û î'sana,
 Rêbbê a'lemê avîte bin zimanê wî du niqit ji mora
 Nebî Silêmane,
 Dibê, Memê hîn bû çîqa zimanê teyra û t'irûdane.

Dibê, bavê Memê Memê xiste odekê,
 Ew ze'f ji kuřê xwe h'iz dike,
 Ew di dilê bavê xweda ze'f e'zîze û şîrine.
 Bengîn devê oda wî datîne,
 Dibêje: „Ji ava wî, xarina wî, ji çî tiştê ko Memê
 bixwaze, wê ji Bengîn bê xwestine”.

Rojekê Bengîn hate odê, dît Memê ditirse, serê
 xwe li dîwara dide. Bengîn go: „P'aşayê min, çî h'ewalê
 teye' tu ha li xwe dikî?”. Tîrêja tavê, ko daye nava
 odê, Memê ji tîrêja tavê ditirse. Çawa wî xistine odê,
 ewî tav nedîtiye.

Bengîn vedigerê ji bavê Memêra dibêje, dibê: „Ya
 p'aşayê min, ji roja me Memê xistîye odê, Memê tav
 nedîtiye. Iro tîrêja tavê daye nav oda wî û ji tîrêja
 tavê ew bizdîyaye”. Bavê Memê dibê: „Em gelekî ne-
 heqîn, heřin Memê ji odê derînin têxine gemîyê, bira
 dinîya bigere, dinîyayê bibîne, ko h'işê wî bê serê wî”.

Dibê, Memê deranîn xistine gemîyê, û gemî li ser
 rûyê be'ra diçe. Şeş mehê Memê qedîyan, careke din
 gemî vegeřiya bajarê Muxurzemîné. Sê t'orçî li ser
 devê be'rê sekinîne, gava ç'e'v bi gemîya Memê k'e-
 tin, go, li ser bextê Memê emê t'orê bavêjine binê
 be'rê. T'or avîtine binê be'rê, t'ora wan giran bû. Bi-
 k'otek t'ora xwe k'işandin, ko vaye ce'nûekî hespa di
 t'orêdaye. Ce'nî hê şeş mehîye, Ce'nî boze. Ce'nî anî-
 ne malê. Ce'nî xwey kirin. Ce'nî sala wî t'emam bû,

çiqa k'êfa Memê ce'niyê wîra tê. Memê lê sûar dibe,
xwe hîni sûariyê dike. H'eta du salê wî qedîya Memê
hîni sûariyê bû. Navê hespê xwe danî Bozê Rewal.

Emê Memê û hespê Memê li vir bêhêlin, emê he-
rîne dîwana mîrê cina.

Dibê, civata mîrê cina gerîya,

Ferh'itekî cina kale, extiyare, rābû di civatêda
sekinîye ji p'îya,

Gazî kir: „Mîrê min, e li dinîyayê, e li binê be'ra,
li nava e'vd û î'nsana ez t'ev gerîyam,
Min kesek di dinîyayêda, di nava ecinîyada û di nava
î'nsanada, weke Memê Alan di xortada delal ne
dîtiye,

Weke stîya Zîn di nava qîz û bûkada min ne dîtiye,
Memê Alan li bajarê Muxurzemînêye,

Stîya Zîn li bajarê Cizîra Bota, li Birca Belek
rûniştîye".

Mîrê cina dibê: „Ya ferh'ito, tu çi ferh'itekî ziman
dirêjî,

Xebera xwe li dîwana û li civata tu dirêjî.

Eger xebera te derew be, ezê şûrekî li stuyê te dim,
Serê te ji gewdê te biqetînim".

Ferh'it dibê: „Mîrê mino, dilê min liyane,
Bila îro serê min bibe qurbana stîya Zîn û
Memê Alane".

Mîrê cina gazî çar xulama kirîye,
Dido berê wan da bajarê Cizîra Bota û şandiye,
Dido berê wan da bajarê Muxurzemînê û şandiye,
T'emîna Memê Alan û stîya Zîn li wan kirîye,
Dibê: „Vê seh'etêda t'extê herdua bînin,
Di civata ecinîyada deynin".

Dibê, di seh'etekêda t'extê herdua anîne,
Moriya xewê li guhê wan danîne,
Di civata ecinîyada t'extê wan bi hazirîne.

Mîrê cina cina t'emam li wan dicivîne,
Desmala wan li ser rûyê wan hiltîne.

Mîrê cina dibê: „Xebera vî ferh'itî rāste, derew tê
t'inîne".

Mîr dibê: „Gelî ferh'ita, ancax babete, ko serê
herduka bi hevra here ser balgîyekîne,
De rābin, t'extê herdua bibine bajarê Cizîra Bota,
di oda stîya Zînda daynin".

Dibê, ev ferh'itê kalî extiyar dibê:

„Ya mîrê mino, kesî nedîtiye, ko xort li pey qîza
meşîyane û gerîyane,
Ji a min bike û xebera min neşkîne,

T'extê herdua bibe li bajarê Muxurzemîné,
 di oda Memê Alan-p'aşada dayne,
 Moriya xewê ji guhê wan derîne,
 Bila h'işiyar bibin, bila bi hev şa bibin,
 Muh'beta wan ê hev hilîne".
 Dibê, t'extê stîya Zîn û Memê Alan hiltîne,
 Mîrê cina û çar h'eb ferhîf wan dibin bajarê
 Muxurzemîné, di oda Memêda wan datînin.
 Ev herdu î'nsarin, ev herçar ecrîne,
 Î'nsan di dinîyayêda ecrîya bi ç'e'vê xwe nabinin.

Dilê min îfyane, îfyane,
 Memê-Ala û stîya Zîn bi hev h'isîyane,
 Tirs û saw û hêbeteke giran k'ete dilê wane,
 Herdu ji xweña li hev û dinê şaqis mane.
 Stîya Zîn go: „Ya xorto, îşê te di oda mida çiyê?
 Ji roja, ko xwedê mi ji dê-bavê mîra daye,
 Mi li xwe h'eram kirîye nezera xortaye".
 Memê dibê: „Ya keç'ik, îşê te di oda mida çiyê?
 Ez heme, ez Memê Alame,
 Mi li xwe h'eram kirîye nezera qîzane".
 Memê dibê: „Ya stîya Zîne, hege ez hatime oda te,
 tê gazî kî qerwaşê te".
 Stîya Zîn dibê: „Serdarê çil qerwaşa Guleîşê,
 Fanosê ji xatûna xweña bine deriyê h'ewşê,
 Tu jî ji xweña binêre li vê t'emaşê, li vê gelşê".
 Stîya Zîn gazî dike û gazî nake qerwaşê wê kes t'ine,
 Dibê: „Memê, tu gazî ke xulamê xwe".
 Memê gazî dike li serdarê h'eyştê û h'eyşt xulama,
 „Di dilê mida e'zîz û şerîn Bengîno,
 Tu zû ke, lez ke û bilezîno,
 Qawekê ji mîrê xweña bik'elîno,
 Tu têxe du h'eb fincanê fêrfûrî û dayne ser sênîya
 zêrîno,
 Yek bide Memê Alan, yek bide stîya Zîno".

Bengîn zû dilezîne,
 Qawekê ji mîrê xoña dik'elîne,
 Dixe du h'eb fincanê fêrfûrî,
 Li ser sênîya zêrîn datîne,
 Derî vedike, yekê dide Memê Alan, yekê dide
 stîya Zîne.
 Vê e'cêba giran, sosireta mezin bi ç'e'vê xwe dibîne,
 Hingê stîya Zîn bawar dike, ko ew hatiye oda
 Memê Alane,
 Ev der bajarê Muxurzemîne.
 Stîya Zîn eşq û meh'beta Memê wê hiltîne,

Ji ser t'extê xwe bazda, xwe avîte ser t'extê
Memê Alane,

Destê xwe avîte ser stuane,
Go: „Ez zanim, ev tiştê ha bi e'mrê xudane,
Destê mirê cinane”.
Îna Memê Ala û stîya Zîn bi hev h'esîyane,
K'etne k'êf û h'eneka û laqirdîyane,
Gustilê xwe bi hev û dinê guhêrandine,
H'eta berê sibê serê xwe danîne xewê û ji xweıra
râzane.

Dibê, ferhîta morîya xewê avîte guhê wane,
T'extê stîya Zîn hilanin dîsa anîne Cizîra Botane.
Gava tavê da, Memê şîyar bû, dît, t'i kes li balê
nexuyane,

Ji nişkêva rabû p'îyane,
Cilê xundk'ariyê li xwe kir, t'ac danî li ser serîyane,
Berê xwe da miclîsa bavê xwe Alan-p'aşane.
Çû derê odê, derê odê vekir û nihêrt, ko gîregirê wî,
qazî û miftî t'ev li balê civîyane.

Memê li civatê kir gazîye;
„Bavo, mi îşev xewnek dîye,
Li alîyekî te qazîye,
Li alîyekî te miftîye,
Bila li k'aşaza binêrîn, binêrîn hecrana xewna
min çîye?”

Qazî, miftî bi hevıra li Memê kir gazîye.

Go: „Xewna te xortaniye,
Tiştê, ko te dîye,
Hatîye serê me h'emîye”.
Memê li wan kir gazîye,

Go: „Hege xewna min, ko ne xewneke reh'mane,
Hewara mine xudê, ez kêr û kor bibim ji herdu guha,
ji herdu ç'e'vane,

Ez seqet bibim ji herdu linga, ji herdu destane,
Ez t'ek'evime ber dest û p'îyane.

Ege xewna min bi r'astîye, bi reh'mane,
Ûn herdu kêr û kor bibin ji herdu guha,
ji herdu ç'e'vane,

Ûn seqet bibin ji herdu linga, ji herdu destane,
Ûn v'ega t'ek'evine nav dest û p'îyane”.

Dengê Memê çû ba rebbe jorîn û çû e'zmana,
Qazî, miftî kêr û kor bûn ji herdu guha,
ji herdu ç'e'vane,

Seqet bûn, k'etine ber dest û p'îyane,
Civat li hev nihêrt û ji xweıra h'eyrî mane.
Memê go: „Bavo, xewna, ko mi dîye,
Ezê ji tera bêjim bi r'astîye,

Stîya Zîn Îşev ji Cizîra Bota ji êvârda hatiye,
 Ege tu bawar nakî, Bengîn bi ç'e'vê xwe dîtiye,
 Qawe ji meîra k'elandiye,
 Me herdua qawe xariye,
 Me gustîlê xwe bi hev guhêrandiye,
 Gustîla min t'ev alqût û almaz, cewahir,
 navê min li ser nivisandiye,
 Gustîla wê vaye, di t'iliya midaye û zêriye,
 Navê Cizîra Bota, Birca Belek li serê nivisandiye".
 Memê gustîl ji t'iliya xwe deraniye,
 Berbi bavê xweva çûye,
 Gustîl da destê bavê xweye,
 Bavê wî li gustîlê nihêrtiye,
 Destê xwe li çoka xwe xistiye,
 Go: „Kesî vê e'cêba giran li dinîyayê ne dîtiye".
 Gazî çil, pêncî cendirma kirîye,
 Go: „Lez kin, bilezînin, bajarê Muxurzemînê bipirsîn,
 Kî navê Cizîra Bota seh kirîye, wî ji miîra bînin".

Cendirme li bajarê Muxurzemînê t'ev gerîyan,
 Kesekî ne go: „Me Cizîra Bota dîye,
 Kesî seh nekirîye.
 Xocê Xizir, ewê ko navê Memê daniye,
 Xwe kire kalekî extîyar, weke pembû sipiye,
 Li ser devê riya cendirma ji xwera rûniştiye,
 Cendirme t'emam hatin û lê civîyan,
 T'emam jê pirsîye,
 Go: „Apo, te jî Cizîra Bota ne dîtiye?"
 Go: „Na lao, mi Cizîra Bota ne dîtiye,
 Bes mi ji bavê xwe seh kirîye.
 E'mrê min heye sed û pêncî sal,
 Ez çarde salî bûm, bavê min ji miîra gotiye,
 Ez çûme Cizîra Bota bi karwanîye".
 Cendirme rahişte milê wî, wî anî dîwana Al-p'aşada
 daniye.

Alan-p'aşa ji berva rābûye,
 Go: „Apo, bîra, te Cizîra Bota dîye?"
 Go: „Na lao, mi Cizîra Bota ne dîye,
 Mi ji bavê xwe seh kirîye,
 E'mrê min çarde sal bû, bavê min ji miîra gotiye,
 Ko ez çûme Cizîra Bota bi karwanîye".

Bavê Memê dibê: „Memê lao, dilê min liyane,
 Bila çiqas delîlî hene, derêne ser serê minarane,
 Gazî kin li çiqas qîz û bûkane,
 Bila t'ev ji malê xwe derên vira hane,
 Tu herê, t'ek'eve nava wane,
 Qîzeke ji dilê xwe ji nav bibijêre,

Dilê xwe sar bike ji Cizîra Botane,
Ezê kuîrê xwe bikime ze'vê wezîr û h'akimane".
Memê dibê: „Bavo, dilê min li bêye,
Dilê min lédide, weke mewcê be'rêye,
Çiqa qîz û bûkê di bajarê Muxurzeminêda hene,
bêjine min; bira, ezê ji wanra bêjim: xuaye,
Ji xîna stîya Zîn li ser rûyê e'rdêye".

Dibê, bavê Memê girîya bû,
Boîrîn k'etê, deng bela bû,
Dîya Memê bi dengê wî h'isîya bû,
Ji mal derk'et û beziya bû,
Xwe bi dîwana Alan-p'aşa digihîne,
Memê di dîwanêda dibîne.
Dîwan ze'fe, t'ev şîne û t'ev girîne,
Dîya Memê destê xwe li milê Memê dixîne,
Dibê: „Memê lao, dilê min te diye,
Ji dîya xweîra bêje, h'ecrana te ji çîye?"
Memê ji dîya xweîra t'ev gotîye,
Gustîla xwe deranî, da destê dîya xwe,
û dîya wî nihêrtîye.
Dîya Memê dengêkî kir gaziye,
Go: „Li serdarê h'eyştê û h'eyşt xulama Bengîne,
De zû lez ke û bilezîne,
Bozê Rewal ji t'ewlê derîne,
Zînekî Erzîrûmî bi h'evt tenga li serê bişidîne,
Xurcezînek zêr t'ijî li serê bie'dîne,
Wî ji gulk û gulbendê zêr bixemîne,
Şûrê wî birqî li k'êleka Bozê Rewal bie'dîne.
Lez ke, bilezîne, sindoqa cilê Memê ji oda Memê bîne,
H'eyştê û h'eyşt xulama li hev bicivîne,
Derê sindoqa veke, seva Memê cilê xwe li xwe ke,
Her kesekê bişkovê wî û cilê wî lê bie'dîne,
Ê berê delalê dilê min t'ek'eve walatê xerîbîye,
Bila dilê wî ji dê û bavê wî û ji xulamê wî nemîne".

Bengîn lez dike, dilezîne,
Bozê Rewal ji t'ewlê dertîne,
Zînekî Erzîrûmî bi h'evt tenga li serê dişidîne,
Xurcezîne zêr li ser die'dîne,
Ji gulk û gulbendê zêr dixemîne,
Şûrê birqî li k'êleka Bozê Rewal datîne,
Baz dide alê oda Memê, sindoqa cilê Memê tîne,
H'eyştê û h'eyşt xulama lê dicivîne.
Sindoqa cilê Memê vedike,
Memê cilê xwe li xwe dike,
Herkesekê bişkovê wî û cilê wî lê die'dîne.

Dibê, Memê lingê xwe xiste rik'êbê û li Bozê Rewal
 sûar bû,
 Çiqas alema li bajarê Muxurzemînê heye, li dora
 Memê civîya bû,
 Gava li Memê dinhêrîn, weke mî û berxa k'afîya bûn,
 Bi ser t'extê zêrîn û Memêva girîya bûn.
 Memê berê Bozê Rewal da dîwana Alan-p'aşa bû,
 Li ber dîwanê sekînî, xatir ji wan xast û silav
 li wan dabû,
 Bavê Memê ji berva ranebû û girîya bû,
 Go: „Memê lao, dilê min li bêye,
 Oxir û felekê te ne yê xêrêye,
 Hewara mine xudê, ku lingê Bozê Rewal ji herdu
 çokê p'êşin bişkêye,
 Tu peyatî t'ek'evî ser rê û dirbêye,
 Deh salê te biqede, tu negîjî bajarê Cizîrêye.
 Tu bivî şivan û gavanê xelqêye,
 Çawa tu t'ext û t'acê zêrîn, bajarê Muxurzemînê
 b'êxuyî dihêlî li vêderêye,

Ji bona kevneke jinêye".

Dîya Memê dibêje bavê Memê:

„Çima tu usa e'zîzê dilê mîra dibêjî?

Tu gurç'ik û kezebê wî li ber ç'e'vê min dipêjî,

Ê berê wî t'ek'eve walatê xerîb û xulbetê,

bila dilê wî ne êşî".

Dîya Memê dibê: „Memê lao, oxir û felekê te ê xêrêo,

Hewara mine xudê, Bozê Rewal ji t'era bibe hespê

baêo,

Tu bi xêr herî bajarê Cizîrêo,

Tu bi silamet bi ser dayka xweva bêo,

Li te h'elal be emekê bavê, şîrê p'êsîra dêo".

Dibê, Memê xatir xast ji dê û bava bû,

Rahişte dezgîna Bozê Rewal, berê wî da serê rê
 û dirba bû,

Me'siyê be'ra sekînîn û silav dabû,

Çiqas alema li bajarê Muxurzemînê heye girîya bû.

Bavê Memê gazî kir çil h'eb cendirma bû,

Ev herçilê ha li hespa sûar bû,

Go: „Sûarno lao, bîst h'eb t'ek'evne milê r'astê,

bîst t'ek'evine milê ç'epê, jêra şîretk'ar bin,

Belkî ûn berê wî bizvêrîn ji rîya Cizîra Bota bû,

Ûn jî zanin, t'ext û t'acê zêrîn li virê b'êxuyî mabû."

Çil h'eb cendirme li hespa sûar bûn,

Bîst xwe dane k'êleka r'astê, bîst xwe dane k'êleka

ç'epê, jêra şîretk'ar bûn,

Kirin-nekirin ç'are t'inebû, û Memê venegerîya bû,

Cendirma e'ciz bûn,

Memê xatir ji wan xast û bi t'enê meşîya bû.
Berî û berîstan, çolî û çolîstan,
Havîn çû, ma zivistan,
Serê Memê Ala hêja wê t êk'eve şeq û deqê giran.

Memê nêzikî gundekî bû,
Bala xwe dayê, kalekî extîyar ser devê rîya wî
rûniştîye.

Memê gazî ap kirîye,
Li ber ap sekinîye,
Go: „Apo, tu extîyarî, tu were sûarê, ez tu bivine
heval bi rêwîngîye”.

Apê kal go: „Lao, e'ferim ji têra, de bimeşe,
ez h'eta p'eşkek av birêjim, ez û te bivine
heval bi rêwîngîye”.

Memê bi ç'ekî dimeşîya,
Li pişt xwe filitî, ko apo t'ine,
Û ji ber ç'e'vê wî hinda biye,
Ev apoê ha Xocê Xizire, ko navê Memê bi zimanê
xwe danîye,
K'ete p'êsîra hespê Memê, û hesp meşîya,
Memê xwe nedît, û hesp weke bayê firîya.

Bajarê Dîyarbek'ir salekê dûr bû, bi seh'etekê
Memê çûye,
P'ira Reş ji Dîyarbek'ir virvaye,
Xocê Xizir li ser p'irê ji p'êsîra hespê derk'et
û bi hevsarê Bozê Rewal girtîye.

Xocê Xizir xwe kire xortekî bîst saff,
ko Memê ne hêjaye dîtina wîye,
Memê lê nihêrt, saw, hêbetê canê Memê girtîye.
Memê ze'f ji berê tirsîye.
Xocê Xizir go: „Memê lao, metirse, ev tiştê ha
e'mrê rebbe jorîne,

Oxir û felekê te ê xêrê be,
Ji vir û ha destê min û te ji hev qetîya”.

Xocê Xizir hinda bû, û Memê meşîya,
K'ete bajarê Dîyarbek'ir, alem t'emam lê civîya,
Kesekî weke vî sûarî bedew li dinîyayê ne dîtîye.
Memê li pişt xwe nihêrt û çûye,
Ji bajar derk'et, bala xwe dayê, ko vaye h'emalekî
t'elîsek³ arvan li ser piştê wîye,
Li ber Memê sekinî û lê nihêrtîye,
Go: „Sûaro, tu babetê sîya Zanî li Cizîra Bota,
li Birca Belek rûniştîye”.

Ev h'emal ji Cizîra Bota hatîye,
K'êfa Memê gelek anîye,

Go: „H'emalo, Cizîra Bota dûre an nêzîke, te çawa
dîye?"
H'emal jêra dibêje: „Xortê delal, Cizîra Bota gelekî
dûre".

Gava usa ji Memêra dibêje, Memê gelekî qehiriye,
Go: „Çawa, qonaxa salekê ez dûrim û bi seh'etekê
ez hatiye?"

Mem şûr ji kalan k'işandiye,
Şûrek li stuyê h'emal xistiye,
H'emal di ser hevra qulibiye,
Hingê xudê şih'ûd û îqbal ji Memê standiye.

Memê di ber derê aşda çûye,
Aşûvan li ber derê aş rûniştiye,
Çiqas li Memê nihêrtiye,
Kesekî weke Memê delal li diniyayê ne ditiye.
Go: „Ev sûarê hanê babetê stiya Zîne, li bajarê
Cizîra Bota Birca Belek, li k'oçk û p'encêrê
jorî rûniştiye".

Memê jêra gotiye:

„Lao, Cizîra Bota dûre, nêzîke, te dîye?
Aşûvan dibêje: „Xorto, tu sûarekî delal xûyanî,
Hespê te bînaye hespê bayêye,
Cizîra Bota di nav lingê hespê teye,
Vêga tu bimeşî, pênc deqe tu li Cizîra Botayî".
Dilê Memê, weke gula tu av dî, geş bû.
Memê destê xwe li cêba xwe dixîne,
K'ulmek zêr li cêba xwe derdixîne,
Dixe destê aşûvane,
Dibê: „Ev zêr h'elal be ji tera,
Rîya Cizîra Bota rêmî mi de û ji mîra bivîne".
Aşûvan dertê dik'êve pêşiya Memê, wî ser rîya
Cizîra Bota dixîne.

Aşûvan tê aş, derê aş digre, ava aş dibiçe,
xwe bi Dîyarbek'ir digihîne,
Diçe ser t'erzî, destek cilê efendiya ji xwera
difesilîne,
Memê tê Cizîra Bota, nêzîkî Cizîrê bû, kanîyekê
dibîne,

Serkanîyê peya dibe, avê dixo, hespê xwe diç'êrine,
Şikrîmê ji rebbê xwera tine,
Nanê xwe deranî, xarina xwe dixo û k'êfa xwe tine,
Haya wî ji bayê felekê qe t'inîne,
Bala xwe dayê, sê h'eb sûar ji wirva derk'etin,
Te'jî û t'ûle li pey wanin,
Ev sûarê ha sûarê kih'êlane,
Her k'êlekeke mih'inê wan k'êwrûşkek girtine
û pêva girêdane,

Di Memê bihirîn û silav lê nedane,
Memê xebera bavê wî hate bîrê, û destê
xwe li çoka xwe da û girîyane,
Bek'ê lê nihêrt, bi herdu ç'e'va awîr lédane,
Kê ev sûarê han t'acê zêrîn li serê wîye,
Bînya ku rê sult'ana,
Bek'ê gazi kir mîr Zêydîn, Qeret'ajdîn,
Go: „Mîrê min, ûn çîqa k'ubarin,
We çîma silav li vî sûarê ser devê kanîyê û li
t'acê zêrîn we ne dane?"

Mîr Zêydîn û Qeret'ajdîn fitilîn,
Go: „Bek'ê, bilezîne, xwe vî sûarî bigihîne,
Zû vî sûarî bi me bigihîne,
Ev sûarê ha ji me ra mêvane, e'zîze û p'îr şêrîne".
Bek'ê diçe ba Memê disekine,
Silavê li hazira û lê jî dixîne,
Dibê: „Rabe ser xwe, evê ha mîr Zêydîn, Qeret'ajdîne".
Memê k'êfa wî tê, eşqa mih'ubetê heja wî hiltîne,
Râdibe sûar dibe, ew û Bek'ê dixurîne,
Xwe bi mîr Zêydîn û Qeret'ajdîn ra digihîne,
Memê silav li wan dike û wan disekinîne.
Mîr Zêydîn dibê: „Mêvano, tu ser serê me û ser
ç'e'vê me hatî,
Tu ji me ra mêvanî, mêvanekî e'zîzî, di dilê mida
tu p'îr şêrinî".

Dibê, herçar bi hev ra meşîyan,
Mîr Zêydîn, Qeret'ajdîn û Bek'ê ji hev ra gotin:
„Em nizanin, ê li mala k'î ji me hersîya bibe mêvan".
Bek'ê ji Memê ra go: „Ya Memê, heke tu li mêranîyê
û h'akimîyê digeri, tê herî mala Qeret'ajdîn,
Hege tu fesadîyê û li bêbextîyê û li e'wanîyê digeri,
tê bêyî mala min - Bek'ê ê bêlman û bêdîn".
Memê go: „Ez ne ê fesadîyê û bêlmanîyê me,
Eger ez mîr bûma, ez h'akim bûma,
Mî dev ji bajarê Muxurzeminê, xundk'ariya bavê
xwe bernedida,
Ez xwe li mala mêrê mêrxasa digrim - mala
Qeret'ajdîne".

Hingê mîr Zêydîn ji Qeret'ajdîn gehirî,
Go: „Ez mîrim, zarê xundk'ara jî tên li mala wî
dibine mêvan.
Mîr Zêydîn ev xebera Memê di dilê xweda bi kul
kir û bi cî kir,

Bi hev ra xeber nadin û meşîyan.
Mîr Zêydîn û Bek'ê berê xwe dane malêye,
Qeret'ajdîn û Memê sekinîn li devê derê odêye.
Stîya E'reb derk'ete pêşîyêye,

Bala xwe dayê mêvanekî çiqas e'zîz û delal
Qeret'ajdînra hatîye malêye.
Qeret'ajdîn go: „Mêvano, qedir heye ji boy xudêye,
K'erem bike peya bibe ji hespêye”.

Memê xerîbî xeber nade û peya nabe li pêşiyêye.
Qeret'ajdîn dibê: „Memê, dilê min lîyane,
Tu hatî mala min ser seran û ser ç'e'vane,
Ji îro pêda ez û te birayê dê û bavane,
Ezê bi qurbana te bikim Ç'eko û E'reb, cotê birane,
Ezê bi qurbana te bikim xan û mane,
Ezê bi qurbana te bikim stîya E'reb - namûsa mine,
û waye, li dera hane”.

Memê xebera wîra peya bû û bi alê odêva meşîyane.
Gava gundî pê h'esîyane,
Bo oda Qeret'ajdînva t'ev k'işîyane,
Saz û sazband li oda Qeret'ajdîn li hev civîyane.
Çar seh'eta saz û sazband lêdixin û dengbêj
distirên, k'oçek dîreqisin, ji boy xatirê Memê Alane.

Memê xeber nade, ne bi dil, ne bi zimane,
Herkesekê berê xwe da çûne mala xwe,
Memê û Qeret'ajdîn t'enê li odê mane.
Çiyê Memê kirin, Memê k'ete nav çiyane,
Qeret'ajdîn hate alê malê û gote stîya E'reb,
Go: „H'ermet, mêvanê me çiqas me'dê wî kiriye,
Xeber nade, em nizanin h'alê wî çiyê,
Wextê ko mi go, mêvano, ezê bi qurbana te bikim
Ç'eko, E'reb, cotê birane,
Û xan û mane, stîya E'reb - namûsa mine, waye,
li dera hane,

Hingê peya bû ji hespane.

De rabe ser xwe, cilê xwe li xwe ke,

Lingê xwe lêxe li şim û me'sane,

He're oda vî mêvanî, k'a em binhêrin mêvanê me
t'ibîh'etê wî çawane?

Eger t'ibîh'etê wî baş be, ez û wî em birane,

Û hege t'ibîh'etê wî nebaş be, zêdeyî îşev bila ew
nesekine li vê mala hane”.

Dibê; stîya E'reb rābû cilê xwe li xwe kir,

Lingê xwe lêda li şim û me'sane,

Çû li devê derê oda Memê sekinî,

Gazî kir: „Memê, dilê min li bêo,

K'erem bike rābe ji p'êo,

Veke devê derê odêo,

Ez û te em tēk'evine k'êf û h'enek û laqirdiyê dinêo”.

Dibê, Memê rābû ji p'êo,

Dibê: „Stîya E'reb, dilê min lîyane,

Ez û te em xue û birane,

Ez û Qeret'ajdîn em birayê dê û bavane,
Navê min Memê Alan-p'aşane".
Gava ko Memê usa got, stîya E'reb vegêriya hate
ba Qeret'ajdîne,

Şimika xwe ji p'iyê xwe deranî,
Û go, req, û li e'niya Qeret'ajdîn da,
Gote Qeret'ajdîn: „Tu çi zilamekî dînî?
Mêvanê te hê mala te nan nexariye, tu namûsa xwe
pêra dicêribînî?

Mêvanê te ne hayelaye, kuwê xundk'araye.
Hingê Qeret'ajdîn dibê: „H'ermet, t'ecrîbet li diniyayê
p'ir memfih'ete û mefaye,
Min usa dixast, ko ez mêvanê xwe bicêrbînim,
Încar ez û wê hê bûne birayê dê û bavane,
Mala min, zaruê min, di rih'ina Memê Alane".

Memê û Qeret'ajdîn radizên,
Sibe bû li hazir û li wane,
Serê sibê derk'etin, ji xweıra gezmax dibin li nava
bağ û bûstane.
Stîya Zîn se kir, ko mêvanekî e'zîz û şêrin hatiye
mala wane,
Gazî kir Zîna qîza Bek'o û çar h'eb qerwaşê dinê,
Cilê xwe li Zînê kir, gustîla xwe deranî xiste
t'ilîya wê,

Ev herçar rahiştine cêrê avê.
Zîna qîza Bek'o cilê stîya Zîn li xwe kiriye,
Gustîla wê xiste t'ilîya xweye,
Bi riya kaniyêva meşiyaye,
Qeret'ajdîn û Memê li ser k'ursî rûniştine.
Zîna qîza Bek'o û herçar qerwaş li pey di ber
wanda bihirîne,
Memê çîqa bi herdu ç'e'va li ya p'êşî di î'şîne,
Gustîla xwe di t'ilîya wêda dibîne,
Hingê xewna şeva di bîra xweda tine,
H'eta ev diçine ser kaniyê, Memê berê xwe ji wan
naguhêrine.

Qeret'ajdîn go: „Memê bira, tu ze'f li van qîzka
dinhêrî, yekê ji her pênca ji xweıra bie'cbîne,
Bi mal û halê xwe ez li ber te sekinîme".
Memê dibê: „Qeret'ajdîn bira, derdê min qîzka p'êşîne,
Gustîlka di t'ilîya wêdane, çîqa diç'irisîne".

Ev herdu li devê derî rûniştine,
Herpênc qerwaş cêrê xwe dagirtin, û hatin dîsa
bihirîne,
Qeret'ajdîn go: „Memê, tu he're malê, ezê vêga he'ime
mala qîzka p'êşîne".

Dilê Memê ze'f xaş bû, k'êfa Memê p'îr tîne.

Qeret'ajdîn çû mala Bek'o silav li wî û li k'ulfetê
wî kirîne,

Bek'o go: „Qeret'ajdîn xudê xêr ke, t'u ca tu
ne hatî mala mine,

Îro di dilê teda çi heye, çi t'inîne?

Mi jî bi dilê xwe bih'isîne”.

Qeret'ajdîn go: „Bek'o, ez hatime qîza ti bixazim

Di dilê mida e'zîze û p'îr şêrîne”.

Bek'o dibê: „Tu ser serê min û ç'e'vê min hatî,
a vêga nîşana wê dayne”.

Qeret'ajdîn du zêra nîşaniya qîza Bek'o datîne.

Qeret'ajdîn vedigerê malê, dibê: „Memê, qet nefikire,
li ser vê xastinê dilê xwe ne êşîne,

Mi ji te'ra xast û bila xudê li hev bîne”.

Stîya qîza Bek'o diçe ba stîya Zîne,

Dik'ene û bi p'îr qîne,

Stîya Zîn go: „Qîza Bek'o, ev çi k'ene, ev çi p'îr qîne?”

Zîna qîza Bek'o dibê: „Bavê min mi daye mêvanê
mala Qeret'ajdîne,

Du zêrê zer nîşaniya min danîne”.

Dilê stîya Zîn bi kul kir û p'îr dêşîne,

Go: „Ezê vêga çil qerwaşê xwe bidime pey xwe û
di ber derê mala Qeret'ajdînda bibihirim,

Ezê xwe û mêvan bi hev û dinê bih'esînim”.

Stîya Zîn cilê xwe li xwe dike,

Lingê xwe lêxist li şim û me'sê zêrîne,

Gustîla alqut û almas li t'îliya xwe, destê rastê dixîne,

Çil qerwaşa dide pey xwe û di ber derê mala
Qeret'ajdînda dimeşîne.

Memê dîsa li a p'êşî diî'şîne,

Stîya Zîn hêdî-hêdî diçe û serê xwe ji Memêra
dih'ejîne.

Qeret'ajdîn dibê: „Memê bira, tu jî rabe he're ser
kaniyê dergistiya xwe bi ç'e'vê xwe bibîne,

Hege ne bi dilê teye, ezê vêga nîşaniyê vege'rinim,

Dilê Memê xaş bû, ji ba Qeret'ajdîn rabû berê xwe
da ser kaniyê û dilezîne,

Diçe ser kaniyê û stîya Zîn li ser devê kaniyê
hev dibîne,

Bi hev'ra dik'enin, xewnê şeva hêja di bîra xwe tîne,

Dest stuyê hev'ra birin, hev û dinê maç'û kirin.

Zîna qîza Bek'o bi ç'e'vê xwe dibîne,

Girîya, û kir qîrîne,

Hate malê go: „Bavo, mêvanê mala Qeret'ajdîn û
stîya Zîn herdu dergîstîne".

Bek'o go: „Zînê lao, ez heme, ez Bek'oê bêîman û
bêdîne,

H'eta ez sax bîm, ez nahêlim, bibe miradê Memê Ala
û stîya Zîne".

Memê go: „Stîya Zîn, dilê min bêye,

Ez hatime bajarê Cizîrêye,

Berê min k'etîye walatê xeribîyêye,

Ez nizamim, k'îjan qîz qîza k'êye?"

Stîya Zîn dibê: „Memê Alano,

Qê nayê bîra te xewnê şevano?

Te piştî stîya Zîn çû xast qîza Bek'oê bêdîn û
bêîmano".

Dibê, qerwaşa t'emama cêrê xwe dagirtin, berê xer
dane malê,

Stîya Zîn û Memê herdu bi t'enê bi ser devê
kanîyê mano.

Bek'o çû oda mîr Zêydîn, go: „Mîrê min, tu derê hafa
Memê Ala u xua te stîya Zîn, wane, li derâ hano".

Mîr Zêydîn dertê hafa wano,

Stîya Zîn tê malê, Memê diçe mala Qeret'ajdîno,

Qeret'ajdîn dibê: „Memê, çi h'ewalê te bû h'eta vêga
tu li wir may?"

Memê dibê: „Qeret'ajdîn, tiştê ko dilê min dixast
stîya Zîne,

Xua mîr Zêydîne,

Te ji miîra xast mirt'iba qîza mirt'iba, qîza Bek'oê
bêîman û bêdîne".

Mîr Zêydîn û Bek'o bi hevra mijûl bûn,

Bek'o gote mîr Zêydîn: „Mîrê mino,

Xua te namûsa meye,

Mêvanê mala Qeret'ajdîn ne tişteki meye,

Ev rîya ha qet ez qebûl nakim û bêfeydeye".

Mîr Zêydîn dibê: „Bek'o, emê tişteki di nava xweda

çê kin, ko kes bi min û te nizanbe,
Emê bi damê bileîzin".

Bek'o diçe gazi Qeret'ajdîn û Memê dike, tîne odê
rûdînine,

Dibê: „Memê, ez zanim, tu îstikvaneki başî, xuyanîne,

Ez û te emê vêga bileyîzin, şertê şendilxaz di
nava xweda dayne,

Ko tu h'evt cara mi bibî, tiştê tu dixazî, bistîne,

Û ku mi te bir, tiştê ez bixazim, ezê ji te bistînim,

Qeret'ajdîn, Bek'o û civat vaye t'ev şadene,
Di nava min û teda rûniştîne".

Dibê, herduka damê li ber xwe danîne,
Li devê derê odê li ser kulava rûniştîne,
Bi hevra dileyîzin û haya wan ji tiştêkî t'inîne.
Stîya Zîn derk'etiye p'acê li wan di'şîne,
Piştâ Memê li stîya Zîne,
Berê mîr Zêydîn li stîya Zîne,
Şeş cara Memê bir mîr Zêydîne,
Bek'o gote mîr Zêydîn: „Mîrê min, rabin cîya bi
hev biguhêrin,

Cî hene, ji merivara bêoxirin,
Belkî ûn herdu weke hev bibin".

Mîr Zêydîn go: „Memê, rabe em cîya bi hev
biguhêrin".

Memê go: „Ez şeşim û tu hê ne yekî, rabe em hema
cîya bi hev biguhêrin".

Dibê, rābûn cîyê xwe bi hev guhartin,
Berê Memê k'ete stîya Zîn li p'encerê,
Piştâ mîr Zêydîn k'ete stîya Zîn li p'encerê.
Awîrê Memê û stîya Zîn k'ete hev û dinê,
Çiqas, Memê kevir datîne, Bek'o kevirê wî hiltîne,
Ji mihubeta stîya Zîn h'iş û aqil di serê Memêda
namîne,

Mîr Zêydîn bû şeş, Memê ma şeş.

Bek'o go: „Mîrê min, bes bileyîzin, emê k'ilama
bayêjine ser hev".

Bek'o go: „Ya Memê, yeke rēşkotî,
Bizmarê qondera wê pe'nîya lingê wê t'ev k'otî,
Mi bi ç'e'vê xwe dî, mast li Cizîra Bota difrotî".

Memê go: „Bek'o, bese ji te û van xebera,
Emê dest daynin ser qevdê xencera,
Emê ji hev t'iye kin gor û mezela".

Bek'o dibê: „Ya Memê, yeke dudanî,
Bizmarê solê pe'nîya wê hilanî,

Mi bi ç'e'vê xwe dî, mast li Cizîra Bota dibir û danî".

Memê dibê: „Bek'o, bese ji te û van mirt'ibîya,
Emê dest daynin ser qevdê k'ose misirîya,
Emê binê e'rdê ji hev t'iye kin mirîya û kuşîya".

Memê dibê: „Bek'o, ya min Zîne, Zîne û Zîne,
Kevokeke nû fexîne,

Waye, xu ji navkê û bi jorva ji mîra di p'encerêda
dertîne,

Ji ek'sê te û bavê tera, xuka mîrê te mîr Zêydîne".

Gava Memê usa dibêje, qeh'rekê mîr Zêydîn hiltîne,
Mîr Zêydîn go: „Memê, ya mi jî şare û şarîbane,

Xuya kirasê k'itane,
Xuya qolê zêrane,
Xua Memê Alane".

Dibê, Memê û mîr Zêydîn destê xwe
avîtime xencerane,
Qeret'ajdîn ne li ba wane,
T'i micala Memê di nava wanda ne xuyane.
T'emam bi hevra li Memê dane,
Memê xistime h'alekî girane.

Stîya Zîn dibê: "Ezê ç'e'vê xwe nav zaroka bigerînim,
Binê ez Gurgîn, kurê xua xwe, nabînim,
Ez Memê Ala ji vî h'alî derînim".
Stîya Zîn ç'e'vê xwe ge'randiye,
Gurgîn li binîya qesra, li nav zaroka ditiye,
Dengekî lê kiriye gaziye,
Go: "Dejalê dilê mino, Gurgîno,
Tu zû lez ke, bilezîno,
Cûabekê bi bavê xwe Qeret'ajdînê dîn gîno,
Bêje, bavo, xatîya mi dibê, t'u mefera mêvanê te nemaye,
Balgîyê berp'ala xwe kiriye mert'al û hiltîno".

Gurgîn lez dike, dilezîne,
Li bavê xwe kir qîrîne,
Go: "Bavo, mefera mêvanê me nemaye,
Ji ber destê Bek'o û mîr Zêydîne".

Qeret'ajdîn rîadibe ser xwe, şûrê lahor ji
kalan dik'şîne,
Mert'alê li milê xwe die'dîne,
Berê xwe da oda mîr Zêydîne,
Bînaye gurekî dev bi xwîne,
Şûr bi ser mîr Zêydînva dih'ejîne,
Rahişte destê Memê, ji nava van zalima dertîne,
Memê bi xwera tîne.

Bek 'o û mîr Zêydîn şêwreke dinê di nava
xweda datîne,
Dibê: "Emê nêç'îrekê ji bona Memê li derxîne,
Emê gazî bikin Memê û Qeret'ajdîne,
Bila ew jî bi me'ra sUARÊN û nêç'îrê bibîne.
Ya mîrê min, tu li du heb xulam bike t'emîne,
Her yekê, bila demançekê bi dizî li Memê xîne,
Qeret'ajdîn bi me neh'esîne
Û h'eyfa xua xwe û namûsa xwe jê hilîne,
Ev herdu xulam bila berê xwe bidine berîya
H'emûdê û bilezîne,

Sal û meh têda heřin, bila herdu bimîne,
Bîna Qeret'ajdîn wê derê, ê bêje, zîrarê wê t'inîne".

Dibê, gazî Qeret'ajdîn û Memê kirin,
Nêç'îra xwe li derxistin,
Memê, mîr Zêydîn, Qeret'ajdîn û Bek'o

li hespa sûar bûn,
Çar heb xulam bi wanra rābûn,
Te'jî û t'ûlê wan li pey wan meşîya bûn,
K'etne deşteke xîr û xalî, k'êwrûşkek ji

ber wan rābû,
Te'jî û t'ûle li pey k'êwrîşkê beziya bûn,
Herçar xulam û Bek'o jî serê hespa li pey

k'êwrîşkê berda bûn,
Memê û mîr Zêydîn û Qeret'ajdîn di newalekêda mabûn,
Memê gote Qeret'ajdîn go: „Serê min dêşe, h'alê

mi t'ine, aqil di serê mida nemabû".
Li ber ç'e'vê mîr Zêydîn ji hespê peya bû,
Rûnişt û girîya bû.

Qeret'ajdîn go: „Mîr Zêydîn, bila Memê here malê,
h'alê xudê jêra t'une,

Emê ji xwêra bikin vê nêç'îra habû".

Mîr Zêydîn îzna çûna Memê dabû.

Mîr Zêydîn û Qeret'ajdîn li pey k'êwrîşkê meşîya bûn.

Memê careke din li Bozê Rewal sûar bû,

Berê xwe da Cizîra Bota bû,

Pe'nî da hespê û hesp fîriya bû,

Hat li hewşa mîr Zêydîn, ji hespê peya bû,

Hesp girêda, çû odê, ew stîya Zîn li hev

nihêrtin û bi hev h'isîya bûn,
Bû p'irqîna wan ji hevra û hê k'enîya bûn,

Dest stuyê hevra birin û bi hev şa bûn.

Bek'o vegeřiya ba mîr Zêydîn û Qeret'ajdîn,

Memê li ber ç'e'vê wî ne xuya bû,

Bek'o devê xwe xiste guhê mîr Zêydîn, bi dizî jêra

got, ko nêç'îra me, jî boy Memê Alan bû,

„De zû bilezîne, xulamê xwe bicivîne,

Emê xwe bi malê bigihînin".

Bek'o li xulama kir qîrîne,

Xulama li hev dicivîne,

Mih'îna Bek'o gelek sivike, k'ih'êl, weke wê, t'inîne,

Ji wanra go: „Ezê li p'êşîya we bixarînim,

Herkes şûrê xwe te'zî ke, û h'eta ji we tê,

xwe bi mi gihîne,
Şûr li stuyê mi bidin, serê min bifîrîne".

Bek'o li mih'ina xwe xařandıye,
Sûara serî da serê, kesek ne ghiştîyê,
Bek'o hate hewşa mîr Zêydîn, nihêrt, ko Bozê Rewal
li hewşa mîr Zêydîn girêdaye,
Bek'o bi odêva beziya, derê odê vekir û dît stiya
Zîn û Memê li ser doşekê, li ba hev rûniştîye,
Derî li wan girt, û derk'etiye,
Li devê derê odê sekiriye.
Mîr Zêydîn û xulam hatine hewşê peya bûye,
Qeret'ajdîn çûye malê, bi wanra nehatiye,
Bek'o li xulama kir gazîye,
Go: „Bi e'mrê mîr Zêydîn ûnê bêne odê, kes neçe
malê bi t'emamiye”.

Xulam hatine odê, Bek'o ji xweřa li ser kulava
rûniştîye,
Mîr Zêydîn çûye alîyê malê, cilê xwe ji xwe kirîye,
Bîna wî derk'etiye,
Hate alê odê, silav di diwanê werda,
Xulam û xizmetk'ar û Bek'o řabûn ji berda,
Memê qûna wî řanebû ji wan ciya û wan e'rda.
Mîr Zêydîn simbêlê wî melûl bûn, me'dê wî qermiçî,
ji xweřa rûniştîye.
Bek'o dengekî li mîr Zêydîn kir gazîye,
Go: „Gelî xulama, mîrê me, mîr Zêydîn, silav di
diwanê werda,
Em h'emî řabûn ji berda,
Û Memê řanebû ji wan mesk'ena, ji wan e'rda”,
Bek'o go: „Mîrê min mîr Zêydîn, ez bi e'niya mîrê
xwe kim, k'urkê Memê qubeye,
Bi gumana min tiştek di binda heye,
Kesekî nedîtiye, ko yekî bi t'enê bi du cot qondereye,
Qonderek jê mêraneye û yek jê qîzaneye”.

Dibê, mîr Zêydîn û xulama ji xweřa me'dê xwe
kirîye û rûniştîye,
Qeret'ajdîn bi wan h'isiya, hate odê û lezandiye,
Qaweçî li devê derê odê dîtiye,
Go: „Qaweçî lao, ode tu dibê qê xir û xaliye”.
Qaweçî go: „Mîrê min Qeret'ajdîn, mîr Zêydîn hat
ji derda,

Silav di diwanê werda,
Xulam û xizmetk'ar û Bek'o řabûn ji berda,
Qûna Memê řanebû ji wan mesk'ena, ji wan e'rda”.
Bek'o bi deng wî hatiye,
Go: „Mîr Zêydîn, ez bi e'niya mîrê xwe kim,
k'urkê Memê qubeye,
Bi gumana min tiştek di binda heye,

Kesî neditîye, yek bi t'enê bi du cot qondereye,
Cotek jê mêraneye, yek jê qîzaneye".
Qeret'ajdîn go: "Qaweçî, de zu qawê bik'elîne,
Qawê bi destê me bighîne,
Ewê qawê li odê bigerîne,
Binherim, di odêda çi heye û çi t'inîne?"

Qaweçî qawê dik'elîne,
Dixe fîncanê, ji Qeret'ajdînra tîne,
Tîne alê odê, li ber Memê disekinîne,
Dibê: "Memê bira, mirê me mîr Zêydîn hat ji derda,
Silavê didî diwanê werda,
Bek'o û xulam t'ev rabûn ji berda,
Çima tu ranebûyî ji van êrda?"
Memê go: "Qeret'ajdîn, dilê min te diye,
Êşekê nava serê min, herdu ç'e'vê min girtiye,
H'ucrana mine heye ji vîye",
Serê kezîya di bin k'urkda nişan daye.
Qeret'ajdîn bi halê Memê h'isîya,
Ji odê derk'et û lezandiye,
Xwe gihîştandê malê, agir bi xan û manê xwe
t'ev xistiye.

Bû hewar û bû qîrîn û bû gaziye,
Cûab çû odê, mîr Zêydîn pê h'isîya,
Mîr Zêydîn rabû ji p'îya,
Bek'o go: "Mîr Zêydîn, xaniyê wî kevnare bûn,
ji qestî agir pê xistiye,
Ji odê neçe, ezê xan û manî ava kim bi t'emamiye".
Qeret'ajdîn dît ko kes ji odê dernek'etiye,
Şûr k'işand, li piştê hespê xwe daye,
Hespê wî hespê k'êşêye,
Kesî hespê usa li diniyayê nediye.
Cûab çû mîr Zêydînra û pê h'isîya, mîr Zêydîn
rabû ji p'îya.
Bek'o go: "Mîr Zêydîn, mirê min deh h'eb ce'niyê
min hene, ji hespê wî çêtirin, ezê bidim bi
t'emamiye".

Qeret'ajdîn nihêrt kesek ji odê dernek'etiye,
Gote jina xwe, jina wî xua mîr Zêydîne,
Go: "Sûya E'reb, de rabe dergûşa kuî li ber
p'êsîra xwe bişidîne,
Ji ber min bîre'vê û bilezîne,
Mi we'dekê daye li ber rëbbê jorîne,
Ez li k'u bigihîjime te, ezê sûrekî li te û kurê
te xînim, bikim qet'il-xwîne".
Sûya E'reb dergûşa kuî li p'êsîra xwe dişidîne,
Qesta mala birayê xwe dike û dilezîne,

Baz dide û dike qîrîne,
Diçe devê derê odê, birayê xweyî mîr Zêydîn bi
nalê xwe dih'esîne,

Şûr ser milê Qeret'ajdîne,
Bîna gurê dev bi xwîne.

Mîr Zêydîn rābû ji pîya, derê odê vekir, û dilezîne,
Bek'o go: „Mîr Zêydîn, mîrê mino, kesî nedîtiye
Kesî jina xwe û kurê xwe kuştiye,
Ji xîna Qeret'ajdîne dîne”.

H'eta xuyê birî da, mîr Zêydîn k'utikekê li dev
û pozê Bek'o dixîne,

Ji odê derk'et, û gote Qeret'ajdîne,
Go: „Qeret'ajdîn, tu ev dîn bûyî, te kiriye qet'il-xwîne,
Te agir li xênîyê xwe dixîne?!”

Xulam û xizmetk'ar ji odê derk'etin, ma Memê û
stîya Zîne,

Qeret'ajdîn rādhêje milê Memê û xweṛa tîne,
Bek'o ji tîrsa Qeret'ajdîn ji Cizîra Bota derk'et,
û Qeret'ajdîn dike û nake, wî nabîne,

Eger Qeret'ajdîn wî bibîne,
Wê şûrekî li stuyê wî de, serê wî ji gewdê wî
biqetîne.

Mîr Zêydîn got: „Qeret'ajdîn, xan û manê te xirabene,
Xwe berde nava e'şîra giran, xerc û xeṛeca îsal
h'evt sala ji xweṛa bîne û bicivîne”.

Qeret'ajdîn go: „Mîr Zêydîn bira, ezê Memê têkime
odekê, û tişteke ez ser Memê nebîne,
Û ezê berê xwe bidime nava e'şîra rēngîne”.

Mîr Zêydîn Memê xiste odê û li xulama t'ev kir
t'emîne,

Go: „Emaneta Memê birayê Qeret'ajdîne,
Berê Qeret'ajdîn k'ete nava e'şîrê, bila dilê wî ji
min nemîne”.

Dibê, Bek'o dîsa hate Cizîra Bota, mala mîr Zêydîne,
Çû di ber oda Memêda, ç'e've xwe di p'acêda diî'şîne,
Ko va stîya Zîn û Memê di odêda rûniştîne,
Bi hevṛa dik'enin, dest stuyê hevṛa dibîn û bi hevṛa
k'êf û şayîne.

Bek'o vedigerê ba mîr Zêydîne,

Dibê: „Mîrê min, namûs gelekî xidare, tu were ç'e've
xwe herdua bibîne”.

Mîr Zêydîn û Bek'o diçin, herdua bi ç'e've xwe dibîne.
Mîr Zêydîn dibêje: „Gelî xulama, rābin bi destê Memê
bigrin, wî bi binê singdanê xîne”.

Xulam û xizmetk'ara rahişte ç'epilê Memê û birine
 ser devê singdanê û wî bi binê singdanê dixîne.
 Memê bû zarîn û bû k'alîn, û bû qîrîne,
 Xeberdanê diya xwe û babê xwe di bîra xwe tîne.
 Bek'o li mîr Zêydîn kire t'emîne,
 Go: „Ezê ji Cizîrê heřim, bira Qeret'ajdîn min nebîne,
 Bes, ko zîlam heřin Memê derîne,
 Memê ê rîh' di canê wîda bimîne,
 Mêrekî mêrxase, ê h'eyfa xwe bi destê xwe hilîne,
 Bila stîya Zîn heře wî derîne.
 Ko stîya Zîn heře wî derîne,
 Ê kezeba wî bişewite, ê goştê wî bih'elîne,
 Ê axa qebrê bi ç'e'vê xwe bibîne”.

Go, stîya Zîn çû sûka Cizîrê, çû ser devê dik'anekê
 Bala xwe da, xortekî feqîrî, cil qetiyayî, li devê ^{sekini,}
 derê dik'anê sekinîye,
 Zêra ji berika xwe dertîne,
 Dik'ançî dibêje evê feqîr: „Lao, ev zêrê ha ji boy
 çiyê, çi heye û çi t'inîne?”
 Ê feqîr dibêje dik'ançî,
 Dibê: „Ev zêrê hana ji mîra hûr bike, t'emam bike
 mecidîne, quruş û çerxîne,
 Qeret'ajdîn li bin konê me rûniştîne,
 Ezê van p'erê hûr bibim qamçûra paz, wê heqê
 xwe ji me bistîne”.

Stîya Zîn ji xwêra disekine,
 û li xeberdanê wî dii'şîne.
 Xortê feqîr zêrê xwe hûr dike, p'erê xwe hiltîne,
 Ji dik'anê dûr bû, stîya Zîn lê kir qîrîne,
 Go: „Xorto, bisekine ezê tişteki li te bikim t'emîne”.
 Xort sekinî, stîya Zîn mek't'ûbê dinivîsîne,
 Di mek't'ûbêda dibêje: „Qeret'ajdîn dev ji qamçûrê
 berde, were û bilezîne,

Memê xistine binê singdanê,
 Zû xwe bi Memê Ala bigihîne”.
 Mek't'ûbê dide destê vî lawikî, dibê: „Ez k'etime
 bextê te û rebbê jorîne,
 Vê mek't'ûbê bide destê Qeret'ajdîn”.
 Ev xortê hanê dibêje: „Keç'ikê, çiqas xûna te li
 ber ç'e'vê min şêrîne,
 Ramûsanekê bide min, ezê heqê mek't'ûbê ji te bistîne,
 Stîya Zîn mek't'ûbê vedike, li serê dîsa dinivîsîne,
 Li Qeret'ajdîn dike t'emîne,
 Dibê: „Gava ti hatî, vî lawkî bi xwêra bîne,
 Li nivê rê serê wî ji gewdê wî biqetîne,

Mi sozek pēra da, ko ew bi saxî bigihîje vir,
ê li ber ç'e'vê te râmûsanekê ji rûyê min bistîne,
Ê xîret û namûsa Memê Ala ji dinâyê hilîne".
Mek't'ûbê dide destê xort, dibê: "Heře, were û
râmûsanekê heqê xwe bistîne".

Lawik k'êfa wî tê û çîqa dilezîne,
Xwe bin konê k'eya digihîne,
Mek't'ûbê dide destê Qeret'ajdîne,
Qeret'ajdîn mek't'ûbê dixwîne,
Zû li hespê xwe sûar dibe, dev ji p'era berdide,
Haya wî ji tiştekî namîne.
Qeret'ajdîn dibê: „Xorto, tê bi mîra bēyî, de bilezîne".
Lawik k'êfa wî tê, dik'ewe p'êşiyê, û herdu dilezîne,
Ji kon dûr dibin, di newaleke k'ûrda Qeret'ajdîn
wî disekinîne,

Şûr ji kalan dik'şîne,
Li serê lawik dide, serê wî ji gewdê wî diqetîne.
Li hespê xwe dajo, dixarîne,
Lingê hespê wî kevir dik'eve, çokê hespê wî şkestîne,
Qeret'ajdîn qulibî, şûr danî ser mila û dilezîne,
Zû xwe bi Cizîra Bota digihîne,
Stîya Zîn li ser devê rê li hevîya wî, ç'e'vnêrîne.
Herduka li serê bajêr hev dîne,
Stîya Zîn lê kir qîrîne,
Go: „Qeret'ajdînê minî del û dîno,
De zû şûr li kalan bik'şîno,
Te digot, ez mêrekî mêrxasim, heře Memê Alan-p'aşa
ji binê singdanê derîno".
Stîya Zîn dibê: „Qeret'ajdînê minî gerden zere,
Şûrê birqî ji kalan derxe dere,
Te digo, ez mêrekî mêrxasim, heře Memê Alan-p'aşa
ji binê singdanê derxe dere".

Qeret'ajdîn li xwe da. û giriya, lez kir û lezandîye,
Xwe bi dîwana mîr Zêydîn gihandîye,
Bek'o gotina xwe got û xwe veşartîye.
Qeret'ajdîn go: „Mîr Zêydîn, Memê Ala ji binê
singdanê derxe dere,
Ege ti dernexî dere, ezê vêga bikim, bajarê
Cizîra Bota mêr di her xwinêda heře".
Mîr Zêydîn tirsîya, gazî xua xwe stîya Zîn kirîye,
Ji xua xweıra sond xar bi Meh'emed-p'êxembere,
„Heře Memê ji binê singdanê ji xweıra derxe dere,
Bi şirîhata xudê û p'êxembere".

K'êfa stîya Zîn hatîye,
Qerwaşê xwe t'ev civandîye,
Çû li ser devê singdanê sekinîye,

Stîya Zîn kevirê ji e'rdê hilanî, berda binî,
Gava kevir li binê singdanê k'et, Memê ji xewa,
ji derda, ji kula hilçinî.

Stîya Zîn go: „Memê, dora singdanê t'emam
mêrge û firêze,

Qerwaş li dora singdanê bûne rêze,
Mi ç'e'vê xwe kil kiriye ji te'ra, mi ji e'niya xwe
berdaye gulik û rişî, zêr û t'erwêze,
Ezê bi destê te bigrim bivime dîwana mîr Zêydîn,
ezê te ji xwe'ra biguhêze".

Memê dibê: „Ya stîya Zîn, h'ebisa bavê te h'ebseke
p'îr mezine,

Hewara mine xudê, t'op lê bik'eve ji bine,
Kevir li ser kevirê nesekine,
Kesî nedîye, kurê xundk'ara t'ek'eve h'ebis û singdana,
Berdana wan bi destê jine".

Stîya Zîn dibê: „Ya Memê Alano,
Ezê ji te'ra berdim şerî û k'indîre,
Tu li nava xwe girêde bi t'erbiyet û bi t'ekbîre,
Ezê te ji binê singdanê derxim, bivime dîwana mîre".
Stîya Zîn serê k'indîrê jê'ra berda binî.

Memê li nava xwe girêda,
Stîya Zîn û qerwaşa bi şerîte girt û t'eqil lêda,
Memê li nivê birê lipitî,
Herdu movikê pišta Memê ji k'indîrê ji ber hev filitî,
Memê derxistine ser devê singdanê, du ç'ipik
xûna reş ji herdu firnikê Memê niqitî,
Rih'ê şerîn li ber ç'e'vê stîya Zîn wefitî.

Stîya Zîn kire qîrîn, go: „Gelî xudanî xêra,
Ûn rahêjine tevra û bêra,

Ûn Memê Ala bibine mezelê şêra û mêra".
Xuyî xêr li hev civandin û Memê li mezelê şêra
û mêra veşartin,

Stîya Zîn li serê xwe da û giriya û dibêje:

„Ya Memê Alan-p'aşano,
Kuştin û girtin ji xwe riya mêrano,
Ez ber te nak'evim, ez ber wê yekê dik'evim,
ko t'ext û t'acê bavê te b'xuyî li bajarê
Muxurzemînê li ser bextê mi sêwîyê, b'xuyî mano".
Bi xebera wê t'alîyê'ra, li ser t'irba Memê Rih'ê
wê hate standin,

Rih' ji canê wê hate berdano.

Bek'o hate ba mîr Zêydîn, go: „Mîrê min, xua
te har bûye, dîn bûye,

Ji ser t'irba Memê nayê malê".

Mîr Zêydîn û Bek'o çûn li ser t'irba Memê sekinîn,

Bala xwe danê, ko vaye, stîya Zîn jî mirîye,
T'irba wê jî li taništa t'irba Memê k'olano".

Bek'o rōja dinê hat, t'irba wan vekir, wan kire
t'irbekê,
Destê wan ser stuyê wan danî û hat gote mîr Zêydîn,
Go: "Mîrê min, mi îsev çi xewneke e'cêb diye".
Mîr Zêydîn go: "Te çi diye?"
Go: "Mi diye, stîya Zîn û Memê di t'irbekêda destê
xwe di stuyê hev û dinêra birîye".

Mîr Zêydîn jê bawar nekiriye,
Gazî Qeret'ajdîn kirîye,
Bek'o, mîr Zêydîn u Qeret'ajdîn bi ser t'irba wanva
dimeşîyan.
Bek'o derê t'irbê vekir, bi e'mrê xudê, tie'ala rêze
kevir di nava herduka diye,

Stîya Zîn rābû sekinî ji p'îya,
Go: "Ya mîr Zêydîn, birayê minî dewletê,
Li pišta te heye şûrê xîretê,
Ez û te emê bikin şîrîh'etê,
Li ba rēbbê jorî h'eta rōja qîyametê".

Mîr Zêydîn şûr ji kalan dik'şîne,
Li serê Bek'o dide, serê Bek'o ji gewdê wî difirîne,
Şûr rē'mî xwexwe dide,
Dibê: "Tu jî xwîna Bek'o bi ç'e'vê xwe bibîne".
Rih' di canê stîya Zînda namîne,
Xwîna Bek'o bi ç'e'vê xwe nabîne.
Xwîna Bek'o ji şûr niqto-niqto diniqitîne,
Dik'eve nava t'irbê, şîn tê dibe kelemeke mezin
û dinîya t'ev bi ç'e'vê xwe dibîne.

Çîrōka min çû deştê,
Dê û bavê hazira û guhdara çûn bihiştê.

3. Mem û Zîn (şaxa 3)

Gelî xelqê dinîyan û e'lamê,
Hûnê dîna xo bidinê, çi h'ikyate hatî serê
Zînê û Memê,
Gelî alîyê li civata,
Hûnê bala xo bidinê, çi h'ikyate bi serê
Zînê û Memêda hate.

Dibê, rōjekê şahê e'rîta, ko diwan girtîne,
Wulu bû gotin, gale-gal û mijûlîne,

Go: „Geli e'rifita, lao, k'i ji we du seriya,
weke hev u dine li ser balgiveki ditine?"

E'riftek li nve diwanê çok vedayine,

Go: „Belê, mirê min, du seriya weke hev u
dine min ditine”!

Şahê e'rifita dibêje: „Ya e'rifit, tê dibêji, p'ir dibêji,

Xeberê xo li diwanê mir u h'akima tu dibêji,

Ezê bi hersê qesemê navê xudê kim,

Erke ev xebera te ne bi serê xo be,

Tê rojekê, serê xo ji nava herdu pile xo hilqetini”.

E'rifit dibêje: „Belê, mirê min,

Erke ev xebêra min ne bi serê xo be,

Serê min u malê min t'emamê wînekê miçilge be,

Gazî sat'orçiyê xo ke,

Bila sat'orekê li serê min xe,

Serê min ji nava pile min ko vebe,

Serî yeke, ezê bikim bi qurbana Memê Ala
u stiya Zîne”.

Dibê, ew stiya Zîne,

Kewoka nû fexîne,

Xuyê t'ac, e'mbarê zêrine,

Xuka mir Zeydine,

Domama Qeret'ajdine,

Welat u memlek'etê wînekê li Cizîra Bota dimîne.

Ew Memê Alane,

Kurê Alayî-begêne,

Bavê wîna qumandarê h'eyştê bajarane,

Welat u memlek'etê wîna li bajarê Yemenê dimîne.

Êvarê îneye, qewraş u çeriyê Zîne t'emam bela
bûne, bes maye li balê Gule'yîşan. Zîne dibê: „Gule'yîş
lao, ji zûva em ne çune mala met'ka min, me k'êf ne-
kiriye ji xoıra. Îro qewraş, çerî t'emamê wînakê bela
bûne, çune malê, ez te bi t'enê mane, em heşin mala
met'ka min, qasekê ji xoıra k'êf bikin”. Gule'yîş dibêje:
„Ya xatûna min, te k'engê gotiye, ko min xebera te ş-
kandiye, rabe k'arê xo bike, em heşin mala met'ka te”.

Zîne řadibe ser xo, destek cilê adamaxî xo dike,
ç'e've xo bi kilê sibhanî kil dide, Gule'yîş ji finer u
fanosa hazir dike, tene derç'ika devê derî, ko heşin
mala met'ka Zîne. Bi t'ifiqa xudê, du h'eb e'rifitê cina
morika xewê davêjine guhê Zîne, bi milê wînekê dig-
rin tinine bajarê Yemenê, li devê derê oda Memo da-
tinin. Gavê ko Zîne ji xewa şirin şiyar dibe, h'ekme-
tekî ji navê xudê, gava bala xo dide odê, dirêne du
h'eb lambê ziv li vî alî odê daliqandine, dudo ê zêr li

wî alî odê daliqandîne, t'extekî lal û duŕ di nîvê odêda cî danîye, şêxzadek li ser rāzaye, şowq û şemala wîna, herçar lamba betal kirîye. Dibê, Zîné ne bi dilekî, bi h'ezar dilî dik'evê, dike ko bik'eve, xo derîva digre. Gavê ko Memo ji xewa şîrin şîyar dibe, berê wî dik'eve devê dêrî, dirêne ya h'ekmetek ji navê xudê ximşeke xizala, horîyeke cinetê, li devê derî sekinîye ji p'êye. Dilê Memo ne bi dilekî, bi h'ezar dilî dik'eve wêna wê gavêye. Memo di dilê xoda ji xoŕa mitale dike, dibê: „Ya rēbbî, tiştê wa jî heye li dinîyayê? Ez ne zarōkekim, ko xelq qîzê xo bixemlîne, ji merivŕa bişêyne. Dibê, feyda nake, ezê dengekî lê bikime gazî, çika çî k'ese ev”.

Memo dibê: „Zerîyê, dilê minê p'îr bi k'îne,
Ezê ne zarōkekim, dîya te û bavê te te ji
mîra dixemlîne û dişêyne,
Ezê bi hersê qesemê navê xudê kim,
Erke tu hilnaynî, tê e'cêbê giran bi ç'e'vê
serê xo bivînî”.

Zîné ji xoŕa mitala dike, dibê: „Ez Zîné bim, xuka mîrê Bota bim, xelk ji mîra wa bêje, ez çîma êdî li dinîyayê bimînim?”

Zîné dibê: „Ya şêxzade, tê dibêjî, xu dibêjî,
Tê van xeberê hanê ji serê xo û h'evtê
bavê xo dibêjî,
Ezê bi hersê qesemê navê xudê kim, erke ji
ser wî t'extî hiltîni, hilîne, erke hilnaynî,
tê serê xo bi cindî û mifirdîyê Bota ji nava
herdu pîlê xo bavêjî”.

Memê dibê: „Ya h'ermet, tu dibêjî, ode oda mine, ez jî dibêjim, ode ya mine, tu hatî ba min. Were, ser t'ext li ba min rûnî, tu gazî qewraş û cêrîyê xo bike, ezê jî xulamê xo bikim. K'î ji me, ko cihaba wînekê da, ode oda wîye, rāste, evê dinê hatiye balê”. Zîné qayîl dibe, dibê: „Tu baş dibêjî”. Rādibe diçe li ser t'extê lal û duŕ, li k'êleka Memo rûdinê, dibê: „K'î ji me e'wol gazî ke?!” Memo dibê: „Jin ko hene, darê şkestine, bila e'wol dora te be, tu gazî qewraş û cêrîyê xo bike”.

Zîné dibê: „Muh'uba dilê min, jêra dibêjin
Gule'yîşê,
Tê ji xatûna xoŕa finer û fanosa daxe h'ewşê,

Tê ji xōra birêne li k'êf û li sohbet û r̄ewşê".
Dibê, ew kor bibe, Gule'yîş, çawa ko dûre,
neda cahaba stîya Zîne,
Dor hêja nû hate ser Memê Alane.

Memo go: „Ya h'ermet, qewraşa te cahaba te da?“
Zînê go: „Na!“ Memo go: „Înca dora mine?“ Zînê dibê:
„Erê, dora teye!“

Memo dibê: „Xulamê bavê mino, jêra dibêjin
kû Bengîne,
Serekê pênسد xulamî di dilê mirê xoda
e'zîz û p'îr şêrine,
Tê qawekê ji mirê xōra bik'elîne“.

Dibê, Bengîn kû heye, xulamekî p'îr serbeste,
Qawê dik'elîne, datîne ser destê,
Li devê derê diwanê dest danibû li ser destê,
Îzna diwanê ji mirê xo dixwaste,
Memo dibê: „Bengîn lao, dilê min p'îr bi k'îne,
Mêvanê mirê teyî e'zîz di odêda rûniştîne“.

Memo dibê: „Ya h'ermet, încâ ode oda mine, yan
ya teye?“ Zînê dibê: „Na! Xulamê te caba te da, ode
oda teye. Ez hatime ba te“. Memo dibê: „Ya h'ermet,
qê xudê tia'la jî me layîqî hev û dinê dîtye, ko me îro
gihîştandîye hev û dinê. Emê îşev ji xōra li ba hev û
dinê bin, weka xua û bira, bi dilekî safî h'eyanî serê
sibê. Serê sibê, ko em rabin, gazî mellek' û feqîya
bikin, me'reke h'enîfî bavêjin ser min û te, ez ji te'ra
û tu ji mîra“.

Ji xōra usa mijûl dibin h'eyanî derengê şevê. Gus-
tilê xo bi hev û dinê diguhêrin. Xewa wan tê, ko wê
rabin rāzên, şûrê Memê qet'lê rāserî t'extê wiyî lal û
dûr daliqandîye. Memo dibê: „Ya h'ermet, vî şûrê hanêî
qet'lê emê daynin navbera xo û te, herke tiştêk îşev
bi h'eramî dilê mida bisêwire, ev şûrê hanê min qet'il
bike, herke tiştêk di dilê teda bisêwire, ev şûrê hanê
te qet'il bike. Herke dilê min û teda t'ev ne sêwire,
sibê emê rabin me'reke h'enîfî bavêjin ser xo û
te, ez ji te'ra tu ji mîra“.

Dibê, Memê û Zînê serê xo datînin û rāzîzên.
E'rfitê cina li ser wan dibine di bengî. Nivî dibêjin:
„Zînê delale“, nivî dibêjin: „Memo delale“. Hinekî ixtîyar
di nava wanakada hene, divêjin: „Ya gelî e'rfitâ, Zînê
delal be, ji me'ra çîye? Memo delal be, ji me'ra çîye?
Herdu layîqî hev û dinêne, ko xudê tia'la jî wana layîqî
hev û dinê dîtye. Rabin, em bi milê Zînê bigrin, bivin

Cizîra Bota, careke dinê li ber t'extê wênakê daynin". E'rfîtê cina t'emamî wana dibêjin: „Raste, xebera teye". Du e'rfîtê cina rādibin, milê Zînê digrin, careke dinê dibine Cizîra Bota, li ser t'extê wêna datînin.

Tarîbara serê sibê, ko Memo ji xew şîyar dibe, destê xo li ser t'ext dipalîne, k'esek li dora wîna t'une. Dibêje: „Ya rēbbî, te çî anî serê min? Ev xewn bû? Ne xewne! Ev cin bû? Ne cine! Gustîla wê vaye, di pêçîya midaye, ne şuxulê derewaye". Memo rādibe ser xo, serqot û p'êxas, te'na derpê û kiras, nava odêda serîyek diçe wî alî odê, yek diçe wî alî odê, qûrîneke wî, yek li e'rde, yek li e'zman. El-eman, sed eman, ji derdê muh'beta dilan ç'e'vê wî sor bûn, xwîn rîjîyane, ç'engek xwelî bi zêrekî bi destê wînakê nak'eve, ko li serê xo ke. Gazî dike, dibê:

„Xulamê bavê mino, jêra dibêjin ku Bengîne,
Serekê pēnsid xulamî dilê mirê xoda e'zîz û
pîr şêrine".

Dibê, gava ko Memê usa dibêje, Bengîn li balê hazir dibe, dibê: „Ya mirê min, çî bûye? Tu ji mirā bêje". Memo dibê: „Ya Bengîn lao, ewa şevê dinê ko li ba min bû, k'a, ço k'êderê, ji mirā bêje?"

Bengîn dibêje: „Ya mirê minî e'zîz, şevê dinê ez derbazî oda te nebûme, min t'u k'esekî li ba te nedîtye, ez çî zanim ji cinaye, ji p'erîyaye, çî xo li ber ç'e'vê te xistîye, ezê heřim ji k'urê bînim?" Memo dibê: „Ez nizamim, tu xulamê minî, tîyî t'im devê derî, cin be, p'erî be, çî ko hebe di derîda, di ber teda çûye. Diçî, tînî, heře bîne, erke tu neçî, neynî, tê e'cêbê giran bi ç'e'vê xo bivînî!" Bengîn di dilê xoda dibêye, erke ez derewekê nekim, xo ji lepê wînekê xilas nakim, bîna wîna ze'f teng bûye, wê serê min jêke. Bengîn dibêje: „Ya mirê min, tu îzna min bide, ez heřim navâ bajar, cin be, p'erî be, îşev ji bajar dernek'etîye, ezê ji tēra bînim û bêm". Memo dibêje: „Heře, nîv seh'et ji tēra molet dan, wênakê bivîne û bîne".

Bengîn dertê devê derî, ji xo'ra mitale dike, dibê: „Ya rēbbî, ev bû deh-panzdeh sala nava mala vanada di şuxulim, rojekê k'esekî neheqîyekê li min nekir, mî aşê min kêm nekir. Ez ji vêderê bidime rê, heřime malê, bavê Memo wê bixeyîde, wê bêje, çî xulamekî şîrh'eram bû, erke diçû, bila biçûa, bas, bila bihata, xatir ji min bixasta, hêja biçûa. Gerek ez heřime ba bavê Memo, h'al û mesele jêra bêjim li ser Memo, o

ji wêderê ezê xatir jê bixazim û bi rîya xoda heřime mal. Bengîn qesta oda Alan-begê dike û diçe. Diçe devê derîn, Alan-begê jî tarîbara serê sibêye heja k'urkê xo avîtiye ser milê xo, e'mrê wînekê h'eyştê sal, rahiştîye misînê xoyî destlimêjê, ku heře deslimêjê xoyî serê sibê bike. Gavê Bengîn wîna dibîne, silav lê dike, Alan-begê silava wînekê digre, dibê: „Ha Bengîn lao, xudê xêr ke, çi h'ewalê teye, vê ser siba hanê te qesta min kirîye û hatî ba min? Heneka neheqîyê te kirîye, yan mi'aşê te kê m'ê bûye, kû tê vê tarîbara serê sibê hatî ba min?” Bengîn dibêje: „Na, h'etanî tu ji mîrâ sax bî li dinîyayê, bi saya xudê û serê te k'esek nikare ne mi'aşê min kê m'ê ke, ne k'esek neheqî li min bike, hatime h'al û h'ewalê Memo ji te ra bêjim. Bengîn dibê, Ez nizamim, ji cinaye, ji p'erîyaye, xo li ber ç'e'vê Memo xistine, Memo ji mîrâ dibêje, tu diçî, tîni, heře bîne, erke tu neçî, neynî, ezê şûrekî li stuyê te xim, serê te bifirînim. Ez febenê xudê, ezê heřim, ji kuêderê jêra bînim. Ez hîvî dikim, ko ti îzna mî bidî, ez heřme mala xo”. Alan-begê dibêje: „Na! Bengîn lao, ewê ko panzdeh sala nav mala merivda bi şîrh'elalî bişuxule, ewînekê ji kurê m'êriv jî çêtire. Ez t'erka Memo bidim, t'erka te nadim, em heřin ba Memo, ezê Memo aşt bikim”. Alan-begê misînê xo datîne malê, k'urk û e'bayê xo davêje ser milê xo, dide pêşîya Bengîn, Bengîn dide pey. Digîjine devê derê oda Memo, gava li derî didin, Memo derî ji wanra vedike.

Gava Alan-begê ç'e'v bi Memo dik'eye, serqot û p'êxas, te'na derpê û k'iras ser, yek vî alî odê diçe û tê, yek li wî alî odê diçe û tê, qîrînekî wî yek li e'rde yek li e'zman. Ç'e'vê wînekê sor bûne, xûyn rîjîyanê. El-eman, ji derdê muh'beta dilan derd û kulê Memo çiqas ze'fin, yê Alayî-begê, bavê wînekê, h'ezâr carî di ê Memo ze'ftir dibin, h'iş û aqil li serê wîna namîne, ji Memo ra dibêje, dibê:

„Muh'uba dilê mino, Memê di Alane,
 Bavê te qumandarê sed û h'eyştê bajarane,
 Ezê ji kurê xo ra bînim qîzê miran û h'akimane,
 Memo lao, yekê hatîye serê te, hatîye serê
 me h'emîyane,
 Nee'let lê bîne, kû şêyt'ane”.

Memo dibê: „Bavo, t'i gustilê şêyt'an hene, ku meriv buguhêrin?” Alan-begê dibê: „Na, lao”. Memo dibê: „Bavo, erke bawar nakî, were gustîla wênakê bi şanê

e'rfîta bi ç'e'vê serê xo bivîne". Alayî-begê dike-nake, nikare Memo qayîl bike, dibêje ji xulam û xizmetk'ar-
rân, dibê: „Lao, yek ji we here, gazî met'ka Memo bike,
bê, h'al û h'ewalê Memo bi vî awiye. Bila bê, erke ku
ew Memo aşt neke, k'esek ji me nikare wî qayîl bike.
Xulamek diçe, gazî met'ka Memo dike.

Gava met'ka Memo se dike h'al û h'ewalê Memo,
râdibe, lez dike, qesta oda Memo dike û tê. Gava ku
li derî dixê, derî jêra vedike Memo. Gava met'ka Memo
ç'e'v Memo dik'eve, h'iş û aqil li serê wêna namîne.
Met'ka Memo dibêje:

„Memo lao, dilê minê p'îr bi k'îne,
Ezê nizanim, ew çi qalt'axe ji wan qalt'axa,
li ber ç'e'vê Memê min xistine".
Memo dibêje: „Met'ikê, er we nabî, qet nabî,
Ezê ewqa li çar qurmê dinîyayê, li welat û
şahirstana gerîyame, qalt'ax ji te qalt'axtir
ji p'eyda nabî".

Met'ka Memo jî bi dilekî kuli, k'esirî rîdibe, berê
xo dide diçe malê. E'lam didine bavê Memo, jêra dibê-
jin, ku met'ka wînakê jî wînakê qayîl nekir. Alayî-begê
dişêyîne ba Memo. Dibê: „Memo lao, panzde rōja îzin
bide min, çiqa walat û bajarê bin e'mrê mida heye, ezê
k'axaz rēş û hêşîn bikim, bişînim. Rēmildar rēmê xo
bavêjin, melle quranê xo binêrin, erke ko kesek salix-
dana Cizîra Bota bide min, bi malê dinîyaê be, bi şer
be, bi çi ko li h'alê hebe, ezê ji kurê xora binim".
Memo dibêje: „Ya bavê minî e'zîz, panzde rō ez nika-
rim moledan bidime te, erke heya panzde rōja ez bi-
mînim, ji k'erba be jî, ezê bibe'cim. H'evt rō ez karim
moledan bidime te".

Alayî-begê k'axaz rēş û hêşîn dike, rēmildar rēmê
xo davêje.

H'evt rōjê Alayî-begê diqede, t'û cihab nastîne.
Memo dişêyîne ba bavê xo, dibê: „Ya bavo, h'evt rō
moledan dabû te, ko ji cihabeke xêrê ji mîra bînî. Eva
h'evt rōjê te qedîya, te t'i cihab ji mîra neda. Ez hîvî
dikim, k'a ji mîra bêjî, k'a ti salixdanê Cizîra Bota hi-
lanîye yanî na?" Alayî-begê divê: „Ya Memo lao, ev
bû h'evt rōjê min, çiqa walat û şiharistanê bin e'mrê
mida hebûn, mi kaxaz rēş û hêşîn kirîye şandye, rēmil-
dara rēmê xo avîtine, melle li k'it'êbê xo nihêrtine, k'e-
sekî ko salixdanê Cizîra Bota bida, t'îne". Memo dibêje:
„Ya bavo, ez hîvî dikim, ko ti încar dilê xo negrî, îzna
mi bidî, ko ez heřim bi rîya xoda". Bavê Memo dibêje:

„Ya kuřê min, heře, ko ti ya bavê xo bikî, ti naçî. Erke ko tu bi ya xo dikî, tu bi k'êfa xoî". Memo dibêje: „Ç'are nabe, erke ko e neçim jî, ezê bibe'cim ji k'erba. Wekî usane; çêtire ko ez heřim". Memo gazi dike, dibê:

"Xulamê bavê mino, ko jêra dibêjin Bengîne,
Serekê pênsid xulamî, dilê mirê xoda e'zîz
û p'ir şerîne,
Tu rabe hespê mirê xo ji tewlê bik'şîne".
Dibê, gava Memo usa dibêje, Bengîn ko heye,
xulamekî p'ir serbeste, lez dike, dilezîne,
Hespê Memo ji tewlê dik'şîne,
Zîne bimbarek li ser piştâ wîna datîne,
Ber, bertenga wîna bi h'evt tanga dişidîne,
Gemekê ji devê wîna dixîne.

Dibê, gava ko hespê Memo derxistin di
h'ewşêda,
Dûrî ji van dera, qîrîn, şîn û girîn hêja k'ete
çerd û p'erdê Alayî di begêda.
Memo dibê: „Bengîn lao, dilê min p'ir bi k'îne,
Tuyê sûwarê bi miřa, emê t'er li dora çerd û
p'erdê Alayî-begê bigerîn,
Bi ç'e'vê serê xo bivînin,
Çûn bi destê meye, hatin bi destê reb-il-e'lemîne,
Bila kula çerd û p'erdê Alayî-begê di dilê
minda kul nemîne".

Memo ji xořa dibêje: „Gulê ezim, řih'an tuyî, Leylê tuyî, Mecnûn ezim, Zîne tuyî, hêsîr, p'orkuř Memo ezim".
Dibê, Memo û Bengîn çawa kodifitilin ji dora çerd û p'erdê Alayî-begê, tèn, ko heřin bi riya xoda, diya Memo jî çûye ber avê, e'lam didinê, ko h'al û h'ewalê Memo eve.
Gava ew tê mal, ç'e'v bi Memo dik'eve, dilê wênekê dêşe.
Bavê Memo dibêje:

„Memo lao, dilê minê p'ir bi k'îne,
P'or û rûyê dê-babê te spîne,
Erke tu me herdu extiyara li vêderê bihêlî,
heřî, ji îro pêştir emê bimirin, t'ext û tacê
Yemenê wê bimîne bêxudîne.
Erke ku tu me herdu extiyara li vêderê bihêlî
heřî, xudê bike, nebe miradê te û qîzê
hakimê di Bofîne".

Diya Memo dibêje: „Memo lao, h'eyfa min nayê li te h'eyfê, ko tê me herdu kala li vêderê dihêlî û diçî, ji îro pêştir emê bimirin. Ev qesr û qûnaxê hanêkê, wê t'emam bi xelkê bimînin. Erke ko tu me bihêlî û heřî,

ela bikim, ko h'asil nebe miradê te û stîya Zîne. Bavê Memo dibêje: „Ya rêbbî, li min negrî, derdê kezêbê derdekî zore, qewî dîsa ku ser deste. Memo lao, erge ko tu bi xebera me nakî û diçî, xudê bike, nebe miradê te û stîyokê di Botane”.

Bavê Memo gazi dike giregira, t'emam li ser banê qesrê dicevîne. Dibêje: „Geli, giregira, em çawa bikin, ko em bikarbin Memo bifitlinin?” T'emam qirar didin, ko h'ezar sûwarî pêra k'ar bike, her seh'etekê bila sed sûwar bizvîre, heyânî hingê, h'işê wî belkî bê serê wî, bifitile. Erke ko nefitile, t'ucara wîna t'une". Stêrk ji ç'e'vê bavê Memo û diya Memo tên, weka ava aşan û di kanîyan. Herdu jî li ser banê qesrê dibin fep û dik'evin. H'işê wanaka diçe, û duri jî van dera, ji herdu ç'e'va kor dibin.

Memo ko ji bajar der tê, bi wî û Bengînra h'ezar sûwar k'ar dibin. Her seh'etekê sed sûwar dizvîre. Deh seh'etê wînekê diqede, her h'ezar sûwarê pêra dizvîrin. H'işê wî piç'ek tê serê wî, dibê: „Ya Bengîn lao, bi elamê min, ko gelek sûwar bi me'ra hebûn, ka t'emamê wana çûne k'uêderê?” Bengîn dibêje: „Ya mirê min, raste, ko bi me'ra gelek sûwar hebûn. Her seh'etekê sed sûwar zivirîye çûye malê, deh seh'etê me qediya, ko em bi rêda tên. Her h'ezar sûwarê bi me'ra ko hatibûn, her seh'etê sed sûwar zivirîne çûne malê xo". Memo dibêje: „Ya Bengîn lao, mala te jî heye, zarukê te jî hene, tu jî bifitile, he're malê. Gunê xo û zarukê xo nexê stuyê min". Bengîn dibêje: „Na, mirê min, h'eyânî tu sax bî li dinîayê, tu mirê minî, ez xulamê teme, ez ji te naqetim”.

Ji xo'ra mijûl dibin, Memo û Bengîn bi rêda diçin, Seh'et dibe nêzîkî didûa, leqayî yekî ixtiyar dibin, dibên: „Rojê te bi xêr, apê kal". Apê kal dibêje: „Bi xêr û silamet, ser ç'e'va ûn hatine. Ha xortê qenc, ûn ji k'urva tên, bi k'urva diçin?” Memo dibêje: „Ya apê kal, em merivnî t'êcirin, ji xo'ra çend h'ev paz digerin". Apê kal dibêje: „Na, lao, ûn ne t'êcirin, mexsedek dilê weda heye, ko ûn diçin, bes ew mexseda we, ko diya te û bavê te nifirî kirine, nifirê wana qebilîne, mexseda we naçe serî. Erke ko ûn ji ya xudê û apê xoyîkal bikin, ûnê ji vederê bifitilin, he'ne malê". Memo dibêje: „Ya apê kal, çê nabe. Erke ez bigûme mexseda xo, negîjîmê, ç'are nabe, gerekê ko ez he'rim. Erke ko e neçim, ji k'erba be jî, ezê bibe'cim". Apê kal dibêje: „Erke ko ûn bi xebera min nekin, ûn bi k'êfa xone". Xatir ji apê kal dixazin Memo û Bengîn û bi riya xo dik'evin, diçin.

Çawa ko ew pişt didin apê kal û diçin, apê kal rîya wana nêzik dike. Memo û Bengîn dibe êvar, li mêrgekê dibine mêvan. Hespê xo berdidine mêrgê, xurcînê xo tînine xarê, çay û qawe ji xo ra çê dikin, duxun, Memo dibêje: „Bengîn lao, ev walatê xerîbîyêye, t'u axatî û xulamî li vir t'une, gerekê em bi nobet razan, ko ji bona xelk derpekê li me nexe, yanî tişteki me ji xo ra nebe, ko nav û deng bi walatê meva neçe, nebêjin, ko çûn bi mexsedekê, çûn, bi rêva razan, xelkê vî tiştê hanê anî serê wan". Bengîn dibêje: „Ya Memo, çawa tu zanî, bila weke te be". Memo dibê: „Bengîn lao, ez geleki e'ciz bûme, bedêla êvarê ezê razem, hey-anî seh'eta donzdeh. Gavê nobeta te qedîya, deyn li mi ke, ezê rabim bisekinim, încâ tu ji xo ra razê". Memo serê xo dixê nava k'urk û e'bayê xo, ji xo ra radizê. Bengîn lê nobetê digre h'eya seh'et dibe donzdê şevê. Bengîn ji xo ra mitala dike, dibê: „Ya rebbî, çawa ezê deyn ji Memo bikim, wê Memo. Rabe nobetê li min bigre û ezê serê xo daynim, razem. Evêna carekê çê nabe, welê, ez bimrim jî ji xewa, ez deyn lê nakim". Bengîn disekine h'eyanî serê sibê, Memo ji xew şîyar nake.

Tîrêjê tavê didine ser dev û rûyê Memo. Memo ji xew vediciniqe, radibe rûdinê, dirêne, ko tavê daye, ç'e'vê Bengîn ji xewa venabin. Memo dibêje: „Ya Bengîn lao, te çima deyn li min nekirîye, ko ez jî rabim nobetê bigrim, te hineki ji xo ra razêy, va ç'e'vê te ji xewa venabe. Vêga emê bi rêk'evin, tê çawa biki?" Bengîn dibêje: „Ya mîrê min, ez hîvî dikim, ko tu min e'fû biki". Memo dibêje: „Ev neqil te wa kir, neqileke dinê ti tişteki wa nekî!" Bengîn dibê: „Baş, ko ti ev neqil min e'fû biki, neqileke dinê, bi soz, ez şuxuleki wa nakim". Memo dibê: „Ko ev neqil be, min te e'fû kir. Rabe, çayekê ji me ra çê ke, em buxun, û karê me bike, ko ji bona em bi rê k'evin".

Bengîn radibe, çayê çê dike. Ew Memo te'ştê dixwin. Bengîn radibe, hespa tîne, zîna wana datîne ser piştâ wan, ber û bertenga wana dişidîne, gemiyâ wana li devê wana dixê, xurcînê xo davêjne pişt xo, lingê xo dixine zenguya, diqelibine ser piştâ hespa, berê xo didine felekê û piştâ xo didine oxirê, bi rê dik'evin û diçin.

Heya seh'et dibe donzdê rojê, leqayî cotareki dibin, roj bi xêrî tê didin, dibên: „Qewat be ji te ra, ya cotarî!" Cotarî dibêje: „Bi xêr û silamet, ser ç'e'va ûn hatin, ya merivne xerîb". Memo dibêje: „Emê pirsekê

ji te bikin, ya cotarî". Cotarî dibê: "Bêje". Memo dibê: "Xudê dih'ebînî, tu ji meıra bêjî, k'a ev cotê ji k'êderê-ye?" Cotarî dibêje: "Ev cotê Cizîra Botaye" Gavê ko cotarî usa dibêje, Memo gelekî li ber xo dik'eve û k'eser dik'şîne, dibê: "Mala bavê min hawqasî ava be, çawa ko bavê min qumandarê sed û h'eyştê bajarî bû, min h'evt rōja molad dayê, t'u salixdanê Cizîra Botanê hilneanî. Ev bû, du rōjê me qedîya, va em gihîştine Cizîra Bota. Destê xo li cêva xo dixê, destê wî t'ije zêr dibin, baxşîşa cotarî didê û dibê: "Em gelekî ji te memnûnin, ko te vê mizgîna xweş da me". Xatir ji cotarî dixazin û diçin. Careke dinê disekinin. Ew û Bengîni ji hevıra dibêjin, dibê: "Malava, erê, cotarî ji meıra go, ev der Cizîra Botaye, bes, t'i rê û dirba rêmî me neda. Çika em heřin jêra bêjin, k'a em bi k'urva heřin, belkî rê û dirbekê nişanî me bide?" Çawa ko ew difitilîn, cotarî dibêje, hebe-t'unebe evana li zêrê xo p'oşman bûne, ko bên, bigîjine min, wê serê min jêkin û wê zêrê min ji min bistînin û heřin. Cotarî dev ji cotê xo berdide û diřeve, Memo gazi dikê, dibê: "Ya cotarî delal, were, em çend pîrsa ji te bikin". Cotarî dibêje: "Na, we çend zêra daye min, ûn li zêrê xo p'oşman bûne, ûn dixazin, ko bên, bigîjine min, ûn li min xin û zêrê xo ji min bistînin". Memo dibêje: "Were, ya cotarî delal, em ji te xerber nadin û em zêrê te jî ji te nastînin". Gava Memo usa dibêje, cotarî difitile tê ba wan, dibê: "K'a bêjin, ûn çî dixazin!" Memo dibê: "Em hîvî dikin, ko em ne ji vî walatîne, em merivne rêwingîne. Tu çend rê û dirba ji meıra bêjî, k'a em k'urva heřin?" Cotarî dibêje: "Ev dera hanê Birca Beleke, ev dera hanê Banê K'ilyasêye, ev dera han jî Baxçê Miraye". Gava usa dibêje cotarî, Memo gelekî k'êfa wî tê, xatir ji cotarî dixazin û bi rîya xo diçin. Têne ser Birca Belek, dirênin, ko yeke li ser bircê sekinîye, ne bixwî, ne vexwî, li bejn û bala wênekê binhêrî. Cawê xo qîsar kirîye, raxistîye li ser h'ewûzê. Gavê ko ç'e'v li Memo û Bengîni dik'eve, dilê wênekê ne bi dilekî, bi h'ezar dilî dik'eve Memo. Gava ko Memo silav lê dixê, silava Memo vedigre û cawê xo dik'şîne ser rê. Memo ji xoıra mitale dike, divê: "Şuxulê me xirav bû. Hewqa bi rêva em hatin, k'esekî rîya me negirtî, evê bêbavê va rê li me girt. Bînaye, ko ji virwa şuxulê me naçe pêş". Avê jê dixazin, av nade wana, dibêje: "Gerekê ko ûn sozekî bi mîra bidin, ko ûn ji vêderê bifitilîne heřne malê û min ji xoıra bîvin".

Memo ji xoıra mitale dike, dibê: "Erke ko ez bêjime, em te nabin, t'avil şuxulê me xirav dike". Memo dibê, ezê jêra bêjim bi soz, gava ko em fitilîn, ezê te ji xoıra bîvim. Gava em heřine malê, ezê wênakê jî li

Bengîn mar bikim. Memo dibêje: „Bi soz, gavê ko em bifitilin, heŕne malê, ezê te ji xoŕa bivim”. Memo av jê dixaze. Av dide wan. Ava xo dixwin, peya dibin li ser h'ewûzê, Memo dev û rûyê xo dişû, dest limêja xo digre, bîna wînakê piç'ek dertê.

Çawa ko Zînê ji ba Memo fitilîye hatiye, ewênêkê jî ji qewraş û carîyê xoŕa gotîye, ko xewneke bi vî awayî mi dîtîye, me gustilê xo bi hev û dinê guhartîye. Çawa ko ew xeber dik'eve bîra Gule'yîş, dibê: „Hebe-t'u nebe, ew zilamê, ko xatûna me di xewna xoda dîtye, eve”.

Memo jêra dibêje: „K'a em k'urva heŕin, bi k'urva neçin?” Gule'yîş dibêje: „Heŕne nava Baxçê Mîra h'ey-anî êvarê. Gava sûwar ji raw û neç'irê bifitilin, bêne malê, we bivînin nava baxça, wê bêne ba we, çi tiştê dilê weda heye, ûnê ji hevra bêjin”.

Memo û Bengîn radibin diçine nava baxçe. Çayîra wînakê li çokêye, hespê xo berdidêne li nava çayîrê û li bin sîya dara ji xoŕa rûdinên.

Seh'et dibe nêzikî çara, bala xo didine, binê berîyê ko t'oz û dûmane, t'elpek sûwar derk'etin. Yek di pêşîya wandaye, tîrkeke devê wîdaye, dÿyê qelûna wînakê li ber p'erê e'zmana bÿye mij û e'wr u usa ji destê hev û dinê difevînin, k'es nizane, tîrik li ba k'î-janî diçe. Memo dibêje: „Mala vîna xirab nebe bi ser dÿyê qelûna vanakada, dÿyê qelûna wana çiqas ze'fe?”

Sûwar hin bi hin nêzikayî li malê dikin. Gava digî-jine tîra baxçe, gava ç'e'v bi Memo û Bengîn dik'evin, ko du h'ebê li nava baxçene, heryekê bîna têjkê h'a-kimekî, ne bixwî, ne vexwî, li bejn û bala wana bînhêrî. Ed di pêşîya wan sûwarada, ko tîrek di devê wîda bÿ, ewînekê Bek'oê bêdîn bÿ, ji xulamê xoŕa dibêje: „Gelî xulama, ûn heŕne malê, ezê bêm”. Xulam diçine malê.

Bek'o li ser rê peya dibe, bi dezgîna hespê xo digre û berbi wana diçe. Digîjine hev û dinê, bi destê hev û dinê digrin, silav li wan dike Bek'o, silava wîna vedigrin. Bek'o dibêje: „Ya merivnê qenc, ûn çi k'ese-kin, ûn ji k'urva tèn, bi k'urva diçin?” Memo dibêje: „Ya apê delal, em merivnî t'êcirin, ji xoŕa çend h'ev paz digeŕin”. Bek'o di dilê xoda dibêje, welle, şêla we ne ya t'êcirîeye, pa bila ûn t'êcir bin. Bek'o dibê: „K'e-remkin, em heŕne malê”. Memo dibê: „Na, apo, emê çend pîrsa ji te bikin”. Hêja Bek'o dibê: „Ser ç'e'va, bêjin!” Memo dibê: „Xudê dih'ebîn!, li vî bajarî meriv xo li mala k'î bigre, heŕe, başe?” Bek'o dibêje: „Lao, ê min rast û rastin, erke ko ûn li çayê û qawê digeŕin, ûnê heŕne mala mîr Zêydîn, erke ko ûn fisq û fasadîyê digeŕin, werne mala mamê xoyî Bek'ir, erke ûn li bext û mêranîyê digeŕin, heŕne mala Qeret'ajdîn”. Memo

dibêje: "Dûrî ji te fisq û fasadî, ew ne k'arê mêraye, çay û qawa jî ji mêraşa ne tişteke. Ji mêraşa başe bext û mêranî". Bek'o dibêje: "Lao, erke ku tu usa dixazî, bisekne h'eta seh'eta pêncê, wê sûwarê mîr jî bîn, derbaz bin. T'ucar mîr li der û dorê xo nanhêre, t'im li pêşîya xo dinhêre, wê bê derbaz be, he're, we nabîne. Seh'et bibe şes, sûwarê Qeret'ajdîn, Ç'eko û E'rîf, birayê winakê, gava bîn, tîra we wê bivînin, h'etana nêyne ba we, t'ucar di ser weşa derbaz nabîn". Bek'o rādibe, xatir ji wanaka dixaze, li hespê xo sûwar dibe, berê xo dide tê malê. Memo û Bengîn ji xoşa rûdinên. Seh'et dibe pêncê êvarê, sûwarê mîr ji ref û nêçîrê tèn derbaz dibin, bi t'ifiqa xudê Memo û Bengîn nabînin. Seh'et dibe şes, sûwarê Qeret'ajdîn Ç'eko û E'rîf birayê winakê, pêra dizivîrin ji xêbê binê beriyê, ji raw û nêçîrê. Gava digîjine tîra baxçe, berê wana dik'ewe nava baxçe, dirênin, ku du zilamê nava baxçênê, ne bixwî, ne vexwî, li bejn û bala wana binhêrî. Peya dibin, dizgîna hespê xo digrin, berbi hevdu diçin. Digîjine hev û silavê li Memo û wan di-kin. Memo silava wanakê vedigre. Qeret'ajdîn dibêje: "Ya xortê delal, k'erem bikin, em herne malê". Memo dibêje: "Na, sozekî gerekê tu meşa bidî". Qeret'ajdîn dibêje: "Bêje!" Memo dibêje: "Erke tu ko destê biratiyê bidî me, emê bêne mala te, yanî na, em nayên". Qeret'ajdîn ji xoşa mitale dike, dibê, ferez van merivê hanêkê gotin, em t'êcirin, baş, şêla wana ne bîna şêla t'ê-ciriyêye, Helbet ev jî h'akimê walatê xone. Erke ko ez destê biratiyê nedime wan, bifitline walatê xo, wê bêjin, ne'let be li h'akimê Bota, ji bona geze nanê xo, destê biratiyê nedane me. Wellew, serê mi jî têda he're, ezê destê biratiyê gere bidime wan.

Destê biratiyê didine hev û dinê. Her pênc sûwar dibin, berê xo didine malê. Gava digîjine devê dêrî, Qeret'ajdîn dike gazî, dibê: "Stiyê, bêjê xulama, bira rabin serê hespa bigrin". Gava ko Qeret'ajdîn navê stiyê hildide, t'irpînî ji nava Memo diçe, dibê, mi çi mala xo xirab kir, hebe-t'inebe, Zînê eve, mi destê biratiyê jî daye, ez ne karim bikujim, ne karim birevînim. Dibe lûba-lûba wîna, dibê: "Ez k'etime t'ayê". Cîya jêra datînin, winakê dibin datînin ser cîyê wî.

Sê şeva û sê roja Qeret'ajdîn ji ber serê winakê rānabe, naçe oda mîr. Mîr dibêje: "Binaye, ko Qeret'ajdîn hevalbenda ji xoşa çê dike, xo li me danayne îdî, ko bê ba me". Bek'o dibêje: "Na, mîrê min, tu şaşî, ew mêvanê, ko mala Qeret'ajdîne, erke ko mala te ba jî, ne sê şeva, sê roja, şes şeva, şes roja tuyê li ber serê winakê rûnêy, ne ji muh'uba wî, ne ji dîndara

wînakê t'êr nabî". Mîr dibêje: „Bek' o çî firqa mêvanê me û ê Qeret'ajdîn heye. K'a em bişêynin, bila Qeret'ajdîn û bi mêvanê xova t'ev bêne odê”.

Xulamekî dişêynin mala Qeret'ajdîn, ko bêje Qeret'ajdîn, bila ew bi mêvanê xova t'ev bêne odê. Xulam diçe mala Qeret'ajdîn, dibê: „Apê Qeret'ajdîn, mîr gotîye, bila ew bi mêvanê xova t'ev bêne odê”. Qeret'ajdîn dibêje: „Tu hefe, ezê bêm”. Xulam diçe. Qeret'ajdîn rādibe dibê: „Memo, tu nexweşî, tu ji nava ciyê xo derneyê, ezê heřime odê, k'a mîr çî dibêje û ezê bifitilim”. Qeret'ajdîn rādibe, k'urk û e'bayê xo davêje ser milê xo, qesta oda mîr dike û diçe. Qeret'ajdîn gava digîje odê, derî vedike, diçe nava odê, silav li wanaka dike, Bek' o û mîr silava wî vedigrin, ji xo ra dik'evine mijûlîya. Li ser Memo xeber didin, dibên, zîlamê, weke Memo, dinîayê ne heye û ne çê dibe. Qeret'ajdîn û Bek' o dibên: „Gava ko bik'eve dîwana, ez mêr dibînim, ko qûna wîna k'ursî bigre û ji berva ranebe. Mîr dibêje: „Ya Bek' o, Qeret'ajdîn, ji hinga tê bîra min û h'eyanî vêga, ez t'u car k'esîva ranebûme û ne jî rādibim”. Qeret'ajdîn û Bek' o dibêjin: „Na, mîrê min, herge vêga Memo bêye dîwanê, mecbûr tê ji berva rabi”. Dik'evine miqatê, mîr dibê: „Heřin, bêjine Memo, bila bê, wê vêga k'ivş bive”.

Xulamekî dişêynin pey Memo. Xulam gava diçe, ji Memo ra dibêje, Qeret'ajdîn gotîye, bila bê odê, Memo rādibe ser xo, şûrê xo davêje stûyê xo, k'urk û e'ba davêje ser milê xo, xulam dide pêşîyê, Memo dide pey. Digîjine odê, Memo diçe nava odê. Gava ko silavê li mîrekê Bota dide, t'emam wanaka şaş dibin, û nizanin, çawa ji ser k'ursîyê xo rabi ji berva. Mîr jî h'izir nake, ew jî ji berva rādibe. Qeret'ajdîn dibêje di dilê xoda, dibê, erke ko ez kevnika xo dayneynim ser k'ursîyê mîr, wê bêje, ez ji ber Memova ranebûme. Rādibe kevnika xo datîne ser k'ursîyê mîr. T'emamê wana rûdinên, mîr jî xo ra rûdinê, dik'evine be'sa Memo. Qeret'ajdîn u Bek' o, dibêjin: „Ya mîrê me, tu ji ber Memova rabi?” Mîr dibê: „Na! Qeret'ajdîn dibêje: „Ya mîrê min, erke ko vêga kevnika min li ser k'ursî ne bin teda be, tu zanibî, ko tu ranebûyî û erke di bin teda be, eseyî tu zanibî, ko tu rabi”. Mîr rādibe ser xo, li ser k'ursîyê xo diřene, ko kevnika Qeret'ajdîn li bindaye. Mîr dibêje: „Bek' o, Qeret'ajdîn, ji wirwada bi soz, çî tiştê ko ûn ji alê Memêva bêjin, t'emamê wîna rastin”.

Mîr, Qeret'ajdîn, Bek' o û bi Memêva, t'emamê wanaka ji xo ra mijûl dibin, h'etanî ko civata wana dip'eşkile. Qeret'ajdîn û Memê tene malê, ji xo ra mijûl dibin, h'eyanî şîvê ji wan ra tinin. Şîva xo dixun, Memê rādibe diçe oda xo, Qeret'ajdîn diçe oda xo. Qeret'ajdîn ji

pîreka xoṛa dibêje: „Ya h'ermet, h'etanî ko em ji nava baḫçe hatine malê, Memo sax-selîm bû, hema ko ç'e'v bi te k'et, xo li nexaşanî danî, rabe, destek cilê adaxlî li xo bike, ç'e'vê xo bi kilê sibhanî kil bide, lingê xo li şimik û masa xe, heṛe oda Memo, ko ji bona em t'eseliya biratiya wî bikin, çika birayê bi rastîyê ye yan ê derewa”.

Çawa ko Qeret'ajdîn dibêje, stîyê radibe destek cilê delal li xo dike, lingê xo li şimika xo dixê, qesta oda Memo dike û diçe. Gava ko stîyê diçe oda Memo, Memo di jêra dibêje: „Ya xuwa min, ev der oda mêvanaye, erke ko te rê şaş kirîye, rîya te vaye, were di virda heṛe”. Gava ko usa stîyêra dibêje Memo, stîyê bi paşva difitile. Careke dinê tê ba Qeret'ajdîn, dibê: „H'al û h'ewalê Memo bi vî avayîye, ji mîra gotîye: „Ya xuwa min, erke te rê şaş kirîye, ev der oda mêvanaye, rîya te eva hane, bi rîya xoda heṛe”. Gava ko stîyê usa got ji Qeret'ajdînra, Qeret'ajdîn dibêje: „H'alal be Memo, ji tera û ji şîrê tera. Ez zanim, ko tu birayê rastîyê yî”. Ji hingê û pêda it'para Qeret'ajdîn încar baş bi Memo tê.

Çend rō dik'ewe wê navê, hergav civatê wana digerin. Rōjekê mîr u Qeret'ajdîn û bi Bek'ova li odê qirar dikin, ko ev zilamê hanaka me dixapînin, dibêjin, em t'êcirin, bas şêla wana ne şêla t'êcirîyê ye. E'gît, fêriz û p'elewanê wake wana t'unene. Erke ko em karibin, Memo qayîl bikin, li ba me bimîne, êdî zewala me li dinîyayê t'ine. Bek'o, Qeret'ajdîn, dibên: „Em çawa bikin, ko emê karibin Memo qayîl bikin”. Mîr dibêje: „Ko em yekê ji xo bidinê, ji me bizewice, hew ji ba me diçe, wê bimîne li ba me”. Hersêk qirar didin, ko em Zîna, qîza mamê Bek'o bidnê. T'emamê wanaka qirar didin, dibên: „Başe, h'eyanî êvarê, bila Qeret'ajdîn ji Memoṛa bêje, erke ko qayîl be, emê jêra nîşan bikin”.

Êvarê Qeret'ajdîn tê malê, ji Memoṛa dibêje, dibê: „Ya birayê me, me îro yekê ji tera dîtîye”. Memo dibêje: „K'îye?” Qeret'ajdîn dibêje: „Zîna qîza mamê Bek'ire”. Memo jî ne dîtîye wênakê, ji xoṛa dibêje, belkî ew Zîna a ko min dîtîye, ewe? Ji Qeret'ajdînra dibêje: „Ya birayê min, ko we t'evva qirar daye, ez jî weke we”.

Rōja dinê ko diçine odê, Qeret'ajdîn dibêje: „Memo dixaze”. Radibin giregirê Bota, t'emamê diçin mala Bek'o, jêra dibêjin, ko em hatine qîza te ji Memoṛa nîşan bikin. Bek'o qayîl dikin, nîşanî Memê li ser qîza Bek'o datînin.

Çend rō dik'ewe wê navê, Zîna dergîstîya Memo se dike, ko Memo hatiye. K'axazekî dinivîsîne ji Memoṛa dişêyîne, dibê: „Ya Memo, ewê, ko li şekir hat

li şebê h'esilî, ew tîyî, ewê, ko li xatûna jî hat li qewraşa h'esilî, disa tîyî. Erke ko tu bawar nakî, roja îniyê were Birca Belek ji xoîra nava Baxçê Mîra birêne, hingê xatûn û qewraş wê k'ivş bibin".

Memo dik'eva mitala, dibê, ya rēbbî, wê k'engê roja îniyê bê. Ezê heîrim Birca Belek, li nava Baxçê Mîra, vê neqîlê jî bi ç'e'vê xo Zîne bivînim, hingê mirina xudê li ser ç'e'va, li ser sera.

Roja îniyê Memo ji Qeret'ajdînra dibêje: "Ya birayê min, ez hîvî dikim, erke ko tu dilê xo negrî, ev dehpandez Roja, ko ez hatime vêderê, ez dernek'etime derva, îro mîra bêy, em heîne Birca Belek, ji xoîra birênin nava Baxçê Mîra, belkî piç'ek bîna min derê". Qeret'ajdîn dibêje: "Na, birayê minî e'zîz, tu nexwaşî, hêja baş saxlem nebûyî. Erke ko em heîrê tuyê bice-midî, nexweş bik'evî, wê mala min xirab bive". Memo dibêje: "Ya birayê min, ez hîvî dikim, ko tu rābî em heîrin, ezê xo germ dadim". Qeret'ajdîn naxwaze dilê wînakê bihêle, rādibe, k'arê xo dikin ew û Memo. Qeret'ajdîn dide pêşî, Memo dide pey. Diçin li Birca Belek rûdinên. Seh'et dibe dehê rojê, dirênin, ko çar h'eb stîyokê Bota hatine nava baxçe. Qeret'ajdîn ji Memoîra dibêje: "Ya birayê min, tu van stîyokê hanekê nas dikî?" Memo dibêje: "Ya birayê min, ez ji k'u nas dikim?" Qeret'ajdîn dibêje: "Çawa tu nas nakî? Tu bala xo bide waneka, herçar jî bînane çar h'eb kewok, ko rojek ji rojê nîsan û gulane, xûsîya serê sibê, li ser p'er û baskê waneka deyne, p'er û baskê xo li hev xin, t'oz û dûman ji ser p'er û baskê waneka heîre. Ewa pêşî ko tu dibînî, jêra dibêjin stîya Zîne, kewoka nû ferxîne, xayê t'ac û e'mbarê zêrîne, xuka mîr Zêydîne, domama Qeret'ajdîne, ya li pey wênakê, ew jî qîza birayê te Qeret'ajdîne, ya dû wêra, ew jî pîreka birakê tey Qeret'ajdîne, ya paşîya t'eva dergîstîya birayê mine, xudê h'iz bike, bi qewl û fesûlê xudê, ezê ji birayê xoîra bînim". Memo dibêje: "Na, birayê min, ewa paşî ji mîra ne lazime, ya min ya pêşîye". Qeret'ajdîn dibêje: "Ya birayê min, tu çawa çê dikî? Erke ko vêga mîr pê bih'ese, em kitkê ji hev û dinê nahêlin". Memo rādibe ser xo, şûrê xo ji kalan xilas dike, ji Qeret'ajdînra dibêje: "Ya birayê delal, kulek û derdekî min ko heye, ji bona stîya Zîne. Erke ko tu qebûl nakî, were ez û te hev û din, li vir safî bikin, hêja ezê heîrim". Qeret'ajdîn dibêje: "Na, birayê min, erke ko tu dixazî, heîre".

Memo di bircêda derberjêr dibe, ko heîre nava Baxçê Mîra, ba Zîne. Zîne k'îlam dibêje ser xo û Memo.

Zîné dibêje: „Bejna Memê minê zirave - şitla biyê,
P'ê bi p'ê, qedem bi qedem, ji bajarê Yemenê
h'eya bajarê Cizîra Bota, di ser ç'e'vê min
û h'ezar bavê mida hatiye ji walatê xerîbiyê”.

Qîza Qeret'ajdîn dibêje:

„Memo, apo, dilê minê p'îr bi k'îne,
Gava ko gula malxirav dibîşkufe, bilbilê malxirav
nukulê xo lêdixe, ji xoşa dike t'ewîn, têda
hêdî dibe û tîne,
H'eyfa min nayê li te h'eyfê, wê îro simbêlê
malik xirabê Memo bik'evin li rûkê stîya Zîne.
Memo, tê apê minî, Ronaya herdu ç'e'vê bavê minî,
Îro li nava Baxçê Mîra tê mêvanê xatîka minî.
Memo apo, dilê minî p'îr bi k'îne,
Tu nebêje, ezê xerîbim, k'esek xay û xudanê
minê li vir t'inîne,
Bavê min û herdu apê min, hersêk jî xulamê tene,
Li devê derê k'unikê sekinîne,
H'eyanî ewana yek û dudua ji me bukujin,
emê h'eyanî çilî ji wanaka buxuşînin”.

Li nava Baxçê Mîra, gava Memo û Zîné digîjine
hev û dinê, weke deh h'eb stêrk, ko buxuricin, herdu
jî ji xoşa dik'evin. Qîza Qeret'ajdîn têye ser waneka,
hîzara xo ji ser serê xo tîne xarê, li ser herdûka di-
ke sî. Gava ko qîza Bek'o dibîne h'al û h'ewalê Memo
û Zîné, rîdibe kirasê xo di serîda diç'irîne, çîqa gus-
tîlê ko di destê wêda hene, zêrê stuyê, t'emam davê-
je, nivê p'orê serê xo hil dike, ji xoşa digrî, berê xo
dide diçe malê. Bavê wênayî, Bek'o di ber p'acê ji
xoşa rûniştîye. Gava ko dibîne qîza winakê tê ji wîrda
û digrî, rîdibe diçe pêşîyê. Bek'o dibê: „Lao, k'a bêje,
çi h'al û h'ewalê teye?” Qîza winakê dibê: „Wê çi h'al
û h'ewalê min be, bavo. Ew mêvanê mala Qeret'ajdîn,
ko we min dabûyê, îro li nava Baxçê Mîra Zîna xuwa
mîr Zêydîn bi k'otek û cebrane ji min stand”. Gava
ko qîza Bek'o usa dibêje, Bek'o dibê: „Lao, zirar na-
ke, ji berê û paşêda xurta neheqî li feqîra kirîye, tişt
nabe, ew li xwedê û li bavê teyî Bek'o, ez nahêlim,
ko miradê wana bi hev û dinê bive”.

Qeret'ajdîn ji bircê qîza xo dike gazî, dibê: „Lao,
deyn li Memo bike, herge mîr vêga pê bih'ese, gerekê
em şerêkê nû li vêderê derxin”. Qîza Qeret'ajdîn dibê-
je: „Ya bavo, welle, ko ûn hebekê jî ji hev û dinê ne-
hêlin, h'eyanî ne ko bi h'emêdê xo şîyar bibin, rîbîne
ser xo, ez deyn li wanaka nakim”.

Du seh'etê wana diqede, h'eya h'îşê Memo tê se-
rê wî. Ji xew şîyar dibin ew û Zîné, k'urk û e'bayê

xo davêje ser milê xo, şûrê xo davêje stuyê xo, tê ba Qeret'ajdîn. K'esek bi wana nah'ese, zêdey Bek'o piş-tir.

Qeret'ajdîn û Memo têne malê. Çend rō dik'eve wê navê, Memo û mîr û Bek'o, hersêk li odê ji xo ra rûniştîne. Bek'o û mîr dibêjin: „Ji îro çêtir t'ineye, em hersêk bi t'enêne, gerekê em navê yar û dostê xo bêjin”. Memo dibêje: „Welle, h'eyran, yar û dostê min ne hene û ne jî navê qîzê xelkê derewa e dibêjim”. Bek'o dibêje: „Ya Memo, tu çima hawqa ditirsî, ezê e'wol navê ya xo bêjim”. Û Bek'o dest pê dike dibêje:

„Muh'uba dilê min ko heye, jêra dibêjin. Fatmane,
Gava ko mi ji bircê meş dikir ku sarane,
Hingê dihat pêşîya min bi k'êf û sefa û
waweyilane.

Bek'o û mîr ji hevra dibêjin: „Încar dora k'îye?” Dibên dora Memoye. Memo dibêje: „Ez hîvî dikim, ko ûn dev ji min berdin. T'i dosta min t'inene li vêderê, ko ez navê wanaka ji we ra bêjim”. Mîr dibê: „Dora mine”, dibê:

„Muh'uba dilê min ko heye, Begîme, Begîmxane,
Gava ko min ji birca meş dikir, ku sarane,
Hingê dihate pêşîya min bi k'êf û sefane”.

Careke dinê mîr û Bek'o dibêjin: „Încar dora Memoye, me herdûka jî navê ê xo got”. Dikin-nakin, Memo dibêje: „T'i yar û dostê min t'unin li vir û ne jî navê qîza xelkê bi derewa dibêjim”.

Mîr dibêje: „Herçî ko muh'uba dilê Memo
bih'ebîne,
Ezê tê bidim lal û duş û cewahir û mal
û xizîne”.

Bek'o dibê: „Mîrê min, welle, ez navê ya Memo jî zanim”. Mîr dibê: „Ya Bek'o, ko tu navê ya Memo zanî gerekê bêjî”.

Bek'o dibêje: „Ya mîrê min, ya Memo ko heye,
yeke qûle, reşe, şîrabîne,
E'lbikê mast li destê wêne,
Li sûkê Cizîrê digerîne,
H'eyanî her xortekê, ku kevç'îyekî jê distîne,
Panzdeh quncrîka li k'êlekê wênakê dixîne”.

Gavê ko Bek'o usa dibêje, hêrsê Memo řadibin,
bina wînakê gelekî teng dibe.

Memo dibêje: „Ya mîrê min, wel, ko Bek'o digotî,
P'eriya dilê min disotî,
Muh'uba dilê min ko heye, jêra dibêjin Zîne,
Kewokeke nû ferxîne,
Xuka mîr Zêydîne,
Domama Qeret'ajdîne”.

Dibê gava Memo usa dibêje, mîr dibêje: „Ya gef
xulama, êmek h'erema, řabine Memo, qey min we ne
bona řojeke wa xudî kirîye”.

Řadibine Memo çil xedem fe'n, Memo řadibe bi
dest û gurz û xencer. Memo îdî mefera xo nabîne, piş-
ta xo dide dîwar. Bi t'ifiqa xudê dibe, wake bixêrî,
herdu k'êlekê wî dik'evine dîwar, xencera wî destê wî-
da, k'esek ji xulam û xizmetk'arê mîr newêre hêre bi
alî Memoda.

Sê kurê mîr hene,
Serekvanê kurâ jêra dibêjen kû Gûgîne,
Serfite'h' cihab digihîne Ç'eko, E'rif û
Qeret'ajdîne,
Xulamê bavê mino, jêra dibêjin kû Bengîne.

Gava ko cihab digîjîne Ç'eko, E'rif, Qeret'ajdîn û Ben-
gîne, Bengîn řadibe serqot û p'exas, te'ne derpê û kiras,
řadihêle şûrê Memo û banzdide bi alê dîwana mîrda. Ga-
va Bengîn digîje devê derê dîwanê, ç'e'v bi Memo di-
k'eve, ku herdu k'êlekê wî k'etne dîwar, xencer bi des-
tê wîye, gelekî, dilê Bengîn dêşe, bes, h'eyanî ko Me-
mo îzna wînakê nede, Bengîn nikare derbazî dîwana
mîr bive. Gava berê Memo dik'eve devê derî, dirêne,
ko şûrê wînakê te'zî bi destê Bengîn, gazî dike:

„Xulamê bavê mino, jêra dibêjin Bengîne,
Serekê pînsed xulamî, dilê mîrê xoda e'zîz,
p'îr şêrine,
Tê îro şûrê mîrê xo bi destê mîrê xo bigihîne,
Ezê îro di oda kûç'kê mîr Zêydînda dikim
qet'il û xwîne.

Gava ko Memo usa dibêje, Bengîn dik'eve nava
dîwanê, dike ko şûrê Memo bide destê wî. Ç'eko, E'rif
û Qeret'ajdîn, hersê bira dik'evine devê derê odê, si-
lav li Bek'o û mîr dikin. Qeret'ajdîn dibêje: „Ya Bek'o
û mîr, xudê tia'la birakî delal daye me, ko bi her tîbê'-

tê dinîyalikê, t'i qisûr nayê serî, ser birayê meyî Memo. Ç'e'vê te û Bek'o lêye, ko ûn birayê meyî Memo unda bikin?" Bek'o dibê: „Na, Qeret'ajdîn, ya birayê delal, em ne li undakirina Memo digerin, em t'eselîya mêranîya wî dikin. Qey em kor bûne t'îliya xo têxine ç'e'vê xo, yekî wake Memo em ji dinîyayê unda kin". Qeret'ajdîn bi milê Memo digre, ji diwan derdixe, dibê: „Bek'o û mîr, eke ko ûn usa mêranî, jê hatîne, gelekî başe, emê birayê xoyî Memo bivine malê, ûnê k'arê xo û şer bikin. Bek'o dibê: „Na, Qeret'ajdîn, me t'eselîya mêranîya Memo kirîye". Ko usa dibêjin, hêrsa Qeret'ajdîn datîne. Ji xo ra mijûl dibin h'eyanî nivro. Piştî nivro radibin têne malê.

Evarê mîr delêlî berdidin nava bajêr: „Herçiyê ko hespê winakê heye, ê ko t'ineye, bila bik'ire, serê sibê emê t'emam derêne cerdê!"

Serê sibê gerekê sûwarê mîr başqe, ê Bek'o başqe, ê Qeret'ajdîn başqe heşine cerdê. Serê sibê radibin sûwarê mîr û ê Qeret'ajdîn, ê Bek'o, hersêk başqe-başqe diçin li meydanê disekin. Ji sûwarê Qeret'ajdîn Memo dertê, nivê meydanê disekine, ji ê mîr h'ebo-h'ebo e'gît û fêriz û p'elewanê winakê jêra dertên. K'ijanê ko dertê ji sûwarê mîr, Memo jê dibêhêre. Carekê mîr dora xo dirêne, ko h'ivde sûwara û dora wîna nema. Ronayî di ç'e'vê mîrda namîne, gelek bîna wîna teng dibe, dibê, çawa hewqa e'gît, fêriz û p'elewanê min roja îro, ko Memo ji t'emama bibihêre. Radihêle şûrê xo ji kalan dik'şîne, ji cî dirêjî Memo dike li nivê meydanê. Qeret'ajdîn ji xo ra difikire, dibê, erge ez dengêkî li Memo nekime gazî, wê Memo ji mîr jî bibihêre, dibe ko em şerêkî giran li vêderê bikin.

Qeret'ajdîn dibê: „Muh'uba dilê mino,
 Memê di Alane,
 Xo bigre, hate te h'akimê di Botane,
 Bi herdu desta dezgîna hespê bigre, bişidine,
 Xo berde, biniya te Sîlekane".

Gava ko Qeret'ajdîn usa dibêje, Memo bi herdu desta dezgîna hespê h'işk digre, xo berdide e'rdê. Mîr tê jê dibihêre. Ç'eko, E'rfo û Qeret'ajdîn, hersê bira diçine ser Memo disekin. Qeret'ajdîn dibêje: „Ya Bek'o û mîr, xudê birakî daye me, e'lanîya k'ivşe, ku tu, û mîr dixazin birayê meyî Memo unda kin". Bek'o dibêje: „Çi bûye ji te, Qeret'ajdîn? Mocê te dîsa weke me'sîya hatine me. Memo k'etiye, li hemdila, tiştêk pê ne hatiye. Bila Memo hêre malê, emê careke dinê dest bi k'êfa xo bikin. Erke ko ez rast nabêjim, va gelek

e'gît, fêriz û p'elewana hene, bila bêjin, e r̄ast dibêjim yanî na. Ji hinga Cizîr ava bûye h'eya vêga, hewqa sûwar em negihîştine hev û din. Îro ji k'êfa Memo ra em t'emam gihîştine hev û dinê. Erke ko em ji ya te bikin, emê k'êfa xo bip'eskînin, t'emam gerekê r̄abin herne malê. Memo k'etiye, li hemdila, tiştekek pê nebûye, bila Memo herê, emê careke din dest bi k'êfa xo bikin". Gavê ko Bek'o xeberdana xo xilas dike, t'emam qirar didin, dibên: "Xebera Bek'oye, bila Memo herê malê, emê careke dinê dest bi k'êfa xo bikin".

R̄adibin Memo k'ar dikin dişeyînine malê, careke dinê dest bi k'êfa xo dikin, Bek'o h'izir dike, ko Memo gihîşte malê, dibê, welle, Memo çiqas jî r̄et be naçe malê, wê herê ba Zîne. Emê herin, di kerda Memo û Zîne bi hev û dinê bibînin.

Bek'o dibê: "Geî sûwara, ezê gotinekê ji we ra bêjim". Dibên: "Bêje, Bek'o". Bek'o dibê: "Emê îro şirtekê bigrin. Ezê hinek ji we dûr bivim. Ezê bajom, ûn jî serê hespê xo berdî, bidine pey min h'eyanî devê derê diwana mîr, bi wî sozî, ko ceh bik'evne pêşîya we, rîya we ne xoş be, ûn serê hespê xo negrin h'eya devê derê diwanê. Kî ji we gihîşte min, bi soz, bila şûrekî serê min xe, xwîna min jî wîna h'elale". T'emam qirar didin, dibên: "Ji vê çêtir çî t'ineye". Qeret'ajdîn jî dibê: "Gelekî başe, ko ez bigîjimê, ezê şûrekê li serê wînakê lêxim, bila em jê xilas bin".

Bek'o ji wanaka dûr dibe, dibê: "Werin!"

Çawa ko Memo çûye ne çûye malê, çûye ba Zîne, di odêda k'etine k'êf û h'enekê dinyalikê. Nobedçiyekî devê derê odê danîne, ku sûwar hema ji nepanî derk'evin, e'lem bide Memo, ko Zîne herê oda xo. Nobedçî jî di e'mrê bavê xoda t'ucar hewqa p'ere nedîtiye, ji xo ra rûniştîye, p'erê xo hêdî-hêdî dijmêre. Haya wî ji bayê felekê t'ineye. Bek'o jî daye pêşîya sûwara t'ema-ma, sûwara daye pey Bek'o. Bek'o li hespê xo t'im serbeste. Hey sûwar dikin, ko bigîjinê. Qeret'ajdîn, ew jî gelek dixaze ko bigîjê, hespê xo gelek aciz jî dike, bes Bek'o li hespê xo ewlêye. Hespê Bek'o e'sîle, seklawîye, ji bo wê jî şirt bi wanra girtîye. H'eyanî devê derê odê k'esek nagîje Bek'o. Nobedçiyê r̄eben ha ko carekê dirêne, sûwara wînakê hilanî. Êdî t'u mefera xo nabîne, ko herê bêje Memo, Zîne herê oda xo. Sûwar, t'emamê wanaka dibên, ç'ing, û li devê derê diwana mîr peya dibin. Xulam û xizmetk'ar bi serê hespê wana digrin, t'emam giregir derbazî odê dibin. Memo êdî t'i mefera xo nabîne. Zîne li pişt xo disekî-nîne, k'urkê xo davêje serî, li ser k'ursiyê mîr jî rû-niştîye. E'detê mîrekê Bota ji berêda heye, ko gavê

mîr bik'êve dîwanê, wellew, çiqas jî mezin be, gerekê k'ursiyê mîr jêra berde.

Mîr seriyekî diçe vî alî odê, yek tê wî alî, bîna wî gelek teng bûye, ko Memê li ser k'ursiyê wî rûniştîye û ji berva ranabe. Qeret'ajdîn ji Memora ç'e'v dike, dibê: „Birayê min, k'ursiyê mîr jêra berde!” Memo jî nemerdî nake, serkezîkê Zînê di binê k'urkda ji Qeret'ajdînra dide nîşandan, ko h'al û meselan bi vî awayîe.

Qeret'ajdîn ji Ç'eko, E'rif - birayê xo ra dibêje: „Ya birayê min, şuxul xirab bû, ûn herdu şûrê xo derxin, heryekê we li k'êlekekê Memo bisekine, k'ese qarîşî Memo nebe, heya ez hejime malê û bê!”

Qeret'ajdîn radebe diçe malê, ji stîya pîreka xo dibêje: „Ya h'ermet, Memo ketîye tengayê, li dîwanê, li k'ursiyê mîr rûniştîye, Zînê jî li pişt wînakê di bin k'urkê wîdane. Em çawa bikin, ko vê neqlê jî em Memo xilas bikin ji vê tengaya hanê”. Stîyê dibê: „Ya Qeret'ajdîn, çawa tu zanî, waka xo bike”. Qeret'ajdîn radebe, hespê xo, quraneke wan hebûye, qurana xo û dergûşa kurê xo ji xênî derdixe û agir berdide qesir û qunaxa xo. Hinekî xweyî-xêr hene, diçin e'lem didine mîr: „Gidî, Qeret'ajdîn xan û manê xo t'emam şewitan-diye, hejin, k'a çi h'al û h'ewalê wiye”. Mîr li xo dike, ko rabe, Bek'o dibê: „Na, mîrê min, fene!” Nahêle, ko mîr rabe. Qesir û qunaxa Qeret'ajdîn t'emam dişewitin. Qeret'ajdîn dibê: „Ya stîyê, eva birayê te dernek'et ji dîwana xo, k'a em çawa bikin, ko ev neqlê jî em Memo xilas kin? Tiştêk ma êdî yanî na?” Stîyê dibê: „Ya Qeret'ajdîn, zêdeyî dergûşa meyî biç'ûk pêştir nema”. Qeret'ajdîn dibê: „Ya h'ermet, rabe p'apûç'ka xo li pişt ta xo girêde, lingê xo li şimka xe, h'ebekî ji mi dûr bive. Çiqa dikarî banzde û usa bike, ko ez negijime te. Erke ez bigijime te, ezê serê te û sebî t'ev jêkim”.

Çawa ko Qeret'ajdîn dibêje, stîyê radebe usa dike. H'ebekê ji Qeret'ajdîn dûr diçe, banzde. Qeret'ajdîn, şûrê wînakê tazî, bi pey dik'êve. Digijine tîra dîwana mîr, stîyê dike qîrîn û baz dide. Gava ko qîrîna wînakê dik'êve guhê birayê wê mîr Zêydîn, mîr li xo dixê, ko rabe, Bek'o dibê: „Mîrê min, bisekne, fene!” Mîr dixeyîde, dibê: „Ya Bek'o, ti dibînî, Qeret'ajdîn bîna wîna gelekî teng bûye. Şûrê wîna tazî, daye pey stîyê, erke ko bigijê, wê serê wêna jêke”. Bek'o her dibê: „Fene!” Mîr ji qehra k'utikek li devê Bek'o dixê, du-sê diranê Bek'o dik'evin. Mîr ko dertê ji dîwanê, t'i k'esek êdî li dîwanêda namîne, t'emam dertên pêşiya Qeret'ajdîn.

Zînê radebe ji pişt Memo, diçe oda xo. Mîr dibê: „Bek'o, ew k'î bû, ko ji dîwanê çû?” Dibê: „Ya mîrê min, kirasê wêna ji ya pîreka te bû, ez nizanîm”.

Qeret'ajdîn digrin, t'emamê wanaka careke dinê têne odê. Memo k'ursiyê mîr jêra berdaye. Mîr diçe ser k'ursiyê xo rûdinê, ji xoıra mijûl dibin, h'eyanî êvarkî civata wana dip'êskile, diçine malê.

Roja dinê careke dinê giregirê wana li hev û dinê rûdinin. Li ser Qeret'ajdîn mijûl dibin, ko qesr û qûnaxa xo t'emam şewitandiye. Bi qewata xo ew nikarin qesr û qûnaxê weke ê Qeret'ajdîn jêra çê bikin. Ji xoıra k'etine mitalê. Mîr ji Bek'o dipirse, dibê: „Ya Bek'o, erke tu ç'arekê neki, bêfeydeye". Bek'o dibê: „Ya mîrê min, şuxulê min pê nek'etiye, xo t'im û dayim ezê ji weıra ne sax bim, ko ez tiştê ji weıra bêjim, çimkî xeberdana min t'im û dayim rastin, k'esek ji we bi xebera min nake". Mîr dibê: „Belê, Bek'o, k'a ji meıra bêje em çawa bikin, ko em qesr û qûnaxa Qeret'ajdîn çê kin? Hingê xeberdanê te rast bin jî, wê beylû bivin".

Ze'f ji Bek'o hîvî dikin, dibên: „Ti ji meıra bêjî, Bek'o". Dibê: „Ya mîrê min, ûn t'emam jî zanin, ko gavê dik'eve xeberdanê, Qeret'ajdîn û Ç'eko û E'rif, birayê xova, dibên, mêrê ji me mêrtir t'inene. Erke ko usa mênî jê hatîne, xercê gelyê Beraza, ev bû h'evt sale, me ne standiye, bila Qeret'ajdîn û birayê xova heşin ji xoıra binin. Ne qesir û qûnaxê weke yê wînakaye berê, ê jê çêtir jî hêja wê pê çê bikin".

Roja dinê gazî Qeret'ajdîn dikin, dibên: „Ya Qeret'ajdîn, eva ti jî zanî, ko bi qewata xo xan û manê wê yê teyî berê em nikarin ji teıra çê kin. Çiqa ko dik'eve xeberdanê, Qeret'ajdîn, ti dibêjî, ko mêrê ji me mêrtir t'ine. Madem ku usane, xercê gelyê Beraza, ev bû h'evt sale, me hilnedaye, heşin ti û birayê xo ji xoıra binin, qesir û qûnaxê baş çê kin". Qeret'ajdîn dibê: „Bila be".

Roja dinê radibin Qeret'ajdîn û Ç'eko û E'rfo, birayê xo, t'evî Bengîn sûwar dibin, ko heşin gelyê Beraza. Emaneta Memo li stiyê didin, ko Memo ji malê neçe bi t'i derîva. Ew hey bi rîya xoda diçin.

Çend ro dik'eve wê navê, Bek'o û mîr rûniştine. Bek'o dibêje: „Ya mîrê min, ev bû çend roja, Qeret'ajdîn çûye gelyê Beraza, Memo bi t'enê li malê maye, bîna wînakê teng bûye, em heşin gazî kinê, bila bê odê, ba me. Belkî bîna wînakê derê". Dişeyne pey Memo, dibêjin, ko mîr û Bek'o li odêne, gotine, bila Memo bê ba me. Stiyê nahêle. Radibe Bek'o mecbûr dibê, bi nevsa xo diçe ji stiyê hîvîyê dike, ko îzna Memo bidin, Memo herê odê, ba wana. Ze'f hîvî dike, radibe stiyê îzna Memo dide. Memo diçe odê, ba Bek'o û mîr, ji xoıra mijûl dibin h'eyanî êvarê. Careke din civata wan dip'êskive, herk'esek diçe malê xo.

Roja dinê Memo rādibe, sebra wîna nayê li malê, ew jî diçe' odê ba Bek'o û mîr. Usa dibe, ko Memo hîn dibe, her rō ji ber xova rādibe diçe odê.

Rojekê Memo, Bek'o û mîr li odê ji xoṛa rûniştine, mîr dibê: "Emê îro ji xoṛa şirtê şandilxaz bilîzin, k'î ji me ko k'î bive, tiştê bixaze, evê dinê gerekê bidê". Memo û mîr dilîzin. Gewla xo datînin: h'evt car k'î ko k'î bive, ê şirtê wînakê li ê dinê dik'ewe. Şeş cara Memo mîr dibe, dimîne cara paşî. Bek'o mitale dike, dibê, welle, ma ev neqil, wê Memo mîr bibe, wê Zînê bixaze. Eva mexseda wînakê diçe serî, k'a ez rābim herîm bêjimê Zînê, bila xo adamaxî bixemlîne, bê serê xo di p'acêda derxe, belkî Memo ç'e'v pê bik'ewe, mîr wîna bive.

Rādibe Bek'o diçe oda Zîne, dibê: "Ya Zînê, Memo û birayê te bi şirtê şandilxaz dilîzin. Memo şeş cara birayê te birîye, maye neqlek, erge ev neqil jî wîna bive, tiştê bixaze, gerekê birayê te bide. Memo jî ez zanim, dilê wîna bi te heye, wê te bixaze. Birayê te mecbûre te bide. Rābe, destek cilê delal xo ke, ç'e've xo bi kilê sibh'anî kil ke, were ji qefesê wîrda, serê xo di p'acêda derxe, vêga emê de'wata we bikin".

Çawa ko Bek'o dibêje, Zînê rādibe usa dike, xo delal dixemlîne, tê pêşberî wanaka, serê xo di p'acêda dertîne.

Bek'o careke dinê tê ba mîr û Memo, ji mîrîra dibêje: "Ya mîrê min, gava bi zarotî jî me bi xar û k'apa dilîst, cî ji cîya bi oxirtire". Memo dibê: "Ya Bek'o, erge ji cîye, emê cîyê xo jî bi hev buguhêrin". Rādibin Memo û mîr cîyê xo bi hev duguhêrin. Memo diçe cîyê mîr, mîr tê şûna Memo. Nexilekê berê Memo dik'ewe p'acê, dirêne, ko Zînê ji qefesê wîrda ji p'acêda serê xo deraniye. Gava ko Memê wêna dibîne, h'iş li serê Memo namîne, bi ç'e'vekî k'axaza dirêne, bi ç'e'vekî jî li Zînê.

H'evt cara mîr Memo dibe. Memo dibêje: "Şirtê xo bêje!" Mîr dibê: "Bek'o, em çi bixazin?" Bek'o dibê: "Ya mîrê me, emê çi bixazin, bîreke me heye pêncî mêtîr, heya emê Memo bivin berdî binê bîrê, piştî sê-çar rōja em wînakê derxin. Şirtê me eve". Ji Memo dipirsin, dibên: "Çawane?" Memo dibêje: "Erge ko rāst be, sê-çar rōja ûnê min berdîne binê bîrê û derxin, başê". Dibên Bek'o û mîr: "Piştî sê-çar rōja emê te derxin".

Rādibin çend şerîta bi hev vedikin, nava Memo girê didin, wîna berdidine binê bîrê. Zînê rādibe ji oda xo, h'eyanî binê bîrê lexam dike, lih'êf û doşeka bi dizî dibe ji Memoṛa, xarina p'adşê didê, û usa dibe, cîyê Memo ji dewra xoştire.

Rojekê Bek'o dibê: „Çika ez herîme ser bîrê, bîrênim h'al-h'ewalê Memo çiyê". Bek'o diçe ser bîrê di-sekine, dibê: „Ya Memo, çika serîyekî binê bîrê herewere, ez te bivînim, çika tu çawanî". Memo diçe û tê. Gava Bek'o wîna dibîne, dirêne, ko gelekî ji derva çêtire. Bek'o deyn nake, lêdide tê ba mîr. Ji mîrîra dibêje: „Ya mîrê min, ez îro çûme ser bîrê h'efa Memo, Memo ji derva çêtire. Bi e'lamê min, merivê di binê bîrêda reng û rûyê wanaka gerekê ji ê derva ne çêtir be, bas ê Memo reng û rûyê wînakê ji derva çêtire". Mîr dibê: „Xebera teye, merivê binê e'rdê û ê ser rûyê e'rdê, gere rengê wan ne weke hev be". Rêdibin mîr û Bek'o diçin oxilme dikin binê bîrê. Ew lexema, ko Zînê çê kirîye, herîo tê ba Memo, dibînin. Meriv dik'e-vine, h'eyanî oda Zînê dertên. Mîr dixeyîde, bi Zînêra dibê: „Hew piştir, ti neçî ser devê bîrê. Erge ez se bikim, rojekê ti çuyî ser bîrê, ezê te bukujim". Rêdibe Zînê ji wê odê derdixe, dibe t'erefi bajêr, qesreke delal li wêderê didê, dibê: „Qîma min nayê, ji virva k'esek zêdeyî Bek'o pêştir, nan û avê Memo bidê, û xaytî li Memo bike". Memo ji wirê derdixin, dibin dixine zîndanê, ko çil rîma k'ûre. Bek'o her rîo nanekî ce, şor dibe dide, û xalyê bi serrîa bêjing dike.

Deh rîo dibihêre.

Zînê ji xoîra mitale dike, dibê, erge ko e cihabekê neşeyînim pey Qeret'ajdîn, wê Memo di binê bîrêda bimire. Rêdibe k'axezekî delal tîne, ji Qeret'ajdînîra dinivîse: „Bek'o û mîr Memo xistine binê zîndanê, nan û avê wînakê destê Bek'odane. Di wextekî zûda ûn gihîştine Memo - gihîştin, erke ûn negihîştinê, Memo di binê bîrêda bimire". Xulamekî k'eç'elok li ber destê Zînêda dişxule, dibê: „Ya k'eç'elok, were, vê mek'tû-ba hanê bive gelyê Beraza, bide Qeret'ajdîn û were. Çiqa malê dinyayê ti dixazî, ezê bidime te". K'eç'elok dibêje: „Na, xatûna min, erge tu sozekî bi mîra nedî, ez naçim". Zînê dibê: „Çi soz?" Dibê: „Erge tu soz bidî, ez herîme gelyê Beraza û bêm, carekê bême rûyê te, ezê herîm. Yanî na, ji hinga tê bira min h'eya vêga, ez t'im û daym jî feqîr bûme, ez bi wan p'erê, ko tu bidî min, xurt nabim. Ez naçime gelyê Beraza". Zînê dîna xo didê, ko wê Memo di binê bîrêda bimire, dibê: „Feyda nake". Di binê mek'tûbêda dinivîsîne: „Ko ji bona xatirê Memo, ez mecbûr bûme, min bi k'eç'elokîra soz daye, erge ko mek'tûbê bîne bide te û bê, ezê bihêlim ko carekê bê rûyê min. Yanî na, k'eç'elok mek'tûbê ne danî. T'emîna min li te, ku tu nehêlî k'eç'elok bi saxî ji wirva bifitile". Mek'tûbê tîne dide destê k'eç'elok, ji k'eç'elokîra dibêje: „Mek'tûbê zû bi-

ve, were, ezê bihêlim ko ti carekê bêy rûyê min". Gavê ko k'eç'elok mek't'ûbê hiltîne, ji k'êfa êdî nizane, çi bike. Dibê, ez heřim, bifitilim û bêm, ezê carekê heřime rûyê Zînê. Ji k'êfa, gavek li vir dixê, gavek li de-ra han.

Qonaxê sê-çar rōja, k'eç'elok rōj û de'nekî diçe geliyê Beraza, li ber Qeret'ajdîn disekine, mek't'ûbê di-de destê wî û p'ate davêje, li cîyê edebê dişekine. Qeret'ajdîn gavê mek't'ûbê dixuyne, ko Memê k'efiye tengayê, an ûnê bigîjinê, an ûn nagîjinê, li Ç'eko, E'rif û Bengîn gazî dike, dibê: „Ji xulamara bêjin, bira singê çadira hil kin, li t'i p'ere û malê dinyayê nebine xayî, em heřin, belkî bigîjinê Memo".

Radibin, Ç'eko, E'rif, t'evî xulama singê çadir û xêbeta hiltînin û bi rê dik'evin. Digîjine nepeniyekî. K'eç'elok peya bi wanara dimeşe ji k'êfêra. Gavê ko dik'eve bira Qeret'ajdîn h'al û h'ewalê k'eç'elok û Zînê, şûrê xo ji kalan dik'şîne, li stûyê k'eç'elok dixê, serê wî diçe bi aliyekîva dik'eve, gewdê wî bi aliyekîva, û bi rê dik'evin, diçin.

Zînê derk'etiye ser banê qesrê, ç'e'vê wênakê li rêye. Dirêne, ko t'oz û dûman ji biniyê beriyê rabû, dibê, hebe-t'inebe ev sûwarê hanekê ê Qeret'ajdînin.

Zînê dibêje: „Hatî xuyên bavê mine,
Jêra dibêjin Qeret'ajdîne,
Xuyê şûrê devhêşîne,
H'ebsiyê mala bavê min rēbenê
Ji h'ebî û zîndana dertîne".
Careke dinê dibê:
„Hatî muh'uba dilê mino,
Qeret'ajdînê sore,
Xuyê şûrê devbimore,
H'ebsiye mala bavê min
Ji h'ebî û zîndana dertîne,
Bi k'otek û cab zore".

H'eya Zînê k'ilama xo xilas dike Qeret'ajdîn û bi Ç'eko û E'rfo, birayê wî, Bengînva, t'evî xulam û xizmetk'arava digîjine Cizîrê. Dik'evine celda tîra dîwana mîr û dimeşin.

Mîr û Bek'o se dikin, ko Qeret'ajdîn hat. Herdu radibin serê xo di p'acêda derdixin, dirênin, ko Qeret'ajdîn şûrê xo winakê tazî destê wîna, sekiniye, dibê: „Îro ûnê xo têxine k'êderê? Bivine teyr, ber p'erê e'zmana k'evin, rōja îro ezê p'er û baskê we bişkênim". Mîr dibê: „Bek'o, încar?" Bek'o dibê: „Ya mîrê min, çi încar, alaqa min pê nek'etiye. Mi go, girtiyê xelkê big-

re, mi ne go, bigre û ber nede. Bi çî kul û h'ali jî he-
 be, ezê xo xilas bikim. Erge tu jî mîrekî jê hatîyî, ti
 jî xo xilas ke". Mîr t'i ç'ar nabîne, hîvî dike ji Bek'o,
 ko vê neqlê jî wîna xilas bike. Dike-nake, Bek'o dibê:
 „Şuxulê min pê nek'etîye". Cara paşî, p'irî mîr hîvî di-
 ke ji Bek'o, dibê: „Tu mi xilas kî?" Bek'o dibê: „Ya
 mîrê min, xilaskirina te gelek reh'ete. Erge ko tu soz
 bidî, tu Zînê bidî Memo, ezê vêga te xilas kim". Mîr di-
 bê: „Bek'o, bi soz, Zînê mi da Memo. Îzna mara wê,
 h'emû tiştê wê mi da destê te, ko tu herî Memo derxî,
 emê de'wata wenaka bi h'evt defa û h'evt zu'rna bikin".

Gavê ko mîr usa dibêje, Bek'o dibê: „Ya Qeret'aj-
 dîn, bîna xo fire bike, cîyê Memo ji ê min û te jî xoş-
 tire. Va mîr jî bi devê xo îzna mara Zînê da, ko em
 bidine Memo, încar çîma bîna xo teng dikî?"

Qeret'ajdîn jî ji xo'ra difikire, divê, kulek û derde-
 kî Memo hebû - Zînêye. Erge ko mîr Zînê bidê, ji xo
 t'u tişt namîne. H'emî tişt wê çê bibe. Dibê: „Bek'o, ba-
 şe!" Bek'o rādibe diçe oda Zînê, dibê: „Qeret'ajdîn ji
 gelîyê Beraza fitilî, birayê te mîr Zêydîn jî hate rayê.
 Rabe destek cilê adamaxlî xo bike, çil h'eb stiyokê
 Bota hilîne, he're ser devê birê, Memo ji binê birê der-
 xin, emê de'wata we vêga bikin".

Zînê rādibe destek cilê adamaxlî li xo dike, çil
 h'eb stiyokê Bota hiltîne diçine ser devê birê. Ji xo'ra
 dibine h'ewşik, yeko-yeko li dora birê disekinî li k'ê-
 leka hev û dinê.

Zînê dibê: „Muh'uba dilê mino, Memê dî Alane,
 Xweyê bavê mino, tê ji xo'ra birêne,
 Minê çil h'eb stiyokê Bota ji Memê xo'ra
 kirîye h'ewşî û sekane,
 Erge ez îro nemirim, ezê Memê xo bikim
 zavê mîr û h'akimê di Botane".

Memê dibêje: „Zînê, el wa nabî, qet wa nabî,
 Zavatiya h'akimê Bota li min û h'evtê bavê
 min h'eram bî".

Zînê dibêje: „Xwayê bavê mino, xo bigre,
 t'ifaq hatine serê mêrane,
 Erge îro e nemirim, ezê Memê xo bikim
 zavê mîrekê di Botane".

Memê dibêje: „Zînê ti ne hatî min berdî,
 Tê hatî, niç'ka rihê heye, tu bi derdî".

Dibê, gava şirît avîtine nava Memê min di
 binê birêda,
 Milîyak'etê devê rebê a'lemê, li binê birê
 silavek li Memê min hilbêz da.

H'eyanî Memê derdixin ser devê birê,
 Dûrî ji van dera, heja qîrîn û şîn û girîn
 k'ete çerd û p'erdê nava Cizîrêda.
 Zîné dibê: „Gelî xudanê xêra,
 ûnê rahêline tevr û bêra,
 ûnê Memê min bivine mezêlê şêra.
 Ya xudê û çil melekê,
 Çilî e'rdan û çilî e'zmanan,
 ûnê piştî Memê min min nehêlin h'eyanî
 de'nê di êvaran”.

T'emam giregirê Botan li wêderê dicivin.

Bengîn dibêje: „Muh'uba dilê mino, Memê Alane,
 Memo lao, dilê min p'i'r bi k'ine,
 H'eyfa minê nayê li te h'eyfê,
 P'o'r û rûyê dê-bavê te spine,
 Ji îro pêştir wê bimirin,
 T'ext û tacê Yemenê bexayî û bexudan
 wê bimîne”.

Bengîn rādibe, balçîqa şûrê xo dide e'rdê, serê
 şûr dide zikê xo, dibê: „Bila piştî Memo ez jî nemînim
 li dinîyayê”. Mîr Zêydîn, p'i'rî Zîné ko digrî, dibê: „Ya
 xua min, miradê te û Memo nebû, qe mitale neke, ezê
 yekî ji Memo çêtir te bidimê”. Dikin-nakin nikarin Zî-
 nê qayîl bikin.

Zîné nexoş dik'eve. Wê dibine malê, dixine nava
 cîyê wê. Du seh'et derbaz nabe, nifirê wê jî diqebilin,
 ew jî dimire. Hersêka t'irba wana çê dikin. T'irba Me-
 mo û Zîné li k'êleka hev çê dikin, ya Bengîn jî ji wa-
 naka başqe. Bi giregirê Botîva t'emam diçin ser meze-
 la, Memo û Zîné û Bengîn vedişêrin û dizvirin, têne
 malê.

Çend rō dik'eve wê navê. Rōjekê diwana mîr ge-
 rîyaye, dik'evine be'sa Memo û Zîné, dibêjin: „Ko tiş-
 tekî ji alê xudêda bû, bes me ne hişt miradê wana bi
 hev bive”. Bek'o dibê: „Na, ûn şaşin, gelî giregirê Bo-
 ta, t'i tiştê xudê t'evî vê meselê t'inebû. Ev şuxulekî
 şeyt'ani bû. Erge ko ûn bawar nakin, serê sibê wer-
 ne em heşin, t'irba Memo u Zîné vekin, erge ko ne
 nav di p'aşla hevda bin, ûn zanibin, h'emî tiştê min
 derewe”. T'emam dibên: „Bek'o, başe”.

Bek'o êvarê diçe t'irba Memê û Zîné vedike, her-
 duka dibe dike yek t'irbekê, destê wana datîne ser
 stuyê hev. T'irba wan careke din dadike, û dizvirê tê
 malê. Ji xo'ra dibêje: „Mîn wana bi destê xo bir ba
 hev, ewê îcâr jî ji t'irbê rabin, heşin her yekê t'irba

xo? Bawar nake Bek'o, ko bive sibe, bêne ser t'irba Memo û Zînê, xebera Bek'o r̄ast derê.

Serê sibê r̄adibin t'emam giregirê Bota, Bek'o jî wanra, diçine ser t'irba Memo û Zînê. Qeret'ajdîn çûwe ser r̄av û nêç'îrê. Dizvirê ji r̄av û nêç'îrê, dibê: "Ya stîyê, k'î mirîye dîsa, ko a'lem ze'fe li ser t'irba?" Stîyê dibêje: "Çi k'î mirîye, Memo û Zînê mirine jî, ji Bek'o xilas nabin". Qeret'ajdîn dibê: "Na, na?" Stîyê dibê: "Belê!" Qeret'ajdîn ji hespê peya nabe, r̄ast tê ser t'irba, şûrê xo dik'şîne, dirêjî Bek'o dike. Mîr dibê: "Qeret'ajdîn, va me Memo û Zînê derxistîye ji t'irbê wan, emê dîsa wanaka her yekê t'irba wanda veşêrin, qarişî Bek'o nebe, Bek'o h'eyfe. Çendî welat zî-naye, hew çend aşê me pê bi fitil û baye". Qeret'ajdîn dibê: "Na, mirê min, çi tiştê Bek'o heya vêga kirîye, bese". Şûrek li serê Bek'o dixê, dike du cîya, gewdê wî li alîyekî dik'êve, serê wî li alîyekî. Tê ser t'irba, nava a'lemê careke di Memo û Zînê her yekê dixê t'irba wan, niqitek ji xwîna Bek'o ji devê şûrê wîyna dîniqite navbera Memo û Zînê, dibe dirîyeke r̄es di navbera herdukada. Çiqas sal ko wê dirîyê dibîrîn, careke dinê şîn dibe.

T'emamê giregirê Bota, ko Memê û Zînê careke din vedişêrin û Bek'o, dizvirîn têne malê.

4. Sîyabendê Silvî û Xecê

Hebû, qe ji xudê mestir t'inebû, Ah'med û Mih'emed birayê hev bûn. Jina Ah'med bi za'ro bû. Şeş mehê wê qedîyan, Ah'med mir. Divê, neh meh û neh r̄ojê wê qedîyan, xudê ku'nek dayê, navê wî danîne Sîyabend.

Du salê ku'rik qedîyan, hûn xweş, dîya ku'rik jî mir. Încâ hingê apê wî, jinapa wî ze'f ji wî h'iz dikin. Jinapa wî wî di p'êsrîra xweda k'işand, go: "Ev ji mirî bû ku'".

Divê, gundê silvî sed û pêncî mal bû, go, gundîya go, em k'î bikine mixtarê gund, k'î nekine mixtar, go kesek ji Mih'emed di dînyêda t'ineye, zilamekî feqîre, p'îr bi r̄e'me, emê wî jî xwe'ra bikine mixtarê gund. Wî kirine mixtar. Ew qedrê gundîya p'îr zane, gundî jî qedrê wî zanin.

Sîyabend ku'nekî ze'f delal bû, lê e'mrê xudêda serê wî gu'rî bû û navê wî danîn Gu'rî.

Dibê, e'mrê Gu'rî bû donzde salî, Gu'rî û za'roka diçine bêndera û ji xwe'ra dileyîzin. Gu'rî her şiqamekê li za'roka dide, sawa xwe xistîye ser za'rokê gund.

Çiqas zaṛok ç'e'v pê Guṛî dik'evin, ditirsin û ji tirsawî dilerizin. Guṛî gote wanaka: „Gelî zaṛoka!” Go: „Ha”. Go: „Apê min Mih'emed, mixtarê bavê weye, ez jî mixtarê weme. Ji İro pêva, em çîqa derêne çolê, yek ji we destewala neyê, ji hêka, ji mirîşk ûnê binin. Emê li çolê bipijînin, bixun, k'êfa xwe bikin, dinîya çawa çûye bila usa herê”. Zaṛok jê tirsîyan, ne hêk bi gundîyava hiştin, ne mirîşk. Dîya wan, bavê wan bi wanva h'isîyan, ku ev hêk û ev mirîşk bi k'urve diçin, digijine k'ê.

Rojekê ji Rojê xudê, gundî t'ev çûne oda apê wî û giliyê Guṛî li ba apê Guṛî kirin. Go: „Ya k'îya, ha di destê te û kuṛê teda îdare nabe. Eger ûn ha bikin, emê te ji mixtarî derînin. Tu mixtarê meyî, derd û bela em t'ev didine te, İja çî heqê birazîyê te heye, ko ha li serê zaṛokê me dike, ne hêk meva hiştîye, ne mirîşk meva hiştîye. Tu wî ji gund derînin, derîne, ku tu derneyînî, emê vêga te ji mixtarîyê derînin”. Dibê, apê Guṛî dibê: „Welle; ez bi mesela Guṛî ne h'esîyame, eger, bîra, Guṛî ko ha be, welle, Guṛî hew pêva li mala min nan û av nexar. Ezê Guṛî ji xênî derînim”.

Ëvarê gote Guṛî, go: „Lao, - şiqamek jî li Guṛî da, go, - destê min naçê, ez te bikujim, bes ez gundekî bi te nadim. Tu di mala mida hew pêva nan û av naxû, ji xênîyê min derê”. Guṛî dev ji xênî berda û ji xweṛa t'erkêserî derva bû, çû. T'i micala Guṛî t'une. Guṛî çû ji xweṛa kevir anîn, ji xweṛa xênîkekî li ber sergoyê rêxê çê kir. Di xênîkê xweda serê xwe datîne, radizê û mitale dike.

Rojekê bahare, e'wra kire gîre-gîr, birûskê li dara ç'inarê da, dara ç'inarê ji qurmêva rakir, t'oz û dûman ji qurma darê hilat. Bi e'mrê xudê, şîşa birûskê di darêda sekînî. Guṛî ji xênîkê xwe derk'et, çû ser darê sekînî, destê xwe avîte şîşê, şîş bi destê wîva hat, go: „Ezê çûm, bivime ba h'edada, ji xweṛa k'êrkekê çê kim, tiştêkê ji berê ma, ezê li çîma devê¹ xim, çîma devê bila bive mert'ala min, k'êrik jî bila bive şûrê min”.

Guṛî çû bal h'edad, ji xweṛa k'êrkekê çê kir, tiştê ko ji berê ma, li çîma devê da, anî li ber serê xwe danî, go: „Ko rojek zaṛok bi ser mîva bîn, ezê zanîbim ev şûrê mine, ev mert'ala mine”. Ewî çîma devê li ber serê xwe danî, mie'fîza rih'ê xwe kir, zanî, ko gundî t'ev neyarê wîne.

Dibê, Guṛî birçîye û lawaze², k'esek rē'mê lê nake. Gundî dibên: „Xudêyo, rojekê berî rojekê Guṛî bîmire, ko em ji Guṛî xilas bin”.

Rojekê jina gavan, gavanê gund yê sed û pêncî malî nanê gavanîyê daye hev û dinê, tûrê wê li milê wêye, e'lbekêk jî t'ije mehir³ bi destê wêye, di ber Gurîda bihirî û meşîya. Dibê, Gurî go: „Rîsqê ha hê bi ser mida nehatiye. Ezê bikime gazî, eger re'm dilê wêda hebe, ewê hine nan bide min, eger re'm dilê wêda t'inebe jî, ezê binhêrim xudê çî rîsqê min dişîne".

Gurî go: „Herê-lê, jingavanê, dilê
 min li-bêye,
 Bila t êk'evê dilê te re'ma xudêye,
 Tu bide min hinek nanê tûrê,
 mehîra e'lbêye,
 Ez ji birçîna mirim, îro şeş roja li ser
 sergoyê r êxêye".

Wî, wî, wî, Gurîkayê mi bî.
 Jina gavan dibê: „Herê lo-lo, lo-lo,
 Lo-lo Gurîyo, dilê min li-bêye,
 Mês û k'êşê dora serê te, rîya min nakin,
 ko ez herîme malêye,
 Tu vêga bimirî ser sergoyê r êxêye,
 Te te'm nekir nanê gavanîyê, mehîra e'lbêye".
 Wî, wî, wî Gurîkayê mi bî.

Gurî bînaye r ecilbeytî li xeybêye,
 Bînaye melkemotê kulêye,
 Gurî hêdîka r abû ji wêye,
 Go: „Bi we'danîya xudê, ez încâ zanim,
 qîsmet k'etîye darê zorêye".

Gurî destekî avîte çîma devêye,
 Destekî avîte p'êsîra jingavanêye,
 H'eta xudê birî⁴ da Gurî, çîmeke devê
 giwaştâ nawqê⁵ jingavanêye.

Jingavan, weke me'sîyê derman k'etî,
 lop'ijî li e'rdêye,

Wî, wî, wî, Gurîkayê mi bî.
 Gurî hêdî rahişte tûrê nanê û mehîra
 e'lbêye,

Anî, danî ser sergoyê r êxêye.

T'êr xar, go: „Ya r êbbî, şikir ji ba xudêye,
 Xudêyo, ez qurbana te bûmo, tiştê min
 kiriye, k'esî li dinîyayê nekirîye,
 Ez zanim, vêga ç'e've zarokeyê wê
 qerîmîne li rêye,

Ezê r abîm r ahêjime destê wêye,

Wê bivime nava cîyê wêye,

Gazî zarokeyê kim, nanê wan û mehîra
 wan daynime berêye,

Belkî xêra min û gunê min li berhevda
derêye".
Wî, wî, wî, Guṛîkayê mi bî.

Guṛî rābû, rāhişte destê wê, wê bire malê, xiste
nav ciyê wê. Zarok civandin, nan û mehîr danî ber
wan, neh, deh nan jî ji xweṛa hiştîye ba xwe. Wê bir,
danî nav ciyê wê, p'arsûkî ji p'arsûyê wê şkestîye.
Dibe zarîna jinikê, zarîna wê diçe ba e'rşê xudêye.
Gava jinikê zarîn kir, zarokê wê lê civiyan.

Guṛî, divê, mehîra e'lbê, nan danî ber
zarokê wêye,
Xatir ji wan xwest û hat ser sergoyê
rêxêye.

Efendimê xweṛa bêjim, tarî k'etîye e'rdê, dewar ha-
tine malê. Dewar çûne malê, gavan jî çû mala xwe. Di-
vê, gavan bala xwe dayê, ko jina wî dike zarîn. Got,
evaya bû mûxûrb, jinikê nan nedaye hev, zarok birqî-
ne li malê. Gavan rāhişte darê xwe, çû li ser ciyê ji-
na xwe sekinî, bi dara jina xwe da, got: "Te hê nanê
gavanîyê ne daye hev?" Jinik giriya, go: "Derd û kulê
Guṛî ne bese, hê lédana te jî zêde bar, p'arsûyê min
şkestîye". Go: "Kî p'arsûyê te şkêndîye?". Go: "Gu-
ṛî şkêndîye". Go: "Înca ez hew diçime ber dewara.
Heger ew ji bavê xwene, ew heqê xwe nadine min".
Gavan qe dey nekir, di dilê xweda hişt û rāza.

Serê sibê, her k'esek ji kêfa xweṛa ç'êlekê xwe
didoşe û dewarê xwe berdan. Dewar t'ev çûn k'etine
bahana apê wî. Guṛî bala xwe da dewar, t'ev k'etine
bahana apê wî. Bahare, ce şîr dike û k'îjan dewara
dertê, xwe lê digre û diçe navê û diç'êre. Dewarê
gund t'ev k'etine bahana apê Guṛî. Guṛî rābû ji p'îya
û sekinî, k'eda apê wiya di dilê wîda p'îr şîrine.

Guṛî go: "Herê-lo, herê-lo, herê-lo,
Herê garanê, dilê min dibêye,
Ev ceyê bêxweyî û bêxudan ji weṛa
li k'uêderê, li vêderêye".
Guṛî rāhişte k'êrikêye, çîma devêye,
Û dirêjkire nava garanêye,
K'îja ç'êleka ku digîje, k'êrkê li zikê
wê dide, h'ûrê wê berdide e'rdêye,
Guhanê wan jê dike, yek ç'êlekeke sax
û silameti naçe malêye,
Zêdeyî noginekê û conegekî nefillî ji vé
garanêye.

Guṛî dibeze li pey conegayî û pey vê
noginêye.

Apê Guṛî bi Guṛî dih'ese, rādhêje darê xwe û tê
gazi Guṛî dike, dibê:

"Guṛî lao, ev te çi kiriye li rû-hevata
dinêye?"

Guṛî dibêje: „Apo, bi we'daniya xudê,
ez weke ku westiyam pey vî conegayî
û li pey vê noginêye,

Ez ne westiyame li pey vê garanêye.

Dibê, Apo, bila ev conega û ev nogina
hanê ji weṛa sax biminin, sala we
biqede ê conega bazde ser noginêye,

Wê nogin bizê, mastê wê çiqqa hebe li
dinêye, hewqa av berdine serêye,

Dewê xwe li hev p'ara vekin, belkî xêra
min û gunê min jî di berhevda derêye".

Apê Guṛî vedigerê malêye,

Êvarê gundi t'emam diçine odêye,

Dibêjine apê Guṛî: „Tê destûra kuştina
Guṛî bidî, ku tu destûra Guṛî nedî, emê
te û Guṛî bi ser hevda bikujin vêderêye".

Apê Guṛî dibê: „Ez ze'f ji Guṛî e'ciz bûme, kuştina
Guṛî li we h'elal be. K'î Guṛî bikuje, bila hinek xû-
na Guṛî binin ez jî vexum". Încâ gundi dibên:

"Wey Guṛî, wey Guṛî",
Her k'eseke serê Guṛî li xwe birî".

Gundi vegeṛiyane malê. Ê ko şûrê xwe danî
ber serê xwe, ê ko darê xwe danî ber serê xwe, ê ko
baltê xwe danî ber serê xwe. H'eta serê sibê xew bi
ç'e'vê kesî nak'eve. Serê sibê, bi zerayê tavêra her
kes ji mala xwe derk'et. Sed û pêncî xortê silvanîya
li hev civîyan û bi ser xênîkê Guṛîva girtin. Guṛî rā-
bû ji p'îya bi wan h'isiya, gazi kir, go:

Herê-lo, herê-lo, lo-lo, herê lo-lo,

Gelî xortan, hege ûn diçine de'watêye,

Ez gurê tirşik û savarêye,

Heger ûn diçine şerê fêriz û p'elewanîyêye,

Ezê jî derême serê girekî bilind,

binêrim li şerê mêrê çêye".

Ê di p'êşiya wanda deh ç'êlekê wî hatibûne kuş-
tin, kezeba wî ze'f şewitiye, gazi kir go:

„Herê Gurîo lao, lo-lo, lo dilê min li-bêye,
Em naçine k'êf û de'watêye,
Em naçine şer û şer qeyit'alêye,
Bi qewata xudê, h'eta seh'etekêye
Emê bi serê te bileyizin bi gogêye".⁷

Gurî rabû ji p'êye,
Gurî bîna melkemoî kulêye,
Gurî bîna ricilbeytê li xeybêye,
Gurî rahişte çîma devêye,
Go: „Ya allah, ya xudêye”,
Gurî vegeşiya nava vî sed û pêncî xortê
hanêye.
Dighîje k'îjanî, çîmeke devê diguvêşe
newqêye.

H'eta seh'etekêye,
Sed û pêncî xortê silivaniya raxiste
e'rdêye,
Kire hevalê gařanêye.
Bû şîn û bû girîn, k'ete nava dê û bavêye.
Gurî rahişte lingê wan k'işande ser
sergoyê rêxêye,

Go: „Her şev ûn mêvanê apê min bûn,
Înca ûn mêvanê minin li vêderêye”.
Şeş røjê wan qedîya li ser sergoyê rêxêye,
Gurî go: „Xudêyo, qurbana te bûmo,
bila dê û bavê wan bên wan bibine
malêye,

Bila wan bişon, k'efenê wan li wan kin,
wan têxine qebrêye,
Belkî xêra min, gunê mi ji berhevda derêye”.
Her k'esekê hat, rahişte termê⁸ xwe,
bire malêye,
Laşê wan şuştin, wan xistine qebrêye.

Xortekî bi dergistî hebûye,
Li gundekî başqe bûye,
Dibihîze, ev tiştê ha hatiye serê gundê
silivaniyêye,
Li mih'îna xwe sûwar dibe, der tê ji malêye,
Tê gundê silivaniyêye,
Ber derê mala xezûrê xwe disekine, dibê:
„Ev çi qewimiye li vêderêye?
Dibê, ji mîra bêjin, binê Gurî li k'uêderêye”.

Li mih'îneke kih'êl sûware, gulik û
 gulebendê wê digihîjine e'rdêye,
 Rimeke çil movik pêraye,
 Şûrê wî eliqandîye li k'êleka mih'înêye,
 Mert'aleke sore, rengî li milê wîye,
 Bala xwe dayê, ku Guñî xuya dike ser
 kevirekî li wêderêye.
 Cilê Guñî qetîyaîne, p'êxase, serqote,
 ji xweşa serê xwe dixurîne li ber
 tûrêjê tavêye,
 Haya Guñî t'une ji bayê felekêye.
 Ev xortê bi dergistî, berê mih'înê dide ser
 Guñî û pe'niyê dide mih'înêye.
 Dergistîya wî lê kire gazî, go:
 „Herê xorto, ew Guñîkayê ku mi dîtî,
 Hêjaye h'ezar û h'evsid e'gîtî,
 Ku tu hefî, hew pêva te dergistîya xwe
 bi ç'e'vê xwe neditî".
 Gava dengê dergistîya wî k'ete guhê wî,
 hêja pe'nî da hespêye,
 Çû sekinî bi ser pišta Guñî, serê rîmê
 xiste nava piştêye,
 Guñî serê xwe hilda, ku çi, sûwarekî bi
 xezeb hatiye vêderêye,
 Guñî ji nişkava rābû ji p'êye,
 Destekî avîte çîma devêye,
 Destê dinê avîte serê rîmêye,
 H'eta xudê birî da Guñî, çîmeke devê
 guvaşte newqêye,
 Xortê bi dergistî go, quñ, û k'ete e'rdêye,
 Bînayê me'sîyê derîyan k'etî lopijî li e'rdêye.
 Guñî rāhişte dezgîna hespêye,
 Cilê wî li xwe kir, şûrê wî girêda, mert'al
 jê stand, rîm hilanî, sūwar bû li hespêye,
 Guñî weşekê bi sūwarî diçe û têye,
 Hat sekinî li ser pišta xortê bi dergistî,
 serê rîmê xiste piştêye,
 Go: „Bêje, ev cil pîrozî û bimbarîk bin li
 wê bejnê, li wê balêye".
 Xortê bi dergistî, go: „Ew cil, ew mih'în,
 ew şûr, ew rîm ancax babetê wê bejnêye".
 Xortê bi dergistî go: „Guñî, ev ç'iyayê
 ha çîqa li k'êşe,
 Xeberê dergistîya mi li min hatne p'êşe,
 Ev p'arsûyê min çîqa ji ber çîma devê dêşe".
 Guñî go: „Lao, tu bi dergistîyî, de rābe
 ser xwe, cilê xwe li xwe ke, rîm û
 şûrê xwe girêde, li mih'îna xwe sūarê,
 berê xwe bide heñe malêye,

Dergistîya te li te pîrozk be, belkî xêra
 min û gunê mi jî di ber hevda derêye".
 Xortê bi dergistî rabû, cilê xwe li xwe kir,
 şûr û mert'alê xwe hilanî, sûwar bû li
 mih'inê, go: „Gurî, e li bextê te xudêye,
 Xezurê min gotîye, tu Gurî bi saxî binî
 li vêderêye,
 Ezê dergistîya te li te mar kim bê heq,
 bê qelen li rûyê dinêye,
 De, rahêje dezgîna mih'inêye,
 Em berê xwe bidine malêye",
 Gurî go: „Ezê rahêjime dezgîna mih'inêye,
 Lao, belkî xêra min û gunê mi jî di
 ber hevda derêye".

Gurî rabû rahîste dezgîna mih'inêye,
 Berê xwe dan û çûne malêye,
 E'lema silivana derk'ete h'afêye,
 Her k'esekê rahîste darê xwe, hatine
 pêşîyêye,
 Dibên: „Emê Gurî bikujin, h'eyfa xwe hilînin
 ji e'rdêye".
 Gava li Gurî k'om bûn, apê Gurî seh
 kir, rahîste deste conî û hatêye,
 Go: „Ezê Gurî bikujim li h'afa xelqêye",
 Jinapa Gurî derk'et û li pey apê Gurî têye,
 Dezgîna mih'inê filitî, xortê bi dergistî
 revîya, û berê xwe da malêye,
 Apê Gurî gihîste Gurî, mêrk'utekî guvaşte
 piştêye,
 Jinapa Gurî gote apê Gurî, go: „Bi xudanê
 sev û rojêye,
 Ku tu încâ destê xwe bidî Gurî, ez jinanyê
 ji te'ra nakim li malêye,
 Xelk dibêje, xudêyo, ko birazîyekî meriv
 mêrxas hebe, ko meriv karibe he're
 nava xelkêye".
 Gurî filitî ji destê a'lemê û apêye,
 Berê xwe da xênîkê xwe, ser sergoyê
 rêxêye.

Sibe li hazira bû, li Gurî jî da zerayê tavêye,
 De h'eb cotarî cotê xwe girêdan,
 derk'etin ji malêye,
 K'etine ber xênîkê Gurî, li ser devê rêye,
 Herdu cotariya ji hev'ra got: „Tirsa Gurî
 ji dilê me dernayê, h'eta em sax bin li
 dinêye".

Gurî^â r̄abû sekinî^â ji p'êye,
 Gurî^â go: „Herê lo-lo, lo cotarîno,
 Bila t̄ek'êve dilê we r̄e'ma xudêye,
 Ez te'zîme, ez p'êxasim, ez serqotim li
 vêderêye,
 Yek bidine min kiras, yek bidine min derpi,
 yek bidine min gore, yek bidine min
 k'um, yek bidine min kevnik, ezê xatira
 ji we bixazim, hew pêva ûn min navînin
 li vêderêye".
 Ev cotariyê^â ha, cilê xwe ji xwe dikin, didine
 Gurî^â, Gurî^â cila li xwe dike, xatira ji wan
 dixaze, berê xwe dide walatê xerb û
 xulbetêye.

Berî-berîstan, çol û çolistan,
 Serê Gurî^â hêja wê t̄ek'êve şer û qewxê
 giran.

Gurî^â meşîya, bi serê r̄ê k'et,
 Hate ç'iyayê Sibhandaxêda ji xwera bihirî,
 H'esen-axa li devê derê qesra xwe,
 li ser k'ursî rûniştiye,
 Çil xulam li dora wiye,
 Bala xwe da Gurî^â û meşa Gurî^â, k'esî
 zilam wsa li dinyayê jê hati û çeleng
 nedîtiye.

Gazî xulamekî xwe kiriye,
 Go: „Herin, bêjne vî peyayî, bila bê,
 binê halê wî bi çîye".

Xulam hat, gazî Gurî^â kiriye,
 Gurî^â hat ba H'esen-axa sekiniye,
 H'esen-axa jêra go: „Xorto, aqilê min
 gelekî te girtiye,
 Şuxulê xwe ji mîra bêje, binê şuxulê te bi
 çî t'erziye".

Go: „Çi şuxulê xo tu bêjî, ew şuxul
 bi mi dibe û mi dîtiye".

Go: „Lao, hedadî bi te dibe?"

Go: „Na!"

Go: „Seferçî bi te dibe?"

Go: „Na!"

Go: „Xerati bi te dibe?"

Go: „Na!"

Go: „Lao, tu dibêjî, çî şuxulê hebe,
 bi mi dibe".

Go: „Erê, çî tiştê, ku tu bêjî, bi mi dibe".

Go: „Gavanî bi te dibe?"

Go: „Na!"

Go: „Golikvanî bi te dibe?”

Go: „Na!”

Go: „Qazvanî bi te dibe?”

Go: „Na!”

Go: „Ê, lao, ê tu dibêjî, h'emî şuxul
bi mi dibe,

K'a tu şuxulê xwe bêje, binê bi te dibe?”

Go: „Ezê şuxulê xwe bêjim,

Ev çil xulamê te bila şada bin,

Tê mi bibî berberxanê, berber bikî,

Tê mi bibî h'emamê, h'emamiş bikî,

Tê mi bibî ser t'erzî, taximekî, weke

cilê ê xwe, li mi bikî,

Tê oda min başqe bikî,

Tê t'extekî ji mi ra vegri,

Doşeka min bila ji p'irtikê qaz û qulinga bî,

Balgî û nazbalgî li ber p'ala mi bin.

Û qawaçiyê te gava qawê bigerînin,

Gawa e'wil bila ji mi ra bine,

Hingê bédil mane,

T'i k'es jî bi dilê min û te jî nizane,

Bes, sozekî minî dinê heye,

Dinîyaye, tu ji mi ra bêjî, quzilqurt,

Ezê bêjim, li ser dilê te girt?

Tu rahêjî dar, ezê rahêjime kevir. Ege tu nikarî ber barê min rabî bi vî havayî, ezê bi oxra xwe ra herim". H'esen-aşa dibê: „Lao, k'esî ev tişt bi k'esî ra nekiriye, lê wellehî, ezê bi te ra bikim". H'esen-aşa wî bire berberxanê, serê wî çê kir, wî bire h'emamê, h'emamiş kir, taximekî cilê weke ê xwe jê ra çê kir, van cila lê kir, oda wî başqe kir, t'extekî di odê da jê ra danî. Qawaçî qawê gerand, qawa e'wil jê ra dibin. Dibê, rojekê ji rojê xwedê, Gurî li devê derê qesrê, li ser k'ursî rûniştîye, bala xwe dayê Gulp'eriyê qîza H'esen-aşa, binaye hîva çarde şevî, avê ko dixo, di gerdena wê da xuya dike. Tu t'ilîpantkê li e'niya wê dixî, h'etanî binê pe'niya wê reş û şîn dive. Bîna p'elekî berfa serê ç'îya sor û spî dike,

Dilê Gurî bi h'ezar dilî dik'evêye,

Dibê misîné avê bi destê Gulp'eriyêye,

Gulp'erî tê ser kanîyêye,

Misîn dadigre, berê xwe dide tê malêye.

Gurî dibê, ezê dengekî lê bikime gaziye,

Eger av da min - dilê wê gelekî mi divêye.

Go: „Herê-lê, herê-lê Gulp'eriyê, dilê min

li bêye,

Bide min t'asek ava kanîyêye,
Ez gelekî t'îme li berrojê odêye,
Bila têk'eva dilê te rē'ma xudêye".
Gulp'erîyê dibê: „Herê-lo, herê-lo Gurîyo,
Mêş û k'êşê dora serê te rîya min nakin,
ez hefîme malêye".

Gurî hêdî rādibe ji p'êye,
Destê ç'epê davêje p'êsîra Gulp'erîyêye,
Destê rāstê davêje çîma devêye,
H'eta xudê birî dide, Gurî çîmeke devê
diguwêşe newqêye,
Gulp'erî, bîna me'sîyê derman dayî,
dip'erpîte li e'rdêye.

Qîjîna wê dik'eva guhê dê û bavêye,
Bavê wê xo berdide ji qesrêye,
H'eta xudê birî dide, sîlekê li rûyê Gurî
dide li berrojê odêye.
Gurî dibê: „Ev yek bûye, bila nebe didoye,
Ev sîle boy xatirê vê malêye".

Gurî me'dê xwe dike, tê ji xweîra disekine
li odêye,
H'esen-axa gazî dike: „Qaweçî lao,
Tu bes qawê bibî ji Gurîra, h'eta tu nedî
alê odêye".

Deng diçe Gurî, ko H'esen-axa çî dibêye.
H'eta mehekêye qaweçî qawe nebir ji
Gurîra alê odêye.

Gurî go: „Herê lao, lo qaweçîyo lao,
Qê nayê bîra te, roja berrojê odêye?
Min û H'esen-axa me bazaîra xwe kir li
nava xelkêye".

Gurî rahişte çîma devêye,
H'eta xudê birî da Gurî, Gurî çîmeke devê
guwāste t'extika e'nîyêye,
Xûn û qawe t'ev û hevî dinê bû, vegerîya
li ser axêye.

H'esen-axa gote qaweçî, go: „Lao, li îro
pêda qawê jêra bibe alê odêye".

Go, rojekê ji roja xudêye,
Xumîn û nalîna bazîrgan k'ete ç'îyêye,
Gurî go: „Qaweçîyo lao, were vêderêye,
Ev çî xumîn û nalîne, deng têye?"
Qaweçî go: „Ev xumîn û nalîna hanê
başbazîrganê dewletêye".

Go: „De rābe, Deybilqîran, hespê H'esen-axa,
ji mîra derîne ji t'ewlxanêye,

Zînekî Erzerûmî bi h'evt tenga bişidîne
 li serêye".
 Qawecî Deybilqîran dertîne ji t'ewlêye,
 Zînekî Erzerûmî bi h'evt tenga dişidîne
 li serêye,
 Gurî xo bi p'alewanî girê dide, çîma xweye
 devê û k'êra xwe hiltîne, peya dibe ji
 odêye.
 Lingê xwe dike fik'êbê, diqulibe ser piştêye,
 Dibê: „Qawecîyo lao, de bide pêşiyêye".
 Qawecî dik'eve pêşiyê, diçine ser cedêye,
 Gurî peya dibe ji hespêye,
 Destê qawecî girê dide li darêye,
 Dibê: „Lao, hege ez hatime kuştin, tu jî
 bimire li vêderêye,
 Ege neyême kuştin, ez û te emê bi hevra
 vegevine malêye".

Gurî diçe ser devê cedê disekine,
 K'îjan qant'îra tê, disekine, nahêle
 bibihêre ser rêye.
 Dibê, başbazirganê dewletê sûwarê
 E'lebacaxî şêye,
 Başbazirgan tê, disekine li pêşiyêye,
 Dibîne, ko sûwarekî xezeb sekiniye
 li ser devê rêye,
 Dibê: „Herê sûwaro, lo-lo, lo,
 Eger tu hatî bexşîşa rêye,
 Ezê bidime te qant'îra paşî, qant'îra pêşî,
 qant'îra ort'êye
 Serbarê wan mal û zeynetê dinêye".
 Gurî dibê: „Herê başbazirgano, lo-lo, lo,
 Ez u tu, emê hene serê du gira,
 Emê bi hevra bizûrin, weka du gura,
 Emê bazirganîya te li hev p'ara vekin,
 weka du bira,
 Ez birayê teyî mezin, tuyê di serrâ bidî
 donzdeh de'şê qant'îra".
 Dibê, başbazirgan bînaye melkemotê kulêye,
 Bînaye rêcilbeytê li xeybêye,
 Ew û Gurî di ber hevda bi sûwar diçin
 û têye,
 Gurî jê stand k'êleka hespêye,
 H'eta xudê birî dayê, çîmeke devê
 guwaşte nawqêye,
 Başbazirgan ji ser piştê hespê k'ete e'rdêye.
 Gurî peya bû serêye,
 Serê wî jêkir bi k'êrkêye,

Karwançiya h'emî gihîstande li hev û dinêye.
 Go: „Geli karwançiya, lao,
 Herk'eseke du qant'ira t'evî bara ji xwe ra
 hilinî ji navêye".
 Karwançiya go: „Vaye, başk'at'ibê wî bi
 me raye".
 Başk'at'ibê wî ji Guñira destê xwe danî
 ser hev û dinêye,
 Go: „Tu min nekuji, ezê sozekî bi te ra bidim,
 bi sozê xudêye,
 Gava tu bizewici, dik'ana min li bajarê
 Elcewazêye,
 Mesrefa de'wata te, ezê ji te ra bidim
 ji dik'anêye".
 K'axazekî dinivîsîne, dide destê Guñi,
 dixê cêbêye,
 Bazirganiya xwe t'evî hev û dinê dike,
 dajo, berê xwe dide malêye.
 Qaweçî vedike ji darêye,
 Qaweçî sûwar dibe li hespê başbazirganê
 salêye,
 Berê qant'ira t'ev didine h'ewşa H'esen-axêye.
 H'esen-axa dinhêre, ko çi e'cêb çê bû li
 dinêye,
 Ziravê wî qetiya, simbêlê wî melûl bûn,
 serê simbêla k'ete ser lêvêye.

Siyabend peya bû ji hespêye,
 Hat sekini li odêye.
 H'esen-axa gazi aqilmendê xwe kir, civand
 li malêye.
 Go: „Gereke em malê xwe bar kin ji
 vederêye,
 Tiştê, ko evî kirîye, hêja min neditiye
 li dinêye".
 Aqilmend jêra go: „Gulp'eriye jêra
 bişeyne balêye,
 Eger dilê wî bigre Gulp'eriye,
 Ê bibe ze've te, serê te wê reh'et bibe
 li malêye".
 H'esen-axa gazi kir Gulp'eriye,
 Go: „Rabe, xemla xwe li xwe ke, he re odêye,
 Em binhêrin çi wê çê bibe li vederêye".
 Gulp'eriye xemla xwe li xwe dike,
 Lingê xwe li şim û me'sê zêrin dike,
 Hêdî-hêdî dimeşe devê deriyê odêye,
 Gazi dike: „Herê Siyabendo, dilê min
 li-bêye,

K'erem bike, veke derîyê odêye,
 Çawa dilê te mi divêye,
 Dibê, mi jî wisa te divêye,
 Ez u te, emê têt'evine k'êf û h'enekê
 di dinêye".
 Sîyabend divê: „Herê lê, lê, lê, dilê
 min lîyane,
 Bila bavê te ji xweṛa neke xem û xîyalane,
 Bes, încâ ez û te xuişk û birane".
 Dengê Sîyabend dik'eve guhê H'esen-axêye,
 Gulp'erîyê vedgerê alîyê malêye,
 Dibê: „Încâ xilasîya me t'ine ji destê
 vî zalimî li ç'îyayê Sibh'andaxêye".
 Sîyabend gazî dike: „Qaweçî lao, were
 vêderêye,
 Mi îsev xewnek diye,
 Ez û Qeregêt'ranê salê, me hev di
 xewnêda diye,
 Me destê biratîyê bi hev xistîye,
 Herê bêje H'esen-axa, du tišta ez jê
 dixazim;
 Hespê başbazîrgan - malê mine,
 Hespê wî jî - bexşîşa mine,
 Heryekê du destê cila wê ji meṛa çê ke,
 Heryekê xurcezînek ji meṛa hazir bike,
 Xurcê zîna wê ji meṛa t'ije zêr bike,
 Nan û avê xwe wê li min h'elal bike,
 Ezê xatira jê bixazim, herîme ji vêderêye".
 Qaweçî diçe dibêje: „H'esen-axa, bi vî
 qewlê hanêye".
 H'esen-axa divê: „Ya ṛebbî, şikir, ko em
 jê xilas bûn bi vî hawê hanêye".
 Zu hespê xwe dertîne ji xamêye,
 Herdu hespa hazir dike li h'ewşêye,
 Her hespekê xurcezînekê t'ije zêr dike,
 datîne serêye,
 Heryekê du dest cil dixê devê xurckêye.
 Sîyabend cilê xwe li xwe dike, tê nava
 civatêye,
 Diçe destê H'esen-axa, xatira dixaze
 ji alê odêye,
 Peya dibe ji odêye,
 Sûwar dibe Deybilqîran, E'lebacaxî şê
 destk'êş dike û dertêye,
 Berê xwe dide oṁîrê, pišta xwe dide li
 felekêye.
 Berî û berîstan, çol û çolistan,
 Serê Sîyabendê Silivî hêja wê têt'eve şer
 û deqê giran.

Dibê, rojekê ji rojê xudêye,
Berfekê niv mêtroyî girtîye rûyê e'rdêye,
Siyabend dinhêre, reşayî li ber ç'e'vê wî
xuya dike, û dimeşe û têye,
Nêzik bû alê odêye,
Bala xo dayê, ko yekî kire fikîne,
Ç'e'vê xwe digêrîne, k'esî nabîne li
wêderêye,

Careke di dimeşe û têye,
Bala xo dayê, de h'eb ç'ivîk firîn ji ber
lingê hespêye,

Dît, ko merivek derk'et ji bin berfêye,
Î cilav te'zîye,

Aşûjnek li piştêye.

Evi merivî go: „Herê sûwaro, lo, lo, lo,
dilê min li bêye,

Ez nahêlim, pez û dewarê vî gundî ji
gomê derêne ser avêye,

H'evt mal mi xistine malekêye,
Ji boy xatirê vê ç'ivîkê û vê de'fkêye,
Ç'ivîka mi firîya, ez nizanîm çû k'uêderêye,

Herê ç'ivîka mi bîne vê derêye,

Bira ç'ivîk bisekine ser de'fkêye,

Hege tu neyînî ser de'fkêye,

Ezim Qeregê't'ranê salêye,

Ezê bigurûme te ferekî destarî aşêye,

Ezê bikim, h'evt t'ebaqa tu herî binê e'rdêye".

Siyabend go: „Herê lo, lo, lo, ez Siyabendim,
Siyabendê dînim,

Bi biç'ukaya xweye berê, sed û penci
xortê silvanîya e li ser sergoyê rêxê
vedilezînim,

H'esen-axa, bi çil xulamê wîva, di ç'iyayê
Sibh'andaxêda, wan hêsîr dikim, ji
mêranî dixînim,

Serê başbazirganê dewletê difirînim,

Ege melkemot birayê bavê te be, ezê îro
Fih'ê te bistînim".

Qeregê't'ran sekinî, li xwe fikirî,

Go: „Mi îşev di xewêda diye, ez û te,
em birayê hev û axretîye".

Siyabend jî jêra go: „Mi jî xewnek diye,

Ez û Qeregê't'ran em birayê hevî axretîye".

Herdu berbi hevva dimeşîya,

Dest stuyê hevra birîye,

Rûyê hev maçû kiriye,

Siyabend E'lebacaxî şê, t'evî xurcê zîna

zêra û bedlê cila, t'eslimî birayê xwe
kiriye,

Cil deranî, li xwe kirîye,
 Bî destê hev û dinê girtin û meşîyan,
 Berî û berîstan, çol û çolistan,
 Havîn çû, ma zivistan,
 Serê herdu bira hêja wê t êk'êve şeq
 û deqê giran.

Dibê, li wanakê bû teyrok, ba û baran,
 Li ber ç'iyakî, li devê şkevtê sekinîn,
 Sîyabend go: „Qeregê't'ran, bira, hesp
 h'eywanin, gunene,
 Em peya bin t êk'evne şkevtê ji xwe'ra,
 Hêja berf û baran ser me veke".
 Sîyabend peya bû, rahişte dezgîna hespê
 û k'işande şkevtê.

Hesp di'ricife, Sîyabend di'ricife ji serma. Qeregê't'-
 ran lê kire gazi, go: „Sîyabend, bira, tu derew dikî, tu
 ji ber reh'ma xudê di'revî. P'êşkek baran li me kirîye,
 tu dik'evî şkevtê. Ez û tu, emê rahêline hev û dinêye,
 k'î ji me k'î bavêje e'rdê, ê serê wî jêke". Sîyabend
 go: „Qeregê't'ran, bira, reh'ma xudê zore û ze'fe li ser
 daraye, li ser keviraye, k'es nikare li ber teyrokê û
 li ber sermayê bisekine. Tu jî peya bibe, emê agirekê
 ji xwe'ra bikin û dîsa emê ji xwe'ra bimeşin". Qeregê't'-
 ran divê: „Nabe, emê rahêline hev".

Sîyabend dibê, ko t'u ç'are û mikûma
 wî t'une,
 Hêdî radibe ji p'êye,
 Der tê, ew û Qeregê't'ran rādi hêjine hev
 û dinêye,

Dibê, gava hev dibin û tînin,
 E'rd weke cihê aşa ji ber lingê wan
 diqelişin.

Sîyabend gewat dixaze ji xudêye,
 Çaqûlyakê dide berêye,
 Qeregê't'ran dibê, rep, û dik'êve e'rdêye.
 Qeregê't'ran dibê: „Sîyabend, serê min jêke,
 Bi xudê, ko mi te bavîta, minê serê te
 jêkira".

Sîyabend dibê: „Qeregê't'ran, biratî p'ir
 şîrine,

Te kirîye, ez nakim,
 Ez serê te jênakim,
 Rabe ser xwe, em he'rin rûnin li şkevtêye".
 Qeregê't'ran rādi be, ew û Sîyabend diçine
 şkevtêye,

Ji xweṛa agirê xwe dikin, nanê xwe dixun.
Nan xarin, řabûn sũwar bûn, berê xwe
dane welatê xerîb û xulbetêye.
Berî û berîstan, çol û çolistan,
Serê Sîyabend û Qeregê'tran hêja wê
têk'êve t'eşqelêye.

Dibê, serê meha gulan û nîsanêye,
Ji xweṛa çûne ser mêrgekêye,
Mêrga wan gîhayê wî gelekî bilinde û xweş,
K'êfa Sîyabend jêra têye,
Peyâ dibin, çadira xwe vedigrin li serê
mêrgêye.
Sîyabend dibê: „Qeregê'tran, bira, hesp
gelekî birçîne,
Hespa bibe têxe çairêye”.

Qeregê'tran herdu hespa dibe dike nivê
mêrgêye,
Qeregê'tran bala xwe dayê, ko zilamekî li
devê derê qesrêye,
Ev zilamê ha li Qeregê'tran kire gazî, go:
„Herê lo-lo, lo, dilê min li-bêye,
Ev mêrga hanê, mi pawandîye ji boy
Sîyabend û Qedêye”.¹⁰

Gedê gazî dike: „Herê xorto, herdem,
herdeme,
Qeregê'tranê kekê Sîyabend ez bi xweme,
Ez qesasê h'ezar fêriz û p'elewanê weke
teme”.

E'reb Zincar hespê xwe dertîne ji tewlêye,
Zînekî Erzerûmî h'eft tenga dişidîne li
serêye,

Sũwar dibe, dertê ji malêye,
Râdih'êje rîma çil movik, dertê pêşiyêye,
Ew Qeregê'tran bînane melkematê kulêye,
Herdu ber hevda diçin û têye.
E'reb Zincar jê distîne bayê hespêye,
Rîmekê lêdixe li derzeneka¹¹ piştêye,
Qeregê'tran diŕeve tê ber çadirêye.
E'reb Zincar rîmê dik'şîne ji movka piştêye,
Qeregê'tran qîrîn dike, Sîyabend şîyar
bû ji xewêye,

Sũwar bû Daybilqîran, xo berda mêrgêye,
Ew E'reb Zincar çûne hev û dinêye.
Sê şev û sê røjê wan qedîya, k'esî
zora k'esî nebîr ser mêrgêye.
E'reb Zincar li Sîyabend kire gazî, go:
„Me rîh'ê van h'eywana deranî,

H'eywan, h'eywanê xudêye,
Ez û te emê peya bibin ji hespa, bi gulaşê
heřine hev û dinêye,
K'î k'î avît emê serê wî jêkin li vêderêye".

Sîyabend û E'reb Zincar peya bûn çûne
hev û dinêye.

Sîyabend qewat xastî ji xudêye,
E'reb Zincar avîte e'rdêye,
K'êrik deranî, ko serê wî jêke li ser
mêrgêye,

E'reb Zincar p'êsîra xwe qetand, kezîyê
xwe derxiste h'afêye.

Sîyabend go: „Wey li-min û li navê min,
Îro serê sê roja ez bi te'ra k'etîme qîrê
û belaêye".

E'reb Zincar go: „Sîyabend, nefikire, ev
qesra ha çê kirîye ji serê fêriz û
p'elewana,

Ez qîza mirê ciname,
Mîn adek da li ber rëbbê joriye,
Ewê ko mi bavêje, ez jêrame".

Sîyabend go: „Tu dîya minî, tu xua minî,
li ser rûyê dinêye,

Bes tu buyî hêsîr, k'etî malêye,
De rabe ser xwe, em heřine binê çadirêye".

Sîyabend Qeregê't'ran derman kir,
Birîna birayê xwe sax kir,
Hersê gihîştine hev û dinêye,
Çadira xwe hilanîn, sûwar bûn li hespêye,
Hersê jî fêriz û p'elewanin li ser rûyê
e'rdêye,

Berê xwe dan welatê xerîban û xulbetêye.

Be'ri, be'ristan, çol û çolistan,

Havîn çû, ma zivistan,

Serê Sîyabend, Qeregê't'ran k'ete şeq û
deqê giran.

Dibê, çûn ser kanîyekê sekinîn, ko bala
xwe danê, konekî mezin, çarde stûnî
vegirtîye li wêderêye,

Sîyabend û hevala peya bûn ji hespêye,

Hespê xo berdane gîhayê û çayîrêye,

Çûn bin vî konê hanêye,

Bala xo danê, qîzek di bin konda
rûniştîye.

Ev qîza hanê binaye hîva çarde şevî,
Ko di serê ç'iyayê Qafda derdik'evî,

Tu t'ilîpantkê li e'nîya wê didî, h'eta binê
pê'nîyê reş û şîn dike.

Avê dixo, di gerdena wêda xuya dike,
Binaya p'elekî berfa serê ç'îya sor û spî
dike.

Nexşê k'erge ji hervîşim bi destê xwe
çê dike,

Dilê Sîyabend bi h'ezar dilî dik'evêye,
Dibê, hege sax be - ji canê mîraye,
Hege bimire - ji boy e'rdêye.

E'reb Zincar dibê: „Xecê, xua min,
ev konê ha konê k'êye?"

Xecê dibê: „Ev konê ha bi nav û deng
konê Xecêye,

Bavê min û diya min t'inin, h'evt birayê
min hene, li ber pez û berxane, li
çolêye,

Mêvan - mêvanê xudêye,
Ûn naçin, h'eta birayê min ji çolê bêye".

Divê: „Navê birayê te?"

Divê: „Navê birayê min: Îtî, Wîtî, Qereqot,
Malmîret', P'êxas, P'êe'bas, Canfidane".

Êvarê pez tê, her h'evt birayê wê têne
malêye,

Bi hevra dibên: „Mêvano, ûn xêr û
silamet hatine!

Ser sera û ser ç'e'va, mêvan - mêvanê
xudêye".

Ji xwe ra k'etine mijûlayî û gale-galê dinêye.
Sîyabend gazî dike her h'eft birayê Xecêye:

„Ûnê bidine min xua xwe Xecêye,
Meh'bûb ewe - dil h'ebandiye li dinêye".

Her h'evt birayê Xecê ji Sîyabendra
dibêjin: „Herêye".

Me jî, weke te, bedew, fêriz û p'elewan ne
dîtye li dinêye,

Xua me ko bivê, me jî divêye".

Xeberê Xecê û wan li hev û dinê têye.

Sîyabend gustîlkê dertîne, dike t'îliya Xecê,
nîşaniya wêye,

Sîyabend difikire, k'at'ibê başbazirgan
tê birêye,

Mek't'ûba xwe dertîne ji cêbêye,

Dibê: „Qeregê't'ran, bira, ezê vêga rābim
sûwar bim, berê xwe bidim bajarê

Elcewazêye,

Ezê binim rēh'ela bûk û zavêye,

Bikim k'ar û barê de'watêye".

Sîyabend rādibe Daybilqîrān dertîne,
 Zînekî Erzerûmî bi h'evt tenga li serê
 dişidîne,
 Lingê xwe dike rîk'êbê, diqulibe ser piştêye,
 Deh mêtroya dik'eve ser rêye.
 T'ibîn'etê Qeregê't'ran tê birêye.
 Careke dinê vedigerê balêye,
 Dibê: „Qeregê't'ran, bira, ît'bar nemaye
 li dinêye,
 Ez ditirsim, ku berê min têt'leve rîya
 Elcewazêye,
 Tê Xecê biREVÎNÎ, ît'bara min li te nayêye,
 Ko di dilê teđa t'une rēh'ma xudêye,
 Ezê lingê te tēxime qeydêye,
 Destê te tēxime darê k'elemçêye,
 Mifta qeydê û k'elemçê tēxime cêbêye".

Xatir ji birayê xwe xast û k'ete ser rē û
 ser cadêye,
 Xo gihîştande bajarê Elcewazêye,
 Çû devê deriyê dik'anêye,
 Mek't'ûb deranî, da destê k'at'ibê
 başbazirganê salêye,
 K'at'ib go: „Soz, sozê xudêye”.
 Tiştê ko xast, k'at'ib jêra deranî ji
 dik'anêye.
 Gelekî k'êfa Sîyabend ji k'at'ibra tēye,
 Reh'ela bûk û zavê kire xurcîkêye,
 Berê xwe da hate qawêye,
 Deybilqîrān girêda, gîhayê wî danî berêye,
 Çû rûnişt li nivê qawêye,
 Go: „Qaweqî, k'erembike, were vederêye,
 Ji minra bine xarinê û araqê û maîyêye”.
 Qaweqî dilezîne, xarinê, araqê ji Sîyabendra
 li ser masê datîne.

Sîyabend vedixo araqêye,
 Serxoş k'et li nava qawêye,
 Haya wî ne ma ji de'watêye,
 Şevê û rökê serê xwe xist xewêye,
 Gava ko şîyar bû ji xewêye,
 Daybilqîrān h'îşîn dike, h'îşîna wî diçe
 ba e'rşê xudêye.

Sîyabend rābû ji pîyêye,
 Xurcezîna rēh'ela bûk û zavê danî ser
 piştêye,
 Lingê xwe xiste rîk'êbê, sūwar bû li ser
 piştêye.

Emê vêga Sîyabend bihêlin li vêderêye,
Berê xwe bidin mala bavê Xecêye.
Kurê mirê şikakiya casûsekî danîbû mala
bavê Xecêye;

"Tu zû xeberê bigihîjîni vêderêye".

Casûs berê xwe da û çû balêye,

Go: "Kurê mirê şikakiya, Sîyabendê Silivî
nişani daniye ser Xecêye".

Kurê mirê şikakiya h'ezar sûwar hilani,
avîte ser konê bavê Xecêye,

Her h'evt birayê wî kuştin, serê Qeregê't'ran
jêkirin, berê wî dane rîya Elcewazêye.

E'reb Zincar qîza mirê cinaye,

We'dekê daye, ko ez destê xwe hilnedim
li ber xelkêye,

Şilhê î'nsanetiye li xwe kir, şilhê cina

li xwe kir, hinda bû ji wêderêye,

Kurê mirê şikakiya fahişte Xecê, û pez

û berxa bir, û çûye nava şikakiya,
bire malêye.

Sîyabend lez dike û dilezîne,

Xwe bi devê kanîyê digihîne,

Bala xu dayê, kon, pez, Xecê, birayê Xecê
k'esek t'inîne,

K'eserekê wî hilani, stêrka dibarîne,

Çû ser laşê birayê xwe Qeregê't'ran sekini

û dibêje: „Lo-lo Qeda, lo birao,

Kula rêdûrê Elcewazê di dilê teda mao,

Ew roj ne roja xudao,

Ko î't'bara birayê teyî Sîyabend li te nao,

Destê te avîte k'elemçê, lingê te xiste

qeydêo,
Serê bûk û zavê ji teıra bibe bi qurbao".

Înca Xecê mek't'ûbekê dinivîsîne,

Digri û stêrka bi mek't'ûba xweıra dibarîne;

Dibê: „Ya Sîyabend, xudê ji teıra nehêle,

Yeka te nebe dudo, te li min feqirê çî kir?

Te dilê min t'ije xûn û stêrk kir,

Heger tu za'rokî, he're nava za'roka, ji xweıra
xa'r û k'apê bileyîze,

Heger tu mêrxasî, tu fêrizî û tu p'elewanî,

Ezê p'açê qumaş ji teıra bidime ber meqesê,

H'eta ciyê, ko ez he'rime, ji teıra t'ev

işarete".

Sîyabend t'irbê dik'ole, birayê xwe hiltîne,

Mek't'ûbê li ber birayê xwe dibîne,

Birayê xwe bi heq kir, mek't'ûba xwe ji
xweîra dixwîne,
Stêrkê xwe bi ser xeberdanê Xecêva
dibarîne,
Lingê xwe dike rik'êba Deybilqîran,
sûwar dibe, hêdî-hêdî dimeşîne,
Çiqas p'açê qumaş dibîne, hespê xwe
dimeşîne,
Xwe bi nava konê kuîrê mîrê şikakiya
digihîne.
Bala xo dayê, sûwara k'êfe, şayiye,
de'wate,
Sîyabend dibê, ezê serê hespê xwe
berdim,
Hespê min heîre ber derê k'îjan malê,
ezê li wê malê mêvandarîme.
Hespê wî berê xo dide t'erefê kona,
konekî biç'ûk, feqîr sekinî û
kir h'îşîne,
Sîyabend peya bû, bala xo da vî konî,
ko pîreke t'enê di bin konda rûniştiye,
Dibê: „Dayê-pîrê, mêvan - mêvanê xudêne,
Tu îşev mêvana bih'ewîne".
Dayê-pîrê dibê: „Sûwaro, ez mêvanê weke
te nikarim bih'ewînî û ez nah'ewîne,
Li mala kuîrê mîrê şikakiya de'wate,
heîre odê, ê te bih'ewîne.
Sîyabend dibê: „Dayê-pîrê, ez zilamekî
xerîbim, ez rêwîngîme,
Ez naçime de'wata kuîrê mîrê şikakiya,
Ez îşev li mala te mêvandarîme",
Sîyabend destê xwe li cêba xo dixîne,
Çar h'eb zêr ji cêba xo dertîne,
Dixê destê pîrê, k'êfa pîrê gelek tîne.
Pîrê dibê: „Lao, mêvan - mêvanê xudêne,
Bes, tu mêvanê minî, li qisûra min neî'şîne,
Welle, t'i cî û nivînê min ji bona te
t'inîne".
Sîyabend dibê: „Dayê-pîrê, tu diya minî,
ez kuîrê teme, zirar t'inîne".
Pîrê cîya ji Sîyabendîra dike û die'dilîne,
Sîyabend dibê: „Dayê-pîrê, ev çi de'wate,
li vir çi heye, çi t'inîne?"
Dayê-pîrê dibê: „Xorto, bira mala
Sîyabendê Silivî bişewite, k'esek di
mala bavê wîda nemîne,
Hat, Xeca Resûl xast û xuya nake, h'îsa
wî qet t'inîne,

Ev de'wata hanê, de'wata Xeca R̄esûl
û kurê mirê şikakiyane,
Xecê mara xo nade, h'eta h'isa
Siyabend hilîne.
Kurê mirê şikakiya her h'evt
birayê wî kuştin,
Serê birayê Siyabend jêkirin,
Rahişte kerîyê mîya û destê Xecê
ji xoṛa tîne".
Siyabend destê xwe dîsa li cêba
xo dixîne,
Pênc h'eb zêrê zer ji berika xo
dertîne,
Dixe destê pîrê, dibê: „Siyabend ezim,
tu navê min bi fesedî derneyne,
De here, qedehekî şîr ji mîra
p'eyde ke û ji mîra bine,
Gustîla Xecê vaye, ezê li binê
qedeh dayne,
Ezê mek'tûbekê jêra binivîsîne,
Gava tu çuyî balê, bê, Xecê, ez
k'etîme bextê te û rebbe jorîne,
Ezê bême ba te, dilê min ji teṛa
bi kule û ç'e'vê te jî bi stærke
û bi girîne".

Dibê, pîrê, lez dike û dilezîne,
Diçe ba ç'êlekê, ç'êleka wê stewre,
şîr di ç'êleka wêda t'inîne.
Pîrê dibê: „Bêr, bêr,
Ç'êleka minê, bêr, bêr,
Dayka minê, bêr, bêr,
Ç'êleka mine bi guhanekî,
Rojê didoşim bi danekî,
Hema bine t'êra der û mêvanekî.
Ç'êleka mine du guhana,
Rojê didoşim du dana,
Hema bine t'êra der û mêvana".
Pîrê bi zor qedehekî şîr ji ç'êleka xwe
distîne,
Tîne ba Siyabend, Siyabend gustîlê di
nava şîrda datîne,
Çi tiştê heye, di mek'tûbêda dinivîsîne,
Dibê: „Xecê, navê mara xwe ji
kurê mirê şikakiya derîne,
Were h'imamê, nivê şevê ezê bêm,
te li ser pišta Daybilqîran bie'dlînim,

Ezê te ji nava h'ezar û pênsid
konê kurê mirê şikakiya derînim,
Hege ew mêrekî mêrxase, ê xo bi
min û te bigehîne".

Pîrê mek'tûbê ji Sîyabend distîne,
Râdihêje şîrê xwe û hiltîne,
Û çiqas xuş dilezîne,

Xwe bi oda Xecê digehîne.

Berbûriyê Xecê ze'fin, li dora Xecê rûniştîne,
Pîrê gazî kir: "Gelî berbûriya, t'emam
ji vêderê hilînin,

H'eyfa vê bûkê, ko mara xu nade û
stêrka dibarîne".

Xecê gazî dîke: "Pîrê, zû ji vêderê
derê û ji vêderê hilîne,

Tu pîreke sêrebendî, tu hatî mi
dixapînî,

Ez mara xu nadim, heqê te li mi
t'inîne.

Pîrê berûberê diwar diçe û dilezîne,
Xwe bi Xecê digehîne,

Pîrê dibê: "Xecê lao, tu k'esera
dûr kî, ko vêga nêzik bûye,
li mala me rûniştîye".

Xecê go: "Dayê-pîrê, tu ser serê
min û ç'e'vê mida hatî, k'a
were ez te bibîne".

Pîrê xwe bi Xecê digehîne,
Ji pîrê û ji Xecê pêva k'esek
li wê odê t'inîne,

Pîrê mek'tûbê ji berîka xwe dertîne,
Gustilê ji nava şîr dertîne,

Xecê gustilê bi ç'e'vê xwe dibîne,
Gustîla xwe hiltîne,

Mek'tûba xwe dixwîne,

Dibê: "Dayê-pîrê, he're, bêje kurê
mirê şikakiya, mi Xecê anîye
rayê, ê mara xwe ji boy te
ê derîne".

Pîrê diçe, divê kurê mirê şikakiya:
"Ez diya teme, bila xem û xiyalê
mara Xecê di dilê teda nemîne,

Mi kir, ko Xecê mara xwe ji
bona te derîne".

Kurê mirê şikakiya k'êfa wî hat,
de'watwaniya li hev dicivîne,

Bi wanra şa bû, go: „Ez gelekî
 ji we h'emîya memnûnim,
 Ev deh roja ûn acizin, wastîlayîne,
 Her k'es herê malê, emê inca xwexwe
 di malêda şaya xwe bibînî".
 Berbûrî k'êfa wan hat, berê xo
 dane malê, çiqasî dilezînin,
 Pîrê tê ba Sîyabend, dibê: „K'arê
 xwe bike, bila t'i xem di dilê
 teda nemîne".
 Xecê k'arê xwe kir, bixçika cilê
 bûkantîyê hiltîne,
 Gesta h'emamê dike û dilezîne,
 Seh'et donzda nivê şevê xo dişo,
 cilê xo li dike, ç'e'vê wê li
 rîya Sîyabend qerîmîne.
 Sîyabend li ber derî sekînî, ew û
 Xecê hev dibîne,
 K'êfa wan hat, bi destê Xecê girt,
 danî ber xwe,
 Li ser piştâ Deybilqîran die'dlîne,
 Xatir ji dayê-pîrê xast, derk'et
 û dixarîne,
 Xwe bi Sîp'anê Xelatê digehîne,
 Peya dibe, li ser kaniyê, çadira
 xwe datîne,
 Dilê herdua jî bi kule û
 bi birîne,
 Ç'e'vê wan li stêrke û bi girîne,
 Kurê mirê şikakiya pê h'esîya,
 li defa hewarê dixîne,
 H'ezar sûwarî dicivîne,
 Serê sibê bi zerayê tavêra xwe
 bi Sîp'anê Xelatê digehîne.
 Xecê ç'e'vê xwe vekir ji xewa şêrîne,
 Haya Sîyabend ji tiştê t'inîne,
 Bala xwe da, dora Sîp'anê Xelatê,
 t'emam eskerê kurê mirê şikakiya
 çadir û xêbetê xwe danîne.
 Xecê giriya, û stêrka çîqa dibarîne,
 Her h'evt birayê xwe û birayê
 Sîyabend di bira xwe tîne.
 Bi girîna wêra Sîyabend serê xwe
 hilda go: „Xecê, çima tu digrî,
 çi heye, çi t'inîne?"
 Xecê go: „Sîyabend, bala xwe bide,
 eskerê kurê mirê şikakiya dora
 me herçar t'erefa girtîne,

Ê te bikujin, wê min ji destê te derîne".
Siyabend go: „Xecê, xema nexo, xem
bila dilê teda nemîne".
Zîne Erzerûmî bi h'evt tenga li ser
pišta Deybilqîran dişidîne,
Lingê xwe dike rik'êbê, sûwar dibe, çîma
xweye devê û k'êra xwe hiltîne,
Xo berdide nava eskerê kurê mirê
şikakiya, bîna teyrê, ko xwe refê
ç'ivîka xîne.

Sûwara li hev û dinê dicivîne,
Ew kurê mirê şikakiya bi fêriz û p'elewanî
çûne hev û dinê, bû t'erqîne, bû ç'ingîne,
Siyabend qewat ji xudê dixaze, ji ba rebbê
jorîne,
Çîmeke devê diguvêşe, li nawqa wî dixîne,
Ji ser pišta hespê werdigerîne,
Dik'eve nava sûwara, t'emama dikuje
û wan diqelîne,
Hespê wan vala çûn bi malva bêxuyîne.
Siyabend hat ba Xecê peya bû,
k'êfa Xecê tîne,

Xecê dibê: „Siyabend, ez bim bi qurban ji
teîra, welle, k'esî fêriz û p'elewan, weke
te nedîne,
Bes, te h'eyfa birayê xwe hilanî, here,
h'eyfa birayê mi jî hilîne,
Têk'eve nava h'ezar konê kurê mirê
şikakiya,
Şûr berde wanekê, çî tiştê, ko bi ruh'e,
ruhê wan bistîne".

Siyabend sûwar dibe, bi k'êf û eşq dixerîne,
Diçe nava kona, ç'e'vê xwe li e'vd û li
î'sana digerîne,
Serê wan jêdike, t'i k'es di nava konada
namîne,
Dinîya kire êxir dewr û qet'il, xwîne,
Gunê e'vda û î'sana t'ev hiltîne,
Berê xwe dide çadira xwe û dilezîne,
Tê çadirê peya dibe, dibê: „Xecê, bila dilê
te reh'et be, k'êfa xwe încâ bîne".
Siyabend destê xwe stuyê Xecê
dilefîne,
Devê xwe dixe rûyê wê, ramûsanekê
jê distîne,
T'u xem û xîyal di dilê Xecêda
namîne,

Înca k'êf û h'enek dîkin û laqirdîne,
Êvarê ç'e'vê xwe berdane xewa şêrine.
Serê sibê Xecê ji xew şîyar bû,
bala xwe dayê, donzde pezk'ûvî
ji wirva derk'etin, yek bizine,
yanzde nêrine,
Xecê dit, nêriyekî kinikî girover,
qelew, qiloç'ê wî donzde şax

jê diçin,
Li her dehê din dixê, ji ser bizinê
vedigerîne,
K'enîya go: „E'yn bînaye Sîyabendê minî
Silivî, xayê tîr û kevanê
zîvîne”.

Haya Sîyabend ji bayê felekê qe t'inîne.
Bizin hate ser kanîyê, devê xwe xiste
kanîyê,
Xecê li bizinê dinhêre û nêriyê girover
ç'e'vê xwe dibîne,
Çiqas ev nêrî li van deh nêriyê dinê
dixîne.

Xecê k'enîya û kir p'irqîne.
Sîyabend bi k'enê wêra ç'e'vê xwe vekir
ji xewa şêrine,
Rabû ser xwe, destê xwe k'êrka xwe
dighîne,

Dibê: „Xecê, bextê jina li dinîyayê qe
t'inîne,
Te nihêrt, ko serê min te'zîye, tu bi
k'eçeliya mi dik'enî?

Ezê vêga serê te jî jêkim, waka wan
insanê, li dinîyayê min kuştine,
Ji mi ra bêje bi rasti, di dilê teda
çi heye û çi t'inîne?”

Xecê dibê: „Sîyabend, bila ez bibim
bi qurbana k'eçeliya te, ji
muh'beta te tiştêk di dilê mida
t'inîne,

Bes, ezê ji tîra bêjim, min donzde h'eb
pezk'ûvî îro bi ç'e'vê xwe dîne,
Yek bizin bû, yanzde h'eb nêrine,
Yekî kinikî girover di nava wanda
bû, qiloç'ê wî donzde şaxîne,
Li deh nêriya xist, ji ser bizinê û

vedigerîne,
K'enê mi hat, mi go, e'yn bînaye Sîyabendê
minî Silivî, xuyê tîr û kevanê zîvîne”.

Sîyabend go: „Xecê, ez hewqas a li
 dinîyayê gerîyame, mi k'esî fêriz û
 p'elewan, weke xwe, nedîne,
 Tu nêriya pezk'ûvîya, weke min, tu bi
 ç'e'vê xwe dibîne,
 Ew nêrî îşev li k'ur be, ezê serê wî
 jêkim, goştê wî ji mêra bike şiv, tu
 Sîyabendê xwe bi ç'e'vê xwe bibîne".
 Sîyabend şkala xwe dixê p'îyê xwe, rādiheje
 tîr û kevanê zivîne.
 Berê xwe dide pey rêç'a pezk'ûvîya û
 dilezîne,
 Ha li vir, ha li wir, xwe bi her donzde
 pezk'ûvîya digehîne,
 Pezk'ûvî diç'êrin, haya wân ji nêç'îrvanê
 wan t'inîne,
 Sîyabend bala xwe dayê, ko ew nêriyê
 kinikî giroverî, qiloç'ê wî donzde şaxîne,
 Ew û bizinê ji xuşa t'enê sekinîne.
 Sîyabend tîr û kevan hazir kir, berda nêrî,
 li k'êleka rāstê da, di k'êleka ç'epêda
 tîra xwe dertîne.
 Pezk'ûvî pêrapêra kir oîne,
 Hevalê wî rēvîan, laşê wî li wir dimîne,
 Sîyabend çû ser sekinî, bi lingê wî girt
 û dik'şîne,
 Wî, bi serê Sîp'anê Xelatê, zinarekî
 bilinde, digihîne,
 K'êrka xo ji berika xo dertixîne,
 Serê wî jêdike, xwîna wî bi zinarê bilindva
 dirîjîne,
 Divê, karvançî bila di cadêda bibihirin,
 xwîna vî h'eywanî bi ç'e'vê xwe bibîne.
 Sîyabend lingê xwe danî ser qiloç'ê wî, ko
 stuyê wî biqurîne.
 Laşê wî germe, pêra-pêra xwe vediwaşîne,
 Qiloç'ê pezk'ûvî dik'êve rānê Sîyabend, wî
 li ser sêrî bi Sîp'anê Xelatê, çil mêtroa
 bilinde, wî dixîne,
 Bi ser kema belalûkêva dixîne,
 Kema belalûkê li piştê wî dik'êve, di singê
 wida dertîne.
 Sîyabend go: „Wey felekê, çiqê îro li min
 bû xayîne".
 Sîyabend kir nalîn û kir k'alîne,
 Xecê ç'e'vê xwe li rîya Sîyabend digerîne,
 Dike-nake, Sîyabendê xwe ç'e'vê xwe nabîne,
 Zû daw û delingê xwe hildide, dik'êve pey
 çerêxa pezk'ûvîya û dilezîne,

Diçe serê Sîp'anê Xelatê, laşê pezk'ûvî
 li serê Sîp'anê dibîne,
 Bala xwe dayê, nalîneke k'ûr ji binê
 Sîp'an dertê,
 Hema-hema rêşe Sîyabend û kema belalûkê
 dibîne,
 Dilê Xecê hêja bû bi kul û bi k'eser
 û bi birîne.
 Çiqa stêrka ser ç'e've xuyî qerengozelî bi
 ser h'inarê rûyava dibarîne,
 Xecê dibê: „Hû lo-lo, lo, Sîyabendo, sibate,
 xaş sibete,

Berf li min û te tê bi gulate,
 Di ser tîra zinarekî bilinde, di bin tîra
 cada karwane, di bin cadêda ava
 Mûradê, ava di Ferate,
 Sîyabendo, çiyê min bike, ez hatime ba te".
 Sîyabend dibê: „Hû lê-lê, lê, mala bavê
 şewitiyê, xwe k'êşa gunda gîne,
 Werisê h'evt gunda û biskê h'evt rînda
 li hev û dinê bicivîne,
 Tu bi destê nexweş û birîndarê mala
 bavê xwe bigihîne,
 Sîyabendê Silivî, fêriz û p'elewanê diniyayê,
 ji binê Sîp'anê Xelatê, ji ser kema
 belalûkê tu derîne".

Xecê lez dike, dilezîne,
 K'îjan gundê dighîjê, dike qîrîne,
 Werisê h'evt gunda t'evî zilama bi xwe ra
 tîne,
 Herkesekê werisa bi ser hev vedikin,
 bi Sîp'anê Xelatêva ber didin, t'i ç'are
 û mik'ûma wi t'inîne.

Bû êvar. Berê xwe dane malê, Xecê t'enê
 dimîne,

Zilama li Xecê kire t'emîne,
 Go: „Tu ji ya me bikî, tê dev ji Sîyabend
 berdî, destê xwe jê biqetîne,
 T'i ç'are Sîyabend t'inîne".

Xecê dibê: „E di bextê we û rebbê jorîne,
 Tiştêk, ko hatiye serê min, dev ji min
 berdin, bila k'esek nebîne".

Dikin û nakin, Xecê li wêderê dimîne.

Xecê dibê: „Hû lo-lo, lo, hû lo-lo, lo,
 Sîyabendo, Sîyabendo, roni,

Qiloç'ê pezk'ûvî p'îf biç'ûke,
 Sîyabendê mi berdaye Sîp'anê Xelatê, ser
 kema belalûke,

T'ev bi rē'ma xudê bû, ji gunê e'vd û
Însana bû, ji hev qetandîye destê
zeva û bûke".
Sîyabend dibê: „Hû lê-lê, lê, hû lê-lê, lê,
Xeca minê,

Qiloç'ê pezk'ûvî p'îr mezine,
Sîyabendê te berdaye ser kema belalûkê,
binê t'êrezine,
Çawa mi ji hev qetandîye destê nêrî û
bizine,

Ewî usa ji hev qetandîye destê mêr û jine".
Xecê dibê: „Hû lo-lo, lo, hû lo-lo, lo,

Sîyabendo, mala bavê şewitî,
Pezk'ûvîko, pişt hêşîno,
Sîyabendê minî Silvî dixapîno,
Serê dax û ç'îya wî digerîno,
Bi ser kema belalûkêva dixîno,
Ev çi felek bû li serê me hatîno,
Destê bûk û zavê ji hev diqetîno".

Sîyabend dibê: „Hû lê-lê, lê, hû lê-lê, lê,
Xeca minê,
Lez ke, bilezîne, zîne Erzerûmî bi h'evt
tanga li ser pişt Deybilqîran bişidîne,
Cilê mi li xwe ke, şûr û mert'alê mi girêde,
xwe fêriz û p'elewanî bixemilîne,
Lingê xwe têxe rik'êba Deybilqîran, sûwar
bibe û bilezîne,
Berê xwe bide rîya Elcewazê û bixarîne,
xwe bi bajarê Elcewazê bigihîne,
Gava tu k'etî navê e'lamê, ç'e'vê xwe li
xorta bigerîne,
Xortekî ji mi çêtir ji xwe ra bibîne.

Ku xudê kuşkî da te, navê wî Gergê't'ranê
salê dîne,

Gava tu wî têxî dergûşê, wî bih'ejîne,
wî bimijîne,

Ji xo ra hêdî-hêdî li serê bilorîne,
Carê navê Sîyabendê xweyî Silvî di
bîra xweda bîne,
Xecê, e di bextê teda, tu xwe ber nedî,
dîniya ronaiye, ruh' şêrîne".

Xecê dibê: „Hû lo-lo, lo, hû lo-lo, lo,
Sîyabendo ronî,

Ez zîne Deybilqîran li serê naşidînim,
Ez cilê te li xwe nakim û xwe naxemlînim,
Ez Deybilqîran sûwar nabim û naxerînim,
Ez bi bajarê Elcewazê nagihînim,

Ez ç'e'vê xwe li xorta nagerînim,
 Ez t'u dila di ser dilê teta nah'ebînim".
 Xecê dibê: „Hû lo-lo, lo, hû lo-lo, lo,
 Sîyabendê mino Fonî,
 Ez Xecême, ez Xeca dînim,
 Ez vaye destmala xwe ji berîka xwe
 dertînim,
 Ezê li ser ç'e'vê xweyî qerengozelî,
 ser h'inarê rûyê xwe bişidînim,
 Ezê vêga destê xwe jî bi destê
 Sîyabendê xwe bigihînim".
 Xecê destê xwe li cêba xwe dixîne,
 Destmala xwe jî cêba xwe dertîne,
 Li ser ç'e'vê xwe dişidîne,
 Dibê, guṛ, ji serê Sîp'anê xwe berdide
 bi ser kema belalûkêva dixîne,
 Li kema belalûkê dik'eve û bi Sîyabendva
 herdu k'etîne,
 Xecê hê rûh' di canê wêdaye, Sîyabend
 rûh' di canê wîda namîne.

K'ete ser cadê, karwanê k'erreşka derk'et, karwançî qîzek û xortekî mirîti li e'rdê dibîne. Karvan t'ev li hev civîyan, li ser laşê wan sekinîne, Xecêra gotin: „Ev çî bûye, çî cirîaye?" Xecê dibê: „Geli xorta, ez k'etime bextê we û rebbe jorîne, k'es pirs û sewala ji mi nekin, dibê, tiştê, ku ûn xêr bikin, xêrê jê bi ç'e'vê xwe bibînin. Ezê jî vêga bimirim, e li dinîyayê namînim, ûnê t'irba min û vî zilamî li tanişta hev bik'olin, ûnê navê me li serê t'irba me binivîsin. Navê min Xeca Resûle, navê wî jî Sîyabendê Silivîye. ûnê t'asekê binin, zincîl bikin, serê zincîlê bavêjine t'irbê, t'asê daynîne ser devê kaniyê, li dora me darê sipindarê biçînin, k'îjan xweyî xêr hat, bila avê bi wê t'asê li qurmê darê ke. ûnê usa binivîsin".

Gava Xecê xeberdana xwe xilas dike, bi xebera paşîra rûhê Xecê, jî ûn xaş, diçe. Rabû mezinê karwançîya go: „Ez li vê xêra ha qesidîme, ezê weke gotinê vê keç'îkê bikim".

Karwançî rabû t'irba wan bi hev dik'ole, navê Xecê u navê Sîyabend li ser t'irba wan datîne. Dora t'irba darê sipindara dinç'îkîne, t'asekê tîne, zincîlekê pêva dike, serê zincîlê bi serê t'irba dixîne, t'asê li ser kaniyê datîne.

Ez bi xêr, ûn bi silamet,
 Ç'îroka min çû destê,
 Dê û bavê hazira çû buhuştê.

5. Sêva H'aciya (şaxa 1)

T'ew-lo dilo, t'ew-lo dilo,
Sê p'erîyê cina di k'oçka be'rêda rûniştîne,
Dido e'rebin, fêşin, lêvê wan daqandîne,
Yê dinê, qîza mîrê cinaye, gelek delal û xûnşêrîne,
Navê wê Gulç'îç'eka Dilaye,
Ev herdukê fêş jêra qerwaşin û xizmetçîne.
Rojekê ev herdû ji Gulç'îç'eka Dila qehirîne,
Her duda ya xo kire yek, bi hevra sond xarin,
go, em jêra nakin qerwaş û xizmetçîne,

Lê kirine gazî, lê kirine qîrîne:

„Em ji teıra nabin qerwaş û xizmetçîne,
Ji îro pêda tê ji meıra bibî qerwaş û xizmetçîne".
Gulç'îç'eka Dila gelek qehirî û stêrka dibarîne,
Ji serê qesrê xo berda be'ra hêşîne,
Ç'e'vê xwe li hersê xulamê xwe digêrîne,
Şiba xwe li be'rê dide, binê be'rê jêva xuya nîne,
Li be'rê digêre, dike û nake, hersê ferh'îtê xwe
nabîne.

H'ûtê me'sîya derk'ete pêşîya Gulç'îç'eka Dila, go:
„Qîza mîrê cina, ez k'etîme bextê te û fêbbê jorîne,
H'emî ji te ditirsîn u sekinîne,
Di dilê teda çi heye, çi t'inîne?"
Gulç'îç'eka Dila gâzî kir h'ûtê me'sîya, go: „Ji mîra
bêje, te hersê ferh'îtê min nedîtiye?"
H'ûtê me'sîya go: „Gulç'îç'eka Dila, hersê ferh'îtê
te li k'inarê be'rê, li ber kevirekî rûniştîne".

Gulç'îç'eka Dila lez kir û dilezîne,
Xo gihiştandê k'inarê be'rê, şiva xwe li be'rê dixîne,
Hersê ferh'îtê fêbûn li berê sekinîne,
Go: „Xatûna me, tu çi bêjî, em li ber te bi hazirîne".
Gulç'îç'eka Dila gote wan, go: „Bine pey min û bilezîne,
Emê derên ji nava cina, ji be'ra hêşîne,
Emê heşîne nava î'sana bi t'emamîne".

Gulç'îç'eka Dila hersê ferh'îtê xwe hiltîne,
Dik'eve deştê û dilezîne,
Çûn herçar li ser kaniyekê sekinîne,
Gulç'îç'eka Dila li wan kir gazîne,
Hersê li ber sekinîn bi hazirîne,
Go: „T'ozo, T'it'ûno, Dûmano,
Ûnê qesrekê ji mîra çê kin ser devê kaniyê, ko kesî
qesra usa li dinîyayê di nava cinada û di nava
î'sanada nedîye".

Gulç'îç'eka Dila mêtroyê ji berîka xwe derxistîye,
E'rdê ji wanra pîvaye,

Bîst gava dirêj kirîye,
Deh gava fireh kirîye,
Bêr û qazme ji wanra hazir kirîye,
Çakûç' û dezge ber wan danîye,
Go: „Ezê sê meha heřim, li dinîyayê bigerim, çika
nava îsana bi çi t'erziye,
Gava sê mehê min qedîya, ezê bêm, qesra min
t'emam be, tiştêk jê kê m t'inebe bi hazirîye".
Gulç'îç'eka Dila xatir ji wan xastiye û çûye.

T'ozo, T'it'ûno û Dûmano ji xwe ra rûniştiye,
T'ozo mezinê wane, li wan kir gazîye,
Go: „Geli hevala, ez nizanim, kî ji me hersiya
h'imale, kî şagirte, kî hostayiye".
Dûmano go: „Ez h'imalekî ze'f başim, birinciye".
T'it'ûno go: „Ez şagirtekim li ber destê hosta, k'esî
şagirt, weke min, nedîtiye".
T'ozo go: „Ez ji berêva hostame, gele car min qesr
lêkirîye".

Rahiştine bêr û qazmê xwe, esasê qesrê k'olaiye,
T'ozo go: „De rabin, bilezînin, binê em kevirê mermer
li vî ç'iyayî nabînin?"

Hesê rabûn û gerîyan, k'etine nava dağ û ç'îya,
Lat'ekî kevirê mermer dîtin û li ber sekinîne,
T'it'ûno rahişte çakûç'ê xwe û çû ser kevir sekinîye,
Qewat ji xudê xastiye,
Çakûç' bilind kirîye li vî kevirê mermer xistiye,
Kevir şkest, bû h'ezar çîye.

Hate nava kevera, kevir çê kirîye,
T'ozo çû li ser e'sasê qesrê sekinîye,
Dumano k'urtanek ser pišta xwe şidandiye,
Pêncî kevir li pišta xo kirîye,
Anî li ber esasê qesrê berdayîye,
Berê xo da û lezandiye,
Go: „Ezê ze'fa bînim, belkî ez ji xo ra bibînim
feh'etiye".

Pişt xo fitilî û nihêrtîye,
Ku T'ozo pêncî kevirê xo danîye
Û rûnişt cişarek k'işandiye,
Dûmano vêga sed kevir li pišta xo kirîye,
Anî li ber T'ozo berdayîye,
Du gav avî û fitilîye, ko T'ozo vêga kevirê xo
daniye,

Dîsa wayê ji xo ra rûniştiye.
Dûmano qehirîye,
Dusid kevir li pišta xo kirîye,
Anî li ber T'ozo berdayîye,
T'ozo destsivike, gellek jê hatiye,

Kesî hostê, weke T'ozo, li dinîayê ne dîtîye.
 Dûmano gote T'ozo, go: „Lao, we li min kirîye n'îletîye,
 K'urtanê pišta min t'ev qetîya,
 Pišta min ji ber kevira p'îr dêşîya".
 T'ozo bû p'îrçîna wî û bi Dûmano k'enîya,
 Herdû bi hevra çûye,
 Ser k'oma kevira sekiniye,
 Hersîya alîyê hev kirîye,
 Kevirê xwe t'emam k'işandîye.
 T'ozo li ser dîwar sekiniye,
 T'it'ûno jêra kevira şe kirîye,
 Dûmano kevira jêra birîye,
 Pazde rîçê qesirê qedîya,
 Qesir çar tebeq bilind kirîye,
 Hersê li ber sîya qesrê rûniştîne.
 T'ozo hêdî-hêdî li ber xweda k'enîya,
 T'it'ûno, Dûmano go: „Me'nîya k'enê te çîye?"
 Go: „Me tişteki qesrê ji bir kirîye,
 Me sûretê şêr û pilinga, fêriz û p'elewana, zîyayê
 me'ra li ser dananiye".
 Go: „T'it'ûno, kevira baş bifesilîne,
 Sûretê şêr, pilinga, fêriz û p'elewana û zîyê me'ra
 li serê dîne".

T'it'ûno kevira difesilîne,
 Şêr û pilinga, fêriz û p'elewana, zîyayê me'ra li ser
 datîne,
 T'ozo dertê, li ser serê qesrê disekine,
 Dûmano pêncî kevirê fesilandî li ser pišta xwe dixe,
 jêra dik'şîne,
 T'ozo van sûreta li ser serê qesrê hawîrdor die'dlîne,
 Peya dibe li xarê, hersê ji xo'ra rûniştîne,
 T'ozo bû p'îrçîna wî, di ber xweda dik'enîya,
 Dûmano, T'it'ûno go: „Înca k'enê te ji boy çîye?"
 Go: „Me tişteki qesrê ji bir kirîye,
 Me odeke bi t'enê, başqe, li ser serê qesrê ji
 xanima xwe'ra çê nekirîye".
 Go: „T'it'ûno, lez ke, bilezîne,
 Kevirê mermer bifesilîne,
 Dermanê aqût û almas lê bi'rêşîne,
 Ezê odekê çê kim, ko ji boy dilê xanima me ji me
 nemîne".

T'ozo derk'ete li ser serê qesrê, T'it'ûno kevira
 difesilîne,
 Dermanê aqût û almas li kevira di'rêşîne.
 Dûmano kevira jêra dik'şîne,
 T'ozo odek çê kir li serê qesrê, z'ef baş die'dlîne,

Derîyek li berda ji yek ferşekî kevir, ko kes nizane,
derî li çi t'erefine,

Peya bû e'rdê û rûniştine.

T'ozo dîsa dik'enîya,

T'it'ûno, Dûmano gotin: „Dîsa k'enê te ji bona çîye?”

Go: „Me tişteki qesrê ji bîr kirîye,

Me hê nav û derva ne sih'andîye¹,

De rabin, lez kin, bidine pey min û em bilezînin,

Em xo bi binê be'rê gînin,

Emê li ber qesra mîrê cina bisekinin,

Ç'e'vê xo li oda wîna bigerînin,

Sîtîla mîrê cina di odêdaye, emê sîtîla ji odê bînin,

Ser piştî Dûmano, bie'dlînin,

Emê li berê dîwarê qesrê dînin,

Emê sîtîlê li ser kuç'ik bie'dlînin,

Emê dar û qoç'a bicivînin,

Emê agir di binda dadin û pexînin,

Emê zêrekê berdî di binê sîtîlê û bih'elînin,

Ê sîtîl t'ije bibe, emê li nava odê bik'şînin,

Emê nava qesrê bi zêr bisih'înin”.

Dibê, hersîya lez kir û lezandîye,

Xo bi binê be'rê gihandîye,

Çûn li ber qesra mîrê cina sekinîn û nihêrtîye,

Sîtîl di odêda dîtîye.

Rahiştine sîtîlê û deranîye,

Ser piştî Dûmano şidandîye,

Anîn li ber dîwarê qesrê û danîye,

Rahiştine ç'embîla, ser kuç'ik e'dilandîye.

Agirê dar û qoç'a dadayîye,

Zêr berdane bîni û zêr h'elîya,

Sîtîl ji vî zêrî t'ije bûye.

Rahiştine ç'embîlê, sîtîlê li nava odê danîye,

Ode bi ode sih'andîye,

Dîwarê odê çîqa ji zêra zer kirîye,

Sîtîl anîn li ser kuç'ik e'dilandîye,

P'erçak zîv avîtinê û h'elandîye.

Sîtîl ji zîv t'ije bûye,

T'it'ûno, Dûmano rahiştine ç'embîla û ge'randîye,

T'ozo firç'e bi destê xo girtîye,

Çarnikalê qesrê, ji alê derve bi zîv sih'andîye.

Sîtîl birin li oda mîrê cina û danîye,

Hatî rûniştin, T'ozo dîsa dik'enîye,

T'it'ûno, Dûmano go: „T'ozo lao, me'nîya k'enê te
inca çîye?”

Go: „Lao, me tişteki qesrê ji bîr kirîye,

Me hêja cam û caxa li p'encera nexistîye”.

Go: „De rabin, lez kin, bilezînin,

Emê xwe bi bajarê mîrê cina bigihînin,
Emê heřine ser dik'anê xeřata,
Emê cam û cax jê bistînin,
Ser piřta Dûmano bie'dlînin,
Emê bînin li p'encera xînin".

Hersîya lez kirin û lezandîye,
Xo bi bajarê mîrê cina gihandîye,
Çûne ser dik'ana xeřat û sekinîye,
Cam û caxa h'emî jê standîye,
Ser piřta Dûmano řidandîye,
Anî li p'encerê qesrê xistîye.
Dîsa herdu rûniřtin û T'ozo dik'enîye,
T'it'ûno, Dûmano go: „T'ozo lao, înca me'nîya k'enê
te çîye?"
T'ozo gote wan: „Me beř û bistir û p'erde ji bîr kirîye".
Go: „De řabin, lez kin, em bilezînin,
Dîsa xo li bajarê mîrê cina xînin".

Rabûn lez kirin û lezandîne,
Xo bi bajarê mîrê cina gihandîne,
Çûn ber dik'ana beřa sekinîne,
Beř û bistira û p'erda ji dik'ançî distîne,
Ser piřta Dûmano, T'ozo diřidîne,
Tê ode, bi ode řadixîne,
P'erda li ber p'encera bař dixîne.

Ev du mehê qesrê qedîya, Gulç'îç'eka Dila hê xuya
nîne,
Hersê ji xořa ber sîya diwarê qesrê rûniřtîne,
Gelekî bi k'êfin û bi řayîne,
Qesra, weke wê qesrê, kesî li dinîyayê çê nekirîye
û kes nabîne.

Sê mehê wan qedîya, hersê ji xweřa ç'e'vniherîne.
Bala xo danê, Gulç'îç'eka Dila ji wirva têo û dilezîne,
Ev hersê li pêşîyê sekinîne.
Gulç'îç'eka Dila hate bal wan û bi k'êfin û bi řayîne,
T'ozo k'ete pêşîya Gulç'îç'eka Dila, ode bi ode wê
digerîne,

Bi zêr û zîya disihîne,
K'êfa Gulç'îç'eka Dila gelekî tê, ji qesra wêra û ji
hersîyařa t'ematinê.
T'ozo k'ete pêşîya Gulç'îç'eka Dila, wê bire alê
jorîne,
Go: „De înca tu oda xwe, derîyê wênakê veke û
bibîne".
Oda wê xemilandîye t'erz bi t'erze ji h'emî řengîne,

Gulç'îç'eka Dila gele k'enîya û k'êfê tîne,
Go: „De haydê, em hefîne oda xarîne,
Ezê xarin çê kim ji h'evt t'erza û ji weŕa bîne”.

Masa danîn û hersê li ser k'ursîya rûniştine,
Gulç'îç'eka Dila xarin çê kir û xarinê tîne,
Li ser masê li ber wan datîne,
Hersê ji ze'f birçîne,
Hêja xarina usa bi ç'e've xo ne dîne.
Dûmano fahişte kevç'i, li birincê xwe dixîne,
Ko nêzikî devê xwe bigihîne,
Gulç'îç'eka Dila fahişte şiva xêzeran, li ser serê

wan di h'ejîne.
Hersê tirsîyan, kevç'i ji destê wan k'et û rih'ilîne.
Gulç'îç'eka Dila gote wan, go: „Xarina xo bixun bi
t'emamiye,

Bes, ûnê ji mîra bînin salixê-sulixê Sêva H'aciye”.
Û pišta xwe da wan û ji bal wan çûye,
Çû ji xoŕa di oda xweda rûniştiye.
Ev hersê bi dilekî şkestî xarina xo xariye,
T'ozo ji T'it'ûno, Dûmanoŕa gotiye:
„Ev xarin li me bû k'eratiye,
Îro sê mehê me digediyan,
Me k'otek, qesir, jêra xilas kiriye,
Ez nizamim, heq û h'esabê wê li me çîye?
Înca emê ji k'u bînin salix û sulixê Sêva H'aciye?”

Hersê bi dilê şkestî rîbûn p'îya,
K'etine ser rê û dimeşîyan,
Li serê h'evt rîya sekiniye,
Hersê ji hevŕa û gotiye,
Rê û dirba ji xweŕa p'ara vekiriye,
Ji hev qetiyan, her kes bi rîya, xweva dimeşîya,
Sê mehê wan li dinîyayê digeriyan,
Kirin û nekirin, nedan salix û sulixê Sêva H'aciye.
Dîsa hatine wî ci û hev ditiye,
T'eva go: „Me Sêva H'aciya nedîye”.

Hersê ji xweŕa dimeşîyan,
Di ber gundekî mezinda bihiriye,
Dengê def û zuŕnê hatiye,
Xo li dengê def û zuŕnê girtin û çûye.
Bala xo dane, de'watê, de'wateke p'iŕ mezine û li
h'ewşê digeriya.

Hersê ji xweŕa li ber vê de'watê sekiniye,
T'emaxe kirin û nihêriye,
Bala xwe da zuŕnebêj li ber lingê qîzekê rûniştiye,
Û şabaşçî şabaşa xwê di kirîye,

Go: „Şabaş, şabaş, qîza delal, Sêva H'aciye".
Sêva H'aci destê xwe li cêba meyt'anê xwe xistiye,
K'ulmek zêr ji cêba xwe derxistiye,
Şabaşa mirt'iba reşandiye,
Mirt'iba zêrê xwe civandiye.

Ev de'wata hanê p'ir mazine, kesî, weke vê de'watê
delal, neditiye,
T'ozo, T'it'uno û Dûmano çûne ber Sêva H'aciya
sekinîye,

Baş bala xwe danê, go: „Çika bi çi t'erziye,
Kesî qiz weke wê bedew di nava eciniyada û di nava
îsanada neditiye".

Bala xwe danê, zuñnebêj çûn li ber çoka kalêkî
extiyar sekinîye,

Mirt'ibekî ji kalra şabaş kiriye,
Go: „Şabaş, şabaş ji boy dergistiye Sêva H'aciye".

Ev kalê hanê ji govendê derketiye,
Kevinka xwe ji berika xwe derxistiye,

Çû nivê govendê û k'oçekî reqisiye,

Destê xwe li cêba xwe xistiye,

Ç'engek zêr jêra derxistiye,

Xiste destê mirt'ib, go: „Bêje şabaş, şabaş Sêva
H'aciye".

Dibê, T'ozo, T'it'uno, Dûmano baş Sêva H'acê ditiye,

Berê xo dane qesra xwe û hatiye,

Gulç'îç'eka Dila ji wanra ç'e'vniheriye,

Bala xo dayê, hersê ji wirva derketiye,

Dûmano gote T'ozo û T'it'uno, go: „Lao, jêra nebêjin,
k'î me Sêva H'aciya ditiye,

Ûkû ûn bêjin, ko me ditiye, em ji destê vê zalimê
nabînin feh'etiye".

Gulç'îç'eka Dila xarin ji wanra qedimandiye,

Û ser masa wan daniye,

T'ozo, T'it'uno û Dûmano rûniştiye,

Gulç'îç'eka Dila raserî wan sekinîye,

T'ozo, T'it'uno û Dûmano destê xwe avitine kevç'iye,

Gulç'îç'eka Dila şiv li ser serê wan h'ejandiye,

Go: „Rast ji mîra bêjin, we Sêva H'aciya neditiye?"

T'ozo go: „Belê, welle, me Sêva H'aciya ditiye,

Sêva H'aciya babete, ancax tu jêra bibî qerwaş û carîye".

Gulç'îç'eka Dila û qîrîn kir û giriya,

P'orê xwe k'işand û revîya,

Çû li oda xwe sekinîye,

Ji wan bawer nekir, gazî wan kiriye,

Go: „De rabin, t'ek'evine pêşîya min, bilezînin,

Ez û we heñin Sêva H'aciya bibînin".

Dibê, herçar çûn ba de'watê sekiniye,
 Gulç'îç'eka Dila bi ç'e'vê xwe ditiye,
 Go: „Xebera van ferh'ita ne derewe, bi rastiye,
 Geleki ji mi çêtire û bi t'emamiye".
 Berê xwe dane malê û natiye.
 Gulç'îç'eka Dila xarin ji wanra çê kiriyê,
 Anî li ser masê û danîye,
 T'ozo, T'it'ûno û Dûmano rahiştine kevç'îya û li
 xarina xwe xistiye.
 Gulç'îç'eka Dila şiva xêzeran ser serê wan
 h'ejandiye,
 Go: „Ûnê ji mîra binin salix û salixdanê mîr Meh'mûdê
 Cindiye".

Berê xwe da oda xwe û dimeşîya.
 Evan ferh'ita xarina xwe xariye,
 Hersê rabûn ji p'îya,
 Derk'etine serê h'emî rîya,
 Sê mehê wan li dinîyayê diqedîya,
 Ne dan salix û salixdanê mîr Meh'mûdê Cindiye.
 Hatin li sera h'evt rîya, hersîya hev ditiye,
 Hersîya ji hevra got: „Me nedît salix û salixdanê
 mîr Mehmûdê Cindiye".

Di bajarê Mûsilêda bihuriye,
 Ev hersê ferh'it ji xwe ra ber xanekê sekiniye,
 Du başbazirgan li devê derê xanê rûniştîye,
 K'axazê wan bi destê wane, dibê: „Ji mîra lazime
 mora mîr Meh'mûdê Cindiye".

T'ozo û T'it'ûno û Dûmano se kiriyê,
 Ev hersêk çûn li herdu başbazirgana sekiniye.
 Herdu başbazirgan rabûne p'îya,
 Ji xwe ra sūkêva dimeşîya,
 T'ozo û T'it'ûno û Dûmano t'im li taništa wan
 dimeşîya.
 Herdu başbazirgan çûne devê derê serayê sekiniye,
 Hêdî-hêdî di nava serayêda dimeşîyan,
 Destê xwe li deriyekî dan
 û derî vekiriyê,
 T'ozo, T'it'ûno û Dûmano bi herdu başbazirgana ra
 çûne odê û sekiniye,
 Başbazirganekî k'axaz da destê mîr Meh'mûdê Cindiye,
 T'ozo, T'it'ûno û Dûmano bala xwe dane, ko ç'e'vê wî
 Feşin, sor û sipî dike, simbêlê wî p'alikin û qeyt'anîye,
 T'ilî û p'êç'îyê wî k'evç'îyê şimşatiye.
 K'axaz ji destê t'icar girtiyê,
 Danî ser masê û nihêrtiyê,
 Mor deranî û mor kiriyê,
 Bi serê qelemê imza kiriyê,

Baş'ıcar ji odê derk'etiye,
T'ozo, T'it'ûno û Dûmano pêra dimeşyan.
Ev hersê ferh'it ji bajarê Mûsilê derk'etine,
Berê xwe dan qesrê û hatiye.
Gulç'îç'eka Dila ç'e'vniheriye,
Ko va hersê ferh'itê wê xuyaniye.
Dûmano ji T'ozo û T'it'ûno ra gotiye:
„Ûn nevêjin, me mîr Meh'mûdê Cindî ditiye,
Gulç'îç'eka Dila zalime, ê ji me ra çê ke derd û kul
û serêşîye".

T'eva bi hev ra sond xariye.
Gulç'îç'eka Dila ji wan pirsîye:
Go: „Rast ji mîra bêjin, we mîr Meh'mûdê Cindî diye?”
T'ozo go: „Erê welle, me mîr Meh'mûdê Cindî diye,
Go, di nava ecniyada û di nava însanada, kesî zilam,
weke mîr Meh'mûdê Cindî delal û bedew nedîye,
Ancax babete ji boy Sêva H'aciye".
Gulç'îç'eka Dila bû qîjîniya wê û girîya,
Sêrebende porê xwe t'ev k'işandiye,
Çû ser serê qesrê, ji xwe ra di oda xweda rûniştiye,
Careke din hate xarê, go: „Rabin bidine pêşîya min,
we li k'u mîr Meh'mûdê Cindî diye?"

Herçar bi hev ra dimeşîya,
Çûne Mûsilê, çûne serayê, çûne devê derê oda mîr
Meh'mûdê Cindî sekinîye,
Gulç'îç'eka Dila destê xwe li derê odê xistiye,
Mîr Meh'mûdê Rabû ji p'îya,
Derî li wan vekir û kes nedîye.
Herçar ecnîne li mîr Meh'mûdê Cindî nihêrtiye,
Gulç'îç'eka Dila ji wane ra gotiye:
„Xebera we ne derewe û bi rastîye,
Mîr Meh'mûdê Cindî ze'f delale, dilê min wî girtiye".
Herçar hatine malê, di qesrêda rûniştiye,
Hiş û aqilê Gulç'îç'eka Dila li ba mîr Meh'mûdê
Cindîye.

Înca em vana bihêlin, emê bêne ba mîr Meh'mûdê
Cindîye.
Mîr Meh'mûdê Cindî di wê şevêda xewnek diye,
Hate xewna wî Sêva H'aciye,
Di xewa xweda k'êf û e'sşqa wî p'ir hatiye,
Ev xewna hanakê, ne xewne, bi rastîye,
Sêva H'aciya û mîr Meh'mûdê Cindî hev ditiye.
Gulç'îç'eka Dila çû Sêva H'aciya aniye,
Aniye oda mîr Meh'mûdê Cindîye,
Mîr Meh'mûdê Cindî û Sêva H'aciya bi hev k'eniya,
Dilê wan h'ezar dilî hev girtiye,

Dest di stuyê hev û dinêra birîye,
K'etine k'êf û h'eneka û laqirdîya,
Gustîlê xwe bi hev û dinê guhartîye.

Gulç'îç'eka Dila Sêva H'aciya birîye,
Li mala bavê wê danîye,
Serê sibê mîr Meh'mûdê Cindî ji xew şîar bû,
Sêva H'aciya li ber ç'e've wî ne xuya bû,
H'işê wî çû aqil nemabû,
Çû ba bavê xwe sekini, go: „Bavo, mi îşev xewnek
dîye,

Di xewna mida-Sêva H'aciya,
Me gustîlê xwe bi hev guhartîye".
Bavê wî go: „Xudê xêr xewna te,
Xewn heye derewe, xewn heye bi rastiye,
Lao, dixazi, he're, Sêva H'aciya ji xwêra bine".

Mîr Meh'mûdê Cindî li xulamê xwe kir qirîne,
Go: „Tu rabe hespê min ji tewlê derîne,
Tu zînekî Erzerûmî bi h'evt tanga li serê bişidîne,
Tu şûrê minî birqî li k'êleka hespê min daliqîne,
Tu xurckê t'ije zêr ke û li serê dayne".

Dibê, xulam lez kir û dilezîne,
Hespê wî ji tewlê dik'şîne,
Zînekî Erzerûmî bi h'evt tanga li serê dişidîne,
Şûrê wî birqî bi k'êleka hespê wîva dadileqîne,
Xurcikekê t'ije zêr dike, li ser pišta hespê wî datîne.
Hespê wî hespekî boze, çale û deqdeqîye,
Sim kode, ling t'eşîye,
Guh k'êwrûşke, nav te'jîye,
Qefes xezal, pişt balgîye,
Dûvê hespê wîna weke rîsîye.
Mîr Meh'mûdê Cindî xatir dixaze ji dê û bav bû,
Ji bde peya bû,
Lingê xwe xiste rîk'êba hespê û sûwar bû,
Ji mal derk'et û li rê k'ar bû.
Berî û berîstan, çol û çolistan,
Havîn çû, ma zivistan,
Serê mîr Meh'mûdê Cindî hêja wê têt'êve şeq û deqê
giran.

Sê mehê mîr Meh'mûdê Cindî qedîya bû,
Li ser pišta hespê dinîya li hev dabû,
Rojekê derk'ete walatê Sêva H'aciya bû,
Bala xwe da, vî walatê hanê: kerîyekî paz li ser
kanîyekê, li ber ç'e've wî xuya bû.
Hespê xo ajot, çû sekini li ba şivan bû,

Go: „Şivano, e di bextê te û xudêda, ev çi walate,
ko ez hatimê?”

Ev şivanê hanêkê lê nihêrt û k'enîya,

Go: „Lao, qe tu xerîbî, te dinîya nedîye?

Qe ti nizanî, ev walatê ha, walatê bavê Sêva H'aciye,

Ev pazê ha jî, pazê bavê Sêva H'aciye,

Lao, tu xortekî h'iyî, hê min te dîye,

Heře pişta wî girî bisekine, ê vêga bê Sêva H'aciye,

Ji vî pazîra serbêriye,

Nezera xorta li xwe h'eram kirîye”.

Mîr Meh'mûdê Cindî çû li pişta gir peya bûye,

Hespê wî ji xweıra diç'êre,

Ewî bi herdu ç'e'va nihêrtîye,

Ko Sêva H'aciya, waye, ji wirva derk'etiye,

K'ete nava paz û paz dotîye.

Go, mîr Meh'mûdê Cindî ji xweıra go: „Ev ez hatime
bona Sêva H'aciye,

Ezê rābime p'îya, binêrim, çika bi çi t'erziye”.

Gava rābû p'îya, paz t'emam ji berê ditirsiye,

Ji paz kirnê² ko gure, paz t'emam ji ber direvîye,

Sêva H'aciya û şivan t'enê mayîye.

Mîr Meh'mûdê Cindî li hespê xwe sūwar bû,

Dagerîya, çû ba wan bû,

Ç'e'v Sêva H'aciya k'et û peya bû,

Destê xwe ser stuyê hevıra birin û bi hev şa bûn.

Ev şivanê hanêkê kal bû, extîyar bû,

Bes dergîstîyê Sêva H'aciya bû.

Gava mîr Meh'mûdê Cindî dit, dar û kulav avî¹ û bi
malva bezîya bû,

Qehirî, h'iş û aqil di serê wî nemabû.

Lez dike û dilezîne, hespê xwe ji tewlê dertîne,

Zînekî Erzerûmî bi h'evt tanga li şer dijîdîne,

Û li hespê xwe sūar bû,

Şûr û mert'alê xwe girê dabû,

Berê hespê da ser mîr Meh'mûdê Cindî û Sêva
H'aciya bû.

Hat sekini, go: „Mîr Meh'mûd lao, namûs xidere,
namûs xirab bû,

Lez ke, bilezîne, bêbextî di nava min û teda t'inîne,

Tu jî rābe, xwe bi p'elewanî bixemîne,

Ez û tu, emê li hev din, k'î k'î bikuje, ê Sêva
H'aciya ji xweıra bîne”.

Dibê, mîr Meh'mûdê Cindî li hespê xwe sūwar bû,

Di ber hevda çûn û hatin, bû ç'ingîne şûra, bû

t'erqîne mert'ala, bû h'işîne hespa û li hev dabû.

Sê şev û sê fojê wan li wê çolê qedîya bû,
Sêva H'aciya t'î û birçî li ba wan mabû.

Sêva H'aciya li wan kire gaziye,

Go: „Ji hespa peya bin, we ruh'ê van hespa

derxistiye,
Bi xirê fêriz û p'elewana heñe hev û dinê, k'î k'î
bikuje, ez ya wime".

Sêva H'aciya zane, ko Mîr Meh'mûd hêja xorte, bi
qewate, ê kal bavêje e'rdê, ê serê wî jêke,
Lema ko usa dibêje.

Dibê, herdu ji hespa peya bûn,

Bi xirê fêriz û p'elewana çûne hev û dinê,

Mîr Meh'mûdê Cindî ê kal avîte e'rdê.

Sêva H'aciya go: „Serê wî jêke, jê xilas ke".

Mîr Meh'mûdê Cindî bi şûr serê wî jêkir,

Sêva H'aciya jê xilas kir.

Mîr Meh'mûdê Cindî û Sêva H'aciya çûne malê,

Sêva H'aciya gazi kir xulamê nava malê,

Go: „Lao, bilezîne, heñe paz ji çolê bine".

Dibê, Sêva H'aciya û mîr Meh'mûdê Cindî bi hevra
mijûl dibin,

Sêva H'aciya jêra go: „Bavê min kalekî sed sale,

Herdu ç'e'vê wî korin, kesî nabîne,

T'u kurê wî, t'u zarûê wî ji xîna min t'inîne.

Ev kalê ko te wî kuşt, ew jî takî bi t'enêye,

T'u kesê wî t'inîne,

Netirse, kes h'eyfa wî na hilîne".

Sêva H'aciya dibê: „Mîr Meh'mûdê Cindî, h'eyra, ez
mara xwe nadim,

Tu zilamekî ze'f delalî, ez jî te dih'ebînim,

Bes ç'e'vê bavê min kore, diniyayê nabîne,

Ji mîra gotiye: „Ezê te bidime wî merivî, ko qeyt'anê
H'emedanê ji mîra bine,

Ezê qeyt'anê H'emedanê li ç'e'vê xwe dim,

Ezê bivime xortekî çardeh salî, ê ç'e'vê min vebe,

ezê pê bivînim",
Înca heñe, qeyt'anê H'emedanê bine û mi ji bavê min

bistîne".

Mîr Meh'mûd ji xwe ra fikirîye,

Ji mala Sêva H'aciya derk'et û li diniyayê gerîya,

Kesek nizane, qeyt'anê H'emedanê bi çi t'erziye.

Xurcêzîna zêra t'emam xilas kiriye,

Ji xwe ra bû hêsir û feqîr mayîye,

Hespê wî ji birçîna gelekî ze'if bûye,

Rojekê di ber t'opraxê qesra Gulç'îç'eka Dilada

derk'etiye,

Dibê, h'işê wî çû, aqilê wî firîya,
Li ser pişta hespê gêj bû û k'etiye,
Hespê wî nikare bilipite, li ser termê wî sekiniye.

T'ozo, T'it'ûno û Dûmano ji qesrê derk'etiye,
Gulç'îç'eka Dila ji xweşa di qesra xweda rûniştiye.
T'ozo, T'it'ûno û Dûmano ji xweşa nêç'îr kiriye,
Çiqa rō k'arê hersiya nêç'îre,
Bala xwe dane, hespekî xuyaniye,
Hesê berbi vî hespîva beziye,
Çûn li balê sekiniye,
T'it'ûno û Dûmano wî nas nekirîye,
T'ozo wî û hespê wî nas kiriye,
Go: „Hevalno, dilê mida ev mîr Meh'mûdê Cindiye,
Eva min wî û hespê wî diye,
Ev çi h'ewale, ko di virra derk'etiye?“
Berê xwe dane qesrê û hatiye,
Dûmano gote T'ozo: „Tu nebêjî Gulç'îç'eka Dila, me
mîr Meh'mûdê Cindî û hespê wî diye,
Bi xudê, ê ji meşa bive gelekî dilêşiye“.

Dibê, çûne qesrê, sekiniye,
T'ozo gazî Gulç'îç'eka Dila kiriye.
Gulç'îç'eka Dila hatiye,
Go: „Çiye, T'ozo? Çi bûye?“
Go: „Bi xudê, min îro e'cêbeke mezin diye,
Go, mîr Meh'mûdê Cindî û hespê wî wa li wir
xuyaniye“.

Go, Gulç'îç'eka Dila, T'ozo, T'it'ûno û Dûmano
hilaniye,
Çû li ba mîr Meh'mûdê Cindî sekiniye,
Bû kûrîna wê û bi serva digiriye,
Go: „Wey li-min, wey li-min, ko min te xiste vî
h'aliye“.

Gote hersê ferh'îte: „De zû kin, bilezînin,
Mîr Meh'mûdê Cindî û hespê wî hilînin,
Bibin li qesrê daynin“.

Dibê, T'ozo, T'it'ûno û Dûmano fahiştine mîr
Meh'mûdê Cindî û hespê wî hilaniye,
Hesp li devê derê qesrê hiştin û mîr Meh'mûdê Cindî
birne oda joriye.
Gulç'îç'eka Dila çû, li ber serê wî sekiniye,
Destê xwe da laşê wî, hê rih'têda xuyaniye,
Hêja ç'e've wî vekiriye,
Bes, devê wî girtiye,
T'ev ji birçîna k'etiye vî h'aliye.

Dibê, Gulç'îç'eka Dila lez dike, dilezîne,
T'asa hungiv ji jor tîne,
T'ilîya xwe li hungiv dide û li dev û lêvê wî
digerîne.

Te'ma hungiv xweşe, dadîqurç'îne,
Hêdê-hêdî hungiv dixu û zimanê xo dilipitîne,
Go, ç'e'vê xwe vekir û li Gulç'îç'eka Dila diîşine.
T'asa hungivê xwe xar, rābû, weke berê, rûniştîye,
H'iş û aqilê wî hate serê wiye.

Gulç'îç'eka Dila jê pirsîye,

Go: „Tu çima k'eti vî h'alîye?”

Mîr Meh'mûdê Cindî jêra gotîye,

„Mi Sêva H'aciya di xewna xweda dîye”.

Gulç'îç'eka Dila bû p'irçîna wê û k'enîya,

Go: „Te çi di xewna xweda dîye?”

Go: „Sêva H'aciya hatîye, ez û wê, ji êvarê h'eta
sibê em k'etine k'êf û h'eneka û laqirdîya,

Me gustilê xwe bi hev guhartîye,

Ez rābûm li pey dimeşîya,

Ez sê meha li pey gerîyam,

Mi Sêva H'aciya dîtiye,

Dilê min û wê bi h'ezar dilî hev girtîye.

Sêva H'aciya ji mîra gotîye:

„Ez mara xwe nadim bi t'emamiye,

Bavê min kalekî extîyare, kore,

E'mrê wî sed salîye,

Ji mi pêva, kes zarûê wî t'ine li ber serê wiye,

Ji mîra gotîye, ewê ku qeyt'anê H'emedanê bine û

ç'e'vê bavê min pê sax bibe, ezê wî bistînim bi
h'elalîye”.

Ez rābûm li dinîyayê t'ev gerîyam,

Kesekê ji mîra nego, qeyt'anê H'emedanê bi çi
t'erzîye.

Xurcêzîne zêra mi xilas kirîye,

H'işê mi çû, aqilê mi firîya,

Bûme hêsîr û belengaz li serê rîya,

Ez gêj bûm, ji ser pişta hespê xwe k'etîyam,

Ji derd û kulê Sêva H'aciya ez k'etime vî h'alîye”.

Gunê Gulç'îç'eka Dila gelekî pê hatîye,

Go: „Min te xistîye vî h'alîye,

Ezê vêga rābim, derême serê qesrê, cilê t'sana ji
xwe kim,

P'êr û baskê kewoka li xwe kim,

Ezê xwe bi h'evt t'ebeqê binê e'rdê gînim,

Qeyt'anê H'emedanê di sindoqa qîza mîrê cinadaye,

Bi fen û fola ezê jê bistînim,

Ezê qeyt'anê H'emedanê ji têra bînim,

Mi bi te kirîye, ezê te ji vî h'alî derînim,

Bes, tê sozekî bi miṙa bidî,
Gava tu Sêva H'aciya bînî, tê min markî, mi çêtir
bih'ebînî".

Dibê, Gulç'îç'eka Dila gazi T'ozo, T'it'ûno û Dûmano
kirîye,
T'emîna mîr Meh'mûdê Cindî li wan kirîye,
Go: „Tiştekek bê serê wî, ezê pišta we bişkenim
h'evt ciya".

Dibê, Gulç'îç'eka Dila derk'ete serê qesrê,
Cilê î'sana ji xwe kir, sêr li xwe xwend,
Cilê kewoka li xwe kirîye,
Go, p'irt û firîya,
H'eta ber p'erê e'zman bilind bûye,
Carekê go, xîj û dageŕiya,
Xwe bi h'evt t'ebeqê binê e'rdê gihandîye,
Çû li ser qesra qîza mîrê cina danîye.
Ç'e'vê xwe li dora qesrê geŕandîye,
Kesekê li dora qesrê nedîye,
Cilê kewoka li xwe kirîye,
Sêrek li xwe xwendîye,
Xwe kire kurmekî, bi dîwarva dimeşîye,
Hate ser p'encerê, ç'e'vê xwe li oda qîza mîrê cina
geŕandîye,
Bala xwe da odê, qîza mîrê cina li ser qiryole³
ŕazaye,

P'erde bi serva dak'etiye.
Hêdî-hêdê bi dîwarva dimeşîye,
Çû nava odê, sindoqa qîzê mîrê cina dîtîye,
Hêdî-hêdî bi sindoqêva dimeşîye,
Çû ser sindoqê sekinîye,
Ç'e'vê xwe li ser sindoqê geŕandîye,
Qulkeke piç'ûk lê dîtîye,
Xwe di qulêda berda nava sindoqê, qeyt'anê
H'emedanê di sindoqêda xuya kirîye,
Gilokeke mezine, dermanê h'emî tiştîye.
Hêdî-hêdî ŕahişte serê qeyt'an û xarîye,
Bi sindoqêva derk'et û k'îşîya,
Li nava odê dimeşîya,
Bi dîwarê p'encerêva derk'etiye.
Qîza mîrê cina pê h'îsîya,
Cilê xwe ji xwe kir,
Cilê kewoka li xwe kir,
Go, p'irt, û xwe li p'encerê xistîye.
Ji p'encerê baskê wê şkestîye,
Gulç'îç'eka Dila bi dîwarva bezîye,
Xwe bi şilh'ê⁴ xwe gihandîye,

Şilh'ê xwe li xwe kirîye,
 Go, p'irt, û ji ser qesra qîza mîrê cina firîya.
 Qîza mîrê cina baskê wê sax bû,
 Û Gulç'îç'eka Dila dîtîye,
 Sêr li xwe xwandîye,
 Xwe kire başokek⁵ û ji h'ewşa xwe firîye,
 Û li pey kewokê bezîye,
 Hev û dinê bir û anîye,
 Xu ji h'evt t'ebeqê binê e'rdê derxistîye,
 Başokê xwe li kewokê binê e'rdê xistîye,
 Kewokê go, r̄ep, û li e'rdê k'etîye.
 Başok peya bû sere,
 Gulç'îç'eka Dila sêr li xwe xwendîye,
 Bû k'êwrûşkekê, ji ber bezîye.
 Evê xwe kire te'jîyekî û li pey bezîye,
 Serê dağ û ç'îya t'ev ge'riya,
 Te'jîyê xwe li k'êwrûşkê xistîye,
 Bi qirîka k'êwrûşkê girt û gevzandîye.
 Gulç'îç'eka Dila sêrekê li xwe xwendîye,
 Bû kareke xezala û ji ber r̄evîye.
 Evê xwe kire te'jîyeke sivik û li pey bezîye,
 Hev û dinê ge'randin, li çol û newala, li nav dar û
 devîya,

T'ebeq bi t'ebeq derk'etine t'ebeqa jorîne,
 Xezal ji ber te'jîyê gelekî tirsîye,
 Go, gup, û k'et şkevtê û xwe veşartîye.
 Te'jî k'ete şkevtê û ge'riyaye,
 Xezal di binê şkevtêda girtîye,
 Bi piştta xezalê girt û ji hev û dinê gijgijandîye.
 Xezalê t'ucara xwe ji berê neditîye,
 Sêrek li xwe xwendîye,
 Xwe kire e'lbeke garis li nava şkevtê r̄eşandîye,
 Qîza mîrê cina xwe kire qebkekê, sed ç'îcik⁶ li pey,
 û garisê xwe bijartîye,
 T'emamê garis xarin, ma h'eba paşîye.
 Evê h'ebê sêr li xwe xwendîye,
 Xwe kire me'rekî û ji şkevtê k'îşîya,
 Qîza mîrê cina xwe kire jîjûkî û li pey bezîye,
 Ha li vir, ha li wir, jîjû bi dûvê me'r girtîye,
 Hêdî-hêdî goştê canê me'r t'ev xarîye,
 Ji gewdê me'r ma serîye.
 Serî sêrek li xwe xwendîye,
 Xwe kire kewa gozel û ji devê jîjû firîye,
 Qîza mîrê cina sêr li xwe xwendîye,
 Xwe kire teyreki be'z û li pey firîye.
 Kew gelekî ji teyr dûre,
 Teyr xwe şidandîye,
 H'eta teyr nêzîkayî li kew kirîye,

Kew gihîšte ser serê qesra xweye,
Teyr xwe li 'p'er û baskê kew xistiye,
P'er û baskê kew t'ev weşiya,
Qîjîn ji kew hatiye.

T'ozo, T'it'ûno û Dûmano pê h'isiya,
Qîza mîrê cina ji wan řeviya,
Gulç'îç'eka Dila qeyt'enê H'emedanê xilas kiriye,
Cilê î'nsanetiye li xwe kiriye
Û bi oda xweva dageriya,
Çû li odê řûniştiye,
Gazî T'ozo, T'it'ûno û Dûmano kiriye,
Go: „T'ozo, T'it'ûno û Dûmano, h'alê mîr Meh'mûdê

minî Cindî çiyey?

T'ozo jêra go: „Welle, weke berêye û birinciye”.

Gulç'îç'eka Dila çû oda mîr Meh'mûdê Cindiye,

Go: „Bila dilê te xweş be, mi qeyt'anê H'emedanê
aniye,

De řabe, em xwe bigijine Sêva H'aciye”.

Dibê, Gulç'îç'eka Dila sêr li xwe xwendîye,

Řahište mîr Meh'mûdê Cindî hilaniye,

Qonaxê sê meha dûre, di seh'etekêda çûye,

Li oda Sêva H'aciya řûniştiye,

Sêva H'aciya nihêrt, ko ev mîr Meh'mûdê Cindiye,

Ji xîna mîr Meh'mûdê Cindî p'eva kesî li ber ç'e've

xwe nedîye.

Go: „Tu gelekî bi xêr hatî, qe te qeyt'anê H'emedanê
aniye?”

Mîr Meh'mûdê Cindî qeyt'anê H'emedanê ji berîka xwe
derxistiye,

Da destê Sêva H'aciye.

Sêva H'aciya li ç'e've bavê xwe daye,

Bavê wê bû xortekî bîst salîye,

Ç'e've wî, weke berê bû řonaiye,

Sêva H'aciya pîrozok be li wî caniye,

Gulç'îç'eka Dila qîzek ji bavê Sêva H'aciya anîye,

Û lê mar kiriye.

Mîr Meh'mûdê Cindî û Sêva H'aciya û Gulç'îç'eka

Dila xatir ji bavê Sêva H'aciya xastiye,

Dîsa sêr li xwe xwendîye,

Sêva H'aciya mîr Meh'mûdê Cindî bi xweřa hilaniye,

Anî li qesra xwe daniye,

Mîr Meh'mûdê Cindî herdua jî li xwe mar kiriye.

Ç'îroka min çû nav deviya,

Řeh'mel li dê û bavê me h'emîya.

6. Sêva H'ecê (şaxa 2)

Qîzeke H'ece hebû, navê wê Sêvê. Sêvê ze'fe bedew, rînd bû. Gele bûne mişterîyê Sêvê, wekî Sêvê xwe'ra bixwazin. H'ecê bavê wê nedida, go: „K'ê qeyt'ana me'mûdî mîra bîne, ezê qîza xwe bidime wî”.

Geleka çûn, gerîyan, lê t'u kesî qeyt'ana me'mûdî dest nexist. Me'mûd-begek hebû, dêke wî hebû, pîr bû. Jêra digotin Me'mûdê-pîrê. West derbaz bûn, sal - zeman derbaz bûn, ew Me'mûd-beg Sêva H'ecêva hatne xewna hevdu, sura wan lev hate dihar kirinê, gustîlkê t'ilyê wan lev hatine guhêrandinê. Me'mûd-beg sivê rabû, dest, serç'e'vê xwe şuşt, h'ezkirina dinê, nihêrî, gîstîlkek t'ilyêdaye, ser gustîlkê nivîsiye „Sêva H'ecê”. Sêva H'ecê jî sivetirê rabû, dîsa ew roj serç'e'vê xwe şuşt, nihêrî, gustîlkeke t'ilyêdane, ser nivîsiye „Me'mûd-begê kurê pîrê”.

Me'mûd-beg hilda gote dîya xwe: „Dayê, min îşev bîre xewnê t'ev-hev dibûn, min Sêva H'ecê şeherê T'urîs Xemsê, xewnê şevada, gustîlkê t'ilya p'ev guhêrî bûn”. Dê go: „Lao, were, ne xewnê şeva, ne nêtê dila, bit'erkîne, vege're ser raw t'ivdîra mala xwe. Rîya şeherê T'urîs Xemsê rîya h'eft qonaxane, dûre, tu nikarî ew rê biqedînî”. Me'mûd-begê bi k'îlamî gote dîya xwe:

„Dayê, ha bi dayê, de tu rabe, k'umeytê
k'ap'reş mal bikşîne,
De tu tenga li ser tenga bişidîne,
Raste, rîya şeherê T'urîs Xemsê rîya
h'eft qonaxane,
Îzna xwedê ezê rîya qonaxekê biqedînim,
Wey dilo, me'rîmo, sêfîlo, tu xemsê dilanî”.

Dê Rabû hespê wî gem kir, zîn kir, xurca wî t'iye p'ere kir, zêr kir, sîyar bû, îzna xwe dîya xwe xwast, berê xwe dayê berb şeherê T'urîs Xemsê, lêda çû.

P'îr çû, hindikî çû, çû rastî şivanekî hat. Nihêrî, şivanî çawane, kulavê şivantîyê studa rîziyaye, dar, berşivk dêstda rîzîne. Me'mûd-beg go: „Yarebî, ev çi şivane? Bêxwayî, bêxudane, bêp'ergale. Go, lazime k'îlamekî bavêjime ser vî şivanî, çika medh'î vî çiyê, wekî diçe berb vî pezî?” Ewî nizanbû, wekî ew şivan, kurê dewletîya bû, ew jî bûvû maşoqê Sêvê, bûvû mişterîyê Sêva H'ecê. Çaxê ewî Sêvê xastibû ji H'ecê, H'ecê gotibû: „Ezê Sêvê bidime te, lê qirara min ser qeyt'ana me'mûdî bû, dinêrim t'u kes ew nayne, t'uneye. Go, îjar ewdere qirara min, wekî k'î h'eft sala hefe ber pe-zê min, şivantîyê bike, ezê qîza xwe Sêvê bidime wî”.

Navê şivan Ah'med bû. Ew soz da, got: „Bira be, ezê h'eft sala şivantiya te bikim". Ah'med pêra qirar kir, darê xwe hilda û çû berb pêz. Me'mûd-beg nizanbû, wekî şivan ew qirar kirîye. Girt, k'ilam avîte ser şivan got:

„O lo, şivano, lo-lo, şivano,
Lo, şivanê berb vî pezî,
K'urk, qap'ût, dar û berşivk dêstda rîzî,
Me'dh'ê te çend p'erene, tu diçî ber vî pezî?"

Şivan hilda, gote Me'mûd-begî:

„Sîyaro, lo-lo, sîyarê t'enê,
De tu bajo, rênga xwe nemîne,
Herç'ê gava ç'e'vê min ç'e'vê Sêva H'ecê
dik'eve, røjê sed zêrê zer, çixara mala
bavê min namîne,
Dilo me'rimo, dilo sêfilo, tu xemsê dilanî".

Me'mûd-begê nihêrî, go: „A, ev şivanê hanê jî bûyê maşoqê Sêva H'ecê. Go, ewqa kurê axa, axalera hene, kurê dewletîya hene, naha Sêva H'ecê hiştine, wekî ez jî badilhewa diçim?" Careke dinê Me'mûd-begê got: „De ezê heřim, sêti bikim, binhêřim, çika çawane?"

Çû nêzikî şeherê T'uris Xemsê bû, pirsîyar kir ji şivan, gavana, ji malîvana, go: „Gelo, mala bavê Sêva H'ecê şeherdane, yanê derk'etiye zozana?" Malîvana gotin: „Sîyaro, mala bavê Sêvê derk'etiye zozana, zozana jêrindanin. Îro destê qîz-bûk rûniştine mala H'ecê, şê dişkênin, Sêvê jî ber destê wana diçe, tê".

Me'mûd-begê hespa xwe ajot, çû ber derê konê H'ecê sekini. Silav da qîz-bûka, go: „Ez avekê jê bixazim, Sêvê wê avê bide min, çika gilîyê wê mîra çiyê?" Çaxê silav da qîz-bûka, av jê xwest, jêra k'ilam gotê:

„De lo, lo, lo, kono,
Konê lo, lo, mala mezin,
Lê rûniştîye destê qîzê-bûko, qelfe jino,
De hûnê t'asa avê bidine mino.
Wey dilo, me'rimo, dilo, sêfilo, tu xemsê dilanî".

Sêvê dîna xwe da destê wî, gustîlka xwe destê wîda nedît, çimkî destê Me'mûd-beg t'ev k'etibû, destê xweda gema hespê girtibû. Îjar Sêvê hilda k'ilam gotêda:

„Sîyarô, lo-lo, ha bi sîyarô,
 Sîyarê k'umeyt'ê k'aprešo,
 Divê, ç'emê T'uris Xemsê têye Ieme-Ieme,
 De tu bajo, heře ceme,
 Ezê zibareme, ser şeyê xwe rûniştîme,
 De tu bajo, heře ceme,
 Ez ne carîya bavê teme.
 Dilo, sêfîlo, dilo, me'rimo, tu xemsê dilanî”.

Ewê ku usa got, Me'mûd-begê serê xwe kire ber xwe, ajot, lêda çû, çû ser ç'emê T'uris Xemsê peya bû. Serç'c'vê xwe şûşt, lingê xwe şûşt, nanê xwe, ava xwe xar, qap'ûtê xwe t'erkiya xwe vekir, k'işande ser serê xwe, xweŕa řaza. Wextekê Me'mûd-beg xewêda dît, kalek hat ber serê wî sekinî, go: „Me'mûd-beg řabe, řabe, gustîlka Sêvê t'îliya tedaye, qaşa gustîlkê ve-gerîn têke pišta destê xwe, řabe sîyar be, heře her derê H'ecê bisekine”. Me'mûd-beg řabû sîyar bû, çû ber derê konê H'ecê sekinî, nihêrî, dîsa ew qîz-bûk rûniştîne, şe dişkênin. Nihêrî, gi nola Sêvê bûn, nizanzbû, nav wana k'îjan Sêvê bû. Dîsa ewî silav da qîz-bûka go:

„Kono, kono, konê lo, mala mezin,
 De wê rûniştîye deste qîz-bûko, qelfe jino,
 De wê t'asa avê lo, lo, bidine mino,
 Dilo me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî”.

Sêvê dîna xwe da destê wî, vegeŕiya, gustîla xwe t'îliya wîda nas kir. Îjar ewê k'îlam got Me'mûd-begê:

„De mi go, sîyarô, sîyarê mestê,
 De tu dizgîna xwe biguhêze ha li wî destî,
 Ezê destê rastê avê bidime te,
 Destê ç'epê têra bikim k'emberbestê,
 Dilo, me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî”.

Sêva H'ecê av da Me'mûd-begê, xwar. Sêvê got Me'mûd-begê: „Me'mûd-beg, ew gustîlka t'îliya te, gustîlka mine, ez tuva, xewna şeva gustîlkê xwe p'ev guhêrî, suŕa me lev dîhar bûye. Qirara bavê min, ser qirara me'mûdiye, bavê min go: „K'ê qeyt'ana me'mûdî miŕa bîne, ezê qîza xwe bidime wî”. Geleka çûn lê geŕiyan, lê t'une. Bavê min ez girtim da kurê t'ucara, navê wî Ah'med, jêra qirar kiriye, wekî ew h'eft sala, şev-ŕo şivantî bavê min bike, k'incê xwe t'eze neke. Ewî naha h'eft salê xwe t'emam kiriye, maye h'eft ŕoje wî. Qirara bavê min dîsa ser qeyt'ana

me'mûdiye, k'ê bine, bavê min dîsa min wê bide wî. Te, wekî h'eft rōjada qeyt'ana me'mûdî anî, bavê min wê min bidê te". Ewê usa ku got, Me'mûd-begê nizanbû, çawa bikra, serê xwe kire ber xwe û kire, ku bajo, Sêvê nihêrî, go: „Welle, xortekî xerîbe, serê rîya k'etîye, rîya dûr hatiye, dibe xercilixê wî xilas bûve". Sêvê gazî Me'mûd-begê kir, çarde şeyî cem wê hebû, go: „Xortê delal, bisekine, şuxulê min te heye". Sêvê destê xwe bire ber pišta xwe, girt çarde şeyî p'ere, dane Me'mûd-begê, go: „Van çarde şeya bide xwe ra t'itûn, xerc bike". Me'mûd-begê bêxatirîya Sêvê nekir, girt, çarde şeyê Sêvê destê wê girtin, avîte binê cêba xwe, ajot, lêda çû.

P'ir çû, hindikî çû, çû rastî k'oçk-serakî hat. Bes-teke rast-dûz çê kirî bû. Me'mûd-beg duşurmîş bû, go: „Welle, ez ser pišta hespê westiyame, ev k'oçk-sera vira hatiye çê kirinê, hilbet merî, îsanet tê heye. Ezê le'zekî peya bim, bîna xwe bistînim, paşê derbaz bim". Me'mûd-beg nizanbû, wekî ew k'oçk-sera h'eft se'va bû. Her h'eft se'va jî birê hevdu bûn. Xûşkeke wan hebû, ewê jî rêmildar bû. Qudreta re'bê ale'mê, her h'eft birê wê, ewê şeva çuyî, pêşîya bazirganekê girtibûn, bazirgan t'alan kiribûn, barê devekêda qeyt'ana me'mûdî hatibû. Xûşka her h'eft se'va ber derê k'oçk-serê sekînî bû, nihêrî, sîyarek dajo, bê serê xwe. Go: „Xwedê zane eva sîyara, yan derdê dile, yan xûndare, yan deyndare". Rêml jêra avît, nihêrî - derdê dile, çola k'etîye.

Me'mûd-begê nihêrî, rō zûye, rîya wî jî dûre, dixwest, ku bajo, rîya xwe biqedîne, Keç'ik, xûşka her h'eft se'va, ber derê k'oçk-serê sekînî bû, nihêrî, ku Me'mûd-beg nasekine, derbaz dibe îcar bi k'îlam ewê gotê:

„De mi go, sîyaro, sîyarê şepê,
De tu bajo, were Ji vêderê,
Herçê mirazê dilê teda heye,
Ezê bighînim, pêştirî mirinê.
Dilo, me'rîmo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî".

Keç'kê nihêrî wekî Me'mûd-beg serwext nebû, ewê gihîşt, dizgîna hespa wî girt, go: „Xortê delal, eva male, avayîye, ser vê rê hatiye çê kirinê, rêwîyê mîna te peya bin, t'ase av, pe'rîk nan bixwun, bîna xwe bistînin, malavayîkê bidine me, paşê jêra oxir be". Me'mûd-begê got: „Qîza qenc, ez î'mazê te dikim, rîya min dûre, berde, ez heîm, rîya xwe biqedînim". Qîza qenc gotê: „Xortê delal, serh'îşkî meke, peya be, t'ase av, pe'rî nan bixwe, herçê mirazê dilê teda heye, ezê

bigihinim". Me'mûd-begê got: „Qîza qenc, tu çi zani, derd, mirazê dilê min çiyê, wekî tu bigihîni?" Qîza qenc gotê: „Ez zanim, tu bona qeyt'ana me'mûdî çola k'etî, peya be, pe'rik nan, t'ase ava sar bixwe, ezê qeyt'ana me'mûdî bidime te, xwedê oxira te'ra be". Me'mûd-begê bawar nekir, xwest fîya xwe derbaz be, qîza qenc gotê: „K'erem ke, xorto, bisekine h'eta têm". Me'mûd-beg sekini.

Qîza qenc çû barê devê xirab kir, qeyt'ana me'mûdî jê k'işand, anî hat nişani Me'mûd-begê da. Me'mûd-begê dît, paşê bawar kir. Ajot ber derê k'oçk-se-ra k'eç'ikê peya bû. Keç'ikê hespa wî k'işande tewlê, girêda, go: „Me'mûd-beg, k'erem ke, em herne yalyê malê". Keç'ikê Me'mûd-begê hilda bir çû yalyê malê, jêra cî hazir kir, ewî rûnişt. Jêra nan, qewa anî danî ber. Me'mûd-begê got: „Qîza qenc, ez naxwim". Go: „Çîra naxwî? Tu rê hatî, westîyayî, birçî?" Go: „Ez nane ti naxwim, h'eta tu heqê qeyt'ana xwe mîra nevejî". Go: „Wekî tu usa divêjî, heqê qeyt'ana min sed çil k'îsik zêrin. Bide, qeyt'anê xwe'ra bive herê".

Me'mûd-begê nemerdi nekir, çû xurca xwe t'erkiya xwe vekir, anî hat, ort'a xwe û keç'ikêda danî. Sed çil k'îsik zêr t'ije kir, t'eslimî qîza qenc kir. Qîza qenc bîst k'îsik t'ije kir, carke dinê Me'mûd-begê vege'rand, go: „Eva bîst k'îskê han jî şabaşa te û bûkêye". Me'mûd-begê rûbû qeyt'an jê stand, serikî qeyt'ana me'mûdî Me'mûd-beg kire beriya xwe. serikî kire t'ev simêla xwe, simêla xwe bada. Qeyt'ana me'mûdî mîna vê rojê fonkayî dida. Ewî rûbû, berê xwe dayê berb şeherê T'uris Xemsê, lêda çû.

Golikvanekî bihîstibû, wekî ber derê H'ecê eva xorta sekini bû, Sêvê jêra gotibû: „Herê qeyt'ana me'mûdî bine, wekî bavê min bide te". Gede nihêrî, wekî Me'mûd-begê qeyt'ana me'mûdî anî, go: „Xwedê zane, ezê mizgînyê bivime Sêvê, belkî mizgînyê dide min çend şeya, ezê bivime xwe'ra xerc kim". Gede golikê xwê hişt, rêvî çû Sêvêra gotê. Sêvê bawar nekir, t'epek gede da, got: „Herê, êt'im, derewa meke! Geleka diçûn, sala, meha pey digeriyan, nikarbûn qeyt'ana me'mûdî banyana. Xortekî serê xwe, çewa çû, nava çar rojada qeyt'ana me'mûdî anî?" Sêvê tiştek neda gede. Gede hişt, rêvî çû. Ewê wextekê nihêrî, Me'mûd-beg wê hat, qeyt'ana me'mûdî anî. Sêvê destê xwe çoka xwe xist, got: „Wey, mala bavê min xirab be, çû ew pê çarde şeyê min k'îrî anî hat. Îcar Sêvê k'ilam got:

„Şeherê T'uris Xemsê hûr dik'ane,
Bira kavla kulê be, bi jina, hin mêrane,

K'ê dîtîye, k'ê bînaye, xortekî xerîb heře,
qeyt'ana me'mûdî bîne çarde şeyane.
Dilo, me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî".

Îcar Me'mûd-begê dîsa bi k'ilam gotêda:

„Sêvê, serê bavê te kim, ne usane,
Minê aniye sed çil k'îsane,
Bîst k'îse - şabaşa min û teye, de minê
aniye sed bîst k'îskane.
Dilo, me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî".

Me'mûd-begê qeyt'an bir çû ber H'ecê danî. Qirara H'ecê ser qirarê me'mûdî bû. Sê rō we'dê şivan mabû. H'ecê rabû k'arê Sêvê kir, Me'mûd-begêra sîyar kir, lêda çû.

Me'mûd-beg Sêvêva sîyarî ajotin, lêdan çûn. P'îf çûn, hindikî çûn, nihêrîn, şivan pezê xwe t'op kirîye berb malê tê, wekî sê rōjê xwe t'emam bike, k'arê xwe bike, Sêvê xweıra hilde, bive. Me'mûd-beg ç'e'v şivan k'et, gote Sêvê: „Çaxê ez ji wêda hatim, ewî gîlk miıra got, tu bajo, ez heřim sîlekî lêxim, em heřin". Sêvê hilda gote Me'mûd-begê: „Tu bidî xatirê min, jêra nebê, kul, nebê, çor. Ew şivanê mala bavê mine. Gerêkê h'eft sala şivantîya mala bavê min bikira, ku bavê min min bida wî. H'eft salê xwe t'emam kiribû, h'eft rōjê wî mabûn, çaxê tu hatî. Naha du-sê rōj maye. we'dê wî t'emam be, îzna te hebe, ez heřim řamûsanekê bidimê, derbaz bin heřin". Me'mûd-begê got: „Sêvê, wekî usane, bira qurbana xatirê te kiribe, heře, řamûsanekê bide, em derbaz bin heřin".

Sêvê ajot, lêda çû, ser ç'engê pêz sekinî, cab dayê şivan, bi k'ilam gotê:

„Lo, şivano, lo-lo, şivano,
Lo, şivano, şivanê mala bavê mino,
De tu ç'enga ser ç'engada welgerîne,
De tu ç'engê jorin ser mala bavê mida
tu daxîne,
Tu dewsa yekê h'efta bavê min bistîne,
Dilo, me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî".

Go: „Ah'med, k'erem ke, were, ez řamûsanekê bidime te, bira berek'et be, gunê te bira styê mida nemîne". Ser pišta hespê Sêvê kûz bû, şivan çû sûrtê Sêvê, go: „Tu heře xûşka mine řastîyî".

Ah'med řabû, pezê xwe bela kir, nekir, îda wêderê ew zanin, Sêvê Me'mûd-begêva ajotin, lêdan çûne

mala xwe. Me'mûd-beg gote jina xwe: "Sêvê, zanî çî?"
 Go: "Çî heye, Me'mûd-beg?" Go: "Sala bîst û yek salî
 be, şivanê pey me bê". Sêvê gote Me'mûd-beg: "Bona
 çî?" Go: "Bona wê yekê wê bê, wê duşurmiş be: "Ez
 heřim, binêrim, Sêvê destê Me'mûd-begêda jine yan
 qîze. İjar tu jî hergê h'emle derk'etî, te qîz anî. emê
 navê qîza te jî daynin Sêvê, hergê te kuř anî, xwe bi
 kuře". - "Tu zanî. Lê bona çî bîst û yek sal?" - "Bo-
 na wêderê, - go, - h'eta şivan here styê xwe bişû,
 ser sûrtê xwe kuř bike, h'eta h'işê wî bê serî, bîst û
 yek salê wî wê t'emam bive. Bîst û yek salê qîza me
 jî wê t'emam be. Emê te xay kin, qîza te nişan bidin
 û ewê bêje "Wa, wa, wa, Sêvê, isal bîst û yek salê
 wêye hatiye, hê qîze". İcar ezê k'ulam bêjmêda:

"Lo, şivano, lo-lo, şivano,
 Lo şivano, şivanê ber vî pezî,
 Te pez berdaye dora li wî rezi,
 K'engê ç'e'vê te ç'e'vê Sêva H'ecê
 k'et, tê bigrî p'ir merezî.
 Dilo, me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî".

Wextekê derbaz bû, İcar Ah'med hat, çû yalê ma-
 lê. Emek, nan, xwarin, dan ber xwarin, İcar Me'mûd-
 begê veşart, got: "Ezê Sêvê nişan nadim, ezê qîza
 Sêvê nişan bidim". Navê wê jî Sêvê bû. İcar milê qîza
 Sêvê girt, bir nişanî Ah'med da. Ah'med zanibû, wekî
 ewê Sêvêye, qîza H'ecê, nizanbû, wekî qîza Sêvêye.
 Me'mûd-begê hilda got Ah'med:

"Şivano, lo, şivanê ber vî pezî,
 Te pez berda bû dora wî rezi,
 K'engê ç'e'vê te Sêva H'ecê k'et,
 tê bigrî p'ir merezî,
 Dilo, me'rimo, dilo, sêfîlo, tu xemsê dilanî".

İcar anîn Sêvê nişan dan. Ah'med got: "Wey-lê,
 eva ne Sêvêye, qîza Sêvêye?" İcar Ah'med qîza Sêvê
 hilda, xweřa bir çû. Paşê mane Me'mûd-beg û Sêvê.
 Ah'med qîza Sêvêva xweřa řa bûn, Me'mûd-beg û Sê-
 va H'ecê jî xweřa řa bûn.

7. Sêva H'acê (şaxa 3)

"Dayê, minê p'ire xewnê şeva t'ev hev dîtine,
 Minê Sêva H'acê k'êrê berîya, gustîlkê t'îfîya
 Nava şeherê T'unusxemêda p'ev guhêrîne".
 Go: "Lao, tu neke guřa xewnê şevane."

Neke guṛa nêtê dilane,
 Tu sibê zû ṛabe, ser t'ivdira mala bavê xwe jî,
 T'ivdira mala bavê xwe bivîne".
 „Dayê, bira t'ivdira mala bavê min,
 Xwedê jor, bal xwedê bivîne,
 Tu ṛabe, bike, bilezîne,
 Pe'rî qewatîya sibê mîra bine".
 „Lao, diya te çi koranî xweda bine?
 Te'stê diya te vêspê ne maye".
 „Wekî usane, tu ṛabe, bike, bilezîne,
 Xwe tewla hespara bighîne,
 K'umeyt'ê k'apreş tewlaxanê derîne,
 De tu zîne Stambolî jî ser pišta
 k'umeyt'ê k'apreş bixerîne,
 Dewsa tengekê, de tu du tenga bişidine,
 Ort'a me û şeherê T'unusxemê rîya
 h'eft qonaxane,
 Îzna xwedê, ezê biqetînim ro-de'nekî".

Ajot çû, bala xwe da,
 Kerî pez berojêda diç'êre,
 Go: „Hey lo-lo, lo-lo, şivano,
 Tê vî qîranî diç'êrinî sala, li mehano,
 Gelo midh'ê te çend qurişano?"
 Hilda şivan go: „Me'mûd-aşa,
 Tu bajo, rênga xwe nemîne,
 Çixara mala bavê min, sibê h'eta êvarê
 h'ezar zêrê zer nabîne,
 Sibê zû jî ṛadibim,
 Ç'e'vê min ç'e'vê Sêva H'acê dik'eve,
 Mîra hêjaye malê dinîya derewîne".

Ajot çû, derbaz bû.
 Çû nêzikî kona mala bavê H'acê kir,
 Go: „Hey-lo kono, konê mezin.
 Gelo k'ê t'asa ava sar bide mino?"
 Sêvê go: „Hey-lo, sîyaro, sîyarê t'enî,
 Ç'emê T'unusxemê dik'şe leme,
 De tu bajo, hefe ceme,
 Ez ne carîya bavê teme".

Me'mûd derbaz bû çû, Sêvê avê neda. Çû cem ç'em,
 av xar, serê xwe danî, ṛaza. Hate xewna wî- „Gumana
 te ava be, tu hatî bona Sêva H'acê, çîra xeyidîyî, çûyî?
 Vegefe carke dinê kon.

Hat go: „Kono, konê mezin,
 Jê derk'et qelfe bûko, qîz û jino,

Gelo k'ê t'asa ava sar xêra bavê xwe
bide miño?"

Sêvê banzda hundur, t'asa av da ser destê xwe, anî da Me'mûd. Go: „Peya be!" Wexta peya bû, - ne ewê jî xewnêda Me'mûd dibû, - xeberdan, Sêvê go: „Qelenê Sêvê qeyt'anê me'mûdîye". Rêbû, wexta çûyîné Sêva H'acê hilda, h'eft zêra da Me'mûd, go: „Wextê diçî, diqewime p'erê te kê m be, eva wê lazimî te be".

Çû t'engezer bû, gele gerîya, H'eft bira hebûn, qaçax bûn, ser rîya bazirgan dibirîn. Rêva rasti şkevtêkê tê, dinhêre, va qîzek. Silavê dide, divê: „Selam e'l-êkim, qîza qenc!" - „Wey e'lêkim selam, ser ç'e'va, ser sera, xortê qenc. Xwedê xêr ke, tu vandera çî digerî?" Go: „Qîza qenc, qe dengê xwe neke, serê min k'etîye xaxê giran". Go: „Bira, xaxê giran çîye?" Go: „H'al-medê min Sêva H'acê bûye ev". Go: „Çîra bûye ev?" Go: „Qeyt'anê me'mûdî ji min dixazin". Go: „Bira, k'e-rem ke, birê min îşev karwanek birîne, em binhêrin, belkî bextê te ra jê derê". Rêbûn, herd t'evayî navgerîyan, Gerîyan, dîtin qut'îkî biç'ûk, qeyt'ana me'mûdî têda". Go: „Xûşkê, bêje, bahayê qeyt'anê me'mûdî çîye?" Go: „Bira, bahê qeyt'anê me'mûdî sed çil pênc k'îse zêrin". Go: „Ezê bidime te sed çil k'îseyî zêr, pênc k'îse zêrjî wextê de'watê bike t'opayî, gazi ke: „Eva pênc k'îse zêr jî ji alîyê xûşka mida t'opayî". Hilda hat. Methê qeyt'anê zêr çî bû? Wexta ber meqesê qeyt'an dibirîn, sed zêr ber meqesê ji qeyt'ên dirêjîya, hilda avite stuyê xwe, qeyt'an nav simêla xwe jî pêra bada. Sîyar bû, ajot, hat gihîşte konê H'acê. Cab danê, go: „Me'mûd hat, qeyt'anê me'mûdî jî anî". Anî danî pêşîya bavê wî, go: „Kerem ke qelenê Sêvê". Geleka qeyt'anê nihêrî. Sêvê wêda derk'et, go: „Bahayê qeyt'anê me'mûdî h'eft qurîşin". Me'mûd go: „Na, serê bavê te kim, bahayê qeyt'anê me'mûdî sed çil pênc k'îse zêrin, minê daye sed çil k'îse zêr, pênc jî bona t'op'ayê min".

Bavê Sêvê Sêvê da Me'mûd, bir. Sêvê go: „Min şivanra qirar kirîye, wexta ez mêr bikim, ez gerekê he-řim ji wî îzna xwe bixazim, paşê heřim". Wexta çû go- te şivan, go: „Ez dame Me'mûd-p'aşa. Naka hatime cem te, tu çî qirar dikî?" Go: „Heře, şîrê te te h'elal be. Wexta bavê te daye û xu usa ser qirarê xwe hatî cem min, go, heře, îjar tu xûşka minî vê dinê jî, wê dinê jî". Gote şivan, go: „Bira qirar be, min tu nestandî, lê wexta mîra qîzek bive, ez ew qîz bidime te". Hilda, bir çû. Deh, panzde, bîst sal k'ete ort'ê, şivan go: „Bise, ezê heřim, çika xayê qirara xwene yanê na?" Çû, bala xwe dayêda, şeherê wanda de'wate. Çû bala xwe da, Sêvê

û qîza wê, Sêva Sêvê govendêda k'etine dest hev û dilîzin. Silav dayê, paşê jêra go: „Sêvê, tu xayê qirarê xweyî?” Go: „Lê çawa na!” Şevê, du şev wêda ma, go: „Me'mûd, me şivênra qirar kirîye, qîza xwe bidinê”. Me'mûd-p'aşa qayûl bû, girt Sêva Sêvê da wî şivani.

8. Sêva H'aco (şaxa 4)

Mîr Meh'med kuřê p'aşakî bû, Sêva H'aco qîza mîrê beraza bû. Rojekê mîr Meh'med xewnek dît, gote dîya xweda, go:

„Dayê, minê îşev xewnek dîtye,
Min û Sêva H'aco gustîlkê xwe, qotikê
bazbenda hev guhêriya”.
„Lao, xewna, îşev te dîtye,
Cem xwedê mêra beta bûye”.

Mîr Meh'med dibê: „Dayê, bive-nebe, ezê sibê herîm”. Dê divê: „Lao, tê k'uda herî?” Divê: „Ezê herîm dîtinîya Sêva H'aco”. Gelekî diçe, diçe nava mêşekî, dilê wî xirab dibe, dişewite, divê:

„Xwedê xirab bike,
Çiqas deşteke t'imam qûme,
Îro sê rojê mine, ez têda çûme,
T'eze emekê dê û bavê p'oşman bûme”.

Gelekî diçe, diçe rasti şivanekî tê. Dêna xwe didê, şivan wê pezê xwe daye mexel, kulavê xwe kirîye sî, berda rāzaye. Divê:

„Şivano, pezê teyî t'emamiye,
K'incê te çuxe, çerkezîye,
Xwezil mi bizanbîya, heqê te jî çiyê?”

Şivan rādibe, dêna xwe didê, sîyarek serrā sekinîye. İjar bi k'ilamî jêra dibê:

„İsal h'eft sale, ev kulava milê mine,
Ev sapoga lingê mine,
Ezê rojê sê cara Sêva H'aco dibînim,
Besî min h'eft bavê mine”.

Şivan dibê: „Canim, eva çî sîyare, wexta îro mîra van gilîya dibêje”. Mîr Meh'med serê xwe berjêr dike û dik'eve rîya xwe, divê: „Ezê Sêva H'aco bivînim”.

Diçe r̄astî çadirekî tê, divê: „Ev çi çadire?“ Divên:
„Welle, çadira Sêva H'acoye, xanimê meye“. Mîr Meh'-
med ser kanîyê disekine, bi k'ilamkî yekê dibêje:

„Eva besta t'imam çîme,
Ez r̄ewîme, gelek t'îme,
Bêje xanima xweda, bira t'asa avê kanîya
miıra bîne“.

Xanim derdik'eve ber dêrî, dibêje: „Canim, ev gedê
hanê, çi gûlî bû, miıra got?“ Îjar xanim yekê dibêje:

„Eva besta t'emam ç'eme,
Avê bixwe, li vir bice'nime,
Ez ne qerebeşa destê bavê teme“.

Mîr Meh'med dizgîna hespê xwe da, zivirî, Sêva
H'aco gustîlka xwe t'ilîyêda dît, bi k'ilamî gazî kirê:

„Sîyaro, besta Xinûs Qewzê virda beste,
Dizgîniya Borxe bira bin teda t'êr r̄aweste,
Ezê destê ç'epê avê bidime teda,
Destê r̄astê k'imberbestê.“

Mîr Meh'med sekînî. Sêva H'aco hat, gotêda, go:
„Bavê min qelenê min k'ivş kirîye, qelenê min sê mê-
tir qeytana h'emûdiye. Du meh tera we'de, ezê hîvîya
te bimînim, tu hatî? Xwe hatî! Herge nehatî? Lêxe hefê!“

Mîr Meh'med k'ete r̄ê, gelekî çû. Destê xwe kir
cêba xwe, bala xwe dayê, sê k'ap cêbêdanin, got: „Can-
nim, ez ne k'aplîzim, ne qumarbaz“. Duşurmîs bû, go:
„Hebe-t'unebe, Sêva H'aco gotîye mida, tu mêtir bî, ca-
mêtir bî, qeyt'anê bînî, tê min bivî. Heke ku neynî, hefê
t'ev gede k'ap bilîze“. K'ete r̄ê, leda çû. Çû nava şe-
herekî sekînî, gelekî duşurmîs bû, balkonek nav baza-
rê, jineke pîr kire gazî, go: „Qurba, tu merîkî nenasî,
k'erem ke, îşev malda be, sibê lêxe hefê“. Mîr Meh'-
med got: „Min, kula min, tu jî derdê min t'ev r̄adikî“. Go:
„Qurba, derdê te çîye?“ Go: „Derdê min sê mêtir qeyt'-
anê h'emûdiye“. Îjar pîrê bi k'ilamî yek got:

„Eva şehera çi mezine,
Bajo, were, nesekine,
T'ucarê qeyt'ana h'emûdî k'eleş lawkê mine“.

Mîr Meh'med lêda çû, go: „Mêtra wê çi hêjaye?“
Go: „Mêtra wê hêjaye k'îsike zêr“. Go: „De, dayê, sê
mêtir bide min“. Mîr Meh'med sê k'îsik zêr danê, sê

mêtir qeyt'ana h'emûdî jê stand. Go: „An terā, nîv k'îsik zêr, nîv mêtirê dinê jî bide min, diqewime, mêtira bavê Sêva H'aco mezin be". Mîr Meh'med hilda nîv mêtir jî û k'ete rê, hate şeherê bavê Sêva H'aco. Mîr Meh'med qeyt'ana xwe ber danî. Wextê şivîn mabû du røj, wekî Sêva H'aco bive.

Bavê Sêva H'aco got: „Sozê min soze, seh'etek jî mabe, ezê qîza xwe bidimê". Sêva H'aco sîyar bû, k'ete rê. Çû bala xwe dayê, şivan dîsa kulavê xwe kirîye sî, berda rāzaye. Mîr Meh'med gotê:

„Şivano, eva besta çiqas strî,
De tu rābe t'epa ç'e'vê xwe xe, t'êr bigrî,
Ew sîyarê wê rōjê hatî, xwe'ra Sêva H'aco birî".

Şivan rābû. Mîr Meh'med sîyarî, şivan peya. T'u seredera lê nekir, nikarbû pêra bighîşta. Şivan go: „Tu hinekî min t'emaşe ke", Şûrê xwe te'zî kir, ew pez t'emâm ser hevdû nixiland, şerjêkir û k'ete rê, bi k'ila-mî xwe'ra yek got:

„Ezê çawa bikim, welle, ew şivanê pezê zayî,
Xwe'ra, xwe'ra vedik'ayî,
T'ev bilûra zêr kildayî,
K'ê dîtîye dewrana û zemana,
Mala mîrê Berazî
Ne bi xana di xwedêye,
Şivan girtîye, heq nedayî".

9. Binefsa Narîn

Lo, lo, lo, lo, lo, dilê min li bêye,
Azrahîl û Cibrahil, herdu mîlîyak'etê rēbbê
e'lamêye,

Ji e'zmanê jorî nازل bûne e'rdêye,
P'if kirine sûrêye,
Gerîyan li herçar t'erefê dinêye,
Xwe berdan, çûne berîya Wêranşarêye,
Sekinîn li ber serê Derwêş-axa, mîrê êlêye,
Go: „Lo-lo, Derwêşo, şeveqa K'arzim li te lêda,
li te bang da dikê serê sibêye,
Li te da zerayê tavêye,
Rābe, bûye wextê te û li nimêjêye".

Derwêş-axa, mîrê êlê, ç'e'vê xwe vekir ji
xewêye,
Rahişte misînê, dest li nimêjêye,

Xwe berda çû p'oxana binîya malêye,
 Ç'e'vê xwe digerîne li e'sîra giran, li obêye,
 Bala xwe dayê, kareke xezala, horîyeke cine'tê
 werdekeke golê, kewokeke serê bircê, li devê
 derê konekî diçe û têye.
 Ç'e'vê wî k'ete k'êrsim û dîndara wêye,
 K'êrsim û dîndara wê, bîna stêra sibê, dertê ji
 alê qurixêye,
 Sûretê wê bîna sûretê Zelîxêye,
 Li devê dergê Stembolêye,
 Rojê sê cara a'lem êvarê diçe t'emaşêye,
 E'nîya wêna ji k'ok'ebê hîvêye,
 Şewqa xwe didê çar t'erefê dinêye,
 Ç'e'v û biruyê wê reşin, h'ubra ser k'aaxatêye,
 P'ozê wê nukulê kewêye,
 Sipî dike, bîna p'ela berfa serê ç'îyêye,
 Dev û lêvê wê tenikin, mîna p'elek ji p'elê
 quranêye,
 Diranê wê sipîne, ji birincê Qeracdaşêye,
 Çil û çar kezî ll nava milê wêne,
 Serê kezîya dik'eve ser pe'nîya qonderêye,
 Fistanekî melese lêye,
 Fistan nexşandiye ji p'elgê gulêye,
 Çar buhust û çar t'iîya fistan dik'eve rûyê
 e'rdêye,
 Meşa wêna, bînaye meşa werdeka, ku dertê ji
 golêye,
 Dertê ser mêrgê, diçe û têye,
 P'er û baskê xwe dadwaşîne ji xunavê, ji avîyêye.
 Derwêş-axa, - k'es weke wê, nedîtiye li nava
 dinêye, -
 Hişê wî çû, aqil nema li balêye,
 Misîn ji destê wî go, ç'ing, û k'et e'rdêye.
 Misîn hişt li p'oxanêye,
 Vegerîya alê malêye,
 Gazî kir qerwaşêye,
 Go: „Qerwaşê, lao, ez k'etime bextê te û xudêye,
 Tu qasekî werî vêderêye,
 Mi îro horîyeke cinetî, werdekeke golê, kewokeke
 serê bircê, kareke xezala dî li devê derê
 konekî, gezmax dibe, diçe û têye,
 Un qîzîkin, diçin ba hev û dinêye,
 Tu ji mîra bêjî navê wê çiyê? Qîza k'êye?"
 Qerwaş dibêje: „Derwêş-axa, bavo, ew qîzka, tu
 salxê wê didî, qîza Fariz-begêye,
 Ew konê, ku xûnî bûye ji ç'îyayê T'erwêzêye,
 Konê xwe vegirtiye li p'erê obêye,
 Navê qîzîkê Binefşêye".

Derwêş-aşa, mîrê êlê, gazî dike
xulamê nava malê:

„Xulamo lao, bazde were vêderêye,
Tu îro deva t'emama berde ji fêzêye,
Keriyê miya berde ji gomêye,
Berxa berde ji k'ozêye,
Mih'inê kih'êl berde ji tawlêye,
Ga û gamêşa, golik û ç'êleka berde ji h'ewşêye,
T'erş û t'areş t'evî hev û dinê bike, bajo
bihana devê deriyê malêye,
Ko a'lem di ber te ra he re û bêye,
Bê, ev t'erş u t'areşê bêxuyî çî dike li vêderêye,
Ji a'lemê ra bêje, ev t'erş û t'areşê hanê,
h'emî herêkirina Binefşêye".

Xulam rādi hêje dar, deva berdide ji fêzêye,
Miya berdide ji gomêye,
Berxa berdide ji k'ozêye,
Mih'inê kih'êl berdide ji tawlêye,
Ga û gamêşa, golik û ç'êleka berdide ji h'ewşêye,
T'erş û t'areş dertine ji malêye,
Berê wan dide bihana binîya malêye,
A'lem di berda diçe û têye,
Gazî dikin: „Xulamo, ev t'erş û t'areşê bêxuyî
çî dike li vêderêye?"

Xulam dibê: „Lao, qe ûn nizanin, h'emî
herêkirina Binefşêye!"
A'lem dibê: „Ev çî e'cêbe çê bû li vêderêye,
Evarê emê t'emam he rne alê odêye".
Evarê muxurib, a'lem t'ev k'işîya odêye,
Fariz-begê jî hate odêye,
Rûniştîye li ba Derwêş-aşa, mîrê êlêye,
Ji xwe ra k'etine mijûlaya û xeberdana dinêye.

Şev li wan bû nivê şevêye,
Herkes rābû, berê xwe da malêye,
Fariz-beg jî rābû ji p'êye,
Derwêş-aşa destê xwe avite kirasê Fariz-begêye,
Go: „Fariz-begê, ez k'etime bextê te û xudêye,
Tu qasekî bimînî li vêderêye,
Ezê ji te pirs kim pirs û sewalêye,
Tê cihaba mi bidî li vêderêye".
Fariz-begê rûnişt li balêye,
Derwêş-aşa got: „Fariz-begê, ez k'etime
bextê te û xudêye,
Tu Binefşê bidî min bi h'elalîya xudêye,
Tu ji mi ra bêjî: „Herêye".
Ew t'erş û t'areşê min, ku te dît li bihanêye,
Ew h'emî herêkirina Binefşêye,

Ezê .te bikime milûkê obêye,
Çiqa ode bigerê, tu rûnê li k'êleka minî rastêye".
Fariz-begê go: „Derwêş-aşa, mîrê êlê,
ezê jî heşime malêye,
Ezê gazi kim hersê birayê Bineşêye,
Ezê gazi Bineşê kim, bila herçar zaruyê min
berbi bavê xweva bêye,
Ezê ji wan bikim pirs û sewalêye,
Eger herçar bêjin: „Herêye", min jî divêye,
Ez xûnî bûme, mi mêr kuştine ji
c'îyayê T'erwêzêye,
Ez dixazim, ku ez bisekinim li vêderêye".

Fariz-begê Fadıbe, xatir dixaze, dertê ji odêye,
Berê xwe dide, diçe malêye,
Gazi dike hersê birayê Bineşêye
Û diya Bineşêye, û Bineşêye,
Ji wan dike pirsê û sewalêye,
Dibê: „Lao, Derwêş-aşa, mîrê êlê,
ji me dixaze Bineşêye,
Em xûnîne, me mêr kuştine ji c'îyayê T'erwêzêye,
Heger ûn a bavê xwe dikin, emê bi
hevra bêjin: „Herêye",
Belkî em ji xweşa bisit'irin li vêderêye".

Dibê, hersê birayê Bineşê dibên: „Babo,
ev tu dîn bûyî? Bi xudê, em nabêjin: „Herêye",
Xua me piçûke, zaroke, em nadine Derwêş-aşa,
Derwêş-aşa extiyare, e'mrê wî nod sale
li dinêye,

I'n vêga em rabin, careke din berê xwe bidine
nav neyara, c'îyayê T'erwêzêye".
Fariz-begê divê: „Ê, lao, ûn nabêjin: „Herêye",
Bila Bineşê cilê p'êritî û qetiyayî, cilê feqira li
xwe ke, xwe p'exas ke û fahêje cêrê avêye,
Waye Derwêş-aşa, mîrê êlê, sekiniye li ser
devê kaniyêye,
Bila Bineşê ji mal derê û heşê avêye,
Gava nêzik bibe ber kaniyêye,
Bila xwe kor ke, xwe seqet ke, bilit'ime, bik'eva çoka,
cêrê wê ji milê wê bik'eva e'rdêye,
Bila cêrê wê bişkêye,
Ê Fariz-begê bêje, wey li-min, ev sêwiya ha,
ev qizka şil û se't, eve qiza Fariz-begêye?
Ê dilê wî sar bibe ji Bineşêye,
Belkî, lao, em ji xweşa biminin li vêderêye".

Binefşê dibe: „Fariz-begê, bavo, ez cilê feqîrîya li
xwe nakim, ranahêjime cerê avêye,
Ez naçime kanîka binîya malêye,
Ez xwe kor nakim, ez xwe nalit'mînim,
bila çokê min nek'evne e'rdêye,
Bila cerê min neşkêye,
E'mrê min çarde salîye,
E'mrê Derwêş-aşa nod salîye,
Derwêş-aşa bav û birayê mine, li ser doşeka
p'êxemberê xudêye".

Fariz-begê dibê: „De rabin lao, şev li me nivê şevêye,
Singê konê me rakin ji e'rdêye,
Hersê deva nîx kine çokêye,
Kon bip'êç'in, daynine ser pišta devêye,
Emê rabin ji ba Derwêş-aşa, mîrê êlêye,
Emê berê xwe bidine welatekî dinêye,
Lao, serê h'emî sera ji xwe xudêye".

Dibê, hersê bira rādi hêjine singê kona,
radikin ji e'rdêye,
Kon dip'êç'in, didine hev û dinêye,
Hersê deve nîx dikin, barê wan davêjine ser piştêye,
Binefşê û diya Binefşê dik'evne pêşîyêye,
Dertên û dik'evne ser ce'dêye,
Ji xwe ra diçin ser kanîyekêye,
Barê xwe datînin ji ser pišta devêye,
Konê xwe vedigrin weke berêye.

Serê sibê, Derwêş-aşa se kir, ko Fariz-begê
mala xwe bar kir û revîya, çû ji balêye,
Gazî kir pêncî sūwarê xwe: „Bila bêye,
Ezê Binefşê bistînim bi darê zorêye".
Derwêş-aşa û pêncî sūwarî şûr û mert'alê xwe
girêdan, sūwar bûn, berê xwe dane ser
Fariz-begêye.

Hersê birayê Binefşê sūwar dibin li hespêye,
Şûr û mert'al girêdidin bi p'elewanî, weke sê şera
disekinin li pêşîya Derwêş-aşa, mîrê êlêye,
Dibê: „Bên kuştin, em nadine te Binefşêye".
Bû ç'ingîne şûra, bû h'îşîne hespa,
k'etne ber hev û dinêye,
Ji pêncî çila dikujin, dimînin deh sūwar û Derwêş-aşa,
mîrê êlêye,
Derwêş-aşa ditirse û dirovo ji ber hersê
kurê Fariz-begêye,
Diçe malêye, gazî dike li e'şîrê û li obêye,
Mêr hatine kuştin ji bona xîretêye,
Ç'are t'ine, ezê bistînim Binefşêye".

Serê sibê, dusid sûwarî hiltîne û davêje ser
Fariz-begêye.

Fariz-begê û Binefşê ji xweîra dil bi kulin,
rûniştine li malêye,

Hersê birayê Binefşê, weke sê şêra, şûr û
mert'alê xwe girêdan, sûwar bûn li hespêye,
Çûne pêşîya Derwêş-axa, mirê êlêye.

Dîsa li hev û dinê dâne,

Bû ç'ingînê şûrane,

Bû h'îşînê hespane,

T'u kês bi h'alê van feqîra nizane.

Du birayê Binefşê hatine kuştin, yek ji hersîya mane,

Sed ji Derwêş-axa hatin kuştin, sed û Derwêş-

axa mane
Cembelîyê kuîrê mirê hikariya li neç'îrê digêre,
hate h'afa wane,

Go: „Ev dinîya xirab bûye? Dinîya çawane?

Sed sûwar li yekî civîyane,

Wî didine ber p'êşîrê hespane”.

Çû li bin kon sekînî, gote vê qîza hane,

Go: „Ji minîra bêjin, binê ev çî qewimîye li serê

vî şêrê hane”.

Gava Binefşê û Fariz-begê ç'e'vê Cembelîyê

kuîrê mirê hikariya k'etin, stêrkê wan weka

tavanê teyrokê dibariyane,

Go: „Em nizanin, ji teîra çî bêjin ji bona vî şêrê hane,

Dixaze ji me bistîne Binefşa Narîn, xua hersê birane.

Du kuîrê min kuştine,

Yek ji sisîya mane,

Derwêş-axa li serê min rakirîye fermaneke girane,

De, încâ Cembelî, ji xwedê, ji teva xuyane”.

Cembelî mêrekî mêrxase û fêrize û p'elewane,

Rahişte şûrê xo û k'îşîya pêşîya neyarane,

Cembelî û birayê Binefşê bûne du h'eb şêrê

xudê, k'etine nava van sed sûwarane,

Pêncî kuştin, Derwêş-axa û pêncî mane,

Ev dijminê ha ji ber Cembelî û birayê Binefşê fêvîyane,

Cembelî û birayê Binefşê hatin peya bûn, û ew

Fariz-begê û Binefşê bi ser hevda girîyane,

Cembelî go: „Megrîn, ez Cembelîyê kuîrê mirê hikarîme,

Xîreta min qebûl nake vî tiştê hane,

Ezê k'oma hikariya ji weîra bikim qurbane”

Go, Cembelî gote Fariz-begê: „Tê bidî min

Binefşê, ez û kuîrê te em bûne birane?”

Fariz-begê pêra soz daye,

Dilê Binefşê bi h'ezar dilî Cembelî girtiye,

Bes, li ser birayê xwe stêrka dibarîne û dilê wê şkestîye.

Cembelî gustîla xwe deranî, nîşana Binefşê danîye,
Fariz-begê gustî ji destê wî girtîye,
Xiste cêba xwe û veşartîye,
Sozê xwe bi Cembelîra kirîye,
Cembelî sûwar bû, xatir ji Fariz-begê û birayê

Binefşê xastîye,
Go: „Roja le'dê ezê bêm, konê we bar kim, bibime
bal xwe bi t'emamiye".

Ew k'ete ser rê û meşîya,

Gazî e'şîra hikariya t'ev kirîye,

Go: „Min Binefşê ji xweîra xastîye,

Di nava me Derwêş-axada bûye neyartîye".

K'omâ e'şîrê t'emama se kirîye.

Derwêş-axa, mîrê êlê, gazî e'şîra xwe t'ev kirîye,

Go: „Xûn Rîjîya, mêr hatine kuştin û bû neyartîye,

K'arê xwe bikin, sibê emê heîin Fariz-begê

û birayê Binefşê bikujin, Binefşê bînin bi cibariye¹".

Serê sibê, pênsid sûwarî hilaniye,

Bi ser konê Fariz-begêva girtîye

Serê Fariz-begê jêkir, birayê Binefşê kuşt,
Binefşê anî bi cibariye,

Binefşê bû kûrîna wê û digriye,

Go: „Derwêş-axa, tû bav u birayê minî, mar kirin
t'ine, şuxulê te bi zoriye,

Ruh' şîrine, kes ne diye".

Cembelîyê kuîrê mîrê hikariya gazî Omoyê mirt'ib,
deh h'eb qîzik, panzdeh h'eb zilam kirîye,

Go: „Ûnê heîin, Binefşê bînin, konê wan bar kin,
bînin ba min biratiye".

Omo k'amaça xwe hilani û k'êf kirîye,

Deh h'eb qîzik bi xweîra anîye,

Panzdeh heb xort jî civandiye,

Ev xortê hanê bi şûr û mert'alîne,

Li hespa sûwar bûne,

Omo k'ete pêşîyê û dimeşîne,

Qesta konê Fariz-begê ser kaniyê di kirîye.

Hatine ser kaniyê, kon t'ine û kes nedîye,

Bala xwe dane Fariz-begê û hersê birayê

Binefşê kuştîne, bêxuyîne.

Rahiştine terma hilaniye,

Berê xwe dane malê û meşîye.

Omo cilê bûkê li xwe kirîye,

K'ete pêşîya sûwara û di meşîye,

Nêzikî oda Cembelî bûye,

Cembelî nihêrt û k'enîye,

K'êfa Cembeliyê mirê hikariya ze'f hatiye.

Hatine, derê odê sekinîye,

Cembeli go: „Omo, malik xirabo, te îro mi xapandiye?”

Go: „Mirê mino, bi e'nîya bavê te, ez çûm,

mi kes nedîye,

Tiştê mi dîye: Fariz-begê, hersê birayê Binefsê,

laşê wane bexuyîye,

Mi rahiştê laşê wan û mi bi xurâ anîye”.

Cembeliyê kurê mirê hikariya t'irba wan k'ola,

wan bi heq kirîye,

Di nava a'lama xuda sond xarîye,

Go: „H'eta ez Binefsê neynim, e li dinîyayê

nazewicim bi t'emamiye”.

Cembeliyê kurê mirê hikariya li ser sozê xwe

sekinî û maye,

Divê, êla Derwêş-aşa, mirê êlê, ji wî t'opraxî

râbû berê xwe da t'opraxekî dîye,

Qonaxê mehekê ji ber Cembeliyê kurê mirî

hikariya direvîye.

Bi gav û seh'et ç'e'vê Binefsa Narin bi hêsterke,

û dilê wê bi kule û bi girîne,

T'ucar li dinîyayê, di mala Derwêş-aşada

nak'ene, şuxulê wê t'ev bi k'îne.

Bes Binefsa Narin li dinîyayê p'ir delale û p'ir şêrine,

Di dilê Derwêş-aşada, çîqa neyar be, dîsa wê dih'ebîne.

Dibê, sala wan qedîya, xwedê kurêk da wan,

Benefsê navê kurê xwe navê Cembeliyê kurê mirê

hikariya datîne.

Cembeli di dilê Binefsêda e'zîze, p'ir şêrine,

Bira ji bir nake, sebra xwe bi navê Cembeli tine,

Navê Cembeli li kurê xwe datîne.

Cembeliyê kurê mirê hikariya Binefsa Narin di

bira xwe tine,

Ji mal sûwar bû bi şûr û mert'ale,

Ji mal derk'et û li ser rîya Derwêş-aşa, mirê êlê

k'ar bû.

Berî û beristan, çol û çolistan,

Havîn çû, ma zivistan,

Serê Cembeli hê nû k'ete şer û qalê giran.

Cembeli lez dike û dilezîne,

Bîst rōjê Cembeli di qedîyan,

Xwe bi t'opraxê Derwêş-aşa gihandiye,

Kerîyekî pez bi ç'e'vê xwe dîye,

Qesta pez kir û çûîye.

Çû ba şivan û sekinîye,

Pirsek ji şivan dikirîye,
 Go: „Şivano, ev pezê k'êye?"
 Şivan go: „Xorto, ev pezê hanê pezê Derwêş-axa,
 mirê êlê,
 Binefşa Narîn serbêrîye".
 Hingê Cembelî sekirîye,
 Go: „Şivano, bi sozê xudê, tu dar û kulavê xwe
 bidî min,
 Ezê vê mih'îna kih'êl, t'evî van cilê delal, t'evî şûr
 û mert'alê rengî bidime te bi rastiye".
 Şivan go: „K'î nede, agir bi xênîyê bavê wî k'etîye".

Cembelî ji şivan bawar kirîye,
 Ji mih'îna kih'êl peya bûye,
 Cilê xweyî delal ji xwe kirîye,
 Şûr û mert'alê xwe ji milê xwe vekirîye,
 T'eva bi hevra t'eslimî şivan kirîye,
 Dar û kulav jê standîye.
 Kulavê xwe li xwe kirîye,
 Şivan cilê Cembelî li xwe kirîye,
 Şûr û mert'ala girêdaye,
 Li mih'îna kih'êl sûwar bûye,
 Xatir ji Cembelî xastîye,
 Go: „Bi xatirê te" û çûye.

Cembelî li ber pêz sekirîye,
 Bala xwe da, bêrîvanekê ji wirva hatîye,
 Ev bêrîvana han qerwaşa Binefşa Narîne,
 K'ete nava pez, Cembelî pez bi serva anîye,
 Bi serê miya girt û ewê dotîye,
 Çiqa li Cembelî dinhêre, aqil û h'îşê wê t'ev firîye.
 P'irî Cembelî delale, go: „Me hê vî şivanî ditîye,
 Ev ne şivanê meyî e'wulîye".
 Pezê xwe dot nivî bi nivîye,
 Ji eşqa Cembelî şîr t'ev rêtîye,
 Meşka şîr li piştê xwe kir û meşîya,
 Çû malê, gazi Binefşê kirîye.
 Go: „Binefşê, şivanê me guhartîye,
 Mi hê xortekî weke wî delal li dinîyayê nedîtîye",
 Ji eşqa wîna mi nivê şîrê xwe rêtîye".
 Binefşê go: „Qerwaşê, danê êvarê tu neçe, ezê
 herime bêrîyê,
 K'a ez binhêrim, ev şivanê ha ji k'ura û kurê k'îye?".

Dibê, êvarê, ro li e'sir, Binefşê rahişte, meşka şîr
 û tûrê rengîn hilanîye,
 Cembelîyê biç'ûk li nava dergûşê hiştîye,
 Berê xwe da nava pez û hatîye,

Şivan pez mexel kirîye,
 Binefşê k'etê nava mîya, gazî şivan kirîye,
 Go: „Mîya bicivîne ser bêrîye”.
 Cembelî rahîste serê mîya û jêra qedmandîye.
 Binefşê mîya dotîye,
 Li şivan nihêrtîye,
 Bînaye Cembelîyê ku rê mirê hikarîye,
 Bes ez nizanim, k'îye.

Dibê, mî ji ser koda Binefşê şîr rêvîya,
 Cembelî xwe heliqande mîyê, bi stuyê wê girtîye,
 Xencerê zîvî ji kalanê zîvî derk'etîye,
 Binefşê xencer bi ç'e'vê xwe dîtîye,
 Go: „Bi xwedê, e zanim, ku xuyê xencerê Cembelîyê
 ku rê mirê hikarîye,
 Li pey soz û bextê xwe hatîye”.

Binefşê divê: „Lo-lo, lo-lo, lo-lo, Cembelîo,
 Xencera Cembelîyê min cewhere,
 Destîyê xencerê dar h'ejîre,
 Mi digo, qe, sûtalekî ji sûtalê e'rebaye,
 Sêwîyekî ber diwaraye,
 Mi bala xwe dayê, ko Cembelîyê ku rê mirê h'ikarîyaye.
 Ax lo-lo, ax lo-lo Cembelîo,
 Xencerê Cembelîyê min cewhere,
 Destîyê wê belelûke,
 Ez zanim, ku tu Cembelîyê ku rê mirê h'ikarîyayî,
 Bi xudê, tu zavayî, ez hêja bûkim.
 Lo-lo, Cembelîo, lo-lo, Cembelîo,
 Xencera Cembelîyê min cewahire,
 Destîyê wê sipindare,
 Ez zanim, ku tu Cembelîyê ku rê mirê hikarîyayî,
 Roja Derwêş-aşa hersê birayê min kuştin, tu hatî di
 gazîyê, tu hatî di hewarê,
 Tu t'êr nabî ji vê k'êrsimê, ji vê dîndarê”.

Binefşê û Cembelî bi hev h'isîyan,
 Bû p'irqîna wan û ji hev k'enîyan,
 K'etine k'êfa h'enekan û laqirdîyan,
 Binefşê go: „Cembelîo, tu xwe li nexweşîyê dayne,
 Ezê li Derwêş-aşa bikime qîrîne,
 Ezê bivime şivan û pez bimeşînim,
 Ê Derwêş-aşa se bike, ku ez şivanim û tu nexweşî,
 Ê rahêje gopalê xwe, wê hêdî-hêdî bê, dar û kulava
 wê ji mi bistîne,
 Ê paz bive çolê, îşev bigre şevîne,
 Ez û tu emê herne malê, bila t'u xem û xiyal di
 dilê teda nemîne”.

Dibê, Cembelî xwe li nexweşîn daniye,
Serê xwe xiste nava kulav û di naliye,
Binefşê rahişte dar, k'ete pêşîya paz û dimeşîye,
Li serê dax û çîya digeriye,
Zilamekî gundî diîye,
Go: "Heê, bêje Derwêş-axa, ku şivan naxweşe, paz
li çolê bêxuyîye.

Binefşê rahiştiye dar, û paz geandîye,
Zû bilezîne, xwe bi Binefşê gîne,
Darê şivaniyê jê bistîne".
Evî zilamê gundî çû mala Derwêş-axa û sekinîye,
Ji Derwêş-axa ra gotîye,
Go: "Axa, Binefşê mi şandiye,
Go, şivan nexweşe, paz bêxuyîye,
Binefşê li ber paze û ji mîra gotîye".

Divê, Derwêş-axa rābû p'îya,
Rahişte gopalê xwe û hêdî-hêdî dimeşîye,
H'eta seh'etekê xwe bi Binefşê gihandiye,
Binefşê bi Derwêş-axava xeyîdiye,
Go: "Qe ez şivanê te û bavê teme?
Şivanê me nexweşe, a ji tera rāhêje dar, pazê xwe
bigeîine bi t'emamiye,
Vêga Cembelî di derguşêda zare-zare û birçîye".
Derwêş-axa çiqas ji Binefşê ditirsîya,
Rahişte dar û ji destê wê girtiye.

Binefşê hat ba Cembelîyê kurê mirê hikariye,
Destê xwe di stuyê wida birîye,
Herdu bi hev û dinêra dik'enîya.
Herdu rābûne p'îya,
Hêdî-hêdî berê xwe dane mal û dimeşîya.
Hatine odê û rûniştiye,
Binefşê go: "Cila ji xwe ke, xwe bişo bi p'aqijîye,
Derwêş-axa li devê h'ezar bavê xweda rîye".
Cembelî cilê xwe ji xwe kir û xwe şuştîye,
Cilê p'aqij li xwe kirîye,
Ew û Cembelî bi hev û dinêra dik'enîye.

Ro rēh'et bû, bû tariye,
Cembelîyê biç'ûk di derguşêda digirîya,
Binefşê digo: "De lorî, de lorî,
Cembelîo, de lorî, şewitîo, de lorî, p'eritîo, de lorî,
Mi xêr ji te û bavê te ne dîo, de lorî.
Ezê îşev Cembelîyê xwe bilorînim,
Ezê Cembelîyê kurê mirê hikariya birevînim,
Bila Cembelîyê biç'ûk bişewite û bip'erite, di
dergûşêda bimîne".

Dîya Derwêş-aşa li Bineşê kire gazî,
Go: „Bineşê, lao, bes û t'emam ji wê qêrînê, ji wê
sawtê, ji wê bêariyê,
Ev sala te t'emam bû, hê mi tiştêkî xêrê ji destê te
nedîye”.

Go: „De, hişê xesuyê, belayê, te ez bie'candim,
De lorî, Cembelîo, de lorî,
Şewitîo, de lorî, p'erîtîo, de lorî.
Dergûşa Cembelîyê min ji darê me'zî,
Ez dih'ejinim bi van zendê rût û te'zî,
Ezê îşev Cembelîyê kuêrê mirê hikariya birevînim,
Bila hema li pey mi bive hewar û qîrîn û gazî.
De lorî, de lorî, Cembelîo, de lorî,
P'erîtîo, de lorî, min xêrik jê nedîto, de lorî.
Biniya mala me bi p'ûşe,
Seriya mala me bi p'ûşe,
Teyr û t'irûda têda xûşe-xûşe,
Ezê îşev Cembelîyê kuêrê mirê hikariya, e'zîzê dilê
xwe birevînim,
Bila Cembelîyê biç'ûk bip'e'rite û bişewite, bimîne li
nav dergûşe”.

Dîya Derwêş-aşa li Bineşê kire gazî,
Go: „Bineşê lao, bese, k'eqa min, bese,
Lao, ev tu dînî, de va xudê kuêrek daye te û mala
te t'êr û tijîye,
Cembelîyê mirê hikariya ji bîra xwe derxe, idî
e'ybe, lao, e'ybe”.

Bineşê dibê: „Pîrê, welle, ji qarê te û kuêrê te'ra ez
dînim jî, ez bêaqilim jî,
Ez derdê bav û bira ji bîr nakim,
De lorî, de lorî, Cembelîo, de lorî,
P'erîtîo, de lorî, şewitîo, de lorî.
Piştî mala me bi dirî,
Biniya mala me bi dirî,
H'ezar û pênsid sûwarê şêxê şemmerâ hat û ji xwe'ra
têda êwirî,
Ezê îşev Cembelîyê kuêrê mirê hikariya birevînim,
bila Cembelîyê biç'ûk li devê Derwêş-aşa û
h'ezar bavê Derwêş-aşada birî”.

Pîrê di xew'ra çûye,
Bineşê şîr dide Cembelîyê biç'ûk, Cembelî jî di
xew'ra çûye,
Cembelîyê kuêrê mirê hikariya herdu cilê xwe li xwe
kirin, Rabûne piya,
Hûr-mûrê xwe civandîye,
Hev û dinê revandîye.
Nîvê şevê li wan şkestîye,
Xerîbin, Cembelî hê rê nedîtiye,

Çûne biniya malê, ji xweṛa di ŝkevtêda rûniŝtiye,
 Siba li hazira bû, li wan jî bûye,
 Ji ŝkevtê derk'etin û dimeŝiyan.
 Derwêŝ-aṅa, mîrê êlê, paz anî malê û bi wan h'isîya,
 Gelekî extîyare, rê di qewata xweda nedîye,
 Du sûwar bi xwara hilaniye,
 K'ete pey wan, dimeŝîya,
 Pe'niya dane hespa û dibeziyan.
 Weke du seh'eta li pey çûye,
 Cembelî u Binefŝê dîtiye,
 Bi sûarî çûn, ba wan sekiniye.
 Derwêŝ-aṅa gava ç'e'v bi Cembelî, Binefŝê k'etiye,
 Raŝte ŝûr û ji kalan k'iŝandiye,
 Cembelîyê kurê mîrê hikariya destê xwe avîte dev
 celeba hespê wî û sekiniye,
 Destê dinê avîte xencerê û k'iŝandiye,
 Xencer ji Derwêŝ-aṅa bilind kirîye,
 Derwêŝ-aṅa ji xweṛa fikirîye,
 Go: „Ev Cembelîyê kurê mîrê hikariyaye,
 Ez nikarim pêra bikim neyartîye,
 Go: „Lao, Binefŝê xweŝ h'elal be li te, mi hê mêrekî,
 weke te, bi zirav nedîtiye".
 Binefŝê lê pîroz kir û vegeṛîya.

Ç'îroka min çû deŝtê,
 Dê û bavê hazira û ê dengbêja çû bihiŝtê.

10. Zembîlfiroŝ (ŝaxa 1)

Zembîlfiroŝ, navê wî Bênamên bû, navê kurê Aqûb-
 p'êxember lêkiribûn, birê Ūsibê Nevîya, beyt'êda jî awa
 tê gotinê:

Zembîlfiroŝ, lawkê delal,
 Ew bi k'ulfete, e'rz û h'eyal,
 H'evêk h'usinê Ūsib li bal.

Lema jî navê birê Ūsibî mezin danîne ser wî. Ew
 merikî ze'f k'esîv bû, hebû jina wî û sê qîzê wîye ser-
 p'oṛ, lê ew bi h'usinê dinêva ze'f bedew bû. Zembîlfiroŝ,
 sal hebû donzdeh mehe, selik û zembû çê dikirin, dibi-
 re nav bajêr digeṛand û difrot. Bi wê yekê jî ewî Roj
 bi Roj nan û xarin dik'irî, dibire mala xwe û pê e'bûra
 zarûê xweye Roj bi Rojê dikir. Ew bû fîŝqê wî, k'etibû
 ser wî p'êŝeyî. Lê rokê, ew çû ji baṅçê mîrê bajêr,
 dizîva çirpî çinîn, wekî xweṛa bine, têke selik û zembû.
 Westê ewî çirpî çinîn, nobedarê baṅçe ew girt û bire

cem xatûnê, jina mîrê bajêr, navê wê Qedîmxas bû. Xatûn, wextê ç'e'v Zembîlfiroş k'et, dilekî na, bi h'e-zar dilî ew h'evand. Ewê Zembîlfiroş berda û gotê: „Kuŕo, sivê gele selik û zembîlê baş bine, ezê ji te bik'irîm biha-biha". Ma sivetira dinê, Zembîlfiroş e'şayê xweyî baş anî berbi k'oşk û serayê xatûnê. Ew wexta çû besta pêş xan-manê xatûnê, wêderê çok da e'rdê, ava xalî kir, lê nizanbû, wekî p'encera xatûnê wî alîra jî hene. Xatûnê jî li p'encerêra dît, wekî merikî, wê li bestê rûniştiye, lê ewê nizanbû, ew Zembîlfiroşe. Wextê Zembîlfiroş av rête e'rdê, k'efa ava rêti, mîna şe leberfa spî cîda k'ef girt û hate k'ivşê. Wextê Zembîlfiroş çû, xatûnê dît, wekî tişteki spî li dewsê ma k'ivş. Ewê t'irê, boxçeye yan jî hûr-murê mayîne nav boxçeda ma jî wî rêwî. Ewê carîke xwe şand, go: „Heŕe, binhêre, çika ew çiyê, ji wî rêwî ma cîda, gu-neye, bine û bive bidê".

Wextê carî çû mêze kir, dît, wekî k'efa ava rêtiye. Ewê hat gote xatûnê, go: „Ewî dest avîtiye dêxûna xwe, ew k'efa ava rêtiye li ser maye". Xatûnê bi xwe jî çû nihêrî, wekî rasti k'efe. Ewê carî paŕa pey Zem-bîlfiroş xist, go: „Heŕe, e'seyî ewî bine vira". Wextê cariyê çû anî, xatûnê nihêrî, eva meriyê duhiye, yê dilê wê h'evandiye. Hingê, dup'a ji bona wê k'efê, di-lê xatûnê li ser Zembîlfiroş ariq bû, çimkî, wekî qis-mî mêr k'efa av rêtina wî ze'f be, qinîyatê zaŕa jî cem wî ze'fe.

Ji vir wada, ezê beyt'kî, bi k'îlam bêjim, qisa Zem-bîlfiroş û Qedîmxasê.

Ha dil, were, ha dil, were,
Herça ji dil neyî bawere,
Ew ne ji ometa p'êxembere.

Ha dil, were, carek bi coş,
Car-car were, şerbeta xoş,
Dil qinîyata Zembîlfiroş.

Zembîlfiroş selka tîne,
Soqaq-soqaq digêrîne,
Nan, avekî pê distîne,
Zaronga pê didebrîne.

Wextê ew selika tîne,
Xatûn ewî jor divîne,
Bi eşqa dila dih'evîne.

Go: „Kuŕo, selika virda bîne!
Mîr dixaze te bivîne,
Biha-biha ji te bistîne”.

„Tu xatûna mine delal,
Min bihîstîye, mîrî ne li mal,
Ezê selika k'êra bikim bazar?”

Zembîlfiroş, lawê delal,
Ew bi k'ulfete, e'rz û h'eyal,
H'evêk h'usinê Ûsib li bal.

Zembîlfiroş, lawkê feqîr,
Misilh'eta selikani jîr,
Dayîme xof heyê li bir,

Zembîlfiroş, lawê h'elal,
Ew vegeŕiya dîsa li mal,
Çê kirin selik bi rengê al,
T'eze anî ber t'extê rewal.

Zembîlfiroş bi eşqa şayîn,
Ew k'esîbe bi sîrî e'wlîn,
Lê li ber xatûnê guleke bîn.

Dergevana hat derge danî,
Carîyê hat, lawik hilanî,
Lê h'ûlet heyê, law nizanî.

Zembîlfiroş diçû derda,
Selam da xatûnê serda,
Xatûn sivik rabû ji berda,
Dest qisê kir û t'ev xeberda.

„Zembîlfiroş, tu beyanî,
Ezê bêjim, tu pê zanî,
Min boy eşqa dil tu anî”.

„Tu xatûna mine zerîne,
Qisûr ser te qet t'unîne,
Lê dilê min keskî nah'evîne”.

„Zembîlfiroş, megre me'niya,
Were mizde memkê xurmîya,
Ezê li te kim ç'ekê cindîya.

Tu were ser misilh'etê,
Ezê teŕa bikim p'îr qismetê,
Ew şuxuleke, xeŕa te tê”.

"Tu xatûna, şeng û şep'al,
Minra qismetê te nabe k'ar,
Ew dilê minda naçe xar,
Her min lazime k'eda h'elal".

"Zembîlfiroş, lawê feqîr,
K'erem ke ser doşeka mîr,
Xweıra şabe bi zilf û herîr.

"Xatûn, li min t'ove doşeka mîr,
Ez li hev naxim zilf û herîr,
Ez k'esîbim, xweıra feqîr".

"Zembîlfiroş, tu meve dîn,
Xweıra rûnî ser t'extê mîr,
Xercê bajêr xweıra bistîn".

"Tu xatûna mine delal,
Xercê bajêr li mîr h'elal,
Ew di gewriya minda qe naçe xar".

"Zembîlfiroş, were rast bêj,
Ezê şekir bigrim, tu bi lêva bimêj,
Îdî xeber mede paş û pêş".

"Xatûn, min ji sûretê te nebêje,
Doje minra, agir sête,
Ez nayem ser qelpê te".

"Zembîlfiroş, ji h'idretê,
Tu were ser misilhetê,
Hê dûrin Rojêd qiyametê".

"Xatûn, wekî tu bidî min zêrê zer,
Min k'ivşkî dewsa p'êxember,
Ew nêt ji dilê min nayê der".

"Zembîlfiroş, lawkê nenas,
Xulamê min heye navî Abas,
Tu ji destê wî nabî xilas!

Zembîlfiroş, were ser rê,
Şuxul bike, ew kêrî te bê,
Mek'eve bin tîrsa dinê".

Zembîlfiroş avek dixast,
Çil carî bûn pêşva di best,
Xatûnê bi xwe av dabû dest.

Xatûnê carîyê dişîne,
Go: „Beroşa ç'ûk ji mal bîne,
Birincekî wîra bik'elîne!

Bira bixwe, aqil bicivîne,
Ew sêfîl bîye, aqil t'unîne,
Ku eşqa dila netemrîne".

Xatûn ewe, bi k'ar dike,
Zêra li e'nîya xwe bar dike,
Kalê zeman, dîn, h'ar dike,

Xatûn ewe, ya dêm tenik,
Kezî li mila - me'rê şimik,
Ber misilh'eta xelqê di nik.

„Zembîlfiroş, kelek heye, mîna bîr,
Ezê te wê kelêda bikim hidîr,
Wekî tu neêy ser doşeka mir!"

Gilî t'une ber xeberê,
Zembîlfiroş avîte kelê,
Îdî ç'îkek t'une, pêda derê.

Zembîlfiroş bû tengasî,
Go: „Ez nebûme Ünîsî Reqasî,
Ew h'evt sala ma zikê h'ût me'sî,
Ancax ew ji wir bû xilasî.

Yarebî, te ew aza kir wî ze'metî,
Tu mi jî xilas kî vî agirî,
Niha jin û zaŕoê min digrîn".

Zembîlfiroş ji kelê rēvî,
Xatûnê pê neh'esîya ewî gilî,
Mabû hê derdê xwe wî dilî.

Her wextekê xatûn pêh'esîya, Zembîlfiroş ji kelî rēviye. Ewê rabû k'incê xweye xas li xwe kir, çû berbi mala Zembîlfiroş. Wexta Zembîlfiroş jî çû mala xwe, dîna xwe dayê, jina wî wê hinekê kevirê hûr kirine dîzekê, pê zaŕe xwe dixapîne, Go: „Mêrik, çîra usa egle bûyî? Zaŕo ji birçîya dest hev berda". Wextê derê dîzê vekir, dîna xwe danê, çî te'ma bixwazin dîzêda hene. Zaŕoê wî t'êr xwarin û xweŕa ŕazan. Lê xatûnê dizîva cahab da, jina Zembîlfiroş, anî derva û gotê: „Elê, were ezê van k'incê xwe, zêŕ-zebelê xwe bidime te, lê tu îşev bihêl, ez heŕim, t'ev mêrê te

řazêm". Timaya dinê li Elê k'ar kir, ewê k'incê xweye p'eřiti dane xatûnê, k'incê xatûnê lê standin. Elê çû ç'ira vêsand, milê xatûnê girt, kire nav ciyê mêrê xwe. Lê xatûnê xirxalê lingê xwe bîr kiribûn, têda hiřtibûn. Wextê lingê Zembîfiroř li xirxalê xatûnê k'et, ewî dest xweda zanibû, xatûne. Zembîfiroř bû teyreki spi, k'u-lekêra firî û çû, lê gote xatûnê: "K'engê te soleke h'esin û gopalek h'esinî qetand, tê pařê min bivînî".

Xatûn hevî sala pey Zembîfiroř gerîya. Wextekê, çû serê ç'iyakî însiz, dîna xwe dayê, Zembîfiroř û sê horî wê t'ev hev digerîn nav kulîk û hal-halê ç'e'vkanîyada. Wêderê ewana gili-gotinê evintîyê t'erikandin, bûne hevra xûşk û birê heve h'elal. Ji sivê xeberdan h'eta êvarê, pařê wê řojêda, xatûn cem Zembîfiroř k'et û mir. Hersê horîya û Zembîfiroř bi destî xwe xatûn heq kirin.

11. Zembîfiroř (řaxa 2)

Zembîfiroř selka tine,
Ew delale, selka tine,
Mal bi mal digerîne,
K'ûçe-k'ûçe digerîne.
Xatûn-P'eri jor dibîne,
Du carîya pey diřîne,
Eřqa dila pê dih'ebîne,
Divê: "Ewî lawî miřa bine!"

Xatûna tok û benî,
Xweř-xweř wê xeberê k'eni:
"Emê iřev lawik bivine xênî.
"Erê, Zembîfiroř, lawkê e'basî,
Kurmanco, lawkê e'basî,
Tu hinî serqotî, hinî p'exasî,
Were bidime te k'urk, libasî,
Li ber destê min nabî xilasî".
"Erê, xatûnê, ez wanî t'erim,
Zêř û ziv dinê nadiherim,
Ez xofa xwedê newêrim".
"Erê, kuřo, bes bike lêpa,
Tu were nav orxan-lih'êfa,
Tu řekir bimêje lêva".
"Erê, xatûna gerdên tenikê,
Te p'or t'eyê me'rê řimikê,
Keskî ew xeber ne dikire řik'ê".
"Erê, kuřo, ezê zer gûza li te bikim,
Ezê lava, dila serda te kim,

De tu were ser doşeka mîre,
 T'ev bide bisk û helîle.
 Tu hilde qelûna mîre,
 Mîr h'erem be, te h'elal be".
 Zembîlfiroş çîqa guneye,
 "Xatûna ser zeng bi morê,
 Tu nahêlî, mi bişkê xewa hingorê,
 Ez bivînim p'îr e'zetê,
 Kuṛ hatîye ser h'eyayetê".

Zembîlfiroş serê xwe datîne,
 Xewka şîrin hiltîne,
 Xatûn-P'erî li ber serê xwe dibîne,
 Dibê: "Dûrî min heṛe, dûrî min heṛe,
 Ez êzdîme, tu surmanî,
 Me'ra me hev nabîre".
 "Kuṛo, bîra hana, çil gaz dirêje,
 Ezê te têda bavêjim,
 Tu biki pênc fer nimêje".
 Dibê: "Xatûnê, ez wanî t'êrim,
 Zêr, zîva dinê nadihêrim,
 Ez xofa xwedê newêrim.
 Ezî dûrim wê qexbetê,
 Ez nayêm ser h'eyayetê,
 Agir nare, li dû me tê.
 Qereçarşem Roja cînara,
 Ez bûm girtiyê zîn û zîdana".
 "Qere bîne, qere bîne,
 Tu beroşa biç'ûk bîne,
 Birincekê biqedîne,
 K'ok, darçîna pê bireşîne,
 Bira aqil bicivîne.
 Lawikî birçîye,
 Haş aqilê xwe t'inîne".
 "Ha h'irmetê, ha h'irmetê,
 T'opa xwedê nav qaf k'etê,
 Te ez anîme h'elak'etê,
 Ezî dûrim wê qexbetê".

Qereçarşem, Roja şerîfe,
 Ew xatûna gerden h'ebibe,
 Egle kirîye lawkê let'îfe.
 Carek binoş, carek binoş,
 Car ji carê şerbet xiroş,
 Dil k'ete benda Zembîlfiroş,
 "Ezî dûrim wê qexbetê,
 Ez naçim ser h'eyayetê,
 Agir p'ete, li dû me tê,
 H'eya Roja qiyametê".

Xatûnek hebû, li jor k'ar dikir,
 Zêr li e'niyê bar dikir,
 Kalê sed sal xwe h'ar dikir.
 Ewî lawê avek dixast,
 Çil carî sekinîn ber dest,
 Xatûnê misîn kir qest.
 Mezel h'eta mezelê,
 Zembîlfiroş rê girt, çû banê kelê,
 Hevraz nihêrî, k'ewgirî,
 Berjêr nihêrî, k'ewgirî,
 K'elek hatê, le'zkê girî,
 Go: „Xudê, tu hadirî, tu qadirî,
 Tu min xilas kî vî agirî”.
 Emîn Cibrahil teyrê p'e'fbeleke,
 Tu here, wî bendeyî peya ke,
 Yek dereme neke şike,
 Datîne e'rdê nermike.

Zembîlfiroş çûbû male,,
 Jinê danî ceng û qale,
 „K'anê şîya van t'ifala?
 Selik birî, hati vala?”
 Go: „Keç'ê, xatûnek hebû li jor,
 Şandibû pêsiya min xelqê cûl sor,
 Ewê selik standin mi zor,
 Mi spartiye heqê bi jor.”

Zembîlfiroş çû mala xwe, jinê pêra kire şer, go:
 „Te selik birin çûn, hati vala? Zarê min t'ev birçîne,
 axirkê çîra te tişte jêra neanî?” Go: „E'vda xwedê, za-
 ro birçîne, fabe tendûrê dade, fabe herçar dîzê me
 bide ser, belkî risqekê bik'evêda”. Jina wî rabû ten-
 dûr dada, çar dîzê wan hebû, avê kire, danîn ser.
 Jinê go: „E'vdê xwedê, ava germin, wê bik'elin, wê çi
 bixwin?” Go: „Xwedê risqekê wê bighîne”. Xwedê ew
 herçar dîz t'ije naz-ne'met kir, go: „E'vda xwedê, ra-
 be, xwedê risqek gîhandiye”.

Xatûna te rabû k'arê xwe kir, rabû sola xwe zêr
 girêda, sîngê xwe zêr kir, t'emam pêda zêr kir, rabû
 pey Zembîlfiroş k'et, usa gerîya, usa gerîya, her xwe-
 dê bizanbe, çerxa dinê t'emam dayêda. Usa bû, ew zê-
 rê wê t'emam maşîyan, hat cîkî xweş rûnişt, girîya.

Rabû serê xwe lezekê danî. Lê nihêrî, kanîke se-
 rê wêda bû, du qîz hatine ser, Herd qîza go: „Serê
 birayê xwe Zembîlfiroş, cêr ezê t'ije kim”. Ewê go:
 „Ezê t'ije kim”. Ewana xûşkê Zembîlfiroş bûn. Xatûnê
 rabû serê xwe xewê hilda, go: „Hûnê bidine xatirê xwedê,
 hûnê cîyê Zembîlfiroş mîra bêjin”. Go: „Rîya hana, ku

řex avêra dik'še, diçe, ser selikê birê mida dik'še, ma-la wî wêderêye". Go: "Dûrê, nêzîke?" Xuşka wî gotêda: "H'eta pezê êvarê tê herî, bighîjîda".

Rabû lêda çû. Gavana, şivana pirsî, go: "Hûnê bîdine xatirê xwedê, bêjin, holka Zembîlfiroş k'îjane?" Şivana gotêda, gavana gotêda, got: "T'u bende nikare heře wêderê". Lêda çû ber dêrî, lênihêrî, jina wî wa ber dêrî rûniştiye, digrî. Go: "Êvara te xêr!" Ewê jî go: "Bextewar, çi êvara min xêr?" Go: "Çima usanî?" Go: "Lê, mêrê min selika bir, jina mîr hate pêşîyê, lê stend".

Xatûnê k'incê xwe êxist, dayêda, go: "Lêde heře şeher, zarê xweıra xwerinê bîne were". Jinik lêda çû. Xatûn hate malê, Zembîlfiroş jî nexweş bû, nav cîyê xweda bû, hat k'ete nav cîyê Zembîlfiroş. Qîza wî Qerebînê řabû serê hilda, go: "Bavo, yek hat, k'ete cîyê te, dîya me nibû?" Lê deng neçû Zembîlfiroş. Zembîlfiroş jî t'irê ew jina wîye berêye. Lingê Zembîlfiroş lingê wêye xirxal k'et, řabû řevî. Xatûnê dest avîte k'incê wî, go: "Neçe, tu birê min, ez xuşka te". Go: "Naxwezim, tu şile'tî, ez naxwezim!" Rabû řevî. Řevî, agir pêk'et, xatûnê jî da pey. Agir wê jî k'et, herd bûne du kewotka, firîn, herd jî şewitîn.

Zembîlfiroş diçe cinetê. Dergewanê cinetê xortek bûye, navê wî Ah'med bûye, divê: "Kekê Zembîlfiroş, tu li van dera?" Dibe cîyê Zembîlfiroş nîşan didêda. Lê dinhêre, xatûn jî hatêda, divê: "Eva k'îye?" Divê: "Eva surmane, mi kir-nekir, lê xilas nebûm, îjar jî hatiye vira". Îjar e'rd dipîvin, sê gava lê dûr dixin.

12. Ūsibê Nebîya *

Ūsibê Nebîya kuřê Aqû-p'êxember bû. H'eft kuřê Aqû-p'êxember hebûn: Ūsib, Binyamêr ji jinekê bûn, ew pênc h'evê din jî jinekê bûn. Dîya Ūsib, Binyamêr miribû. Ūsib, k'erema xwedê pêra hebû. Bavê wî ze'f jê h'iz dikir, qe nedihîşt, vira derê malê heře. Ewan birê wîya ç'e'vrêşî lê dikirin, go: "Bavê me qe guhdarî me nake, hema guhdarîya wî ser Ūsibe". Gotne dîya xwe, dîya wan řojkê çû bal Aqû-p'êxember. "Aqû, - go, - te kuřê min piş guhê xwe avîtine. Go, divêy, hema Ūsibrâ te girtîye". - "Jinik, - go, - Ūsib - dîya wî t'u-neye, k'erema xwedê pêra heye, go, h'emû jî kuřê minin, lê, go, Ūsib - k'erema xwedê pêra heye, Ūsib kuřki başe, kêrî we h'emîya jî tê". Dîya wî qebûl hekir, go: "Ez qebûl nakim!"

Ewan birayê wî zanî çi kirin? Şewra xwe kirîn, gotin: "Em Ūsib bivin, undakin, belkî belakê jêra p'ey-

da kin, undakin". Rōjkê rābûn çûne ba Ûsib, go:
„Ûsib, îro em dixazin, tu meıra werî, em heřin nêç'îrê".

Ûsib sond xariye k'ilamê,
Go: „Ez nigê xwe nakime řik'êbê,
H'eta extiyariya mi nede bavê kalê".

Kur rābûne çûne ba Aqû-p'êxemberê:
„Îzna Ûsib bide, em heřine nêç'îrê".

Go: „Kurō, Ûsib nebin, dūr nexine,
Ûsib miıra bigihînine".
Go: „Bavo, Ûsib birê meyî řîretk'are,
Ew řaw nêzîke, ne dûre,
Řaw nêzîke, berware,
Emê Ûsib biviñ, zû bînin,
Emê teıra bigihînin".

Îzna Ûsib dan, Ûsib sıyar bû, t'ev wan lêda çû.

Bira çûbûne di rêda,
Dêna xwe dane, bîrek dev rêda,
Milê Ûsib girtin, kirne bîrêda.

Ûsib girtin, kirne bîrêda, Cibrahîl zûzûka gihîştê
k'ursîk jêra çê kir, Ûsib danî ser, k'işik çê kir danî,
seh'et danî ber Ûsib. Ew k'işik, seh'et, wextê Ûsib çê
kirin. Danî ber Ûsib, Ûsib ma binê bîrêda.

Bira zivîrîn, hatibûne di male,
Aqû-p'êxember go: „K'a Ûsibê minî delale?"
Go: „Bavo, em çûbûne di rêda,
Gur hatibûne di rêda,
Em řevîn, hil bibûn,
Gura Ûsib girtibû xaribûn".

Go: „Gur hatne pêşîya me, em řevîn. Ûsib serede
nebû, go, Ûsib girtin, xarin".

Aqû-p'êxember nihêrek řahiştîye,
Berev kirîye gurê ber û pişte,
Go: „We Ûsibê minî nazik çewa gestiye?"
Gura sond xar, go:
„Devê meyî bestî be,
Didanê meyî şkestî be,
Herke me Ûsibê nazik gesti be".

Gura sond xar, go: „Me nexariye". Curkî go: „Ez
dizanim, ezê bêjim, cîyê Ûsib k'îderêye?" Kurê wî şûrek
lêda, sere wî fiřand.

Gura sond xaribû t'imame,
Suclû, quran, k'ilame,
Em li vira nabin, heṛne Şame,

Gura sond xar, go: „Em vira namînin, K'ilh'anêda namîrûn, go, emê heṛne Şamê. Cîyê Ûsib K'ilh'anêda bû, şeherê K'ilh'anêda. Gur lêdan çûne Şamê. Ûsib ma binê birêda, h'etakî wextekî. Wextekî bazirganek hat, ser devê birê danî. Ava bazirgên birê derdixistin. Yêk av hîlk'işand, ç'e'vê wî kor bû, av k'işand, ha k'işand, Ûsib k'ete e'lba wida rûnişt. K'işand, dîna xwe dayê, e'lb girane, ç'e'vê wî, dîna xwe dayê, he, rōnayî ber dik'eve.

Go: „Xwedê xêr bike ev care,
Rōnayî hatiye ber ç'e've".

Ûsib derxiste ser devê birê, ç'e'vê wî jî vebû. Ci-hab da bazirganbaşî, bazirganbaşî hat. Ç'e'v Ûsib k'et; kuṛekî delal, kuṛekî t'emîz. Erê, ç'e'vê e'lbçî jî vebûye. Ûsib derxistine ser devê birê, bazirgan bar kirin, Ûsib danîn ser barê devekê, çûne şeherê Misrê. Birin çûne şeherê Misrê.

Çaxê Eşqer-p'êxember çû Zelxê xast anî hat, Zelxe Ûsib xewna xweda dîtibû, dêna xwe da, xortekî t'emîz pêra bûye heval. Eşqer-p'êxember jî kal bû, wextkê mîra bû, mezin bû¹, û Zelxê nedîtye. Hat, Zelxe xast, bavê wê girt dayêda. Bavê wê girt dayêda, t'ey-bîra wê dîtin, birin çûn.

Rojkê-duda çûn cîkî danîn, çadira xwe lêda, Eşqer-p'êxember çû heṛe çadira Zelxê, Zelxe dîna xwe dayê: yekî kalî, extîyar. Zelxê rābû, go: „Ezê heṛim, ez nasekinim". - „Zelxe, - go, - mi bêhurmet neke, qirarê xwedê be, ç'a dilê te bixaze, ezê usa jî bînim pê-şîya te". Erê... Zelxê hilda anî hate şeherê Misrê. Zelxe ma şeherê Misrêda. Ewî bazirganî jî bar kir çû şeherê Misrê. Çû şeherê Misrê danî, milê Ûsib girtin, go: „Em bivin heṛine bazarê bifroşin, bidne dewletîkî, go: „Ez bivim heṛme çawa bikim?" Ûsib bir çûna nava bazarê. Lê berev bûn. Cime't lê berev bû, dêna xwa danê bedewîya Ûsib, k'emala Ûsib, lê berev bûn.

Ûsib birne bazarê,
Xocekî h'ilşîyane bazarê,
Binya² taviya baranê.
Pîrek li Misrê hebû,
H'eft gilok derzîyê wê hebû,
Ew jî Ûsibê Nobîya tima bû.

Pîrek, h'eft gilok derziyê wê hebû, ewê dixast Ûsib bistîne, Zelxe gote carîya xwe, go: „Carî, carkê heře bazarê, cime't ser hevra diçe, k'a çiyê?" Carî çû dîna xwe dayê xortekî bedew. „Zelxe-xanim, - go, - xortek anîne bazarê difroşin". Zelxe go: „Aha, xortê min xewna xweda dîtiye ewe". Zelxe carî hilda, xişrê xwe hilda, çû bazarê. Gote bazirganbaşî, go: „Çi berenberî wî bik'şînim, bidim?" H'eft bar xişrê wê hebû, danî têda, Ûsib ranebû. Ûsib gotê, go: „Zelxe, bende çî t'êr dibe?" Go: „Xalîyê". Go: „K'ulme xalî" K'ulme xalî avîte ser, Ûsib rābû. Ûsib rābû, milê Ûsib girt bir çû. Bazirganbaşî dēna xwe dayê, suŕa Ûsib t'eze dît, lê p'oşman bû, go: „H'eyran, go, ez nafroşim". Zelxe pēra da xevera, go: „Qurimsax, go, mi k'işandiye, p'e-rê te daye te, îdî!?" Milê Ûsib girt bir çû. Milê Ûsib girt bir çû, bir çû xay kir. Hey gazi Ûsib dike, hey dibe, Ûsib balda naçe. „Ûsib, - go, mi tu anî haŕî seva xwe!" Ha balda neçû. Rojkê, gazi kirê anî hat, Ûsib rēvî. Rēvî, dest havête stiyê wî, kirasê Ûsib qelaşt h'eta virada qayîşa wî anî. Çû, rēvî derk'et. Eşqer-p'êxember go: „Zelxe, çima? Ew zarê hê!"

Ew zarêkî bêhûdeye,
Ç'e'v li doşeka teye,
Stiyê wî biqetîne namilêye.

Zelxê gote Eşqer-p'êxember : „Lêxe, serê wî bifirine". Eşqer-p'êxember go: „Zelxe, go, ew zarê hanê guneye". Bir çû girt, go: „Ez nakujim!" Bir çû, girt kire h'ebse. Yekî file jî h'ebse'dane, yekî îslam jî h'ebse'dane, hersê h'ebse'danin. Ze'f tēda man, wextekî ewê file jî xewna xwe dît, dēna xwe dayê, selek nan ser serê wiye. Yê îslam jî şevê xewna xwe dît, dēna xwe dayê, selek goşt ser serê wiye. Sibê rābûn Ûsibra gotin, go: „Ûsib!" Go: „Çiyê?" Go: „Me xewna xwe ha dîtiye". Ûsib wēderê meyr kir, go: „Wekî hûn xewna xwe hev biguhêrin, go, ezê xewna we şiro bikim". - „Erê, -go, -em xewna xwe rîzayê xwe diguhêrin". Gote yê file, go: „Wê sibê serê te lēxin, gazi te kin, serê te lēxin". Gote yê bisurman, go: „Wê sibê gazi te kin, te berdin". Go, lê mi bîr nekî, tu mi bîr nekî, go, mi wēderê meyra te kirîye, gere yê file berdana, mi tu kirî şûna yê fileda". Sivê gazi kîrnê, yê file serê wî lēdan, yê bisurman jî berdan.

Wextkî, Eşqer-p'êxember dîna xwe dayê, xewnêda h'eft gayê jar hatne dinê, h'eft jî gayê xurt hatne, ew h'eftê jar gihîştne ew h'eftê xurt, dabelandne xurta, xarin. Cime'ta xewra êvarê gotê, go „Cime't, go, mi xewn-

ke ha dîtîye, k'ê we dikare şiro ke?" Ewê bisurman gotêda, go: "Eşqer-p'êxember, girtikî te heye h'ebse, ew xewna şiro dike, te ewî dît, go, ewê bêje". Go: "Ûsibe wêderêda, hefîn, bînin!" Çûn Ûsib derxistin, anîn hatin. "Ûsib, - go, - mi xewna xwe ha dîtîye". Go: "Eşqer-p'êxember, ew h'eftê jar: xelaye, wê bibe xelayî. Ew h'eftê xurt jî: erzaniye, go, wê bibe xelayî, nan berev kin". Ûsib anî kire serk'arê mala xwe. Kire serk'arê mala xwe, Ûsib nan berev kir, imbar t'ijî kirin, go: "Îşev k'êzka k'ulbê wê bibare". Ûsib gote aşvên, go: "Sê kiloç'a mîra bipêje, mîra bîne, yekê xalyê têxe duda na, bipêje, bîne were". Aşvên sê kiloç' jêra çê kirin, anî hat da Ûsib, Ew Eşqer-p'êxember ot'axkê řazan. Şev bû hewar, hewara Eşqer-p'êxember. Ûsib go: "Çi biye?" - "Ûsib, -go, - yeman, ez birçîna mirim, nê n mîra bîne". Go: "Ez nê n k'u bînim? Mala te xirav nebe, derê imbara dadayî, derê k'îlera dadayî, t'imam çûne, herkes çûye mala xwe, welle, ez k'u bînim?" Ûsib go: "Kiloç'ek bal mi heye". Go: "Bide min! Ew kiloç' dayê, xar. Kire gazî, go: "Ez birçîme". Ya dinê jî dayê, xar. Ma ya xalî. Go: "Ûsib, go, ez mirim, nê n bide min!" Ûsib ya dinê jî dayê, xar, mir. Sibê řabûn birin çûn ç'e'l kirin.

Zelxê gazî kirê: "Ûsib!" Go: "Çiye?" Gazî Ûsib kir, kir-nekir Ûsib balda naçe. Gazî jinê p'oşti kirin; jinê mezin kirin, go: "Werin, h'al-medê min vî mêrkî wê çawa be? Go, ba mida qe nayê".

Go: "Çi xatûnê stu lûle,
Çi xatûnê gerdên kêle".

Go: "Ûsib bişîne nava bêx, bê, heře bêx vede! Bira bêx vede, ewê biweste, ber sîya darê wê řazê. Heře serrâ bisene, belkî muh'uba te bik'êve dilê wîda". Gote Ûsib, go: "Heře nava bêx, baş vede!" Ûsib çû baş veda, veda, ewê dêna xwe dayê, Ûsib řaza. Çû serrâ sekinî, deyn Ûsib kir, Ûsib řabû, Ûsib řevî balda neçû. Berda, Ûsib k'ete ser mala Eşqer-p'êxemberda. Berda Zelxê, Zelxe derxist, Zelxe lêda çû, belengaz bû, nava k'ûçê digêre, nê n berev dike xûra. Çû gote jinika, go: "H'al-h'ewalê min, Ûsib haye". Go: "Ûsib diçe neç'îrê, heře pêşiyê, go, heře pêşiyê, belku te hilde".

Ûsib řojkê çû neç'îrê, Zelxe çû pêşiyê, xwe havête p'êsîra hespê wîni. Wekî xwe avite p'êsîra hespê wîni, Ûsib lêda kirasê wê qelaşt h'eta anî ber pišta wênê. Cibrahil pêra gihîşt, kilç'ûkê muh'ubetê k'işande dilê herda. Ûsib gotê, go:

„Zelxe, qesas ber devê qesas,
Kiras ber devê libas,
Te lêda kirasê min qelaşt,
Mi jî lêda kirasê te qelaşt”.

Zelxe stand, ma wêderê, ma ser malê. Bû xelay. Ew xelayî wexta hate dinê, şeherê K'ilh'anê nan t'unebû, bû bahayî. Aqû-p'êxember gote kuřê xwe, go: „Deve yêx kin her çar qulba, k'anê deve k'î ji qulbê vek'ayî, wê qulbê arzanîye, heřine wê qulbê”. Deve yêx kirin. Deve aliyê Misrêda vek'ayî. Go: „Aliyê Misrê!” Go: „Heřine şeherê Misrê arzanîye, heřine wêderê”. Her yekê devek hilda lêdan çûne şeherê Misrê. Çûn derk'etne şeherê Misrê, çûn derk'etne ba Ūsib. Ew Ūsib nas nakin, Ūsib ew nas kirin, birê xwe. Birê xwe nas kirin, „Qurba, - go, - hûn çî dixazin?” Go: „Em nê dixazin, nê me lazime”. Gote xebatçiyê xweye ser e'mbarê, go: „Bive heře e'mbarê, barê wan dagre!” Birê xweyî Binyamêrî, koda wî zêr bû, go: „Wê kodê têxe nav barê wîda, derî bidrûn”. Kod kire nav barê Binyamêrîda, derî dirû, lêdan hatin. „Qurba, - go, - we nanê xwe dagirt?” Go: „Erê! De, go, heqê te çiyê, em bidne te?” Go: „Na, ez heq naxazim. Wekî ba we bûye bihayî, ez tişt we naxazim, heřin”.

Bar kirin birin çûn. Ūsib çû pêşiyê. „Kuřo, - go, - koda min k'a? We çima koda min anîye hatiye?” „Hêyan , - go, - kod me neanîye. Koda te k'î anîye?” Barê wan danîn, derê bara vekirin, nav barê Binyamêrîda kod ditin. Hîma birê wî gotêda, go: „Qurba, axa, go, birakî wî jî hebû, bîna wî bû, me bir çû undakir”.

Ūsib go: „Binyamêrê xirabe,
Ne birayê dê û bave?!”

Go: „Ew ne ji dêye, lema xirabe”. Go: „Ez ewî bigrim ba xwe, ewî koda mi biriye”. Ew girte ba xwe, kiraskê xwe şiqitand, kire nav p'alanê devada, go: „De lêxin heřin!” Lêdan çûn. Aqû-p'êxember, çaxê Ūsib çû, usa girîya, herd ç'e'vê wî kor bûn. Herd ç'e'va Aqû-p'êxember kor bû, cahab hat, gotin: „Kurê te va hatine, nênan anîn hatin”. - „Kuřo, - go, - bîna Ūsib tê! Kuřo, go, we nênan k'u anîye?” Go: „Misrê”. Go: „Bîna Ūsib tê!” Çûn nav p'alanê deva nihêrîn, kirasek anîn. Ser ç'e'vê xwe da, ser ç'e'vê wî vebû, go: „Ūsib wêderêye!” Aqû-p'êxember řabû lêda çû derk'ete ba Ūsib. Wêderê ew çûn mirazê xwe řa bûn, em jî mirazê xwe řa bin.

13. Stî û Ferxî

Car ji caran.

Re'mel li dê û bavê hazir û guhdaran.

Hebû Mistefe-beg û Silêman-beg, herdu bira bûn, dewlatî bûn. Şertê h'ecîtiyê li wan k'et, ku heřin h'ecê. Herdu bira Rabûn çûn h'ecîtiyê. H'ecîtiya xwe ko t'emam kirin, birayê mezin Mistefe-beg bû, go: „Bira, Silêman-beg, wextê em ji malê hatin, jinê me herduan jî bi zar bûn, ko xwedê da, yekî bû qîz, yekî me bû kur emê bidin hev, ku xwedê da, herdu jî kur bûn, hemîn kurin, ku qîz jî bûn, ew jî danê xwedêye, em çî bikin”.

Di h'ecîtiyêda herdu ha soz dane hev, Rabûn hatin mala xwe. Mehekî şûnda ma, hazira xoş bin, Mistefe-beg mir. Pey wîda jina Silêman-begê qîzek anî, navê wî danîn Stîyê. Pey wîda ma mehekî, jina Mistefe-begê jî k'ete eşê, ko zar bîne. Pîrik-mîrik lê civiyan, xwedê jêra da kuřekî. Gava ko ji diya xwe cihê bû, zar Rabû k'ilamek go, go:

„Neh rōj, neh mehê min t'emam bûne,
Li min çê bûn dest û rûne,
Ez aşiqê Stîyê Silêman-begê bûme”.

We pîrik-mîrik, ko lê civiya bûn, gotin: „Ev ne îsane, ev cine”. Rabûn berdan û revîyan, k'etî gund li zunda bela kirin, ko kurikê Mistefe-begêra bûye, ne îsane, cine. Gava deng ha bela bû nav gund, Rabûn çend bûk-mûk gotin: „Em heřin ca t'eselî bikin”. Hatin ber derî, newêrin bik'evin hundur. Eva zar li hundur nihêrî, ko hatine berderî û nayên wî hil nadin, go: „Welî, k'ilamek nevêjim ser vana, evana nayên min hil nadin”, go:

„Gelî zeriyan,
Xwe medin ber deriyan,
I'idin xatirê xwedê û p'êxemberan,
Bên vî zarokê hildin”.

Gava ewî isa go, evana jî berdan û revîyan. Gava vana jî revîyan, çend qîz-mîz xwe civandin, gotin: „Em heřin t'eselî bikin, k'a faste, çewane?” Ew jî hatin ber derî, newêrin bik'evin hundur. Go: „Welle, ez k'ilamek ko nevêjim ser vana, evana nayên mi hil nadin”. Go:

„Gelî zeriyan,
Xwe medin ber deriyan,

Bidin xatirê xwedê û p'êxemberan,
Hûnê bèn hilînin va sebîyan".

Ew jî berdan û rēvîyan. Hatî gelekî cî, qîzek jî wan go: "Welle, ezê heřim wî hilînîm, heger ruh'ê mi jî bistîne". Qîz vegeřiya hat derî vekir, k'ete hundur, ni hêrî, ku dîya wî bê h'işe. Rabû kuř hilanî şuşt, p'êça nava desmala, danî ber dîya xwe berda çû. Xeber gi-hîşte jina Silêman-begê, go: "Ew, ko zarê t'eze bûye, evî k'ilamî ser qîza min gotîye, ko mezin bû, wê qîza min bibe. Ew bavê wî mirîye, sêwî maye, bêxayî maye, ez çewan qîz bidime wî? Başe, ko ez îro wî inda bikim, mezin nebe".

Jina Silêman-begê rabû ji qerewaşê xweıra go, go: "Rabe heře jina Mistefe-begêra kuřek bûye, ji dîya wî bidize, bibe dayne nav herçar lingê hespê bavê wî. Bavê wî du mehe mirîye, hespê wî ji derda derwa der-nanîne, wê wî bip'eç'ixe nav lingê xwe. Sibê radibî diçî zibil-mibilê hespê wî t'emiz dikî, ew jî pêra paqij dikî, t'evî zibilê dikî sebetê û dibî ji gund dūr, cîkî davêjî". Qerewaş hat kuř hilanî, bir danî nav herçar lingê hespê. Gava ko danî, kuř go: "Welle, ez ko k'ilamek ne-vêjim vî hespî, ewê min hūr bike nav lingê xwe". Go:

"Hê bozê, bozê şêwo,
Di ayê xwedê û p'êxemberan lêo,
Tu devê xwe bavêjî vî t'ifalî, hilînî ji e'rdêo".

Bi e'mrê xwedê hesp fe'm kir, devê xwe avête kuř, hilanî danî li afirîn.

Sibê zû qerewaş rabû hat nihêrî, ko tişt t'une na-va lingê hespê. Nihêrî, kuř vaye saşe li nav afirê. Ve-geřiya çû xeber da jina Silêman-begêra, go: "Xatûn, min kuřik biribû danîbû nav herçar lingê hespê, naka çûm min di ew va afirêda saşe". Jina Silêman-begê lê xeyidî, go: "Keziya te kuř bikim, te gede birîye danîye nav afirê, naka jî hatî ji miıra xeber didî? Rabe, zû he-ře wî hilîn, dayne nav sebetê, zibil-mibil k'om bike, t'i-je bike li ser, rînd bi lingan bik'ute û bibe ji gund dūr, cîkî bavêje". Qerewaş hat kuř hilanî danî nav se-betê, zibil ser t'iye kir, bi ling dipeç'ixand û hilda çû ji gund dūr, cîkî avêt û hat.

Em xeber bidin ji gavanê gund. Ew ji sibêda de-warê xwe ajot çû wan deran, çû nêzikî wî bû. Kuř go: "Welle, ez ko k'ilamekî nevêjim li gavan, ewî nayê min hilnade ji zibilê". Go:

"Heyî gavan, hatî ji wêda,
 Gopalê h'eft rîtûla¹ li destêda,
 Tu bidî xatirê xwedê û p'êxemberan, bêy,
 vê zarukê hilîni ji k'omê zibilêda".

Gavan nihêrî, ko dengê hat, lê tişte xuyan nake. Go: "Hebe-t'unebe, heç'e hebe, nav vî zibilîdane". Râbû çû zibil vekir, nihêrî, va kuřek têdane. Râbû kuř hilda. Jina gavan jî çend rōje, ko kuřek anîye, kuřê wî nebaşe, reşe û ha nep'ake, go: "Welle, ezê bivim eva kuřî ze'f başe, emê wî xay bikin, kuřê xwe bibin bavêjin".

Gavan kuř bi xweŕa geŕand hey êvarê, êvarê anî li malê, go: "Jinê, binhêr, min kuřek diye, binhêr, çiyê başe, tu evî xay bike emê yê xwe bivin bavêjin". Jin go: "Çiŕa yê xwe bavêjim? Emê evî jî xay bikin yê xwe jî xay bikin. Xwedê rişqê herduan jî dide". Go: "Baş".

Bila gavan van herdu zarûka xay bike, em xeber bidin Silêman-begê. Silêman-beg jî êlê vegeŕiya hat li mal, jêra mizgîn dan, ko ji birayê teŕa kuřek bûye. Ew p'iŕ şa bû, râbû qerewaşekî şand, go: "Heŕe, jina birayê miŕa bêje, bê, Silêman-beg hatîye, min şandiye, gotîye, mi se kirîye, ko jêra kuřek bûye, bêje, çi kêmasîya wê heye, bêje, ko jêra bişînim".

Qerewaş çû giŕiyê Silêman-begê jinikêra go. Jinik go: "Ne kuřê min heye, ne kêmasîya min heye, ne xayê min heye". Râbû qerewaş vegeŕiya hat Silêman-begêra go: "Min çû, giŕiyê te jina birê teŕa go, ewê go, ne kuŕê min heye, ne kêmasîya min heye, ne xayê min heye". Râbû Silêman-beg bi xwe çû. Çû nihêrî, ko jînik rûniştîye, ne kuŕe, ne tişte. Go: "Ne mi bihîstîye, ji teŕa kuřek bûye, lê k'a kuřê te?" Jinik go: "Raste, kuřek min bûye, heya kuř bû, ez êşê xwe bûm, ji wê şûnda ez bê h'iş bûm, gava li h'işê xwe hatim, kuŕ t'ine. Îdî çi bûye, nizanim".

Râbû Silêman-beg vegeŕiya hate mal. Gazi gundiya kir, t'emama anî kire xanîkî mezin, go: "Gelî gundiyan, kuŕê birayê min undabûye, yan hûnê bibêjin, çi bûye, yan ko nebêjin, ezê we t'emama li vî xênîda bişewtînim". Merîkî aqil hebû li wanda, go: "Beg, tuyî sax bi, ko naka t'emama bişewtîni, em nizanin kuŕê birê te çi bûye. Ji meŕa mewled bide çend rōjan, her yekî ji aliyê xweda pirs bikin: ji jinan, zaŕan, ji gundiyan, ko me dî - dî, me ne dî - em li vir, tu li vir, dişewtîni, dihêlî, îdî tu zanî".

Silêman-beg mewled da deh rōj. Râbû gundi berdan. Her yek ji aliyê xweda pirs dike ji jinan, ji zaŕan.

Rokê jî, ç'êleka yekê nehatibû mal, rābû çû mala gavan, ko pirs bike, ç'êleka wî çî bûye. Nihêrî, ko li ser destê jina gavan du kur hene, yekî wa haya başe, sipîye, yekî jî rēşe. Ew bala xwe da, go: „Evê rēş ez zanim, ev kurê gavane, lê evê sipî, hebe-t'unebe, kurê Mistefe-begêye. Evê te vegeŕiya hate cem Silêman-beg, go: „Silêman-beg, ez îro çûme mala gavan, mi dî, du kur hebûn ser destê jina gavan, yekî rēş bû, mîna gavan, yek jî sipî û baş bû. Hebe-t'unebe, kurê birayê teye”.

Silêman-beg rābu yekî şande pey gavan, gazî gavan kire, anî malê, go: „Mi se kirîye, ko du kur hene ser destê jina te. Go, ew herdu kur yek yê teye, yê dinê yê k'êye?” Gavan go: „Silêman-beg sax be, jina min du kur anîye”. Silêman-beg go: „Na, bi gotina, jina te yek kur anîye, ew kur te diye. Go, heŕe wî kurî bine, ez beremberî wê zêr dik'şînim, didime te, tu razîtiyê xwe neynî, ezê serê te jêkim, kur jî binim”.

Gavan rābû çû kur hilanî, anî da Silêman-begê. Silêman-beg kur danî alîkî mēzinê, beremberî wî zêr k'işande, da gavan. Rābû kur hilda, bir da dayikê.

Jinik kur xay kir, çîqa êvara kurê xwe dergûşêda dip'êç'a, sibê rā dibû, ko kur t'une di dergûşêda. Jina Silêman-beg çîqa siba rā dibû dinêrî, ko kur wa dergûşê qîza wêdane. Vê xeberê Silêman-beg jî dih'ese, jina xweŕa t'embe dike, divê: „Tiştî bi vî kurî bive, ezê serê te jêkim”. Îdî jin jî newêre deng bike.

Ew dibin, heya ji dergûşê rā dibin, sê salî dibin, jina Mistefe-beg jî, - hazir xaş, - ew jî dimire. Kur dimîne mala apê xwe mala Silêman-begê. Silêman rā dibê mewlud dike, navê kur datîne Ferxik. Silêman-beg - kurê wî t'une, sê qîzê wî hene. Navê qîza mezin Naze, qîza ort'ê Nazdare, qîza biç'ûk Stîyêye. Eva çara xweŕa dilîzin, digeŕin, h'eya mezin dibin, Stî û Ferxik dibin çardeh salî.

Rojekê jî, diçine nava başan, tene ser kanîyê, dibên: „Emê xwe bişon”. K'incê xwe dertînin, ko xwe bişon, Naz dibê: „Ferxik, tu heya îro zar bûyî, îdî tu bûyî mēr, şerme, xwe te'zî bikî bi meŕa xwe bişoyî. Tu heŕe ji me dūr, em qîzin, xwe bişon û derk'evin. Em ji vir heŕin, tu were, xwe bişo, paşê emê bi hevŕa heŕin mal”.

Ferxik rā dibê diçe. Evana xwe te'zî dikin xwe dāvên avê. Ferxik sebra wî nayê, divê: „Çewa, ewana xwe bişon, ez Stîyê nebînim?” Ew rā dibê serê darekî bilind derdik'eve, gava Stî xwe te'zî dike, xwe dāvê avê, Ferxik dibîne serê darê, bêh'iş dibê û dik'eve binê darê.

Hersê xûşk xwe dişon, derdik'evin, dinhêrin Ferxik t'une. Rêbûn çûn gerîyan, dîtin, ko va Ferxik bê-h'iş k'etiye binê darê. Rêbûn av anîn, lêkirin, h'işê wî hate serê wî, gotin: „De rabe heře, xwe bişo, em heřin". Ferxik go: „Ez îro xwe naşom, em ha heřin". Rêbûn k'etine rê, ko bèn malê. Hersê qîz bi hev şer kirin, k'î wê pey Ferxikê heře. Naz dibê: „Ezê pey wîda bik'evim!" Nazdar dibê: „Na, îro dora mine, ezê pey bik'evim!" Stî divê: „Na, ezê pey Ferxik bik'evim!" Ferxik dibê: „Na, heryek bira k'ilamekê bêje, k'ilama k'ê ser min xaş bû, ewê pey min bik'evê".

Naz dibê: „Nazim, Nazim,
Kewokekî gerden bi gazim,
H'ezar xazî bi wî merivî, ko balê řazê".

Nazdar dibê: „Nazim û Nazdarim,
Kewokekî guh bi guharim,
H'ezar xazî bi wî kesî, lo jêra dibim yarim".

Stî dibê: „Stîme, Stîme,
Kewokekî p'eř spîme,
Çi bikim, ewê min dixaze, dê û bavê wî mirîne?"

Ferxik dibê: „K'ilama Stîyê li min xaş hat, bira Stîyê li pey min bê". Naz jî dik'evê pey Stîyê, Nazdar jî pey Nazê, têne malê.

Ew bila ji vira bimîne, em xeber bidin ji şivanê Silêman-begê. Şivanê Silêman-begê du birane, navê birayê mezin Çîne, navê birayê biç'ûk Çîgane, ew deh sale, ko mala Silêman-begê şivantiyê dikin. Ji roja, ko bira hatîne mala Silêman-begê, bûne şivanê wî, rûyê wan hatiye ser pezê Silêman-begê, yeke wî h'ezar dibe.

Rojekê merikî ji gund diçe li çolê, rasti şivana tê. Şivana tînin şîr jêra didoşin. Ewî şîrê xwe dixwe, dibêje ji wanra: „Eva deh sale hûn şivantiyê Silêman-begra dikin, Silêman-beg p'îr xêr ji we dîtiye, rabin heřin, yekî ji we bêjin Silêman-begêra, bila Stîyê bide ji we yekêra". Birayê mezin dibê: „Axir em şivanin, Stîyê qîza begane, aşıqlîyê Ferxike, çewa heřin Stîyê bixazin?" Çîgan dibê: „Ev merî rast dibêje, rabe heře, Stîyê ji mîra bixaze". Birayê mezin dike-nake, ç'are pê nabe, gopalê xwe dik'şîne, divê: „Tê heřî-heře! Naçî ezê te bikujim!"

Birayê mezin řadibe tê, tê diçe li odê. Ode tîjî merî rûniştine, tê, silavê dide, disekine. Silêman-beg divê: „Çi hatî? Xêre? Çi kêmasiyê te heye?" Dibê: „Si-

lêman-beg sax be, t'u kêmasîyê me t'une, hema birayê min ser min danîye, divê, heî, Stîyê ji bona mi bixazî, bona wî hatime". Silêman-beg gelekî duşurmîş dibe, dibê: "Stî hê zikê dîya xwe bû, min soz da ji Ferxikêra. Lê ji Naz û Nazdar k'îjanê dixaze, ezê bidim jêra". Şivan vegeîya go, ji Naz û Nazdar k'îjan bide, ji serê bavê me zêdeye, îdî çî dixazin?

Rabû şivan çû. Birayê wî go: "Çî go? Da? Neda?" Go: "Welle, Silêman-beg wa got, go: "Stîyê min soz daye boy Ferxik, hema ji Naz û Nazdar k'îjan qayîl dibe, ezê bidim ji wîra". Çîgan dide gopalê xwe û tê ser birê xwe, dibê: "Ez dibêm, heî, min Stîyê bixaze, tu dibêyî - Naz û Nazdar. Naz û Nazdar min ç'e've te dîye? Heî Stîyê dixazî, bixaze, na, - azê naka pez berdim û heîm!"

Radibe Çîn dîsa vedgerê tê diçe li odê. Silêman-beg divê: "Çî hatî îjar?" Divê: "Welle, bi Naz û Nazdar razî nave, divê Stîyê dide, - aîde, na, - ezê heîm". Silêman-beg duşurmîş dibe, divê: "Wê pez berde, heî, ezê bêjim, "Erê", lê nadim". Silêman-beg divê: "Heî lao, bêje, bira muqatî pez be, ezê Stîyê bidim jêra". Radibe şivan vedgerê diçe bal birayê xwe, divê: "Çî got?" Go: "Bila muqatî pez be, ezê Stîyê bidim jêra". Gava ko ha got, Çîgan kiras û derpê ji xwe deranî, go: "De rabe bibe heî, bira Stîyê bi destê xwe bişo!" Ewî go: "Mal mîrat, Stîyê qîza begane, ew bi destê xwe k'inc naşo, wê çewanê yê te bişo?" Go: "Na! Bive, nabî, ezê pez berdim, heîm!"

Çîn Rabû kiras û derpê hilanî anî, bavê wê da Stîyê, go: "Hilde, bive bişo!" Stî Rabû bi darekî xist, bir kire nav coyê, deranî, şil kir, da destê şivan, şivan bir çû.

Wextekî jê ma. Rabûn bêrîvana çûne bêrîyê. Ewana jî - Naz, Nazdar, Stî û Ferxik - gilîyê xwe yek kirin, gotin: "Îro em jî heî nav bêrîvana". Evana çûne gihîstinê çîyê bêrîyê. Ferxik eva gilî îdî se kirîye, îdî newêre heî nêzikî şivana, cîkî dûr ji xweîa rûnişt, li wana t'emaxe dike, çewa pez didoşin. Naz û Nazdar, Stîyê, pez tînin ser bêrîvana, ko wana bidoşin. Stî çû, ko mikî bigre bine, mî revîya ji ber Stîyê, Stîyê pey mîyê k'et, nikare mî bigre. Ferxik go: "Welle, ko ez ji vîrda k'ilamek nevejim ser vê mîyê, mî nasekine, ko Stîyê bigre bine, go:

"Hê mîo, mîo,
Di ayê xwedê û p'êxembera li teo,
Ne te Stîyê Silêman-begê kirî ji destan û p'îo?"

Gava vî k'ilamî got, mî sekinî. Stîyê mî girt, anî. Şivan nihêrî, ko Ferxik bi k'ilaman mî dide sekinandin, go: "Îdî çewan Stîyê Ferxik berde min bistîne? Îroye Roja min, ko ez Ferxik bikujim, ko Stîyê min bistîne". Şivan da gopalê û hate Ferxik, Ferxik rēvîya, hate k'ete gund. Ew jî pey wî hatê û k'ederê Ferxik rēvîya, ew pey wî k'et. Ferxik rēvîya, bi nerdiwanva derk'et ser banî, ew jî pey wî derk'et ser banî, ko lêxe. Ferxik ji dest filitî, bi nerdewanê hate jêr, ew jî hate jêr. Ko nerdewanava bê jêr, kirasê wî bi serê nerdewana-va k'et hate jêr. Çîgan li wêderê jorda k'ete e'rdê û mir.

Ferxik rābû û rēvîya. Îdî newêre bê mal. Firar bû ji mal, ko sebebê wî şivan mir. Çû xûşkeke bavê wî heye li gund, çû balê, go: "Ha bû, şivan bi sebebê min mirîye, îdî ez newêrime heñime mal, apê min wê mi bikuje. Cîkî bibîne, ez heñim, xwe xilaz kim". Ewê go: "Ez çî bikim lao, bavê te îsal çardeh sale, ko mirîye, hespê wî ji derda bernedane, girêdayî, ko dikarî xwe bavêjî ser hespê wî, ewê te xilazke, wê te bive bavêje Beşdadê, mala xalê te, Xelîfê Beşdadê xalê teye. Bavê te wexta sax bû, gele diçû Beşdaê, mala xelîfe. Ko dikarî herî lê sūwar bî, ew rê zane, wê te bavêje mala bavê te".

Rābû Ferxik çû. Zîn cîkî avîtiye, gem cîkî avîtiye. Rābû anî hesp zîn kir, gem kir, lê sūwar bû, berê xwe dayê alîyê Beşdadê.

Çar roja, çar şevan Ferxik ji pišta hespê ne hate xar, ajot bi şev û roj. Hesp ji birçîyan û tîyan westîya, îdî nihêre heñe. Ew rābû ji hespê peya bû, gemê hespê girt û k'işand pey xwe. Çû, çû k'ete bajarê Cizîrê. Ferxik nihêrî, ko hesp îdî bēxêr bûye, go, ezê bifroşim, bi tişteki bidim, bixum heñim. Çû ber dik'ankî, ko hêjîr difroşin, ji dikandarra go: "Were, du h'eb hêjîr bide min, ez vî bozî bidime te". Dik'ançî go: "De heñe, bik'sîn, heñe ji vir. Ezê du h'eb hêjîr bidime te evî hespî bistînim, lê çiqas hêjîr heye dik'anê min, ezê bidim, kes t'une ko vî hespî bik'sîne, ji bajêr derîne". Rābû hespê xwe k'işand çû, çû ber dik'ana din, ko h'inar difroşin, dik'ançîra go: "Were, du h'inar bide min, ezê vî hespî bidime te". Dik'ançî go: "Zû bike, bik'sîne, ji vir derîn, ezê du h'eb h'inar bidime te, lê çiqas h'inarê min heye, ezê bidim, kes t'une, vî hespî bik'sîne, şeher derîne, bavêje". Ferxik rābû hespê xwe k'işand, ji bajêr deranî, çû k'ete mērg û çîmanekî. Rābû hespê berda û ji xweña rāza.

Zef rāzaye, hindik rāzaye, -îdî xwedê zane, rōkêye dudaye, sisêye, çare, -îdî xwedê zane. Gava Ferxik

h'îşîyar bû, ko heṛe, hespê bigre, bîne, sūwar be, he-
ṛe, çû hesp serî neda, p'eyîna lêda, Ferxik newêre nê-
zîk be, ko bigre. Go, welle, ko ez k'ilamek nevêjim ser
vî, ewî serî nade, ko ez bigrim. Go:

"Hêy bozê, bozî pîrê,
Bîra te nayê li bajarê Cizîrê,
Ko te nedidan du h'eba hêjîrê".

Hesp hey pîrîkî nerm bû, go:

"Hey bozê, bozê kalê,
Bîra te nayê ber dik'anê beqalê,
Bi te nedidan du h'ebê hînarê".

Hesp nerm bû. Ferxik çû hesp girt, sūwar bû û
berê xwe da li bajarê Beşdayê. Çû gihîşte ç'îyayê
Şengalê, lêda berf û baranekî, daye mij û moran, şaş
kir rê. Go, Welle, ez ko k'ilamek nevêjim ser vî mijî,
ev venabe, ezê rê şaş bikim. Go:

"Ezê hatim ç'îyayê Şengalî wêranê,
Ser min da berf û baranê,
Pey wîda girt mij û moranê,
Ser min şaş kir rîya mala xalanê".

Gava ewî vî k'îlamî got, mij vebû, rābû k'et ser
rê, çû, çû, nêzikî bajarê Beşdayê bû, Ferxik nihêrî,
ko muxtarê bajêr, du melle, xalê wî xelîfe, bi sūwarî
ji aliyê bajêr tîn. Ew zane, ko muxtar, herdu melle,
xeberê xwe yek kirine, ko xalê wî xelîfe bibine heṛine
H'ecê, bi rēva wî undabikin, bikujin. Go, welle, k'îla-
mek nevêjim, wê xalê min bivin bikujin. Go:

"Hey sūwarê bozê deq-deqînê,
Bazbendê li milan zîvînê,
Vegeṛ, heṛe li mal,
H'ecê, ko tu diçî, ji teṛa xêr nîne".

Ewê k'îlamê ko se kir, xalê wî cîda sekînî. Ewa-
na gotin: "Te xêre, çîra sekînî?" Got: "Ew merîyê han
e'lûmaye". Go: "Tu çî zanî?" Go: "Ne ko ez diya xwe
bûme, diya min bazbendekî zîvîn kirîye milê min, heya
îro xebera kesekî jê t'une, jina min jî pê nizane. Lê
ko ne e'lûma bû, çî zanibû bazbendê zîvîn milê mine?"
Melle û muxtar go: "Em heṛin, Carekê jî, ko ewî ev
xebera got, em naçin. Dibe strana ha heye, ewî se ki-
rîye û go". Ew hinekî jî k'îşîyan. Ferxik k'îlama xwe
nû kir, go:

„Hey s^uwarê boze deq-deqîné,
Bazbendê li milê te zivîné,
Ne ez tera dibêjime, vege^r here li mal,
H'ecê, ko tu diçî ji te^ra xêr nîne”.

Xelîfe peya bû. Ewana jî peya bûn. Melle go:
„Emê t'eselî bikin carek jî, go, pišta vî yarî zevîkî
pembu heye, hûn li vir bisekinin, ez diçim takî pembu
dik'şinim dikim bin e'bê xwe û t^em li vir disekinim,
heya ewê bê. Ew ko bizanbe, pembu heye bin e'ba
min, dêmek ew e'lûmaye, emê gu^ra wî bikin, vege^rin”.

Melle çû, takî pembu çinî, danî bin e'bê xwe, hate
sekinî cem hevalê xwe, Ferxik jî ji wêda hat, go:

„Hey melle, hatî ji wêda,
Takî pembu bin e'bêda,
Bîst û çar gûz pêda,
Eger ne wihaye, rû û simbêlê melle
qûna k'erêda”.

Ewî ko ha go, melle bi h'emdê xwe pembu avîte
e'rdê. Jimartin, rasti jî bîst û çar gûz pêvane. Îdî çe-
wa bikin, vege^rîyan. Ew jî bi wanra k'ete rê, hate ba-
jêr. Ferxik ji xalê xwe nas dike, lê xalê wî jê nas
nake. Hatin rêva jev qetîyan. Dîsa melle, muxtar, mif-
tî xeberê xwe kirin yek, melle gote xelîf: „Gava em
çûne bajêr, ezê bêjim tu mêvanê minî, ezê wî bibim
mala xwe. Evarê ji mala xwe dertînim, tînim mala te, tu
çiyê wî çê dikî nava herdu kurê xwe. Bila kurê te mi-
lê xwe bidin hev, ko cî xuyan neke, çiyê vala heye.
Heger ew hat û zanibe, ko çiyê wî li wir çê kirîne,
hat û rûnişt çiyê xwe, ewî çî bêje, gotinê wî raste.
Yek jî, du nalê hespan dikî bin agirê, hinik jî qaşlê
gûzan dikî nav firaqekî, datinî ser ocaxê. Ko van her-
sê tišta deranî, dêmek e'lûmaye, ko vana nizanbe - ji
xwe k'ilame se kirîye, me rê vege^rand, emê serê wî
jêkin”.

Evar bû, melle û Ferxik ji mala melle derk'etin
hatine mala xelîfe. Gava k'etin hundurê xênî, Ferxik
dî, herdu kurxalê wî çiyê xwe çê kirine, rûniştine bal
hev, go:

„Mêvan hat ji derda,
Silav li dîwanê veda,
Melle, tu nizanî, qe ez jî nizanim,
Çiyê min çê kirine nava herdu kurxalê min -
Merz û Merzewanda”.

Hema ha go, û çû herdu kuṛxalê xwe ji hev dūr kir û rûnişt ort'êda. Gava ko ha go, kuṛxalê wî îdî nehiştin, ko nalên hespan û qaşlê gûza derîne. Ew nas kirin, ko Ferxik xarziyê wane. Ferxik rābû ji xalê xweṛa go: „Melle, muxtar û miftî gilyê xwe kiribûn yek, te dibirin, wê undakirana". Xelîfe ev ko bihîst, rābû serê hersêka jî da jêkirin. Ferxik ma li mala wî. Rōj bi Rōj çiqqa ma, Ferxik paşda diçe. Gi jê pirs kirin: „Derdê te çiyê?" Ew tiştêk negot. Çûn cem k'axaz-dara, k'axaz avîtin, çûn cem feldara, fela avîtin, rē'mil-dara, rē'mil avîtin, k'eski derdê wî derneanî.

Pîrek rābû hat ji xelîfêṛa go: „Hebe-t'inebe aşiq-lîye, yara wî heye". Go: „Lê em çewa bikin, ko lê bizanbin?" Pîrê go: „Tu çil xorta bicivîne, evana jî bi wanṛa bila heṛin di baṅçêda. Ewan xorta bila her kes be'sa yara xwe bike, bêje: „Yara min qîza filank'esê, p'irî delale, p'irî rinde, weke yara minî li dinîyayê t'ine". Bila yekî dinê bêje: „Na, yara te weke yara min nabe, yara min ji yara te rîndtîre". Yekî dinê jî bila bêje: „Na, yarê we herda weke yara min nabin". Bila yekî din jî zêde bike: „Na, yarê we hersêka weke yara min nabe". Yek bila ser yekî zêde bike, heya çil jî be'sa yarê xwe dikin, belkî ew jî, ko yara wî hebe, wê tiştêkî bêje. Hekî go, go, hekî nego. wekî usane, derdê wî başqeye".

Em dirêj nekin. Bi vî avayî dikin, ko her çil jî be'sa yarê xwe dikin. Ferxik divêje: „Hey xalî ser serê we û yarê we be. Dibê, qey yarê wan jî bû yara min Stîyê Silêman-Begê". Gava ko ewî ha dibê, îdî dizanin, yara wî k'îye. Têne xelîfêṛa dibên, ko yara wî heye, qîza Silêman-begêye. Xelîfe gazî Ferxikê dike, dibê: „Min se kirîye, wekî derdê te qîza Silêman-begêye". Ew dibê: „Raste". Rādice xelîfe du h'ezar sūwar dicibîne, têne mala bavê Stîyê, Stîyê tinin.

Çil Rōjan, çil şevan de'wat dikin, Rōja paşin Ferxik divê: „Stîyê, dilê şivanê me heqa teda hebû, gelo, rōjkî te rāmûsa yan na?" Gava ewî ha go, Stîyê go: „De bi xatirê te, ez çûm!" Hew ko dî, Stîyê ji ber ç'e'vê wî undabû. Sibê Ferxik rābû xeber da xalê xwe, ko Stîyê rēviyê, çûye. Xalê wî go: „Emê carek jî heṛin binin". Go: „Na! Çûna ko çûye em îdî nikarin binin. Go, Ez îdî heṛim". Rābû xatir ji xalê xwe xast, rē k'et. Xwe şaş kir, aqil ji serê xwe undakir, k'ete gundan û bajaran, gerîya. Eger salek, dudu, sisiya, pênca, deha, bîst pēnc, ew jî xwedê zane. Panzdeh salî bû wê wextê, heya gihîştê pēncî, şēstî salî, kal bû, rûyê wî spî bûn. Rōjekî çû k'ete gundê xwe, lê ew nizane, ko gundê wane. Çû nava k'uçêda nihêrî, ko

çend zaṛa k'apa dilîzin, çû k'ete nav zaṛan, k'apê yekê ji dest stand, k'ap avît.

Yekî got: „Kalo, tu çî hatî k'etî nav zaṛan, k'apê me ji me distî? Eger k'apa dixazî, heṛe ber derê mala Silênam-begê, Stîya Silêman-begê mirîye, xêra wê dane, hewqa k'ap heye ber derê wan, heṛe ji xweṛa hilde û bilîze”.

Gava ha gotin, ronî nema ç'e'vê wî, h'iş hate serî, destê xwe avît rûyê xwe, ko îdî kal bûye, go: „Raste, Stîyê Silêman-begê mirîye?” Gotin: „Erê, raste, îro xêra wê jî dane”. Go: „De zanin mezela wê jî li k'êderêye?” Hineka go: „Em nizanin”. Yekê ji wana go: „Welle, ez zanim, kalo”. Go: „De ko zanî, destê min bigre, bive ser mezela wê, bira ew jî xêra dê û bavê te be” Rabû ewî destê Ferxik girt, bir sekinand ser mezela Stîyê, go: „Eva mezela Stîyêye”. Go: „Selam e'lêk'im, Stî!” Stîyê go: „E'lêk'ime selam”. Merzel vebû û Stî ji merzêl derk'et. Ronî bi ç'e'vê Ferxik hat, herdu hev h'emêz kirin, ramûsan, hazira xoş, herdu t'ev mirin, di yek mezelada ç'e'l kirin. Ewana li vê dinîyayê ne gihiştin mirazê xwe, li wê dinîyayê bila bighên mirazê xwe.

Sê sêv k'etin ji e'zmana, yek ji miṛa, yek ko neqil got, yek jî ji wîra, ko ze'f xeberda.

14. E'lo Şêxanî

E'lo Şêxanî e'mrê wî deh sale, dê û bavê wî t'inin. Navê apê E'lo Şêxoye. Sê-çaro zaṛoe apê wî he-ne, ew jî hevalê E'lonê. E'lo di nava vê malêda p'îr bi aqûbete û p'îr bi muh'bete, şuxulê mala wan t'ev li hev tîne.

Li ser rûyê E'lo ev malê wan ze'f zêde bû, h'eta e'mrê E'lo bû bîst salî. E'lo hat wextê zewaca wî. Rोजेकî kalemêrekî go: „E'lo lao, bûye wexta zewaca te, tu qe ji apê xweṛa tiştêkî navêjî? Hege tu navêjî, ezê bêjim”.

Êvarê kalemêr çû oda apê E'lo, E'lo jî ji xweṛa çû li quncikê odê rûnişt. Evî kalemêrî gote apê E'lo, go: „Şêxo, ez dikim xeberekê ji teṛa bêjim”. Go: „Kalemêr, bêje”. Kalemêr go: „Tu ji ya mi biki, tê jinekê ji E'loṛa bînî. E'lo xortekî h'iye, emekdare, biraziyê teye, mala te t'ev di stuyê wîdaye, ji teṛa k'are ne xisare”. Şêxo go: „Kalemêr, ez jinê ji E'loṛa naynim, t'u malê E'lo û bavê E'lo li ba mi t'ine. Mih'îneke bavê E'lo heye, bila E'lo mih'îna bavê xwe bibe, ji gund heṛe”. Kalemêr dibê: „Wey, wey, welle, raste, - xala xar-

zîya r̄akir, apa biraziya ûndakir". Dibê kesî hew xeberda.

E'lo ji odê r̄abû çû nava cîyê xwe, ji xweṛa fikiri û mitale kir. Ji xweṛa dibê, ev xênî ji miṛa hew dibe. Ezê sibê r̄abim, du nana bi xweṛa hilînim, bavêjime tûrkê xwe, û ezê ji vî gundî derêm. Çi xudê risqê mi kiribe, şikir ji xwedêṛa.

E'lo r̄abû û ji gund derk'et û çû. Çû di E'wêneda derk'et, çû ber derê oda mala H'esen-efendî ji xweṛa rûnişt. H'esen-efendî ji odê derk'et, go: „Xortê delal, tu xerîbî, tu çî dikî li véderê?" Go: „Axa welle, ez mervekî feqîrim, ji xweṛa şuxul digeṛim". Go: „Lao, mihîneke min heye, hema were, êmê wê bidê û mih'es û t'imarê li pišta wê de û wê av de, nanê xwe bixoy ji xweṛa rûnî".

Rabû E'lo çû alê gomê, ber serê mih'inê sekinî, ji xweṛa miqatî li mih'inê kir û mih'in xay kir. Încā ne bes mih'in t'enêye, gava pîrek têne nava ç'êleka didoşin, E'lo bi serê golika digre, h'eta ç'êlek didoşin, satlê, şîr ji destê wan digre, dibe malê, diçe ber berxika, h'emî şuxulî dike. Gava mêvan têne ode, E'lo diçe nava odê mêvana bi rê dike.

Qîzeke H'esen-efendî hebû, navê wê Fatimê bû. Jina H'esen-efendî jî hebû, navê wê jî Fatimê bû, lê ne diya Fatima qîz bû. Kuṛek û qîzeke wê hebû, hê biç'ûk bûn. Diya Fatima qîz miribû.

Fatima jina H'esen-efendî ze'f ji E'lo h'iz dikir. Ko Fatimê jê h'iz dikir, încā alê malê t'ev jê h'iz dikirin. E'lo digote Fatima qîzik: „Xua min", û Fatimê jêṛa digo: „Birayê min", Fatima jin jêṛa digo: „Kuṛê min".

Deh sala E'lo mala H'esen-efendîda ma, ze'f malê H'esen-efendî çê bû ji rûyê E'lo. H'esen-efendî vî malê xwe t'ev t'eslîmî E'lo kir. E'lo ze'f raste, ze'f başê. Sî û sê xulamê H'esen-efendî jî ji berêva hene. Evan sî û sê xulaman ji E'lo k'in hilanî.

Rojekê her sî û sê li hev civîyan, go: „H'eyra, di destê E'loda ç'are nabe, em ji a hev bikin, emê hawakî ji E'loṛa çê kin". Hineka ji wan go: „Emê çî bikin ji E'lo?", go „Emê bêjin, me dîtîye, E'lo çûye rûyê Fatima qîz". T'eva qirar lêda, quran danîn û bi hevṛa sond xarin: „Emê li odê usa bêjin. H'eyra, ko ne usabe, ç'ara me û zaroê me di destê E'loda nabe".

Dibê her sî û sê xulam çûne odê. H'esen-efendî rûniştîye. Xulamê mezin jêṛa gotîye, go: „Di destê E'loda ç'are nabe, namûs gelekî zeh'mete". H'esen-efendî go: „Lao, namûsa çî?" Xulam go: „Ji xwe, ku em hatine ji teṛa bêjin". Go: „Lao, hûnê çî bêjin?" Go: „Me diye, E'lo Şêxanî çûye rûyê Fatima teye qîzik". Go:

„Lao, hûn ji bavê xweva derewa dikin". Her sî û sê xulama go: „Welle, em derewa nakin". He'sen-efendî rābû p'îya, gelek qehirî, nizane çewa bike. Guran ji p'acê anî, quran li ber xwe danî, go: „Yeko-yeko werin bi vê quranê sond buxun, ko me bi ç'e'vê xwe diye, E'lo çûye rûyê qîza teye Fatime".

Her sî û sê xulama yeko-yeko jêra bi quranê sond xar. H'esen-efendî bawer kir. Go: „Tiştê bêxîretî ez qebûl nakim, de du xulam ji we heřin sî h'eb řivê bîya ji mîra bînin". Ev herdu xulamê ha çûne nav bostan, sî h'eb řivê bîya çinîn, anîn odê, li ber H'esen-efendî danîn. H'esen-efendî gote çar h'eb xulam, go: „Heřin, vêga E'lo ji mîra bînin". Çar xulam çûn, E'lo li h'ewşê dîtin, bi destê wî girtin, go: „Were, H'esen-efendî te dixaze".

E'lo k'ete p'êşîya wan hate odê. H'esen-efendî t'u pirs jê nekir, gote xulama: „Wî bavêjine e'rdê!" Xulama wî avîte e'rdê, destê wî girêdan, lingê wî girêdan, bêpirs û bêpirsîyal H'esen-efendî rahişte řivê, lêda. E'lo ne digrî û ne xeberdide, di dilê xweda dibêje „Ez nizanim, ev ji boy çiyê?" Her sî řivê bîya di canê E'loda şkênand. E'lo mir, hema nefes têda ma. H'esen-efendî go: „Bibin, wî bavêjne binê singdanê, bila di binê singdanêda bimire".

Xulama rahişte E'lo, avîte binê singdanê.

Dengê lêdana E'lo çûye Fatima jina H'esen-efendî. Fatimê hat, kuřê xwe û qîza xwe bi xwe ra anî. Hate odê sekini, gazi kir: „H'esen-efendî, çima te li serê vî feqirî ha kirîye? Ne E'lo dest û p'îyê mala me bû? Ez vê yekê qet qebûl nakim". H'esen go: „Mi qenc û xaş kirîye! Tiştê ko E'lo kirîye, k'esî nekirîye". Fatimê go: „E'lo çi kirîye?" Go: „Sî û sê xulama bi quranê sond xariye, go, me diye, ko E'lo çûye rûyê qîza teye Fatimê". Fatimê go: „Derewin, bi ç'e'vê xwe diye, ko E'lo Fatimêra divêje: „Xukê", Fatimê ji E'lo ra dibêje: „Keko". Evan her sî û sê xulama bextreşî kirîye".

Fatimê dibê: „Lo-lo nemo, E'lo nemo, Fatimê rûreşê, rûreşa ser dinîyayê,

Ji destê sî û sê xulamayê.

Nemo, E'lo nemo,

H'esen-efendî, E'wêna xirab bibe

t'ev bêndere,

Rabe, E'lo řêxanî delaliyê malê, ji binê

singdanê derxe dere".

H'esen-efendî dibê: „Ez E'lo řêxanî ji binê singdanê dernaxime dere,

Bira goştê wî bih'ele, rih'ê wî pêra heře".
Fatimê dibê: „Nemao, nemao,

ax nemao, lo E'lo,
H'esen-efendî, ez ji teıra dibêm, E'lo
Şêxanî ji binê singdanê derxe dere,
Heger tu dernaxî dere, bi we'daniya
xudê, bi rasti, qîz û kurê te ji teıra,
ezê heřime mala bavê xwe, tu bav û
birayê minî ser doşeka xudê û p'êxembere.
Nemao, nemao, E'lo nemao,
Fatimê rûreşê, rûreşa ser dinîyayê,
Ji destê sî û sê xulamayê".

Fatimê încâ kuř û qîzê wî li odê dihêle û ji odê dertê dere berê xwe da mala bavê xwe û çû. Kuřik û qîzik li pey diya xwe giriyan. Dilê bavê wan vegeřiya. Bi pey Fatimê k'et, kire gazî, Fatimê ser milê xwe fitilî, ko H'esen-efendî lê dike gazî, go: „Were, ezê vêga E'lo ji binê singdanê derînim".

Divê Fatimê û H'esen-efendî çûne li ser devê singdanê sekinîn, destê xwe avitine milê E'lo û E'lo deranîn. Fatimê çû mal, H'esen-efendî jî ma li odê.

E'lo încâ hat ji xweıra hêdî-hêdî meşîya, hate ber sîya diwarê oda Fatima qîza H'esen-efendî, ji xweıra li ber sîyê xwe dirêj kir.

Qerwaşa Fatima qîz xênîya xwe paqij kir, xulîya-milîya nava xênî di p'encerêda rêt. Xulî, t'ep, bi ser E'lova k'et. E'lo serê xwe bilind kir, qerwaşê wî nas kir, go: „Wî li-min rêbenê, ev k'î E'lo ha kirîye?" Qerwaş çû ji Fatima qîzîra go, go: „Were h'afa E'lo, çika di çi h'alîdaye". Fatimê derk'et, serê xwe xiste p'encerê û li E'lo dinhêre, dibê: „Qerwaşê, heře, zû wî bine!" Qerwaşê diçe li ber serê E'lo disekine, dibê: „E'lo, rabe, Fatima qîzik te dixaze". E'lo rābû di hêdî-hêdî di meşîya. Hate odê, oda Fatimê ji xweıra rûniştîye. Fatimê go: „E'lo, ev çi bûye ji te? K'î li te ha kirîye?" Go: „Sî û sê xulamê bavê te bextreşî li min û te kirîye. Bavê te li mi daye, laşê min reş û şîn kirîye, mi avite binê singdanê û du seh'eta di binê singdanêda hiştîye. Jinbava te Fatimê seh' kir û hate mi ji binê singdanê derxistîye".

Fatima qîzik dibê: „Nemao, lo E'lo,
Bağçe û bostanê bavê min bi darê biye,
Mi we'dekê li ber rēbbê xwe dayîye,
Hayî, ko li ser min û te bû bextreşîye,
H'eta ez sağ bim li dinîyayê, ji te pêva, ez
t'i kesî nastînim, ji teıra bûme weke miye".

E'lo dibê: „Lê, lê, lê, lê Fatimê,
 Baxçê û bostanê bavê te bi dar kinêre,
 Ezê sozekê li ber rēbbê xwe bidim, ji
 xîna te pêva ez jina naynim, ji te^{ra}
 bibime berxê nêre”.

Rabû Fatimê go: „E'lo, de rabe ser xwe, mēra,
 Ha ji te^{ra} ç'enga zêra,
 He^{re} berberxanê, xwe berber bike,
 He^{re} h'imamê, xwe h'imamîş bike,
 He^{re} ser dik'anê, t'aximek cil ji xwe^{ra}
 bik'îre û li xwe bike
 Û di qawêda bigere û k'êfa xwe bike”.

Divê, E'lo û Fatimê rûyê hev û dinê
 maç'û kirin,
 E'lo ji odê derk'et, berberxanê xwe berber kir,
 Çû h'imamê jî, t'êr av li xwe kir,
 Çû dik'anê, destek cil ji xwe^{ra} k'îrî li
 xwe kir,
 Çû li qawê rûnişt, k'êfa xwe kir,
 Haya wî încâ ji bayê felekê t'ine.

Dibê, deh h'eb cendirme k'axazê E'lo bi destê wa-
 ne digerinin, berê xwe dane gundê apê wî şexa û çûn.
 Çûne li devê derê odê sekinin û li E'lo pirsîn. Apê E'-
 lo derk'et bi wan, go: „E'lo îsal deh sale ji ba min
 çûye”. Cendirme go: „Bi k'urva çûye?” Go: „Çû E'wê-
 na, bûye xulamê mala H'esen-efendî”.

Herdu cendirme hatine E'wêna, li devê derê odê
 peya bûn, çûne alê odê û rûniştin. K'axazê E'lo dera-
 nîn û navê wî xwenden, go: „K'îye E'lo?” H'esen-efendî
 go: „Îro pênc fêje ji ba min derk'etiye, lê belê li gun-
 de”. Herdu cendirme ji odê derk'etin, çûne nava gund
 û gerîyan. Çûne qawê, ç'e'vê xwe ge^{randin}, E'lo va li
 ser k'ursî rûniştiye, go: „E'lo, eskerîya te hatiye, k'arê
 xwe bike, tu eskerî”. E'lo go: „Ser ç'e'va, ser seran”.
 Go: „Sibê tê cilê eskeriyê li xwe kî”. K'axazê wî dane
 destê wî û herdu cendirme ji balê çûn.

Evarê E'lo hate oda Fatimê, go: „Fatimê, încâ ez
 eskerim, go, ezê cilê xwe daynim û sibê he^{rim}”. Fatimê
 go: „He^{re}, metirse”.

E'lo serê sibê cilê eskeriyê li xwe kir û xatira ji
 Fatimê xast. Fatimê sed zêrê zer dayê, E'lo zêrê xwe
 xiste berika xwe û meşîya. Dibê çû. Wî birine Dîyar-
 bek'ir. Du salê E'lo di eskeriyêda qedîya, bû quman-
 dar. Dibê, çar salê E'lo qedîya, E'lo bû serk'arê

esker, E'lo rê kirine Şamê. Serk'arê Şamê mir, E'lo xistine şûna wî. E'lo h'ukum li Şamê t'ev dike.

E'lo xwe û Fatimê ji bîra kir. Deh sala E'lo di Şamêda ma, ewî û başbazirgan bûne destebira. Rojekê E'lo xewn dibîne, Fatimê di xewa dibîne, hingê sozê xwe û Fatimê di bîra xwe tine. Gazî destebirayê xwe dike, dibê: „Karwanê te di k'urda diçe Dîyarbek'ir?“ Go: „Karwanê min di E'wênêda diçe“. E'lo dibê: „Ezê mek'tûbekê binivsinim, bi xweîra bive E'wêne. Heîre mala H'esen-efendî, bide destê Fatima qîze“. Ewî mek'tûb nivîsî û da destê başbazirgan. Başbazirgan mek'tûb bi xweîra bir, gihîşte E'wêne. Çû mala H'esen-efendî. Başbazirgan zarokekî pirsî: „Fatima qîza H'esen-efendî li k'ure?“ Kuîrik k'ete pêşîyê û Fatimê remî wî kir. Başbazirgan mek'tûb deranî, da destê Fatimê. Fatimê h'ebanoka wî jê stand, t'ijê t'it'un kir, go: „Gava tu vegeîyayî, dîsa were vir. Başbazirgan go: „Ser c'e'va“.

Başbazirgan çû.

Fatimê mek'tûba xwe dixîne, gelekî k'êfa wê hat û mek'tûbeke din ji E'lo Şêxanîra dinivîse, dibê: „Ez li ser sozê xweme û e ji teîra ç'e'vniherîme“. Başbazirgan vegeîya hate ba Fatimê, gote Fatimê, go: „Tîstek heye?“ Fatimê go: „Erê, mek'tûbeke mi heye, bivî, bidî destê xundk'arê Şamê“. Başbazirgan mek'tûb ji destê wê girt û meşîya. Bi rêva mek'tûbê dixwîne, dibê:

„Xundk'arê me çî dîne,
Bînaya vê qîza ha dih'ebîne“,
Bi mek'tûbê digre û diç'irîne,
Agir berdidê, dişewitîne.

Diçe bajarê Şamê, çû ba destebirayê xweyî xundk'arê Şamê, go: „Bira, e çûme E'wêna. Çûme mala H'esen-efendî, Fatima qîza H'esen-efendî mi wê nedî, go, wê dane mêr, kuîrek û qîzek li milane. Mi usa se kirîye“.

E'lo Şêxanî qehirî, derd û kulê wî hê giran bû. E'lo Şêxanî gote başbazirgan, go: „Ez nexaşim, h'alê min t'ine“. E'lo Şêxanî k'ete nava ciya. Tixtor û alem hat lê civîya, dikin û nakin E'lo xeber nade.

Sê mehê E'lo di wî h'alîda ma. Fatimê dît, ko mek'tûba wê venegerîya, go: „Kuîro, ez nizanîm, ev xewn bû, çî bû, hate serê min? Go, ezê rabîm qesta bajarê Şamê bikim, çika E'lo Şêxanî saxe an mirîye“. Rabû cilê xwe da hev û dinê, h'ezar zêrê zer bi xweîra hilanî û ji mal derk'et, çû pêşîya karwan, go: „Karwano, ezê bême Şamê“. Heqê karwan zêrek dayê û li k'erê sûar bû, meşîya.

Dibê, karwan çû bajarê Şamê, çûne benda bajêr, Fatimê go: „Ez încâ hew bi weŕa têm". Fatimê sekini benda bûstaneke, bûstan ji t'eman bi bağ û darin. Sê h'eb qîz li bin siya darê rûniştine. Ew hersê qîzka bi hevra xeberdidin, be'sa E'lo Şêxani, milûkê kela Şamê nava danîne. Fatimê bi wan h'isîya, ji xweŕa, rûnişt û bû gudarçîye. Ev hersê qîzik dibên: „Emê her yekê k'îlamekê bavêjine ser milûkê xwe". Ev hersê qîzik xûê hevin. Qîzka mezin dibê: „E'wil ezê bêjim."

Bi mermere, bi mermere,
Qesra E'lo Şêxani, milûkê kela Şamê,
t'ev bi kevirê mermere,
Kewok derk'etine ser serê qesrê, p'er
û baskê wan sor û zere,
Bavê me du vî çaxî ji ser milûkê me hate
malê, mi go: „Bavo, milûkê me çewane?"
Go: „Lao, pirsâ milûkê xwe ûn ji min
dikin, h'ekim û tixtor t'ev k'isîyane sere,
H'alê xudê jêra t'ine, bêç'are
û bêmeferê".

Xuka navîn go: „Încâ dora mine".
Go: „Qesr û qonaxê E'lo Şêxani, milûkê
kela Şamê, kevirê reşe,
Kewok derk'etine ser serê qesrê, p'er û
baskê wan nexş bi nexşe,
Bavê min du vî çaxî ji ber serê E'lo
Şêxani, milûkê kela Şamê hate malê,
mi go: „Bavo, milûkê me çewa bû?" Go:
„Lao, ûn pirsâ milûkê xwe ji min dikin,
h'alê xudê jêra t'ine, p'ir nexaşe".

Fatima qîz li wan gudarî dike. Xua biç'ûk
go: „Încâ dora mine".
Go: „Qesr û qonaxê E'lo Şêxani, milûkê
kela Şamê li berî latê,
Bavê min du vî çaxî ji ber serê E'lo
Şêxani, milûkê kela Şamê hate malê,
Mi go: „bavo, e li bestê te u xudêda, milûkê
me çewa bû?" Go: „Lao, ûn pirsâ
milûkê xwe ji mi dikin, h'ekim û tixtor
li serê bûn civatê,
Go: h'alê xudê jêra t'ine, mi bi destê xwe
li devê wî kirîye ava ber sekeratê".

Fatimê rabû serxwe, çû bazarê, çû ser dik'ana
t'erzi, cilê xwe ji xwe kir, t'aximekî cilê mêra k'irî û li

xwe kir, p'orê xwe civand û şewqeke efendiya da serê xwe, gopalekî da destê xwe, çentê xwe bi destê xwe girt, çû ber qesra E'lo Şêxanî sekini. Nobedçiya gotê, go: "Bi k'uda?" Go: "Ez jî tixtorim, mi bihîstîye milûkê we nexaşê, ez hatime, ko wî bibînim, h'ekîmtîya xwe bicêrbînim". Nobedçî go: "Derbaz be".

Fatimê derbaz bû, çû oda E'lo Şêxanî. Deh h'eb tixtor û başbazirgan li ber serê wî rûniştine, gote tixtora: "Rabin, vêderê derên, ko ez nexaşê we bibînim". Tixtor k'êfa wan hat, derk'etin. Fatimê çû li ber serê wî rûnişt, gote başbazirgan, go: "Tu çiyê wî?" Gotê: "Ez destebirayê wîme". Gote nobedçiya, go: "Ûn nehêlin destebirayê wî ji malê derê". Fatimê go: "Nexaşê we ne nexaşîne, derdê dilaye. Ez vêga karim wî rakim". Başbazirgan go: "Eger tu wî rakî, tu ze'f qencî dikî".

Fatimê go: "Lo, lo, lo, lo nema, lo E'lo,
Payîze, xweş payîze,
Şahûr dixwîne, bilbil çîqa dengî zîze,
Hatîye oda te mêvanekî şêrîne, di dilê
teda p'îr e'zîze,
Ez du vî çaxî çûme E'wêna mala
H'esen-efendî, ez çûme oda Fatimê,
Fatimê li ser sozê xweye, hê nû qîze".

Dibê, E'lo Rabû rûnişt. E'lo rûnişt, ç'e'vê xwe digêrîne, t'i qîza li dora xwe nabîne, Xortekî weke efendiya li ber serê wî rûniştîye. Fatimê gote başbazirgan, go: "H'ekîmtîya min çewane? Ez vêga karim bikim dîsa nexaş bik'eve".

.Go: "Nema, nema, nema, lo E'lo,
dilê min liyane,
Ez du vî çaxî çûme E'wêna mala
H'esen-efendî, mi pirsî, mi go, Fatima
qîza H'esen-efendî çewane?
Ji mîra gotin, welle, bavê wê wê daye
mêr, qîzek û ku'ek li milane".

E'lo Şêxanî go, Rep, û dîsa li ser çiyê xwe k'et.
Fatimê go: "Ezê încâ bikim, dîsa rabe ser xwe".

Go: "Nema, nema, E'lo, nema, Fatimê
rûreşê, rûreşa ser dinîyayê,
Ji destê sî û sê xulamayê.

Havîne, xweş havîne,
Şelûl û bilbil çîqa di oda teda xweş dixwîne,

Ez du vî çaxî çûme E'wêna mala
 H'esen-efendî, ez çûme oda Fatimê,
 Fatimê li ser sozê xweye, hê qîzîne,
 De rabe, serê xwe hilde û mi bi ç'e'vê
 xwe bivîne".

Dibê, E'lo Şêxanî rābû rûnişt û li nav ç'e'vê vî
 xortî nihêrt. Fatimê şewqa xwe ji serê xwe dertîne, sîng
 û berê xwe vedike, xwe rē'mî E'lo Şêxanî kir. E'lo
 Şêxanî k'êfa wî hat û wê nas kir. Fatimê go: „E'lo,
 bisekne, k'ilameke mine dinê jî heye".

Fatimê go: „Nemao, nemao, lo E'lo nemao,
 li berî latê, li berî latê,
 Qesra E'lo Şêxanî, milûkê kela Şamê,
 li berî latê,
 Bira mala başbazirganê salê heşe
 ber mîratê,
 Çewa mi mek't'ûbek nivisand, mi şande
 bajarê Şamê, îro serê sê meha qedîya,
 ji mîra venegerîya k'axazê bedêletê?"

Başbazirgan İncā rābû, ko bireve, E'lo Şêxanî ga-
 zî nobedçîya kir, wî girêdan, celatçî anîn, serê wî jê-
 kirin, go: „Ev bû, ko mi kire vî h'alî".

İncā hingê, ew Fatimê li hev rûniştin, h'esabê xwe
 ji xwe ra gotin. Fatimê go: „Em çewa bikin?" E'lo go:
 „Tu zanî". Gotê: „Tê t'abûrek esker bidî min, ezê bi
 ser E'wênêva bigrim, bes tê bi mîra bî. Ezê her sî û
 sê xulama bigrim, serê wan jêkim, h'eyfa derd û kulê
 xwe û te ji wan hilînim".

Dibê, Fatimê cilê zapita li xwe kir û t'abûrek es-
 ker rākir û E'lo Şêxanî, milûkê kela Şamê, bi xwe ra
 bir, dora E'wêna girt. E'lo çadira xwe danî û di binda
 rûnişt. Fatimê esker hilanî, bi ser odêva girt, devê to-
 pa li ser odê hazir kir. Sî û sê xulam û H'esen-efendî
 di odêda rûniştine. Fatimê çû odê û esker diqedimîne,
 bavê xwe û her sî û sê xulama digre û bi xwe ra tîne,
 devê derê çadirê wan disekinîne. Yeko-yeko îfade dike,
 her sî û sê xulama dikuje û h'eyfa xwe ji wan hiltîne.
 Bavê xwe dike xatirê jinbava xwe.

Ç'îroka me çû nav devîya,
 Remel li dê û bavê me h'emîya.

15. Xelîl-bego (şaxa 1)

E'mer-axa, axayê surmanîyê bûye. Ew ser êla êz-dîada digre. Jinek zarâ xwe pêç'ekêda dihêle di'ewe. Çeta E'mer-axa tê, dinhêre, zarêke şeş mehî nava pêç'ekêda girêdayîye, dê û bavê wê hîştine fêvîne.

Sîyarê E'mer-axa e'lemî E'mer-axa dikin, wekî kurêkî şeş mehî nav pêç'ekêda girêdayîye. Dipirsin: „Em bikujin yan bêhêlin”. E'mer-axa divêje: „Nekujin, ezê bivim xwey kim, mezin bikim, bira bive seyisê hespê min, hespê min xwey ke.

E'mer-axa gede dive diçe çend sala xwey dike, mezin dike, dike seyisê hespê xwe. Wextekê gede mezin dibe, E'mer-axa dibêje: „Xorto, navê te çîye? Em nizanin, navê te çî daynin”. - „Ê, - divê, - ez çî zanim, we min aniye hatîye, ez zarok bûme, ez çî zanim, navê min çîye?” - „Ê, - divê, - wekî usane, emê navê te daynin Xelo”. Û ji wê rojê navê wî dimîne Xelo. Usa Xelo bi çend sala xwe ra dimîne. Qîzeke E'mer-axa hebûye, navê wê P'erîşan bûye, dilê wî dik'ewe qîza E'mer-axa.

Xelo ç'e'vniherîye, wekî E'mer-axa qîza xwe wê bigre bide wî. Usa bi ç'e'vniherî Xelo çend sala derbaz dike. Rojekê jî ew duşurmîş dibe: „Ê, ez eva çend sale ç'e'vniherîme, lê P'erîşan-xanimê nadine min, ez çî rêkî bivînim, wekî P'erîşan-xanimê bidine min”. Gelekî duşurmîş dibe û rojekê diçe nav şivanê hevalê xwe, divê: „Geî hevalno, dilê min k'etiye P'erîşan-xanimê, lê E'mer-axa jî nade min, hûn çî divêjin? Bi t'exmîna we wê P'erîşan-xanimê bidine min yan na?” Hevalê Xelo divêjin: „Ê, Xelo, tu êzdiyî, ew surman, tu kurêkî êtimî, ewê çewa rabe qîza xwe bide te”. Xelo dibê: „Welle, raste jî, xeberê weye, ez jî bawar nakim, wekî E'mer-axa rabe qîza xwe bide min, dibê, hema p'ake, ez rabin hespê wî bidime wî, eva çend sale, min jêra qulix kirîye, çika heqê min wê bide min?”

E'lo diçe cem E'mer-axa, dibê: „E'mer-axa, ez it'mazê te dikim, ez îda nikarim cem te bisekinim, îzna min, heqê min bide, ez herim”. E'mer-axa divê: „Lao, çima?” Xelo divê: „Çewa çima? Eva bîst sale, ez mala teme, tu navêjî, qet tu kurê k'eyî? K'u hatî? K'uda diçî? Qet te ra zewac lazime yan na?” E'mer-axa divê: „Ê lao, tu çima usa dikî, alvêra min destê teye, tu çima diçî?” Xelo duşurmîş bû: „Ê, eva qet haj gilîyê min nîne, navêje P'erîşan-xanima min xwe ra hilde.” Xelo serê xwe hiltîne, ji mala E'mer-axa dihêle, diçe. Diçe xwe davêje ber bextê Xelîl-begê. Duşurmîş dibe, ko Xelîl-beg begekî zore, birazîyê Me'mûd-p'aşaye, xwayê kela Kevirî,

axê êla zîlane, wê bê, bi zor P'erîşan-xanimê ji E'mer-axa bistîne bona mîra.

Xelo diçe digîje Xelîl-begê, dibe xulamê wî û sîyarê wî. Duşurmîş dibe, wekî wextekê nasiya xwe bide p'aşê, bêje derheqa P'erîşanê. Xelo çendekî usa derbaz dike.

Wextekê, şev, Xelîl-beg û P'erîşan-xanim têne xewna hevdu, gustîlkê wana şev têne guhastinê.

Xelîl-beg sibetirê rîdibe, serç'e'vê xwe dişû, dibîne, va gustîlkek ser qaşa wî nivîsiye: "P'erîşan-xanim". P'erîşan-xanim jî sibetirê rîdibe, serç'e'vê xwe dişû, dibîne, va ser qaşa wî nivîsiye: "Xelîl-beg, biraziye Me'mûd-p'aşa, axê êla zîla, xwayê kela Kevirî".

Wê rîjê k'êfa gerê, k'êfa neçirê tê Xelîl-beg. Ew Xelora dibêje: "Xelo, rabe hespa gem ke, zîn bike, em heşin ç'iyayê Sibh'angolê, belkî em xwe ra xezalekê dikujin, em bi xwe ra seyramîş bin, vegeşin bîn". Wê rîjê, wê seh'etê jî k'êfa gerê tê ser P'erîşan-xanimê, ew divêje diya xwe: "Dayê, ez it'mazê te dikim, destek qîz-bûkê p'ak tu bidî min, ez heşime mêrg û çîmanê Sibh'angolê xwe ra seyramîş bim, bigerim, bêm. Diya P'erîşan-xanimê qimîş nekir, go: "P'erîşan-xanim, serê min qurbana serê te be, êla bavê teda t'unene qîz yan bûk? K'îjan dilê te dixwaze, rabe hilde, heşe".

P'erîşanê rîbû qîz-bûk hilda, lêda çû mêrg, çîmanê Sibh'angolê û xwe ra gerîya. Wextekî şûnda dît, ko sîyar rîstî wê hatin. P'erîşan-xanim duşurmîş bû, go, eva sîyarê hana, ew sîyarê îşev hatiye xewna mine. Heye-t'une ew Xelîl-bege, biraziye Me'mûd-p'aşaye. P'erîşan-xanim vedgerê ser hevalê xwe, dibê: "Gelî qîz-bûka, îzna we heye, ez laqirdikî bikim?" Hevalê wê dibêjin: "Ê, P'erîşan-xanim, serê me qurbana serê te be, em naxwazin, ko xanima mîna te mîra şa be? K'e-rem ke, tu bêje, k'êf bikin". P'erîşan-xanimê go:

"Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
Xelîl-bego, Sibh'angolê ha li bi rîda,
ha li bi rîda,
Xelîl-begê min k'oloz xwar kirîye ser t'opek
t'opê vê rîmêda,
Xwezla ez cote rîmê avzêr bîyama, ber
k'êleka Xelîl-begê xerîb bîyama,
Xelîl-bego, mîrê mîrano, p'orzê xortano,
min dît xewna şevano,
Serê min bi gorî, canê min qurbano".

Çaxê P'erîşan eva k'îlama divêje, Xelîl-bego dizvîre, Xelora divêje: "Xelo, çî qîz-bûkê başin, bisekine,

em guhê xwe bidine ser, bira meṛa k'ilama bêjin". Xelo h'iz nake bisekine, divê: „Xelil-beg, tu zanî, ew k'ine? Ew qîzê mirt'ivane, bajo, em herin, nêç'ira xwe bikin, çî te wan k'etiye? Malê bavê wana şkevtkada diminin, te dexapinin, qest usa divêjin, ko p'ere ji te bistinin. Ewana zanin, wekî tu Xelil-begî". P'erîşan-xanim divê:

„Xelil-bego, Sibh'angolê wê kizine,
Lê diç'êrin berx û mî, kar, bizine,
Xelil-bego, de tu were, guṛa Xeloê
bavê êzdî meke,
Bajo, were, ber derê mala bavê min peya be,
Konê mala bavê min, ser konê xelqê,
bîst pênc gava mestire.
Xelil-bego, mêrê mêrano, p'orzê xortano,
Serê min bi gorî, canê min h'eyrano".

Xelil-bego go: „Kuṛo Xelo, lê tu divêjî, ew qîzê mirt'ivane, mala wana şkevtkadanin. Ew wê salixê mala bavê xwe dide, divê, konê mala bavê min konê xelqê bîst pênc gava mezine". Xelo gote Xelil-bego: „Ê, Xelil-bego, mala te ava be, ez bi xwe nas dikim, ew qîzê mirtivane, navê pez, dewar, be'be, ber derê wana, bavê wan bilmîş nabe". Ev yeka P'erîşan-xanimê bihist, gotê:

„Xelil-bego, Xelil-bego, Xelil-bego, Xelil-bego,
Xelil-bego, Sibh'angolê wê bi dare,
Xelil-bego Xelongê bavê êzdîva hatine xare,
Tu were guṛa Xelongê bavê êzdî meke,
Bajo, ber derê mala bavê min peya be,
Ezê derê k'oza mala bavê xwe vekim,
Jê derdik'eve şesid berx, çarsid karê belî,
gozel, çal".

Wextê ev yeka Xelil-bego bihist, vegerîya ser Xelo û got: „Kuṛo Xelo, tu çîra derewa dikî? Wê salixê mala bavê xwe dide, divêje, bajo, were, ber derê mala bavê min peya be, ezê derê k'oza berxê mala bavê xwe vekim, jê dertê: şesid berx, çarsid karê belî, gozel, çal". Xeloê bavê êzdî gote Xelil-begê: „Xelil-beg, ez wana nas dikim, ew xwexwe qîzê mirtivane, çî te wana k'etiye? Ew keç'ik jî k'eçele, navê p'or sêrî t'une, were em herin nêç'ira xwe". Ev yeka P'erîşan-xanim bihist, go:

„Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
Xelîl-bego, Sibh'angolê birinciyanê,
Xelîl-begê min Xeloê bav êzdiya lev civiyanê,
Xelîl-beg, tu were guṛa Xeloê bav êzdi meke,
Tu were k'erem bike, finê t'unis ser
serê min hilîne,
Ji pêra heye - biske, ji pêra heye -
şêst û şeş gulîne”.

Xelîl-bego gote Xelo: „Kuṛo Xelo, tu derewa diki,
divêji, ew k'eçele, lê wa divêje, were finoyê t'unis ji
ser serê min hilîne, ji pêra biske, ji pêra şêst û şeş
gulîne, tu guṛa Xeloê bav êzdi meke”. Paşê Xelo go:
„Xelîl-bego, çi şuxulê te li wan k'etiye, ewana ji forma
te zanin, wekî tu Xelîl-begî, qest usa dikan, ku p'ere ji
te bistinin. Hergê navê e's-e'sasê xwe û teva gotin,
usa zanibe, wekî ew qîza maqûlane”. P'erîşan-xanim
ev yeka jî bihist go:

„Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
Xelîl-bego, Sibh'angolê li van k'aşa,
Hergê pirsê e'slê Xelîl-begê tu ji min diki,
Xelîl-begê min ji t'orîna mala Me'mûd-p'aşayê,
Xelîl-bego, mêrê mêrano, min dît
xewna şevano,
P'orzê xortano, serê min bi gori,
canê min h'eyrano”.

Çaxê P'erîşanê usa got, Xelîl-bego Xeloṛa got:
„Xelo, tu derewa diki, ew qîza maqûlane, ez jî kurê
maqûlame, te dît, çewa yeko-yeko navê e's-e'sasê
min got? Hebe-t'unebe, îşev e'se ezê t'oz wê hildim û
pey wê heṛim. Bimire - e'rdêrane, bimîne - mirâne”.

P'erîşan-xanimê nihêrî, wekî Xelîl-beg wê e'se pey
heṛe, zivirî hevalê xweṛa go: „Hevalno, îzna we hebe,
diya mine t'enêye, ez heṛim bigijime diya xwe, ev mê-
vanê hana, wê bèn mala me, ez heṛim, k'arê mala me
bikim, h'eta eva mêvana tèn”. Hevala gotin: „K'erem
ke, heṛe, P'erîşan-xanim, emê pey te bèn”. Ewê lêda
çû, ji hevala xewle bû, duşurmîş bû: „Binhêr, min cî-
warê mala bavê xwe Xelîl-begêra negot, tu were, Xe-
lîl-beg bixalife yan jî Xelong bixapîne, bive cîkî başqe”.
P'erîşan-xanim vegeṛiya çû Xelîl-begêra cî-warê mala
bavê xwe jêra got:

„Xelîl-begê min siyarê hespê vê qemerê,
De tu bajo, were ser t'opê Meliqerê,
Ezê îşev hespê Xelîl-begê xweṛa binim,
ketê vê kevlotkê, ha bi ser zerê”.

P'erîşan-xanimê lêda çû, ewê peya bû, Xelîl-beg siyar bû. P'erîşan-xanimê lezand, ji Xelîl-beg zû gihîşt-te mala bavê xwe. Diya wê ber derê kon sekînî bû, nihêrî P'erîşan-xanim lez tê, çû go: „Lao, yab xêr, te xêre?” Go: „Inê, şikir min xêre, mêvanekî e'zîz wê bê mala me mêvanî”. Dê got: „Lao, hat -hat, ser ç'e'va, ser sera, tu wê hati, gihîştî mala bavê xwe, mal bide hevdu h'eta mêvan tê”.

P'erîşan-xanim k'ete mala bavê xwe da hevdu, nivê mala bavê xwe birî, nivê malê kir diwan, nivê malê kire yalê malê. Xulamê bavê P'erîşanê hebû, ewê gote xulama, go: „Xulamo, du siyar naha wê bêne ber derê me, ji wana maqûl k'ivşe, dizgîna hespa wê bigrin, peya kin, têk'evin bin milê wê, binine aliyê diwanê, bidine rûniştandinê. Nebe-nebe hûn yê din peya di kin, nebêjin: „k'erem ke”. Ji k'u hatiye, bira wira jî he”.

E'mer-axê bavê P'erîşan-xanimê neyî malda bûye. Wexta mêvan tîn, P'erîşan-xanim hîvîya xulama nahêle, ew digihîje dizgîna hespê Xelîl-beg digre, dik'eve bin milê wî, fîne aliyê diwanê dide rûniştandinê. Cabê didine E'mer-axa, dibêjin: „E'mer-axa, Xelîl-beg, biraziyê Me'mûd-p'aşa, axê êla zilîya, xwayê kela Kevirî, hatiya mala te mêvanî”. E'mer-axa ditirse, divê: „Xelîl-beg, biraziyê Me'mûd-p'aşa, xwayê kela Kevirî, hingê ji dê-bavê xwe k'etiye, mi wî neditiye. Ew bona xêre nehatiye mala min, ew hatiye yan êlê ser min birke yan t'alanê min bive yan jî zora şurê xwe P'erîşan-xanima qîza min wê ji min bistîne”. Cime'ta êla wî got: „E'mer-axa, tu ji mala xwe na'evî, qaçax nabî ber mêvanê xwe, were, tu h'izûra xwe bisekine binhêre çika çi hatiye, çi wê he”.

E'mer-axa hat, ew ji sawa Xelîl-beg newêribû bihata diwanê. Ç'e'vê Xelîl-begê gava E'mer-axa k'et, ewî E'mer-axa nas kir. Xelîl-beg ber E'mer-axa rûbû çû, wî ani, k'eleka xwe da rûniştandinê. Ewana gelek xeberdan paşê Xelîl-beg rûbû çû, xwara seyremîş bû. Xeloê bavê êzdi nava diwanêda ma. E'mer-axa ji meriyê êla xwe pirsî, go: „Gelî dewletîya, Xelîl-beg biraziyê Me'mud-p'aşa, xwayê kela Kevirî, axê êla zilîya, h'eta naha min navê dengê wî bihîstibû, lê rûç'kê wî neditibû. Îro jî ew êla min girtiye, hatiye, ez çi p'êş-k'êşî wî kim, wekî ji êla min he”e, dilê wî ji min nemi-ne?” Dewletiyê êla wî gotin: „E'mer-axa, tuyî sax bî, Xelîl-beg, biraziyê Me'mûd-p'aşa, xwayê kela Kevirî, axê êla zilîya, ew ne h'ewcê malê dinêye, ku malê dinê bidî, zêr, ziv barkî t'erkiya wî bive he”e. Ca hela ji xulamê wî, Xeloê bavê êzdi bipirse, binhêr, hergê

nezewiciye, emê P'erîşan-xanim p'êşk'êş kin, hergê, xêr zewiciye, emê bi teherekî verêkin". Çaxê Xelo pîrsîn, ewî xast derewek bike, bêje, wekî axê wî zewiciye, lê duşurmîş bû, wekî dibe heřin ji Xelîl-beg bipîrsin, îcar wê h'alê min çewa be, ezê derewîn derêm, go, ezê hema naha bêjim, axê min azape. Xelo go: "Welle, bi-başxînin, axê min azape". - "Ê, - go, - xwedê zane, wekî axê te azape amê P'erîşan-xanimê p'êşk'êşî wî kin".

Xelîl-beg ji seyranê vegeřiya hat. Cime't ber rābû, ew hat ciyê xwe rûnişt. E'mer-axa ber rābû got: "Xelîl-beg, tu ji wira h'eta vira ser ç'e'vê apê xweřa hatî, min ji tera layiq diŕiye, P'erîşan-xanima qîza min p'êşk'êşî canê te kir. Xelîl-beg rābû çû destê E'mer-axa, go: "Êz ze'f rāzime".

Çendekî Xelîl-beg û P'erîşan-xanim bi xweřa der-baz kirin û rojekê ba û baran t'ev hat. Kula Xelo dilê P'erîşan-xanimê hebû, çimkî Xelo gele gevezîya P'erîşanê bal Xelîl-beg kiribû.

Roja roj, çaxê ba û baran t'ev hat, P'erîşan-xanim hate gote Xelîl-begê, go: "Xelîl-beg, ba û baran t'ev hat, dikarî xulamê xweřa bêjî, bê, li aliyê min bike, em bi t'evayî kon vek'işînin, wekî ba û baran kon ji ser me nevéje". Xelîl-bego gote Xeloê bavê êzdîra, go: "Xelo, k'erem ke heře yaliyê P'erîşan-xanimê kon vek'işîne".

P'erîşan-xanim rābû mêk'ut da ser milê xwe, Xeloê bavê êzdî da pey P'erîşan-xanimê, ku heřin kon vek'işînin. P'erîşan-xanim bi k'îlam gote Xeloê bavê êzdîra:

"Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
Xelîl-bego, e'wr ezmana řeqe-řeqe,
Ser konê E'mer-axa, bavê mida, bariye
te'vî baranā, çiqasî heqe,
Ez dikim mêrk'utekî nav ç'e'vê Xeloê
bavê êzdî xînim, Xelîl-begê minî wê
bixeyide, wê bêje: "P'erîşan-xanim,
Xelongê bavê êzdî neheqe".

Go: "Xelo, tu çewanî, ez mêrk'utekî nav ç'e'vê te lêxim, dewsa singekî nav e'rdêda bik'utim? Te ber sekinî, gevestîya min ber Xelîl-begê fikir, te digot, P'erîşan-xanim qîza mirt'ivane, malê bavê wana şikevtkadanê, te digot, navê pez, dewer, be'be ber derê wan t'une. Xêncî wê yekê jî, te digot, ew keç'ika k'îlam di-vêje, ez nas dikim, bi xwe k'eçele, navê adî p'or serê wêda t'unene. Çewanê, ez te qurbana bisk û gulîyê xwe kim, k'oza berxa kim, hoza miya kim, te qurbana çît û p'erdê hirmîşî kim, konê řeşî e'rebî kim? Heře, tu qur-

bana Xelîl-begê kiribî, ku bin konda rûniştîye, wê bi-xeyîde". Wêderê Xelo h'alekî rezîla ji destê P'erîşan-xanimê revî, çû k'ete bin kon".

Çendek derbaz bû, Xelîl-beg Xeloê bav êzdîva nava diwanê derk'etin, çûn heřin xweřa seyremiş, bin, bigerîn. Xelo wêderê dîsa gevestî kir, gote Xelîl-begê: "Xelîl-beg, îro çende, em ji mala xwe derk'etine, bin-hêre, hergê E'mer-aşa bi dilê xwe qîza xwe daye te, řabe jina xwe hilde, em heřin, hergê nede te, em h'ew-ciyê nanê wî, hurmeta wî ninin. Dîwana te diwaneke girane, apê te kale, nikare bi t'enê diwana te pê bîne. İzna ji E'mer-aşa bixaze, em heřin". Xelîl-beg go: "P'ak, Xelo, em heřin îzna xwe bixazin".

Xelo Xelîl-begva t'evayî vegeřîyan hatine diwanê, nav cimê tê. Xelîl-beg řabû gote E'mer, go: "Xalo, k'erem ke, îzna te hebe, ez teřa gîlkî bêjim". E'mer-aşa go: "Xelîl-bego, k'erem ke, bêje". Go: "Xalê E'mer, îzna te hebe, k'ara min biki, ez heřim bigîjim diwana xwe, diwana min diwaneke girane, apê min kalêmêre, nikare diwana me yole bive". E'mer-aşa got: "Xelîl-beg, tu çi divêji? H'eta naha min tu nas nedikir, naha ji bûyi ze vê min, çendekî mala mida bîmîne, çika binhêrim tu çewa meriyî". Go: "Na, E'mer-aşa, ez destê te řadimûsim. İzna te hebe, îzna min bidî, em heřin". E'mer-aşa nihêrî ç'are Xelîl-beg nave, wê heře, got sıyarê êla xwe: "Řabin k'arê xwe bikin, heřin, Xelîl-beg û P'erîşan-xanimê derbaz bikin".

Sıyarê êla E'mer-aşa sıyar bûn, řex Xelîl-begê, P'erîşan-xanimê, Xeloê bavê êzdî k'etin, lêdan çûn. Ajotin, lêdan çûn ort'a sinorê Xelîl-begê, E'mer-aşa, Xelo vegeřîya gote Xelîl-begê: "Mala te ava be, tu çi dikî? Êla te wê ser te bik'ene". Xelîl-beg go: "Çima?" Go: "Êla te wê bik'ene, wê bêje, Xelîl-beg nav meda zar bû, çû nava êla E'mer-aşa, ewî jî girt P'erîşan-xanimê p'êşk'êş kirê. Wê bêjin, Xelîl-beg ditirsîya, nikaribû t'enê bihata, řabû bire sıyarê E'mer-aşa da ser xwe, paşê Xelîl-beg P'erîşan-xanimva hatin". Xelîl gote Xelo: "Řaste, xeberê teye, tu řast divêji Xelo!" Dilê Xelîl-beg sax bû, Xelo çi digote Xelîl-begê, ewî jî bawar dikir. Go "Bira be Xelo, ez vê seh'etê van sıyara bidim vegeřandinê". Xelîl-beg vegeřîya ser sıyarada, go: Gelî sıyara, ez ît'mazekê we bikim, hûn gerekê ji vira vegeřin, ze'metê nebînin". Sıyara got: "Na, Xelîl-beg, nave". Xelîl-beg gote sıyara, go: "Çi nabe?" Go: "E'mer-aşê me t'emiyê te û P'erîşan-xanimê daye me, wekî em te û wê sax û silamet bivin, derbaz bikin h'eta k'oçk-sera te". Go: "Na, na, ez ît'mazî dikim, gerekê hûn vegeřin, ez gelekî we řazîme". Sıyara nihêrî, ç'ara Xelîl-

begê nebû, vegeŕiyn. Xelîl-beg go: „Geli sîyara, k'erem kin ez weŕa giilki bêjim". Sîyar sekinîn. Xelîl-begê dost bire cêba xwe, girte her sîyareki mecîtek dayêda, go: „Bibaşxinin, evê ji xweŕa bivin, hespê xwe pê sol-bizmal bikin".

Ew sîyar vegeŕiyan çûn. Em naha vegeŕin ser P'erîşan-xanim, Xelîl-beg u Xeloê bavê êzdîva.

Ewana hespê xwe ajotin, lêdan çûn himberî mêrg-çîmanê Sibh'angolê. Xeloê bavê êzdî ser milê xwe vegeŕiya, ser mêrg-çîmanê Sibh'angolê nihêrî, go: „Xelîl-beg, p'e, p'e, p'e, çî ç'iyakî xweşe, mêrg-çîmanê rîndin". Xelîl-beg got: „Xeloê bavê êzdî, ê, em çewa bikin, wekî ç'iyakî p'ake, mêrg-çîmanê rîndin". Xeloê bavê êzdî kir, dîsa Xelîl-begê bixapîne, go: „Tu zani Xelîl-beg, çewane? Maqûlê, axê nola te, xatûna nola P'erîşan-xanimê derdik'evin mêrg û çîmanê Sibh'angolê, serê kaniya çadir-xêybetê xwe lédixin, îcar xweŕa derbaz dîkin, goştê kewa, werdeka, goştê xezala dixun, raw-nêç'îra xwe dikin, hênikaya payîzê dadgerîne, dîçine k'oçk-serayê xwe". Ewî usa gote Xelîl-begê, k'êfa Xelîl-begê jî hat, bi dilê xweyî sax bawar kir, go: „Xelo, k'erem ke, bajo, em heŕine ç'iyayê Sibh'angolê".

Ewana hespê xwe ajotin, çûn ser mêrg û çîmanê Sibh'angolê, ser avê kaniya peya bûn. Xelîl-begê girt çadir-xêybetê xwe P'erîşan-xanimê başqe lêxist, çadîrek jî Xeloŕa başqe vegirt. Çendekî usa xweŕa derbaz kirin, çûne raw-nêç'îra, xweŕa şa bûn. Xelo duşurmiş bû, go: „Çanim, min çî serê xwe kir, ez hatim gihîştîme Xelîl-begê, ku Xelîl-beg P'erîşan-xanimê miŕa bine, îcar miŕa neani, çû rastî wê hat û Xelîl-beg bi xweŕa ani. Ê, tişte nîkarim bikim, sibê ezê xwe nexwaş bavêjim, belkî neçime raw-nêç'îra, malda dimînim, çika P'erîşan-xanimê çî wê miŕa bêje".

Wê şevê Xelo xwe qest nexwaşî avî, go: „Ez nexwaşim". Bû qaŕa-qaŕa, baŕe-baŕa Xelo, go: „Wey, ez nexwaşim, wey, ez mirim", lê keskî serê xwe lê hilneda. Îcar sibe lê ron bû, Xelîl-begê gazi Xelo kir, go: „Xelo, Xelo, ŕabe, hespa zîn bike, gem bike, em heŕine raw-nêç'îra". Xelo got: „Welle, beg, ez îro nexwaşim, nîkarim teŕa bêm raw-nêç'îra". Xelîl-begê got: „Xelo, wekî tu nexwaşî, tişte naye, miŕa neyê". Xelo gote Xelîl-begê: „Diçî jî - tu zani, naçî jî - tu zani, ez nexaşim. Serê te, ez nîkarim bêm, dixazî - heŕe, dixazî neçe".

Xelo vira dîsa Xelîl-begê xapand. Xelîl-beg ŕabû t'enê çû raw-nêç'îrê xwe. Xelîl-beg ŕabû çû t'emîya Xelo da P'erîşan-xanimê, go: „P'erîşan-xanim, Xelo xortekî h'eyte, guhê te ser Xelo hebe, yekê jî bêje, hergê p'ak

dibe, bira sîyar be pey min bê". Xelo nihêrî Xelîl-beg çû, r̄abû k̄incê xwe xwe kir, şûrê xwe avîte p̄iyê xwe, qirma xwe k'êleka xwe girê da, berbi P'erîşan-xanimê çû. P'erîşan-xanimê nihêrî, Xelo derda hat, got: „Xelo, yab xêr t̄ey, tu p'ak bûyî?" Xelo go: „Erê, P'erîşan-xanim, xwedê xêrê bide te jî, mirazê te jî". P'erîşan gotê: „Xelo, Xelîl-beg gotê, hergê Xelo p'ak dibe, bira sîyar be, pey min bê". Xelo got: „Ez çîra heřim? Welle, serê bavê te kim, ne diçim, ne jî nexwařim. Tu zanibe, ez nexwařê nexwařiyê teme. Xwedê qebûl neke, çend sala mala bavê teda bûm, dilê min k'ete te, bavê te tu nedayî min, îcar min dît, boşe, mi hat xwe avîte bin qolt'ixê Xelîl-begê, wekî ew bi zora şûrê xwe tu miŕa banîayî. Îro jî tu miŕa neanî, îcar xweŕa anî. Zanibe, ez îro seba te mame". P'erîşan-xanim gote Xelo, go: „Raste, Xelo, wekî usane, tu k'erem bike, destê min ne valaye". Xelo çû hinek sebir kir. P'erîşan-xanim r̄abû çû sik'a hespa Xelîl-begê derxist, anî hat kire bin şalikê, paşê gazî Xelo kir, go: „Xelo, Xelo, were!"

Xelo lêda çû berbi P'erîşan-xanimê, destê xwe stuyê P'erîşan-xanimêŕa bir, wekî P'erîşan-xanimê paç' ke, P'erîşan-xanim berva vek'işîya, sik'ek nav ç'e'vê Xeloda lêda, Xelo îsal ne nexwaşe, îsal h'evt salê wîye nexwaşe. Xelo p'îr k'et, hindikî k'et, wextekê ser h'işê xweda hat, go: „Ha, hay, min eva çî kir? Xelîl-beg wexta r̄aw-nêç'îrê bê, min bivîne vî h'ali, wê min çitî-çitî bike, p'irtiyê mezin, wê guhê min bihêle". Xelo nihêrî, boşe r̄abû cil-milê xwe berev kir, serê xwe pêç'îya, berbi Me'mûd-p'aşa çû.

Me'mûd-paşa bin diwarê k'oçk-serê xweda rûniştibû, ç'e'v-nihêriya Xelîl-begê, Xelo bû. Me'mûd-p'aşa nihêrî, Xelo hat, lê Xelîl-beg nehat, r̄abû berbi Xelo çû, go: „Xelo, yab xêr, k'a hevalê te?" Xelo gote Me'mûd-paşa, go: „Bara te xêrê be, xulamê teme, ez destê te r̄adimûsim, em çûn r̄astî êla E'mer-aşa hatin, qîzeke E'mer-aşa r̄ind hebû, jêra digotin P'erîşan-xanim. E'mer-aşa r̄abû P'erîşan-xanim teŕa p'êşk'êş şand. Xelîl-beg çû m̄erg-çîmanê Sibh'angolê ew P'erîşan-xanimva çadir-xêybetê xwe ser m̄erg û çîmanê Sibh'angolê xist. Xelîl-beg P'erîşan-xanimê teŕa ne anî, lê dilê min t'emûl nekir, ez r̄abûm lêdam hatim". Me'mûd-p'aşa gote Xelo: „Kuŕo, tiştê usa nabe, çewa E'mer-aşa P'erîşan-xanimê miŕa bişîne, îcar Xelîl-beg wan gilîya bike?" Go: „Me'mûd-p'aşa, serê te kim, ez te naxapînim". Me'mûd-p'aşa bawar kir got: „De wekî usane were, em heřin delk'ekî serê wî çê kin, r̄ed bikin, ewî çewa meŕa bêbextî kir?" Xelo got: „Lê em çewa bikin, wekî wî r̄ed bikin?" Me'mûd-p'aşa got: „Emê heřin, k'işik bilîzin, k'işik heŕe şamê dilxastine. Me jî hev bir, k'ê me k'ê bir, me çî xast gerekê biçêdîne. Îcar wekî me jê bir, emê şirîte wî bip'êçin,

stûnêva girêdin û pê birekê qalp'axê serê wî bibîrîn û bavêjin, îcar mûmê mejûyê serê wîda binikînin". Wêderê ewana şêwra xwe kirin, rābûn sîyar bûn, lêdan çûn.

Me'mûd-p'asha ji Xelîl-beg xeyidîbû, neçû ber çadira Xelîl-begê peya nebû, çû ber çadira Xelo peya bû. Xwera rûniştin, şêwra xwe kirin. Xelo gote Me'mûd-paşa, go: "Tu k'erem ke xwera rûnî, we'dê Xelîl-begêye, wê ji raw-nêçîra be. Ez herîm teherekî bixapînim, virda bînim, bira neçe cem P'erîşan-xanimê, P'erîşan-xanim wê wî serwest bike, xwe nade destê me".

Xelo rābû çû, nihêrî, Xelîl-beg hat, Xelîl-beg ç'e'v Xelo k'et gelekî k'êf da, "Ha, - go, - Xeloê min p'ake, şikir tu p'ak bûyî". Xelo gote Xelîl-begê, go: "Erê, bara te xêrê be, ez xulamê teme. De, go, mizgînya min!" Go: "Mizgînya te xêrê be, çî bûye?" Go: "Me'mûd-p'asha, apê te, hatiye mêvanê te". Xelîl-beg go: "Hatîye ser ç'e'va, ser sera". Xelîl-beg xast herê k'incê xweyî raw-nêçîrê bêxe, k'incê xweyî t'emiz xwe ke, paşê bê apê xwe bivîne. Xelo dîsa gevestî kir, gote Xelîl-begê: "Xelîl-beg, tu çî dikî? Apê te wê te bixeyîde, wê bêje, jina xwe ji min çêtir h'iz dikir, berê çû jina xwe dît, paşê hat ez dîtîm". Xelîl-begê got: "Xelo, rastî jî xeberê teye!"

Xelîl-beg apê xweva hatine dest-rûyê hevdu, xwera xweş-bêş dane hevdu, pirs-pirsîyar kir, Xelîl-beg ji apê xwera go: "Lê, apo, tu sibeda hatî, te nanekî, avekî, tişteki xwerîye?" Go: "Na, lao, ez t'eze hatime, bûk zar girtî, dev girtî, mîra bûktî dike, mîra xeber nade. Le'zekî rûnî, em k'işik bilîzin, h'eta bûk êmekê me hazir dike". Xelîl-begê gote apê xwe: "K'işik heye şamê dilxastine". Me'mûd-p'asha gotê: "Lao, ez apê teme, tu jî birazîyê minî, dilxastinê me wê çî be? Were rûnî em bilîzin".

Rûniştin, lîstin. Me'mûd-p'asha sê cara ji Xelîl-begê bir. Xelîl-beg rābû ber apê xwe sekini, go: "Apo, bizaze dilxastina xwe". Me'mûd-p'asha got: "Lao, dilxastina min çîye, salixê te, mêranîya te didin, tu mêrekî xurtî, rabe, ha himberî stûnê bisekine, bira Xelo şirîtê lingê te bip'êçîne h'eta qefesa te". Xelîl-beg gote apê xwe, go: "Apo, wekî şirît bip'êçîne ji lingê min h'eta ber qefesa min, îda qewata minê k'u be?" Me'mûd-p'asha gote: "De dilxastina min jî eve. Tu birazîyê minî, ez jî apê teme".

Xelîl-beg rābû stûnê sekini, Xelo şirît ji xurçê der xist, çokê Xelîl-begê p'êçîya h'eta ber qefesê wî. Xelîl-begê gote apê xwe: "Apo, eva bêisafa kurê bêisafa, usa dişidine, p'arxanê min tên cegera mîra derbaz dibin, îdî mêrxasî min wê k'u bimîne?" Me'mûd-p'asha gotê: "Xelîl-beg, ca p'erwazekî bide xwe, çika qewata

te bicêrbînin, çika qewata te çiqase?" Xelîl-beg p'erwazek na, deh p'erwaza dane xwe, nihêrî, qewat îdî hatîye zeftê.

Me'mûd-p'aşa rābû birek ji xurcê derxist, da qalp'a-xê serê Xelîl-begê birî. Rābû mûm ji cêba xwe derxist, mejûyê Xelîl-begêda nikand, dewsa ç'irê da şuxu-landinê.

Cahab dane P'erîşan-xanimê. Ewê hat, nihêrî ev e'cêb serê Xelîl-begê kirine, k'ilam avîte ser Xelîl-begê.

„Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
Xelîl-bego, Sibh'angolê ha li ser p'irê,
Cixara destê Xelîl-begê mida bi şêlaza

gire-girê,

Me'mûd-p'aşa, mala te xirav be, kurê te
kuştiye, te çewa kiriye, te çewa bejna
Xelîl-begê min xweşa kiriye darê p'êç'irê?
Xelîl-bego, mêrê mêrano,
De wê p'orzî xortano,
De min wê dît xewna şevano,
De wê serê min bi gorî, canê min qurbano,
Xelîl-bego, Xelîl-bego.

Apê Xelîl-begê got: „P'erîşan-xanim, tu çîra digrî? Xelîl-beg mêrekî vîrek bû, bavê te tu mexsûs bona canê min şandibû, tu niha divêjî, Xelîl-beg baş bû. Qe ber xwe mek'êve, tu bona min şandibû, hêsira ser sûretê sore nebarîne, sênca dilê xwe dameyne". Me'mûd-p'aşa go: „Xelo, zû bike, nesequine, e'rdê bik'ole Xelîl-begê ç'e'l bikin, P'erîşan-xanim ber xwe dik'êve. Exturma bîne, em bar bikin".

Xeloê bavê êzdî exturma anîn, bar kirin. Ewana hespê xwe gem, zîn kirin, rābun şîyar bûn. Me'mûd-p'aşa dest avîte milê P'erîşan-xanimê, ku wê bavêje t'erkiya xwe, P'erîşan-xanimê go: „Bêisafê bêisaf, îsafate çewa îsafe, te xortekî nolani Xelîl-begê, te ev e'cêb sêrî kir? Tu divêyî, were t'erkiya min şîyar be. Saya serê Xelîl-begê hespe ze'fin, yekê ezê şîyar bim, yekê tu şîyar be, yekê jî Xeloê bavê êzdî bira şîyar be û çadir-xeybetê xwe bira lêkin. Tu ewê xemê nespêre wê demê. Gava, t'êze pey Xelîl-begêra ez tēra - tu mirā? Ewê dere e'fû bike, ew yeka nabe! Tu bivî mēre min, ez bivim jina te? Ew der tu cara nave, nave!"

Me'mûd-p'aşa çareke dinê dest avîte milê P'erîşan-xanimê, guvek bavêje t'erkiya xwe. P'erîşan-xanim divêje: „Tu çi axakî, maqulekî bêisafî, ez tēra divêjim, ewê nête ser dilê xwe bigre, bavêje, ew yeka t'ucara nabe". P'erîşan-xanim kir-nekir, ç'ara Me'mûd-p'aşa nebû. Îcar h'ezinîti, bi girî jêra k'ilam got:

„Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
 Meydana hespê Xelîl-begê min çewa dirêje,
 Meydana hespê delala dilê min çewa dirêje,
 Xelîl-begê min rîmê li ser rîmê hildavêje,
 Me'mûd-p'aşao, te wê malê xirab be,
 kurê te kuştî be,
 De tu binhêr, li ser dilê te çi heye,
 tu bigir li ser dilê xwe bavêje.
 Xelîl-bego, mêrî mêrano,
 P'orzî xortano,
 Min dît xewna şevano,
 Serê min bi gorî, canê min qurbano.

Me'mûd-p'aşa gote Xelo, go: „Xelo, bajo, bajo, ne-
 sekine!" Ajotin, çûn ber derê k'oçk-sera Me'mûd-p'aşa
 peya bûn. Me'mûd-p'aşa dest avîte milê P'erîşan-xani-
 mê, wekî t'ev hefine ot'axê. P'erîşan-xanimê gote Me'-
 mûd-p'aşa: „Tu çi merîkî bédînî, bêisafî, bêyolî, bêark-
 anî, mala te ava be, h'evêkî bisekine, bira sêncâ di-
 lê min dayne, hêsirê ç'e'vê min kêmbivin, ez jinim, tu
 mêrî, ez çi ji te bikim?" Me'mûd-p'aşa ku nihêrî, P'erî-
 şan-xanim xwe lê danayne, ew gazî du k'ulfeta kir, go:
 „K'ulfetno, P'erîşan-xanimê bivin filan ot'axê”.

Me'mûd-p'aşa sê roja P'erîşan-xanimê sebir kir,
 paşê rabû çû herêma P'erîşan-xanimê bivîne. Ewî çaxê
 dêrî vekir, ku P'erîşan-xanimê bivîne, P'erîşan-xa-
 nimê dît, wekî Me'mûd-p'aşa derda hat, go: „Wey, tu çi
 merîkî bédînî, bêisafî, bêyolî, bêark'anî, ca tu jî le'ze-
 kî sebrê bide min, ez derêm, bîna min derk'eve, me-
 riyê şehere te bivînim, paşê ez tera, tu jî mîra”.

Me'mûd-p'aşa wexta dît, P'erîşan-xanim gelem ber
 xwe dik'eve, gote herdu k'ulfeta: „Gelî k'ulfeta, bik'e-
 vine bin milê P'erîşan-xanimê, qasekê derxin ser balko-
 nê, bira hinekî bigere, bîna wê derk'eve”. P'erîşan-
 xanim derk'et ser balkonê, got: „Vira bîna min derna-
 k'eve, hewa min naxe, min derxin k'oçk-serayê bilind,
 bira bîna min derk'eve”. Me'mûd-p'aşe gazî Xeloê bavê
 êzdî kir, go: „Xelo, hindik maye, mirazê min P'erî-
 şanê hev be. Ew qulixa destê Xelîl-begê, ezê bidime
 destê te, çewa ku te mirazê me gîhande hevdu”.

Me'mûd-p'aşa bin diwarê îstol danî, ser rûnişt,
 jêla bejn-bala P'erîşan-xanimê, sûrtê wê sor mêze kir.
 P'erîşan-xanimê wêderê girîya û k'ilamek got:

„Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego, Xelîl-bego,
 Xelîl-bego, ez nizanîm, çi bêjim, çi nevêjim,
 Ezê e'yna ber piştê xwe bişkênim, ezê
 kilkilç'îkê ç'e'vê rês-belek birêjim,

Me'mûd-p'aşa, de tu min mêze ke,
 ezê bircê k'oçk-sera bilind xwe bavêjim.
 Xelîl-bego, Xelîl-bego, mêrê mêrano,
 P'orzê xortano,
 Min dît xewna şevano,
 Serê min bi gori, canê min h'eyrano".

Çaxê P'erîşan-xanimê usa got, Me'mûd-p'aşa ji jê-
 rê gazi kir: "P'erîşan-xanimê bigrin!" Ewî h'eta gazi
 kir, P'erîşan-xanim ser banê k'oçk-sera bilind xwe avit
 û ser e'rdê can da.

Me'mûd-p'aşa duşurmiş bû go: "Yarebî, min çi se-
 rê xwe kir? Min wêderê xûna xelqê kire stuyê xwe, bi-
 raziyê xweyî êlekî min destê xwe kir. Ca gazi Xeloê
 bavê êzdî kin, bira bê". Xelo jî şaye, wekî diwana
 destê Xelîl-begêda wê bidine wî. Me'mûd-p'aşa gazi
 Xelo kir, go: "Xelo, Xelo, ca were!" Çaxê Xelo ber
 Me'mûd-p'aşa çû, Me'mûd-p'aşa şûrê xwe k'îşand, daw-
 şande stuyê Xelo, serê Xelo dera han kire leme-lem,
 cendekê Xelo dera han kire leme-lem.

Usa jî ewana bi mirazê xwe şa nebûn.

16. Xelîl-bego (şaxa 2)

Xelîl-bego, Sibh'angolê rêda, ha bi rêda,
 Xelîl-begê min k'oloz xar kiriye
 ser topa rîmêda,
 Xwezil, ezê bibyama t'asek ava sar,
 cemedê, bik'etama destê Mîr-begêda.
 Ax lawko, lo-lo, lawko, lo-lo,
 Xelîl-bego, sewdelî tuyî, maşoq ezim.

Xelîl-bego, Sibh'angolê wê kezine,
 Lê diç'êre berx û miye, kar, bizine,
 Herke pirsar rastî min dikî, konê mala
 bavê min bîst çar gava wê mezine,
 Rîma donzde movikê - ew nişana konê
 mala bavê mine.

Ax lawko, lo-lo, lawko, lo-lo,
 Xelîl-bego, sewdelî tuyî, maşoq ezim.

Xeloê xulam digo: "Xelîl-bego,
 Sibh'angolê hanî-manî,
 Xelîl-begê çewa Gozel-xanima qîza mîrê
 ereba ser navê Sert Meh'mûd-p'aşa
 ji xwe ra ani?"

Ax lawko, lo-lo, lawko, lo-lo,
Xelîl-bego, sewdelî tuyî, maşoq ezim.

Xelîl-bego, Sibh'angolê gol-goline,
Bira Sert Meh'mûd-p'aşa xêrê nefsa
canê xwe nevine,
Çewa ç'irê ser serê Xelîl-begê min datine?
Ax lawko, lo-lo, lawko, lo-lo,
Xelîl-bego, sewdelî tuyî, maşoq ezim.

Cawê bidine Gozel-xanimê, vê xatûnê,
Bira bine t'eştê avê, qalibê vê sabûnê,
K'incê Xelîl-begê t'emiz bike niqitkê
xûnê, vê duyînê.
Ax lawko, lo-lo, lawko, lo-lo,
Xelîl-bego, sewdelî tuyî, maşoq ezim.

17. Xelîl-bego (şaxa 3)

Xelîl-bego, qurba, Sibh'angolê rêda,
ha bi rêda,
Xelîl-begê min k'olos xar kirîye ser
t'opa rîmêda,
Xelîl-bego, qurba, de tu were,
xebera Xelongê qomsî neke,
ser kaniya K'umbetê peya nebe,
ezê t'asa ava sar bidim destê mîr begêda,
De lawik, lawik, lawko dîno.
Lawko dîno, sewdelîo,
De aşiq tuyî, maşoqa te ez biyom.

Xelîl-bego, qurba, Sibh'anê - mi vî dilî,
Reş-boz bin Xelîl-begê mida deşta
E'rebistanê dimil-milî,
Xelîl-bego, qurba, de tu were xebera
Xelongê qomsî neke, ser kaniya
K'umbetê peya nebe, namila min
bîjmêre çil û çar gulî.
Lawko, dîno, sewdelîo,
Aşiq tuyî, maşoqa te ez biyom.

Xelîl-bego, qurba, Sibh'anê wê bi dare,
De mi go, vêsbê cote siyarê silîva
deşta E'rebistanê hatine xare,
Lo-lo lawko, de tu were, xebera
Xelongê qomsî neke, were derê
konê mala bavê min peya be, derê

k'ozê veke, h'efsid berxe, h'efsid kare,
h'eysid karê gozel, çale,
De lawko dîno, sewdelîo,
Aşiq tuyî, maşoqa te ez biyom.

Xelîl-bego, qurba, Sibh'anê - dare, darê biyê,
De tu were, xebera Xelongê qomsî neke,
derê konê mala bavê min peya be,
konekî reşî, lo, e'rebîye,
Sêsid şest û şeş te'tiye,
Serstunê wan zêrin, t'emam zêrê me'mûdiye,
Lawko dîno, sewdelîo,
Aşiq tuyî, maşoqa te ez biyom.

Xelîl-bego, qurba, Sibh'anê - wê bi dare,
darê dirî,
Min go, eva serê sê roj, sê şevane,
bavê min deşta E'rebistanê pezê
nêr dibirî,
Xelongê qomsî, ji min, te, eva cime'ta
hanê devê bavê derewîna da birî,
Lawko dîno, sewdelîo,
Aşiq tuyî, maşoqa te ez biyom.

Xelîl-bego, qurba, Sibh'anê - hanî-manî,
Xelîl-begê min k'olos girêdaye bi romanî,
De mi go, were Gozel-xanim ser navê
Sert Me'mûd-p'aşa xweîra anî,
Lawko dîno, sewdelîo,
Aşiq tuyî, sebab ezim.

Xelîl, qurba, Sibh'anê - semtê p'irê,
Cixara destê Xelîl-begê min şêraze,
lo, girê-girê,
Qe kesî dewr û zemana ditiye, meriv
girtiya têke darê vê p'êç'irê?
Dane diwanxana, dengbêj rûnê, lê bistirê,
Lawko dîno, sewdelîo,
Aşiq tuyî, sebab ezim.

18. E'dûla Mistefe-begê

Lê, lê, lê, lê-hayê, dilo, hayê,
Dilo, dilê min li bêye,
Şerîf-bogê mirê mewaliya serê sibê
radibe ji xewêye,
Dertê ser banê qesrêye,

Bala xwe da binê berîyêye.
 Bala xwe dayê kerîyekî pazê neserî,
 nebini mexel hatiye ser devê bîra hêlêye.
 Şerîf-begê mirê mewaliya gazî dike
 seyisê Bozêye,
 Dibê: „Lo, lo, lo, lo, lo, lo,
 seyîso lao, dilê min li bêye,
 Tu rabe bazde alê tewlêye,
 Tu qeyd û merbeta veke ji lingê Bozêye,
 Bozê derîne nivê h'ewşêye,
 Tu li ser pišta Bozê bide k'ef û mih'es
 û t'imarêye,
 Tu zînekî Erzerûmî bi h'evt tenga
 bişidîne li serêye,
 Şûrê minî birqî bieliqîne li k'êleka Bozêye,
 Ezê xwe berdime xêmê binê berîyê,
 berîya Wêranşarêye.
 Ezê bikim nêç'îra kara xezalêye".

Seyisê Bozê bazdide alê tewlêye,
 Qeyd û merbeta vedike ji lingê Bozêye,
 Bozê dertîne nivê h'ewşêye,
 Ser pišta Bozê dide k'ef û mih'es
 û t'imarêye,
 Zînekî Erzerûmî bi h'eft tenga dişidîne
 li serêye,
 Şûrê birqî dieliqîne li k'êleka Bozêye.

Şerîf-begê mirê mewaliya peya dibe ji odêye,
 Lingê xwe dike rik'êba Bozêye,
 Diqulibe ser piştêye,
 Dertê ji malêye,
 Xwe berdide xêmê binê berîyêye,
 Diçe ser bîra hêlêye,
 Disekine li ba şivanê çolêye,
 Dibê: „Lo-lo, lo-lo, lo şivano,
 Qê tu nizani, ku mi h'ezar zêrê zer
 daye ser k'olana vê birêye?
 Çima pezê te tê ser devê bîra hêlêye?
 Heger h'ezar mêr ji pišta bavê te hebin,
 H'emî bi şûr bin, bi şûrê birqî bin,
 H'emî bi rîm bin, rîmê wan gulgazî bin,
 H'emî bi sûarê kih'êla bin,
 kih'êlê wan e'slî bin,
 Ezê şûrekî li stuyê te dim,
 Bikim, laşê te bimîne vê derêye".
 Şivan divê: „Lo-lo, lo-lo, lo-lo,
 Şerîf-begê mirê mewaliya, begê mino,

Dilê min li bêye,
Ev pazê ha pazê Mistefe-begêye,
K'esî ne dîtîye ji roja, diniya ava bûye
H'eta vî zemanê hanêye,
Ko xulam û xizmetk'ara şkenandîye
xebera axêye,
Berê Bozê bide ser devê birêye,
Waye, E'da Mistefa-begê sekiniye li
ser devê birêye,
Ji siba xudêda avê ji pazê xweṛa
dik'şîne bi dewlêye,
Heṛe, jê bike pirs û sûwalêye".

Şerîf-begê mirê mewaliya berê Bozê
dide ser birêye,
Bala xwe da E'dê, h'iş û aqil ne ma li balêye,
Qefil li devê wî k'et, nikare jê bike
pirs û sûwalêye,
Nezera ç'e'vê wî k'ete k'êrsim û
dîndar û bejna E'dêye,
K'êrsim û dîndara E'dê, bîna stêra
sibê, dertê ji alê qurxêye,
Şewqa xwe dide çar t'erefê dinêye,
E'niya wêna ji k'okebê hîvêye,
Ç'e'v û birüyê wêna - h'ubra ser k'axetêye,
Pozê wêna nukulê kewêye,
Dev û lêvê wêna - p'elekî ji p'elê quranêye,
Hinarê rûyê wê bîna sêvê Meletîeye,
Sor û sipî dike, bîna p'ela berfa li
qunt'ara ç'iyêye,
Diranê wêna bîna birincê Qerecdaxêye,
Bejna wêna ji dara h'ewrêye,
Çil û çar kezî li nava milê wêne,
Serê biska dik'eve ser pe'niya qonderêye.
Fistanekî melesa lêye,
Fistan nexşandiye ji p'elê gulêye,
Çar buhust û çar t'iliya fistan dik'eve e'rdêye,
Meşa wêna bîna meşa werdekêye,
Dertê ji golê ser mærgêye,
Çiqa ji xweṛa diçe û têye,
Herdu baskê xwe li hev dide, p'ērê
xwe dadiwaşîne ji xunavê, ji avêye,
E'yn binaye kevokeke serê qesrêye,
Dilê Şerîf-begê mirê mewaliya bi h'ezar
dilê dik'evêye.
Şerîf-begê divê: „Lê, lê, lê-hayê,
Bejnbilinda min lê-hayê,
Ç'e'vbeleka min lê-hayê,

Xûnşêrîna min lê-hayê,
 Ez nizanîm, dew vexarin, kodik veşartin
 Tu bide min râmûsanekê ji wê bejnê,
 Bila t'im û dayîm pazê bavê te bê ser
 Eger tu nedî mi râmûsanê ji wê bejnê,
 Ezê têk'evime pey pazê bavê te t'evî
 Bavêjime çarçîya Wêranşarêye,
 Daynime ber bazarê, t'emam bikim
 E'dûlê dibê: „Lo-lo, lo-lo, lo-lo,
 Şerîf-bego, de nabî,
 Destê min li ç'e'vê te k'eto, de nabî,
 Ronaya ç'e'vê te di lepê mi k'eto, de nabî,
 Konê bavê min mezine, t'ucar ji ber
 Sifra bavê min girane, zîlam rādihejine
 Nanê bavê min h'elale, li çol û p'asara
 Tu goştê mi bidî ber şûra bî,
 Tu pozê mi jêkî bi dûzan bî,
 Tu sî û sê diranê mi hilkî bi k'elbetan bî,
 Tu goştê mi bavêjî ber gura bî,
 Ev tiştê, tu divêjî, di canê mida îcre nabî.
 Lo-lo Şerîf-bego, dilê mi li bêye,
 Rojêkê ji Rojê xudêye,
 Tu hefe bin konê bavê min Mistefe-begêye,
 Tu rûnî li ser doşekê, ê ji tēra binin
 Ê binin ji tēra fîncana qawêye,
 Tu bavê min têk'evine mijûlayî û gale-galê
 Ê bavê min ji tēra bêje; „Şerîf-begê
 Tu hatî çîye?"
 Bê: „Ez hatime destûra E'dêye".
 Eger bavê min bêje: „Herêye",
 Çawa tu mi divêyî, tu xortekî delalî,
 Xelqê ê bêje: „Bi h'elalîya xudêye".
 Şerîf-begê mirê mewalîya go: „Lê, lê, lê-hayê,
 E'da min, lê-hayê,
 Bejnîlinda mi, lê-hayê,

E'ferim ji te û sozê tera,
Bila dinîya li min û te nû wergere,
Ezê berê xwe bidime malê, oxir be ji te
û şivanê tera".

Şerîf-begê mirê mewaliya têye malêye,
Meheke wî diqede li malêye,
Rojeke ji rojê xudêye,
E'da Mistefa-begê tê birêye,
Boza dêl bi h'ine dertîne ji tewlêye,
Qeyd û merbeta vedike ji lingê Bozêye,
Bozê dertîne nivê h'ewşêye,
Zînekî Erzîrûnî h'evt tanga dişidîne li serêye,
Şûr dieliqîne li k'êleka Bozêye,
Lingê xwe dike rik'êbê, diqulibe ser piştêye,
Dertê li malêye,
Berê xwe dide konê Mistefe-begêye,
Peya dibe li devê derê odêye,
Xulam dertêne pêşêye,
Bozê girê didin li ser mêrgêye.
Şerîf-begê diçe alê odêye,
Rûdinê li ser doşekêye,
Jêra tînin qawêye,
Li ber datînin nêrgelêye,
Ew Mistefe-begê dik'evine mijûlayî û

Mistefe-begê dibê: „Şerîf-begê mirê
mewaliya, tu hati çiyê?”

Dibê: „Ez hatime destûra E'dêye”.

Mistefe-begê dibê: „Şerîf-begê, lao,
herêkirina E'dê barekî girane,

Bîst û pênc lok'ê devane,
Bîst û pênc çapilîyê t'ivingê li milane,
Bîst û pênc e'bayê besrayî ê milê şêxane,
Bîst û pênc demaçe ç'eka xal û birane,
Eger tu bêjî „Herêye”, ev destûra E'dêye,
H'ezar zêrê zer qelenê E'dêye,
P'aşî, ezê h'evt birayê E'dê binim, ji
wan bikim sûwalêye,

Eger h'eft bira jî bêjin: „Herêye”,
Ezê hêja bidime te E'dêye”.

Şerîf-begê me'dê xwe kir,
Simbêlê wî melûl bûn,
Ç'e'vê wî k'ûr bûn,
Serê simbêla dageriya ser lêvêye,
Xeyîd rabû ji p'êye.
Şerîf-begê go Mistefe-begêye:

„Tiştê tu dibêjî, qewata t'u kesî nagihêye".
 Derk'et ji odê, sûar bû li Bozêye,
 Vegeriya ser malêye.
 Bi rêva k'ete mitalêye,
 We'dekê da li ber rebbê alemêye.
 Dibê: „Şevêkê ji şevê xudêye,
 Ezê bême dora konê Mistefe-begêye,
 Ezê bi darê zorê E'dê derînim ji bin
 çitê, ji ber p'erdêye".
 Û gihîşte malêye,
 K'ete xem û xiyalê dinêye,
 Li ser bejn û bala E'dêye,

Mehekê çû li wê navêye,
 Ç'e'vê Şerîf-begê mirê mewaliya li xewêye,
 Di xewa xweda dit E'dêye,
 Ji nişkêva radibe ji p'êye,
 Bozê dertîne ji tewlêye,
 Şûr û mert'alê xwe girêdide, diqulibe ser
 piştêye.

Şev nivê şevêye,
 Dertê ji malêye,
 Berê xwe diçe ser konê Mistefe-begêye,
 Lê tê fîke-fîka bayê sibêye,
 Pêra tê kuliyê berfêye.
 Tariye, zulumete, nabîne e'rdêye,
 Li dora kon diçe û têye,
 Hat sekîni li ber çita E'dêye,
 Hêdi peya bû ji Bozêye,
 Serê xwe danî ser çitêye,
 Guhê xwe da alê odêye,
 Ko ç'e'vê t'emama li xewêye,
 Şûr k'işand, avîte çitêye,
 Çit vekir, çû oda E'dêye,
 Sekîni li ber serê E'dêye,
 Destê xwe danî ser p'orê wêye,
 Go: „Lê, lê, lê, lê, lê-hayê,
 Bejnbilinda min, lê-hayê,
 K'anê sozê min û te li ser devê bîra
 hêlê bi hevra dayê".

E'dê, ji xew şiyar bû,
 Hêbetê wê hilanî, çiqî tirsîya bû,
 Lê dinhêre, Şerîf-begê mirê mewaliya
 li ber ç'e'vê wê xuya bû.
 Go: „Lo, lo, lo, lo, lo Şerîf-bego,
 Dilê min dilekî dîne,
 Ez qizikim, darê şkestîme,
 Heqê te bav û birayê min heye,

Heqê te li min t'inîne",
 Şerîf-begê mirê mewaliya go:
 „Lê, lê, lê, lê, lê-hayê,
 Bejnbinda min lê-hayê,
 Ç'e'vřeşa min, lê-hayê,
 Li min tê fike-fika bayê sibêye,
 Pêra tê kuliyê berfêye,
 Berfê daye navtenga Bozêye,
 H'emî ji bona xatirê wê bejnê, wê balêye,
 Boza dêl bi h'ine hêjaye, h'ezar zêrê
 zer, ê biqûfile li devê derê çitêye.
 De rabe ji p'êye,
 Ez û te - emê hev birevinin, bavêjine
 xemê binê berfêye,
 T'orê û bextê H'emê û Kini'êye".
 E'dê dibê: „De nabî, nabî, nabî,
 Şerîf-begê mirê mewaliya, e li bextê te
 û xudêda, ew yek nabî,
 Oda bavê min mezine, ji mêvana xalî nabî,
 Si'û pênc mêvan vêga têda raza bî,
 H'evt birayê min hene, pozê wan
 sifirk'ele, bîna gîsnê h'edada, ko têxî
 nava agir, li ber neyara sar nabî,
 Ê bi te bih'esin, ê laşê te bidine ber şûra bî,
 Tu bivî teyrê be'z jî, tu ji ber wan xilas nabî".
 Şerîf-begê mirê mewaliya go:
 „Lê, lê, lê, lê, lê-hayê,
 Dilêşîya min, lê-hayê,
 Dilê min dilekî dîne,
 Tu vê şîva xêzeran bi ç'e'vê xwe bibîne,
 Ezê bi kezîyê te bigrim, ji bin çîta te
 bik'şînim, ezê laşê te bi vê şivê bikim
 reş û şîne,
 Ezê te bi darê zorê ji kûç'kê bavê te
 û h'evt birayê te bistînim, bila mêr
 bêne kuştin, bibe qet'il-xwîne".
 E'dê dibê: „De nabî, nabî, nabî,
 Şerîf-bego, de nabî,
 Destê min li ç'e'vê te k'et'o, de nabî,
 Teniya bi dono, de nabî,
 Qira H'elebêo, de nabî,
 Tu buyî benîşt bi kirasê miva zeliqîyî,
 tu qet venabî,
 Ezê vêga qirîn kim li bav û li bira bî,
 Welle, tu biki-nekî, tu îşev xilas nabî".
 Şerîf-bego dibê: „Lê, lê, lê, lê, lê-hayê,
 E'da minê, li min avitîye stêra sibê
 stêra zere,

Şewqa xwe daye çar t'erefê dinîyayê,
t'irba E'î û E'mere,
Rabe, ez bi ç'epilê te bigrim, birevinim,
bavêjime quba Meh'emed-p'êxembere".

E'dê rabû ji p'êye,
Destê xwe avîte destê Şerîf-begêye,
Çûn sekinîn li ber Bozêye,
Şerîf-begê go: „Lê, lê, lê, lê, lê-hayê,
Bejinbilinda min, lê-hayê,
K'erem bike, sûar be li Bozêye".
Şerîf-begê mirê mewalîya lingê xwe dike
Fik'êbê, diqulibe li ser piştêye,
E'dê direvîne nivê şevêye,
Berê wê dide xême binê berîyêye,
Xwe davêjine t'or û bextê H'emê û Kini'êye,
Nav û dengê wan belaye li dinêye.

19. Bozanê lawê pîrê

Bozanê lawê pîrê sûwar bûye,
T'evî xulam û xizmetk'aran,
Xwe berdane xême binê berîyê,
Hatine rastê gundê P'aşê,
De'watek heye li gundê P'aşê,
Qîzekê waye serê govendê,
Mala bavê wê qîzê bişewite li dinê,
Mînayê hîvê li çarde şevê,
Ku şewqê dida li çar alîyê dinê,
Na, welle, mînaye gula baharê,
Ku hêşîn dike li e'rdê,
Sebir û h'ewasê şivan û gavanê gundîyan
pê tê,
Na welle, mînaye baqekî gul û rih'an
li devê dengizê;
Ku ba lêdixe, li hev dinê diherê û tê.
Ç'e'vê Bozanê lawê pîrê dik'eve vê qîzê,
Bozanê lawê pîrê bêh'iş dibe û dik'eve
li e'rdê,
Sê fo û sê şevan bêh'iş dimîne li wêderê.
Gava li h'işê xwe tê, ne de'wate, û ne
govende, û qîz t'ine li wêderê.
Dibê: „Geî xulam û xizmetk'aran.
K'a qîzê serê govendê?
Welle, dilê min k'efîye qîzê serê govendê".
Xulam û xizmetk'aran divên: „De'wat ferîqîye,
Herkes çûye li malê,
Em çi zanin qîza serê govendê?"

R̄adibe, s̄iyar dibe Bozanê lawê pîrê,
 Diçe peya dibe ser kaniyê gundê P'aşê.
 Bozanê lawê pîrê dinhêre,
 Ku qîzekî çardesalî, cotek cêr li milê,
 Hate ser kaniyê gundê P'aşê.
 Bozanê lawê pîrê r̄abû çû pêşiya vê qîzê,
 Go: „Herê qîzê, minê bi te, tuyî bi xwedê”.
 Vê qîzê divê: „Herê kūro, kūrê xelkê,
 Mala bavê te şewitî li dinê,
 Eger te mêr kuştîye, ezê bidim xuynê,
 Eger tuyî eskerî, h'eft birakê min hene,
 bila yek herê li şunê,
 Eger te jin r̄evandiye, ezê herîme bedêlê,
 Nizanim, h'al û h'ewalê te çiye,
 Ku min davêjî dawa xwedê”.
 Bozanê lawê pîrê dibê: „Herê qîzê,
 Min mêr ne kuştîye, ku tu bidî xuynê,
 Ez ne eskerîme, ku birakê te herê şunê,
 Min jin ne r̄evandiye, ku tu herî bedêlê,
 Tu ji minr̄a bejî, qîza serê govendê
 Navê bavê wê qîzê”.
 Vê qîzê divê: „Herê kūro, kūrê xelkê,
 Mala bavê te şewitî li dinê,
 Gundê me h'ezar male,
 Ç'e'vê xortê û k'eleşê gundiyan t'emam
 li wê qîzê,
 Ezê çawa bidim salixa wê qîzê?
 Wê bibe mêrkuştin, xuyna hilîne leşê,
 Ezê nikarim bidim salixa wê qîzê”.
 Eva qîzê diçe ji kaniya gundê P'aşê.

Bozanê lawê pîrê dinhêrê,
 Ku pîreke sedsalî, cêrekî li milê,
 gopalekî li destê,
 Hate ser kaniyê gundê P'aşê,
 Bozanê lawê pîrê xo avîte dest û piyê
 vê pîrê,
 Go: „Pîrê, minî bi te, tuyî bi xwedê”.
 Pîrê divê: „Herê kūro, kūrê xelkê,
 Mala bavê te şewitî li dinê,
 Nizanim, h'al û h'ewalê te çiye,
 Min davêjî dawa xwedê.
 Eger te mêr kuştîye, ezê bidim xuynê,
 Eger eskerî, kūrekî min heye, bila herê
 şuna te,
 Eger te jin r̄evandiye, ew k'arê mine,
 Ez çê dikim dawê wî”.
 Bozanê lawê pîrê dibê: „Lê pîrê,

Min mēr ne kuştiye, ku tu bidi xuyne,
 Ez ne eskerime, ku kurê te herê şunê,
 Min jin ne revandiye, ku çê kî dawê.
 Tu ji minra bêjî, qîza serê govendê,
 Navê wê qîzê, navê bavê wê qîzê".
 Pîrê divê: "Herê kuŕo, kuŕê xelkê,
 Mala bavê te şewiti li dinê,
 Gundê me h'ezar male,
 Ç'e've xort û k'eleşê gundiyan li wê qîzê,
 Ezê çawa ji tera bikim salixa wê qîzê?
 Welle, sedema xatrê te, ku tu merikî xeribî,
 Ezê ji tera bikim salixa wê qîzê.
 Navê wê qîzê E'yşane,
 Navê bavê wê İbrahime,
 Jêra dibêjin E'yşana İbê,
 Mînaye karê xezala li dibê,
 Konê donzdestûnî - konê bavê wê qîzê".

Rabû Bozanê lawê pîrê sûwar bû
 T'evî xulam û xizmetk'ara,
 Sûwar bûn, çûn peya bûn ber derê konê
 mala bavê E'yşanê,
 Çûn rûniştin li odê.
 Diya E'yşanê divê: "E'yşanê, lao,
 Mêvanê bavê te hatine, rûniştine li odê,
 Rabe, hazirmalîkî bibe, dayne pêşiyê,
 Heya dibe çaxê te'ştê".

E'yşanê Rabû, bi guhê sifre girt,
 K'işande pêşiyê Bozanê lawê pîrê.
 Bozanê lawê pîrê destê xwe avite t'ilî
 û pêç'iyê,
 Gustilki zêrin k'işand, avite pêşiya E'yşanê,
 Go: "E'yşanê, hilin, sedema xatrê
 hazirmalê berê sibê,
 E'yşanê bi lingan lêda, gustilk avite,
 Hate pêşiyê Bozanê lawê pîrê,
 Bozanê lawê pîrê bi guhê sifre girt,
 Sifre qulibte li e'rdê,
 Go: "Qede bik'eve li hazirmalîyê berê sibê".
 Rabû sûwar bû t'evî xulam û xizmetk'ara,
 Berê xwe da, çû li malê.
 Go: "Birano, rabin, emê heŕine bixazin
 E'yşanê".
 Diya Bozanê go: "Bozano, lao, tu sûwar
 mebe, megerê li dorê dewranê dinê,
 Tuyî t'oŕinî, ç'e've te dik'evin keç' û
 qîzê xelkê".

Rabûn her şeş birayê Bozanê lawê pîrê,
T'evî Bozanê h'eft birane,
Her yek k'ih'êlekî k'işandin ji tewlê,
Girê dan ç'ek û sîleh'ê,
Heryek xurcînek zêr avîte li t'erke,
Berê xwe dane xêma binê berîyê,
Çûn gundê P'aşê.
Çûn peya bûn ber derê konê mala
bavê E'yşanê,

K'ih'êla xwe girêdan li singê,
Xurcîna zêra avîtin li odê,
Ç'ek u sîleh'ê xwe jî avîtin odê,
Birayê mezin çû rûnişte ser k'ursiyê
xazgîniyê,

Gazî İbrahim kirin, hate li odê,
Go: "İbrahim, tu were bide soza E'yşanê,
Em h'eft birane, her yekî me k'ih'êlekî
girêdaye ber derê konê,
Her yekî me xurcînek zêr avîtiye li odê,
T'evî ç'ek û sîleh'ê h'eft birane, -
Ew t'emamî nîşaniya E'yşanê,
Heya dibe çaxê qelen birînê,
Ew îdî bi k'êfa xwe, çiqas dixazî, bixaz".

Dikin û nakin, ç'ara bi İbrahim nabe,
H'eft şeva û h'eft roja rûniştine li wêderê,
İbrahim ne anîne li k'arê.
Se kirin, ku gelekî h'ecî û muxsî hatine,
Di herîne H'ecê û Qursê, li h'ecîtiyê û li
muxsîtiyê.

Rabûn çûne pêşîya h'ecîyan û muxsîyan,
Gotin: "Gelî h'ecîyan û muxsîyan!
H'ecîtiya we û muxsîtiya we hatiye nivê rê,
Warin, vê şuxulê serî binin.
H'ecîtiya we û muxsîtiya we qebûl dibe".
Rabûn h'ecî û muxsî, ew jî hatin, rûniştin
malê,

İbrahim bi çî zimani bêjî, jêra xeberdan,
Çî şîreta bêjî, lê kirin,
Kirin-nekirin, ne hate li k'arê.
Go: "Nikarim bidim sozê E'yşanê.
Ji vir h'eyanî deştê Sirûcê
Wê bive kuştinê mêran,
Bibe deng, bik'eve li dinê,
Seba qîzekê, bêjin, haqa mêr hatine kuştin".
Rabû h'ecî û muxsî berdan, çûn rîya xweva,
Bozanê lawê pîrê rabû sîyar bû
t'evî şeş bira,

Hatne mala pîra dîya xwe.
Bozanê lawê pîrê dîn bû, k'ete li dinê,
K'ilama go ser E'yşanê h'eyanî mirinê.

20. Xezal û Rîzgan

"Lo-lo Rîzgano, qurban, îro sê roj, sê şeve,
Kavlê gundê Heyderk'anê girtiye wê de'wate,
Nizanim, bextê mine yanê talih'ê Rîzganê
delalê dilê mine, govend qe sar nabe".

Rîzgan go: "Lê Xezalê, kulmal, de tu rabe,
Ber derê gomê t'emase ke,
Rema xwedê çi heye, çi t'ineye?"

Xezalê go: "Lo-lo Rîzgano,
Ezê qurbana serê delalê dilê xwe bîo,
Şev li me hate nivê şevê,
Pêwr û mêzîne me xwe dane ort'a e'zmin,
Ezê qurbana serê delalê dilê xwe bîo,
Ez Rîzganê xwe nava govendêda rûniştî bûn,
Destê minî desta bu,
Çokê minî ji çokê bû,
Zarê minî zêr bû".

Rîzgan go: "Lê Xezalê, kulmal,
De tu were, ezê te bîrevînim,
Bavêjime gundê xirabe, kavliya şkevtê".

Xezalê divê: "Lo Rîzgano,
Ezê qurbana serê delalîyê dilê xwe bîo,
De tu were min nerevîne, nebe gundê
xirabe, kavliya şkevtê,
Gundê xirabe, kavliya şkevtê bêwaye,
bêwayîke,
Berê paşda t'u kesîra nemaye,
Min û tera qet namîne,
Ezê qurbana serê delalê dilê xwe bîo,
De tu rabe, min bîrevîne,
Bavêje kaniya Qirçê, mala met'ê
Berê paşda li mala met'ê,
Ezê qurbana serê delalê dilê xwe bîo".

Rîzgan Xezalê dîrevîne,
Dibe gundê xirabe, kavliya şkevtê.
Rîzganê divê: "Lê-lê Xezalê, kulmal,

De tu řabe ber derê ŝkevtê binhêr,
Řema xwedê çi heye, çi t'ineye?"

Kezal řadibe dinhêre,
Divê: „Lo-lo Řizgano,
Ezê qurbana delalîyê dilê xwe bîo.
Li me bariye berfeke nerme,
Rûyê e'rdê daniye, weke ç'erme,
Oç'oyî kuřapê minî nêç'irvane,
Wê sibê te'ji-t'ûlê xwe hilde,
Îzê k'êwrûşk, xezala bîne ser me,
Serê min lêxe, serê te përa,
Ezê qurbana serê delalîyê dilê xwe bîo".

Řizgan divê: „Lê-lê Xezalê, kulmal,
Minê îřev xewnekê dibû,
Nav xewnada xwe û teřa".

Kezal divê: „Lo Řizgano,
Ez qurbana serê delalîyê dilê xwe bîo.
De tu xewna xwe giilê ke,
Ezê xewna Řizganê delalîyê dilê xwe përa
řiro vekim".

Řizgan divê: „Lê Xezalê, kulmal,
Min di îřev xewnêda, sipindarekê
H'ewřa mala bavê teda hêřin dibû,
Du sêvê sore singê darê bû,
Bire belgê řeře ser serê darê bûn,
Sê kewotkê çile-qerqař ser serê darê bûn,
Teyrekî qereqûř hatibû
Serê hersê kewê gozel lédabû".

Kezal divê: „Lo Řizgano,
Ezê qurbana serê delalê xwe bîo.
Ezê xewna Řizganê delalê dilê xwe
përa řiro vekim.

Divê, ew sipindar - bejna mine,
Ew herd sêvê sore singê darêva - cotê
memkê minin,
Ew belgê řeře ser serê darê - řeřgulîyê
minin,

Ew hersêk kewê gozele çile-qerqař -
Yek ezim, yek tuyî, yek jî mirazê meye,
Ew teyrê qereqûř - Oç'oyê kuřapê mine,
Sibê wê were, serê min lêxe, serê te përa,
Ez qurbana serê delalê dilê xwe bîo".

Rizgan divê: „Lê Xezalê, kulmal,
De tu rabe ber derê şkevtê binhêr,
Re'ma xwedê çi heye, çi t'ineye?"

Xezal xwe dih'ejîne, rādibe dinhêre,
Divê: „Lo-lo, Rızgano,
Ezê qurbana serê delalê dilê xwe bîo,
Li me bariye berfeke sîse,
Oç'oyê kurapê min wêda tê,
Mîrat'a onbêşikê ser milê wîda diç'ûrise".

Xeber devê Xezalêda,
K'afirê Oç'oyê ber derê şkevtê
Lingê xwe ûrisî e'rdê da.

Xezalê go: „Oç'oyê, Oç'oyê,
Ezê qurbana serê kurapê xwe bîo,
De tu were, Rızgan, delalê malê nekuje,
De te were, p'orê û gulfiyê min jêke,
Sibê nava heval-hogré teda
Te'ra him nave, him namûse".

Xeber devê Xezalêda,
Gurîna k'ete mîrat'a onbêşikêda,
Rızgan ser milê Xezalêda welgerîya.

Xezal divê: „Wî gundîno, cînarîno,
Gele heval-hogirîno, de ezê birînê Rızganê
delalê dilê xwe girêdim şe'ra ji şamaqîya,
De ezê Rızganê delalê dilê xwe'ra lêkim
k'urmekî k'urmê qermê mîya,
De ezê dikim-nakim, t'oz, xubara kavliya
şkevtê, xwe davêje devê û rûya,
Ezê qurbana serê delalê dilê xwe bîo".

21. H'esenîk û Asî (şaxa 1)

H'esenîk xulamê Memed-beg bû, xulamê sîyariyê.
H'esenîk xortekî berbç'e'v bû, t'emam xulamê Memed-
begê jê h'iz dikirin, xwexwe jî mérékî çê bû. Bi mēra-
nîya wî, jêhatina wî, Memed-begê ew pêşda k'işand,
kire serk'arê xulamê xwe t'emamî. Lê Asî bêsîk'êrt'ma
H'esenîkê bû, jêra gotibûn, wekî bidnêda. Gundê bavê
Asîayê gelekî dūr bû ji wî cîyî, k'î cî H'esenîk xulam
bû. Se'dum-beg kurapê Memed-beg bû, çar jinê wî he-
bûn, rûyê pênc gunda destê wîda bû. Her gundekî ma-
leke wî tê hebû, her jinekê ser malekê bû wan gundada.

Se'dûm-begê rojekê çû gundê mala bavê Asiye. Wexta ewî Asiye dît, bi dilekî na, h'ezar dilî h'eband, gote bavê Asiye, go: „Gerekê tu qîza xwe bidî min!” Bavê Asiye got: „Canim, qîza min bêşik'êrt'maye, bêşik'êrt'ma H'esenîkêye, H'esenîk jî xulamê apê teyî Memmed-begêye, ezê çawa qîza xwe bidime te? Yekê jî ne çaxê terane, ew cahil, tu navser”. Se'dûm-begê gote: „De p'ak, tê paşê bivînî!”

Çendek k'ete wê ort'ê, Se'dûm-begê du sîyar xwe-
ra hildan, şev nivê şevê çû, bi destê zorê Asîa re-
vand, xwe-
ra anî, lê H'esenîkê haş pê nibû çiqewimîye,
çiqewimîye. Waxta Asîa hate mala Se'dûm-begê,
sewdaserî bû ji k'erba H'esenîkê. Şev-ro xwe-
ra digot û dibiland, k'ilam davîne ser H'esenîkê. Bi vê formê
mehekê-duda derbaz kirin. Se'dum-begê idî zanibû, we-
kî dilê wê ser H'esenîkêye, dişewite û dine'le.

• Evarekê dîwana Se'dûm-begê bela bû, Se'dûm-begê
gazî Asiye kir, anî k'êleka xwe da rûniştandinê û go-
tê: „E'vda xwedê, ez zanim, dilê te ser H'esenîkê ze'f
heye û tu dik'ewgirî, were k'ilamê H'esenîkê rast bi
rast mîra bêje, paşî wê yekê ezê te bivim, t'eslîmî ma-
la bavê te kim, îjar here, H'esenîkê xwe bistîne. Lê neta
Se'dûm-begê ew bû, wekî şev nivê şevê Asiye bive,
ç'emê Mûradêda rûda berde, ne ku teslîmî mala bavê
ke.

Asiye despêkir, çiq'ulamê, ku avitibûne ser H'e-
senîkê, pêş Se'dûm-begêva t'emam gotin:

Olo H'esenîko, me li Mûradê, lo berbi bayî,
Min, me'rûma xwedê, sond xwerîye,
Ez nakime kale kalê rû berdayî,
Ezê bikim H'esenê xweyî k'awa-k'ubar,
Yê ku dermala bavê mîra sê cara li
meydan dayê,

Soz nemane.

H'esenîko, me li Mûradê leme-leme,
Olo gede, k'ewrîşkê banzda ser keleme,
Lawko, were, loma ji nevsa min neke,
Sala bist yekê be, dîsa ez înga nevsa
canê teme,

Soz nemane

H'esenîko, me li Mûradê h'eta vira,
Bira xûna reş birêje ser kevira,
Olo lawko, ez rex k'etim, pêra stra,
Wexta em hatine nêzikî mala,
Tu bêje min: „Xûşkê”, ez ji tera bêjim: „Bira”,

Wekî k'otîyê, h'eramî mêra şikê neve t'u
xebera,
Soz nemane.

Olo H'esenîko, me li Mûradê li van k'îra,
Lomana ji nevsa min dîkin, divên, çîra
t'evî k'otîyê mêra razayî?
P'irça canê wî usane, mîna k'erê dû kavîra,
Soz nemane.

Olo H'esenîko, ser xanîngê me negere,
Olo lawko, k'êran ç'ûke, carek te're,
Minê gava dinê bihistîye,
H'ukumetê şandiye pey H'esenîkê minî
k'awî-k'ubar,
Gotîye: „Bira, mala xwe bar ke ji vira here,
Soz nemane”.

H'esenîkê got: „Ez xulamê bega,
H'eta ez de'wata xwe nekim,
Asîyê neynim, ezê k'uda herim?
Soz nemane”.

Olo H'esenîko, xwezla wan çaxa, wan zemana,
Êt'îmo, xwezla wan çaxa, wan zemana,
Malê me danî bû li zozana,
Li pezê nivro hate de'na,
Xwedê mirazê miraxwaza bike,
Îngê min, k'awa gozel bike,
Bêriya pezê nivro, êvarê, ort'a herdu de'na,
Soz nemane.

Olo H'eseno, xwezla malê me li kona bû,
Minê k'awa gozel soz û qîrar hevra dabû,
H'etani H'esenîkê min ji welatê xerîbîyê
vegerîya,
K'axazê me k'etine avê, sozê me inda bûn,
Soz nemane.

Olo H'esenîko, ezê xanîkî xwe'ra çê kim
li ç'îya, ha li ç'îya,
Ezê derîkî lêxim ji çarêka û mecîya,
Ezê kewa gozel bîrevînim, bavêjme ber
bextê mîr Şeref mîrê ç'îya,
Ezê qelenê te berev kim, bavêjime ser gundîya,
Ezê t'op kim ji çarêk û mecîya,
Soz nemane.

Olo H'esenîko, derdê dilê me dudîao,
Bûye nexweşî, k'etîye dilê xêrnexwaza,
van gundîao,
Xêrnexwaz heŕo li ber k'ûça rûniştine,
Qisa dikin ji derdê dilê me herduya".

Paşî van k'ilam gotina, Se'dûm-beg nivê şevê Asi-
ayê davêje t'erkiya xwe û berê xwe dide ç'emê Mûra-
dê. Diçe k'êleka ç'emê Mûradê disekine, divêje Asiayê:
„Tu gerekê miqamêkî dinê jî mîra bêjî." Asîa miqamê
xweyî paşin jî divêje:

„Olo H'eseno, min Mûradê lo, heya vira,
Wey êtîmo, xûna minê reş birêje ser kevira,
Ya hatîye serê min, bira neyê serê h'irç
û gura,
Soz nemanê".

Wêderê ew hespêva Asiayê dive nav ç'emê Mûra-
dê, digre milê wê, ort'a ç'emda rîda berdide. Wexta
Asiayê rîda berdide, Se'dûm-beg vedigerê gundekî xwe,
k'êderê jineke wî Zibêda bûye. Diçe mêvanê Zibêdê.
Zibêde divê: „Gelo çîra Se'dûm-beg vê nivê şevê bê
mala min? Gelo dibe gilîyê xirab ji min bihîstibin?" Wex-
ta Se'dûm-beg derda tê, ew herdu bistanê xwe digre,
diçe pêşîyê, sond dixwe, divê: „Min ser tera xiravî,
nekirîye, divek te gilî bihîstibin derheqa mida?" Se'dûm-
beg divê: „Na, e'vda xwedê, şuxulekî min hebû, ez çûm
cîkî, bû derengî, ez hatime vira k'êfa xweŕa". Wê şevê
seh'etekê nasekine, rîdibe sîyar dibe, berb mala apê
xwe Memed-begê diçe, wekî heŕe, H'esenîkê wî bixa-
pîne, bive, bikuje.

Wextê diçe nêzikî gundê Memed-begê, nobedarê
Memed-begê ji dîrva ewî dibînin, divêjin: „Tu k'fîyî?
K'fîyî?" Se'dûm-beg dengê xwe dike, divê: „Kuŕo, ezim!"
Xulam ditirsin, divên: „Gelo vî çaxî Se'dûm-beg xêre?"
Se'dûm-beg divê: „Kuŕo, Memed-beg male yanê na?"
Xulam divên: „Maldaye, Razaye". Divê: „Kuŕo, de deng
beg nekin, t'enê bêjine H'esenîkê, bira bê, şuxulê min
pê heye". Xulam dişewirin, divên, eva xêrêra gazî H'e-
senîkê nake. Emê heŕine bêjine beg, paşê bê, cahaba
Se'dûm-beg bidin. Xulam diçin cîyê herema Memed-begê,
ber lingê Memed-begê rûdinin, lingê wî miz didin, wekî
Memed-beg h'îşyar be ji xewê. Ewana lingê Memed-beg
miz didin. Memed-beg nişkêva h'îşyar dibe: „Ha kuŕê
min, we xêre?" Xulam divên: „Beg, Se'dûm-beg dera
han sekiniye ser piştê hespê, gazî H'esenîkê dike, divê,
şuxulê min pê heye, çawa mêrxas, ezê xweŕa bivime

cîkî". Memed-beg dibêje xulama: „Kuŕo, ew xêrêra gazi nake, wê e'cêbekê serê H'esenîkê bike. H'esenîk jî mê-rekî mêrxase, h'eyfa wî xortî, serê xwe ber mida dide, heŕin bêjin Se'dûm-beg, bê, welle, H'esenîk eva sê roje çûye çerezê mala beg bîne, neyî male". Xulam usa jî diçine divêjine Se'dûm-beg. Divên: „Welle, H'esenîk ney male, çûye çerezê mala beg bîne, k'es nizane, k'î alî çûye". Lê Memed-beg wê şevê cahabek dide H'esenîkê, divê: „Rabe heŕe welatekî dinê, cem min nesekine".

H'esenîk cem Memed-begê destûra xwe dixwaze, berê xwe dide İranê, diçe Qeleniyê ber destê Tihar-xan, çawa dîsa xulamê siyariyê. Wexta bû şerê qebîla, heydera û t'akora, Tihar-xan xanê heydera bû, H'esen-beg jî begê t'akora bû. Wî şerîda H'esenîkê lêda Se'dûm-beg kuşt. H'esenîk h'eta t'arîqa çarda Qeleniyêda bû. Gele kurmancê wêderê jî H'esenîk ditîbûn çawa ka-lemêr.

22. H'esenîko. (şaxa 2)

Mala Sadiyê Feyzî t'êr û t'ijî,
Misîna çay û qawê di agirda hûr-hûr dik'elîjî,
Gelî xulaman û xizmet'k'aran, bidine
xatirê xwedê, rēbê jorîn,
T'ijî bikin fîncanê feyîurî, e'wil bidine
destê Sadiyê Feyzî,
Ji paŕa bidin destê H'esenîkê mi jî.

H'esen, qurba, bengî, sed car bengî,
Nava êla h'esinîyan û t'oŕinan, heyderîyan
û cibirîyan bûye dengî,
Dewr û zemana k'ê diye k'ê nedîye?
Herdu dilan, herçar ç'e'van bigre,
Kuŕ kurmance, qîz dumilî.

H'esen, h'eyran, bahare,
Bağ û bostan, gul û ç'îç'ek der û devî,
T'ev xemilî, t'ev k'emilî,
Dikim heŕim derê dîwana Sadi, bikim gilî,
Çika ç'e'vê rēş û belek, bejna zirav ji
k'êra dik'evî?

H'esen, h'eyran, heŕne Mûşê, Mûş neyaro,
Ezê t'asa serê xwe bişkênim, hespê
H'esenîkê xweŕa çê bikim herçar nalo,
Ezê bazinê destê xwe çê kim hûr bizmaro,
Ezê p'oŕê serê xwe jêkim, çê bikim dest
newsaro.

Gava s^uar bⁱ, bik'evⁱ nava s^uarê
hesenan, heyderiyan, cibiriyan û t'orinan,
Kesekî nebêjin: „Kûç'ko, çi s^uarekî
bêp'ergalo".

H'esen, h'eyran, baran barî ji r^u e'zmana,
e'rdê h'erikand,
H'esenikê min r^unişt, şe'r û t'emezîyê
dora k'olozê li hev firikand,
H'esen, h'eyran, heya te xortaniya xwe
kir, min qiztiya xwe t'erikand.

H'esen - lawê xi^ro, ç^uye karvaniyê,
k'ara xoyê,
Hiviya min ji xwedê, rebê jorin,
Ji hada biçî, ji wêda neyê,
E'sidda berf û baranê giran serda bêye.

H'esen, h'eyran, navê min Asêye,
Bejna min zirave - dara devê rêye,
Ç'iqekî sêve, yek hirmêye,
Bûk s^uarê hespêye, hewsar dest xelkêye,
Ji xwedê pêva k'es nizane, qismetê canê k'êye.

H'esen, ji Şirazê heya vira,
Xoy niqitî ser kevira,
Lo h'ekimbaşîyo, destê xwe ser birîna
min, p'orku^ra xwedê, hêdî bigerîne,
Ji eşq û dilan dik'ewîne,
Qiseta min, H'esenikê, bû mîna qisa
Mem û Zîne.

23. H'esenîko (şaxa 3)

H'esenîko, qurba, te Mûradê ovê saro,
Çirpiyê dorê bûne daro,
H'izkî h'eft zarê min k'opekê Qîro hebe
Ya h'eysta dîsa stiyê min ser H'esenikê
mida xaro,
P'oşmanê Asê.

H'esenîko, qurba, min çi gotîye, dilê te
min maye,
De tu were, malê bar ke, em hefîn
Qasimiyê cem Rizaye,
Heke Rîza te dipirse, bê: „Min qelenê
Asê zûva daye".
P'oşmanê Asê.

H'esenîko, qurba, kavranîyê me çûne
kavranîyê,
Danîne deşta Mëxikê, binîya Memanîyê,
H'eta ezê welatê xerîba zivîrîm,
Qîro dezmal, gustîl, şandîye nîşanîyê.

H'esenîko, qurba, divê tu ser xanîyê
me negerê,
K'ênal¹ qelse, p'erdê terê,
Qîro male, tu kuştina canî mirazê
min negerê,
P'oşmanê Asê.

H'esenîko, qurba, dilê min kanîya devê rêye,
Ezê Qîro bişînime kela Xoye,
Belkî were pêşîyê rêşê şevêye,

Hekê rêşê şevê xilaz dibe,
Bira were pêşîyê ruh'istîne mêre kulêye,
Ezê destê H'esenîkê xwe bigrim, binim,
werime ser malêye,
Bêbavê Asê.

H'esenîko, qurba, te heye vê baharê,
Berfa xwe da rû baranê,
T'ûka k'opekê Qîro isa zivre, bîna t'ûka
ce'skê nav garanê,
P'oşmanê Asê.

H'esenîko, qurba, te Mîradê leme-leme,
K'êwrişkê k'ol vedaye ber keleme,
„Qîro, tu durî min heê, ez ne sêva
devê teme".
Bêbavê Asê.

H'esenîko, qurba, lo-lo kuîro, kuîrê met'ê,
Gayîşa qemê bejna te tê,
Ezê h'eft sala dilê min biç'ûktayê k'etê,
Mezin bîye, divê: „Ayîniya mera p'ir
gune tê".
P'oşmanê Asê.

Stranê t'arîqîyê

24. Şêx Mîrzo (şaxa 1)

Şêx Mîrza¹ qebîla xweda anqosî bû. Rêşîd-p'aşa - ew axayê K'urdistanê bû. Rêşîd-p'aşa hij şêx Mîrzo nedikir. Rojekê merî şande pey şêx, go: "Bira nese-kne, h'eta bal min bê!" Mîrza duşurmîş bû, go: "Çîra gerekê Rêşîd-p'aşa gazî min bike? De, go, ezê herîm, çi dibe, bira be". Ew çû, selam dayê. P'aşa gotê: "K'erem ke şêx Mîrza, tu rûnê, ezê ji te'ra xeber bidim, tu gerekê guhdariya min bikî, bibî surman, çimkî ji bona wêderê, êzdîya miletêkî biçûke, hindike". Şêx Mîrza go: "Çîra gerekê ez we'ra bêm, surman bim. Min çi qulix kir ji dinê xwe'ra, wekî dinê surman'ra bikim". K'utasiya xeberê, sozê wan hev negirt. Eva mêrika sekinî, go: "Tu gerekê surman bî!" Şêx Mîrza go: "Naxêr! Ez t'ucara surman nabim, ez t'em kuştinê, surman nabim!" Wêderê zar girtine hev. Xencerê şêx Mîr-zayê bal bû, xencera xwe ji bin kirasê xwe k'işand, destê xwe avit belgîyê p'iyê odê girte xwe, da ber dê-rî, kir şer. Mêrxasêd Rêşîd-p'aşê gelek li hundurê di-wanxanêda hebûn, wêderê kirne şer. Şêx Mîrza lêxist h'ijdeh mêr bi destê xwe ber xencera. Wêderê hewara wan qalim bû, şêx Mîrze hate kuştin. P'evk'et şerê ez-dîya û t'urka.

Miç'o, ku'rapê şêx Mîrza bû, jê'ra digotin Miç'oê şêx Îsa. Ew merîkî xebatçiyê nav malê bû. Çû nava malê, ji kevaniya malê nan xast. Kevaniya malê go: "Tu kulê bixuî, bira rasta sera Dîyarbek'irê cahil û xortê bêne qirê û kuştinê, tu jî vira nan bixuî?" Miç'o hilda û gote kevaniya malê, go: "Welle, ez nizanîm, h'evkî nan bide bixum, h'işê min bê serê min, ezê herîm şer bikim". Wî nan xar, darê xwe girte destê xwe, k'êderê dikin şer, ew jî berê xwe da wêderê, çû.

Ji t'urka yekî bi şûr û mert'al hate pêşiyê. "Weyî, - gote, - hestuyê h'eram, tu çi vandra digerî, ezê naka serê te jêkim!" Nemerdi nekir, ewî siyarî şûrek anî, serê Miç'o bifirine, ewî serê xwe da afikî, şûr jê negirt. Darek wî siyarî xist, serê wî gêj bû, ji ser hespê k'et. Miç'o nemerdi nekir, rābû hespê wî siyar bû, şûr, mert'alê wî hilda, girte xwe û hêja t'evî şer bû. Miç'o wêderê şerêkî bi navî, namûsî kir. Miç'o dû xorta şande gund, cabê şand: "Bira bar kin! Evana qalimin, wê zorê bidine me".

El bar kir. Miç'o şêrda hate kuştinê. Lawik Miç'o hildan bi zinarva girêdan. T'urk hat, dît, Miç'o sekinîye, tirsîyan h'ucum kin. El k'işîya.

Serayê, ha li-min, serayê,
 Sera Dîyarbek'irê dinhêrim - kevirê more,
 Reşîd-p'aşayê qolanê milê bavê Melo,
 şêx Mîrzayê girt,
 K'işande p'iyê diwanêy jore,
 Go: "Şêx, ez ji te ra dibêjim, mîra were râyê".
 Şêx Mîrzayê got: "Ez bavê Melome, kuştina
 min heye - serîke rîya midane, ez t'u-
 cara te ra nayême râyê".
 Serayê, ha bi-min, serayê,
 Sera Dîyarbek'irê, sed yazix, çewa têda
 nayê dengê bavê Melo, xalî bûye, şêxê
 êzdî, şêx Mîrzayê.

Sera, ha bi-min, sera,
 Ezê li sera Dîyarbek'irê dinhêrim ji êvarda,
 Têda xalî nabe dengê t'et'era û qasida,
 Şêx Mîrza, şêxê êzdî, gote Reşîd-p'aşayê,
 Go: "Reşîdo, wekî te e'wil nêta xwe bigota,
 min bîzanbîya,
 Minê şûrê xwe şîn, mert'ela xweyî pola
 bi t'ivdîr ji mal banîya,
 Yeqîm tu bîzanbe, minê k'ok'a qazî, melle,
 miftî û te banîya,
 E'seyî tu bîzanî, minê serê te jêkira li
 serda danîya".

Serayê, ha li-min, serayê,
 Sed yazix, bira ç'evê serê min kor bîya,
 Çewa li sera Dîyarbek'irê têda xalî bûye,
 nayê boîna bavê Melo, şêxê êzdî, şêx
 Mîrzayê?

Serayê, ha li-min serayê,
 Sera Dîyarbek'irê dinhêrim - kevirê more,
 Minê h'îjdeh mêrê te van desta, derheqa
 dînê xweda da li ber xencera.
 Serîke - rîya dînê mida be, Êzîdê Sore.
 Serayê, ha li-min serayê,
 Çewa têda xalî bûye, nayê boîna bavê
 Melo, şêxê êzdî, şêx Mîrzayê?

Serayê, ha li-min, serayê,
 Ez li sera Dîyarbek'irê dinhêrim - devê rêye,
 Hatîn-çûyîna cime'tê û alayê t'evî lêye,
 Bira bavê min kiribe Miç'oê şêx Îsayê,
 welleh, bi navê xwedê, go, destê xwe
 hilda h'eyfa bavê Melo, şêxê êzdî, şêx
 Mîrzayê.

Serayê, ha li-min, serayê,
 Sera Diyarbek'irê dinhêrim, sed yazix,
 Bila ç'e'yê serê min kor û k'otî bin, têda
 nayê deng u sedayê Miç'oê şêx Îsayê,
 Borîna bavê Melo, şêx Mîrzayê,
 Serayê, ha li-min, serayê.

25. Şêx Mîrzo (şaxa 2)

Serka sera Diyarbek'irê kevirê more,
 Emîn-p'aşa, we ez xapandim, gîzma
 hilkişandim diwana jore,
 Ez Şêx Mîrzome, ez şêxê êzdixanême,
 ezê roja îroîn lêxim, h'eta milê min
 bixebite, hîvîya min yekê jorîn,
 Êzdiyê Sore.

Reşîd-p'aşa, Emîn-p'aşa go:
 „Şêx Mîrzo, me se kirîye, êla te revîya,
 Berê xwe daye ç'iyayê Şengalê şerqîya
 û milîya”.

Şêx Mîrza go: „De min bîst pênc mêrê
 we sûka sera Diyarbek'irê bi xençerê
 kuşt, mala hostayê qewza xencera min
 xirab be, bi lek'ê pêva danî bû, xûnêda
 germ bû, h'elîya”.

Wezîro, te kir, xazla min bizanbîya,
 Minê çar sîyarê anqosîya, k'ose misrî,
 û şûrê dev xar ji mal baniya,
 Emîn-p'aşa, Reşîd-p'aşa, minê serê we îro
 jêkira,
 Yê qayîmaqam, milazimê dora we, li ser
 daniya.

Wezîro te kir, Emîn-p'aşa te kir,
 Kesî paşê kekê H'esen, bayê Melo sûka
 sera Diyarbek'irê destê zorê bi xûn
 nekir.

Sûka sera Diyarbek'irê kevirê mayî,
 Xencera destê Şêx Mîrzayê şilfa wê almaste,
 Qewza desta, hestîyê filaye,
 H'eyfa min nayê kuştina min,
 Cinîyazê min wê bimîne nava dîn-dijminda
 e'rdê mayî.

Herê nayê, Wezîro, nayê,
 Sûka sera Dîyarbek'irê têda nayê dengê
 kekê Melo, bavê H'esen, nayê welle,
 borîna Şêx Mîrzayê.
 Emîn-p'aşa, Rêşîd-p'aşa ezê mineta
 ç'enga xûn ji we hilnadim,
 Tême kuştin, t'ucara weîa nayême rayê.

26. Miç'oê şêx Îsa

Dê Delanê, Delanê,
 Delana şewitî berê bendê,
 Mert'ela Miç'oê Îsa, biç'ûkê donzde bira,
 girane, vêspê dak'etîye serî zendê,
 Şerê wî usane, not'ila rêqesa govendê.
 Hewar dikim, hewar nayê,
 Hewara K'eşîş Polo dûre, gazî nayê.

Delanê şewitî dinhêrim - bi k'imkore,
 Hespê Miç'ongî Şêxan, biç'ûkê donzde
 bira, h'erafê meydanê noîe-noîe.
 Lêxin, gelî lawkê anqosîya, de lêxin,
 minê jêkirîye serê sêsîd qazîyê ser
 bi p'ore.

Hewar dikim, hewar nayê,
 Gazî dikim, gazî dûre, gazî nayê,
 Hewara K'eşîş Polo dûre, gazî nayê.

Delanê şewitî dinhêrim - bi gezgezke,
 H'erafê meydanê Miç'ongê Îsa kir gaze-gaze,
 De lêxin, gelî lawkê anqosîya, lêxin, minê
 h'erafê meydanê jêkirîye serê sêsîd
 qazîyê berb miraze.

Hewar dikim, hewar nayê,
 Gazî dikim, gazî dûre, gazî nayê,
 Hewara K'eşîş Polo dûre, gazî nayê.

Delanê,
 Miç'oê Îsa rakin li p'êye,
 Pişta wî bidin darêye,
 K'ose misirî bidin ser zendêye,
 Bira k'afir lê bigre ji sawêye,
 H'eta pêşîya hêsîrê êzdîxanê derbaz
 dibe ç'emê ji Mêrdînêye.

Hewar dikim, hewar nayê,
 Gazî dikim, gazî dûre, gazî nayê,
 Hewara K'eşîş Polo dûre, gazî nayê.

27. Seyîd-xan

Way-lo axao, way-lo axao, way-lo axao,
way-lo axao,
Way-lo axao, way-lo axao, way-lo axao,
way-lo axao,
Mîrp'enco, yarimşao, firaro, meh'kûmo, eşqîyao,
Nava te h'esine, gurç'ikê te polao,
Ez nizanîm, tu demîrî, tu h'edîdî, tu polayî,
Te li ber e'mrê cumh'urîyata osmanî
neh'elîyao, t'ucar neh'elîyao,
Divêjin, Seyîd-xanê kerê, bavê Selh'edîne,
qesasê serê cendirma û sed û penci
zapitê t'irkao.
De şere, axayê min, şere,
Dengê t'ivinga bavê Silh'edîn k'ete deşta Mûşê,
k'ete ç'emê Benanixê, k'ete ç'iyayê
Serhedê, bajarê Belîcanê xirav kirîye
Seyîd-xanê kerê.

Axao, sibeye, zeraya tavê li me daye,
tav hilatê,
Girane eskerê E'î Osman Nûrî-p'aşa,
Zekî-beg, Dewrês-beg, alaya Sêrtê, firqa
Wanê, t'abûra Bitlîsê, h'êtirkê deşta Mûşê,
p'exasê ç'iyayê Serhedê, eskerê Ç'iyaxcûrê,
miclîsa Yazirmê, dak'ete deşta Mûşê, k'ete
ç'emê Binanixê, k'ete ç'emê Serhedê, k'ete
ber ava Mûradê, li pey bavê Silh'edîn digere
li t'aqîbatê,
Seyîd-xan bi sê denga gazî dike li E'îcanê
Gerdengaz, li T'ofîq, li Silh'edîn, divêje:
„Bav û birayê min bûno, mêr bin, mêrî çê
bin, îro roja mêraye, ezê t'emînekê li we
bikim, t'emîna apê xwe meşkênin, esker
mekujin, êt'îmin, xerîbin, zarûê xelqêne, bin
e'mirin, gunene, bikujin zapit û qumandarê
cumh'urîyatê e'duê dînin, çarp'a kûç'kê
cendirmê vê Xelatê“.

Divê, şerekê çê bû li ber ç'iyayê Cemal Mêrdînê,
li devê ç'ême,
Qalekê çê bû li ç'iyayê Cemal Mêrdînê, devê
ç'ême,
Girane eskerê E'î Osman Nûrî-p'aşa, Zekî-beg,
Dewrês-beg, alaya Sêrtê, firqa Wanê, t'abûra
Bitlîsê, h'êtirkê deşta Mûşê, p'exasê ç'iyayê

Serhedê, eskerê Ç'ivaXCûrê, miclîsa Yazirmê
dak'ete deşta Mûşê, k'ete ç'emê Binanixê,
k'ete ber ava Mûradê, di gelîki k'urda avitine
ser me,

Seyîd-xan bi sê denga gazi dike li E'licanê
Gerdengazi, li T'ofîq, li Silh'edîn, divêje:
„Bav û birayê min bûno, mêr bin, mêri çê
bin, îro roja mêraye, ezê t'emînekê li we
bikim, t'emîna apê xwe meşkênin, esker
mek'ujin, êt'imin, xerîbin, zarûê xelqêne, bin
e'mirin, gunene, bik'ujin zapit û qumandarê
cumh'urîyatê, e'duê dînin, ez bavê Silh'edînim
di nava min û wanda ava Mûradê, h'idûdê
e'ceme".

Axayê mino, şere, li ser min şere,
Bê, welle, milletê k'urda bêbexte, ji Seyîd-xan
nagere.

Divê, Kopê bişewite li ser devê rêye,
K'ambax bibe, li ser devê rêye,
Mala mi bi xulama Sedîq-beg û Mûsa-beg,
ev herdu bûne râyisê çeta h'ukumetêye,
Çil pênc sûarê sipika û cibra hiltînin, tene ba
midûrê Kopêye,
Dibê: „Lo-lo midûro, agir xênîyê bavê te k'eto,
dîniya xirab bibe tu bi dîniyê neh'esî, ez
îro râyisê çeta h'ukumetême, cûaba
Seyîd-xanê ker, bawê Seydo, ji mîra hatiye,
derk'etiye serê ç'iyêye,
Bûye firar û eşqiya, meh'kûmê dewletêye,
Sed û pêncî sûarê xezabê pêraye, di e'rdê
Şêx û Weyîsqîranda digere, li ce'da Bitlisê
gazmax dibe, ê bê li dora Kopêda bibuhure,
ê ava Mûradê biqelibe, ê bi devê madolîya
xwe bavêje nava Firansa, binîya xetêye".

Dibê, ew herdu begê P'atnosê ji midûrê Kopêra
sê kevira hiltînin ji e'rdêye,
Jêra datînin ser masêye,
Jêra sond dixun bi teleqê jin berdanêye,
Destê xwe datînin ser quranê, dibên: „H'eta
Seyîd-xan, E'lican, T'ofîq, Silh'edîn - herçar
serekdarê meh'kûma em li dora Kopêda
nekujin, qaçaxê dewletê di ser me'ra derbaz
nabe vêderêye".

Dibê, xeberê van mîreka hê di devê wanda bûn,
Çixarê wan pêçayî, ne pê k'etî nava t'ilyê
wanda bûn,

Misînê qawê av bû, nek'elandî di agir da bû,
Çiqas rê diçûne dora Kopê, rê û dirb lê
derdik'etin,

Bavê Silh'edîn bi tarîbara sibêra, bi zeraya
tavêra k'ete t'opraxê Kopê, ced û dirb
t'emam girtin,

Serê firar û qaçaxê gelîyê Zila li t'opraxê
Kopê lê daye berdan.

Nobeçiyê bavê Silh'edîn li pêşiyê dimeşyan,
Nobeçiyekî vegeşya, me'lumet da Seyîd-xan,
go: "Seyîd-xano, apo, bi şêx Bazîdê, e'rdê
T'iknûkê, mi ji şivan û gavanê çolê bihîstîye;

Herdu begê P'atnosê, rēyîsê çeta h'ukumetê
li ba midûrê Kopê rûniştîne,
Ji êvara xwedêva ray û şêwr û t'ekbîra me
danîne,

Ez bala xwe didimê, rê û dirbê me, di
dora Kopêda jî t'unîne".

Seyîd-xan, E'licanê Gerdengaz, T'ofîq û
Silh'edîn bi xwe ra hilanî,

Sed pêncî sUARê wî li pey k'ar bûn,
Çû, ç'ing, û li ber derê h'ewşa midûrê

Kopê ji hespa peya bûn,
Xulam û xizmetk'ar t'emam şîretk'ar
bûn,

Ji hespa peya bûn,

Madolî ji milê xwe anîne xarê, bûne nobeçî,
li dora h'ewşê bela bûn.

Dibê, Seyîd-xan gazî dike begê P'atnosê, çate
û midûrê Kopê,

Divê: "Lao, ez di bextê H'izretî-p'êxemberda,
îsal serê h'evt salê min qediyaye,

Lingê min li zengua, rē'nê min qerîmiye ser
pišta hespaye,

Ez bûme gurekî dev bi xûn, k'etime dax
û ç'iyaye,

Mi t'erka xîret û namûsa xwe ji dinîyayê daye,
Namûsa min li Erzerûmê, li Bitlisê, li Sêrtê,
li Wanê digere li deyrê û meh'kemê

t'irkaye,
Malik mîrat'nô, em kurmancin, ji boy xwedê,
rêkê berdin ji boy me - hêsîr û feqîrê
gelîyê Zilaye".

De şere, axayê min, şere.
Ji bona xwedê, pêşiya firar û qaçaxê min
berdin, bila bi silameti here.

Axao, divê, Sedîqê Mistefe-beg rabû destê xwe
avitê p'êşîra Seyîd-xan û dih'ejîne,
Divê: „Keŕo, ez li e'zmanê h'efta te digerîyam,
tu li h'ewşê bi silameti k'eti deste,
Îro serê h'eft rojê minî qedîaye,
Dayîr û meh'kemê h'ukumeta xwe mi t'ev li
hev daye.

K'îjan qereqola ez gihîştimê, min qirarê zimanê
xwe ji h'ukumeta xweŕa daye,
Min sond xariye bi teleqê jinberdanê,
Min destê xwe daniye ser quranê,
H'eta ji Seyîd-xan û E'lîcan û T'oûq
û Silh'edîn, ez ew herçara nekujim,
Qaçaxê h'ukumetê di ser miŕa derbas naye”.

T'oûqê birayê Seyîd-xan dengekî gazî dike,
„Lo-lo Seyîd-xano, keŕo, çîqa tu mezin dibî,
aqilê te ji dinîyayê kê m dibe,
Tu li ser milê fâstê bifitile,
Du galegalê min bi birayê miŕa hene,
Malik mîrat'o, qe tu nizanî vî zemanî?
Bi xoşî, bi qenci, bi dîleka, bi insanê vî
dewrîra naçe serî û derbas nabî,
Gazî ke, sed pêncî xulamê te hene,
bila xulam bextê bavê xwe xîrab nekin,
Gava li deşta Mûşê, li c'emê Binanixê,
li ç'îyayê Serhedê ŕoj li me feş dibû,
mêr dihatine kuştin, xûn dirijîya e'rdê,
Mî wan xay kiriye bi bişbîleka zêrê zer
ji ŕojê haŕa.

Bila madolîya ji mila binine xare,
Dagrin îşekê mîriye, îşekê xase,
Dibê, ezê herdu begê P'atnosê ser midûrê
Kopêva serjêkim,
Ezê şer xweş bikim li h'ewşa midûrê
Kopê, li qûna ç'îyayê Girîdaxê li vê biharê”.

Axao, dibê, Sedîqê Mistefe-beg dengekî
gazî dike T'oûqê birayê Seyîd-xan,
Dibê: „Xebera te ji devê xwe gotîye,
bixoyê hêja bişêkirîne”.
Destê xwe davêje şeşderpê, ji qewlixê dertîne,
Serjorê şeşderpê li qûna şeşderpê dixîne,

Ew û T'ofiqê birayê Seyîd-xan, weke du
 beranê pazk'ûviya ji ber hev vedik'sin,
 Di devê dergêda di hev dixericin,
 Weke du gurê h'ar li hev digerin,
 Li pişta mala li hev fitilîn,
 Herdu li ba k'arka sergîna li hev rāst hatin,
 Gulle bi gulle p'êsîre hevda danîn.
 Demaçe Sedîqê Mistefe-beg qelp bû,
 serjor sûar kir, tiştêk derneanî,
 Tofîqê birayê Seyîd-xan qalp'axê mejîyê
 wî rête ser cote gîzmê wî bi mēranî,
 Madolî ji milê wî anî xarê, demaçe ji destê
 wî deranî,
 Çar p'ih'in bi pe'niya gîzma xwe li ser
 t'extika e'niya wî danî,
 Go: „Ez Ferxê Ūsivê Seydome, ji deşta
 Mûşê, ç'emê Binanixê, ç'iyayê Serhedê,
 zapit û qumandara ez ji rōmê diqelînim,
 Ezê gelek kûc'kê weke te, li pêşîya xwe
 bînim rāyê".
 Seyîd-xan divê: „Ev yek bûye, bila nebe didu,
 Pêşîya firar û qaçaxê min berdin,
 bila bi silameti heñe".

Şerêkê dibe li h'ewşa midûrê Kopê,
 li qûna ç'iyayê Girîdaxê, bi du cîya,
 Bi tarîbara sibêra li ser serê van
 meh'kûma teyara difirîya,
 Hurmînê t'opa, lige-ligê axirmak'îna,
 agirê mecnenîqa ji e'rdê h'eta e'zmana
 li ser serê van hêsîra dirîjîya,
 Gele şede-şûdê E'lîcanê Gerdengaz,
 babi babê e'gîte ç'iyayê Serhedê hene,
 Xwe ji haval û hogirê xwe didize, xwe bi
 k'ozika Mûsa-beg û midûrê Kopê digihîne,
 Devê çapilîyê li ser pişta wan die'dîne,
 Çar t'ilîya kezeba rēş bi devê çapilîya
 xweva dertîne,
 H'eyfa hêsir û feqîrê gelîyê Zîla ji hersîya hiltîne.

Tu were dîyarê sîpika û cibra.
 Çeta h'ukumetê ji ber mala Seydo dirēvin,
 Dik'evine p'anga û axurā û qulê kadîna,
 Mala Seydo dibine nêç'îrvan, wana ji e'nîşkê
 diwara, ji qulê kadîna dertînin,
 Gulle bi gulle bi p'êsîrê wanva datînin,
 Ūrt' û ocaxa sîpika û cibra di Kopêda diqelînin.

Dilê Seyîd-xan nazike, bi h'alê îslamîyê
 dişewitînin,
 Seyid-xan dibê: „Lao, bese, we meremê xwe
 bi cî kir,
 Em di t'opraxê Kopêda meh'kûmtîyê û firartîyê,
 eşqîyatîyê nakin,
 Emê îşev heşine ber ava Mûradê,
 H'izretî-p'êxember, t'opa i'mbiya bi meşane,
 Emê bi silametî li avê derbaz bin,
 Şeveke din qonaxa me Kela Rêşê".

Dibê, çûne ber ava Mûradê sekinîn,
 Seyîd-xan go: „Lao, gema ji devê hespa berdîn,
 Dezgînê wan li stuyê wan bilefînin,
 Emê bi silametî li avê derbaz bin".

Dibê, gava li ava Mûradê qelibîn,
 Car xulamê bavê Silh'edîn t'evî hespa k'etine
 ber p'êla, pêra xeniqîn.

T'ofiq dengêkî gazî kir: „Seyîd-xanî keşo,
 çîqa tu mezin dibî, aqilê te kême dibe,
 Ava Mûradê be'ra Wanêye, li serê qayikin
 û gemîne,
 Buhure we t'inîne, ku em li biqelibin, yek
 ji me namîne,
 Ez ber kuştina me û xeniqandina me nak'evim,
 Ez ber wê yekê dik'evim, dengê bi p'ayt'exta
 K'emal-p'aşada heşê, bê xûn rêtin di vê
 avêda çîqa ji meşa şerme.
 Emê îşev heşine T'iknûkê, mala Mih'emed Şêrîn -
 dostê me kevne,
 Dostê kevn - hespê zîn kirîye,
 Emê qetek nanê xwe bixun,
 Serê sibê, bi silametî li p'ira Sulixê derbaz bin,
 Keşo, bila dîsa qonaxa te Kela Rêş be.

Dibê, ji ber ava Mûradê fitilîn,
 Çûne T'iknûkê, mala Mih'emed Şêrîn,
 nanê xwe xarin,
 Serê sibê, bi zeraya tavêra li p'ira Sulixê
 derbaz bûn,
 Begçî li dora p'irê ze'f bûn,
 Ew begçîya bi hev h'isîya bûn,
 Devê çapilîya bi p'êsîrê hevda danîn û li
 hev dabûn,

Tiştê, ku ji ber bavê Silh'edîn hatine kuştin,
tiştê, ku ji ber fêvîya bûn,
Yê ku fêvîyabûn lap'ortê¹ bavê Silh'edîn
birine ba midûrê Kela Rêşê.

Midûr rûdinê, lap'ortê dixûne,
Destê xwe li çoka xwe dixûne,
Dibê: „Qewata min li pêşîya Seyîd-xan
di Kela Rêşda t'irûne”,
Li ser t'êlxrafê rûdinê, t'êlxirafekê bi miclûsa
K'emal-p'aşa Enqereêva dişîne,
K'emal-p'aşa xeberê bi E'li Osman Nûrî-p'aşa
digihîne,
E'li Osman Nûrî-p'aşa, bîna teyrê ba'z,
bîna Seyîd-xan li k'uêderê hilîne,
Eskere xwe li dax û çîya, li pey dik'udîne,
Bi tarîbara sibêra çadir-xêbetê xwe li dora
Kela Rêşê datine,
Devê t'op û metralosa li serê gir û newala
die'dlîne.

Şerê, şer girane,
Seyîd-xan û E'li Osman Nûrî-p'aşa bi hey
h'isîyane,
Eskerê bavê Silh'edîn di newaleke k'ûrda,
ji xweîra li hev civîyane,
Eskerê xwe kirine çar qolane,
Qolekî dane destê T'ofiîq, qolekî dane destê
Silh'edîn, qolekî dane destê E'licane,
Qolê dinê ma li destê Seyîd-xane,
Herkeseke qolê xwe k'işande gir û newalane.
Li ber devê axirmakînê, hurmînê t'opa,
ji xwe k'ozikê vedane,
Agirê mencanîqa li ser serê hev dadane,
Kes bi h'alê kesî nizane,
Bila vî şerê Kela Rêşê kes nebîne,
Di qolê E'licanê Gerdengazda zapit û
qumandara ji firqê, weke meqledûzê,
bi k'ozka xweva dik'şîne,
Derba, ku davêje, li zapit û qumandara dixûne,
Di qolê T'ofiîqda t'abûrê esker dikuje, bi ava
Mûradêra dixûne,
Di qolê Silh'edînda birîndarin û kuştîne,
Tiştê, ku ji ber destê wan difitile, li ser destê
Seyîd-xan hêsîrin, feqîrin û dilekçîne.

Ji nîvro û pêva Silh'edîn me'lûmet da bavê xwe,
Go: „Bavo, agir bi xênîyê bavê me k'etiye,
te bi me neh'isîyayî,

E'lıcanê Gerdengaz, maqûlê me, di ort'a
meydanêda kuştin,
T'ofiqê birayê te bi çar gulla birîndar kirin,
Ji sed û pêncî xulama pêncî nemane,
Bavo, încâ wê ji h'alê min û te çewa be?"
Seyîd-xan li ber sekinî t'ifek da nava ç'e'vê
Silh'edîn,

Go: „Lao, ji xêra xudêra, bizra te ji mala
Seydoira p'eyda nebûya,
Lao, li ser min şere, dûrbîn li ber ç'e'vê mine,
Di qolê E'lıcanda - zapit û qumandara ji firqê
diqeline,

Di qolê apê te T'ofiqa - t'abûrê esker
dikuje, bi ava Mûradêva dixîne,
Di qolê teda dayîm birîndarin û kuştine,
Tiştê, ku ji ber destê wî filitîne,
Li ba min hêsirin, feqîrîn û dilekçîne,
Lao, li ser min şere, bavê te ji qebrê rabe,
danê êvarê kite-kit wê ji bavê te jî here".

Dibê, k'elekê Seyîd-xan hilanî, k'elekê ji wî danî,
Li ber devê axirmakîné, bi ser k'ozka

T'ofiqê birayê xweda bezîya,
Xwe bi k'ozka T'ofiqê birayê xwe digihîne,
Devê xwe xiste k'ozkê, lê kir qîrîne,

Go: „T'ofiqa, birao, koraya E'lıcane
Gerdengaz bi ç'e'vê min û teda hato,
Te li vî p'eri, li min çî kir?"

T'ofiqa serê xwe ji k'ozkê bilind kir, go:
„Seyîd-xano, birao, bi şêx Bazîdê, e'rdê
T'iknûkê, ji pêncî xulama dudû t'enê mane,
Gazî ke herdu xulama, bila pesnê kekê te ji
teira bidin.

Ez sond bixum, tu ji min bawar nakî,
Min du t'abûrê esker kuştine,
Bi ava Mûradêra berdane,
Ez bi çar gulla birîndarim birînê kekê te
mişefilin, netiştekin,

H'eft madolî di destê mida şkestine,
Ev jî madolîya h'eystane,
Tu zû barê qantîrê t'evî sindoqa cebilxanê
û sêtirê bi destê kekê xwe bigihîne,
Tu kerî, te dengê boñiyê nekiriye, E'lı Osman
Nûrî-p'aşâ h'ucumeke mezin wê bi ser meda
bîne,

Ezê li ber ç'e'vê te derbekê li qumandarê
pêşiyê xînim,
H'eyfa hêsîr û feqîrê xwe ezê jê hilînim".

28. E'î Xarziya

Suba me subeke şîrîne,
 Êla me êleke rêngîne,
 Li deşta Mak'ûyê daniye,
 H'emzê û T'emo H'uco-xanim di konda rûniştîne,
 Ûsibê Cazê fîncanêd qawê li ser zerfa digêrîne,
 Fîncanekî li pêşîya H'uco-xanimê datîne,
 H'uco-xanim destê xwe lédixê, fîncana qawê
 werdigerîne,

De H'uco-xanimê dibêje: „Hîn di malda rûniştîne,
 We haj êlê t'unîne,

Hêja ez yalê malê bûm, peyak hate yalê malê, min
 got, peyayo, çi heye, ci t'unîne?“

Ew dibêje, peyê gotiye: „Ez duh li Mak'ûya jêrîn
 bûm, li Mak'ûya jorîn bû qûtîne,
 Sari-binbaşî bi sed mêrê rômêva, bîst û çar girtî
 girtiye,

Destê wanî li k'elemçêye,
 Lingê wanî li qeydêye,
 Stuyê wanî li lelêye,
 Dibêje, xortekî navdane, navê wî E'îye,

Xortekî ç'e'vbelek, simbêlreşe,
 Sari-binbaşî røjê sê cara dik'ute, k'êlek-k'êlek
 werdigerîne,

Gotiye: „Ezê berê wî bidime taşxana Ezurma rêngîne,
 K'ê taşxana Ezurmê bi ç'e'vê xwe bivîne,
 Êdî xêra wan ji xweyê wanêra t'unîne“.

Gotiye E'îyê Xarziya: „Ne te digot, xalê min mêrekî
 mêrxase,
 Eger ew mêrxase, bira bê, te ji destê min derîne“.

H'emzê dibêje Ûsibê Cazê:
 „Ûsibo, bavê min kiro, tu zû ke, bilezîne,
 Hespekî ji t'ewlê bik'şîne,
 Teng û bera lê bişidîne,
 Z'engûya tu lêxîne,
 Xwe Bazîdê, mala t'elalbaşîra bigihîne,
 Çend zêreka li piç'enga t'elalbaşî xîne,
 T'elalbaşî berbi kelê bişîne,
 Bira binhêre, k'a ev giliya raste, derew nîne?
 T'ab û t'aqeta min t'unîne,
 Tu zû bike, cabekê miîra bine“.

Ûsibê Cazê dike, dilezîne,
 Hespekî ji nava hespa dik'şîne,
 Teng û bera lê dişidîne,
 Çend qamçîya lê dixîne,

Xwe Bazîdêra digihîne,
Diçe maldà t'elalbaşı dibîne,
Çend zêra li piç'enga wî dixîne,
Dibêje: „H'emzê salam kirîye,
Gotîye, bira binhêre k'a ev xebera raste, derew
nîne?”

T'elalbaşı wekî zêra dibîne,
Pe'nîya pêva dişidîne,
Xwe li kelêra digihîne,
Dinhêre, ew xeber raste, derew nîne.
E'liyê Xarziya nav girtîyada dibîne,
Xwe bi wîra digihîne,
Dibêje: „Xalê te gotîye, bira t'u şayîşa nek'şîne,
Bi gumana xwedê, xalê wiya wî ji destê sarî-bînbaşı
derîne”.

E'lî-beg dibê: „Ne ew bin, ne navê wan be.
Laç'ika hurme'ta li serê wan be,
Kirasê hurme'ta li bejna wan be,
Eger ew şûna min bûyana, ez şûna wan bûyama,
Min nedihîşt, ew ji ava Zengezûrê derbaz bûna”.

T'elalbaşı li wê dike, dilezîne,
Xwe bi Ūsibê Cazêra digihîne,
Dibê: „Mala te xirab be, ocaxa te kor be,
Ev xebera hana raste, derew nîne.
Sarî-bînbaşı wê nişev seh'et şeşê şevêda, wê
girtîya ji kelê derîne,

Destê wana k'elemçê xîne,
Lingê wana li qeydê xîne,
Stuyêd wana lelê xîne,
Serqot û p'exas wê li ç'îya û baniya bigerîne,
Berê wan bide taşxana Ezurma rengîne.
Bi salixa, van sulixa, k'îjan girtîyê taşxana Ezurmê
bi ç'e'vê xwe bivîne,

Edî xêra wan ji xweyê wanra t'unine.
Bêje T'êlî H'emzêda, eger mêrekî mêrxase,
Bira xarziyê xwe ji destê wî k'afirî derîne”.

Ūsibê Cazê li wê dike, dilezîne,
Teng û berê hespê dişidîne,
Rîya dônzdeh seh'eta çar seh'etada diqedîne,
Ew dixaze wê cabê ji H'emzêra bîne,
Zûtirê wî bi gilîya bih'esîne.
Bi xar dajo, xwe pêşberî obêra digihîne,
H'emzê durbînê ber ç'e'vê xwe dixîne,
Ūsibê Cazê dūrva dibîne,
Ew dibêje: „T'emo lao, ewê hana Ūsibê Cazêye,
tamarê e'nîya wî rābûne,

Qalim bûne, mîna stûne,
Ç'e'vê wî sor bûne,
T'iji bûne t'emam xûne,
Me'dê Ûsibê Cazê me'dê şevê din nîne".

Ûsibê Cazê dike, dilezîne,
Çend zengûya hespê dixîne,
Xwe derê konra digihîne,
Ji hespê peya dibe k'el û bîne.
H'emzê dibê: "Bêje, çi heye, çi t'unîne?"
Ûsib dibêje: "Mala te xirab be, ocaxa te kor be,
Ev xebera hana raste, derew nîne".
Ûsibê Cazê dibêje: "T'elalbaşî gotiye,
Subê, seh'eta şesê şevêda, wê girtîya ji kelê derîne,
Destê wana k'elemçê xîne,
Lingê wana qeydê xîne,
Stuyê wana lele xîne,
Serqot, p'exas ç'iya-baniya bigerîne,
Wê berê wan bide taşxana Ezurma fengîne,
Bi salixa, van sulixa, k'ê taşxana Ezurmê bi ç'e'vê
xwe bivîne,

Edî xêra wana ji xweyê wanra t'unîne,
Bira bê, belkî xwe ji destê vî k'afirî derîne".
H'emzê dibêje: "T'emo, ha, T'emo,
Te bavê min kiro,
Tu zû ke, bilezîne,
Bok'e ji t'ewlê bîne,
Teng û bera lê bişidîne,
Çend zengûya tu lëxîne,
Xwe bi Mak'ûyêra bigihîne,
Barek gulle, barût', ji kekê xweıra bîne,
Çend siyarêd xalçeye, bavçê ji kekê xweıra bicivîne,
Ewra min dûre, H'esenqela fengîne".

T'emo dike, dilezîne,
Bok'e ji t'ewlê tîne,
Teng û bera lê dişidîne,
Bîrek siyar ji bavê xweıra dicivîne,
Çend siyarê çê ji navê vediqetîne,
Zengû dike, diçe Mak'ûya jêrîne,
Barek gulle, barût', bavê xweıra tîne,
Tê xwe bi malra digihîne.
Bala xwe didê, H'uco-xanim rûniştîye, dibêje,
dilûrîne,

Hêsira ser sûretê sorda dibarîne.
T'emo dibêje: "Dayê, çi heye, çi t'unîne?"
H'uco-xanim got: "T'emo lao,
Min îşev gelek xewnê xirab dîne,

Bavê te çû, biřek sîyar ser bavê tene,
T'êve dê tole, bav k'otîne,
Gava çar sîyarêd neyara li bavê te derk'evin, çend
gulleka serda bibarînine,
Xêncî Ūsibê Cazê kes ser bavê te namîne.

T'emo li wêderê dike, dilezîne,
Mawîzerê dide ort'a xwe û zîne,
K'irê bint'ara Bazîdê xwe bi H'emzê û sîyarara
dighîne,
Ew dixweze sîyarêd bavê xwe bicêrbîne,
Çend gulleka ser wanda dibarîne,
Xêncî Usibê Cazê ser bavê wî kes namîne.

H'emzê dûrbînê li ber ç'e'vê xwe dixîne,
T'emo dûrva dibîne, dinasîne,
Dibêje: „T'emo lao, çima tu bavê xwe dicêrbînî?”
T'emo got: „Na, bavo, ez te nacêrbînim,
Îro sê roj û sê şeve ji derdê E'liyê Xarziya min
haje qafê serê xwe t'unîne,
T'êrmaşê bok'e dîn bûye, min dirêvîne,
Mîret'a mawîzerê xwebera fişenga li ser çoka min
dit'eqîne”.

H'emzê dibêje: „T'emo lao, tu bavê min kiro,
Tu zû bike û bilezîne,
Mala Mistê Reşkê ji vir dûr nîne,
Xwe mala Mistê Reşkêra bigihîne,
Bêje, bavê min selam te kirine,
Gotîye, êwra min dûre, H'esenqela rengîne,
Mesrefa sîyarêd min t'unîne,
Bira sed zêrê zer ji mîra bişîne,
Belkî mesrefa min derîne,
Wexta vegeřandinê, bira selefê p'erê xwe bistîne”.

T'emo li wê dike, dilezîne,
Çend qamçiya li bok'ê dixîne,
Berê xwe dide berîya jêrîne,
Xwe bi mala Mistê Reşkêra digihîne,
Bok'ê li pêş malê difitilîne,
Gazî Mistê Reşkê dike, ji mal dertîne,
Dibêje: „Babê min selam li te kirine,
Gotîye, êwra min dûre, H'esenqela rengîne,
Mesrefa min t'unîne,
Bira sed zêrî ji mîra bişîne,
Belkî mesrefa min derîne,
Wexta vegeřandinê, bira selefê p'erêd xwe bistîne”.

Mistê Rêşkê dibêje: „Bîrêk feqî û melle malda
rûniştîne,
Quran û k'it'êbêd wana li min bibin xenîme,
Mala min xirab be, kuîrê min undabe,
Mîrat'xurê min t'unebe,
Îsal ji pêra bik'irçiyê kerîya qet t'unîne,
H'eram be, h'eft car h'erema rêş be,
Navê sik'a p'era be, gumana min t'unîne”.

T'emo li wê dike, dilezîne,
Dezgîna bok'ê destê xwe dialîne,
Zengû dike, paşda difitilîne,
Li hêşîya kon Bok'ê dileqîne.

Jina Mistê Rêşkê li pey T'emo dike qîrîne,
Xwe bi T'emoîra digihîne,
Destekî davêje celeba hespê,
Bi destekî k'ofîya serê xwe jorda tîne,
Sed zêrê zer ji bin k'ofîya xwe dertîne,
Li pêşîya T'emo datîne,
Dibêje: „Van p'era bibe, bide H'emzêda, bira mesrefa
sîyarê wî derîne,
Belkî xudêye, cara vê carê E'liyê Xarziya silametîkî
vedigerîne,
Qesam heye-navê xudêye, min h'ewceyî selefâ p'era
nîne”.

T'emo xortekî del û dîne,
Destê xwe li cêba xwe dixîne,
Du qol zêrê serîya ji cêba xwe dertîne,
Li ber k'ofîya jina Mistê Rêşkê dixemlîne,
Dibêje: „Herê bêje wî seypsanî mêrê xwe, ezê subê,
herçar kerîyê wî bik'sînim ji berîya jêrîne,
Bira mala xwe bar ke, yalîkîda bîrevîne,
Bira yeqîn bizanbe rā malê wî heye, rā serê wî
t'unîne”.

Jina Mistê Rêşkê li wê dike, dilezîne,
Xwe Mistê Rêşkêra digihîne,
Dibêje: „Mala te xirab be, ocaxê te kôr be, T'emo
ji tēra sond xariye, gotîye: „Ezê subê herçar
kerîyê wî bik'sînim ji berîya jêrîne,
Bira mala xwe bar ke, li yalîkîda bîrevîne,
Bira yeqîn bizanbe, rā malê wî heye, rā serê wî
t'unîne”.

Mistê Rêşk li wê dike, dilezîne
Xwe li yalê malêra digihîne,
T'êreke zêra jorda tîne,

Xurcekî bi herdu desta dik'êbsîne,
 Extêkî ji nava hespa dik'şîne,
 Xurcê li t'erkîya extê dişidîne,
 Sîyar dibe, dike û dilezîne,
 Li t'u dera îza T'emo nabîne.

H'emzê dûrbînê li ber ç'e've xwe dixîne,
 T'emo dûrva dibîne,
 Mistê Reşkê dinasîne,
 Du sîyara şûnda vedigerîne,
 Dibêje: „Heře T'emo vegeerîne,
 Bê, zêra ji Mistê Reşkê bistîne, ji minra bine,
 Seb xatirê oxira E'liyê Xarziya, bira dewletîya
 meêşîne”.

H'emzê dajo, diçe Zengezûra Bazîdêye,
 Li wêderê derdik'êve rîya Cegdêye,
 Qama nîvro xwe dide Sturka, binat'arêda Dîadîne,
 Ort'a nîvro û e'srê ava Dîadînê diqedîne,
 H'emzê dibêje: „T'emo lao, ha T'emo, tu bavê min
 kiro, tu zûke û bilezîne,
 Xwe Dîdemê, bi mala şêx Ûsibrâ bigihîne,
 Bêje, bavê min selam kirîye, em berêda k'oçekê mala
 wîne,

Êwra min dûre, H'esenqela rengîne,
 Sîyarêd min birçîne,
 Bira hinek nanê pe'tî bişîne”.

T'emo dike, dilezîne,
 Xwe bi mala şêx Ûsibrâ digihîne,
 Dibêje: „Bavê min selam kirine,
 Gotîye, ji berêda em k'oçekê mala wîne,
 Sîyarêd min birçîne,
 Bira hinek nanê pe'tî bişîne,
 Êwra min dûre, H'esenqela rengîne”.

T'emo nan ji sîyarara tine,
 Ew dixun, didine ser rêda, rêyêd wana dibine
 dudada, nizanin rîya wana k'îjane, k'îjan nîne,
 H'emzê dibêje sîyara: „Ev du rêyêd hana, wextekî
 şeva min bi qaçaxî dîne,
 Ez dibêjim, belkî rîya me rîya jêrine”.

Ewana dajon li rîya jêrine,
 Sibê zû xwe deşta H'esenqelêra digihîne,
 H'emzê dibêje Ûsibî Cazê: „Ûsib, tu bavê min kiro,
 tu zû ke û bilezîne,
 Teng û berê hespa bişidîne,

Bi rîk'êf bajo, hēre H'esenqela r̄engîne,
Çend t'op t'it'ûn ji mēra bîne,
Binhēre, k'a li wandera çi heye, çi t'unîne?"

Ûsibê Cazê dike û dilezîne,
Xwe binat'ara H'esenqelêra digihîne,
Kerî pez li wê dibîne,
Selamê dide, dibêje: „Kūro, e'slê te çiyê, çi nîne?"
Dibêje: „E'slê min şêxbizîniîne".
Ûsib dibêje: „Kūro, me şêxbizîniya li van dera qet
nedîne,
Bêje, k'anê te haj tişteki heye yan t'unîne?"
Şivan got: „Dûh dûajoê min çûbû mal, cirîya min bîne,
Gotîye, sarî-bînbaşî bist çar girtî anî H'esenqela
r̄engîne,

Stuyê wana bi lelêne,
Destê wana k'elemçêne,
Lingê wane li qeydêne,
Xortekî bejnbindî, ç'e'vbelekî, namilpe'nî, simbêlrêşî
navdane,
Dibêjin, navê wî E'li-bege, xarziyê T'elî H'emzêye,
Sarî-bînbaşî merivekî bêlmanî, bêdîne,
Rojê sê cara dik'ute, k'êlek-k'êlek werdigerîne,
Dibêje: „Sê seh'et mane, berê te bidime taşxana
Ezurma r̄engîne,
K'ê taşxana Ezurmê bi ç'e've xwe bibîne,
Edî xêra wan ji xayara t'unîne,
Ne te digot, xalê min mêrekî mêrxase, wê bê, min ji
destê te derîne?"

Ûsibê Cazê dike, dilezîne,
Li dizgîna hespê dixê, vedigerîne,
Belkî zûtirê xwe bi H'emzêra bigihîne.
Sîyarek li dû Ûsibê Cazê dike qirîne,
Ew sîyar tê, xwe bi Ûsibêra digihîne,
Dibêje: „Ez Îbome, Îboê Cindiroxlîme,
Destebirakê H'emzême,
Bira ew t'u şayîşa nek'sîne,
Eger bibe şixulê rûşet û bertîla, birangê wiya bi
koda zêra werdigerîne,
Eger bibe şixulê e'yneliya û mawîzera, gumana xudê,
mineta birangê wî ji t'u qûl-bendê xudê nîne".

Îbo li wê dike, dilezîne,
Li hespê dike wîrqîne,
Xwe bi H'emzêra digihîne,
Dibêje: „Bira t'u şayîşa nek'sîne,
Eger bibe şixulê rûşeta û bertîla, birangê teyê bi
koda zêra wergerîne,

Eger bibe şixulê e'yneliya û mawîzera gumana xudê,
 mineta birangê te t'u qûl-bendê xudê nîne".
 Ûsib dibêje H'emzê: "Ev gilî êdî yeqîne,
 Ew raste, derew nîne,
 Sari-bînbaşî sê seh'et şevêra bimîne,
 Wê girtiya ji kelê derîne,
 Berê wan bide Ezurma rengîne,
 Lê dibêjin, li Deveboyîne rê dudune,
 Ji herdu riya, nizanim, wê li k'ijan rê bine".

Ew dajon, bi lez dileqînin,
 Di t'oz û xubarêda dimînin,
 Xwe bi Deveboyînera digihînin,
 Rê li wan dibe du riya, ew nizanin, wê girtiya
 li k'ijan rê binin.
 Îboê Cindiroxî dibêje H'emzê: "Tu t'u şayîşa
 nek'şîne,

Ezê xwe bidime ser riya jorîne,
 Tu bi siyarava xwe bide ser riya jêrîne,
 Wekî girtî ser weda anîne,
 Tu çend gullenga serda bit'eqîne,
 Birangê teyê xwe bi tera bigihîne,
 Eger ser mida anî, gumana xwedê, mineta min ji
 qûl-bendê xudê nîne".

Îboê Cindiroxî xwe dide ser riya jorîne,
 H'emzê xwe dide ser riya jêrîne,
 Sewgura suba t'eze lédixîne,
 H'emzê dûrbîne li ber ç'e'va dibe-tîne,
 Bala xwe dide, sari-bînbaşî bi sed mêri romêva
 bîst çar girtiya wêda tîne,
 Tîne tê li riya jêrîne,
 H'emzê E'liyê Xarziya, mîna beranekî k'ûviya, li
 paşiya girtiya dibîne.

E'liyê Xarza dibê: "Dilê min bi dûmane,
 Dûmaneke giran girtiye serê ç'iyane,
 Herê sari-bînbaşîyo, vê subangê destek siyar
 pêşiya me derk'etin.
 Siyarekî li pêşiyêye, forma wî siyarî li fenanî
 forma H'emzê xalê minî p'elewane".
 Sari-bînbaşî li E'liyê Xarziya dike qirîne,
 Hespê ser wida dileqîne,
 Çend qamçiya bi hêrs lédixîne,
 Dibêje: "Min k'elê bavê te û H'emzê ha-ha kiro,
 Yê girtiya ji kela Bazîde h'eta vira bine,
 T'eze h'edê k'ê heye, girtiya ji destê min derîne".

H'emzê sê denga li sarî-binbaş dike qîrîne,
 Dibêje: „Çîya te kirî, bira di k'îskê teda bimîne,
 Were, sed zêrî ji min bistîne,
 E'îf Xarzîya ji qeyd û zincîra tu derîne,
 H'esêbanî ne me hûn dîtine,
 Ne jî we em dîtine,
 Tu jî serk'arêd xwe bixapîne,
 Bêje, çend girtî ji pêşîya me rêvîne,
 Kesek êdî te nalomîne,
 Li êla me jî wê bibe şayî, mizgîne".
 Sari-binbaşî dike qûjîne,
 Şeşagirê ji qabê dertîne,
 E'rş dike, esker pêşda tîne,
 Dibêje: „Qaçaxo, tu ji ya xwe nemîne,
 Yê girtîya ji kela Bazîdê h'eta vira bine,
 T'eze k'ê dikare, girtîya ji nav lepê min derîne?"

H'emzê li wê dike û dilezîne,
 Çend gulla bi nîşan ser sarî-binbaşda digerîne,
 T'emo teyrê e'celê li ser sarî-binbaş digerîne,
 Ūsibê Cazê mecalê ji wan distîne,
 Îboê Cindiroxîlî xwe pêra digihîne,
 Gulla e'wil davêje qotka serê sîyarî-binbaş difirîne,
 Dibêje: „Tu yeqîn bizanbe, îro ra serê te t'unîne".
 Eskerê rômê ji hev dirêvîne,
 Wey li wî, ko rîya xwe nabîne,
 Xwe bi girtîyara digihîne,
 Her girtîkî p'ih'înekî li k'elemçêd girtîya dixîne,
 K'elemçe dişkêne, girtîya cot bi cot ji k'elemçê
 dertîne,
 E'liyê Xarzîya bîst çar girtîyava silametîkî ji
 Deveboyînê vedigerîne.

Girtiyêd mayîn hema li wêderê razi'bûna xwe didine H'emzê û sîyarêd wî, û her yek di alîkîda diçin. H'emzê bi sîyarêd xweva jî E'îlî-begê hildidin û vedigerîn tên.

Bona E'îlî hespek lazim bû. Bona wê yekê jî dagerîyane gundekî li ser rê û pîrsa hespêd fîrotana kirin. Yekî gundî got: „Mih'îneke mine fîrotanê heye, ez bi zîn û bûsatê wêva jî difroşim". Ew diçe mih'îna xwe tîne. E'îlî lê sîyar dibe, ko bicêrbîne, k'anê mih'in çewane. Ew mih'inê digerîne û dibezîne, sîyar jî lê t'emaşe dikin. Di wî gundîda feqîkî netîstek hebûye. T'ivingeke feqîye qap'axlûye, xirabe jî hebûye, ew dibêje: „Çewane, ez E'îlî bikujim?" Çend t'epa li nav ç'e'vê wî dixin û dibêjin: „Ewana sed mêr eskerê rômê ji hev bela kirin, bîst çar girtî jî ji Deveboyînê vege'randin anîn, şilo, îcar tuyê bikujî?"

Feqî diçe, ji te'ldê bexîrîyê agir dike, E'liyê Xarziya ji ser mih'inê jorda tê xar.

H'emzê bi siyaraya k'or-p'oside bûn, li cinazê E'liyê Xarziya t'op bûn. E'li bedh'al bû, yê mirinê bû. Wî çaxî her yekî ji wan k'ilamekî ser E'li dibêje.

Ûsibê Cazê dibêje: „De xarzi, ba tê, baran dililîne, Şahid-şihûdê T'elî H'emzê, T'elî T'emo, Îboê
Cindiroxî gelek hene,
Li k'ambaxa Deveboyînê bîst û çar girtîya ji sed mêrê Rômê distîne,

E'liyê Xarziya şûnda vedigerîne,
De kulê, tu bik'evî mala feqîda,
Mala feqî ne bi xana xudê be,
De çewa te'ldê bexîrîyêda bi mixenetî
Gullekê li E'liyê Xarziya daye,
De h'eyfa minê tê wê h'eyfê,
Subê emê vegeřin, heřine malda,
H'uco-xanim wê derk'eve derî malê,
Ç'e'vêd xwe li nav siyara bigerîne,
E'liyê Xarziya nava meda nebîne,
Wê çewa hêsirê ser sûretê sorda bibarîne.
De řabe, řabe, řabe, řabe, řabe,
Xarzi, xal bi qurban, řabe”.

Îboê Cindiroxî dibêje: „De xarzi, ez nizanim, vê felekê çima li me wa kir,
Vê xayînê çima li me wa kir,
Şahid-şihûdê T'elî h'emzê, T'elî T'emo, Ûsibê Cazê gelek hene, li nava meydanê sed mêr eskerê Rômê, li k'ambaxa Deveboyînê ji hev belav kir.
Ji xudêva e'yane, mêraniya me kirî t'u kesî nekir.
Kulê, tu bik'evî mala feqî, mala feqî ne bi xana xudê be, di te'ldê bexîrîyêda gullekê li E'liyê Xarziya daye, evî seypsanî çawa nav û dengê me nava e'şîrêda undakir.
De řabe, řabe, řabe, řabe, řabe,
Xarzi, xal bi qurban, řabe”.

T'emo dibêje: „De xarzi, xarzi, qurban, xudê xirav bike kavla Mak'ûeye,
De bira xudê dêriz bike kavla Mak'ûeye,
Îro sê Roj û sê şeve ji derdê te, kuřxalê te ji ser pišta k'afir Bok'e peya nebûye,
Xuřîniya kuřxalê te k'ambaxa çiřarêye,
De şahid-şihûdê T'elî H'emzê, Ûsibê Cazê, Îboê Cindiroxî gelek hene,
Li meydanê ji hev belav kirin sed mêrê Rômêye,

Bîst û çar girtî vegeṛandin ji k'ambaxa Deveboyîneye,
 Kulê, tu bik'evî mala feqî, mala feqî ne bi xana
 xudê be, di te'ldê bexîrîyêda mixenetî gullekê
 li E'liyê Xarziya daye,
 Ez ç'e'vêd xwe digerînim, nagerînim, seypsanê
 feqî çawa nak'eve ber r̄eva e'ynelûeye,
 De r̄abe, r̄abe, r̄abe, r̄abe, r̄abe,
 Xarzi, xal bi qurban, r̄abe".

H'emzê dibêje: „De xarzi, xarzi, qurban, bira xudê
 xirab bike kavliya Mak'ûeye,
 De bira xudê dêriz bike şewitiya Mak'ûeye,
 De xalê te h'eram kiribû nivîna şevêye,
 H'etani destê E'liyê Xarziya dernexe ji k'elemçeye,
 De şahid-şihûdê T'elî T'emo, Ūsibê Cazê, Îboê
 Cindiroxî gelek hene, li nava meydanê ji hev
 belav kirin sed mêrê eskerê Rômeyî İçarîyeye.
 De kulê, tu bik'evî mala feqî, mala feqî ne bi xana
 xudê be, çawa di te'ldê bexîrîyêda gullekê li
 E'liyê Xarziya daye,
 Xarzi, qurban, ez ç'e'vêd xwe digerînim, nagerînim,
 çawa h'ekîmek t'une, melh'emekî dayne ser devê
 birîneye.
 De r̄abe, r̄abe, r̄abe, r̄abe, r̄abe,
 Xarzi, xal bi qurban, r̄abe".

E'li Xarziya dibêje: „De xalo, xalo, qurban, ba tê,
 baran pêra dililîne,
 Xalo, qurban, ba tê, baran pêra dililîne,
 De şahid-şihûdê T'elî T'emo, T'elî H'emzê, Ūsibê
 Cazê, Îboê Cindiroxî gelek hene,
 Sed mêr eskerê Rômê ji hev belav kir, bîst û çar
 girtîya şunda vegeṛîne,
 De kulê, tu bik'evî mala feqî, gulla feqî birîna
 xarziyê te dêşîne,
 De tu r̄abe, bike û bilezîne,
 Tu bişîne hostakî bîne,
 T'abûtekî ji mîra girêde darê, ji darê rengîne,
 Sari-bînbaşî merivekî bêmanî, bêdîne,
 Dibe, dîsa hewara Rômê zû we xîne,
 Cinyazê min ji we bistîne,
 Tu zû bike, cinyazê min dest Rômêda hêsîr nemîne,
 De r̄abe, r̄abe, r̄abe, r̄abe, r̄abe,
 Xalo, xarzi qurban, r̄abe".

Wî çaxî ew geṛîyan, çawa jî kirin, feqî nedîtin.
 Ewana lêxistin çûn, Lê bi salixa, paşê H'emzê dik'eve
 dilqê şivana, bi pirs û pirsîyara feqî dibîne, feqî
 dikuje û vedigerê, h'eyfa xarzi hildide.

29. Dewrêşê E'vdî (şaxa 1)

Bavê Dewrêş E'vdî bû. Dewrêş hê t'inebû. E'vdî şivanê Zor T'emir-p'aşayê millî bû. H'afirê Gêsi û E'cîl Biraîm-ew şêxê h'ezar û pênsid gêsa bûn. Zor T'emir-p'aşayê millî axê kîka û mila bû. Kîka û mila k'urd bûn. Gêsa e'reb bûn.

Rojekê gêsa hev û dinê civîyan. H'afirê Gêsi, E'cîl Braîm go: „Emê nijdakê bavêjine ser kîka û mila. Emê konê Zor T'emir-p'aşa bidine ber şûra". Ewî e'şîra xwe hilanî û ser konê Zor T'emir-p'aşava girt, sed mêrê e'reba jê koşt. Zor T'emir-p'aşa rabû rîvîya. E'vdî li mihîna Zor T'emir-p'aşa sûar bû, şûrê xwe hilanî û k'ete nav neyara. Bû ç'ingîné şûra, bû t'erqîné mert'ala. Ev h'ezar sûarê gêsa ji ber E'vdê rîvîyan. E'vdê sed mêr ji wan kuşt û hate malê, ji hespê peya bû. Hingê k'êfa Zor T'emir-p'aşa ze'f-ze'f ji E'vdîra hat, çima ko Zor T'emir-p'aşa ji ber neyara xilas bû.

Zor T'emir-p'aşa E'vdî zewicand. Sala wî qedîya xudê kurek dayê. Zor T'emir-p'aşa navê wî danî Dewrêşê E'vdî.

Zor T'emir-p'aşa gelekî ji wî kurkî û ji bavê wî h'iz dike, weke birayê xwe ji wan h'iz dike. Sal û zeman k'etine nav. Dewrêş mezin bû, e'mrê wî bû bîst û pênc sal. Piç'ek mal û halê wan çê bû. E'vdê ji ber Zor T'emir-p'aşa derk'et. E'dûle, qîza T'emir-p'aşa, ew jî qîze, gellek delale, di dilê dê-bavê xweda gellek e'zîze. Dewrêşê E'vdî, ew hê ji E'dûlê ji delaltire. Dilê wê û E'dûlê heye. E'vdê konê xwe bar kir û ji ba Zor T'emir-p'aşa çû û konê xwe li berîyê vegirt.

E'îl û Bozan herdu birayê E'vdêne, Se'dûn jî birayê Dewrêşe, ev herdu malê han ji hev naqetin, t'ev êzdîne. E'vdê extîyar bû, e'mrê wî bû nod salî. Zêdeyî Dewrêş û Se'dûn zarûê wî t'ine bûn.

Dilê mi îiyane,¹

E'rdê berîyê e'rdekî dîzî bîpîvane,

H'ezar û pênsid sûarê gêsa li hev civîyane,

Çûne dîwana girane,

Li ber xo danîne qurana e'zîmşane,

Dibê: „Emê hicûmeke mezin bavêjin ser kîkan

û milane,

Hicûma e'wil, emê bavêjinê ser k'ozê qîz û

bûkê wane,

Hicûma didûa, emê bibîne ser birê qîz û xortê

kîkan û milane,

Hicûma sisîya, emê konê Zor T'emir-p'aşa
bidine devê şûrane,
Ji berêda em dijminê bav û kalane".
Mek't'ûbekê nivisandin, mek't'ûb qasî cerîdane,
Dane destê du h'eb xortane,
Go: „Bibin û heřine dîwana Zor T'emir-p'aşane,
Bêbextî di nava meda ne xûyane".
Dibê, evan herdu xorta sûar bûn û meşîyane,
Berê xo dane oda Zor T'emir-p'aşayê milane,
Çûne devê derîyê odê sekinîn û mek't'ûb dane
destane,

Ev herdu xort vegeřiyane nava gêsane,
Zor T'emir-p'aşa rûdinê û mek't'ûbê dixwêne,
Destê xwe li çoka xwe dixîne,
Stêrkê xwe dibarîne,
Dibê: „E'vdî jî ji ba mi çû, k'es qewata min
t'inîne".

Lîyane, lîyane, lîyane,
Zor T'emir-p'aşa gazî kir giregir, fêriz û
p'elewanê kîkan û milane,
T'emam di oda giranda li hev civîyane,
T'ev ji nava xwe rāzîne,
Filan ibin filane,²
Qelûnê wan t'emama destê wane,
E'bbayê basrayî li nava milê wane,
Şûrê wan t'ev girêdayîye li k'êlekê wane,
T'it'ûnê dik'şînin, ode bûye t'oz û dûmane,
Zor T'emir-p'aşa heja dagerî nava wane,
Mek't'ûba neyara bi destane.
Mek't'ûb deranî, mek't'ûbê dixwêne,
Go: „Gelî kîkano, gelî milano,
Gelî fêrizno, gelî p'elewanîno,
Ûn baş bala xwe bidine vê mek't'ûba hano".
Zor T'emir-p'aşa mek't'ûbê dixwêne,
Dibê: „Dilê min lîyane, lîyane, lîyane,
E'rdê berîyê e'rdekî dûze, bêpîvane,
H'ezar û pënsid sûarê gësa têda li hev civîyane,
K'işîyane dîwana girane,
E'cûl Birahîm milûkê wane,
H'afirê Gësi bÿyreqdarê wane,
Li ber xwe danîne qurana e'zîmşane,
T'eva sond dixwar bi e'zîmşane,
T'eva sond dixwar bi vê qurana hane:
Emê hicûmek bidine ser kîka û ser milane,
Hicûma e'wil, wê bavêjîne ser k'ozê qîz û bûkê
we kîka û we milane,
Hicûma didûa, ê şûr berde qîz û xortane,

Hicûma sisiya, ê konê Zor T'emir-p'aşayê bide
ber şûrane.
Gelî mêrxasa, încâ şer girane".

Dibê, ev fêriz û p'elewanê hanê,
Simbêlê wan melûl bûn,
Serê simbêla k'ete ser lêvane,
Me'dê xwe kirin, weke jinebîyane,
Weke ç'e'lê genim, e'rd bi darka k'olane,
Di ber xoda hêdî-hêdî girîyane,
Yeko-yeko rābûn, derk'etin ji oda Zor
T'emir-p'aşayê milane.

E'dûlê hate odê sekinî, go: „Zor T'emir-p'aşa,
bavo, dilê min lîyane,
Qe tu nizanî, heye Dewrêşê E'vdî, lawikê
êzîdxane?
Ewe, kû dibe qesasê h'ezar pênsid sûarê gêsane,
Ewe, kû konê te xilas dike ji devê şûrane,
Dewrêş di nava p'elewanada gellekî navgirane".
Zor T'emir-p'aşa dibê: „E'dûlê, de rābe,
mek't'ûbekê binivîsîne,
ji Dewrêşê E'vdîrā, lawkê êzîdrā bişîne".

E'dûlê rādibe mek't'ûbekê dinivîsîne,
Dide destê xortekî û zû dişêîne,
Dewrêş li ser mêrgekî sekinîye,
H'evsarê Hidman bi destane û Hidman diç'êrine.
Dewrêş mek't'ûbê ji destê vî xortî digre û
dixwêîne,
Mek't'ûbê maç'û dike û ser e'nîya xwe datîne,
Li Hidman sûar dibe û dixarîne,
Xo bi malê digihîne,
Ko vaye bavê wî, E'li û Bozan û Se'dûn t'ev
rûnişîne.

Sekinî mek't'ûbê ji wanrā dixwêîne,
Go: „E'vdî bavo, dilê min lîyane,
E'rdê berîyê e'rdekî dûzî bê pîvane,
H'ezar û pênsid sûarê gêsan têda li hev civîyane,
T'ev çûne diwana girane,
E'cîl Biraîm milûkê wane,
H'afirê Gêsî beyreqdarê wane,
Li ber xo danîne qurana e'zîmşane,
T'eva sond dixwar bi vê qurana hane;
Em û kîka û mila neyarê bav û kalane,
Emê hicûmeke mezin bavêjine ser kîka û milane,
Hicûma e'wil, li ser k'ozê qîz û bûkane,
Hicûma didûa, emê şûr berdine qîz û xortane,

Hicûma sisiya, emê konê Zor T'emir-p'aşa
bidine devê şûrane".

Mek't'ûb hate dîwana Zor T'emir-p'aşayê milane,
Zor T'emir-p'aşa mek't'ûbê dixwêyîne,
Fîncana qawê li ser destê E'dûlê datîne,
E'dûlê fîncana qawê li ser t'ep iska³ zêrîn
datîne,

Li nava dîwana kîka û mila digefîne,
„H'ec'î kesê fîncana qawê ji ser destê min hilîne,
Ewê min mar ke, ê h'eyfa bavê min hilîne".

Dibê: „Bavo, dilê min liyane, liyane,
Tu bide min E'li û Bozane,
Tu bide min Se'dûnê birane,
Ezim, ko heîm fîncanê hilînim ji ser destê
E'dûla qîza Zor T'emir-p'aşayê milane,
Ezim, diqelînim h'ezar û h'evsid sûarê gêsane,
Ezim, konê Zor T'emir-p'aşa xilas bikim ji devê
şûrane.

Bavo, Zor T'emir-p'aşa emekdare,
Emekê wî li ber ç'e've min xûyane".

Dibê, E'vdê girîya, û stêr ji ç'e've bavê wî
barîyane,

Go: „Weyî, weyî li-min û vî bextê hane,
Lao, sebir bike, sebir ji ba xudane,
Ezê du xebera ji kuê xwêra bêjim, bala xwe
bide vê xebera hane.

Go, lao, e'mrê min hijde salî bû, ez şivanê
mala Zor T'emir-p'aşayê milame,
Carekê dîsa li ser serê wî fêbû fermaneke girane,
Kîka, mila ji ber gêsa rēvîyane,
Ez fêbûm sûar bûm li mih'îna Zor T'emir-p'aşayê
milane,

Mi şûr girêda, mert'al avîte zendane,
Ez dageriyame nava neyarane.

Dibe ç'ingîné şûra, t'erqîné mert'alane,
Go, lao, min sed ji wan kuştin û t'ev ji ber
bavê te rēvîyane,

Min konê Zor T'emir-p'aşa xilas kir ji destê
neyarane,

P'aşî Zor T'emir-p'aşa çi got? Go: „E'vdê
êzdîye, li ç'iyayê Şengalê dibe dizê
k'erane⁴."

Tu ji ya bavê xo biki, Zor T'emir-p'aşa
bêbexte, emekh'erame".

Dewrêş dibê: „Bavo, dilê min liyane, liyane,
Sûretê E'dûla Zor T'emir-p'aşa li ber ç'e've
Ez bextê teda, tu dilê min neşkênî ji boy vî
min xuyane,
şerê hane,

Tu bide min E'îlî û Bozane,
Tu bide min Se'dûnê birane,
Emê sûar bibin li hespane,
Heřine dîwana Zor T'emir-p'aşayê milane,
Emê binhêřin řay, şêwr û t'ekbîra wane".

Dibê, Dewrêş řabû ji p'iyane,
Cilê zirî û mizirî⁵ k'işande xwe, sûar bû li
Hidmane,
Xatir xwest ji dê û bavane,
Go: „Dao, bavo, çûn bi destê mine, hatin bi
destê xudane".

Bi Dewrêşřa sûar bû E'îlî û Bozan, Se'dûnê
birane,
Ev herçar derk'etin, berê xo dane dîwana Zor
T'emir-p'aşayê milane.
Giregir, fêriz û p'elewanê kîka û mila di
dîwana Zor T'emir-p'aşada li hev civiyane.
Dibê, Dewrêş nêzik bû devê derê dîwana wane,
Hidman ç'e'v bi mih'îna k'et, bû h'işîna Hidmane,
Alê dîwanê se kirin h'işîna Hidmane,
Gotin, ev Dewrêşê E'vdî hate dîwana girane.
Dewrêş û E'îlî û Bozan û Se'dûnê bira peya
bûn ji hespane,

K'işiyane dîwana girane,
T'ev ji ber Dewrêşřa řabûn û sekinîn ji p'iyane.
Dewrêş řûnişt li ser doşeka h'erba girane,⁶
Li tenişt wî řûnişt E'îlî û Bozan û Se'dûnê
birane.

E'dûlê se kir, ko Dewrêş hate dîwana girane,
Fîncana qawê danî ser destane,
Anî geřand li nava fêriz û p'elewanê kîkan û
milane,
Çû sekinî li ber Dewrêş, vî fêriz û p'elewanê
hane,
Dewrêş řabû p'îya, fîncana qawê hilanî ser
destane,

Qawe danî ser dev û lêvane,
Di nava odêda devê xo xiste h'inarê rûyê
E'dûlê û řamûsane.

Dewrêş rābû derk'et ji oda girane,
Pêra rābûn E'î û Bozane û Se'dûnê birane,
Derk'etin, sûar bûn li hespane,
Şûr û mert'alê wan li milê wane,
Bînana Ezrahîl û Cebrahîl, ko dageřin ji e'zmane.
Zor T'emir-p'aşa gazî kir: „Ûsib-efendî,⁷ tu jî
heře bigihîje wane”.

Gazî kir li E'î û li Silêmane,⁸
Ew jî di fêriz û p'elewanê navgirane,
Go: „Hûn herdu jî heřin bigihîjine wane”.
P'aşî bavê Dewrêş û dîya E'î û Bozane
Hatine mala Zor T'emir-p'aşayê milane,
Xo avîtime ser dest û p'iyê E'dûla Zor
T'emir-p'aşayê milane.

Go: „Em k'etine bextê te û xudane,
Tu heřî p'êşîya Dewrêş, destê xo bavêjî
hevsarê Hidmane,
Tu bêjî, dîya te û bavê te extiyarin, kesek
xweyî û xudanê we nemane,
Tu bidî Se'dûn û E'îê birayê Bozane,
Bavê te guneye, mala we bêxweyî û bêxudane”.

E'dûlê çû p'êşîya Dewrêş, destê xo avîte
hevsarê Hidmane,
Go: „Dewrêş, ez k'etime bextê te û xudane,
Mala we mişemire,⁹ bêxweyî maye,
Tu bidî E'îê birayê Bozane û Se'dûnê birane”.
Dewrêş go: „E'dûlê, bese ji van te'n û niç'ane,
Ez nadim E'î û Se'dûnê birane,
Ê gelek kûç'kê wa kîka û mila hene,
Wê k'enê xwe mi bikin û wê bidin hilobiyane¹⁰”.

Dibê, Dewrêş serê xwe ji E'dûlêra nimz kir,
E'dûlê serê xwe jêra bilind kir,
Dewrêş devê xwe xiste h'inarê rûyane,
Dibê, nava kîka û milada bû ç'îre-ç'îrê rāmûsane.

Dewrêş berda serê Hidmane,
Û berê xwe da serê rê û dirbane.
Dewrêş gazî kir: „Gelî birano, gelî hevalno,
Ji berêda kuştin rîya mêrane,
Meriv têye kuştin, namûsa xo nade destê
neyarane,
Dilqewî bin, bi e'mrê xudane”.
Û bi hevra meşîyane.

Dibê, ji efendimê xwe ra bêjim:
Berî-berîstan, çolî-çolîstan,

Havîn çû, ma zivistan,
Serê Dewrêşê E'vdî û her pênc hevalê wî
hêja tîk'êve şer û qewxê giran.

Dewrêşê E'vdî, E'lî û Bozan û Se'dûnê bira,
E'lî û Silêman û Ûsib k'atibê wan, peya bûn ji hespan,
Û li ser kanîyê ji xweṛa rûniştin,
Xarina xwe xarin, hespê xwe ç'êrandin,
Dewrêş gazi kir: „Geli hevala,
Ûn li vir bin, ezê heṛim binheṛim û t'emaşe kim,
Çika ev k'oma van neyara li k'uê derêne,
Faste anî derewe?”

Dibê, heval man, Dewrêşê E'vdî hespê xwe
sûar bû û meşîya,
Çar seh'eta ew rê çûye,
Bala xwe dayê, ko h'ezar kon vegirtîye.
Çar h'eb qîz hatine sergîna, Dewrêş ji wan
pirsiye,

Go: „Ev konê han konê k'îye?”
Qîzika lê nihêrt û tirsîyan,
Gotin: „Tu neyarî? Îşê te li vir çîye?”
Go: „Ez ne neyarim, du devê min hinda bûne,
Gelo we devê min nedîtiye?”
Herçar keç'ika got, kûr, û giriya,
Û Dewrêş pey wan çûye.
Ev herçar keç'ik çûn k'etine konê şêxê wan û
qîrîṇ li malê kirîye,
Go: „Sûarekî vaye li pey me hatiye”.
Dewrêş hat devê derê kon sekinî,
Kalekî extîyar di bin konda bû,
Ev kalê han rābû û çû pêşîyê.
Dewrêş go: „Apo, du devê min hinda bûne, we
ne diye?”

Gava kal Dewrêş nihêrtîye,
Dewrêş nas nekirîye,
Bes Hidman nas kirîye,
Ewî û bavê Dewrêş bi hevṛa hevaltî kirîye,
Mih'îna E'vdê hêja li bîra wîye,
Zane, ko Hidman jî ji wî t'erziye.
Kal go: „Xorto, tu ne Dewrêşê E'vdîyî? Tu ji
mîra bêje bi fāstîye,
Tu derewa dikî, tu ne li deva digerî,
T'ucar me te ne dîtiye,
Tu gelekî bi xezebî, te cilê h'esin xwe kirîye,
Te t'asa h'esin ser serê xwe daniye,
Û te şûr û mert'alê xwe girêdaye,

Ji apê xweṛa bêje, binhêr, îşê te çîye?"
Dewrêş go: „Apo, ezê ji teṛa bêjim bi ṛastîye,
Di nava me û gêsada neyartîye,
Ez hatime, ko k'omê bi bînim, k'oma wan li k'ue
derêye".

Go: „Lao, tu xortekî gelekî h'eyfî,
Min û bavê te, me bi hevṛa hevaltî kirîye,
Bi a min bike, tu mek'eve vî şerîye,
Em bisilmanin û tu êzdîye,
Û heq û h'esabê te li ṛih'ê te çîye?
Ji me geṛe, di nava me û mala Zor
T'emir-p'aşada neyartîye".

Dewrêş go: „Apo, erê, biṛa ez êzdîme,
Bes ez e'şîra Zor T'emir-p'aşayê milîme!
Min nan û avê wî ze'f xarîye".
Evî kalî gote Dewrêş, go: „Lao, încâ ezê teṛa
bêjim bi ṛastîye,
H'ezar sûar t'evî H'afirê Gêsî, E'cîl Biraḥîm
li girê Leylanê, li gola Xatûniyê sekinîye,
Lao, ez k'etime bextê te, xudêda, tu xo bernedî
vî agirîye".
Dewrêş go: „Apo, bi xudê, ez hatime ji bona
vî agirîye".

Dewrêş xatir ji kalê xast û vegeṛîya,
Hate ser kanîyê, ba hevala ṛûniştîye,
Go: „Geli hevala, ez çûm, mi seh kirîye,
K'arê xwe bikin, em ṛabin, weke şêra, bi hevṛa
heṛine vî şerîye".

Bi hevṛa ṛabûn û li hespa sûar bûn,
Û li ser ṛiya girê Leylanîyê û gola Xatûniyê
k'ar bûn,
Û bi nêzik bûn, û bi hev h'esîya bûn,
Şirî'et û qanûn li nava wan bû,
E'cîl Biraḥîm - şêxê wan bû,
H'afirê Gêsî - beyreqa şer hilda bû,
Seh'et yek - qîrarê wan bû,
Seh'et yek t'emam bû.
Dewrêş û Se'dûnê bira,
Û E'lî û Bozan û E'lî û Silêman,
Û siv k'at'ibê wan, şûr ji kalan k'işandin,
k'etine nav neyara,
Bû ç'ingîna şûra, bû t'erqînê mert'ala, bû h'işînê
hespa û li hev dabû,
Mêr têne kuştin bi seda û xûn ṛijîya bû,
Ji neyara dusid hate kuştin, ji Zor
T'emir-p'aşa kuştî E'lî û Silêman bû.

Şer̄ sekini, bîna xwe berda bû,
Rabûne ser xwe, dîsa li hev dabû,
Bû ç'ingîne şûra, bû h'işîne hespa, bû
t'erqîne mert'ala, dê dev ji ewledê xwe
berda bû,

Hingî ko şer̄ giran bû.

Ji h'eyşid sûarî hate kuştin çarsid, çarsid mabû.
Bi van sûaraşa hate kuştin Se'dûne bira bû.
Dewrêş û E'lı û Bozan mabû,
Ûsiv, başk'at'ibê wan, sekini bû li dera habû,
Ûsiv dinhêre, mêraniya Dewrêş çawa bû,
Dinivîsîne, û li ber ç'e've wî xuya bû,
Careke dinê şer̄ giran bû,
Dewrêş û E'lı û Bozan k'etine nava van her
çarsid sûarê habû.

Wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo,
Dibê, Dewrêş binaya melkemotê kulê,
Bînya Ezrahîl û Cebrahlî tirs û hêbet xiste
nava xelqê,
Bû ç'ingîne şûra, bû h'işîne hespa, bû t'erqîne
mert'ala, û ji sibê h'eta êvarê li hev dabû,
Dewrêş sêsid sûar kuştin, sed sûar ji wan mabû,
E'cîl Birahîm, H'afirê Gêsi hêja sax bûn.
Bi van sûaraşa hate kuştin û E'lı û Bozan bûn.

Lîyane, lîyane, lîyane, lîyane,
Şerê Dewrêş şerêkî girane,
Dewrêş sûar bû li Hidmane,
Du mûyê melkemota nav ç'e'vane,
Şûr k'işand ji kalane,
Hicûm da H'afirê Gêsi û E'cîl Birahîm, şêxê
wane.
Bû ç'ingîne şûra, bû h'işîne hespa, bû t'erqîne
mert'ala,
Dewrêş mêra dikuje, wan ser piştê hespa
berdane,
Pêncî ji wan kuşt, pêncî û H'afirê Gêsi û
E'cîl Birahîm mane,
Divê, serê Dewrêşê E'vdî, lawkê êzdî, hêja
k'ete şer̄ û deqê girane,
Lingê Hidman k'ete qule cird û mişkane,
Lingê Hidman şkestin ji herdu çokane,
Dewrêş qulibî, k'ete ser piştane,
H'afirê Gêsi û E'cîl Birahîm, şêxê wane,
Û vî pêncî sûarê han ajotine ser laşê
Dewrêşê E'vdî, sûarê Hidmane,
Ji hespa peya bûn, wî dane ber şûrane.

Wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo,
 Ûsib başk'atib hate diwana Zor T'emir-p'aşayê
 milane,
 Go: „A ji tera mêraniya Dewrêş ber ç'e'vê we
 xuyane”.

E'dûlê sekinî û kuştina Dewrêş bihîst, û bi ser
 h'inarê rûyê xweva giriya. Xelqê go, heqê wê heye
 bigrî. Încâ E'dûlê k'ilam avîte ser Dewrêşê E'vdî.

E'dûlê dibê: „Herê delalo, herê delalo, lo, lo, lo
 delêi,
 Sûarê mala bavê min ji mal sûar bûn, germa yê
 havînê,
 P'êşîya selefê sûara k'ete ç'iyayê E'vdil E'zîzê,
 Nîvê sûara ma li girê Leylanîyê, gola Xatûnîyê,
 P'aşîya sûara ma li qiraç'ê Mêrdînê,
 Gelî kikan û gelî milano,
 H'eç'î kesê, ko cûaba Dewrêşê E'vdî, sûarê
 Hidman, lawkê êzîdî, delalê malê, xême binê
 beriyê, ji nava h'ezar û pênsid sûarê gêsa
 ji mîra bîne,
 Ezê bidimê çar aşê bavê min li ber ava
 Misêrbînê,
 Hege bi herçar aşa qayil nebe, ezê bidimê
 de h'eb caniyê bavê min hene, kih'êlin,
 e'slîne, ezê bidim bi rih'inê,¹¹
 Çar qesr û qonaxê bavê min hene, ezê bidimê
 li bajarê Misêrbînê,
 Eger herçar qesr û qonaxa qayil nebe, ezê
 di serda bidimê h'ezar û pênsid zêrê osmanî
 ji xizînê.

De bajo, de bajo, rêdûro, de bajo,
 Hesp betilîo, de bajo,
 K'îskê te qulo, t'itûna te rîjîyao, de bajo,
 E'bba ser milê te sê t'ixto,¹²
 Li te bû belao, de bajo,
 Malê me wane, serê ç'it û berç'itê Zor
 T'emir-p'aşayê milî ji teva xuyane,
 Sîng û berê min ji tera mêrg û çîmane.

Herê-lo, delal, herê-lo, delal, herê-lo, delal,
 Berîya H'amûdê berîyake raste, çîqa li mi dûze,
 P'ozê kela Mêrdînê li serda xare û serda xûze,¹³
 E'dûlê gazî dike: „Gelî kîkano, gelî milano,
 h'eç'î kesê cûabekî xêrê ji alê delalê
 malê, Dewrêşê E'vdî, lawkê êzîdî ji xême
 binê beriyê, ji nava h'ezar û pênsid sûarê

gêsa ji miṙa bîne, ezê bidimê malê
 dinîyayê, h'ezar û pênsid zêrê di alt'ûze.¹⁴
 Herê-lo, delal, li-min avîtiye stêrka sibê, stêra
 recilxêre.¹⁵
 Delêlî male, Dewrêşê E'vdî, lawkê êzîdî, sûare
 li Hidmanî nêre,
 Hate devê derê Zor T'emir-p'aşayê milî, min
 lingê xwe lêda li şim û me'sê zêre,
 Bi meşa kevokî, hêdî-hêdî ez çûme p'êşiyê,
 min destê xwe avîte li hevsarê Hidmanî nêre,
 Mi go, lo, lo, lo, delêl, ez nizanîm, te ne şêre
 û te ne xêre,
 Delêl xeyîdî, bi miṙa xeber nade bi serê zimêne,
 Mi go lo, lo, lo, delêl, ez te nadim bi H'emmê,
 bi Kinê, bi herdu fêriz û p'elewana, ko li
 xêmê binê beriyê ji kuştinê, ji malê alemê
 nabin t'êre,
 Ez te nadim bi kurê Birahîm-p'aşa ji mala zengo
 zêre,
 Ez te nadim bi kurê Bedirxan-begê, mirê
 Bota ji maleke del û t'êre.

Lo, lo, lo, lo, lo, delêl,
 Ez te nadim bi sult'anê dînê êzîdxanê,
 Ku li ç'îyayê Şengalê îsal h'ezar û pênsid
 salê wan qedîyaye, quruşekî wan negihîştîye
 destê dewlete, nek'etîye k'asa xundk'êre.
 Delêl xeyîdiye, bi miṙa xeber nade serê zimêne,
 Mi go, lo, lo, lo, delêl, te goştê min
 h'eland, teyê hestiyê min rîzand,
 bala xwe bidê t'îlî-pêç'iyê minî zerî
 zeyt'ûnî, bînana mom û şima dih'elin,
 bi e'nîşka milê mîva bû bizmêre.

Lo, lo, delêl, ji bîna t'îlî-pêç'iyê min teyra
 serê xwe deraniye ji hêlinê, me'ra serê
 xwe deraniye ji qulê dîwêre,
 Ezê rābîm, xilxalê lingê xwe bişkênîm, ji
 Hidmanrā bikime cotekî nêle,
 Ezê xizêma pozê xwe derxim, jêra bikim hûr
 bizmêre.
 Ezê kezîyê xwe bibîrîm, ji Hidmanrā bikim
 gulik û rîşî û du hevsêre
 Ji îro pêda, wê berê te têk'êve binê
 beriyê, nava h'ezar û pênsid sûarê
 gêsa, xelqê bibêje: „Ev sûarê hanê
 çîqa bi h'izne, çîqa bi delale û çî bi
 cemêle¹⁶“.

Herê-lo, delal, herê-lo, delal, herê-lo, delal,
 De bajo, rêdûro, de bajo.
 Ji hevala mao, de bajo,
 K'îskê te qulo, t'itûna te rîjîyao, de bajo.
 E'bbakê te sê t'ixto,
 Li ser milê te bû belao, de bajo,
 Malê me wane, serê ç'ît û berç'îtê konê Zor
 T'emir-p'aşa ji teva xuyane,
 Dêrdê min derdekî girane".
 E'dûlê sekini k'êrik li zikê xwe da ji boy
 xatirê Dewrêşê lawkê êzîdî, sûarê Hidmane.

30. Dewrêşê E'vdî (şaxa 2)

De way-waylêr, de way-waylêr,
 Delalo, mîrê Unisî vêsbê deng li şêra kir,
 Go: „Gazî Dewrêşê şêx E'vdî kin,
 Weynin h'eramê dîwanê,
 Destê lêxin k'elemçêye,
 Lingê daynin li qeydêye,
 Bigrin, bavên zindanêye".
 Delalo, diliko,
 Te malî p'îrî, êlî hindiko,
 Ji xelqêra netîştêko,
 Ji min, we,-t'irê ez dak'etime deşta Bêlecûko,
 Têk'evime nava h'ezar h'evsid hinari, hinarekî
 ji xweşa bibijêrim, şîrino, bêdendiko.
 Wa-waylêr, wa-waylêr wa-waylêr,
 Delalo, tu delalî.

De way-waylêr, de way-waylêr,
 Dewrêşê şêx E'vdî gote mîrê Unisî,
 Go: „Ev xeber, ji devê te, h'evt bavê te zêdeye,
 H'eta tu destê min daynî k'elemçêye,
 Lingê min lêxî qeydêye,
 Min bigrî, bavêjî zindanêye,
 Bi îzina rêbê alemê, ezê sêsed mêrê unisî
 rêh'et kim ort'a dîwanê bi soranîyêye".
 Wa-waylêr, wa-waylêr, wa-waylêr,
 Delalo, tu delalî.

Way-waylêr, way-waylêr, way-waylêr,
 Delalo, minê vêsbê ji xudanê xweşa çi bigota,
 jê çi bixwasta?
 Mala bavê min bar kira, daniya zozanê
 Şerefdînê, ç'iyayê Eledaxê, ç'iyayê
 Girîdaxê, hersêk mil bidana, serkona mala

bavê min bihata xare, stûna konê pêşin ji
 ort'êva bişkesta,
 Dewrêşê şêx E'vdî, hûtê binê berîya jêrîn,
 siyarê Senemê, xudanê zeng û zêrîn,
 bajota, bihata derê çadira min p'orkuîra
 xwedê bisekinîya, zarê şîrîn t'aseke ava
 sar ji min bixwasta,
 Minê dest bibira cêba xwe, t'asa zêre-zîve,
 nexş kirîye derxista, meşîyama ser kaniya
 K'urd E'lo Memed-p'aşa t'ijî ava sar kira,
 baniya, p'îr, me'rîfet, k'emedar bûma, bidama
 li desta,
 Avrûyê ç'e've birûyê belek, şîrikê xizêma xwe
 bi lêvê xwe bigesta.

Delalo, deliko,
 Te malî p'îro, êlî hindiko,
 Xudanê şeşxana kiniko,
 Ji xelqêra netîşteko,
 Ji min, we, -t'irê dak'evime deşta Bêlecûko,
 Pêk'evim nava h'ezar h'evsid hinarî, hinarek
 ji xweîra bibijêrim, şîrino, bêdendiko,
 Wa-waylêr, wa-waylêr, wa-waylêr,
 Delalo, tu delalî.

Way-waylêr, way-waylêr, way-waylêr,
 Çûme odê, ode t'êre-t'ijî, çûme dîwanê, dîwan
 jî t'êre-t'ijî,
 Misîna qawê ser dara çamê wê dik'elîjî,
 Min got: „Qaweqîo, yekê t'ijîke, bide destê
 delalîya dilê min jî”,
 T'ibêta dilê min neda, minê destê xwe dirêjî
 fîncana qawê kir, t'ijî kir, bir da desta,
 minê nizanbû, ji şerma bû, ji germa bû,
 ji tîrsa bû, destê min fîcîfî, çokê min lerizî,
 niqutekî rîjîya ser e'ba besrayê Dewrêşê şêx
 E'vdî jî,

K'ubara sibê rābûm, min qolî zêrê serê
 xwe qetand, çûme li H'emayê, li H'ekayê,
 li Şamê, li Bexdayê, derê dik'anê wan beqala,
 min da h'evt qalib reqîya sabûnê, hildam
 pêda-pêda meşîyam, çûme ser ava Xamûrê,
 minê e'bayê besrayê Dewrêşê şêx E'vdî,
 hûtê biniya berîya jêrîn, siyarê Senemê,
 xudanê zeng û zêrîn, şuştîye, h'evt qalib
 sabûnê destê mida meşîyaye, ava Xamûrê,
 bextê min p'orkurê, ser mida miç'iqîye, e'ba
 besra Dewrêşê şêx E'vdî t'emîz nebû ji vê
 qîrêcê, ko li derdê e'ba besra ma dilê mi jî.

Delalo, deliko,
Te malî p'îro, êlî hindiko,
Xudanê şeşxana kiniko,
Ji xelqêra netiştêko,
Ji min, we, -t'irê dak'evime deşta Bêlecûko,
Pêk'evim nava h'ezar h'evsid hinari, hinarek
ji xweıra bibijêrim, şîrino, bêdendiko,
Wa-waylêr, wa-waylêr, wa-waylêr,
Delalo tu delalî.

Way-waylêr, way-waylêr, way-waylêr,
Delalo bahare, heramê derk'etinê,
Xanî germ bûne, kêç' k'etine,
Pîra diya min hatiye ber mirinê,
Kalebavê min hatiye ber şuştinê,
H'evt birê min porkurê hatine ber kuştinê,
Wexta ç'e'vê min li ç'e'vê Dewrêşê şêx
E'vdî, h'ûtê biniya beriya jêrin dik'eve,
ji min, -t'irê t'emama saxin hingî rû dinê.

Delalo, deliko,
Te malî p'îro, êlî hindiko,
Xudanê şeşxana kiniko,
Ji xelqê, we, -t'irê netiştêko,
Ji min, we, -t'irê dak'evim deşta Bêlecûko,
Pêk'evim nava h'ezar h'evsid hinari, hinarek
ji xweıra bibijêrim, şîrino, bêdendiko.
Delalo, tu delalî.

31. Dewrêşê E'vdî (şaxa 3)

Wey delal, wey delal, wey delal, wey delal,
wey delal,
Ber dilê e'vdalî xwedêda, tîo netiştêko,
Ber dilê min e'vdala xwedêda, hinari deşta
Bêlacûkê, xurê kalan û pîran bêh'eb û
bêdendiko,
De divê, misinê qawê ser dari darçiniya dik'elîjî,
Ezê çûme yalê dîwanê, dîwane t'ijî,
Ezê çûme yalê malê, male t'ijî,
Ezê çûme yalê odexanê, şêst pênc p'elewan
têda rûniştî,
Wexta min ça û qawe digêrandî, xema min
me'rûma xwedê nîbû,
Wexta ezê diçûme t'ûşa Dewrêşê E'vdî, lewandê
şevê, lawkê êzdî,
Nizam k'erbyana bû, şermana bû, yanê tirsan
bû, ç'e'vê min rêşeve dihatin, t'ilî-pêç'iyê min

dih'ejiyan, çokê min dilerizîn, minê niqitka
 qawê Rijandibû ser e'ba Dewrêşê E'vdî.
 Wey delal, wey delal, wey delal, wey delal,
 wey delal,
 Ezê pey Dewrêşê E'vdî, lawkê êzdîra, nabêjim,
 tu delalî,

Divê, navê kapêk pol-p'ere cem min t'inebû,
 Minê destê xwe bire nava sîng û berê xwe,
 zêrekî di ha dîtibû-xercê şehere bavê minî
 h'evt sala bû,

Minê hildabû, eze çûme dik'anê van e't'ara,
 Minê go, dik'ançîo, ha, dik'ançîo, minê niqitka
 qawê Rijandiye ser e'ba Dewrêşê E'vdî,
 Minê hildabû h'evt qalib sabûne, t'eşt û sîtile,
 ezê çûme ber ç'emê P'ayê vê mîrayê,
 Ç'emê P'ayê mîrayê, ava çil çar kanîya bû.

Ava çil çar kanîya mi ç'ikiya bû,
 T'ilî-pêç'iye min maşîya bû,
 H'evt qalib sabûna min h'eliya bû,
 T'eşt û sîtilê min qul bibû,
 Hela hê niqitka qawê ser e'ba Dewrêşê E'vdî
 neçûbû.

Wey delal, wey delal, wey delal, wey delal,
 wey delal,
 Ezê pey Dewrêşê E'vdî, lawkê êzdîra, navê
 mêra naynime ser xwe.

Divê, bahare, heyamê êlê derk'etinê
 Malê me kevn bûne, kêç' k'etinê,
 H'evt ku rapê mine ber girtinê,
 Kalebavê mine ber mirinê,
 Pîredayka mine ber şuştinê,
 H'erç'ik ç'e'vê min ç'e'vê Dewrêşê E'vdî
 dik'eve, minê t'irê, gişte xweşe rû ak'ara
 dinê.

Wey delal, wey delal, wey delal, wey delal,
 wey delal,
 Ezê pey Dewrêşê E'vdî, navêjim, tu delalî.

Mîr go: „Gelî qewaza, rabin p'êye,
 Heşin, bêjin Dewrêşê E'vdî, bê, mîr te dixwaze
 ji diwanêye”.

Cotê qewaza rabin p'êye,
 Çûn go: „Dewrêşê E'vdî, mîr te dixwaze ji
 diwanêye!”

Dewrêş hat go: „Mîr, te çi dibêye?”

Mîr go: „Dewrêşo, dilê min dibêye,
Wexta li xamê jêrin dibe qîrîna kuřê
kurmanca, nořina me'negîya, ŧingîna
k'ose misirîya, wexta xûn davê zenguê
me'negîyane, gelo wî çaxî, mêr beremberî
çend mêraye?"

Dewrêş go: „Mîr, dilê min dibêye,
Wexta xamê jêrin dibe qîrîniya kuřê
kurmanca, nořina me'negîya, ŧingîna
k'ose misirîya, wexta xûn davê zenguê
me'negîya, ancax, mêr beremberî mêr dertêye".

Mîr got: „Gelî qewaza, řabin p'êye!

Destê Dewrêşê E'vdî lêxin lelêye!

Stuyê wî lêxin k'elemçêye!

Lingê wî lêxin qeydêye!

Milê Dewrêşê E'vdî bigrin, bavêjin kela
zîndanêye!"

Wey delal, ezê pey Dewrêşê E'vdî, lewandê
şevê, lawkê êzdîra, k'esekîra navêjim, tu
delalî.

Dewrêş go: „Mîr, ezê wî kim îlahîye,
Ezê gava řavim p'êye, ezê te t'emam kim sêsîd
û ŧêst û ŧeş mêrê di řimêye".

Mîr go: „Dewrêşo, dilê min dibêye k'ivava
kara karxezalêye".

Dewrêş go: „Mîro, dilê min dibêye,
Dilê te ne k'ivava kara karxezalêye,
Tu dixwazî min bi ŧîni pêşîya h'ezar h'eysid
mêrê eskerê E'merê Unise, min hatî xezêye".

Wey delal, ezê pey Dewrêşê E'vdî, lewandê
şevê, lawkê êzdîra, k'esekîra navêjim, tu
delalî.

32. Dewrêşê E'vdî (şaxa 4)

Mîro, dilê min yane, yane,
Keko, dilê min yane, yane,
Ez fêza xweda dinhêrim - zozanê kîkan û milane,
Vêsbê derê konê bavê min e'vdalê, lev civîyane,
Gişki filanî-bêvane, gişki navî bi nişane,
Şivqelnê gêlazê destê wane,
Gişk kuřê aña û begane,
Ez bala xwe didimê Dewrêşê E'vdî, şêx E'vdî,
lawkê êzdî, ne navdane,
Delalo delal, delalo delal.

Ez çûme dîwanê, dîwane t'ijî,
Çûme qawexanê, misînê qawê ser darêd
darçîna di qij-qijî,
Minê misînê qawê hilanîbû, dîwana mala
bavê xwe bela kiribû, nizanim, ji h'ub
û h'izkirinê ç'ilka qawê ser e'ba Dewrêşê
E'vdî, delalê mînda, rîî bû.
Were delal, hey delal, delal, hey delal.

Min zêrek serê xwe qetandibû,
Da sîyarekî ji sivik sîyara,
Min got, sîyaro, tu xwe kî, bi navê xwedê kî,
Tê ji bajarê Rih'ayê h'evt qalib sabûna reqê
minra binî.
Were delal, hey delal,
Ç'e've minê xalî navin ji av û hêsirê zelal.

Bihar bû, reqe-reqê e'wra bû,
Guře-gurê ç'ema bû,
Ç'emê Mûradê donzde movika, h'evt ç'e'vîya bû,
Ç'emê Mûradê li min ç'ikîya,
H'evt qalib sabûn destê mînda maşîya,
T'ilî-pêç'iyê min weriya,
E'ba Dewrêşê E'vdî, delalê dilê min, qawêda ma,
De were delal, hey delal, delal hey delal.

Dewrêşo qurba, bihare, h'eyamê derk'etinê,
Xan-manê mala bavê min e'vdalê, germ bûne,
kêç' k'etinê,
H'evt birê min, wekî herîne ber kuştinê,
Kalebavê min ber şuştinê,
Pîredîya min ber mirinê,
Wexta ç'e've min ç'e've Dewrêşê E'vdî,
h'utê binê beñiyê, Qeremanî Sindî, dik'eve,
min t'irê, h'emû saxin li rûbara dinê.
Were delal, hey delal, delal hey delal.

33. Dewrêşê E'vdî (şaxa 5)

Mîro go: „Kuŕo, cot qewaz, rabin p'eye,
Gazî Dewrêşê E'vdî kin, bira bê yalê
dîwanxanêye!”

Wexta Dewrêş hate yalê dîwanêye,
Mîr go: „Dewrêşo lao, minra bêje rastiyêye,
Çika rojê oxîrmê giran, reqe-reqê darê
darrîma, firxînê me'negîya, nalînê şêr û

e'rfûta, h'awe-h'awê lawê kurmanca, mêr
beranberî çend mêra dertêye?"

Dewrêş go: „Serê mîrê xwe kim, bi rastiye,
Rojê oxirmê giran, wexta reqe-reqê darê
darrîma, firxînê me'negîya, nalînê şêr
û e'rfûta, h'awe-h'awê lawê kurmanca,
çiqas merî çê be ancax mêr beranberî
mêr derêye".

Mîr got: „Kuŕo, cot qewaz, rabin p'êye!
Nigê Dewrêş bavne qeydêye!
Stiyê wî bikine lelêye!
Sivê van çaxa ezê berê Dewrêş bidime h'evsêye!"

E'dla qîz hate binîya dîwanêye,
Lênihêrî, nigê Dewrêş qeydêye,
Stiyê Dewrêş lelêye,
Mîrê sibê wî bişîne h'evsêye.
E'dlê go: „Mîr, xwedê mala te xirab ke, te
çima nigê vî şêrî avîtiye qeydê, stiyê wî
kiriye lelêye?
T'exmîna min, evî şêrî tera fire kiriye sînorê
der û dinêye".

Mîr go: „Kuŕo, ewê forqê bivin yalê malê,
Nigê Dewrêş derxin ji qeydê,
Stiyê wî derxin ji lelê, bira herê malê,
Emê sivê herîne berîya Sucetê, serê baxê
Misrê,
K'êfê, eşqê, nêç'îrê".

Siva bû, sara sivêye,
Cot qewaz rābûne ser k'ulekêye,
Gotin: „Dewrêş lao, mîr te dixaze k'êfê, eşqê,
nêç'îrêye".

Dewrêş rābû p'êye,
E't'man k'işand ji t'ewlêye,
Lê kir zîne de'wêye,
Cot te'jî avîte merezêye,
Go: „Yala, ya, xwedêye".

Ewî meriva ajotin serê baxê Misrêye.
Mîr û Dewrêşva ajotin serê baxê Misrê, ser
kaniya Sucetêye,
Mîr go: „Dewrêş lao, dilê mîrê te vêsbe
k'ivavek goştê kara xezalê dibêye".

Dewrêş go: „Mîro, xwedê mala te xirav ke,
me'nîya te, me'nîya duh, sibêye,
Vî qîrê xiřî-xalî k'ivava goştê kara xezalê
teıra k'u bêye?"

Xeber devê Dewrêşê E'vdlî, lawkê êzdîda,
lênihêrî, k'omek karê xezala p'evk'etine,
jêla têne,

Dewrêş banzda ser pišta E't'mêye,
Nav dest û p'iyê E't'mêda, bú nalîna kara
xezalêye.
Dewrêş gopal avîtê, xezal da ort'a zînê E't'mêye,
Anî serê kanîyêye,

Go: „Mîro, han teıra him şive, him te'stêye".
Mîr xaribû k'ivavek goştê kara xezalêye,
Qap'ût k'işande ser xwe, ser kanîyê k'ete
xewné û xewêye.

Wextekê Dewrêş dîna xwe dide, jêrê, berîyêye,
Lênihêrî, h'esavê qirş û qalê e'rdê, h'esavê
mijê h'ezar h'evsid mêrê h'esenaye cerdê,
wê p'ev k'etine, jêla têne,
Dewrêş go: „Mîro, rave bibîne e'cêbê".

Mîr go: „Dewrêş lao, bike bilezîne,
Mîrê xwe ji van dera bîrevîne,
Îzna xwedê, sive vî çaxî, ezê diwana gişka,
e'rdekî, ser t'extê xwe bivînim".

Dewrêş go: „Mîro, t'u mîrtîyê te nak'eve, ez
heme Dewrêşe dînim,
Ezê k'efenê xwe ser pišta E't'mayê bişidînim,
Yan ezê serê h'ezar h'evsid mêrî bifîrînim,
Yan ezê gulyê qîz û bûkê kîkan û mila
darekê derê konê te rêş bixemilînim".

Ew Dewrêşe, Dewrêşê dîne,
K'efenê xwe li ser pišta E't'mê dişidîne,
Zengîyê li E't'mê dixîrîne,
Li siyarê cerdê diqîrîne,
Ç'enga ser ç'engada vedigerîne,
Teng û qûşa lê diqetîne,
Berdidê, dadixe ser şîherê Bîrê.
Qîz û bûkê şehere Bîrê radivin t'emaşê,
Divê: „Hela lêbinêrîn, tê bêjî, melkemetê mêrê
kulêye",
Qîzek dibê: „Bira xwedê bide sih'etê, mêrekî
t'enê p'eşmûde kir¹ aqas siyarê cerdêye".

Were delal, hey delal, delal, delal, hey delal,
 Delalo deliko, biç'ûko, e'fato, bi mendiko,
 Xweyê Fima donzde moviko,
 Ber dilê xelqêda net'uyî, netişt o,
 Ber dilê min e'vdalê, usane, nola h'inarek,
 h'inara Aleşgîrê bêdendiko.
 E'dlaê digo: „Wekî minê k'oma bav û bira şerm
 nekira,
 Minê e'rebî biqîranda, unizî bilûbanda,
 Minê bigota, ez ne kîkîme, ne milîme,
 Ez berdilka Dewrêşê E'vdî, lawkê êzdîme.

34. Dewrêşê E'vdî (şaxa 6)

Şevê dinê şev hatiye nivê şevêye,
 Mîr şandiye - „Bira Dewrêş bêye!”
 Mîr Dewrêş dike pirsêye:
 „Dewrêş, fojê qewimandinê, mêr beremberî
 çend mêra dertêye?”
 Dewrêş go: „Mîrê min, ancaş, fojê qewimandinê
 mêr beremberî mêr dertêye”.
 „Kuŕo, lingê Dewrêş lêxin qeydêye!
 Stuyê wî lêxin lelêye!
 Destê wî lêxin k'elemçêye!”

Dewrêş go: „Mîrê min, ez heme Dewrêşê dînim,
 Teng, berê E't'mayê bişidînim,
 K'ose misirî bik'şînim,
 Ezê sedî bikujim,
 Dusidî mîrê xweŕa dîl bigrim, bînim”.

„Ezê ne kîkîme, ne milîme,
 Ezê qîza Zor T'emir-p'aşayê milîme,
 Xelq k'etiye mal û h'alê duniyayê, ezê
 k'etime derdê xwe û Dewrêşê E'vdî,
 simbêleke rêşe, narincîme”.

„Ezê çûme aliyê dîwanê, dîwane t'ijî,
 Misîne qawê ser darê u'cé dik'elîjî,
 T'ili-pêç'iye Dewrêşê E'vdî me'mûdî bûn,
 fîncane fêrfûrî bûn, fîncana qawê ser
 e'ba besrayîda dirîjî,
 Minê h'evt qalib sabûn, e'ba Dewrêşê E'vdî
 hilda bû,
 Ezê çûme ber ç'emê Mûradê, ç'emê Mûradê
 ç'ikîya bû,
 H'evt qalib sabûna reqê destê mida h'eliya bû,
 E'ba Dewrêşê E'vdî venebû”.

35. H'amê Mûsê (şaxa 1)

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,
Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,
Serê E'yşê jêra qurbano, qurbano,

Êla me êleke rengîne,
Tava me taveke şirîne,
Xelqê me t'emam qûnzozan bûyîne,
Herk'esekî war, wark'ozê xo danîne,
H'amê Mûsê konê rîş-e'rebî qilç'ikî rîş konê
wayîsê vegirtîne,
H'amê Mûsê dûrbînê pêş g'e'vê xo dive tîne,
Sê-çar sîyara xamê kavîra, berê bereka jorînda
divîne.

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,
Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,
Serê E'yşê jêra qurbano, qurbano.

Divê: „Şarê xayê, bike, bilezîne,
Xo sîyarara bigihîne,
Bê, helke hûn sîyarê h'ecêne, k'erem kin, heřine
h'ecêye,

Sîyarê qesevîyêne, heřine qesevîyêye,
H'amê Mûsê divê: „Eva xamê pezê minî nêre,
ne t'ewlexana hespê weye”.

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,
Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,
Serê E'yşê jêra qurbano, qurbano.

Şarê têye aliyê malêye,
H'amê divê: „Şarê xayê, çi heye, çi t'unîne?”
Divê: „H'amê birao, t'uyî xêrê t'ev t'unîne,
Divê, em ne sîyarê h'ecêne, heřine H'ecê,
Ne sîyarê qesevîyêne, heřine qesevîyê,
Em qesîesîyê serê H'amê Mûsê, Gelih'ê birane,
Ber p'alê H'amê Mûsê balgîyê kuştûkîne,
Lingê wida sapoka Erzirûmîne,
Devê wida t'it'ûna Semadsûsîne,
Herçarê qulav-qulav lédixîne,
Carê, duyê bixêrikê ber simêla rîşe, p'alikîra
dertîne”.

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,
Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,
Serê E'yşê jêra qurbano.

H'amo divê: „Şarê xayê, hêşinboz bik'şîne ji
t'ewlêye”,

Şarê divê: „Herê H'amê birao, hêşînbozê xalxalî
çi t'eriye?"

Divê: „Hêşînbozê xalxalî, - simê wiya kodikîne,
Nava wiya te'jikîne,
Dêla wiya qamçîkîne,

Rojê dive oxilmê giran, kurtîniyê kuřê bava,
t'erketiyê siyara digre, ser siyarê xûda
werdigerîne".

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,
Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,
Serê E'yşê jêra qurbano.

Divê: „Şarê xayê, birê xuřa bine şûrê h'erbêye",

Divê: „H'amê birao, nizanim, şûrê h'erbê çi
t'eriye?"

Divê: „Şarê xayê, şûrê h'erbê-destuê wî zivîne,
Devê wî je'rîne,

Rojê oxilmê giran serê neyara difîrîne".

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,
Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,
Serê E'yşê jêra qurbano, qurbano.

Şarê radive diçe serê rêye,
Pîrsa H'amê Mûsê bike ji rêwiya ye,

Şarê lêdinhêre peyakî jêli dike, dilezîne,

Divê: „Tu peyao, tu peyayê xêrêyi, - te neşkê
dest û p'ê,

Peyayê şerêyi, - te bişkê dest û p'ê".

Peya xo Şarêra digihîne,

Divê: „Xûşkê, negrî, nelorîne,

Hêsira ser sûretê sorda nebarîne,

Eva t'oz û xubara jêli têye, dar û derçitê

geliyê Berîberaza, H'amê Mûsê berev

kiriye, jêli tîne".

Şarê divê: „Birao, tu kî, tu xudê kî, mîra

salixa bide, binêm,¹ kuştî, birîndar, kî û

k'îne?"

Divê: „Xûşkê, birîndar H'amê Mûsêye, gullekê
li nav mila pe'ne, xem t'unîne,

Gullekê li nermê hêtêye, xem t'unîne,

Gullekê li gûzikê, xem t'unîne,

Gullekê li defa sînge, xem t'unîne,

Gullekê li zikê mezine, xem t'unîne,

Gullekê jêla berî zikê piç'ûk dane, bezê

qîç'ik çar t'ilîkê hilşiyabû ser şeneka

zîne E'tmîne.

Mêvano, mêvano, mêvano, mêvano,

Gurê çilano, ordî p'ozano, zincîr qîrano,

Serê E'yşê jêra qurbano, qurbano.

36. H'amê Mûsê (şaxa 2)

Lolyo-lb, lolyo-lo, lolyo-lo,
Çûme xamê birîya berîya jêrîn, k'etîme k'êfa dinê,
Minê ji H'amê Mûsêra bazarî kirîye destek
orxan, doşek, qedek, be'lgîkî qûştûkî,
kulaveke Xořasanî, xalîk Besrayî, darkê
cigarê zêrkîrî, îmana serê k'arûbarkîrî,
zozana mala bavê min germe, kêç' k'etînê,
xewa H'amê Mûsê nayê Fak'etînê,
H'amê kîre gazî go: „Medînê, zû bike,
bilezîne, K'ose E't'mak zîn ke, zînê
Mêrdînî lêke, rîma nezerî li p'êsîrêra
ke, k'îlîtê xurca zêra ji mîra weyne,
eheda mêrê berê be, h'eta ezê dak'etîm
xamê birîya berîya jêrîn, h'eta ezê deqa
xwe ber deqa K'urd Ozman-p'aşa nexînim,
h'elala xwedê li min h'eram be, t'ucar lingê
min naçe vê nivînê”.

Heware, bavo, xweş heware,
H'amê Mûsêra heware, ji kekê Norayêra heware.

Lo, hey-lo, lo, hey-lo, lo, hey-lo,
Siba me sibeke şîrine, êla e'reba êleke wê
rêngîne,
Bîrê sîyarê me sîyar bûne, sîyarê me pêşîyê
çûne, peyayê loqe-loq wê dimîne,
Medînê kîre gazî, go: „Xangê, p'orê serê
te kuřkîrî be, de tu rabe durbînê ji
xwengê xwêra weyne, peyaki jêli tê, k'incê
peyayê feqîtiye,

Peya hat nêzîka meye, mi go: „Peyao, tu
k'iyî? Tu xwedê kî, k'ê bîne xebereke
ji di saxîye, ji di mizgîneke xêrêye, ezê
jêra p'êşk'êş bikim malê dunyalîkê, h'evt
aşê bavê dêrana xwedê, hene ser ç'emê
vê Xêmurê, ce'nîya ber mihînê, eger qayîl
bû, ji xwe qayîle, qayîl nebû, ezê p'êşk'êş
k im cote memikê t'ořîncî çardeh salîye”.

Heware, bavo, xweş heware,
H'amê Mûsêra heware, ji kekê Norayêra heware.

Peya nêzîkayî kir û go: „Ez nîzanîm, nîşana
sîyarê we çaaķîne”.

Medînê go: „Peyao, ez bi qurban, nîşana
sîyarê min p'orķuřa xwedê-hespê wane
boze, xalxalîne, navtenge zirave, simê
wane simkodîne, guhê wane bele k'êwrîşķîne,

dêlê wana dirêje derzîkiye, rîmê wane
 şeş p'êre, p'êreke p'urtê teyrê ji di mayîne,
 Wexta dik'evin e'resa meydanê, rîmê wana
 libo-libo garis ji e'rdê hiltîne,
 Gelûnê wana hoqe niv t'it'unê Sasûnê
 hiltîne, qulab-qulab ser milê hev
 dirêvînin, ege H'amê Mûsê nas nakî,
 ji pa'ra bifitîle, çar t'ilî biskê e'bayê wan
 gulavt'ûne".

Heware, xweş heware,
 Kekb, birano, heware,
 Ji H'amê Mûsêra heware, ji kekê Norayêra
 heware.

Peya dibêje: „Erê welle, ku heye H'amê Mûsêye,
 Du van çaxa dak'ete xamê birîya berîya
 jêrîn, e'resa meydanê bîst û şeş e'gîta
 kuştine,

T'alan, t'exdîr, mexber, paşda vege'randine,
 paşwextî, du sîyar dak'etine xamê birîya
 berîya jêrîne, navê yekî E'vdil K'erîme,
 navê yekî jî E'vdil Baqîye, e'resa meydanê
 rîmek li defa sîngê H'amê Mûsê dane, k'etine,
 yeqîn nizam, hene yan mirine".

Keko, birano, heware, xweş heware,
 Heware ji H'amê Mûsêra, heware ji kekê Norayêra.

37. H'amê Mûsê (şaxa 3)

Siveke me siveke bi nûrîne,
 Êla me êleke bi rengîne,
 Me li h'afa zozanê jorîn danîne,
 T'elî cînarê gundîyê me konê reşî e'rebîda
 rûniştîne,

Berp'alê wana be'lgîyê xûstikîne.
 H'amê go: „Bedîlê, ha Bedîlê, tu dayka min
 kirivî, xwe bike, bilezîne,
 Dûrbînê kekê xwe'ra mal derîne".

H'amê dûrbînê dide ber ç'e've xwe digêrîne,
 Peyakê-duda xamê devayê jêrînda dibîne.

Go: „Yek kurê şivîne, yek kurê gavîne,
 Yek sîyarê k'umêytê k'apreşe, yek sîyarê
 bozekê xalxaliye".

Sîyarê k'umêytê k'apreş xwe dike, dilezîne,
 Xwe konê reşî e'rebîra digihîne,

Go: „Keko, welatê roşkanîyê cerda Bedo me
 derk'etiye, mal, t'alanê beraza tîne".

H'amê go: „Şe'rê, ha Şe'rê, tu dayka min kirivî,
Xwe bike, bilezîne, deste ç'ekê e'gît-e'fata,
kekê xweıra mal derîne”.

Şe'rê go: „Keko, ez heme bûka sê rojame,
ez nizanim ç'ekê e'git-e'fata, çine, çi nînin”.

Go: „Rengê wana spine, kinyazîne,
Kondelê wana reşe, wezîrîne,

Axayê wana bestayîne,

Cilkê wane h'emûdîne,

Rimê wana nîkekîne,

Hespê wana guhk'êwrişkî, dêlqamçîne,

Ser qorimê bayê hespê wanaıra, meriv liva

gêris e'rdê hiltîne”.

Sîyarê k'umeytî k'apreş xwe dike, dilezîne,

Xwe t'êcirê t'êcirbaşîyara digihîne,

Destê xwe piştê Bedo dixîne,

Sivê h'eta êvarê k'enê ber devê qîz û bûka,

k'en laqirdiye,

Şe'rê go: „Bedilê, ha Bedilê, tuyê dayka min

kirivî, xwe bike, bilezîne, rîya deh seh'eta

nava seh'etekêda biqedîne”.

Bedilê dike, dilezîne, rîya deh seh'eta nava

seh'etekêda diqedîne,

Ûrisî difitîne,

E'cemî dilivîne,

Xwe peyara digihîne,

Go: „Peyao, ha peyao, sîyar, peyayê me we

ne dîne?”

Go: „Xûşkê sîyar, peyayê we kî bi kîne?”

Go: „Syar, peyayê me Kilh'anê bira, lok'ê

Mûsilêne”.

„Sê zergayê birîndare, bêzirare,

Yekê ranê rik'êfê, bi h'îteki qerp'ûz, zînê

E'tmanîkêda çûye xarê, îşala, ewî bêzirare”.

Şe'rê go: „Xêra mala xwedêra, H'amê Mûsê

bihata ber konê reşî e'rebî, bisekinîya, t'asa

ava sar mi bixasta,

Şabûna, lêva xwe t'asêva bigesta”.

38. Zeyneba xûşk

Ey, de lo-lo, ey, de lo-lo, ey, de lo-lo, lo birano.

Reşîd-p'asa xulamekê şandîye k'oşka li Dûzêye,

Pey H'amê Mûsê, di birane: „Bira nesekinin

bêne kavla Melet'îyêye,

Weṛa derk'etiye çin-mîdalê eskerîyêye".
De lo-lo, lo-lo, de lo-lo, lo-lo, de lo-lo, lo-lo,
ax, de lo-lo, lo-lo, lo birano.

Xulam berê xwe dide kavla Melet'iyêye,
Lêdinhêre, Zeyneb-xanimê li palkonêye,
Selamekê dide vê xanimê delalêye,
Divê: „Bêje H'amê Mûsê, Reşîd-p'aşa digo,
nemekine, bira bêne kavla Melet'iyêye,
Wanra derk'etiye çin-mîdalê axatiyêye",
De lo-lo, lo-lo, ax, de lo-lo, lo-lo, de lo-lo,
lo-lo, lo, birano.

Zeynebâ xûşk çû aliyê di malêye,
Gote H'amê Mûsêye: „Reşîd-p'aşa gotiye, tu
birava werine kavla Melet'iyêye,
Weṛa derk'etiye çin-mîdalê axatiyêye.
Me berêda kuştîye h'evt mêrê wê malêye,
Were bike xebera min kevnêye,
Berê xwe mede vê oxirêye,
De lo-lo, ax, de lo-lo, de lo-lo, de lo-lo, lo-lo,
ax, lo birano,

H'amê Mûsê divê: „Hespê axelera bik'şînin ji
aliyê t'ewlêye,
Bidine ser piştê zînê dewletêye,
Tengekî sist kin, duda bik'şînin, emê berê xwe
bidin kavla Melet'iyêye,
Meṛa derk'etiye çin-mîdalê eskerîyêye".
Ay, de lo-lo, ay, de lo-lo.

H'amê Mûsê berê xo da kavla Melet'iyêye,
Lêdinhêre, Reşîd-p'aşa li palkonêye,
Selamekê Reşîd-p'aşa vedaye,
Reşîd-p'aşa divê: „Hespê axelera bivine aliyê
t'ewlêye,
Têkine berda gîhê, oncêye,
T'ivingê milê wan ji mil bikin, bivine aliyê
malêye,
Dest-p'iyê H'amê Mûsê, herçar bira girêdin,
bidine ser sek'ûya t'ewlêye,
Wana berêda kuştîye h'evt mêrê wê malêye,
Serê H'amê Mûsê, h'evt bira jêkin bi qemêye,
Bira xûn têk'êve ber xûnêye".
Ay, de lo-lo, lo-lo, ax, de lo-lo-lo, ax, de lo-lo,
lo birano.

H'amê Mûsê divê: „Rêşîd-p'aşa, ferman-fermana
xudêye,
Qanûn qanûna dewletêye,
Xulamekî bişîne k'oşka li Dûzêye
Pey Zeyneba xûşkêye,
Bira nesekine, h'eta vira bêye".
Ay, de lo-lo, ay, de lo-lo.

Xulam berê xwe dide k'oşka li Dûzêye,
Lêdinhêre, Zeyneb-xanim palkonêye,
Selamekê Zeyneb-xanimê vedaye,
Divê: „H'amê Mûsê, bira, kavla Melet'iyê
derbaz dikin k'êf û eşqê di dinêye,
H'amê Mûsê divê, bira nesekine Zeyneba
xûşk h'eta vira bêye".
De lo-lo, ax, de lo-lo, de lo, lo, lo-lo, ax, lo
birano.

Zeyneb-xanimê bala xwe dide kavla Melet'iyêye,
Lêdinhêre, Rêşîd-p'aşa li palkonêye,
Selamekê li Rêşîd-p'aşa vedaye,
Diçe aliyê malêye, bal H'amê Mûsêye,
Dinhêre, destê herşes bira li qeydêye,
H'amê Mûsê gote Zeyneba xûşkêye:
„Herê bêje Rêşîd-p'aşa, ferman-fermana xudêye,
Qanûn qanûna dewletêye,
Şeşa bikuje, yekî bide ser xatirê min kevnêye".
Ay, de lo-lo, ay, de lo-lo.

Zeyneb-xanim divê: „Dilê min yarî, mi bi yarî,
H'amê Mûsê serekê h'ezar h'evsid sîyarî,
Gelîh'ê bira serekê h'ezar pênsid sîyarî,
Derdê dilê min e'vdala xwedê, zavê t'eze-Memed
Alî".
De lo-lo, ay, de lo, lo, lo.

Zeyneba xûşk hespê axelera tîne aliyê malêye,
Divê: „T'emo lao, herê, bêje Rêşîd-p'aşa
ferman-fermana xudêye,
Qanûn qanûna dewletêye,
Ezê bidime te Zeyneba met'êye,
Çend sala ez tuva derbaz bikin k'êfê di nêye".
Ay, de lo-lo, lo, ay, de lo-lo.

T'emo sîyar bû, berê xwe da kavla Melet'iyêye,
Lênihêrî, Rêşîd-p'aşa palkonêye,
Selamekê Rêşîd-p'aşa vedaye,
Divê: „Rêşîd-p'aşa, ferman-fermana xudêye,

Qanûn qanûna dewletêye,
Me berêda kuştîye h'evt mêrê vê malêye,
Te kuştîye bavê min, her şeş apê min, xûn
k'etîye ber xûnêye,
Were, ezê bi dime te Zeyneba met'êye,
Çend sala ez, tu derbaz bikin k'êfa dinêye".
Reşîd-p'âşa got: "T'emo lao, tuyî zarîni,
Tu vî aqilî k'u tîni, dicivîni?
Sozê mêrê berê, tu min naxapîni?"
Ay, de lo-lo, ay, de lo-lo.

Zeyneb-xanim gote: "T'emo, tuyî zarîni,
Tu rîmê hildî, rîmê naqiflîni,
Soraniyê hilde, alîyê ç'epê lêxe, h'eyfa bavê
xo, her şeş apê xo hilîni".
De lo-lo, de lo-lo.

39. E'mê Gozê (şaxa 1)

Lê-lê wayê, lê-lê wayê, lê-lê wayê, lê-lê wayê,
lê-lê wayê,
H'emû rojê sê cara, şevê şeş cara, li E'mê
Gozêra, kewê nizarê¹ K'ewazêra,² kilê
ç'e'vê H'elîmêra³ bêjin, wayê,
Gozê dibêtê: "E'mo dawo,⁴ were rayê,
Kulavk'umîno, pozberano, bexê zozanê di jûri,
berxê berdilê diya xwe, were rayê,
Şerê dewletê şerêke girane, li milê çarmalê
k'oçerîyêra nayê".

E'mê dibêtê: "Dayê Gozê, ezê nayême rayê,
Minê sondeke mezina xarî, bi şêx E'lîê li
axa zozanê şêx Fadiê, li dereca T'êlane,⁵
şêx H'adiê li axa Germîanê, ez nayême rayê,
Hingê ezê bême rayê-qesra Baxismê xirab
bikim, bikime t'ewilxana hespêd wa t'urkane,
oda H'elîmaê, lo ulîya⁶ jorî bikimeve kadîna
kayê.

Gozê dibêtê: "De lêxe, E'mo dao, de lêxe,
Kulavk'umîno, de lêxe, pozberano, de lêxe,
Kewê nizarê K'ewazê, de lêxe, bexê berdilê
diya xwe, de lêxe,
De tu rabe, gullêd e'ynelîya, hedîabaşê,
canbêzarê rast û ç'epî li milê xwe bêxe,
De nekuje nefera, nefer kuê di xelkêne,
nanxurê dewletêne, belê, tu cot-cot û ket-ketê

gulla li t'êlekêt⁷ wa çawûşan û yûzbaşıya
 qûnsor, babê dewletê bêxe,
 E'mo dao, min sed cara hîvîye, navê revîna
 mêra, li nav êl û e'sîrêd k'urda, naveke
 p'îs û girane, dû bina mala dayka xwe
 neêxe".

E'mê dibêtê: „Dayê Gozê, ezê E'même, E'mê
 Gozême,
 Bexêd zozanêd di jorî, bexê berdilê dême,
 Kewê nizarê K'ewazê, kilê ç'e'vê H'elîmême,
 Ne mêrê revê, ne mêrê girtinême,
 Ez mêrê qîl û qalê di giran, Rojê meydanê di
 şerême".

40. E'mê Gozikê (şaxa 1)

Hey-lo Bişaro, lao, dilê dayka te xemêda, ha
 di xemêda,
 Kulê, tu bik'evî mala şêxê almadîna,
 qaymeqaymê Zoqê, canbêzarê Mûşê,
 k'etinê şexsê T'êranê, dara H'emzo-Silo,
 li mexelê jorîn, wê digerin ji pêda-pêda,
 Cemîl bi sê denga gazî kir: „Şerqîo,
 bavê mino, tu mêr be, çê be, çê
 bixebite, tu te'na li E'mê Gozikê
 nede, E'mê Gozikê mêrekî h'eyfe, ji
 mêranî zêdeye, îro ji k'ubara subêda
 qeleça xwe bi qeleça Bişarê Çetova
 girêdaye, mêra dikuje, e'fat û e'gîta, maqûlo,
 ji darê subêda".

De ber nede, ha ber nede,
 Qesra bavê Şemo dest k'umsorî Rômêva dermede.

E'ynil, qesra bavê Şemo devî avê, ha li devî avê,
 Kulê, tu bik'evî mala şêxê almadîna,
 qaymeqaymê Zoqê, canbêzarê Mûşê,
 k'etine şexsê T'êranê, dara H'emzo-Silo,
 li mexelê jorîn, hey-lo, lo maqûlo, desteşûr

ajotîne navê,
 Cemîl bi sê denga gazî kir: „Şerqîo, bavê
 mino, tu mêr be, çê be, çê bixebite, tu
 te'na li E'mê Gozikê nede, E'mê Gozikê
 mêrekî h'eyfe, ji mêranî zêdeye, îro ji
 k'ubara subêda qeleça xwe bi qeleça
 Bişarî Çeto, bavê Şemo ra girêdaye, ew
 mêra dikuje, cinyazê e'fat u e'gîta dide ha
 ber tavê.

De bernede, ha bernede,
Qesra bavê Şemo dest k'umsori Rômêva dermede.

41. Xozandaxê (şaxa 1)

Lo-lo miro, çûme Xozandaxê, lê-lê, lê-lê, li firîka,
Îdara me nayê derdê germê rojê, xewê şevê
dengê vayvayîka,¹

Minê ç'e've xwe selamî sîyara gerand,
navda xuya nake feqî E'î, sîyarê Senemê,²
baqê gulîya ber cênîka,²
Mîrê min, yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Mîro, vê felekê li min yan da,
Welle, vê felekê li min yan da,
Lêxist simbêlê feqî E'î, sîyarê Senemê, t'êl
bi t'êl da,
Xwezil wî waxtî e³ li wê bûma, feqî E'î,
sîyarê Senemê, ort'a qerp'ûz, zîn çewa
ruh' û can da.

Dilê min yo-yo, dilê min yar-yar,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were yo-yo.

Mîro, çûme Sîsa xopan, lê-lêm, av t'unîne,
Mîro, çûme Sîsa xopan, lê-lêm, av t'unîne,
Dilê sîyara bi kule, bi birîne,
K'esekê xudan-xêrê t'unîne,
T'asek ava sar nav van sîyara bigerîne,
Dilê van sîyara bi kule, bi birîne, lê-lê, lê-lê,
Mîna pişke k'iskê bizinî bavê sêlê, sîyar usa
dih'eîn.

Dilê min yo-yo, dilê min yar-yar,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Mîro, çûme Xozandaxê, wê bi bîye,
Sîyarê silîvani³ dajon t'e'lîma kurmanciyê,
lê-lê, tên hêdînê,
Minê ç'e've xwe selamî sîyara digerinim,
navda nîne, xuya nake Qeymezê Êzdiye,
Dilê min yo-yo, dilê min yar-yar,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Germa Xozandaxê, lê-lê, germek noye,
Sîyarê me silîvani dajon t'e'lîma kurmanciyê
dor bi dore,
Wexta ji t'e'lîmê vedigerin têne çadirê,
çadir derdê germa, li sîyara vedigere,
dive sêlê sore.

Dilê min yo-yo, dilê min yar-yar,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Feqî Ozman anîn ber duk'anê, lê-lê,
Minê jêra bazar kirîye lih'êva rû orxanê,
Eke pîrsa feqî Ozman ji min dikin, ew jî bi
donzde lawkava maye gellîyê Gozoxlanê.
Dilê min yo-yo, dilê min yar-yar,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Çûme Xozandaxê, lê-lê, darê bi since,
Eke pîrsa feqî H'usêyînê ç'e'vbelek ji min
dikin, ew jî bi h'eft lawkava min têwerdaye
yap'uncîyêye.

Dilê min yo-yo, dilê min yar-yar,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo,

Çaxê E'vdalê Zeynikê stra, pişt wî jî k'ulfeta
Surmelu Memed-p'asha E'yşan-xanimê dibêje:

De lo wezîro, qurba, min çi gotîye, dilê te ji
min maye?
Wey-la wezîro, ez bi gorî, min çi gotîye, dilê
te ji min maye?
Li wan ava gola genîya, lê-lê, lê-lê, şamme'rane,
Dilê min yar-yar, dilê min yo-yo,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Wey-la mîrê min, sond xarime, lê-lê, naçime vê
dîwanê,
Wey-la wezîro, min sond xarime, lê-lê, naçime vê
dîwanê,
Serê xwe girênadime, lê-lê, k'ofîya vê k'it'anê,
Lingê xwe nakim, lê-lê, sol û me'sê,
Zenda xwe naxim, lê-lê, zendbazinê,
Dilê min yar-yar, dilê min yo-yo,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were, yo-yo.

Lo-lo wezîro, çûme kavla E'lbistanê, lê-lê, mij
û dûmane,
Lo-lo mîrê min, çûme kavla E'lbistanê, lê-lê, mij
û dûmane,
Derdê germa, sîyara girtîye, lê-lê, t'aye,
Berê sîyara k'etîye, lê-lê, xerîbîyêye,
Pişt a sîyara k'etîye, lê-lê, alîyê malêye,
Mîrê min yo-yo, begê min, ca were yo-yo.

42. Wer xozanê (şaxa 2)

Wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
Wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
De bira xwedê xirav bike war, k'ozê te zozanê,
De wezê dinhêrim, alîkî deşte, yek zozane,
Were, dilê min yo-yo, dilê min, yo-yo, xweş
xozanê.

Wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
Wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
Erê, wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, van firîka,
Lê dayê dêranê, foê xewa minê nayê germê,
lê, germistanê, şevê xewa min nayê fite-fite
van ayîka,
Xelqê undakirîye t'ekane, t'ûkane, minê
undakirîye t'elî Qeymesê Êzdî, selemê
sîyara, gurzê ber cênîka.
Were, dilê min yo-yo, dilê min yo-yo, xweş
xozanê.

Wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
Erê, wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, wê bi mile,
Lê dayê dêranê, vêsvê zû ser meşa xar
divin cew û kanîyê belekiya xule-xule,
Erê, dilê min, yo-yo, dilê min, yo-yo, xweş
xozanê, xelqê undakirîye t'ekane, bi t'ûkane,
minê undakirîye t'elî Qeymesê Êzdî, sîyarê
ce'nîya qule,
Were, dilê min, yo-yo, dilê min, yo-yo, xweş
xozanê.

Wer xozanê lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
Wer xozanê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, lê,
xweş xozanê,
Erê, wer xozanê, lê-lê, lê-lê, lê-lê, wê bi sore,
Elê dayê, dêranê, vêsvê zû ser meşa girîye
mija kore,
Xelqê undakirîye t'ekane, bi t'ûkane, minê

undakirîye t'êlî Qeymesê Êzdî, sîyarê
ce'nîya more,
Erê, dilê min, yo-yo, dilê min, yo-yo, xweş xozanê.

43. Wey salê

Wey salê, wey salê, wey salê, wey salê,
wey salê, hêsîr, hêsîr, hêsîr,
Ez hêsîr û feqîrê gelîyê Zîlame, hey bavo,
hey bavo,
Anê dîya h'evt kuşa bû, her h'evt kuşê
wêna roja şerê gelîyê Zîla hatne kuştin,
Anê serê xwe serqot kir, destê xwe rûbarî
xwedê kir,
H'ezar xaziya xwe bi fermana fila tanî,
Hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim, ez hêsîr û feqîrê
gelîyê Zîlame, hey bavo, hey bavo.

Wey salê, wey salê, wey salê, wey salê,
wey salê,
Ez dimrim herçar salê macerîyê,
Lê-lê, Anê, malê me macer bûne çardê vê sibatê,
Konê Ûsivê K'or H'usêyîn-p'aşa danîne li
ber Sîp'anê, binîya vê Xelatê,
Himûmata Rômê, bave-bavê e'şîra, e'şîra
lawê Taho, gelekî girane, ji xar û ji jorva
hatê,
Hey wax, hey wax, hey wax, hey wax,
hey wax, hey wax,
K'esekê xudanê xêra nemaye, cûwabekê
bişeyne Êyranê ji Memêra, bibê, lo-lo
Memê, te ocaxî koro, warê te dunîyayê
wndao, derpekê lédane li Ûsivê K'or
H'usêyîn-p'aşa, Meh'med-begê, li
Tahar-begê, welle, ûrt' û ocaxa k'urda
hatiye ber mîrat'ê.
Hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim,
Ez hêsîr û feqîrê gelîyê Zîlame, hey bavo,
hey bavo.

Wey salê, wey salê, wey salê, wey salê,
wey salê,
Lê-lê Anê dêranê, malê me macer bûne
çardê vê nîsanê,
Konê Ûsivê K'or H'usêyîn-p'aşa danîye li ber
Sîp'anê, binîya vê Xelatê, li serê vê dirîyanê,
Girane himûmata dewletê, bave-bavê e'şîra,

eşîra lawê Taho, bi aşt, ji t'alîma helan danê,
Hey wax, hey wax, hey wax, hey wax, hey wax,
K'esekî xudani xêra nemaye, cûwabekê
bişeyne Eýranê ji Memêra, bibê, lo-lo
Memê, te ocaxî koro, warê te duniyayê
wndao, derbekê lédane li Meh'med-begê,
li Tahar-begê, li Úsivê K'or H'usêyîn-
p'aşa, welle, ûrt' û ocaxa k'urda anîne
derîya malê.

Hêsîr, hêsîr, hêsîr, hêsîr, hêsîr,
Ez hêsîr û feqîrê gelyê Zîlame, hey bavo,
hey bavo,
Ez dimirim herçar malê macerîyê,
Welle, h'eyfa min tê li qîz û bûkê ç'iyayê
Serh'edê, ko k'etine destê çimrût û
p'exasê vê berîyê,
Hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim Anê.

Wey salê, wey salê, wey salê, wey salê,
wey salê,
Lê-lê Anê, dêranê, ez nizanim şerê çardê
sivatê di gelyê Zîlada k'î û k'î kir,
Meh'emed-begê, Tahar-begê, Úsivê K'or
H'usêyîn-p'aşa, rabûne ser qulpê, li
pêşîya t'abûre Rômê kir,
Îro k'esekî xudani xêra t'unîne cûwabekê
bişîne Eýranê ji Memêra, bibê, lo-lo
Memê, te ocaxî koro, warê te wndao,
derbekê lédane li Meh'emed-begê, li
Tahar-begê, li Úsivê K'or H'usêyîn-p'aşa,
sedemê gustilê zêrîn, herçar pêç'iyê wan
bi qamê jêkir,
Hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim, hêsîrim,
Ez hêsîr û feqîrê gelyê Zîlame, hey bavo,
hey bavo, ha-hî.

44. Çûme Mûşê

Hey-lo mîro, çûme Mûşa şewitî, t'extê P'ayê,
Meydana kekê Zivo, sîyarê E'reb tenge,
naçe, nayê,
Hey-lo mîro, were meçe, beled t'une,
Rojê oxîrmê giran, mêrê t'enê şêr be - deng
jê nayê.

Hey-lo mîro, çûme Mûşê - devê ç'eme,
Wexta kekê Zivo, sîyarê E'reb, mal sîyar bû,
devî bi k'ene, dilî bi xeme,

Şe'de-şûdê kekê Zivo, sîyarê E'reb, gele
hene, mêra dikuje, t'alana tîne Îçerîyê
nav e'ceme,
Hey-lo mîro, were meçe, were meçe beled
t'une, Rôme xayîne, te dixapîne.

Hey-lo mîro, çûme Mûşê - wê zeveşe,
Caweke xêrê mîra hatîye, divê, kekê Zivo,
wê fik'nê kela Mûşê biqelişe,
Girtîyê kelê, h'emîya, derbaz bike ji ava Reşe.
Hey-lo mîro, were meçe, were meçe beled
t'une, Rôme xayîne, te dixapîne.

Hey-lo mîro, çûme Mûşê - li vî alî,
De bira kul bik'eve mala qeymeqayma,
qumandara, Firîk-p'aşa, mîralayî,
Çewa destê kekê Zivo, sîyarê E'reb girtin,
avîtin kela Mûşê bi hostayî?
Heylo-mîro, were meçe, were meçe, beled
t'une, bextê Rômê t'une, te dixapîne.

45. Met'ê (şaxa 1)

De hey-lo, hey-lo, hey-lo, hey-lo, hey-lo,
dêla met'ê,
Bavê Zahîdê, sîyarê bozî, gilover, ji mal
sîyar bû weke cara,
Rîşîya şe'rê lê bela bûye, fenanî belgê dara,
Vêsbê ajotîye Met'iranî xopan, li mala zava,
Dêla met'ê, destê min li p'êşa te be,
Destê te li p'êşa Resûlî Ek'rem be,
Nekuje bavê Zahîdê, sîyarê bozî, gilover,
Rojê oxîrmê giran kêrî mala bavê te tê.
De hey-lo, hey-lo, ne ez Meh'medê
E'îlî-begême, deqa bi gullême, qaçaxê
Rômême, firarê dewletême, rojê li
ç'îyême, berbanga sibê ber pozê neyaramê,
Hey-lo, hey-lo, îro sê roje, sê şeve, bavê
Zahîdê t'emam bû, dengê wî bela bûye
ç'îyayê Noredînê.

De hey-lo, hey-lo, hey-lo, hey-lo, hey-lo,
Bejna bavê Zahîdê, sîyarê bozî, gilover,
zirave, t'êla ketê,
Bavê Zahîdê, sîyarê bozî gilover ji mal sîyar
bû, sebir k'etê,

Vêsbê ajotîye Met'iranî xopan, mala dêla met'ê,
Dêla met'ê, destê min li p'êşa te be,
Destê te li p'êşa Rêsulî Ek'rem be,
Were nekuje bavê Zahîdê, sîyarê bozî,
gilover, stu bi qeyt'an, dêla met'ê, ne eva
berxê mala bavê te tê?

Hey-lo, hey-lo, ne ez Meh'medê
E'lî-begême, deqa bi gullême, firarê
dewletême, qaçaxê Rômême, rojê li
ç'îyême, berbanga sibê ber pozê neyaramê,
Hey-lo, hey-lo, îro sê roje, sê şeve, dengê
bavê Zahîdê, sîyarê bozî, gilover, bela
bûye ç'îyayê Noredînê,

Bavê Zahîdê, sîyarê bozî, gilover, sîyar bû
ji Qerxelixê, ji Qerewêlda,
Dêla met'ê, milê te bişkê ha ji zendêda,
Nekuje bavê Zahîdê, sîyarê bozî, gilover,
xem-xîyalê neyara ma di dilda.
Dêla met'ê, vê yekê neke,
T'îlîyê Meh'medê E'lî-begê jê neke,
Ciniyazê wî li ort'a meydanê xirab neke,
Hey-lo, hey-lo, ne ez Meh'medê E'lî-begême,
deqa bi gullême, qaçaxê Rômême, firarê
dewletême, rojê li ç'îyême, berbanga sibê,
hert'im cara ber pozê neyaramê.
Hey-lo, hey-lo, îro sê roj, sê şevê, bavê
Zahîdê t'emam bû, dengê wî bela bûye
ç'yîayê Noredînê,

46. Met'ê (şaxa 2)

Met'ê, Met'elanî wêran - bin zinêrda, bin zinêrda,
De bira qolanêd milê met'ê bişkestana
bazinêd zendêda,
Çewa gullekê berî bedena Meh'medê
E'lî-begê, kekê Zade, sîyarê Tikran daye,
gulle maye birînêda,
Met'ê, meke, vayîsê, meke, bêit'barê, meke,
T'îlî-pêç'îyê Meh'medê E'lî-begê, gustîla
nîşaniyêva tu jêmeke.

Met'ê, Met'elanî xopan - heze, wê bi heze,
Meh'medê E'lî-begê hat bihiri, sîyarê bozeke
dêl geveze,
Met'ê, destê min et'eka te be, destê te
et'eka Rêsulê yekê jorin - p'êxember be,

tê Meh'medê E'û-begê, kekê Zade,
sîyarê Tîkran nekujî, bibaxşîni bona
xatirê bûka t'eze.

De hey-lo met'ê, hey-lo met'ê.

Met'ê, Met'elani wêran - newale, wê newale,
Meh'medê E'û-begê sîyarekî e'fatî gale-gale,
Met'ê, destê min et'eka te be, destê te
et'eka p'êxember be, tê Meh'medê
E'û-begê, kekê Zade, sîyarê Tîkran
nekujî, bibaxşîne E'û-begê kale.
De heylo met'ê, sevevê, bêit'barê met'ê.

Met'ê, Met'elani wêran - devê xetê,
devê xetê,
Met'ê, destê min et'eka te be, destê
te et'eka Resûlê yekê jorin - p'êxember
be, ûyê Meh'medê E'û-begê, sîyarê
Tîkran, kekê Zade nekujî, roja oxirmê
giran kêrî mala bavê te tê.
De hey-lo met'ê, sevevê, bêit'barê met'ê.

47. Bavê Fexriya

Eman, eman, bavê Fexriya, sûarê Gêjo,
h'eyra, çîqa tu delaî,
Ez çûme Zivingê¹, ç'e've xwe digerînim,
tu ne li malî,
Ez dagerîyame Bolindê², çûme dergê mezin,
derge ji mêvana maye xîr û
xalî,
Meyrê³ digo: „Lê-lê Xanimê⁴, korê, rabe
em heîne Seyidê Doda⁵, ber serê bavê
Sebrî, sûarê Xemla rûnên, bêjin, H'ecîo,
koro, rabe serê xwe hilde ji t'irba,
ji axa xalî,
Bavê Fexriya îro birîndare, mirin ji mefa
çêtire ji vî h'afî".

Eman, eman, bavê Fexriya, h'eyra, bahare,
xaş bahare,
Meyrê digo: „Xanimê, korê, bavê Fexriya
li Gêjo sûare,
Ji şerê Qêre dagerîya, hate xare,

Çiqas simbêlê wî melûlin, stuyê wîna çiqaxare,
Ez çûme pêşîya bavê Fexrîya, sûarê Gêjo,
ko ji destê rastê birîndare.

Eman, eman, bavê Fexrîya, h'eyra, ji îne h'eta îne,
Meyrê digo: „Xanimê, korê, lingê bavê
Fexrîya nagre rik'êbê, destê wî nagre
dezgîne,
Bavê Fexrîya, sûarê Gêjo birine Zîrneqêtê⁶,
mala Xemoê h'edad, wî danîne nav
livîne”.

Meyrê digo: „Xanimê, korê, rabe em heîne
Zîrneqêtê, li ber serê bavê Fexrîya,
sûarê Gêjo rûnên, desmalê herwîşim
bikin bayê bawesîne,
Emê xwe bavêjine t'or û bextê Aراك'êlê
h'ekîm, emê bêjin: h'ekîmo, li bextê te
û xudêda, tu memkê me jêkî, bikî melh'em,
bavêjî devê vê birîne,
Te'î û bextê me û bavê Fexrîya, bûye te'î
û bextê Stî û Ferxik, Memê Alan û
stîya Zîne”.

Bavê Fexrîya, h'eyra, îşev e'wre, nabe sayî,
Fermana bavê Fexrîya rabû ji E'nqerayê,
ji miclîsa mîralayî,
Gava berê bavê Fexrîya, sûarê Gêjo k'ete
welatê xerîban û xulbetê, dinîya mij û
moranê nabe bilindayî,
H'eyf û xebînetaya bavê Fexrîya, sûarê Gêjo,
k'etîye berîya H'emûdê, bûye hevalê e'rebê
çîmreşî, dêl hildayî.

Eman, eman, bavê Fexrîya, h'eyra, min
û çîyayê Omerîya,
Meyrê digo: „Xanimê, korê, fermana bavê
Fexrîya, sûarê Gêjo rabû ji E'nqerayê,
ji h'emî cîya,
Berf û baran li serê me barîya,
H'eyf û xebînetaya bavê Fexrîya, sûarê Gêjo,
ko hînî avê kanîyê zozana bûye,
k'etîye berîya H'emûdê, dixo avê ber kufîya.

Eman, eman, bavê Fexrîya, h'eyra li min
 û li vê felekê,
 Me'sî digere li ç'emê Xêbûr û Feratê,
 Bîrayê⁷, li ava Bêlecûkê, li golê mezin,
 li gerînekê,
 Meyrê digo: „Xanimê, korê, fermana bavê
 Fexrîya rabûye ji E'nqerayê, ji cumhuryatê,
 De rabe serxwe, em xwe bavêjine t'or û
 bextê filê reşkotanîyê, em bîn,
 filano, li bextê we û xudêda,
 têk'evine pêşîya bavê Fexrîya, sûarê
 Gêjo, herçar bira, bibin û hefine
 binîya xetê,⁸
 Xudê bikim saleke weke sala ferman
 li serê we neqewime, hege biqewime,
 bavê Fexrîya, sûarê Gêjo, bi kêrî
 we tê.

48. Şêx Mûsik (şaxa 1)

Girê Kalo, şab Rewanê, wê bi zebeşe,
 Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş
 h'ezar pêncî û şeşe,
 H'eft birê min rebena xwedê hebûn,
 yek kuştine, maye şeşe,
 Wey birano, xûşk sebebe.
 Şêx Mûsiko, tu dey nakî,
 Birê biç'ûk, tu dey nakî,
 Tuyê çima şûrê hêşîn ji kalên xilas nakî?
 Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş h'ezare,
 ç'ar pê nakî.
 F'eyfa birê tu venakî.
 Wey birano, xûşk sebebe.

Girê Kalo, şab Rewanê, wê bi sînce,
 Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş h'ezar
 bîst û pênce,
 H'eft birê min rebena xwedê hebûn,
 dudu kuştine, mane pênce,
 Wey birano, xûşk sebebe.
 Sêx Mûsiko, tu dey nakî,
 Birê biç'ûk, tu dey nakî,
 Tuyê çima şûrê hêşîn ji kalên xilas nakî?
 Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş
 h'ezare, ç'ar pê nakî,

H'eyfa birê tu venakî,
Wey birano, xûşk sebebe.

Girê Kalo, şab Rēvanê, wê bi dare,
Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş
h'ezar pêncî û çare,
H'eft birê min rēbena xwedê hebûn, sisê
kuştin, mane çare,

Wey birano, xûşk sebebe.
Sêx Mûsiko, tu dey nakî,
Birê biç'ûk, tu dey nakî,
Tuyê çima şûrê hêşîn ji kalên xilas nakî?
Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş
h'ezare, ç'ar pê nakî,
H'eyfa birê tu venakî.
Wey birano, xûşk sebebe.

Girê Kalo, şab Rēwanê, wê bi hurmêye,
Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş
h'ezar pêncî sêye,
H'eft birê min rēbenê xwedê hebûn,
h'efta çar kuştine, mane sêye,

Wey birano, xûşk sebebe.
Şêx Mûsiko, tu dey nakî,
Birê biç'ûk, tu dey nakî,
Tuyê çima şûrê hêşîn ji kalên xilas nakî?
Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş h'ezare,
ç'ar pê nakî,

H'eyfa birê tu venakî.
Wey birano, xûşk sebebe.

Girê Kalo, şab Rēwanê, wê bi kevote,
Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş h'ezar
pêncî cote,
H'eft birê min rēbena xwedê hebûn,
h'efta pênc kuştine, maye cote,

Wey birano, xûşk sebebe.
Şêx Mûsiko tu dey nakî,
Birê biç'ûk, tu dey nakî,
Tuyê çima şûrê hêşîn ji kalên xilas nakî?
Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş h'ezare,
ç'ar pê nakî,

H'eyfa birê tu venakî.
Wey birano, xûşk sebebe.

Girê Kalo, şab Rēwanê, wê bi t'eke,
 Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş
 h'ezar pêncî û yeke,
 H'eft birê min rēbena xwedê hebûn,
 h'efta şeş kuştine, maye yeke,
 Wey birano, xûşk sebebe,
 Şêx Mûsiko, tu dey nakî,
 Birê biç'ûk, tu dey nakî,
 Tuyê çima şûrê hêşîn ji kalên xilas nakî?
 Eskerê P'îr Kalê Êzdî şêst û şeş h'ezare,
 ç'ar pê nakî,
 H'eyfa birê tu venakî.
 Wey birano, xûşk sebebe.

Şêx Mûsikê delo-dîne,
 De şûrê hêşîn ji kalên dik'sîne,
 Berdide eskerê P'îr Kalê Êzdî, Demir Qapî
 hildişîne,
 Serê P'îr Kalê lédixe, tîne,
 Divê: „Xûşkê, hanê, pê xem-xîyalê xwe
 birevîne“.

49. Şêx Mûs (şaxa 2)

Ax, şêx Mûs bira, gelîye Sirûcanê şewitî
 bi zebeşe,
 Şêx Mûs bira, te xwe daye gelîyê Sirûcanê
 şewitî, çima dey nakî?
 Ji her h'evt birangê min, hatiye kuştin
 birangê mine K'eleşe,
 Bi teva mane şeşe,
 Wey bira, delalî, lo-lo, ne ez xanga teme?
 Şêx Mûso, k'otîyo, p'îso, p'intîyo, çima dey nakî?
 Eskerê êzdîyan, şêxan, p'îran, girane, çima
 ser serê xûşka xwe safî nakî?

Şêx Mûs bira, gelîyê Sirûcanê şewitî wa bi since,
 Eskerê êzdîyan, şêxan, p'îran, çar alî dor me
 girtine, têye wa bi p'ence,
 Cara îcarin, hatiye kuştin birangê mine Cindîye.
 Wey bira, delalî, lo-lo, ne ez xanga teme?
 Şêx Mûso, k'otîyo, p'îso, p'intîyo, çima dey nakî?
 Eskerê êzdîyan, şêxan, p'îran, girane, çima
 ser serê xûşka xwe safî nakî?

Şêx Mûs qurban, gelîyê Sirûcanê şewitî,
 wê bi dare.
 Eskerê êzdîxana şêxan, p'îran, girane, çar alî
 dora me têne,

Hatîye kuştin birangê minî Ah'mêye,
Bi teva mane çare,
Wey bira, delalî, lo-lo, ne ez xanga teme?
Şêx Mûso, k'otîyo, p'îso, p'int'îyo, çima dey nakî?
Çima duyê qelûna xwe qe sar nakî?
Eskerê êzdîyan, şêxan û p'îran, girane, çima
ser serê xwenga xwe safî nakî?

Şêx Mûs qurban, gelyê Sirûcanê şewitî dare,
darê sêve,
Eskerê êzdîxana, şêxan, p'îran, girane, çar alî
li me tene,

Hatîye kuştin birangê minî Sêvdîne,
Bi teva mane sisêne,
Wey bira, delalî, lo-lo, ne ez xanga teme?
Şêx Mûso, k'otîyo, p'îso, p'int'îyo, çima dey nakî?
Eskerê êzdîyan, şêxan, p'îran, girane, çima
ser serê xûşka xwe safî nakî?

Sutî got şêx Mûsrâ, go: „Ez dibêjim, were
sîyar be, sîyarekî k'ar û bar be,
Eke sîyar nabî, ezê hildim dezmala û
e'gala, hefime pêşîya eskerê êzdîyan,
şêxan û p'îran,
Ezê ji wanra bêjim, şêx Mûs mirîye, hatime
cem we serxweşî,
Wey bira, delalî, lo-lo, ne ez xanga teme?
Şêx Mûso, k'otîyo, p'îso, p'int'îyo, çima dey nakî?
Eskerê ezdîyan, şêxan û p'îran, girane,
çima ser serê xwenga xwe safî nakî”.

„Xwengê, ha xwengê,
Sonda, ko min xariye, çûme cem şêxan,
cem mellan, cem qazîyan, cem miftîyan,
Mi kir-nekir, t'u fita ber sonda min nedîn”.
Ax, şêx Mûs bira, gelyê Sirûcanê şewitî
dare ji dara ç'ûkê,
Delalî yob-yo, yob-yo, delalî yê-yê, delali yo-yo,
Şêx Mûs bira, qurban, te xwe daye gelyê
Sirûcanê şewitî, çima dey nakî?
Cara îcarin hatîye kuştin birangê mine bic'ûko,
Wey bira, delalî, lo-lo, ne ez xwenga teme?
Şêx Mûso, k'otîyo, p'îso, p'int'îyo, çima dey nakî?
Eskerê êzdîya, şêxan, p'îran, girane, çima ser
serê xûşka xwe safî nakî?

Li wexta şêx Mûs gelyê Sirûcanê şewitî sîyar
bû, sîyarekî k'ar û bar bû,

K'ete nava eskerê şêxan, êzdiyan, p'îran,
herçî file bû, bi wan file kir, herçî bisurman
bû, bi wanî surman kir,
Yê mayîn bi şûrêra derbaz kir,
Wey bira, delalî, lo-lo, ne xwenga teme?

50. Şêx Mûso (şaxa 3)

Girî P'alê, girî şeşin,
Şa Revanê, girî şeşin,
Eskerê P'îr Kal k'işîya, h'ezar şeşin,
H'evt birê min e'vdalê - yek hat kuştin,
mane şeşin.

Şêx Mûs bira, tu deyn nakî,
Serê Bozê xew rānakî,
K'osteka şûrê hêşîn tu venakî,
Tu qelina xwe sar nakî,
Dûrî E'vdil E'zîz, delalîyê her h'evt bira, kezî,
gulîyê min, kuṛ nakî.

Girî P'alê, girî sêne,
Şa Revanê, girî sêne,
Eskerê P'îr Kal k'işîya, h'ezar sêne,
H'evt birê min e'vdalê - çar hatin kuştin,
mane sêne,

Şêx Mûs bira, tu deyn nakî,
Serê Bozê xew rānakî,
K'osteka şûrê hêşîn venakî,
Tu qelina xwe sar nakî,
Dûrî E'vdil E'zîz, delalîyê her h'evt bira, kezî,
gulîyê min, kuṛ nakî.

Girî P'alê, girî yekin,
Şa Revanê, girî yekin,
Eskerê P'îr Kal k'işîya, h'ezar yekin,
H'evt birê min e'vdalê - şeş hatin kuştin
maye yeke,

Şêx Mûs bira, tu dey nakî,
Dil k'afiro, tu dey nakî,
Serê Bozê xew rānakî,
K'osteka şûrê hêşîn tu venakî,
Tu qelina xwe sar nakî,
Dûrî E'vdil E'zîz, delalîyê her h'evt bira, kezî,
gulîyê min, kuṛ nakî.

Ew şêx Mûsê delo-dîne,
Teng-berê Bozê dişidîne,
K'ostekê şûrê hêşîn diqetîne,
Eskerê P'îr Kal ser milê xwe dibîne.

Stranê bengîîyê

51-490. Dilok

51.

Min lawik nedîtiye duh û pêrva,
P'ap'axê qizilcix xuya kirîye pêş mala
E'î-begê, pêş milêva,
Ezê řabim t'axa jêr qurban kim jin û mêrva,
Hekî qayîl bu, qayîl bû, hekî qayîl nebû,
ezê ca'nîya bavê xwe qurban kim cilêva.

52.

Domam, serê Girîdaxê mijêda,
H'êve pezê me maye germa destêda,
Sing-berê domama min isane, mîna birincê
Uloxanê, k'işmişê İranê serbe, qasekê
bimîne demêda,
K'otî, p'îsî mêrê wêya řabû, serç'e'v
neşûştî, loqmek lêda.

53.

Gulî sorê, ezim gulim, gula zinêrda,
Ezê xuya dikim çiliyê, k'uliyê Solemesê,
Bilqasimiyê, nava baxçê Şêx Îsada,
Xazî ez bivûma gustîlekê qaşê van zivkera,
bik'etama t'îliya têra, mala Şerêda.

54.

Qemerê, xazil mala me cînarê malâ we ba,
Ort'a meda şûşebend, p'encere ba,
Sala îsalî gilî-gotinê min, xelqê t'êlî delal,
t'ev hev ba.

55.

Xezalim, xezala çîyayê bilindciya,
Berfekê bariye, girtîye serê rê û dirbê
van h'eciya,
Xelqê t'êlî delal biç'ûke, nezane, nizane
gilî-gotinê h'emû ciya.

56.

Delalê min çûye řênga dûrda,
îzin xastiye, min destûr da,

Xazla bûma bendekê, têk'etama benda
şûrda.

57.

Minê bostanekê xwe û teṛa daniye,
digul-guland,
Minê sûrekê mîna sûra Dîyarbek'irê
difitiland,
Kulê, tê rûneyî mala qomsî nemama, çima
t'ase ava sar berdane ort'a herdu dila?

58.

Yara min girtîye ji t'oṛinê,
Yeke sore, sipîye ser xwendinê,
Ç'e'v-birûya miṛa dişkêne, râmûsana
dide yekî dine.

59.

H'eso, te li sala, me zemana,
Xazila mala me çona zozana,
Bira mirazê miraxaza bibe, mirazê min,
H'eso, biba bêriya nîvro, ort'a herdu
dana.

60.

Ezê çûme ç'iyê, nav şivana,
Ezê dak'etime deştê, nava qol bi qolê
bêrvana,
Xazila dîlbera min zêrê sîse fedî neke dev
û lêva, van dirana.

61.

Ezê aşiqim, sazbandim, sewdalîme,
Ezê sazêkê xelkê t'elî delalra girêdim
sturiyê me'ra,
Ezê t'êla ort'ê bavêjimê p'oṛa serê narin
yara,
Emê dia'kê rebê alemê bixazin, hûn bêjin:
"Amin", bira jina k'otiyê mêra lê bistînin,
bidine çeleng sîyara.

62.

Zerîyê, qurban, de tu rabe hespê xwe
bik'şîne,
Emê sîyar bin, berê xwe bidine walatê pêra,
Xazî tu bûk bayî, bûka mala bavê min bayî,
Minê rojê sê cara destê xwe bida e'rdê,
minê bigota: „Şikir ji xwedêra”.

63.

Serê min dêşe, dilê min pêra,
Kesekê xudanê xêrê t'une, cahabekê
bive t'axê jêrin, dostêra,
Xazî yekê mizgînîke xêrê mîra banîya,
bigota: „Dosta te hat, h'ekîm pêra”.

64.

Zewal gede, tê diçî zewaliyê, min bibe
xweıra,
Ezê gîhê biçinim hespê teıra,
Heki xelkê te pirsî, bê: „Seyîseke, min
girtîye hespê xweıra”.
Hekî tu çuyî nava heval-hogira, der cînara,
Bê: „Keweke gozele, baxçê cinetêye, minê
qorix kiriye nevsê canê xweıra”.

65.

Domam, xazî bahar me bihata,
Ç'îç'ika belekiya berfê, serê rîya min,
domama min, hiçata,
Minê destê domama xwe bigirta, bik'etama
rêza gurdê van welata.

66.

Kavla H'işdereke rêzê başa,
Engeserê herdu t'axa,
Xudê dê u bavê mîra qebûl neke, destê
min girtin, dane kurê axa.

67.

Min go, k'aşa, te go, k'aşa,
Ga rêzbûne, çone aşâ,
Keziyê min usanin, bîna şiritê dora konê
T'emir-p'aşa.

68.

Domam, şevê dinê, dîka nîşev min xulxuland,
Minê dîna xwe dayê, du zerî ber serê
min rûniştî bûn, yekê ava min germ
dikir, yekê k'efenê min fesiland,
Xazî xêra mala xudêra min bizaniya, ez
dimirim, paşî min belek ç'e'va k'êra
dineqîşand.

69.

Baran barî, e'rd hi'rikand,
Gede lawkê min t'ilî ser bilûrê difitiland,
Kulav danî, heq t'eriqand.

70.

Xezal-xanim, ezê dibêjim, dengê min nayê.
De tu rabe sîyarekê sîyarke, bişîne kavla
vê Emanê,
Bira h'eva derd û derman bîne, emê bixun
t'eva râyê,
Têne qîrîn, dengê me he're xelîfê Beşdayê.

71.

Lawkê min ço, îdî nayê,
Tenîya sêlê mi rû dayê,
Gava dinê nava gundda rasti min hat,
râmûsanek min xwast, râmûsana wî
min nedayê.

72.

Kanînga gundê me kanînga van kulava,
Hîva gundê me xeyîdîye, naçe ava,
Râmûsanekê mi k'erem ke, ezê bivime ze'va.

73.

Zerîyê, qurba, zerîyê me cêrê xwe hildane,
maşyane avê,
Çîle, ç'e'vbelekin - xwe dane pêşîyê,
rêşe, benziravan - k'etine paşîyê,
qemerê, şermokene - xwe dane navê,
Evê keç'ikê ez kuştîme bejn û bala,
k'enê t'ev silavê.

74.

Bejna Xezal-xanima min zirave - dara
gûzê,
Gustîlek t'îliya Xezal-xanima midane, zêre,
zîve, qaşê dûzê,
Xezal-xanima min qîza Silêman-p'êxembere,
rûniştîye e'rdê, vê dengizê.

75.

Gede lawko, devê te, ne devê k'ilamokê,
Bejna te, ne bejna rēqesokê,
Seyîpsano, dûrî min heŕe, ezê te tēkime
destûyê mērk'utokê.

76.

Kewa gozel sekiniye derê malê,
Zenda zer girêdaye pê desmalê,
Ezê dil k'etime ç'e'v û biriya, rēvaçûyînê,
bejn-balê.

77.

Pezê gede lawkê min, pezê gomê,
Çerçî hatîye ort'a zomê,
Ezê xelkê t'êlî delalîra bazar bikim deste
k'inçê vê nezamê.

78.

Ez xezala ç'iyayê Eleganê,
Devê min ç'êrê, guhê min guhdarê, ç'e'vê
min revê, nigê min banzdanê,
Bîre cahilê vê dewrê rābûne, dibên:
"Emê heŕin, xezala bikujin, bikine
ç'iva rēmezanê!"

79.

Xezalim, xezala serê ç'iyayê Eleganê,
Berfekê bariye, girtîye serê rē û dirbê
Nexçivanê,
Xelqê t'êlî delal biç'ûke, nizanî t'elîm-t'orab,
gîlî-gotinê rāmûsanê.

80.

Gede lawko, ne vê hatinê, ne li vê çûnê,
De tu were, çoka xwe bide r̄ex çoka
Teyê dilê min kiriye be'ra Wanê, gola xûnê.
mî jî, qaskî rûnê

81.

Ha li ser t'emnê, ha li ser t'emnê,
Mêze çîté dêre kemnê,
Ezê danê r̄ojê nabînim, danê şevê heñime.
xewnê.

82.

T'anga p'orâ min qemerê,
K'etiye geliyê Engeserê,
Gede lawko, were min bîrevîne, bavêje
warê kurma, nav serzarê.

83.

Dilê min - dilê vê zincirê,
Destê min qetiye mal bavê vê e'cîrê,
Merî sibê zû nava xelqê xerib r̄adibe,
bîna kevirê bavêje binê bîrê.

84.

Dilê min - p'ira nav Tilbîsê,
K'enerê avê Uçk'ilîsê,
Xelkê k'etiye derdê xwe h'al-malê
diniyalikê, ezê e'vdala xwedê,
k'etime derdê xortê Cerçerîsê.

85.

Gede qurban, bejna te zirave dara ketê,
Hêşin dike kavîlê gundda cem mizgeftê,
K'ê ort'a du dila xirab xeberde, mala wî
bira heñe ber mirat'ê.

86.

Cana minê, bahare, bîna gula tê,
Dengê kewê gozel ji ç'îya tê,
Ezê kewim, kewa evê lat'ê,

Herçê nava herdu dila xeber bide,
mala biçûya ber mîrat'ê.

87.

Bejna lawkê min waxta bişkê,
Ezê rābim bazinê destê xwe tême k'ember,
bidime piştê,
Eze qasekê rûnim li teniştê.

88.

Xezalê, ezim xezala ç'iyangê geştê,
Ser mîra tê avê gelîya, lêyî û limiştê,
Kulê, tuyê rûnêy mala qomsî û nemama,
ez û xezala min ber hev reş kirine,
kaşaz û benika, bi nivîştê,
Çima qasekê ne hiştine ezê rûniştima
teniştê,
Minê dest bavêta xemla piştê.

89.

Minê diyarê gundê Mendê, Mendelixê,
Min gul çinî, t'ev çibixê,
Memikê kewa gozel usanin, mîna cota
stêrê t'ev qurixê.

90.

Lo-lo dilo. xalî te be,
Tu ser dila bengî nebe,
Heça gava bengî dibî, bira kuştina canê
te hebe, p'oşman bûna te t'une be.

91.

Gede lawko, bira gunê min tîrame'r be,
Serê rênga te gopal be,
Tê diçî walatê xerîba, bira stiyê te ser
canî mirazê mida xar be.

92.

Mêrga bavê min - kerenge,
Gîhayê dorê reng bi rengê,
Gede lawkê min sekiniye, hîvîya mine,
min derenge.

93.

Êlê dînê, germa Rewanê qije-qije,
Meriv hêkê datîne, hêk dipije,
K'ê ort'a du dilada, çar ç'e'vada xeber
bide, bira xwedê e'zîzê dilê wî bikuje.

94.

Ha li ser meṛa mirê mezin,
Birîya meda avê gola dilerizin,
Kesî ne dîtîye, merî qîzka çardeh salî
bihêle, herê jina bî bixaze.

95.

Hatîye mala bavê min çî mêvanekî e'zîze,
Malîno, gundîno, çî layîqe, çî cayîze,
Hekî deyndare, fabe bide deynê xelkêye,
hekî xortê cahile, cot zer memika dane
bira xweṛa pê bilîze.

96.

Engeserê gundê meye,
Xalîya têda sor h'inaye,
Gede lawko, were min birêvîne, k'om
t'emam pišta meye,
Mala Morof çî tevaye?

97.

Keç'kê, navê te nizanim, navê şîrîn dikim
gazî, nav Hewêye,
Sîngê te ya qazê, ordama te ya kewêye,
Ezê sebabî ç'e'v y birûyê te belek, malê
dinê, kawlê gunda, daynime gerewêye.

98.

Min yek dîtîye, weke teye,
Ç'e'v birûya te zêdeye,
Xişîrê studa - qelenê teye.

99.

Bê Beyazê, bejna zirav - bejna teye,
Dêrê ha li ser, dêrê zêdeye,

H'eyfa teye, h'eyfa teye,
K'otiyê mêra mêrê teye.

100.

Ç'e'vê min bejna gedeye,
Şe'ra sêrî dor sirmeye,
Gede lawko, were min birevîne, bira her
gundî, cînar bêjin, şertî dilê min û teye.

101.

Hatiye mala bavê min mêvanê şev y roye,
Mala bar kiriye, tişt t'une daynim ber vî
mêvanî,
Ezê rabim daynime ber mêvanî dims û toye.

102.

Gede lawko, mi bihîstiye, te yek anîye,
Gustîla zêr jî kiriye dêste,
Ezê werime de'wata te, ç'e'vê kul,
dilê şkestiye.

103.

Kastûm reşo, kastûm xwe ke,
Tu t'uncikê serda şe ke,
Canî mirazê min, qurbana canî mirazê
xwe ke.

104.

Memo, mala melle dike li vir bar ke,
De tu rabe p'ostekî e'vdala, defeke
dewrêşa mi'ra k'ar ke,
Berê vê biharê ava min germ ke,
K'efenê min k'ar ke,
Cinîyazê min nava ax û bera sar ke.

105.

Domama min kine, wa kinike,
Ne bere, ne bedene, ne memike,
Xazî devê min xal û xeta gerdena te
bik'eta, bira heval-hogirê dora min
bigotana: „Stiyê te lele be, destê te
k'elemçe be, nigê te qeyd û zincîr be,
hela hê cizaretê te hindike”.

106.

Zalim, kela T'emûrtê wê bi nîke,
Kewa gozel ç'e'vî beleke, pozî xizême,
hûr şîrike,
Xazî xêra di xwêdêra, devê min xal û xetê
dev gerdana te bik'eta,
Bira fermana min rabe cem Muxdarî Îsa,
Memed-begê mirê Tatosa gazî mi ke,

107.

Bira sed derî mix ke,
Sed miştiyê cabil qîro mi bistîne,
Ezê bêjim lo-lo mîro, rē'ma te mîra çîqa
ze'fe, cizaretê te hindike.

108.

Vî zinarî gale-gale,
Mî dik'ale, berxe bale,
K'ê ort'a du dila, çar ç'e'va xeberde,
dûrî hazira, derdê cegerê bine'le.

109.

"Lo lawo, ser sewdao,
Derê mala bavê min wastiyao,
Tu aşiqê çî jî h'eyrî mao?"
"Domam, - go, - ez ne ser sewdame,
Ne derê mala babê te wastame,
Ez aşiqê bejna bilind, ç'e'vê belek
h'eyrî mame".

110.

Ez ne li virim, ne li wême,
Ez werdeka rû golême,
Ez par vî çaxî jina k'otî şindokê mēra bûm,
îsal ser dilka xortê çême.

111.

Şe'ra serê min girane,
Rîşiyê şe'rê hûr badane,
De tu were, destê xwe ser serê min dane,
Destê te mîra him derde, him dermane.

112.

Navê te nizanîm, navê şîrîn dikime gazî,
Îro du rîoje, sê rîoje, k'arbarê zenda zer
nav Seyrane,
Emê çûne kavîlê gunda, ser h'ekîm û
qetîyane,
doxdirane,
Minê go: "Çi derde, çi dermane?"
Go: "Kavîlê gunda, râmûsanek, dudu,
dermane".

113.

Lo berxvano, berxê k'êne,
He rîo, hergav, serê rêne,
Ew qelenê min zerîyêne?

114.

Zerîyê qurban, ezê k'êfsîzim, bême'deme,
De tu rabe cixarek t'itûna Qizilaxaca
Mûşê, mîra bîne,
Dar û darçîn, sabûna lewantê, xudana
e'nîya kever, pê bireşîne,
Yek me diçe walatê xerîba, yek dimîne,
Bira sebra xwe pê bîne.

115.

Navê hespê lawkê min Lezgîne,
Pêşîya sîyara dilezîne,
Ezê dîna xwe didimê, lawkê min cahile,
haj serê xwe nîne.

116.

Kaniya gundê me şîrîne,
Gîhayê dorê sê pelgeye, ha li dîne,
Lawko, de tu were, mi birevîne, zozanê
jorin xîne,
Bira bavê min bik'eve pey bavê te,
hêdî-hêdî qelenê xwe bistîne.

117.

Gemera min bejnêda t'emam jine,
Xazgîniyê qemera min mala bavêda rûniştîne,

Şayikî k'etiye nava xal û xarziya,
dûmanekê girtiye qafê serê mine.

118.

Kulmalê, îro sêye, sibê çare,
Stiyê min ser alikî mala bavê teda xare,
Tê divê xelkê t'êlî delal h'enekê,
laqirdiyane, tê nizanî, ber seriya min
kevire, binrexa min e'rdê sare.

119.

Be'ra Wanê be'ra zere,
Sing û berê kewa gozel qelem û deftere,
Kavlê gundada navê min sere.

120.

Dibê, Seyranê, kavlê gundê me fyaxe,
Bavê min seva malê dinyalikê axe-axe,
Çûye nava heval-hogira dora mida gotiye:
„Seyran nexwaşe, h'alê xwe t'une, ne
li saxe”.

121.

Îro e'wre, bibe sayî,
Rêkê bik'evê vî ç'iyayî,
Xazî ezê bivama t'ivingekê, bik'etama
milê te peyayî.

122.

Zewal gede, çira çûrî, çima ha li keji,
Îşev êvarda ç'e've min maye bejn û bala
ordama te jî,
Agirekê serê dilê minda dişxuqe, pirîskeke
bipeke kerê kezeba te jî.

123.

Minê bostanekê xwe û te'ra daniye kundirê
bejî,
Minê av daye, bêcer kiriye pê destê xwe
û te jî,
Kulê, tê rûnê mala qomsiyê nemamê gundê
me jî,

Çima t'asa av berdane ort'a dilê min
û te jî?

124.

Wî la Wanê, li min Wanî,
Gede lawko, heç'a min got, te miṙa neanî,
Te misqalê kilê sibhanê miṙa neanî,
Dibê, dūr bû, derez bû, mi xweṙa nekire
bargiranî.

125.

Dibê, qemerê, ez delalî, tu delalî,
Minê qemera xwe girtîye nava h'esiniya,
nava sipka, nava h'ezar h'evsid malî,
Xizêma qemera min şkestîye, h'alê min
sêfilî, min deyndarî.

126.

Gede hatîye çoye mîla mezin,
P'ap'ax xar kir, maşoq ezim,
Lawko qurba, heger tu neç'irvanî, virda
were, xezal ezim.

127.

„Qîzmet', tu gula sor bî, ez te bân nakîm,
Şekirê qenda bî, te ker nakim,
Tu qîza welîyê Wanê bî, begem nakim".
"Kurxal, ez gula sor bîntirim,
Ez şekirê qenda şîrintirim,
Raste, ez h'isnê dinê naghîjme qîza welîyê
Wanê.
Lê ez e'slê xweda qîza welîyê Wanê
çêtirim".

128.

Ezê xezalê ç'iyayê Alûdarim,
Ezê werdeka gola Samsûnê sarim,
Wezî par vî çaxî neç'îra teyrê bazi bûm,
îsal kundê kor qefa zinêrda ez dixarim,
Ezê -sevanî ç'e'v û bryê bêlek kavlê
gundada hêsîrim, stuxarim,
Ezê rûniştîme h'etanî sibê digrîm, ha dinalim.

129.

Ez dimirim, qe namirim,
Kevirekî giran t'une ez hilgirim,
E'reba rēşe, lēv deqandî hatiye, divê:
„Ez kewa gozel jî çêtirim“.

130.

Ezê hevraz çûme, berjêr hatim,
Ezê nava gundda rāstî kewa gozel hatim,
Qudûmê çokê min sist bûn, mîna
gulleke mawîzerê ez hingavtim.

131.

Lo şivano, şivan ç'ûko,
Te sêrî p'ap'axê, dor kulîlko,
Tu sala îsalî pez biç'êrîne, ezê mala
bavê teŕa bivime bûko.

132.

Lo p'alao, p'ale giro,
Serê de'sê te zengilo,
Tu sala îsalî mala bavê mîra bixevite
eşqe, dilo.

133.

Gede lawkê min ço, rê nîvî kir,
Qut'î-cixarenga xwe malda bîr kir,
Seva wê qut'îya cixarê e'mrê min ço,
p'orê serê min sipî kir.

134.

Kewa gozel sekînî derê malê, min nas
nekir,
Şe'ra sêrî sor û zer kir,
Ewê çar t'îliya serê dilê min meqes kir.

135.

H'erça yarê wane gundda,
Mîna sîtila çar ç'emile agir binda,
Sibê h'eta êvarê xeme dilda,
Gele aşiq wî h'ewalî k'erba k'etine axê sarda.

136.

Dilê min hêlûna van werdeka,
Serê sê mehaye bûme qerewilê ser k'uleka,
Xelqê k'etiye derdê malê dinê, ezê
k'etime derdê sûret sora, bejn
bilinda, na weleh, disa ç'e'v beleka.

137.

Me bendewarê ber dîwara,
Bira me xe te'vî teyrokê der bihara,
Sê rōje malê bar kirine, ez, tu bûne
êt'im ber dîwara,
Keski xudanxêr t'ine destê me bigre,
bine ber sit'ara.

138.

Dilê min hêlûna teyrê hewa,
Lê difîre cote quling, rēfê kewa,
Lawko, te mala bavê min xirav kir
du p'a vîra, van derewa.

139.

Te'vî barana dixuşxuşand,
Kewa gozel zêrê ber e'nîya kever
dineqışand,
Ez me'rûmê xwedê nizam, paşî min,
ç'e'vê belek, dêmî gulî, k'êra dihêwişand.

140.

Lo-lo gede, were mala bavê minda rāzê,
Serê xwe bide ser çoka min şanbazê,
Evintîya min û te li jorê t'emam bû,
jêrê maye ser tofila vê pîvazê.

141.

Dengê min dengizê,
K'etiye k'oka vê hêlizê,
T'erka ç'e'vê belek nakim, h'eta kevir
terbe, madi bizê.

142.

Bextê min sêwîyê,
K'etiye dara vê dirîyê,
Destê zorê sala îsal çawa min dibin
ser hêwîyê.

143.

Me li h'afa Abas-golê,
Seva evîniya dila k'ûvî bûme, k'etime çolê.
Dikim-nakim, kewa gozel t'u k'axaza,
t'u benika nayê yolê.

144.

Me li h'afa Qere-golê,
Tu werdeki, were golê,
Qaz, qulingi, were çolê,
Tu qalmesî were yolê.

145.

Minê yarek girtiye ji t'orînê,
Sûret spîne, xal k'etinê,
Mala bavê te, ku ziyaret be, t'ucar berê
xwe nadimê.

146.

Girê giştê vê zozanê,
Lê tê dengê miyê, sewta bêrîvanê,
Seba bejna bilind, ç'e'vê belek,
mêra jinê xwe anîne ber berdanê.

147.

Keç'ik sekiniye ber kaniyê,
Şe'ra nişaniyê ber e'niyê,
Hivîya yarê xweye t'enê,
H'ub - zeyneteke rû dinê.

148.

Keç'ikê, navê teye Surmê,
Te bi sola girme-girmê,
Ezê t'erka te nakim h'eta roja mirinê.

149.

Te ç'e'vřeşê, birû girê,
Memik sêvê Elaşgirê,
Îsal sê sale ez maşoqim, tu fedî dikî
ji bav û birê.

150.

Gede, were mesekine ber h'eyatê,
Rîşiyê şe'rê ser gerdena zer bela tê,
Tu ne şêxî, ne p'irî, k'a derê mala bavê
min çi digerî vê zik'atê?

151.

Sibeye, bîna bê tê,
Şinge-şinga hespê nêr tê,
Delala dilê min roje nivro cêr li mila
ji newalê tê.

152.

Mîr H'esen - mîrê deştê,
Gazî dikim sewta min xaş tê,
Ezê e'vdalê xwedê dikim axîn, ji dilê
min xûna rēş tê.

153.

Kewa gozel sekiniye ber qelaxê,
Lê dixê suřa sibê, bayê K'osedaxê,
Ezê dikim kewa gozel birevînim bavêjim
zozanê Eledaxê.

154.

Kewa min sekiniye li ber ot'axê,
Sîyarek wê dajo li K'osedaxê,
K'awê, canê, sala bîst û yekêva ezê
e'mrê xwe bidime ser e'mrê te qazaxê.

155.

Pezê Abasê Gezo k'ete k'êşê,
Ezê deste gul û sosin biçinim, bavem
pêşiyê,
Hergê xelqê go: „Çiye, çi nîne?”
Ezê bêjim: „Bona dû-dermanê diran êşê”.

156.

Ezê şîşika bînim, gora çê kim,
Nexşê bedew, mxerm lêkim,
Birê min ku bixwaze, ez nadimê,
Ezê bêjim: „H'uba dilara çê kirîye,
bona k'eleş lawkê xwe bedewê”.

157.

Rengê bûtaliya qe xweş nabe,
Dilê wana qe eşq nabe,
H'evt xazil wî bûtelî be, wexta ku
mirazê xwe şa be.

158.

Pezê k'eleş lawkê min celebe,
Lawko qurba, Şam-H'elebê berjêr meve,
Heger Şam-H'elebê berjêr dibî, bira
gundî, cînar t'ev şe'de be,
Nebên, tola yarê bû sebebe.

159.

K'eleş lawkê min sekiniye ber sivderê,
Minê h'eyrana t'ilî-pêç'iyê ser cixarê,
Qamişlûya wêran wê spinge,
Milê k'eleş lawkê min alîk şûre,
yek t'ivinge,
Şerma k'oma bira, pizmama nebûya, minê
ramûsana ort'a herdu ç'e'va, gîzmê
linge.

160.

Rênga gundê me bi hêze,
Peyakî tê wê bi leze.
Ezê dûrva qet'er dikim, şe'ra k'olose
wî geveze.

161.

Gede lawko, ava gundê me belaye,
Ç'e've te t'imê aliyê mala meye,
Usa bike, bira malî gundî neh'esin h'ub
û evîntiya meye,

162.

Me derk'etîye hîva t'eze,
Li rû e'zman wê dibeze,
Kewa gozel maye xerîbiyêda dilê mida
bûye kul-mereze.

163.

Kastûm rēšo, kastûm xwe ke,
T'ûncika rēş narîn şe ke,
Wextê ko rasti min tēyî, ez ya teime,
xwe şaş meke,

164.

Berfek barî, ç'îya kir hêke,
Du birane, pîre dêke,
Ort'a min û lawkê min xirav kirine, xwedê
wanra qebûl neke.

165.

Bejna k'eleş lawkê min kinike,
Ta rih'ana devê gelîya bi gupike,
K'eleş lawkê min yekî ç'e'v belekî,
simel qeyt'anî, bejn kinike.

166.

Dilê min hêlîna teyrê lale,
Çûme aliyê malê, sebra dilê min ne male,
Çûme aliyê odê, sebra dilê min rûniştiye
şindokî mêrê xweıra gale-gale.

167.

Derdê dila ez danîme,
Heger solî - ez pe'nîme,
Heger jinî weki binî, dîsa ez hêwîme.

168.

Keç'kê, navê te Silt'ane,
Kirasê canê te k'itane,
İsal h'evt sale diranê min dêşe,
dibên, xala sûretê te dermane.

169.

Keç'kê, navê te P'erîşane,
Sê xal sûretê te nîşane,
Râmûsana te bedewê diranê mêra dermane.

170.

Derdê du dilane,
Barê bîst û çar devane,
Herçê derdê dila dîtîye, wê bêje,
sivike, ne girane.

171.

Derê mala we meydane,
Gêziya destê te h'ewşane,
Ç'e'vê belek te kildane,
Silava te Râmûsane.

172.

Du sêvin, du hürmêne,
Dest kuwê xelqêda diçin-têne,
Hergê heval-hogirê te dipirsin, bêje,
emenetê evîntîyêne.

173.

Ziyareta gundê me Şerfedîne,
Xebera te gotî, xebera zarê min nîne,
H'eta ez xaş bim rûbarê dinê, t'ucar,
rojekê dilê min te namîne.

174.

Sosikê virda Gîhadîne,
Zêrê serê kewa gozel meh'mûdîne,
Nizam, vê sibê k'ê çi gotîye, kewa gozel
xeyidiye zêrê serê xwe danîne,

175.

De wer-were, de wer-were,
Te li sêrî şe'ra zere,
Dêre bejnê bû qeynt'ere,
Sola dayne mesa were.

176.

Mala me dike ji vir hēre,
P'îgê p'irê darê tēre,
Ji me herda k'ê bêbexte, bira nigê ga
bişkê, kon vegēre.

177.

Îşev şewe qeralixe,
Delalîya min hiviya min sekiniye,
Te'na gorê spi, finoê çuxe,
Gede lawko, tu ku diçi, rênga xwe
derê mala bavê min zeryê xe.

178.

Vî zinarî çeçe-çeçe,
Min gul çini, te kir baçe,
K'ê mizgîna k'eleş k'awê mîra bine,
ezê bidim deste gore, cote sâqe.

179.

Çi evintiya meye dizî,
Nişaniya min cem min rîzî,
Min t'irê xweyê sozê xweyî, min
nizanbû derewînî, qîrar sizî.

180.

Berfim, berfa vî hêlanî,
H'elalîya min keski av min neanî,
Ezê bivim gîstîlkeke Silêmanî, bik'evim
t'îliya te mêvanî.

181.

Were mala bavê min mêvanî,
Ezê tēra daynim kulavê sorî, Xūrêsanî,
Şerjê kim miya sore, ser beranî,
Dîya xwēra bêjim, şivan kor bû,
çolê neanî.

182.

Ç'îya nema me lê danî,
Kanî nema av jê anî,

Bextê min û gede lawkê min̄a îsal
bû qulixî, nangiranî.

183.

Gemera mine fêşe, tarî,
Minê êla h'esiniyada bijartiye nava
h'ezar h'eysid malî,
Xizêma qemera min şkestiye, delîl
h'alê min deyndarî.

184.

Çîya bilindin, te nabinim,
Kewa gozel pez da bêrî,
Ezê hesp û zîne xwe bifroşim, qewl-qirarê
xwe binim sêrî.

185.

Gemera mine fêşe, tarî,
Minê bijartiye nava h'eysid malî,
Qelenê qemera min bêş kin, heger
hebûna min tê dernek'et, bila
aîk'ariyê bidine min gund-gundiî.

186.

Erê lawko, min bihistiye tu zewicîyî,
Gundi, malîya t'irê ez bie'cîm,
Ezê herim yekî usa bistînim - felqa
simêla wî narincî.

187.

Çi kanînga dor bi qicî,
Kevotk hatin dor xerîcîn,
Xazka min wî bendîda hatî, ç'e'vê xwe
dî, dilê xwe zewicî.

188.

Gede lawko, tuyê diçî, ez çawa bim,
Ezê bibim tayra teyrekî spî, ser
xan-manê wēra ba bim,
Bira t'u e'vd loma nekin, ezê qonaxa
mala bavê te mêvan bim.

189.

Ezê kinim, bilind nabim,
Zêrekî meh'mûdîme, xirab nabim,
Wekî Cangîr-axa êl-e'sîra xweva bê
xazgînyê min, t'eshî kulîyava xwe
nagrim berva řabim.

190.

Kuřo, xeyîdîme, teřa xeber nadim,
Tu ře'rê biřin, ez řiřiya badim,
Ez te ji k'oma bav û birê nadim.

191.

Tu řekir bî, ez te'm nakim,
Gula bařa bî, te bîn nakim,
Minê bi dil yek h'ebandîye, xulamtiya
wîřa te qebûl nakim.

192.

Ez kirasê ře'r xwe nakim,
Deřta Rewanê, germa teyax nakim,
Pêştirî te, sebra dilê min,
ramûsana keskî nakim.

193.

Ezê gulim, gula sorim,
Berojê geliya diç'ilvilim,
Ezê xwe bavêjim ber bextê řivan,
gavana û p'incarçina, bira min
neçinin, neçirpînin, ez melh'ema
birîna dilim.

194.

Ç'îya bilindin, te nabînim,
Gul sor bûne, te nabînim,
Ezê diçim xerîbiyê, tirsim bimirim,
te nebinim.

195.

Ç'îya bilindin, te nabînim,
Sorgul sor bûne, naçirpînim,
Ser dilê te û xweřa t'ucar dila nah'ebînim.

196.

Ezê teyrim, teyra tawisim,
Serê h'emû rîya dimilmilim,
Herçê walatê xerîbiya tê, ezê h'al-h'ewalê
te dipirsim.

197.

Kewa gozel, were cem min, emê boxçê
dila vekin,
Gazî heval û hogirê xêrxazê dora xwe kin,
Bira bèn ser derd û kulê min û teda
t'emaxe kin,
Herçka derdê dila ditiye, bira t'ucar
loma nekin.

198.

Ezê çûme ç'iya, ç'iya melûlin,
Dak'etim rastê, genim hûrin,
Par vî çaxî em cem hev bûn, îsal
h'evt qonaxa ji hev dûrin.

199.

Ezê teyrim, teyra h'uûrim,
P'eû-qanatê min t'une bifîrim,
Divê, xazgînyê kewa gozel ze'fin,
alinciyê wêye p'îrin.

200.

Vî zinarî sî mezin kir,
Bişkok vebûn, sîng spî kir,
Minê dest avîte kewa gozel, çima destê
mida ar-zarî kir?

201.

Mala bar kir, k'oç bi rê k'et,
Kewa gozel xemilî rex k'oçê k'et,
Dilê min e'vdalê xwedê şewitî, agir-alav
pê k'et.

202.

Dilê min te ma, dilê min te ma,
Gul-sosin devê ç'iya ma,

H'eyfa min tê wê h'eyfê, bejna zirav,
ç'e'v-birûê belek hîviya k'ê ma?

203.

Minê bostanek çandiye, bostanê van k'elema,
Minê av da hêsirê ç'eva, bi delema,
Nizanim, bextê min bû yan bextê te bû,
şextê lêda, tişt tê nema.

204.

Minê şe'rek aniye ji gewrêra,
Bira bide ber e'nînga kever, qolêd zêra,
K'eleş k'awê, xazil tu bûka mala bavê
min biyay, minê roê sê cara bigota:
„Şikir mirazê ji xwedêra”.

205.

Ç'îya bilinde rê berrā,
Gul sor bûne sosin serrā,
T'u dila nah'ebînim ser dilê xwe û tērā.

206.

Hatiye mala bavê min dizê şevê,
Ez cînga daynim stûna navê,
De tu gava hûrik-hûrik bavê,
Hergê dê bavê min gotin: „K'îne?”
Ezê bêjim: „Qerewilê şevê t'îye,
hاتیe avê”.

207.

Qijikê gotê wê werdekê:
„Ezê hêlûna xwe çê kim ser baxa dema
Eşterekê”,
Xelqê yarê t'eze girtine, yarê kevn bûne
çîmê du k'uleka.

208.

Aviyê aviye golê,
Av niqitîye pe'niya solê,
Ser xatirê k'awa k'ubar h'ar-dîn bûme,
k'etime çolê.

209.

Deîlî, zomê h'eta zomê,
Pezê bozangê min girane, naçe gomê,
Xwedê mirazê miraxzaza bikira, k'eleş
lawkê xwe bidîta wê t'imt'êlê nava k'omê.

210.

Min xanî çê kir p'iltanê,
Derî têda kir Rih'anê,
Ez lawkê xwe têda Rûnin hersê mehê
zivistanê.

211.

Avivanê, av li gerê,
Qirîn bikim, dengê min herê,
Minê gazî xwedê kirîye, vêspê bira cêrê
k'awa mine k'ubar bişkê, bira p'oşman
bive ew li ser rê.

212.

Te qemerê rû xişuşê,
Zozan xweşe yaliyê Mûşê,
Wezê t'erka ç'e'v-biriyê belek nakim h'eta
têk'eve ber darê vê dergûşê.

213.

Işev şeve, şev şîrine,
Guhêra gede lawkê min girtîye avh'eriye,
Were me heřin pêşîya konê e'rebiye,
Emê têkin h'enek, laqirdî, vê şevêye.

214.

Diçî, hanê, min bîr neke,
T'ora min hûr beriya xwe ke,
De diçî Ūfisêtê, dûr dik'evî, dûr û nêzik
h'emû yekê.

215.

Êlê dînê, ç'e'vê xwe leglegî kil de,
Kaniya fêza mala me qest me'ne ke,
Teyê dil cegerê min pe'tine, p'erî p'işik
maye, bextê teme, were xirab meke.

216.

Ber derê mala me çîmane, pišta mala me
Ez, k'eleş k'awê-k'ubar k'etine h'enek çîmane,
Wekî dê-bavê min hatin gotin: „Lao, çîke,
Ezê bêjim: „Derd dayê, moriyê zenda çî nîne?“
zer qetiyane“.

217.

Lê berxvano, berxê k'êne?
Heŕo, heŕo, devê rêne,
Keç'ik tene ji kaniyêne,
Ew qelenê min rîndene.

218.

Sîçanliya kaviî wê bi şîne,
Keç'ik, vira qasik de'sê hilîne,
T'oz, dûmanê, de'sê xîne,
Hêsirê ç'e'va jorda bine.

219.

Kaniya gundê me bêbine,
Wê şîn bûye gul-sosine,
Bira aykê min dê-bavê k'awa k'ubarra
nemîne, çewa min distîne dide yekî dine.

220.

Agirê dilê min dudune,
Yek kuŕape, yekî dine,
Kuŕap ç'e've min dik'eve, min t'irê me'ra
reşe, yê dinê - min t'irê zêrekî çar
niç'iki ber e'niya mine.

221.

Bejna te dara çinare,
Cote kewê gozel lê ditine ware,
Dême te mêrga xumare, cote kaniyê
av zelal lêne.

222.

Malê me danîne warê meyi par dême,
T'eresê cêrê xwe hilda, meşîya ava ç'ême,
Çûme pêşîya vê t'eresê, xal û xeta
yeke kême.

223.

Ç'emê vê Mûradê guşe-guşe,
Kevirê ort'ê qaz qurîşe,
K'idêrê hebe, bejna lawkê min dûrva k'ivşe.

224.

Bengî, sed car bengî,
Dêre çiti, qawê rengî,
Wextê min, gede lawkê, cem hev dibinin,
meçin kavle gunda, mekine dengî.

225.

Çi boxçengî gulî-milî,
Binat'ara mal t'ev xemilî,
Xelq k'etiye derdê malê dinê, ez,
tuva k'etine derdê xwe vî dilî.

226.

Zozan nema min lê danî,
Kani nema av lê anî,
Ezê çûme ser kaniyê H'ecî E'li,
Xortekî bejn bilindî, simêl sor, ser minra
sekinî,
Min e'vdala xwedê zarê minî negerîya,
min bigota, tu xortî yanê jinî?

227.

Erê lawko, qurba, min bihistiye, tu zewicî,
Minê derî dada, şînek danî,
Minê kerî heval-hogirara navê te
şîrin-şîrin hilanî.

228.

Bejna lawkê min qutî-mutî,
Minê daye k'êr û xencala lê xevitî,

Îro çarê teye, pêncê mine, minê tu ne
dîtî, dil-cegerê min p'êritî.

229.

Zewal qurba, tê wê diçiy h'alê min wê
çewa be?
Ez nola teyrikê li pey tēra hewa bivim,
Li walatê xerîbda, nava heval-hogira ser
milê zewalê xwe peya bim.

230.

Ezê şêvim, sêva tērim,
Qerefila dor p'êrim,
Gava diçime walatê xerîba, qudum t'une
pê vegērim.

231.

P'alao, p'ala giro,
Serê de'sa te zengilo,
Wekî min ji k'oma xwayî-xudanê xwe
şerm nekira,
Minê şe'ra serê xwe tēra têkira si-çadiro.

232.

Min hêzinga dûr û k'ûr kir,
P'êjgir anî t'it'ûn hûr kir,
Gula nêzik qurbana gula dûr kir.

233.

Çiqas stêrin rû e'zmana,
Aqa malê me zozana,
Kulê bik'eve nava biran û pismama, çawa
naxwazin qîz û bûka, van domama?

234.

Gede, minê sondekê xariye, naçime kavla
meydana e'cema, vê h'emamê,
De were, kurê bavê te miro, p'irakê çê
ke min û xwēra darê çamê,
Min nizanbû tu dijminî, teyê çawa navê
min bela kiriyê dinyayê, vê e'lamê?

235.

Gozê rēbenê, ezê nexweşim, nexweşê vê
nivînê,
Ciyê min dayne ot'axa jorin, şane-şînê,
Hilde dezmalâ p'êşgirê, were ser min
bike bayê, bawêşînê.

236.

Minê xezalekê rākir ji yalê hanê,
Berê xwe dayê gol-be'ranê,
Se-kûç'k, te'jî-t'ûlê xwe berdanê.

237.

Navê te dipirsim, navî rinde,
Ce'nîngê şîn-boz sîyar be were gunde,
Wexta xelq dipirse, bê, bayê k'awê
rîspîye, kur̄ axunde.

238.

Dayê, şivan nastînim,
Bavo, şivan nastînim,
Şivan heya êvarê çolêye,
H'ezar qezî pêşîye.

239.

Ez ne li wême, ne li vême,
Tavî barana, t'evî bême,
Xelqêra - beramber malê dinê,
xoxotiyêra - erzenîka ber avême.

240.

Kerî pezê ber bi t'ûme,
Ez sê cara berrâ çûme,
Kurê k'erê te'stê xariye, firavîn berda
bûye ziqûme.

241.

Bêderê mala me çîngane,
Ez lawkê xwe k'etine k'êfa, laqirdiyane,
Wekî dê-bavê te gotin: "Çi dikî?" Ezê bêjim:
"Moriyê zenda zer qetiyane".

242.

Steyrkê e'zman çewa belane,
Ezê heřim pêşiya avivanane,
Ezê bêjim: „Avivano, bextê tedame, h'alê
gede lawkê min qe çewane?”

243.

Ba tê, baran dililîne,
K'awa-k'ubar binat'ara malê avê tîne,
Cêrî girane, qetî zirav sergirka
k'awa-k'ubar dadbarîne.

244.

K'awa min sekini ber belgêre,
Li e'niyê k'utaye qolêd zêre,
Ezê t'erka kewa gozel, k'eleş k'awa
xwe nadim, h'eya dergûşa qizîn p'êşê
negre, li min nenhêre.

245.

Pezê lawkê min h'ezare,
Bira nav k'eve gurî hare,
Lê bimîne sê û çare,
Ewê jî bive bifroşe, miıra bide deste guhare,

246.

Kerî pezê sori, xurte,
Berda Axmaxanê k'orî girtiye,
Herke pirsra rastiyê mi e'vdala xwedê
dixazî, gede lawkê min çar t'iliya
bejnê kurte.

247.

Evîni, xweş evîni,
Hatîye mala bavê te xazgîni,
Heke dive, bira bive, heke nave, wî xudêyo,
tu hev bîni!

248.

Dilê min kevotka li vî k'irî,
Minê des avitiye kevotk fiñi,
Min bihistiye tu zewiciyi, min gumana
xwe te birî.

249.

Ez kewim, kewa nêrim,
Ser k'uleka bavê te dizêrim,
Ez k'otîngê şîndê bavê te newêrim.

250.

Êlê gîdî, nişana zeriya wê bi zêrin,
De tu were sala îsalin emê k'êrê beriya,
gîstûlka t'îliya lev buguhêrin,
Xwedê xiray bike, kavlê gundê me
gundekî usane, nahêlin ez û k'awa
k'ubar avrûya ç'e'va, qinyîatê dila
li hev binhêrin.

251.

K'awê, gîdîyê, dinê geriyam min k'ar nekir,
Min ser mala miftiya fel nekir,
Dilê xweyî kulî, birin, reh'et nekir.

252.

Vî zînarî li me sî kir,
Bişkok qetiya, sîng spî kir,
E'mrê minî sed salî hebû, minê tera
t'ev nivî kir.

253.

Gede qurba, geliyê Zîla pêda-pêda,
Lawkê min ç'ek-sîlih'ê h'erbê t'ev girêda,
Cavekê dane min dêranê: "Gede lawkê
te li îranê girtin kirine meh'serêda".

254.

K'eleş k'awê, êvarê ro t'u nema.
Sîkê daye berî ç'ema,
Delal canê, ji xeyala k'etime xema.

255.

Ro derk'etiye Xeyîbê Xelo donzde rîma,
Şewqê daye ç'iran van gum-guma,
Yalê malê k'eleş k'awa mine bême'deye,
nizam çîma.

256.

Çi kanîka r̄eq-beqa,
Xudê xirab bike mala van bayîsa û neheqa,
Mala begê qomsî bişewite, nahêle devê min
têk'êve sûretê xal û deqa.

257.

Te av anîye, ava cewê,
Cêr sivike t'irê kewê,
Râmûsanekê min k'erem ke çolbî gundê
meyî razaye.

258.

Ezê kirasekî çê kim belgê biyê,
Ez me'rûma xwedê şev û roja herîme serê
riyê,
R̄oma qelpe, xayîn lawkê min girtiye,
ez me'rûmê dîsa rûnêm li hîviyê.

259.

Pezê lawkê min pezê k'omê,
Qesav hatine dora zomê,
Xwezla ez berdîreke p'ale-p'ûl bûyama,
gede lawkê xweîra biçyama Erzirûmê.

260.

Lawko qurba, neynika min hêsirê,
Têxe cêva rastê, ber p'êsirê,
Tu diçî welatê xerîbiyê, derxe, bira
bême birê.

261.

Ç'e'v kanîka li neqevê,
Sîdana kewa min spî dike, t'irê şevê,
Xuzla şevêkê şevê payîza nav sîng û berê
xezala xweda têk'etama xewê.

262.

Vê bilûrê guve-guve,
Li ser lêva t'iliya delal zer dilive,
Dilê xelqê k'etiye mal û h'ala, dilê min
e'vdalê k'etiye qaşa gûstirê pênc şive.

263.

K'eleş k'awê, siveye, tavê daye,
Zêra serê dilbera min xû daye,
H'eçî gawa k'eleş k'awa xwe navînim,
usan bizanbe, tamareke dilê min qusîyaye.

264.

K'eleş k'awê, êyare, me xiraveye,
Lawkê min dajo e'rebeye,
Bi gotina gotîya minra gotin, lawkê teyî
bêk'areye.

265.

Lawkê diçe gomê çê ke,
Berf û baran t'ev hev lêke,
Yê destê xwe nava sîng-berê k'ê dê lêke.

266.

H'eçî kesê dila dila bêş ke,
Xudê e'mrê kuŕ û qîzê wan dirêj ke,
H'eçî kesê du dila hevdu bîne, bira misîne
xwe hilde, heŕe baxê cinetê nimêj ke.

267.

K'eleş k'awê, bi ser meŕa yar xudêye,
Fêz delave, binîya meda şiverêye,
Lawko, min neşkêne, hîv ko hîve - e'ybe
lêye.

268.

H'eçî kesê dila dila sar ke,
Xudê kula Şamê, H'elebê, mala bavê wanda
ç'ar ke,
Biharê ne ga be, ne golik be, mala bavê
xwe pişta k'usî bar ke.

269.

Kanîya gundê me hal-hale,
Destek xete, yek xezale,
H'eçî gava lawkê min neyê male,
Emîşê nav k'axetê min dih'elîne.

270.

Te şeyt'ano ne'le-t'ule,
Neyne bîra min derd-kule,
K'etiye ort'a min, ç'e'vrêşa minda,
dêran-wêran, gundê kule.

271.

Te çilingo, çiqas tengo,
Gîha lê hatiye rêng bi rêngo,
Lawko qurba, were tu bilûrê, ez bi dengo.

272.

Bihare, malê me danîne li van dinga,
Ser meıra tê dengê qaza, sewtê van qulinga,
Dikim herîme dizîya cote çivtê zer memika,
Destê min hêsîrê xwedê şimîti k'ete
moriyê linga.

273.

Kewê canê, êvare, rê t'u ne ma,
Siyê xwe avite va genîma,
Gede-gudê van sala rabûne, destê wan
li ser qewzê qimane, li kewa mine
gozel mane tima.

274.

Ezê dimrim rōja çara,
Kevrê ber serê min bînin Şamê şerîfa,
van beyara,
Ser min qîrîna pizmama û lêzîma, na
welle, dîsa qîrîna cotê yara.

275.

Ç'e'vê te ç'e'vê filîta,
Şê biskê kewa gozel şêne, dak'etine ser
k'iîlta,
Ort'a xêç-xirdinevida gozela min dixaze
penêrê nava çîta,
Ne welle, dîsa goştê rêşk'arîta.

276.

Ezê çûme sed car çûme,
Ort'a herd meh'ela liqa bûme,
Ç'e'vê min ç'e'vê kewa gozel dik'eve,
ez me'rimê xwedê çar t'ilîkê e'rdê bilind
bûme.

277.

Derdê dila p'îr xirabe,
Bejna kewa min kine, bilind nabe,
De tu were râmûsanekê min k'erem ke,
çi qiyametê te rabe?

278.

Rewana şîrin, wê bi mije,
Kewa gozel ser hêlûna xwe dihênije,
Herçê ort'a min û kewa mine gozel xeberde,
xwedê e'zîzê ber dilê wê bikuje.

279.

Ser mirâ yare, yar feleke,
Biniya meda hêlûna teyrê p'e'r beleke,
Herçî derdê dila ditiye, ditiye, herçî
neditiye, bira lomana li min neke.

280.

Lawko qurba, şe'ra serê min qîç'ike,
Rîşiyê şe'rê çar niç'ike,
Xwedê der-cînara, dê-bava'ra qebûl neke,
Çawa sala îsalin destê min girtine dane
yekî dev kûç'ike?

281.

Hîvê gundê me dudune,
Du mirî gundê me mirine,
Yek-dewarê mêrê teye, yek jî - h'erama
jina mine.

282.

Gulê me'rimê, te ç'e'vrêşê, ç'evê be'za,
Sûrtê te sor, mêwê rêza,

Teyê sala îsalin dilê min kiriye misk'enê
kul û derda, van miraza.

283.

Çûme Erdîşa kavi, nav dik'ana,
Mori, mincuxê zenda zer qetiyane rijiyane
nav mircana,
Qomsî nemamê ort'a min kewa gozelda
xeber dide, bira xêrê wayê qe nebîne,
Ez û kewa gozel anîne ser zar-zimana.

284.

Baran bari tarazina,
Niqitka baranê k'etiye qulbê van bazina,
Kurê k'erê, hergê têt xazgîniyê min,
herê oda jorin bal mezina.

285.

Ez nexwaşim h'efta-h'eysta,
Çingê min daynin qatê jorin, ser van t'exta,
Ezê bikim qîrîn û qîjîn, dengê min herê
cotê yara, van bêbexta.

286.

Derdê dilê min - te xatûnê,
Were qasekê k'êleka min jî rûnê,
Ez dez mala destê xwe tera têkime baweşînê.

287.

Bejna k'eleş k'awa min ne kine, ne dirêje,
Nola tarîh'ana devê geliya t'ûr davêje,
K'eleş lawko, şertî dilê min û teye,
bira der û cînar xwera bêje.

288.

Îro e'wre, têkî sayî,
Rêkî çê kî pişt vî ç'iyayî,
Ez, k'eleş k'awê xwe têda herin-warin
xêr û sayî.

289.

Valî gêlî, walî gêlî,
Agir dadim - bûz bih'elî,
Çawa sala îsaline xortê mexsûdiya ser min
bûne agir-xalî.

290.

E'wr-e'zmana şêwrek danî,
Cot kewotka, ç'ivîka, xeber anî,
Çawa sala îsaline destê dayka dergûşê
girtin mal deranî.

291.

Derdê dila ez h'elandim,
Ezê newêrim tirsê heval-hogira eşkele kim,
Hevalê dora min usanin, wekî sûrekê
min e'vdala xwedê bivînin, st'ar nakin.

292.

Ezê teyrim, teyra tawisim,
Serê rênga Elegezê dimelisim,
Ezê dikim sozê rêvê bidime destê kuřê
filankesê, k'oma xweyê min hêrse, ez
ditirsim.

293.

Mih'ala jêrîn tendûr dada,
Dolavrêşê dolav bada,
Par vî çaxî yar h'elîma min ya min bû,
îsal pêra çerxa felekê li min bada.

294.

Min li diyarê vê nêrgizê,
Bextê min k'etiye bin k'ola hêlizê,
Ezê t'erka yar h'elîma xwe nadim, h'eta
qîr li beriyê spi nebe, qant'ir bizê.

295.

Destê min kanînga dor bi biye,
Destê lawkê lê civîye,
Zewaca bê dil - axir-oxir p'oşmaniye.

296.

K'eleş k'awê, ez rēwîme,
Rēnga xweda buhurîme,
Werê ramûsanekê min k'erem ke, ez îşqlîme.

297.

Ez berfim, berfa hûr kulîme,
Ser k'um-k'olozê lawkê xwe barîme,
Yar h'elîme, yar h'elîme,
Ezê sing-berê yar h'elîma xwe dibêjim,
cot kanîne,
Ber rûniştîme, vedixum, venaxum, ezi t'îme.

298.

Dilê min kanînga dor bi çîme,
T'asa ava sar bide min, ezi t'îme,
Ezê herîme walatê mala bavê te, herge
ji min pirsîn: "Tu çi cinsi?" - Ezê bêjim:
"Ez mervekî baneçîme".

299.

Bîrê sîyarê me sîyar bûne,
Têne ji walatê van t'irka,
Hespê xwe berdane, pişta xwe dane van
darane,
Ezê nîşaniya xelqê k'awa-k'ubar bik'iîrim
dik'anê van çerçiyane.

300.

Gede lawko, me derk'etiye hîva sâva,
Hîv ungîriye, naçe ava,
Bira sebeb bayisê min xêrê nebinin,
Çawa nehîştin, xortê çardeh salî mala
bavê mida bive ze'va?

301.

Baran barî ji xwedêda,
Zirav k'isiya devê rêda,
Xêra mala xwedêrâ min zanibiya, kewa
gozel zibareye k'î malêda?

302.

Ziyareta gundê me gêlîda,
H'eko, T'ilik, serda sî da,
Destê kewa gozel girtin dane yekî bîda.

303.

Herçê yarê wane gunda,
Şevê, rojê, xeme dilda,
Nona sîtileke çarç'emile agir binda.

304.

Êvara naçime oda,
Sîng û berê k'awa-k'ubar usane, nona
berfa serê loda,
Evintîya min k'awa-k'ubar îsal pêra çûye rîda.

305.

Xazî mala me cînarê mala we bîya,
Ort'a mala me û weda şûşe-p'encere bîya,
Înga min û te ji xwedêda eşkela bîya.

306.

Baran barî ser şîlana,
Kevir, kuç'ik der cînara,
Herç'ê ort'a çar ç'e'va, du dilada xeber dide,
bira h'evt sala bik'şîne êşa dev-dirana.

307.

Baran barî teřezina,
Memik k'etin ber bazina,
Destê gede lawkê min girtin dane van mezina.

308.

Gede lawkê min şivanê van kavîra,
Gundî, cînar, bextê wedame, hûnê nekin
t'u nifîra,
Gede lawkê min sivike, çaxê mîra.

309.

Tîta, ha li tîta,
Te'vê daye dère çîta,

Xazî tu bivîyay bûka mala bavê min,
min t'êr xeysetê te bidîta.

310.

Lawkê min çû gundê gurca,
Pişta xwe dabû darî sinca,
K'eda xwe h'evt sala firotibû, mîra
dabû morî, mircan.

311.

Kerî pezê vê neqevê,
Spî dike nona şevê,
Xazla ez bûma tîreme'rek, bik'etama k'êleka
rastê, vê kezevê.

312.

Lawko qurba, av anî, ava gerê,
Ezê sê denga qîrî kim, dengê min herê,
Lawko qurba, tu malê dinêda desttengî,
e'rd xirnûke, were ser rê.

313.

Lawko qurba, ez bi k'êrê, tu k'emberê,
Bejna gede lawkê min usane, nona stûnê
bin çadirê,
Were min birevîne, ezê k'oma xaya bidime
wê oxirê.

314.

Mala kewa gozel serê du rîyane,
Gul h'eyranê, kulav raxe aliyê sûrê,
Xelqê k'etiye derdê mal-h'alê dinê, tê
k'eti derdê min p'orkurê.

315.

Lê-lê Nebatê,
Şe'rê bavêj ser êratê,
K'ê ort'a dilê min û teda xeberde, bira
mala bavê wan herê ber miratê.

316.

Qut'îya lawkê min şîrmeye,
Gili danî pêşîya xweye,
Weki min bivîne nav de'watê,
Pêşîya gili sebir k'etê,
T'emam bona min bêbextê,
Bextê xirab - e'rdê k'etê.

317.

Wey cotk'ariyo, cotê xetê,
De bira xwedê bide vê qewatê,
Wemê îsal pêra bixun nanê vê de'watê.

318.

Hespê k'eleş lawkê min çîqa lez tê,
Sura sibê lê h'ewas tê,
Xaziya bivûma qaşeke almasti, t'ek'etama
t'ilîya rastê.

319.

H'eyştê h'eta h'eyştê,
Pezê gede lawkê min k'işîya van beŕoja,
germa deştê,
Minê, îro çende, gede lawkê xwe ne dîtiye,
dîriya xwedê, nava dilê min xûna reş tê.

320.

Serê t'axê, binê t'axê,
Bejn bilindê, guli şaxê,
Divê were min birevîne t'axa jorin, ber ocaxê.

321.

Ezê teŕa şîrin bûna bêjim, lê-lê H'acê,
Sîng û bera H'aca min usane, nona
berfa serê Gereqacê,
Herçê ort'a du dila, çar ç'e'vada xeber
bide, bira t'u kuŕ, qîza, neyne ber zewacê.

322.

Kerî pezê çendî vaye,
Nerî navda wake gaye,

Gede lawkê min îşev êvarda kewa gozel
şa bûye, xewda maye.

323.

Dilê minî aske-aske,
Ezê milê xwe tera tîkim p'er û baske,
Bira dê û bavê te malê dinê bidin te
xilas kin.

324.

Lawko qurba, ç'emê T'ilik ç'em ç'ivike,
Dor k'olosê xelqê t'êlî delal t'ev kullike,
Lawko qurba, minê sondeke usa sond
xariye, mala bavê tera navim bûke.

325.

K'eleş lawko, diçî walatê xerîba, min bir neke,
De tu rave, min sêveke sor ke, cêva xwe ke,
Wexta diçî nava qîzan û bedewan, qasekê
derxe t'emaşe ke, min bir neke.

326.

Berfek barî mîna hêke,
Pênc birane, pîre dêke,
Bira xwedê herçar bira xay ke, birê
biç'ûk h'elalî canê min ke.

327.

Diranê devê te zêrike,
Bejna kewa gozel wê hêrike,
Herkê te xast yanê na, bira kezî,
gulîya berda kur ke.

328.

Serê Sîp'anê Xelatê wê gongile,
Berê wana kavla T'ilik miqabile,
Minê kewa gozel dibû van ç'e'va, e'şqa dile.

329.

Dilê min hêlîna teyrê lale,
Cot xezala gale-gale,

Dê u bavê min destê min girtine dane
yekî kale.

330.

Ez berîme, ez berîme,
Sêva sore, xelatîme,
Şev hatime, rō barîme,
E'vd û benîya ez ne dîme.

331.

Kirasê gede lawkê min şe'rê surme,
Ce'nîya gede lawkê min aliyê gomê
girme-girme,
K'ê dîye, k'ê binaye, merî bigre cahila
berde, ber rēbê a'lemê çîqa zulme.

332.

Bêşikê dergûşa min hêlkane,
Serê ç'iyayê Elegezê mij, dûmane,
K'ê dîye, k'ê binaye, merî jevdu¹
biqetîne destê xûşk û birane.

333.

Ba tê, baran dilîne,
Kewa gozel kaniya pêsberî malê avê tine,
Ezê dikim heřim pêşiyê, divê, bêxayê cêr
girane, girke milê min dêşine.

334.

Tu nizanî, navê min Zozane,
K'arbarê zenda zer qetiyane,
Soz nadime t'u kesane.

335.

Serê Sîp'anê Xelatê wê bi te're,
Lawko qurba, mî dik'ale berxa xwe digere,
Were, îsal min û te k'îjan soz û qirarê
xwe p'oşman be, bira bextê bêbexta
lê walgere.

336.

Navê hespê gede lawkê min Tahare,
Qevza qema wî k'arbare,
De tu were min birevîne, alîkî sûretê min
sore, yek h'inare.

337.

Derê mala bavê min gihanase,
Kirasê gede lawkê min çitê Moskwayê,
gulê xase,
Ava geliyê T'ilik bê, agirê dilê min vênase.

338.

Îro şeşe, sibê h'evte,
Serê rênga T'ilik bûme dar û t'exte,
Îro du Roje min tu nedîtî, minê t'irê salawexte.

339.

Serê xwe bişo, avê nerêj,
Biska berde kin û dirêj,
Lê tu k'otî-şindokê mêrê xwe ra nevêj!

340.

E'wr-e'zmana şewrek danî,
Dêla xasiya min caveke nexêr min ra anî,
Destê kewa gozel girtin mal deranî.

341.

Weze gulim gule hênî,
Heşîn dikim li ser xênî,
Wezê e'mrê te nizanîm, tu bejnêda qasî minî.

342.

Min çî gotî, te bihistî,
Tu xortî, ez dergistî,
Xazla te ez kavla T'ilikda biditama wextê
qiztî.

343.

Gede lawkê min derk'et konê mezin,
K'oloz xar kir, dellî ezim,

Gede lawko, tu zozanê bilind çi digerî?
Were çolbiyê gunda, xezal ezim.

344.

Gede lawko, qurba, xema neke, xem xirabin,
Cixarekê bik'şîne bira xemê dilê te bela bin,
De bira dayka min xêrê wayê nevine,
çima sala îsalin xemê dinê tera p'eyda
kirin?

345.

Ezê sêvim sêva terim,
Qerefila panzde p'eřim,
Gava ç'e'vê min ç'e'vê gede lawkê min
nak'eve, qudumê çokê min t'uneye,
pê bigerim.

346.

Ezê teyrim teyr tawisim,
Serê rēnga dimelisim,
Dûrî min here, gede lawkê min waye,
ez ditirsim.

347.

Wey şivano, şivan ç'ûko,
Dor k'olozê te kuřiko,
Wezê salka mayin pêra, mala bavê tera
bivime bûko.

348.

Çi dareke rû gelida,
H'emû belga hevra sî da,
Belki dê û bavê min xêrê nevinin, ça destê
min girtin dane mêrê bîda?

349.

Gede qurba, xazil bahar min te bihata,
Kewkiya berfê ort'a mala bavê min te,
t'ev hilata,
Ez û gede lawkê xweyi t'êlî delal emê
rûniştina, t'êr xeberda.

350.

K'awê qurba, rē li dila naçe dila,
Tu rûnenê kavli gundê me, cem can cahila,
Kavlê gundê me isane, şikê divê xuşk
û bira.

351.

Mala mezin - mala mēra,
Bejna zirav - bejna dēra,
E'niya kever - e'niya zēra,
Siyarbûn xaşe - dengbêj pēra.

352.

Gede qurba, k'uda diçi mi bive xwēra,
Ez cahilim çaxê tera,
Bira xwedê min qurbana t'uncka e'niya
bin şewqēra.

353.

Lawko qurba, van kevrê kelebosta,
Minê sala îsalin t'op kiriye herdu desta,
Gede lawkê min ramûsanekê min xastibû,
min ne dayê, bira gaz-gerdenê min
biştesta.

354.

Lawko qurba, xewa te tê were raze,
Serê xwe dayne ser çoka min fêlbase,
Herke pirsarastiyê min dipirsi, dilê min
tera usane, forma tofilek tofile ser
pivazê.

355.

Ç'emo, ç'emo, ç'emê P'ayê,
Ç'em qerimiye, deng lê nayê,
Minê sondeke isa sond xariye, t'erka
ç'ev-biriyê belek nakim, h'eta dergûşa
kurin nevé: „Dayê”.

356.

Qazê gote vê werdekê,
Emê herin t'emaşe kin gale-galê Tendûrekê,

Xelqê k'etiye derdê xwe, mal-h'alê dinyalikê,
Ez, e'vdalê xwedê, k'etime derdê sûret
sorê, ç'e'vbelekê.

357.

Sed h'eyf, h'eyfa min xanimê,
Bejna k'awa-k'ubar isane, nona îstekana
ser t'aximê,
Wey malîno, way gundîno, wextê êvar min
tê, k'otî şîndokê mîra derî vedike, ezê
minê nakim berê xwe bidimê.

358.

Lawko qurba, dilê min hêlîna gogerçînê,
Gogerçîn xeyidiye, nayê ser hêlînê,
Herke pîrsa rastiye min dipirsî, h'izkirna
min xelqê delal isane, nona Leyl Mecrûm,
Memê Zînê.

359.

Ha ser t'evnê, ha ser t'evnê,
Dêre zerê, mêzer kevnê,
Ezê de'nê royê navînim, de'nê şevê herîme
xewnê.

360.

Çi dezmala girê-mirê,
Ezê bigrim bavêm rex li p'irê,
Gede lawkê min xeyidiye, ezê herîm xwe
bavêjimê, vegerînim ber sîngêk sîngê
vê çadirê.

361.

Gede lawko, were mala bavê min sêlbazê,
De tu were nava sîng-berê mida raze,
Ezê sivê rabim, tûrik hildim, herîm p'arsê.

362.

Lawko qurba, germa Rewanê qije-qije,
Hêkê daynin, hêk dipije,
Kî ort'a du dilada, çar ç'e'vada xeverde,
xwedê delalê dilê wan bukuje.

363.

Lawko qurba, zevi^âya serê^â rē^â raneke,
K'î^â bê, he^âre, nifîrk'ara canî^âya min û te ke,
Xwedê k'otî^âya jina te bukuje, min h'elalî^â
canî^âya te ke.

364.

Ç'emê^â K'urê^â leme-leme,
Kevrê ort'ê^â çar keleme,
Kurê^â k'erê^â, duri^â min he^âre, ez ne sêva^â
devê^â teme,

365.

Gede qurba, he^âre, rēnga xwe nemîne,
De tu he^âre H'emamî^âya kavi^â, qol bilê^âtê
xwe hilîne,
Bira xwedê^â, ruh'ê^â min, pêşî^âya çuyîna gede
lawkê^â min, bistîne.

366.

Ezê^â te^âra bikim k'are,
Stîyê^â minê^â çîqa alîyê^â T'ilbîsêda xare,
Gede lawkê^â min ça mîra derk'etiye telaq^ârêşî,
bêit'bare.

367.

Ser me^âra e'wra te^âre,
Bini^âya meda xozangêre,
K'ê^â di^âtiye, k'ê^â binaye, xortê^â çardeh salî^â
pey jina mala mêr bigêre?

368.

Lawko qurba, hêdî^â he^âre, ez û tune,
Ser milê^â raste^â vegêre, k'ese t'une,
Her^âkê pîrsa rasti^âyê min dipîrsî^â, dilê^â min,
dilê^â te kultire.

369.

Xelqê^â t'êlî^â delal dike he^âre,
Seh'eta cêva xwe digêre,
Dike fâmûsanekê^â min bixaze, k'ela girî^â dev
nagêre.

370.

Lawko qurba, îro şeşe, sivê h'evte,
Ezê ser rênga gedê lawkê xwe bûme dar
û t'exte,
Eva serê sê rōjaye min ne ditiye, min t'irê
salawaxte.

371.

Navê ce'niya gede lawkê min K'eleşe,
Ezê bik'şînim tewlek'êşe,
Wekî xelqê t'êlî delal min pirsî, got:
„Gede lawkê te yekî çewane?”
Ezê bêjim: „Yekî bejn bilindî, qelemk'êşe”.

372.

Lawko qurba, zevî, sed car zevî,
Xwedê bikuje kuşê wî sebebi,
Ça nehîştin mirazê min xelqê t'êlî delal
bive ort'a êzîd-xirdinevî.

373.

E'wr-e'zmana şêwrek danî,
Cot kewotka cavek anî,
Go, cavê bidne xelqê t'êlî delal, destê
kewa gozel girtin mal deranîn.

374.

Lawko qurba, çi dezmale çilim-çitî,
Ezê bavêjim ser namila te e'gîtî,
Hergê qiztî nebû, bûktî nebû, bira xwedê
bavêje ser darberê jina bitî.

375.

Lawko qurba, çi kanînga dor bi qicî,
Refê qaza, li qulinga lê xerîcîn,
H'evt xazla min bi wî e'vdî, ç'e've xwe dî,
dilê xwe zewicî.

376.

Gede qurba, minê bihistiye, teyê ser mîra
girtiye tole yarek,

Hergê min çêtire, te bimbarek,
Hergê min yaxtire, bira xwedê kula
H'elebê mala bavê teda bîne salê carek.

377.

Lawko qurba, geli k'ûr bû, ez dak'etim,
Qicî hûr bû, pêda k'etim,
Çiqas bilind firîm, sê car awqa alçax k'etim.

378.

Ezê sêvim, sêva terîm,
Qerefila donzdeh p'erîm,
Eva serê sê mehaye min k'eleş lawkê
xwe ne ditiye, qudumê çokê min t'unene
pê bigerîm.

379.

Ha ne virim, ha ne wirim,
Lawko qurba, qalç'îç'eka dor kevirim,
Nêzik xastim, dûr ez birim.

380.

Lawko qurba, we zozanê me ç'êrandin,
Xam berdîra daw gerandin,
Lawko qurba, qîz, bûkê t'axa me, xortê
t'axa we h'elandin.

381.

Lawko qurba, em pêşberî hev rûniştin,
Me axinê k'ûr dahiştin,
Kevir ter bû, dar ghiştin.

382.

Gede qurba, minê stra, te: "T'ew, t'ew" kir,
Xelqê t'êli delal bîna xwe kir,
Nava du mehada gede lawkê min çûbû
T'ilbîsa kavil, min nas mekir.

383.

Mala bar kir, k'oç' rêk'et,
Kewa gozel xemilî, rex dê k'et,
Nava dilê min h'elîya, agir lê k'et.

384.

Hîva gundê me derk'etiye, hîva sava,
Hîv xeyidiye, te'la bextê min û te'ra naçe ava,
Lawko qurba, hîv çû ava, paşê were,
De tu were, ser sîngê min e'vdala xwedê
veke, forma toê pêz, mastê medaka
şekir sere.

385.

Kinë, k'ubarê, wa bi rêda,
Kinka mala min xeyidî çû bi çolêda,
Ji xêra mala xudêra kina min ramûsanekê
bi canê mîra k'erem bikra, bira h'evt
sala ezê bimama girti di h'evsêda.

386.

Berfekê barî li zozana,
Xirab kiriye şureta girêdana k'ofiya bêrivana,
Xelkê k'etiye derdê malê dinê, ezê k'etime
derdê k'awa-k'ubar, rewşa xirt û xalê,
mori van mircana.

387.

Lawko qurba, van minara, van minara,
Kanîkek der bûye nav zinara,
Hergê tê sala îsalî mala bavê min xeyidî,
were, malek malê van cinara.

388.

Qeme rêşo, qeme berrâ,
Benziravo, çaxê minra,
Derê mala bavê minra meçe, meyê, ç'e've
tola jinapa min xirabin bejna te'ra.

389.

Lawko qurba, dilê min hêlûna rêfê beta,
Nava sîng û berê kewa gozel nayê xandinê
ji xal û xeta,
Ezê t'erka gede lawkê xwe nakim, h'eta
qewal beriyê neyên, em neçine ber
ziyareta.

390.

Xazî dil bi dil bûa,
Bila tûrkê p'arsê li mil bûa,
Şîv hebûa,
Te'stê - p'erçe nanê gilgil bûa,
Bira balgiyê ber serê min û xelkê delal
kevir bûa.

391.

Dilê min hêlûna teyrê hewa,
Gede lawkê min bûye nêç'îra qaz û kewa,
Lawko qurba, de tu were ramûsanekê min
k'erem ke, bira nêç'îra te neçe badilhewa.

392.

Gede lawkê min çûye, îdî nayê,
Lawko qurba, tenîya Mûşê rûyê xwe dayê,
Divê, gede lawkê min ramûsanek xastiye,
min ne dayê.

393.

Gede lawkê min rabû serê lodê,
Dest avîtiye gurzê k'odê,
Ezê xwe bavêjime ber bextê hevala, gede
lawkê min cahile, bira nedine sondê.

394.

Xezalê, xezala ç'iyaye vê Findikê,
Bejna te zirave ji bejna vê qitikê,
Ezê dikim bi ç'epilê keç'xezala xwe bigrim
bîrevînim, tirsra minê p'apasê dêra Dêrikê.

395.

Ez li jorê, tu li xarê,
K'otiyê mêra li ber devê k'eles gewra min
rûniştine, dikin mijûlî û gale-galê,
H'işê min çû, berê min k'ete riya malê.

396.

Dilê min ç'iyayê Qert'ewînê,
Baran barî ser Mêrdînê,

K'ê ditiye e'mrada, k'ê bînaye, kundê kor
heŕe rûnî ser hêlîna gogerçînê.

397.

Li-min, ax li-minê,
Dilê min k'etiyê, min nadinê,
Bira xadê dê-bavê xirabra qebûl neke,
malê gede lawkê min t'une, min bidinê.

398.

Lawko, bejna zirav ji gotinê,
Xazî bihata ber k'irînê u firotanê,
Xelkê wê bida mal û t'emanê dinê,
Minê bida rûh'ukê şîrin, herdu mîke ser
dotinê.

399.

Te ç'e'vrêşê, birû tûjê,
Wey, qemerê, dil xişûşê,
Zozanê mala bavê te xweş bûne yaliyê Mûşê,
Ezê t'erka ç'e'v-birûyê teye belek nakim,
h'eta nek'evî bin darek dara vê dergûşê.

400.

Keç'ikê, berîya bavê H'emûdê raste û dûze,
Pozê E'vdile'zîza şewitî bi serda xûze,
Ramûsanê qîz, bûkê salê, par vî çaxî bê
pol û p'ere bûn, sala vê salê li min
û lawkê min hatine zêrê aldûze.

401.

Ezê çûme Gert'ewînê, min dîna xwe dayê,
ser meŕa feleke,
K'êleka me hêlîna teyrê rêsbeleke,
Yê kavî gunda, derdê du dila, çar ç'e'va
ditiye, bila t'u loman û gazina ji min
neke.

402.

Ezê ç'iç'ike berfim, hêlanî bilind mame,
Tava nivro daye, ez h'elîyame,

Ezê par van çaxa qîz bûm, mala bavê xwe
bûm, îsal pêra nava p'encê k'otî mêrada
ha teliyame.

403.

Ez qulingim, qulingî t'ere-mereme,
Havîna diç'êrim li zozana,
Payîza mêvanê sîng û berê teme.

404.

Rebeno, Diyarbek'ira şewitî ne t'u ware,
Bi rō germe, bi şev sare,
Sedemî ç'e've rêş û belek xelkê h'elalîka
canê xwe berdane.

405.

Lawko, de bajo, mala me wane,
Çit û berçitê kona ji meva xuyane,
Divê lawko, de bajo, rêka me dûre,
em peyane.

406.

Delîl h'eyran, ez deştîme ç'iya bi mîra sare,
Serê min bi zêrê, guhê min bi guhare,
Bira K'emal-p'asa ji Ankarayê rabe,
Bira Feuza-p'aşa pêra k'ar be,
Bira qol ordiya Diyarbek'irê bi singot'ax be,
Bira şêx Sih'îdî-efendî ji mîreta P'alo rabe,
Bira t'emam li derê mala bavê min peya be,
Bi şirtê dinê meh'med ewe, ez biç'ûkim,
mara min betale.

407.

Kinê, k'ubarê, kîna mala min xeyîdiye,
weke p'êla wî alî, naçe û nayê û
nasekine,
Sîng û berê kîna min bînaya golê birinca,
bi şev û rōjê av li sere.

408.

Sebrê, kulmal, ji Diyarbek'ir virda p'ire,
Ji p'irê virda Qet'irbile,

Dagerîyame baxçe û bostanê bavê E'lo
Zaza, min çinibû baçe gule,
Keç'kê dibê, lawko, zewacîka bêdil ji ezabê
gorê xirabtire.

409.

Lawko qurba, ev çi e'rde, çi welate?
Ne min sebre, ne t'awete,
Sala îsalin p'erê min t'une, bifîrim, bême
bal te.

410.

Hîva me derk'etî çarde şevî,
Şewq û şemalê dabû Mêrdîna şewitî dar
û devî,
Rojâ me derk'etî ji alîkê Bota, şewq û
şemalê xwe dabû Dîyarbek'îra şewitî
qîzan û xortan.

411.

Keç'kê, megrî, tu delalî,
Kilê sibh'an ji ç'e'vê belek neke xalî,
Keç'kê, tu ya minî, h'elal malî.

412.

Eze rēşim rēşe te'ri,
Ç'e'vê mine belekin, dev-diranê mine şekirî,
Kuro gede, xêra mala xwedêra, kawlî
gundada tu bivayî malxwê, ez bivayama
bermalî.

413.

Ezê ç'îç'ke berfim, mame vî k'îrîşî,
Malî, gundî, cînara, ez kirime nav dezmalâ
ser destane dor bi rîşî,
Birim nava bazara şehere Rewanê firotim
dewsa vî êmişî.

414.

Eze rēşim, baha nakim,
Ezê herime ser qelaçîya, xwe qele kim,
Ezê bihayê rîndan û bedewa ser xwêra kim.

415.

Derdê dila ez pîr kirim,
Stêrê ç'e'va ez kor kirim,
Qenca ez xastim, xiraba birim.

416.

Ezê ne rēşim, rēngê xweva bi qemerim,
Sûretê mine sore gulgulîye, bi esmerim,
Kuŕo gede, wexta tu h'evta bînî, înga
h'eyşta dîsa ez k'eserim.

417.

Ez ne dîn bûm, te ez dîn kirim,
Lawko qurba, teyê pê qeyd-zincîra ez bend
Ezê îsal k'ûvî bûm, serê ç'îya û banîya bûm,
Lawko qurba, teyê ez xweŕa bengî kirim.

418.

Emê ç'îyayê Qert'ewînê pêşberî hev rûniştin,
Meyê axinê k'ûr rahiştin,
Kuŕo gede, were min birevine,
Kavlê gundada, bextê min û tera, kevrê
gundê me h'eliyan, baxê gundê me
gihîştin.

419.

Steyrê gundê me çiqayî p'îrîn,
Nivî lalin, nivî duŕin,
Xêrê wayê nebinin qomsî nemamê kavle
gunda, çawa kewa gozel, k'awa k'ubar
ji mala bavê min dibirin?

420.

Hîva gundê meye sava,
Lê keç'ikê, nizanîm bextê mine, te'lê teye,
Îşev pêra hîv ingiriye, naçe ava,
Wey-lê k'awê, lê k'ubarê, tu şayîşa qe
nek'şîne,
Minê îşev xewnek dîtiye, di xwedêda, ezê
dayka tera bûme ze'va.

421.

Şivano, lo nezano,
Ezê berfîm, berfa van berana,
Ezê barîme serê gaz-gêdûka,
Minê birîye rênga deve delûlê van bazirgana.

422.

Ava Mûradê tê çarde biîra,
Ez çawa neçame xortekî çarde salî, çaxê miîra,
Dame gîskeki guî nav kavîra.

423.

Elê bedewê, ezê nexwaşim, nexwaşekî
bedh'al bûm,
Minê nihêri, du pîrê incûz ser miîra sekinibûn,
Yekê k'efenê min girtibû, yekê meqes dayê
difisiland,
Minê ç'e've xwe ji xudana xerê vekir, minê
dîna xwe dayê, qîza k'erê paşî min k'oîiya
zêra ji k'êra dixemiland?

424.

Neynika ber pişta min qut'îye,
Ort'a mala me, weda k'etîye,
Didî, ji xwe bide, nadi, ramûsanê min ser
te sed zêrê memûdîne.

425.

Hîva gundê me bilinde,
Şewqê daye p'erê bajêr, goveka gunde,
Et'îm gede, de tu were xwe bavêje gavanê
gunde,
K'a dostê me k'ê rînde?

426.

Gemerê, gelîyê gundê me zîwane,
Sala îsalin ji bextê meîra wan zîwana
kullîk dane,
Wî-lo gundî, lo malîno, sev xatirê qemara
xwe, sala îsal, minê e'mrê xweyî
cahiltîyêda t'îlî-pêç'îngê xwe derdane.

427.

Derdê du dilane,
Barê bîst û çar devane,
Herçê xwe ditiye, divê, sivike, hê ne girane.

428.

Delalê dilê min siyare, peya nabe,
Ezê dikim-nakim, ramûsanekê duda qayil
Divê, qîza k'erê, hergê tu pîrsa ramûsana
ji mi diki,
Ramûsana k'awa k'ubar, kina gilover,
ramûsana ha zêdeye.

429.

Hîva gundê meye kêre,
Şewqê daye bax, bostanê dor bajêre,
Berfekê sala îsal bextê min e'vdalê xwedêda
bariye, derê dik'anê şehere T'ilbîsê
P'or û guliyê domama min şirîte devê gêre,
Hergê hûn dixwazin, k'awa mine k'ubar
nas bikin - yeke bejn bilinde, ç'e'vbeleke,
sûret sore, cotê dirana dêvda zêre.

430.

Berfim, berfa vî h'elani,
H'elîyam. neh'elîyam qîz û bûka av jê ne anî,
Xazî bibûma bendekî hewirmîş, tek'etama
stuyê te şivani.

431.

Ez bi qîzti, tu bi xortî,
Emê herin ber ziyareta te digotî,
Wekî xudê kir, kir, nexêr, emê bajon ser
dara jina bitî,
K'îjanê me paşê k'ê qelp be, bira pêşiyê
kor be, paşê k'otî.

432.

Zewal gede, tu wê diçî, ezê çawa bim?
Ezê bibim teyreke spi qereqûşê, hewa babim,

Qasekê, h'uba dila, ser qonaxa zewal gedê
xwe peya bim.

433.

Ne li virim, ne li wirim,
Qalç'îç'eka ber kevirim,
Derdê dila ez dimirim,
Genca xastim, xiraba ez birim.

434.

Êt'îmo gede, qurixçiya xozanê gundê me
ç'êrandin,
Xam berdîra dûv gerandin,
Bese, kurê k'erê, qîzê gundê xwe şîret ke,
xortê gundê me t'ev h'elandin.

435.

Lo şivano, şivan ç'ûko,
K'oloz spiyo, dor kulîlko,
Ezê sala îsalin herîm ber ziyareta, ber
ocaxa, belkî vê payîzê ber derê mala
bavê şivan bivim bûko.

436.

Wey keç'ikê, te çi kule, mi çi derde,
Ort'a min û teda mêtire e'rde,
K'eleş k'awa min xemilî rex k'oçê k'et,
Dilê min e'vdalê xwedê agir pê k'et.

437.

Çi male rex malêda?
Zilamekî cahil têda,
Wekî mi k'oma xay-xudana şerm nekira,
ezê qasekê rûniştama k'êlekêda.

438.

Mala p'îra, mala p'îra,
Bira xwedê xirab bike mala p'îra,
Çîra qîzâ digrin didine kal û p'îra?

439.

Te li ava van hêsira,
Minê nifişkê ber febê e'lamê bikira,

Bira k'otî, şunedê, dewarê mêrê k'eleş
k'awa min bimirā,
Minê rōk rōjî bigirta, qurbanek jî şerjê bikira.

440.

Gede lawkê min şivanê van kavîra,
Devê min nageŕe t'u nifîra,
Xortekî cahilî, çaxê miŕa.

441.

Lê-lê dînê, te ç'e'vrêşê, ç'e'vê kewa,
Ç'e'vê kewa gozel hev rānabe ha bi xewa,
Evîntiya min, kewa gozel usane, minanî
evîntiya Leyl û Mecrûm, Mem û Zînê,
du stêrkê ha bi hewa.

442.

Dilê min gula digulguland,
K'etime ort'a gundê me û we, minê daniç'ikand,
Axirî baş bû, min t'erikand.

443.

Teŕa divêm, gewrê Çîlê,
Min h'eyranê te wê bejnê û balê,
Bira xwedê mirazê mirazzaza bikira, mirazê
min û te jî, ez h'eyt sala bivûma girtiyê
mala bavê te qeydê, pê zincirê.

444.

Baqe gulê Dîlemanê,
Min kiriye qilç'a şe'rê vê k'itanê,
Ezê bişînim gede lawkê xweŕa gundê
şewitî ser k'otanê.

445.

Bejn û bala k'awa k'ubar bi gotinê,
Hatîye kavîlê gundada firotinê,
Xelqê bide mal û mûlê dinê,
Ezê bidim herçar pezê bavê xweye ber
dotinê.

446.

Wey-la min bextê, te bêbextê,
Baranekê barîya ji qudretê,
Way-lê k'awê, lê k'ubarê, were emê milê
xwe milê hev xin, herin berb vê ziyaretê.

447.

Ezê tera divêm Xatê,
Li h'eyrana bejn û balê, qotikê vê hêratê,
Herç'kê ort'a du dila, çar ç'e'vada xeber
bide, xwedê mala wana bide ber miratê.

448.

Wey ziyaretê, wey ziyaretê,
Ezê qûjin dikim berb te tēm,
Tê mirazê min, k'eleş lawkê min diki, bike,
wekî nakî, me têke xuşk û birê vê axretê.

449.

Bejna lawkê min ha zirave, hatiye bişkê,
Ezê qime, qayîşekê bik'îrim bidim piştê,
Wekî minê bay û bira şerm nekira, ezê
qasekê rûniştama ha teniştê.

450.

Terā divêm gewrê Hacê,
Sing û berê te usane, nola berfê Qereqacê,
K'ê ort'a du dilada, çar ç'e'vada xeber bide,
bira t'u kuṛa neyne ber zewacê.

451.

Lawkê min rāzaye, xew rānabe,
Cote zer memka didime ber, rāmûsanekê,
duda, qayîl nabe,
Evintîya min te, betal nabe.

452.

Mala bavê t'elî delal serê rêye,
Hatin-çûyîna axelera hert'im lêye,
Wekî rāmûsana merîya hebin k'awê k'ubar,
bira xalek, xala bin çenê biya.

453.

Derdê dila çîqa noye,
Çawa agirê, agirê şev û roje,
Mîna p'irtika bezê bizinê bidî ser serê darê,
dar ç'iloje.

454.

Ezê sekinim h'afa malê weye,
Têda nayê dengê teye,
Min t'irê gundî xirî-xiraveye.

455.

Dêre spiye, xwe ba neke,
Derd û kulê min t'ev raneke,
Bira xwedê ruh'ê mêrê te bistine, te h'elalî
canê mike.

456.

Serê Sip'anê Xelatê bi gongile,
Be'ra Wanê miqabile,
Şûşa dilê min şkestiye, dikim-nakim nacebire.

457.

K'awa min bejnêda t'emam jine,
Gede lawko, xazgîniyê min e'vdala xwedê
malda rûniştine,
Wekî divêjine min: „Were mêr ke”, - îna
dîna dûman digre serê mine.

458.

Bejna lawkê min minare,
Alîk sêve, yek h'inare,
Wekî rokê rojxunê nebinim, min t'irê
heval-hogirê dora min t'ev neyarin.

459.

Berjêr diçî, nemilmile,
Ser milê rastê nefitile,
Dilê min e'vdala xwedê, dilê te kulture.

460.

Serî meşo ava sare,
Gulîya vegre sî û çare,
Stuyê min e'vdala xwedê, h'eta êvarê,
mala bavê teda xare.

461.

Berf ji baranê zortire,
Dev u lêvê xelqê t'elî delal usanin,
Were dînê canê, disa yartî ji h'elalî çêtire,
xizemê zertire,

462.

Lawkê min dike ji mal here,
Darê destê xwe digere,
Divê, râmûsanek bide min e'vdala xwedê,
k'elogiri, zar nager

463.

Dilê min şoşe, dilê min şoşe,
Ne sîtile, ne beroşe,
Herç'ika ort'a dilê min û teda hemû boşe.

464.

Dera han sekiniye, nizamim, ewe?
Bejn bilindî, kêpke kewe,
Xazî mi p'aşla teda bikira bînek xewe.

465.

Bejn ziravê mîna dezî,
Pêra biskin, p̄ara kezî,
Gava ez ç'e'v kewa gozel dik'evim, şabûna,
qudumê çokê min e'vdalê xwedê dilerizî.

466.

Mala bavê kewa gozel li vî millî,
Çîra usa mi me'rimê xwedê sîlî, kulî?
Xelqê k'etiye derdê mal-h'alê dinîyalikê,
ez k'etime derdê xwe, vî dilî.

467.

Ez gulim, gula hênî,
Şîn dikim hal ber dêrî, quba xênî,
Ezê derdê dila hine dînim, him sewdênî.

468.

Hat ser meṛa mîrê Mezin,
Binat'arêda, ç'ema, gola, dilerizin,
Gede lawkê min xerîbe, ṛeben ezim.

469.

Wey, malîno, way, gundîno,
Kevir-kuç'kê xwedê lê barîno,
We k'engê ez û t'êlî delal bal hev dîno,
Dîtina ç'e'va, qinîyata dila, ji hev birîno.

470.

Wey, zinaro, zik mezino,
Qîz û bûka xwe da bino,
Ewa biç'ûk - k'awa mino.

471.

Lo-lo gundo, qîyameto,
Lawkê min xeyidî, çola k'eto,
Kesî xudan xêr t'une vegeṛîne, him xêre,
him mineto.

472.

Gede lawko, me li p'îda, heya p'îda,
Pezê Qamişlûyê dak'etiye ṛubarê gêlîda,
Xazla ezê biwama k'êreke çirtme, t'êk'etama
cêba gedê çuxreşîda.

473.

Lo-lo lawko, ç'ûkim ç'ûka benda,
Xazla zar-zimanê te bixanda,
K'etime destê şindokî, k'otîngê mêra,
ne tême kuştin, ne tême berdan.

474.

Bêrîvanê, me heṛine bêriya mîya,
Bik'evne k'êf, h'enekê, laqirdîya,

Wekî rōj çû serê ç'îya,
Dê û bavê te çî got, bê: „Morîyê zenda
zer qetiya”.

475.

Te keç'ikê bîna ç'ira,
Te bîmire bav û bira,
Ez k'erba ç'e'v û biriyê belek qarxûn
bûme, hatime vira.

476.

Gede lawko, xebatê were rāzê,
Serê xwe bide ser çoka min fêlbazê,
Dilê min e'vdala xwedê usa tenike,
mîna t'oqila ser pîvazê.

477.

Lawko qurba, ne vê hatinê, ne wê çoyne,
Tu were çoka xwe bide rēx çoka min
qaskê rûnê,
Te dilê min kiriye be'ra Wanê, cergê xûnê.

478.

P'erçe e'wrê ser Noşerê,
Ba lédixe rîşîya şe'rê,
Serê min qurbana bejna bilind, ç'e've
belek, ne welle, dîsa herçar t'ilîyê cixarê.

479.

Te av anî avşelbetê,
Bêriyê sekinî, dilê min k'etê,
Yanga min, te digot, h'eta rōja qîyametê.

480.

Ez dimirim, dil sebabe,
E'mrê min, bila mezela min, derê mala
bavê te be,
Hekî sibê zû rādibî ser dişoi, bê, mirîngê,
rême'l te be.

481.

Lawko qurba, derê mala bavê min ce'deye,
Lawkê min hevraz latîye bême'deye,
Ezê herîm pêşîya lawkê xwe, ezê bêjim,
lawko qurba, neyê, neçe, êvarê şewra
min û teye.

482.

Lawko qurba, diçî walatê xerîba, mi bîr neke,
Mi têke şikleki, berîya xweke,
Weki diçî walatê xerîba, derxe, serda
mitaleke.

483.

Vi zinari gale-gale,
T'axa jêrin mî dik'ale, berxe bale,
Emê sala îsal têne ser bextê heval-hogir,
der-cinara, nava k'omê kewa gozel,
k'ijan me nevsa canê te h'elale?

484.

Ez berfa hûr kulîme,
H'eyata mala bavê te barîme,
Tu were, sala îsalin ramûsanekê min
k'erem ke, h'esêbanî ez hêwîme.

485.

Ber derê mala bavê min hewşane,
Gêziya destê min qeyt'ane,
Lo-lo lawko, sala îsalin mi birevîni, kurê
k'erê, cî-misk'enê te k'ijane?

486.

Ser xaniya sekinî gede lawkê mine,
Şal yeke, cêb dudune,
Gede lawko, de tu were mi birevîne,
Gula Qamışliyê ez û tune.

487.

Ewê hanê lawkê mine,
Mert'al gêre, t'as h'esine,
Ç'e'vê wî mine, dilê wî toleke dine.

488.

Derê mala bavê min h'esine,
Pišta mala bavê min h'esine,
Lawkê min walata hatiye, min gazi xwedê
kiriye, dê-bavê, xirabrâ qebûl neke,
destê min girtine dane yekî dine.

489.

Lawko qurba, ber agûşkê neke te'ri,
Bejna bilind gul, nûr, barî,
Tu çima sala îsal naey mala bavê min
me'rûma xwedê, naçî, ort'a min teda
bûye dilsari.

490.

Ez çûme ber derî, derî mi venebû,
Çûme ber p'encerê, ç'are nebû,
Kir, nekir, kewa gozel nava Qamişliyê
min xilaz nebû.

491. Êlê zalim

Kela T'êxûtê wa bi nike,
De mi go, xelqê t'êlî delal, bejna du bilinde, ç'e'va
du belekî, dev-lêvê şekerîne, çene kurte -
degirmanîne, pozî du pijîne, pozda xizême,
xizêma hûr şirike,

Zalim, zalim, zalim, zalim, zalim, zalim,
Xwezla xêra di xwedêra, devê minê xal û xetê
gerdena xelkê t'êlî delal bik'eta, bira fermana
minê bihata cem Memed-begê mirê T'at'osê,
muxtarê Îsê, bira gazi min bikira, sed dar mi
xista, sed zêr mi bista, minê bigota, maqûlo,
rê'ma te mirâ çima ha ze'fe, zilma te mirâ ha
hindike?

Zalim, zalim, zalim, zalim, zalim, zalim,
Keç'ikê kulmalê, agirê kulê beyt'û biniyatê mala
bavê k'etê, îsal h'eft salê min me'rûmê xwedêye,
ezê kavîê gundada derd û kulê te dinalim.

Êlê zalim, zalim, zalim dilal,
Kela T'êxûtê wa bi quleye,
Wezê xelqê t'êlî delal mêze dikim, ç'e've di belekî,
e'niye kevere, pozî pijîne, dev-lêve şekerîne,
bejne du bilinde, t'imam dawî bi delmeye,

Xwezla xêra xwedêra devê minê xal û xetê xelqê
t'êlî delal bik'eta, bira fermana minê bihata cem
Memed-begê mirê T'at'osê, muxtarê Îsê sed dar
mi xista, sed zêr ji min bîstada minê bigota,
maqûlo, rē'ma te çima mirā ha ze'fe, zilma te
mirā qe t'uneye?

De zalim, zalim, zalim, zalim, zalim,
Keç'ikê kulmalê, agirê kulê beyt'-biniyatê mala bavê
k'etê, Îsal h'eft salê mine, ez kavlê gundada
derd û kulê te dinalim.

Hê lê zalim, zalim, zalim, zalim,
Min go, ezê teyrim, teyrekî wa bi rēşim,
P'er û baskê min weşiyane, qanatê min şkestine,
de wezê ser sûra Dîyarbek'irê nikarim pê bimeşim,
Kesekî xudanî xêra kavlê gundê meda t'unene,
cahabekê bive bavê Şêxêra, sîyarê Gulîra, de
bêje: "Tê min dixwazî, were min bixwaze, wekî
tuyê min naxwazî, were min birevîne, wekî tuyê
min narevîni, xazgîniyê minê mala bavê mida
rûniştine, na welle, alinciyê mine bist û şeşin".

De zalim, zalim, zalim, zalim, zalim,
Êt'imo gede, agirê kulê beyt' û biniyatê mala bavê
k'eto, Îsal h'eft salê min me'rûma xwedêye, wezê
kavla gundada derd û kulê te dinalim.

Êlê zalim, zalim, zalim, zalim, zalim,
Min go, ezê teyrim teyrekî wa bi h'irîm,
P'er û baskê min weşiyane, qanatê min şkestine,
de wezê nikarim ser sûra Dîyarbek'irê pê bifirîm,
Zalim, zalim, zalim, zalim, zalim,
Kesekî xudanê xêran kavlê gundê meda t'unene,
vêşbê cahabekê bive bavê Şêxêra, sîyarê
Gulîra, de bê: "Tu min dixwazî, were min
bixwaze, hergê tu min naxwazî, were min
birevîne, hergê min narevîni, xazgîniyê min
mala bavê mida rûniştine, alinciyê mine çîqa
p'irîn".

Êlê zalim, zalim, zalim, zalim,
Êt'imo gede, agirê kulê beyt'-biniyatê mala bavê
k'eto, Îsal h'eft salê mine, ez me'rûma xwedê
kavlê gundada derd û kulê te dinalim.

492. Meyrê

Dêra spî xaş seyrane,
 Bejna t'êlî Meyrema min zirave, ta rih'ana nava xas
 Ez û Meyrama xwe çend saleka, çend meheka, çend meheka bi
 hevalî, bi hogirî, bi cînarî têda mane,
 Meyrê, xazla wan sala, wan zemana, wan wexta,
 wan dewrana, - sûreta Meyrê sore gul-gulî bûn,
 mîna sêvê Xelatê t'ek-t'eka, xal-xalî bûn, simbêla
 mine reşe narincî bû, simbêla reş wê ser sûretê
 Meyrêda bû mêvane,
 Yari bi min yari,
 Meyremê, tu berê xwe bide wî diwari,
 Bême'de, bi mirûz, pišta xwe mede p'îsî, h'eremê
 şindokî mêra, vî dewarî
 Êlê Meyrê, ji dêrê h'eyanî dêrê,
 Bedewîya Meyrema min daye ç'iyangê Mendelixê,
 zozanê Biharxêrê,
 Sîng û berê Meyrema min usane, mînanî gûzê
 Alcewazê, sêvê Artamêrtê, bihokê Rihayê,
 xurmê vê Bexdayê, çewa k'etiye destê kotîyê
 p'îsê, serhevde şindokî mêra
 Çewa pê nabe, hêdî-hêdî bide ber kirûmekê van
 dirana, ji êvarê h'eya şebeqa sibê, hêdî-hêdî,
 ji xweıra bike çerezê şevbihêriyê.
 Yari bi min yari,
 Meyremê, tu berê xwe bide wî diwari,
 Bême'de, bi mirûz, pišta xwe mede p'îsî, h'eremê
 şindokî mêra, vî dewarî.

493. Navê lêwik Ûsibe

K'êxiye, xweş K'êxiye,
 Bira xudê xirav bike bextê min û k'eleş
 k'awa mida, ne qaziye, ne melleye, ne miftiye,
 Eger pîrsa k'eleş lêwkê min ji min dikin, navê
 lêwik Ûsibe, navê dosta wî Binefşe, çûye li
 K'êxiya Jêrî, nav eskerê karanîzamêda, biye
 sereskerîye,
 Zewal tuyî, derdlu ezim,
 Sube dibe h'eyanî êvarê, berb mala bavê te dibezim,
 Agirê kulê mala bavê k'etê, bişkoşkê p'êsrê
 biqetîne, serê çiftê zer memika derxe, ez bigezim,
 Dirîya navê xwedêda be, heval-hogirê min çune
 welatê xerîb, sedemî ç'e'v û burûyêd belek ji

ji heval-hogira qetiyame, zû ke, min verê
ke, ez bi lezim.

Minê dîyarê vê K'êxiyê,

Bira xwedê xirav bike bextê min û k'eleş k'awa
mida, ne şêxe, ne melleye, ne miftiye, k'it'êbê
danin, remlekî bavêjin, felekî vekin ji bona xatirê
talebextê min û vê zeriye,

Eger pirsra min, lawkê min ji min dikin, navê
lêwik Ûsibe, navê dosta wî Binefşe, wê çûye
li K'êxiya Jêrî, biye binbaşiye h'emîdiye.

Zewal tuyî, derdlu ezim,

Sube dibe h'eyanî êvarê berb mala bavê te dibezim,

Agirê kulê mala bavê k'etê, bişkoşkê p'êsîrê

biqetîne, serê çiftê zer memika derxe, ez bigezim,

Dirîya navê xwedêda be, heval hogirê min çûne

welatê xerîb, sedemî ç'e'v û birûyêd belek ji

heval-hogira qetiyame, zû ke min verê ke, ez

bi lezim.

494. Xanê

Xanê, T'êxûta xopan wê bi t'ile,

Xana min serê xwe şuştîye bi ava gulavê,

k'oka kezîyane şile,

Ezê herîm xwe bavêjime ber bextê k'îya, k'îyalerê

Qereçolîya, E'li-axayê Memanî, rîspiyêd gunda,

axayêd êla, ezê bêjim: "Van def-de'wata bidne

paşe, mêrkirina Xanê ne ji dile".

Kula giranê-Xanê,

Mereza giranê-Xanê,

Kul, derd û merezê dilê min k'ane?

Bayisiya min û Xana min kiriye k'îya, k'îyalerê

Qereçolîya, E'li-axayê Memanî, k'êşişê dêra

vê Redwanê.

Dilê min p'ira serê hevî mesîl û donzde newala,

Ezê ji Xana xweşa derbaz bikim cote karê karxezala,

Ezê vê sibengê k'omê zeriyan û zeytûna çîla,

Finda, van bedewa bicivînim, destê xwe bavêjime

k'okê reş gulîya, yekî ji xweşa ji navê bibijêrim,

yê dinê ji bo xatirê evîniya dilê min û Xanê ezê

belav kim li kor, feqîr û belengazêd berê van diwara,

Gele gundî û cînarno, loma ji min nekin, şevê

payîzane sare, dirêjin, dergîstiya min bê dilê

mine, berê xwe nadime, destê xwe nadime

ber serî ji bona qar gilî û gotinêd van hevala.

Kula giranê - Xanê,
Mereza giranê - Xanê,
Kul, derd û merezê dilê min k'ane?
Bayîsiya min û Xana min kirîye k'îya
Qereçoliya, E'li-axayê Memanî, k'eşîşê dêra
vê Redwanê.

T'êxûta şewitî wê li k'aşe,
P'açê Xana min çudarê Romêye, serda qolike
jê di qumaşe,
Ezê heřim xwe bavêjime ber bextê k'îya û
k'îyalerê Qereçoliya, E'li-axayê Memanî,
rîspişê gunda, axayê êla, ezê bêjim:
"Mêrkirina Xanê ne ji dile, ji bo evîniya dilê
min û Xanê werin van def û de'wata bidine paşe".

Kula giranê - Xanê,
Mereza giranê - Xanê,
Kul, derd û merezê dilê min k'anê?
Bayîsiya min û Xana min kirîye k'îya, k'îyalerê
Qereçoliya, E'li-axayê Memanî, k'eşîşê dêra
vê Redwanê.

Îsal sale sala bi tirse,
Alîkî me girtine, yek kuştine, yek Rome, yek Farise,
Belkî agirê kulê bik'eve mala bavê Xanê bi
t'enê, berê hûr-mûra jê bive, paşê - kal û
pîra, h'etanî li zara, çincîla mala bavê wê bipirse,
Kula giranê - Xanê,
Mereza giranê - Xanê,
Kul, derd û merezê dilê min k'ane?
Bayîsiya min û Xana min kirîye k'îya, k'îyalerê
Qereçoliya, E'li-axayê Memanî, k'eşîşê dêra
vê Redwanê.

495. Dîkê nivê şevê dixulxuland

Ez nexwaş bûm, p'îr beth'al bûm, êvar bû,
şev li min hate heyamê, nivê şevê, dîkê
nivê şevê li min duxulxuland,
Min bala xwe dayê, du pîrê zebanî beaqûbete
bêiman, li k'êleka min e'vdalê xwedê rûniştibûn,
yekî: bi h'elebiyê k'efenê min dipîva, yê dinê: bi
meqesê sivik-sivik difesiland,
Ji nivê şevê şûnda, xuydana xêrê li min rābû,
qirînekê li min t'esele bû, min bala xwe dayê
keweke gozele, gogerçîn, nazike nazenîn, li ber
serê min e'vdalê xwedê rûniştî bû, mîna e'wrê

biharê, meha nîsanê, baran jê bibare,
evê t'eresê, ser min e'vdalê xwedêda hêsir

Min go, wey-la agirê kulê mala bavê k'etê,
wekî walatê xeriba ez bimirim, tu biminî,
ez nizanîm qolê zêra ber e'nîya kever te ji
kêra dişitiland,

K'eleşo lawko, di bejnêda ez darim ji dara hurmême,
Ezê li ç'îya û baniya, li zozana ha li devê belekiyême,
Wexta dagêra êlê, şuxul-emelê dinê-diniyalikê,
debarê vê dirlikê, ezê ta Fih'ana bi binim li
serê çarde rîyane, k'oçeriyê van e'şîra, ha li
dirbême,

K'eleşo lawko, min bihistiye, tu di herî
walatê xeriba-xeribstana, ez nizanîm,
bi ç'e'v û birûyêd belek, dêmê gulî, biminim
hivîya k'ême?

496. Tarboxaz

Lê-lê dinê, havîne heyamê dasê,
Kewa mine gozele gogerçîn, sekiniye li derê
malê, bejna bilind, dêmê gulî, e'nîya kever,
bi belekiyê berfê ç'iyayê Tarboxazêra, li feza
Bazîdê, k'etiye k'in û boxzê,
Xezela min xerîve, berdanê, raqetandin, ji sinorê
gundê me qetandin, berê wê dane ç'iyangê
Tarboxazê, rîya wê k'ete cîkî asê.

Lê-lê dinê, xudê xirab bike van sala, vî zemanî,
Tevîke berfê û baranê girtiye deşta Bazîda
xopan, dûmanê xwe da p'erê vî e'smanî,
Kul bik'eve mala serê sebeba, fesed û finûna,
cînarêd xirab, çewa nehiştin kewa gozel were
le'zekî li k'êleka min rûnê, ji derdê dilê min
xeberde, qedrê dilê min nizanî?

497. Sîyar ji k'u tê?

Sîyar ji k'u tê? Sîyar ji k'u tê?
T'emaşê dikim rat'ib û t'imt'êla vî sîyarî, çawa
çawa dilê min k'etê,
Ezê dikim bikim, bilezînim, sol û gora ji p'îya
derînim, t'eşî, kulîya bavêjim, morî, mircanêd

zenda zer biqedînim, heṛime pêşîya vî
 sîyarî, bêjim: „K'erem ke me heṛin mal peya
 be, ber sîya konê reşda qasekî tu hêsa be", -
 sîyarî bi hêse, heval-hogirada li min vesu tê.
 De sîyaro, sîyaro, sîyaro qurban,
 Xazila tu sîyarê mala bavê min bîyayî.

Sîyar tê ji êla meye wî alî,
 Eger pîrsa lawkê min ji min dikin - yekî cahilî
 t'ûksîze, berê simbêla t'eze xûy dayî, ew sîyarê
 bozê çaçanî xalxalî,
 Ezê dikim bikim, bilezînim, sol û gora
 ji p'îya derînim, teşî, kulîya bavêjim,
 morî, mircana ji zenda zer biqedînim,
 heṛime pêşîya vî sîyarî, destê xwe bavêjime
 celeba hespê, ezê bêjim: „K'erem ke, me heṛin
 li mal peya be, ber sîya konê reşda le'zekî tu
 hêsa be", - eger qayil nebû, ser pişta hespê ezê
 ramûsanekê bidime vî sîyarî, vî delalî.
 De sîyaro, sîyaro, sîyaro qurban,
 Xazla tu sîyarê mala bavê min bîyayî.

498. Bilbil bû mêvanê gulê

Êlê dînê, mib xulama cî û meqamê tu lê,
 Min e'vdalê xudê, bi ç'e've serê xwe dî,
 bilbilê mal şewitî dixûne ji xwe û h'alara,
 bû mêvanê gulê,
 Awirê vê t'eresê, t'eres bavê usanin, mînanî
 t'ope ji t'opêd k'urd Me'mûd-p'aşayê milî,
 meriv li hêrûnê kevirî Anêrê qurmîş ke, berê
 t'opê bifitiline bavêje bircê kela vê Mûsilê.
 Êlê dînê, bira awirê te nek'evine kela kevira,
 k'okê dar û bera,
 Xelq wê birîndarê şûra, rîma, gulan û qemane,
 evê t'eresê ez birîndar kirime bi awirê belek
 ç'e'va, giliya û gotina, van xebera,
 Awirêd vê t'eresê usanin, mîna merivekî
 birîndar be, birîndarê h'evt sala be, salê
 carekê birîna wî biaxive, meriv destê wî
 birîndarî bigre, birîna wî dîsa bide ber xencera,
 Êlê zeriye, konê jêrîn konê mene,
 Qîz û bûkê mala H'acî Qero t'eve çuxe û bi dilmene,
 Ramûsan h'emû ramûsanin, lê ji xwedêva
 e'yane - ramûsanê qîz, bûkêd mala H'acî
 Qero ji ramûsana zêdene.

Xazila dilê min bixasta, ezê biçûma ser kanîyê,
 Min bala xwe dayê siyarek ji wêda tê,
 t'imt'êla wî siyari t'imt'êla siyarê h'emidiyê,
 Ji e'sqa vî siyari zêrêd serê min qetiyan,
 rijiyane nava xaliyê,
 K'ê bê zêrêd min berev ke ji nava xaliyê,
 ezê zêrekî me'mûdî, ç'e'vrêş, bidime mizgîniyê,
 Iro ort'a nivro û e'srê bû, cabeke xêrê ji
 minra hatiye, dibêjin: „Jina k'eleş lawkê
 te miriye”, - ezê rabim dezmaleke gulbengî
 girêdim, destek def û zurne hildim, herîme serxaşiyê.

499. Herê lê-lê

Herê lê-lê, şevê dinê nivê şevê bû,
 dizekî hatiye mala bavê mida dizî şeve,
 Evi seypsanî biriye xurca mi rebenê,
 qederek malê lawkê mi jî t'eve,
 Ezê rabim zêrekî ji e'niya xwe biçedînim,
 merivekî k'irê bikim, p'isûlekî binivîsim
 ji xanê Qeleniyêra, ezê bêjim: „H'al û h'ewalê
 min û gede sûtal û tolazêd te jî eve”.

Lê-lê dinê, çiya min gotî teda, te wê nana nekir,
 Te zendeka k'arbare, morî, mircan, li gaz û
 bêlanêd bilind li min ba kir,
 Ez e'vdalê xwedê par vî çaxî biçûkî,
 cahilî, t'ûksûz bûm çaxî tera, îsal ji pêra
 te agirekî kulê berdaye mala bavê xwe, bi
 t'enê merezek li canê min p'eyda kir.

Mûradê şewitî tê wê fûre-fûre,
 Qerexî tenike, ortê k'ûre,
 Bira xwedê xirab bike walatê Rômê,
 ciyê xerc û xerecane, îdarenga
 k'eleş k'awa min têda mabe, ezê dikim
 destê k'eleş k'awa xwe bigrim, berê xwe
 bidime walatê Ūris xwedê ava kirî, ew jî ji me dûre.

500. Wey dil

Dêrsime, xweş Dêrsime,
 Avê belekiya dih'elin, avê ç'eman û kaniya
 jorda tèn xule-xulin, di bint'ara Malxas û
 Xanoda lev dik'evin girme-girme,

K'eleşo lawko, t'embiya min li te be, tu wê diçi
 şeherê Dîyarbek'irê, bajarî girane, tu ji minra
 bazar bike finongê t'unis, qotka Şamê, na welle,
 şe'reke Dîyarbek'irêye reşe, rişî dirêj, dor bi surme.
 Way dil, way dil, jaro, wey dil,
 Min sond xariye, ez t'ucara naçime baxê bêgul,
 Di baxê bêgulda kundê kor rûniştiye vîxa-vîxa wiye,
 dixûne li dewsa şalûl û bilbil,
 Xaliqo, rebiyo, tu t'ucara hasil neki mirazê bêdil.

K'ubarê, bejna te gule yan sorgule,
 Zimanê devê vê t'eresê nizanîm şelûle yan bilbile,
 Bav - diyê kewa gozel xerê wayê di dinêda qet
 nebinin, çawa destê kewa gozel ji destê min
 derxistin, ç'e'v berdane malê dinê, girtin dane
 h'eramê serhevdê mêra, sube dibe h'etani êvarê
 destê wê li ber rûyane, dû heval-hogira dik'ewgire
 ç'e'vî bi hêstire, dilî kule.
 Way dil, way dil, jaro, wey dil,
 Min sond xariye, ez t'ucara naçime baxê bêgul,
 Di baxê bêgulda kundê kor rûniştiye vîxa-vîxa wiye,
 dixûne li dewsa şalûl u bilbil,
 Xaliqo, rebiyo, tu t'ucara hasil neki mirazê bêdil.

501. Fata Melle

K'ambaxa mala melle dike ji vir bar ke,
 Tu rabe p'ostekî e'vdala, defeke diwana, k'eskûleke,
 dewrêşa ji minra k'ar ke;
 K'ê mirazê min û Fata melle biqedîne, bira
 destê min bigre ax û berê sar ke.
 Fatê, kula giranê Fatê, mereza giranê Fatê,
 Bêy te nakim sebrê, xewê, vê t'ebatê,
 Way-la agirê kulê mala bavê k'etê,
 Tu were t'emaşe ke derdê dilê min e'vdalê xwedê
 li kula, li derda li mereza, way-wayê li qesewatê.

Elê Fatê, k'ambaxa mala melle dike ji vir here,
 Çewa k'esek t'une pey bik'eve, ji bona eviniya
 dilê min û Fatê le'zekê li ber bigere,
 H'eyfa min tê li te wê heyte, k'otiyê, p'îsê, h'erami
 mêra, ji êvarê heyani şebeqa sibê, - şevê
 çiriyanê dirêjin, - bik'eve nava sîng û berê
 Fata melle, devê xwe bide ser sûretê sore,
 gurovere.

Fatê, kula giranê Fatê, mereza giranê Fatê,
 Bêy te nakim sebrê, xewê, vê t'ebatê,

Way-la agirê kulê mala bavê k'etê,
Tu were t'emaşe ke derdê dilê min e'vdalê xwedê,
li kula, li derda, li mereza, way-wayê li qesewatê.

502. Te şal rēşo

Olo lawko, te şal rēşo, şal madanî,
Tu rabe şerê k'ubar-k'ubar bide ber t'iftikê silêmanî,
Xaliqo, tu serê sebaba - zabitê romêye xayînra
qebûl nekî, îsal ji pêra li kela Milazgirê
qure danîn,
Gazî k'eleş lawkê min kirin, birine ser qureda,
bextê min dêrana xudêda, k'axaza lawkê min
rēş deranî.
T'ew lawko, lawkê mino,
Tu delalyê dilê mino.

Olo lawko, te şal rēşo, e'ba te'tî,
Vê subangê bi ser ç'e've domama xweña hatî,
Xaliqo, tu serê sebaba - zapitê romêye xayînra
qebûl nekî, îsal ji pêra li kela Milazgirê, lo
qure danîn,
Gazî k'eleş lawkê min kirin, birine ser qureda,
de bextê min dêrana xudêda, k'axaza lawkê
min rēş deranî,
Nizanim, berê lawkê minî delal dane k'î cî, k'î alî?
T'ew lawko, lawkê mino,
Tu delalyê dilê mino.

503. H'esenîk

H'esenîko qurban, e'wre, nabe sayî, nabe sayî,
Xaliqo, tu rêkî çê kî li gêdûka Bazîdê ha li vî ç'iyayî,
Ezê rabim heşime cem qazî, qaymeqam, mîralayî,
Belkî xudêye, destûra H'esenîkê min bidin bi ser
meda vegeře bi xêr silameti.
Ez delîla H'esen, sîyarê hespême, ha hespême,
Ez rebena bavê K'erem, apê Xanimê, girtiyê
kela Bazîdême.

H'eso qurban, xwezla wî çaxî malê me li kona
bûn, li kona bûn,
Min û H'esenîkê xwe wê qewl û qirar, soz û
gotin ha hevra dabûn,
De wexta mala dagerandinê, k'axazê me şil bûne,
nivişt, beratê lo me unda bûne.

Ez delîla H'esen, siyarê hespême, ha hespême,
Ez rēbena bavê K'erem, apê Xanimê, girtiyê
kela Bazidême.

504. Serayê

Serayê, bayê Sera şewitî wê tê guṛe-guṛe,
Wê lēdixê xezēmê di pozê Seraya Memed-axada
dizvîre,

Bira merivî çê be, di zimanê xweda serfinaz be,
şûrê meriv bîra be, hespê meriv e'rebistanî be,
t'ivinga meriv e'ynelî be, ort'a meriv û zîn be,
meriv di gaz û bêlana bilindda xar be, cote
te'jîyê zer rû meriv k'êve, meriv t'umê h'ewşanê
biqetîne, bibe çirpîna cotê karê xezala, ji pêşîya
meriv rabe, meriv nêç'îra xwe bike, êvarê vegere
were mala xweda, yekê minanî Serayî dosta meriv
be, êdî p'er û baskê meriv kême be meriv pê bifire.

Bayê sera şewitî wê tê, baran pēra dililîne,
Lēdixê bejna Seraya Memed-axa, şê û şêbiska,
zulfê ber cênika li hev dalîne,

Bira merivî çê be, di zimanê xweda serfinaz be,
şûrê meriv bîra be, hespê meriv e'rebistanî be,
t'ivinga meriv e'ynelî be, ort'a meriv û zîn be,
meriv di gaz û bêlana bilindda xar be, cote te'jîyê
zer rû meriv k'êve, meriv t'umê h'ewşanê biqetîne,
bibe çirpîna cotê karê xezala, ji pêşîya meriv rabe,
meriv nêç'îra xwe bike, êvarê vegere were mala
xweda, xwezgîniye xwe cot bi cot berbi mala
bavê Serayê bişîne.

505. Sincanê Te'lo

Ç'emê P'ayê jorda tê dimilmilî,
Bihare, jorda tê, wê dilîze ade-ade, berbi
beh'ra Wanê difitilî,
De bihare, xelq k'etiye derdê mal û h'alê dunyayê,
dunyalikê, ez rēbena xudê k'etîme derdê
Sincanê Te'lo xwe û vî dilî.

E'vdalo, tu xwe kî, ha bi xudê kî,
E'vdalî e'vdêlo, bextê teme tuyê p'irekî li
ç'emê P'ayê çêkî,
E'vdalî e'vdêlo, bextê teme, qeyd zincîrê te giranin, de
tuyê qeyd û zincîra ji lingê Sincanê Te'lo vekî,

U'zêrê Qormo, Gêrt'anê bira, her h'evt kuṛapê
min dewsê kî.
Lê-yeman.

506. Zewal gede

Zewal gede, tu wê diçî, lo ez çewa bim?
Ezê bibime teyrekî sirî lo li hewa ba bim,
Bi saluxa û sulixa ezê pirs bikim, k'anê qonaxa
zewal gede li k'uye, ji boy evînî û h'ubê qasekî
lê peya bim.

Zewalo gede, kuṛxalo gede.

Zewal gede, tu wê diçî, lo ez bi tēra,
Yeman, dirîya navê xudêda be, ezê şivhespê
biçinim ji hespê tēra,
Eger xelqê ji te pirsî, bêje: „Minê seyîseke girtîye
ji hespê xwēra”.

Zewalo gede, kuṛxalo gede.

507. Min me dîbû ji duh û pêrva

Elê dinê, min ne dîbû ji duh û pêrva,
Mi dî, k'eleş k'awa min meşîya ji t'erefê mala,
ji yalê t'axêva,
Welle, xudê, ezê bikime qurban xelqê t'extê p'asê
bi jin û mērva.
Ha-hû li-min, ha-hû li-min.

Elê dinê, bedewê, rîndê, gundê me dudune,
Qesem dikim, gula memlek'etê Romê ez û tune,
K'ubarê, were Ramûsanekê li min k'erem ke, bi
saluxa, qomsî, nemam, t'emam li me bûye dujmine.
Ha-hû li-min, ha-hû li-min.

508. Navê dosta min Beyaze

Navê dosta min Beyaze,
Yeke bejn bilinde, e'nî kevere, qubeqaze,
K'eski di dewr-zemanada dîtîye, li dêrizê gunda
meriv h'evt sala dostekî ji xuṛa bigre,
de sala h'eyştā ne bîrevîne ne bixaze?
Et'imo gede, te ez h'elandim,
Te ne ez xastim, ne revandim,
Dûrî min heṛe kul-kul, lo te ez xapandim.

Dîlbera min yeke çûre, ç'e'v hêşîne,
 De k'arbar û morî, mircanê zenda zer spîne,
 K'êsekî li dewr û zemana dîtîye, meriv li dêrizê
 gunda h'evt sala dostekî bigre, sala h'eysta
 ne bixaze, ne biREVîne?
 Et'imo gede, te ez h'elandim,
 Te ne ez xastim, ne REVandim,
 Dûrî min heRE kul-kul, lo te ez xapandim.

509. Dîyarbek'irê devê sûka

Olo H'eso, ez çûme Dîyarbek'irê li devê sûka,
 Ca delalîyê dilê mino, ezê bazar bikim xemlê
 zava, xelîyê bûka,
 Par vî çaxî evîniya dilê min û H'emoê H'acî
 gelek hebû, îsal ji pêra, qiz û bûkê welatê
 me Serhedê, gilî dikin li bindarûka.

Olo H'eso, ezê çûme şeherê Dîyarbek'irê devê avê,
 Ca delalîyê dilê mino, ezê bazar bikim xelîyê bûka,
 xemlê zava,
 Par vî çaxî evîniya dilê min û H'emoê H'acî
 gelek hebû, îsal ji pêra, qiz û bûkê welatê me
 Serhedê, gilî dikin li bindarûka lo, te'm tê nema.

510. Ç'îya bilindin, te nabînim

Elê Gulê rebenê, ç'îya bilindin, te nabînim,
 Li dêrizî gunda sorgul sorin, naçirpînim,
 Min sond xariye bi sonda qesemê, ez t'u dila
 ser evîninga dilê xwe û tēra nah'ebînim.
 Gula min gula welatê welata,
 Gula min gula welatê xerîba.

Elê Gulê, rebenê, ç'îya bilindin rē di berrā,
 De k'ubarê, ç'e'vbelekî, lê birû serrā,
 Delalîyê, min sond xariye bi sonda qesemê, ez
 t'u dila nah'ebînim ser evîniya dilê xwe û tēra.
 Gula min gula welatê welata,
 Gula min gula welatê xerîba.

511. Gula gevez

De k'ubara min gule lo, gul geveze,
 Ez e'vdalê xudê, par van çaxan di wicûda canê

xweda û saxî silamet bûm, îsal ji pêra te
 agirê kulê berdaye mala bavê xwe bi t'enê,
 merezek li canê min e'vdalê xudê p'eyda kiriye,
 evraz, berbi cegera lo min dibeze,
 De ezê t'u nifîra li te nakim, tuye tere canî,
 biç'ûke, nezani, lo çaxê mîra, ezê dia'kî
 li ber rebê a'lemê bikim, bira cime'ta dora
 me bêje: "Amîn, amîn", - de belkî tu h'evt
 sala li h'evt mal û mîra bigerî, salê h'eysta
 vegeerî li xweyan û xudana, k'aska ber te k'otî
 bûyî be, ç'e've te bi hêsir be, dilê teyê bi kul
 be, dû heval û hogira bik'ewgri, weqîniya za'ra
 di guhê teda neçe, tu t'ucara rûneneyî ber
 mirazî t'ese.

De k'ubarê, di bedewiya xweda, ez nizanîm,
 tu gulî yan sorgulî,
 K'ubarê, di xeberdana xweda, ez nizanîm,
 tu şalulî yan bilbilî,
 Lê qesem dikim, tu melh'emî ji melh'ema, melh'ema
 birîna dilê bi kulî.

512. Sulêyman K'umbet

Elê Seyranê, sert'aca welata, qezîya, vanî şihera,
 e'mrê minê Sulêyman K'umbetê,
 Ji xudêva e'yane, sing û berê Seyrana min usane
 minanî k'a'azê Semerqendê, h'ubrek ji h'ubrê
 Gîlanê, qelem qelemê vê Stembolê meriv bide
 dest k'atibê Rômê, ji xwe û h'alara binivîsê,
 dest k'atibda çewa-çewa bigre xete.
 Bira xudê wî gundî, wî welatî xirab bike, ko yeke
 minanî Seyranê têda t'unebe, yeke minanî Seyranê
 dosta meriv be, di nava heval û hogirada ji
 merivra him qedre, him qîmete, him siyanete,
 him h'urmete.

De Seyranê, Seyranê,
 Meriv t'êr nabe ji zarê şîrin, xeberdanê,
 Bejn û balê, rêvaçuyîne, ji ordemê,
 Ç'e've belekin ji kildanê,
 Sûret sore, xalxaline ji ramûsanê,
 K'offîye şenge ji girêdanê,
 Zarî şîrine ji xeberdanê,
 Dirane spîye, sedefîne, mîna sinciyê spî meriv
 t'eze bik'îre ji duk'anê,
 Wey-la agirê kulê mala bavê k'etê,
 ez anîme ber yemanê,

Serê min anîye ber fermanê,
Te ez hêsîr kirim, hindik maye mîna qûla
destê min bigrî, bi herî çarsûya Dîyarbek'irê,
ber mazat û frotanê.

Êlê Seyranê, sert'acê welata, qezîya,
van şehera, e'mrê minê Qerek'iîise,
Sîng û berê Seyrana min usane, mîna
k'axazê Semerqendê, h'ubir ji h'ubra
vê Gîlanê, qelem ji qelemê vê Stembolê,
meriv bide dest k'atibê Rômê, k'atib bide
ser çoka, ji xwe û h'ala li ser k'axazê binivîse.
Ji xudêva e'yane, sîngê Seyrana min usane,
li fenanî qesra T'emir-p'aşayê milî, cotê zer
memika li fenanî cote şemdan têda bişxule,
ji xwe û h'alara biteyîse,

De Seyranê, Seyranê,
Meriv t'êr nabe ji zarê şîrin, xeberdanê,
Bejn û balê, rêvaçûyîne, ji ordemê,
Ç'e've belekin ji kildanê,
Sûret sore, xalxalîne ji ramûsanê,
K'ofîye şenge ji girêdanê,
Zarî şîrine ji xeberdanê,
Dirane spîye, sedefîne, mîna sinciyê
spî meriv t'eze bik'irê ji duk'anê,
Wey-la agirê kulê mala bavê k'etê, ez anîme
ber yemanê

Serê min anîye ber fermanê,
Te ez hêsîr kirim, hindik maye mîna qûla
destê min bigrî, bi herî çarsûya Dîyarbek'irê,
ber mazat û frotanê.

513. Serê min serê xêrnedîya (şaxa 1)

Êlê dînê, serê min serê xêrnedîya,
Dilo, jaro, belengazo, kevir û kuç'kê çolê,
h'etani gurê serê ç'îya ji li h'alê dilê min
û teda girîya,
Ezê dia'kî li ber rebê a'lemê, mîrê
mîra bikim, hûn bêjin: „Amîn, îşala,
amîn", - de belkî kurê bavê wan bimire,
cegera wana bişewite, k'aska li ber wan
k'otîbûn be, ber miraza ew Rûnenên, dû
heval-hogira bik'ewgirin, c'e've wan hêsir be,
dilê wan bi kul be, de subê zû k'ê ji mala
xwe derê, xeberde ji evîniya dilê me herduya.

De dîna min, dîlbera min, de dînê,
Şevê dostê, røjê li min dujminê.

Êlê dînê, sê derd ji e'smana hatin ha bi t'evayî,
Ji hersê derda: yek mirine, yek h'ube, yek xelayî,
Mirin - e'mrê xudêye, meriv dimire, diçe,
ji xweîra disit'ire, xelayî - nangiraniye,
nan bihaye, wekî meriv p'incarê devê cewa
jî bixwe, wê pê bidebire, evînya dila - derdekî
jê di girane, mîna fîncaneke ferfûrî be, terz
lêk'eve, meriv bigerîne h'ekîma, van doxdira, t'u
ceîrah'a, meriv bike-neke nacebire.

De dîna min, dîlbera min, de dînê,
Şevê dostê, røjê li min dujminê.

514. Şûşa dila nacebire (şaxa 2)

Serê min serê xêr nedîya,
Kevir-kuç'kê çolê, Hetanî gurê serê
ç'îya jî li h'alê dilê min û te jî giriya,
Bira kuîrê bavê wan bimire, cegera wana
bişewite, k'aska ber wan k'otî bun be,
dû heval hogira bik'ewgirin, waqînîya
zara guhê wanda neçe, ber miraza ew
rûnenên, sibê zû k'ê ji mala xwe derê,
xeberde ji evîniya dilê min herduya.

Lê dînê, lê dînê,
Cara dostê, cara li min dujminê.

Sê derd ji e'zmana hatin bi t'evayî:
Yek mirine, yek h'uba dilane, yek xelayî,
Mirin - e'mrê xwedêye, meriv dimre diçe ji
xweîra disit'ire,
Xelayî - nangirani, nan bihaye, wekî meriv
p'incarê devê cewa jî bixwe wê pê bidebire,
Ewîniya dila derdekî jê di girane, mîna
fîncaneke ferfûrî be terz lê k'eve, meriv
bigerîne cem h'ekîma van doxtira, t'u ceîrah'a,
bike-neke nacebire.

Lê dînê, lê dînê,
Cara dostê, cara li min dujminê.

515. Ç'e'vê te belekî

Êlê dînê, ç'e'vê te belekin lê, ç'e'vê mîyê,
K'ubarê, kezîyê te dirêjin, li fenanî şirîtê devê lo gellîyê.

Eger pirsâ çîlan û bedewan ji min dikin,
heřin t'emaşe li Dêrika şewitî, na walle,
li ser kanîya Megîyê.

Dîna min, were, dîbera min, were,
Çiya tu bêjî, rast be, derew be, min baware,
Te goştê min h'elandîye, hestûyê min rîzandîye,
Cegera min jî neke ker bi kere.

Êlê dînê, ç'e'vê te belekin lê, ç'e'vê yara,
Kezîyê te dirêjin, li fena şirîtê devê van xirara,
Ezê dia'kî li rëbbê a'lemê bikim, belkî xudê
jina çê ji serhevdê mêra bikuje, bide şengesîyara.

Dîna min, were, dîbera min, were,
Çiya tu bêjî, rast be, derew be, min baware,
Te goştê min h'elandîye, hestûyê min rîzandîye,
Cegera min jî neke ker bi kere.

516. Wey dil

Wey dil, wey dil, wey dil, wey dil,
Bira hasil nebe mirazê bêdil,
Mirazê bêdil usane, mîna baxê begul,
mîna gayê bêcil, mîna kirasê bêmil, mîna
meska bêk'il,

Wey dil, wey dil,
Dilo marimo, qenca ez xastim, xiraba birim,
Wey dil, wey dil.
Êlê keç'ê, kulmalê, agirê kulê mala bavê
k'etê, te ez h'elandim misqala û derema,
Goştê min h'elîya, hestû nema,
Ez bûme bilbilê serê kelema,
Bûme qûma dora av û ç'ema,
Heval û hogirê min t'eva zewicîn, bûne
xweyê esmer, dîber, xezala,
Ez kal bûm, k'etme ser darê gopala, hîvîya te mam,
Wey dil, wey dil.

Êlê keç'ê, kulmalê, ezê îeza xweda dinêrim
tê fîke-fîke darê dar h'ewlîya,
Bejna wê tolê usane, mîna dara çinarê,
wexta destê min gihîşte baqê reş gulîya,
Nola baxa gula ser min e'vdalê xwedêda ditewîya,
Devê min e'vdalê xwedê, wexta gihîşte xit û xalê
sûreta, sî û sû diran devê minda dih'elîya.

Êlê werdekê, ha werdekê, ser k'eskekê, p'eř bekekê,
Teyê vâsbê hêlûna xwe çê kirîye devê dora vê kulekê,

T'enê istyê min e'vdalê xwedê xar
kirîye qasidê mêrê felekê.

517. Lawko lo

Lawkê min hatiye mala bavê min mêvani,
Ezê jêra daynim cot kulavê lo Xuṛusanî,
Ezê şerjêkim berxa mîya sore, serberanî,
Hergê dê û bavê min hatin pirsîn, ezê bêjim:
„Berxvan kuṛê xelqê bû, warê jorin jêla nanî”.
Lawko lo-lo, delalo lo-lo,
Ez melûla zavayê dayka xwe me.

Lawkê min hatiye mala bavê min roye,
Ezê jêra binim nanê sêlê, t'ebaxa toye,
Hergê pê qayû nebû, ezê bêjim: „Lawko qurba,
îro mala bavê minda kirasşoye”.
Lawko lo-lo, delalo lo-lo,
Ez melûla zavayê dayka xwe me.

Lawkê min sîyare, sîyarê bozê mêle,
Boz bin delalê minda hêle-hêle,
Rîşîyê şe'rê ser namilê qal, şe'r û gêle.
Lawko lo-lo, delalo lo-lo,
Ez melûla zavayê dayka xwe me.

518. Wey-lê, lê

Êlê k'awê, baran barî ji e'zmana,
De wê şil kirîye dar, kulavê van şivana,
Şil kirîye kod û meşkê bêrîvana,
De bira mala zîvkerê gundê me ava be, xizêma
k'awa min xirab çê kirîye, bi lêva, ser dirana.

Êlê k'awê gelî k'ûr bû, ez dak'etim,
Qiçî hûr bû, pêda k'etim,
Ez e'vdalê xwedê çîqa bilind firîm alçax k'etim.
Lê wey-lê, wey-lê, wey-lê.

K'awê, baran barî ji xwedêda,
Şêlû kirîye kanînga li h'ewşêda,
Bira mirazê mirazzaza bivîya, mirazê min,
k'awa min p'aşla dêda.

K'awê, hevraz diçûm, berjêr hatim,
H'uba dilê vê tolê, nola tîra Mûşê, gulla
H'elebê, ez hingavtim.
Wey-lê, wey-lê, wey-lê.

Êlê k'awê, naçime Şamê, Şam şeratê,
De tu rabe qilç'a şarê bayê ser hêratê,
Herça ort'a du dilê h'izkirî xeber dide, bira
mala wî heře ber mîrat'ê.
Wey-lê, wey-lê, wey-lê.

519. Tu dînî

Êlê k'awê, ezê berfim, berfa belekîyê,
Sala îsalin h'alê dilê xweřa ç'îyê mame, te'va
sibê, siya évarê dayê,
Hêdî-hêdî h'elîyame, nemame,
Tu dînî, tu dînî, tu dînî, tu dînî.

Êlê k'awê, ezê berfim, berfa van barana,
Malî, gundîya ez k'awa k'ubar sala îsalin kirine
goştê nava van dirana,
Tu dînî, tu dînî, tu dînî, tu dînî.

K'awê, dilê min ma, sed car wê ma,
Sosin, rih'an belekîyê berfê ç'îyê ma,
Ez nizanim, xelqê t'êlî delal, dêrizî gunda
hîvîya k'ê ma?
Tu dînî, tu dînî, tu dînî, tu dînî.

Dîné gidîyê, k'ubar-k'ubar xwe ba meke,
De tu râmûsanekê min k'erem ke,
Hine kezeva min sax maye, xirab meke,
Tu dînî, tu dînî, tu dînî, tu dînî.

520. H'alê minê çewa be?

Zewal gede, tê wê diçî, îja h'alê minê çewa be?
Ezê nola teyrekî li pey teyra hewa ba bim,
Nava k'omê hevala, li welatê xerîv, ser milê
zewalê xwe peya bim.
Lo-lo zewal, bêbext gede.

Zewa gede, tu wê diçî, min bibe bi xweřa,
De tu xizêma zêr, cotê bazina, bike sol
û bizmar hespê xweřa,

Zewal qurba, gilî meke heval-hogirê dora xweṛa.
Lo-lo zewal, bêbext gede.

Zewal qurba, tu wê diçî, min bîr meke,
Min sêveke sor ke, li berîya xwe ke,
Wexta li welatê xerîba min bîr tinî, derî veke,
serda hûrik-hûrik, hûr mêze ke.

Zewal qurba, zewalê min çû, derengî bû,
Nizam, t'evî rōma rēşe fiŕingî bû,
H'eta zewal gedê min welatê xerîba vegeṛîya,
alîkî kezîya min rēş ma, yek spî bû.
Lo-lo zewal, bêbext gede.

Wey-la min dilê, zewalê min çû, îda nayê,
La tenîya Mûşê rûyê xwe dayê,
Lawkê min famûsanek min xwestibû, min ne dayê.
Lo-lo zewal, bêbext gede.

521. Min çî gotîye, dilê te maye?

H'esen qurba, min çî gotîye, dilê te maye?
Were emê herîne Qasimîyê, cem Rîzaye,
Hergê pirsî, bê: „Qelenê Asê me zûda daye”.
Delîl, delîl, delîlê Asê.

H'esen qurba, meçe Mûşê, Mûş neyaro,
Ezê xizêma zêr hespê H'esenîkê xweṛa bibime
ser h'edada, bikim hûr bizmaro,
Ezê rextê rēşguliya hespê H'esenîkê xweṛa
bikim dox-hevsaro,
Wexta H'esenîkê minî k'awî-k'ubar diçe welatê
xerîba, bira nebên: „Çî sîyarekî bêp'ergalo”.
Delîl, delîl, delîl Asê.

H'esen qurba, wexta malê me zozanê jor danî bû,
Min teva, soz û qîrar hevṛa dabû,
Wexta H'esenîkê minî k'awî-k'ubar çû welatê
xerîba, k'aşazê me k'etine ç'emê Mûradê,
soz û qîrarê me undabû.
Delîl, delîl, delîl Asê.

H'esen qurba, ezê qazim, qaza gola Wanê,
Ez geṛîyam ç'îyak ç'îyê vê Sîp'anê,
Malî, gundî, lomaya min dîkin, divên: „Asê tole”, -
wexta ezê h'eramê Xirpo dinhêrim, nola h'eywaneke
dera hanê.

Delîl, delîl, delîl Asê.

H'esen qurba, li Mûradê k'ana xwêye,
Minê îro Xirpo şandîye Qulpê, seva xwêye,
Belkî rûvîyê reş bê pêşîyêye,
Belkî k'ana Qulpê serda bêye,
Ezê paşê destê H'esenîkê xweyî k'awî-k'ubar bigrim,
bivime sér malêye.
Delîl, delîl, rebenê Asê.

H'esen qurba, hîveřone, gundî keře,
Ser xanîgê me megeře,
K'êran çame, p'erdî teře,
K'afirê Xirpo li te k'îne, divê: "H'esen li pey
erzê me digeře",
Wê te bikuje, mala xwe bar ke, ji vir here.
Delîl Asê, sal - zemanê.

H'esen qurba, li Mûradê h'eta vira,
Xûna min dirîjîya ser kevira,
H'esen qurba, de tu were qarî dost dijmina, bê:
"Asê xûşkê," ez bêm: "H'esen bira".
Delîl, delîl, delîlê Asê.

H'esen qurba, zozan neman me lê danî,
Kanî neman av jê anî,
De bira qîra salê têk'eve k'oka qîz û xortê vîzemanî.
Delîl, delîl Asê.

H'esen qurba, ç'emê Mûradê leme-leme,
K'êvrûşkê banzda ser keleme,
H'esen qurba, tu fikara meke, ez h'elala nevsa teme.

522. Ç'emê P'ayê

E'vdalo, ç'emê P'ayê tê ser meřa dimilmilî,
Ade-ade ser be'ra Wanêra difitilî,
Xelqê vê biharê k'etiye derdê xwe, mal û h'alê
dinîyayê, ez e'vdala xwedê k'etime derdê xwe,
Sincanê Talo, vî dilî.
De lê-yeman, lê-lê, lê-yeman.

E'vdal-aşa, ç'emê P'ayê tê ser meřa guř-guře,
Ade-ade ser be'ra Wanêra dizvîre,
Îro sê rojê mîne ber k'etime, ne delave, ne buhure.
E'vdal-aşa, ezê bextê bi tedame. qeyd-çidarê te giranî,
niğê Sincanê Talo veke, bira olbax milada nebîre.

De lê-yeman, lê-lê, lê-yeman.

E'vdal-aşa, hîve, dilê minra hîve rone,
Ç'ira konê bavê mında duşxule, h'emû done,
Ez bextê bi tedame, qeyd-çîdarê te giranin,
nigê Sincanê Talo veke, t'ilî-p'êç'iyê min
e'vdalê maşîyane ser şirîtê pêşî kone.
De lê-yeman, lê-lê, lê-yeman.

E'vdal-aşa, ç'emê P'ayê tê ser meşa leme-leme,
İro sê roje ber k'etime, rê nade me,
Ezê bextê bi tedame, qeyd-çîdarê me giranin nigê
Sincanê Talo veke, emê berê xwe bidine
walatê e'ceme.
De lê-yeman, lê-lê, lê-yeman.

523. K'ûra ç'iyayê

K'ûra ç'iyayê, tapê Qersê, la wêranê, t'apê Qersê,
De bira xirab bîya mala Silê Besê,
Min e'vdala xwedê xewneke xirab dîtiye: rîşîngê
şe'ra min girtin dane ber meqesê.

K'ûra ç'iyayê, ç'e'l û k'orta, la wêranê, ç'e'l û k'orta,
Bira xirab bîya dewleta Silê Besê qîz û xorta,
Min e'vdalê şe'ra serê xwe k'irîbu donzde
mecîtiya, du kavîra, nava mota,
H'eyfa minê nayê şe'ra serê min e'vdalê, wê bêjin:
„Şe'ra xwe girtiye daye destê xorta“.

K'ûra ç'iyayê, van beyara, la wêranê, van beyara,
Gîlî-gotinê xelqê, diçin-tên nola tîrê van neyara,
H'eyfa minê nayê şe'ra serê min e'vdalê, wê bêjin:
„Şe'ra xwe girtiye daye destê yara“.

Wey-lê şe'rê, min govendê ç'e'vî li te bû,
Wêranê, min li govendê ç'e'vî li te bû,
Nizam çîma, qilç'ê şe'ra min paşa vebû.

Wî malîno, şe'ra serê min bavêjin,
Wî gundîno, şe'ra serê min bavêjin,
Ez e'vdala xwedê, derdê şe'rê hine keşim, hine gêjim.

524. Welatê Serhedê

Gulê marûmê, ç'îya bilinde, te navînim,
 Sorgul sor bûne, naqetînim,
 Minê sondek xwerîye, adek ji pêra, ez t'u dila ser
 dilê xwe û te ra nah'ebînim,
 Dimrim, welato, welato,
 Welat, welatê xerîbe, kula welatê Serhedê.

Gulê marûmê, te ç'e'vîrêşê, birû qorê,
 Ew çî zêrîq te avîtiye nava t'orê,
 Ez ditirsim li welatê xerîb bimrim, derdê te dilê
 minda he re gorê.
 Ax welat, welatê me nîne.

Gulê marûmê, ez gulim, gula ha gêlîda,
 Ezê hêşîn bûme meha biharê sêrîda,
 Caweke ne bi xêrê ji welatê xerîba mîra hatîye,
 divê: „Gede lawkê te, e'mrê xwe e'mrê jina bî da”.
 Ax welat, welatê xerîbe.

Gulê marûmê, ç'îya bilinde, rê li berrâ,
 Te ç'e'vîrêşê, birû serra,
 Min li welatê xerîb sondek xarîye, adek pêra,
 t'u dila nah'ebînim ser dilê xwe û te ra.
 Welat, welatê me nîne, kula welatê Serhedê.

525. E'yşê

E'yşê qurba, dilê min qîz û bûkê van k'oçera,
 Sîng û berê E'yşa min usane, nola hîvefonê van
 payîza ser bêdera,

E'yşa min lê, delalîya dê,
 Delalîya dê, t'oîna bavê, bêbextê lê.

E'yşê, gidîyê, ç'e'vêd te rîş, ç'e'vêd belek,
 Şê û şêbiskê E'yşa mine şê, ser sûretê sor bûn xelek,
 Sîng berê E'yşa min usane, lê dixûne teyrê
 sîmîr, cotek melek,

E'yşa min lê, delalîya dê,
 Delalîya dê, t'oîna bavê, bêbextê lê.

E'yşê qurba, ç'îya bilinde, bê dar nabe,
 Gelî k'ûre, bê av nabe,
 Qîz û bûkê me van sala, mala bavêda bêyar nabe,
 E'yşa min lê, delalîya dê,
 Delalîya dê, t'oîna bavê, bêbextê lê.

E'yşê qurba, te ç'e'vrêşê, kanîya kîla,
Sî û sê gulî nava mila,
Râmûsana E'yşa min usane, nola melh'ema li ser dila.
E'yşa min lê, delalîya dê.

526. Hey-lo Nenê

Nena min sekinîye derê malê, pişta dêrî,
Min h'eyrana bejn-balê, xemla sêrî,
Hey-lo Nenê, hey-lo Nenê, sêfil h'alê Mih'o t'enê.

Nena min sekinîye derê malê, ber weraqê,
Çê dike xemla gorê, nexşê saqê,
Ezê Nena xwe biREVÎnim mala Şero, vê t'ivaqê,
Hey-lo Nenê, hey-lo Nenê, sêfil h'alê Mih'o t'enê.

Nena min derk'et derê malê, dimilmilî,
Bejna zirav, dawa delme difitilî,
Sêfil h'alê min vî dilî,
Hey-lo Nenê, hey-lo Nenê, sêfil h'alê Mih'o t'enê.

527. Sîneka H'esiniya

K'awê, Sîneka me H'esiniya wê bi xarda,
Mori-mircanê xelqê t'êlî delal giranin, ser sîngê
zer silav da,
Bira xwedê mirazê miraxzaza bike, mirazê min
k'awa-k'ubar ji êvarda.

K'awê, devê min berî dêve,
Xelqê k'awî-k'ubar ser minda xar kirîye xal,
xizêm, dev û lêve,
Bira xwedê mirazê miraxzaza bike, mirazê min
k'awa-k'ubar berî dêre.

K'awê, gidîyê, baran barî ji xwedêda,
Wê şêlû kirîye kanîya h'ewşêda,
Bira xwedê mirazê miraxzaza bike, mirazê min
k'awa-k'ubar p'aşla dêda.

528. Eman, eman

K'awê, dilê min dêrî nava dêra,
Dewrêşek hatiye nava mala, nava şênîya,

Ezê zêfekî ji serê xelqê t'êlî delal biqetînim,
bavême k'eşkûla van dewrêşa bona xêra,
Min sondek xariye, adek ji pêra,
T'erka ç'e'vê belek, dêmê gulî, xulqê şîrin
nakim, h'eta ser min neyê xîre-xîrê tevr û bêra.

K'awê, Xinûs xwese, Bîngol berda,
Qîz û bûkê me van sala, mala bavêda dêra xwe
dikin, kurtik serda,
Agirê kulê mala bavê k'etê, teyê dilê min e'vdalî
kirîye misk'enê kul û derda.

K'awê, dilê min hêlûna teyrê hewa,
Lê dixûne teyrê sîmîr, cotê kewa,
Ew emekê min k'awa-k'ubar hevra daye, bira xwedê
nebe badîhewe.

529. Dîlber

Dîlber gidîyê çûme ç'îyê, ç'îya h'alê min digrî,
Vegeîyam, Dîlbera min nizanim çima, me'de
bû, lê mirûz kirî,
Min got: „Dîlber, min h'eyrana ç'e'v û birîya
bejn û balê, dev-diranê tç şekirî“.
Dîlber, Dîlber.

Dîlber, gidîyê, çûme ç'îyê nava van şivana,
Berjêr hatim nava k'omê qîz û bûka, bêrîvana,
Bira mala hostayê xizêma Dîlbera min ne
ava be, de wê xizêm xirab çê kirîye, dadk'eve
ser k'okek k'okê van dirana.
Dîlber, dîlber.

Dîlber, gidîyê, bira mala me cînarê mala we bîya,
Ort'a mala me weda, bira şûşe, k'ulek, p'encere bîya,
Bira gulî-gotîne me lev te'ide bîya,
Bira kirasê milê min t'unebîya.
Dîlber, Dîlber.

Dîlber, gidîyê, mala me jî, mala we jî,
Min ort'a mala xwê, weda bostan çandîye ji tirîyê bejî,
Ezê avdim pê hêsirê ç'e'vê xwe, bi te jî,
Ezê dua'kê bixazim ji xwedê, bira xwedê h'uba
dilê bavêje dilê te jî.
Dîlber, Dîlber.

Dîlber, gidîyê, Dîlbera min sekînye derê
malê min dinêre,

Xar kirîye ser e'nîya kever t'ûncikeke gevez,
sê qol zêre,
H'eta ez welatê xerîba vegeŕîyam, destê Dîlbera
min girtin dane mêre.
Dîlber, Dîlber.

530. De wey-lo Dîlber

Xan-manê mala bavê Dîlbera min bi qedefe,
Quling-qaza beŕîyê jêrin girtîye rêfe,
Min ne xewe, ne sebire, ne t'awate,
Ezê dikim vê êvarê qasekê hêdî-hêdî bême bal te,
De wey-lo Dîlber, hey-lo Dîlber, hey-lo Dîlber.

Dîlber, divê xan-manê mala bavê Dîlbera min du qate,
Min ne xewe, ne sebire, ne t'awate,
Dîlberê, ez nexwaşim, ez dixwazim li qasekê bême
bal te,
De wey-lo Dîlber, hey-lo Dîlber, hey-lo Dîlber.

Olo gede, êt'îmo, te li ç'e'va miŕa şeŕe,
De tu ŕabe ji mala mêrê min lêde heŕe,
Mêrê min merîkî k'umŕeşî, li bêbexte,
Tirsa min me'rimê wê tirsêye, mêrê min derda
wê bê, darekî te xe,
Xelqê bêje: „Dêla h'eramê yar bû, bû sebebê”,
De hey-lo, hey-lo, hey-lo gede.

Olo gede, min cî danî, min cî danî,
Ezê k'etime t'av-t'atêsa te mêvani,
De bira yekî caveke xêrê miŕa baniya, bigota:
„Gede dîlk'etîyê te, walatê xerîba hatîye”, -
bira xirtîniya mirinê bihata ser vî canî.
De wey-lo gede, wey-lo gede, wey-lo gede.

531. Were Dîlber

Keç'ê kulmal, şeveŕeşe, tu negeŕe,
Qolê zêŕa ber e'nînga kever şeŕe,
Ezê dikim sala îsalin kewa gozel bîŕevînim, bira
k'oma mala bavê te ç'ira p'iltê hilde me bigeŕe,
De wer, were.

Dîlê min Şame, Şam şuretê,
De tu ŕabe, qolê zêŕa bixemline, bide ber e'nînga
kever, vê hêratê,

Ezê dikim sala îsalin kewa gozel biřevînim,
biheřim¹ mala k'omê bira û pizmama, met'ê,
De wer, were.

Te ç'e'v řeşê, řû xişûşê,
Zozan xweşe semta Mûşê,
Ezê dikim sala îsalin kewa gozel biřevînim,
hê ne k'etîye li ber darê vê dergûşê,
De wer, were.

K'eç'ê, kulmal, welle, nabe,
Mîrê zirav hatîye bi mêvanî, bê kuştin derbaz nabe.
Were Dîlber, bejna zirav - bejna dêra,
E'nîya kever - e'nîya zêra,
Sîyar sîyar bûne, dengbêj pêra,
Yartî xweşe mêrê çêra,
Cahabek bivin t'axa jorin di zerîyêra,
Gelo, ez nizamim sala îsalin bejna zirav maye k'êra?

532. H'elîyame Dîlber, narîna min Dîlber

De Dîlber, Dîlber, Dîlber, Dîlber,
Êlê Dîlber, divêjin, k'oşka mala bavê Dîlbera
mindu qate, Dîlber,
Xwedê, tê xirab bikî, têda ne xewe, ne sebire,
ne t'ebate.

Lê-lê Dîlber, Dîlber, Dîlber,
Xwedê xirab bike walatê me, bûye h'uřîyat,
e'dalet, ezê tîrsa h'eramî mêrê te nîkarim
qasekî k'oloz xwer kim, bême cem te,
Dîlber, Dîlber.

Lê-lê, Dîlber, narîne Dîlber,
Êlê Dîlber, bira dostekî mêriv hebe, li gunda be,
de bira çê be,
De bira nîşana çîlan, zerîyan û bedewa li bejnê be,
De bira devê min xal û xetî, li gerdenê, li
çenê be, Dîlber,
Dîlber, narîna min Dîlber.

Êlê Dîlber, ezê naçime li ç'îyê, nav kerîya, Dîlber,
Ezê dak'etim li deştê, nava k'omê qîza
û zerîya, Dîlber,
Xwedê, tê xirab bikî mala zîvkerê gundê me,
dibê, gustîlkek ji t'îfîya Dîlbera min çê kirîye,
gustîl girane, dêşîne movikê t'îfîya,
Dîlber, Dîlber, Dîlber, Dîlber,

H'elîyame Dîlber, narîna min Dîlber,
Dîlber, Dîlber, Dîlber, Dîlber.

533. Gozê (şaxa 1)

Were-lê, were-lê, were-lê, were-lê,
Gozê marûmê, ez nexweşim, nexweşê vê havînê,
De tu cîyê min biguhêze fêza malê, yalê vê kulînê,
Agirê kulê mala bavê k'etê, qasekê k'êlêka
min e'vdalê xwedê rûnê, bike şînê, h'eznê,
vê girînê,
Hersê fojê felekê xayînin, k'esekîra ne dûmandîye,
min, gozela miîa bidûmîne.
Deîlim, deîlim, deîla teme Gozê.

Gozê marûmê, ez nexweşim, nexweşê fôja çara,
De tu kevirê mezelê min bîne ji xama û beyara,
Agirê kulê mala bavê k'etê, pey min e'vdalê
xwedêra, t'emîya minê te be, zenda morî-mircan
nedî ber serê h'emû qûl û yara,
Deîlim, deîlim, deîla teme Gozê.

Gozê marûmê, ezê dimrim, bira t'emîya minê te be,
Mezelê min derê mala bavê te be,
Heçî gava dilê te dixaze diçî avê, bira
dawa-delme te lê k'eve, bê: „Mirîyo, hefe,
rême te be”.
Deîlim deîlim, deîla teme Gozê.

Ezê bejna Gozela xwe dinhêrim, dared darê vê leylanê,
Ç'e've rêşin ji kildanê, sûret sorin râmûsanê,
bejne zirave girêdanê,
Rêşgulîyê Gozela Memed-aîa usane, nola şîrîtê
konê Zor T'emir-p'aşê milî, merî ser xwe vegire
devê ç'emê vê H'eyranê.

534. Gozê (şaxa 2)

Bejna Gozela min zirave, dara vê leylanê,
Ç'e'va rêşe ji kildanê,
Bejna zirave ji girêdanê,
Gulyê Gozela min usanin, mîna şîrîtê konê
T'emir-p'aşayê milî, meriv dilê xweîa vegre
ber ç'emê vê h'eyranê.

Gozê, Gozelê, ezê nexwaşim, p'îr nexwaşim,
 Ezê ç'e'vê buriya te venakim,
 Sê Rojê dinîyalikê boşe, betalin,
 K'esekêrâ ne dûmîne, mi teîa jî nedûmîne,
 De tu qasekê ware k'êleka min e'vdalê xwedê
 rûnî, ez û tuva êmekê berê paşê hev h'elal kin.

Gozê, Gozelê, ezê nexwaşim nexwaşê vê havînê,
 Serê min e'vdalê xwedê nagre vê nivînê,
 De tu fave cîyê min xweva dayne şane-şînê
 jorin, semta vê kulfînê,
 Ez e'vdalê xwedê bimrim Rojê inîyê,
 De tu kevrê selîma min bîne zeviya biniya mala
 vê axpînê.

Gozê, Gozelê, ezê bimrim Rojê çara,
 De tu kevirê selîma bîne zeviya biniya mala van beyara,
 De ser min tê qîrîniya Goza malxirab, ne welle,
 diisa cotî yara.

535. Ê'Îê Gozê (şaxa 3)

Ê'Îê Gozê, marimê, ezî nexaşim, nexaşî navî cîya,
 Serê min nasekine ser t'u naz be'lgîya,
 De wê k'êleka min rûnişîye Gozela malxirav,
 k'efîye dilqê jinê biya,
 K'êleka min tê qîrîniya cotê yara.
 Betale, betale,
 Gozelê, dinyake boşe, betale.

Ê'Îê Gozelê, marimê, ezî nexaşim, nexaşê navî cîya,
 De were, ezê bimrim Rojê çara,
 Kevirê berserîya min bîne ji xam beyara,
 K'efenê min bibîre kirasê cotî yara.
 Gozelê, marimê, ezê dimirim, tuyê dimînî, pey
 mirina min e'vdalî xwedêrâ, t'ove ke, neçe
 şayê gundiya, van cînara.
 Betale, betale,
 Gozelê, dinyake boşe, betale.

Ê'Îê Gozelê, marimê, ezî nexaşim, p'îrî nakim,
 Ç'e'v û birîya te venakim,
 De ezî dimrim, tuyî dimînî, qarî dost, dijmina dey nakim.
 Betale, betale,
 Gozelê, dinyake boşe, betale.

536. Gozel řebenê (şaxa 4)

Gozel řebenê, de tu were, emê qasekê destê
xwe destê hevdu xin,
Heřine T'ilibisa řewitî, nava baxê gula, li van sosina,
Gozel řebenê, ezê nexweřim, êvarda nav nivînê,
Ser min dêşe, êvarda nagre naz be'lgîyane,
Ser miřa sekiniye qasimê mêrê vê oxirmê,
Çar-çarnikalê min řûniştine k'oma bava, li birane.
Gozel řebenê, eva dinîya hanê dinyake boř û betale,
K'esîra ne maye, mi teřa qe namîne,
Gozel řebenê, de tu were qasekê p'êşa orxanê hilde,
Çoka xwe bide çoka mi jî,
Heçî surê me hebin, emê qasekî xweřa eşkele kin,
Hergî malî, gundî, cînara gotiye,
Ezê bêjim: „H'ekimê loqme dû-dermanê xwe jî
hildaye, qasekê hatiye ser mi jî”.
Gozel řebenê, minê gote te jî,
Eva dinîya hana dinîyake boře, betale,
K'esîra ne maye, mi teřa jî qe namîne.

537. Seyrana Melle Mûsa (şaxa 1)

Seyranê, ha Seyranê,
Seyranê, minê xeberdanê,
Te bi gilîya te bi gotinê,
Ezê h'eyrana dev û lêvê Seyrana xwe řekirî
bim, wey gidîno, wey gidîno, Seyrana min
xeyîdiye, miřa nayê.
Dayê, bavo, dikim-nakim Seyran nayê,
Seyrana min, delalîya dilê min xeyîdiye, miřa nayê.

Seyranê, were neke, welle, neke, wê yekê neke,
Tu usa zanibî, sala bîst yekê be,
Gořtê min xurê teyrana û tûya be,
Ezê dîsa te bînim canê xwe e'vdalî xwedêra,
Dayê, bavo, dikim-nakim Seyran nayê.
Seyrana Melle Mûsa xayîdiye miřa nayê.

538. Seyrana Melle Mûsa (şaxa 2)

Seyranê, kanînga gundê me k'êzîne,
Îro sê roje, sê řeve, têda tê řingîne û gimîne,
Defê lêdixîne,
Min got: „Defçlo, navê te çîye?”
Go: „Navê min Letîfe”.

Mi got: „Let'ifo, ha Let'ifo,
 Tu dîné xwe dih'ebîni,
 Xêreke p'îr kurê xwe bibîni,
 Silameti mala xwe ç'e've xwe bibîni,
 Tê çend gopala zêde defê xîni,
 Defê bigrî mal-mal bigerîni,
 Seyrana Melle Mûsa miña mal derîni,
 Bira qasekê ser govendîyê bik'şîne, not'ila
 kih'êlê mala Xûko dewra berê, k'ela xwê
 ser xweña bavêje, şîrebendê p'êsîra xwe biqetîne.
 Seyranê, ez h'eyrana te; bejnê, balê, xeverdanê,
 li vî devî,
 Geñî malî-gundîno, sîng berê Seyrana Melle
 usane, not'ila berfa ç'iyayê Sîp'anê Xelatê
 ha li yek şevî,
 Seyranê, vêspê h'eta cotk'arî cotê xwe hilnede,
 h'eta avdêrî meña xwe hilnede, serê ç'iyayê
 Sîp'anê Xelatê bextê min û teña neke mêrg u zevî.

539. Seyrana Melle Mûsa (şaxa 3)

Seyranê, mi xulama bejn û balê, xeberdanê, qelemê
 te, vî devî,
 Sîng-berê Seyrana Melle Mûsa isane, bîna
 belekiya berfêye yekşevî,
 Ezê t'erka Seyranê nakim, h'eta kalebavê te
 maç'ê cot negre, serê Sîp'anê Xelatê faneke,
 xweña neke mêrg û zevî.

Dibê, Seyranê, kavîlê gundê me qeyaxe,
 Bavê min seva mala dinyalikê axe-axe,
 Çûye nava heval-hogirê dora mida gotîye:
 „Seyran nexweşe, h'alê xwe t'uneye, ne li saxe".

Dibê, Seyranê, ezê çûme ser h'evt newala,
 Ber min fâbû cote karê xezala,
 Seyrana mala xayî şewitî cergê dilê min h'elandîye,
 destê min qetandîye mal û h'ala.

Seyranê mal der nayê,
 T'îlyê Seyrana Melle Mûsa isanin, bîna moma t'ev
 şimayê,
 Ezê dilk'etime Seyrana Melle Mûsan, dikim-nakim
 miña nayê.

Bê Seyranê, kanîya gundê me k'îzîne,
 Kavîlê gundê me şayî û de'wat bû,

Ezê çûme nava de'watê, ç'e'vê xwe digerînim,
Seyrana Melle Mûsan navda nîbû,
Ezê çûme cem xweyê de'watê, min go:

„Navê sazbandê te çiyê?”

Go: „Navê sazbandê min Manûke”.

Mi go: „Manûko, tuyê xwe kî, çomaqekî zêde defê xîne,
Zêrekî pênc zêra şabaşê xwe bistîne,

Emê heřin Seyrana Melle Mûsan mal derînin,
bira were, bîna k'ih'êlê i'nbayê, sîngda sînobendê
biqetîne,

Sêrî rîmê bih'ejîne,

Milê xwe bik'ute milê vê govendê, qasekê serê
ser govendîyê bik'şîne,

Yo-yo Seyranê, yo-yo.

540. Ne li virim, ne li wême

Gede, êt'îm, ez ne li virim, ne li wême,
Ezî t'evî barana, t'evî bême,
Ezî ber dilê kuê xelqêda h'ezar h'evsidîme,
Ber dilê gede lawkê xweda, nola kuleke arzan,
ber avême,

Şagula min lê, lê, lê, melh'ema dilanî,
Te ez xapandim, lê k'anê?

Şagulê, qurban, tu nizanî,
Îro sê roje, walatê xerîba t'itûna min xilas bûye,
Leman dev-diranê min êşiyaye,

Gede, were dageêre maleke malê me cînara,
Ez râmûsanekê nevsanê te k'erem kim,
Divên, dev-diranê te ra p'îr dermane,
Gede lawko, tu xanîyî, ez kurmancim,
Tu van roja, mîna berê çîra nayêyî-naçî?
Min bihîstîye kavîlê gundada tu zewicîyî neyî mot'acî.
Şagula min lê, lê, lê, melh'ema dilanî,
Te ez xapandim, lê k'anê?

Sibe bû, Şagula min mala bavê xwe gêzî kir,
Min qam-qanatê wê, dev-diranê wê p'îr mêze kir,
Şagula min, te çima usa nazî yanê tîzî?
Axir ez nizanim, tu jinî yanê qîzî?
Ezê heřim te ji dê-bavê te bixazim,
Bavê te daye, xwe wê daye,
Wekî ne daye ezê xwe ra hevalekî bivînim,
Ezê milê Şagula xwe bigrim bihevînim,
Ezê bihevînim berb Rewana xopan,

Berb bextê xanê e'ceme,
 Şagula minê lê, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
 Melh'ema minê, lê, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
 Bermafiya mala giran, te ez xapandim,
 Hey-lê Şagulê, te ez xapandim, lê k'anê?

541. H'eso

Keç'ê, kulmalê, tê li ser p'ira P'axarmadanê sekinî,
 ezê navê te nizarim,
 Navê şîrin gazî dikim, -
 E'yşanê canê, canînga min qurbanê.

De lo-lo, lawko qurba,
 Devê tê şivêta qalkê k'ûsîya,
 Simêlê te, şivêta p'ostê jûjîya,
 Pozê te, şivêta zîné me'negîya.

Keç'ê, kulmalê, devê min ne şivêta qalkê k'ûsîya,
 Simêlê min, ne şivêta p'ostê jûjîya,
 Pozê min, ne şivêta zîné me'negîya,
 Ez H'esome, H'esongê Silivîme, xwayê donzde kerîya,
 Ezê sibê bik'şînime H'eleba şewitî, t'imama bidîme
 râyîna serê te.

De lo-lo H'eso, me'rimo, îşev şeve, şev şilîye,
 „H'ê” ke nêrîya, were hêşîya konê rêşî-e'rebîye,
 Çarix, gore bêxe, were ort'a min û ciye,
 Ezê destê rastê tême berp'al ji di be'lgîye,
 Hêsîro H'eso, qijiko H'eso.

542. Minê xewnekî dîtîye

Minê xewnekî dîtîye, ezê çîqa şa. bûm,
 Dâreke zeyt'ûnî hewşa mala bavê mida rābû,
 Cote h'inara pêva ba bû,
 Pêvr-mêzîné e'zmana t'ev bela bû,
 Teyrekê spî li ser rābû,
 K'esekî xewna min şirovenekir.
 Ezê çûme cem şêxê Êzdîxanê,
 K'eşîşê Filistanîyê, mellê sirmanîyê,
 Go: „Heře Axbaranê, binîya P'amp'ê”.
 Qîzek navda bû, xewna min şirovêkir,
 Go: „Dara zeyt'ûnê - bejna mine,
 Gotê, h'inara pêva - memkê mine,
 Pêvr mêzîné e'zmana - h'ubîya dilê min û teye,
 Teyrê spî - bextê mine,

Herkê mirin be, emê t'ev bimirin,
Herkê xelayê bê, emê p'incara çolê bidebirin,
Herkê h'ubiya dila be - cem t'u k'esî nasekinim".

543. Xinûs xweşe, Bîngol berda

Iman, iman, iman, iman, iman, iman,
Xinûs xweşe, Bîngol berda,
Kuŕo gede, te dilê min kirîye mizk'enê kulan û derda,
Gorî, gorî, gorîya teme, Başê!

Iman, iman, iman, iman, iman, iman,
Ç'e'vê min rênga te qerîmî,
Şeva xewê li min h'erîmî,
Divê, lawkê min çû walatê xerîb-xerîbstanê,
nizanim serî çî qewimî,
Gorî, gorî, gorîya teme, Başê!

Iman, iman, iman, iman, iman, iman,
Hêva, bi min hêva,
Sîng û berê t'erezê, t'erez bavê baxçengê gulan
û sêvan,
Ezê ji êvarda bivim qonax, yar qonax û yar mêvan,
Zerîya teme, Başê!
Gorî, gorî, gorîya teme, Başê!

Iman, iman, iman, iman, iman, iman,
Bengî, bengî sed car bengî,
Minê bala xwe da k'incê k'eleş lawkê xwe
hebirmişa qeyva fengî.
Gorî, gorî, gorîya teme, Başê!

Iman, iman, iman, iman, iman, iman,
Tu li vî banî, ez li wî banî,
Kuŕo gede, gustîl zîve, silêmanî,
Gustîlo, zîvo, silêmanî,
Kuŕo gede, me t'embe kir, te çîra ne anî?
Gorî, gorî, gorîya teme, Başê!

544. Yareke min heye, navê wê Seyran

Yareke min heye, navê wê Seyre, Seyrane,
Dosteke min heye, navê wê Seyre, Seyrane,
Te li bejnê zerdawe, serda tê kurtikê sêsîd
û şêstşes k'isane,

Wekî meriv sivekê zû r̄ave, destê xwe xala
gerdenê, cotê zer memika werîne, ne h'ewceyê
heře ber ocaxê şêx û pîrane,

Yareke min heye, navê wê H'ene di H'enîfeye,
Te li bejnê zerdawe, serda tê kurtike, t'ûnsiz qedîfiye,
Wekî meriv sivekê zû, berê berbangê, destê
xwe xalê gerdenê, cotê zer memika werîne,
ne h'ewceye heře ber tawak'ula şerîfe.

545. Mala bi zeriya, zeriya hanê

Mala bi zeriya, zeriya hanê,
K'awa min hêşka vir bû, gelo k'anê?
Dosta min hêşka vir bû, gelo k'anê?

K'awa min meşîya, çû dik'anê
K'awê memik birne firotanê,
Min sondek xariye bi quranê,
Ser memika bikim qanê.

Eşq u movet cemni bûka,
Kuro, de tu r̄ave r̄ewşê bindarûka.

546. Ha wer, were

Ha wer, were,
Te ling solmeste, piştê xas k'imbere,
Konekî ji konanî dere,
Sê zeriya li wî konî kir sefere,
Sê teyra ser wan zeriya kir sibere,
Yek teyrê Lale, yek teyrê Enqere, yek teyrê Omere,
Kulê mala bavê zeriya biç'ûkda dayê,
gustîlkeke t'ilîyêdane, sê qaşe gustîlkêdane,
yek lale, yek duře, yek cewahire,
Wekî meriv r̄amûsanekê cotê zer memika werîne,
sî sê diran devê merivada hene, wê derpekêra
biware.

547. Şîrin canê, bejna te dîware

Şîrin canê, bejna te dîware,
Sûret sore, h'inare,
Minê dest avîtiye cotê zer gulîya, ser xweda
kiriye mêl û xare,

Minê sondekê xariye, adekê vêra,
 Hela îsal ji pêra, ç'e'v-biriyêd belek, bejna
 zirav, ç'epilê sergovendiyê, ji min, k'otiyê
 mêra, kê h'elale?

548. Dêran

De yo-yo, yo-yo, yo-yo, yo-yo,
 Dêran, bavo, bi min dêran,
 Dêran, bavo, bi min dêran,
 Serê xwe şil kir, kuñ kir, h'evt dûzana, donzde k'êran.
 Sîyar, sîyarê seqlewîyane,
 Ji êvarda k'etine terqa fê tên.
 Sîyar, sîyarekî dilşewitî li pey tê,
 Dengê mert'êlîya, maûzera, li min xweş tê,
 Sîyarê seqlewîyan binin bavêjin e'rdê,
 Biqelişînin nerma hêtê,
 Gullê bêrdangê, e'ynelûa, derxin ji nerma hêtê,
 Yo-yo, dêran ezim, yo-yo.
 Sîyar, sîyarê Silêye,
 Birîndarê ji mala axêye.
 Yo-yo, yo-yo, birîndar ezim.

De yo-yo, yo-yo, yo-yo,
 Hat guhêrê mala bavê min pezi nêre,
 Bêrîvan çûne bêriya mîya,
 Yeke kezî zerî, bejn bilindî, navda hebû,
 Alîkî, bi desta pez didoşe,
 Alîkî, bi ç'e'va pez dijmire.
 Kanîkî ort'a sîng û berê k'eleş-k'awa min davêje,
 Nola taviyê havînê, baranê berbanga sibê; avekî
 sar jê bixwe,

Roj bi roj berbi xêre,
 Yo-yo, dêran ezim, yo-yo,
 Sîyar sîyarê Silêye,
 Birîndarê ji mala axêye,
 Yo-yo, yo-yo, birîndar ezim.

549. Xezalê qurba

Xezalê qurba, ezê xezalim, xezala Weleganê,
 Min h'eyrana bejn-balê, girêdanê,
 Were Xezalê, erê xezalê, te wê çîma wa kir?
 Te serê xwe li min hilda, gerdena xwe li min ba kir,
 Dosta go: „E'ferim“, dijmina te'jî-t'ûlê xwe li min
 k'ar kir,

Tavînga berfê hûr barî bû, rêç'a xezalê min undakir.
 Were xezalê, ez xezalim, xezala vê Rewanê,
 Dosta go: „E'ferim“, dijmina te'jî-t'ûlê xwe berdanê,
 Xezalê qurba, minê xezalekê fakiriye baxê Delme,
rabû rêvî,
 Hekî minê xezala xwe anî, xwe wê anî, wekî
 min ne anî, ezê kurê tola jina, simêl t'une
ber vî devî.

550. K'eleş lawkê min şivane

K'eleş lawkê min şivane,
 Pez ajotîye dor malane,
 Kurtkekê hatîye nav gundane,
 Divê, kurtkê min ne bahaye, arzane. -
 Xezînê û defînê h'evt dewletane,
 Kerî suryê ser van c'îyane,
 Çil gamêşê di nîrane,
 Çil ç'êlekê bi dotane,
 Çil gaê bi cotane,
 Çil noginê ber kelane,
 Doda şîrê teyran û tuyane,
 Baçe strîyê di me'rane,
 Kurtkê min ne bahaye, arzane,
 Min kurtkê xwe k'awa-k'ubarra standîye,
 Divê, êfimo, dûrî min bive here, ne layîqî mine.
 Kurtkê min ne bahaye, arzane.

551. Wey-lo, wey-lo

Wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo,
 Wey-lo gede, me derk'etîye steyrka zere,
 Mi ji teıra gotîye: „Kavlê gunda, hîv çû ava, paşê were".
 Gede êt'îmo, sîngê min teıra deft'ere, zarê
 min teıra qeleme, serê memkê min usa zerin,
 nola mastê medeka, sîtila qela kirî, toê mîya
jorda li sere.

Wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo,
 Wey-lo, wey-lo, wey-lo gede.

Wey-lo, wey-lo gede, me wêda ç'îyayê Çarsalaye,
 Wey-lo, wey-lo gede me wêda ç'îyayê Çarsalaye,
 Râmûsanê min k'awê, min k'ubarê usanin,
 ser doşekê, bin orxanê, p'aşla pařavêl dêye,
 Gede lawko, were, çî te jinê bî k'etîye, jinê
bî bêewlene, qîzê t'eze gunene,

R̄amûsanê bûkê sala usanin, nola cotê, cotê
 karê xezala, sivekî zu r̄abe, ber t'ûmê h'ewşanê
 banzde,
 Xo nava baranê lêxe, ez bi qurba, dewşê wan undane.
 Wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo, wey-lo,

Gede lawkê miş sekinîye derê malê, pişta gire,
 K'eleşê min wê sekinîye derê malê, pişta gire,
 Minê agirê cigarê jêrâ bire,
 T'ill-pêç'iyê min şewitîne,
 Gede êt'îmo seva t'ill-pêç'iyê min qu'tî avitîye,
 Gede êt'îmo cigare t'obe kirîye,
 Eman, eman, min sebebê.

552. Qemerê

Eman, eman, eman, eman wey qemerê,
 Bavo, dimrim derdê van qemera,
 Qemerê, ez delalî tu delalî,
 Minê qemera xwe bijartîye nava êla h'esinîya,
 h'ezar h'evsid malî,

Eman, eman, eman, eman, eman,
 Eman bavo, dimrim derdê van qemera,
 Eman qemerê, ezî qurban,
 Ezî r̄eşim, baha nakim, lê, lê, lê, lê, lê,
 Were emê destê hev bigrin, heŕne ser qeleçî, xwe
 qela kin,
 Emê nolanî belekîne berfê, çewa xwe bidine fêza êlê,
 Emê îjar xwe bidine pêşberî êlê,
 Eman, eman, eman, eman,
 Eman bavo, dimrim derdê vê qemerê.

Eman, eman, eman, eman, eman,
 Eman, eman, eman, wey qemerê,
 Qemerê, qurban, malê me danîne Axmaşanê, warê
 Dorbidirî,
 Sê qesêsîya, çar helêbiya, pişt mala bavê min
 û teva pezê kolxozê nêr dibirî,
 Eman, eman, eman, eman, eman,
 Eman bavo, dimrim derdê vê qemerê,

Eman, eman, eman, eman, eman,
 Eman, eman, eman, wey qemerê,
 Qemerê, têye bîra te, çaxê min û teva çerxê
 çîtaŕa, quîê konaŕa, gustîlkê t'illîya, neynîkê
 berîya p'ev diguhêrî.

Eman, eman, eman, eman, eman,
Eman, eman, eman, wey qemerê.

Eman, eman, eman, eman, eman,
Eman, eman, eman, wey qemerê,
Qemerê, konê fêşî-e'rebî dimilmîfî,
Min qemera xweva, çît û p'erdê hirmişî hildaye,
zozanê me Axmaxanê geřandîye, min qemera
xweva geřand, ne geřand, k'uta, ne k'uta, ne e'dilî,
Eman, eman, eman, wey qemerê
Bavo, dimrim derdê vê qemerê.

553. H'eso me'rimo

Were H'eso, me'rimo,
Min got: „Şamiyê me çûne Şamiyê”,
Min got: „Şamiyê me çûne Şamiyê”,
Ezê zêrekî me'mûdî e'nîya xwe biqedînim,
H'esongî xweřa bidim deste ç'ekê vê nizamê.
Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo,
Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo.

Xanimê, min got, welle, nabe, bille, nabe,
De çima şîrê h'elal t'ucar h'eram nabe,
Xeberê min yeke, t'ucara dudu nabe,
H'etanî ez saxim, h'eramî ort'a min û teda nabe.
Gelo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo,
Gelo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo.

H'eso, lo me'rimo, îşev şeve, şev şilîye,
Guhêra qîfanê mîya ave, avh'erîye,
Tu were řamûsanekê k'erem ke nava sîng û berê
min û çîya,

Zenda mine morî û mircan, teřa berserîye,
Gotê zer memikê min, teřa şevbihêrîye.
Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo,
Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo.

Were, lê Xanimê, welle, nabe, bille, nabe,
Xebera min yeke, t'ucara dudu nabe,
Gurç'kê min serê dara xaç babe,
Goştê min xurê teyra û luya be,
Hestuyê min çola û beyarâ bela be,
T'ucar û t'ucar h'eramî ort'a min û teda nabe,
Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo,
Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo.

H'eso, me'rimo, dikî, were bike,
 H'eçî gava tu nakî,
 Ezê ber p'êsrê xwe biqetînim,
 Kil-kilçîkê xwe bişkênim,
 Ezê heřim destê xwe t'extê silt'an H'emîd,
 Reşîd-p'adşa xînim,
 Ezê bêjim: „Ne tu bî, ne t'extê û p'ayê te be,
 H'esongê Silivî şivanê mala bavê min bû,
 Îşev êvara xwedêda hatîye nava sîng û berê min
 û cîya.

Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo,
 Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo.

Welle, nabe, bille nabe,
 Xebera min yeke, dudu nabe,
 H'etani ez saxim, t'ucara û t'ucara ew yek
 ort'a min û teda nabe.

Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo,
 Gelo lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo, lo-lo.

554. Kalê

Lê-lê, Zeynevê, agirê Şamê, di H'elebê, mala
 bavê k'etê,
 Rabe, dayka te tu şandî sergînê sêlêye,
 ramîsanê nede kalê k'etî, mirî.
 Go: „Lê-lê, hevalê, heçî k'esê ramîsanê bide
 kalê k'etî, mirî,
 H'esav bike, h'evt êtîma mala bavê xweda kiras dike,
 Bi destê xu, dê û bavê xu, dibe başî cine'tê”.
 Hey-lê, lê, lê, lê, lê Zeynevê.

Divê: „Xudê, tu mi kalê k'etî, mirî, korî, t'opal,
 qurbana wê t'eleza, t'elezbav kî,
 Gilîyê vê t'elesê çiqasî li min xaş hat”.
 Divê: „Lo-lo, kalo, k'etîo, p'intîo, neciso,
 Rave, dengê berxê teye, berxê xu bive danaye”.
 Lê-lê, Zeynê, zeyî, domamê, canê,
 Minê hela li seh'etê nihêriye, seh'et çare,
 Dengê berxê min hela du seh'et heye,
 De rabe, k'ezeb k'opek, fesad û fizûlê keç'ika
 li serê rêye”.

Go: „Kalo, k'etîo, teyê seh'et ji nava wan
 qerp'ala ji k'êderê deranî?”

Go: „Agirê kulê mala bavê vîreka k'eve,
 seh'eta axangê mine, daye seva dengê di berxaye,
 De rabe, fesad u fizûlê keç'ika li serê rêye”.

Go: „Lê-lê, hevalê minê derdê kala dîtiye,

Dêrdê di pêşîne, lê-lê Zeynevê.
 De rabe, dayka te tu şandî sergînê sêlêye,
 Râmîsanê nede kalê k'etî, mirî,
 Râmîsanê bide xortekî çaxa xurâ,
 De rabe, kezêb k'opek, fesed û fizûlê."
 Kalê divê: „Agirê Şamê, di H'elebê, agirê kulê
 mala bavê viřeka k'eve,
 Wezê, têk'evime ç'ema mala bavê teda,
 Qirêc ji canê min xalî nabe,
 Ezê têk'evime kanîya mala bavê teda,
 Qusul ser min dernave,
 Wezê h'evt rō, bi h'evt şeva, t'ev zeyî
 domama xu rāzêem,
 Av ji gumgumê xalî nave,
 De rabe, kezêb k'opek, fesed û fizûlê keç'ika
 li serê rēye".

555. Hey-lo delal

Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi delal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi Şênî,
 T'asa spî, avê bi zelal
 Ezê bixum, tu bê h'elal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo delal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo Şênî.

De hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi delal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo Şênî,
 Devra sarê were xênî,
 K'ê ditirsî? K'ê newêrî?
 Ç'e'vê biriya k'ê dişkênî?
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo Şênî
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo delal.

Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi delal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi delal,
 Delal qurba, tu delalê dilê minî,
 Tu kulûka şênîya minî,
 Ze'vê mala bavê minî.
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo delal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo delal.

Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi delal,
 Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo bi Şênî,
 Şênî qurba, îşev şeve, şeva mine,
 Goşê orxanê hilde, hêdî-hêdî ez bêm bine.
 Sive vî çaxî yan girtine, yan kuştine,
 yan sefera serê minê,

Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo Şênî,
Hey-lo delal, hey-lo delal, hey-lo Şênî.

556. Şênî

Hey-lo Şênî, hey-lo Şênî,
Devra sare were xênî,
Ç'e'vê belek k'ê dişkênî?
K'ê ditirsî? K'ê newêrî?
Hey-lo Şênî, hey-lo Şênî.

Şênî, gidî, îşev şeve, şeva mine,
Tu goşê orxanê hilde, were bine,
Herkê dê-bavê min pê h'esiya, yan
kuştine yan hiştine,
E'se fermana serê mine.

Gede qurba, îşev şeve, şeva îniyê,
Destek hate ser sîng-memkê min gorîniyê,
Herkê dê û bavê min pê h'isîya, ezê bêjim:
„Xwelî Rijîya ser çîta vê kulîne”.

Hay, bê, delal, hey-lo Şênî,
Devra sare, were xênî,
Ç'e'vê belek k'ê dişkênî?
K'ê ditirsî? K'ê newêrî?

557. Meyayê

Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê
P'orsorê, p'orğevêzê, li p'orê serê xwe belayê,
Wezê destê teda k'etîme qîrê, bi qet'ranê, vê belayê,
Were fāmûsanekê bide mida, nava sîng û berane,
Ezî yolçîme, mi derenge,
Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê.

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo H'iso,
Bese bike van vîran û vizane,
Ezê bêjim, mêr û şe'nbazê mala bavê xuda,
wê te têne xurê te'jî-t'ûlane.

Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê,
P'orsorê, p'orğevêzê, li p'orê serê xu belayê,
Ezê H'isême, H'isê ç'akim,
Ezê donzde qerda bidim, serê şûrê xu qeza kim,
Ezê h'ezar h'evsid mêrê mala bavê te p'erekekî
çîrûk h'esav kim.

Ezê danê vê baharê, êla mala bavê te ji hev belakim,
Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê.

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo H'iso,
Serê sivê li me zer bû,
Devê k'oç û kerîyê êla kîka, mila û mirdêsîya,
li ber ç'emê H'evrêng li me der bû,
H'eyrano, H'iso, p'axir û p'ûxirê mala bavê te
hatin zêrê mala bavê mîfa berember bûn,
Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo.

Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê,
P'oorsorê, p'oorgevezê, li p'orê serê xu belayê,
Raste, serê sivê li me zer bû,
Devê k'oç û kerîyê êla kîka, mila û mirdêsîya,
li ber ç'emê H'evrêng li me der bû,
P'axir û p'ûxirê mala bavê min bi zêrê mala bavê
terâ sêser bû,

Hey-lê, lê, lê, lê Meyayê,
P'oorsorê, p'oorgevezê, li p'orê serê xu belayê,
Were cara vê carê râmûsanekê bide ji mida,
nava sîng û berane.

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo H'iso,
De heře, şivan û di şivano,
Teyê daye serê xuda p'ap'axek - liva h'evt berxano.
Teyê daye pišta xuda şeşek û du nano,
Teyê daye destê xweda: çomaqek - nalê h'evt k'erano,
Teyê kirîye p'îyê xweda: zûlek ç'ermê di gano,
De heře, şivan û di şivano.

Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê,
Ezê H'isême, H'isê Silvîme,
Xudanê h'ezar h'evsid malêd zixkîme,
Ezê îsal jî pêra aşiqê bejn û bala teme,
Ezî ne şivanim, minê ne daye serê xweda
p'ap'axek - liva h'evt berxane,
Minê ne daye pišta xweda şeşek û du nane,
Minê ne daye destê xweda çomaqek - nalê
h'evt k'erane,
Minê nekirîye li p'îyê xweda zûle ç'ermê di gane,
Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê.

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo h'eyrano, H'iso,
Ezê râmûsanekê bidime te ji sîng
û berane,
Tirsa mine ji wê tirsêye, tu bêjî
heval û hogirê xwene.

Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê,
Ezê sond duxak k'eske serê şêx xelîfa vê Bexdayê,
Tu'carîkê, t'ucarîkê, eva pîrsa ji devê min der nayê,
Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê.

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo H'iso,
Minê pîrs kirîye ji heval û hogirê teye,
Divêjin H'isê Silvî ku heye, çeltikê vîra û vîza
û derewene,

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo.
Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê,
P'orê, porê, li p'orê serê xwe belayê,
Ezê destê teda k'etime qîrê, bi qetranê, vê belayê.
Ezê H'isê, H'isê Silvî, ne xudanê vîran
û vîzan û derewame,
Ezê H'isê, H'isê Silvî, serk'arê h'ezar
h'evsid malê zixkîme,
Êlê dînê, canê, wezê aşiqê bejn û bala teme,
Hey lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê.

Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo H'iso,
Îşev şeve, şev şilîye,
Guhêra qîranê pezê nêr girtîye av û h'erîye,
Tîş ke qîranê nêrîye,
Bajo serê konê bavê min reşî-e'rebîye,
Sîng û berê min e'vdalê, teşa him orxane, him
doşeke, him zozane, him berîye,
Hey-lo, lo, lo, lo, lo, lo.

Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê Meyayê,
Raste, îşev şeve, şev şilîye,
Ezê tîş kime qîranê nêrîye,
Bajome serê konê bavê teyî reşî-e'rebîye,
Sîng û berê te e'vdalê, mîra him orxane, him
doşeke, him zozane, him berîye,
Xewa orxan û doşekê şîrine,
Sivê, T'emîrê mîlî, - apê teyê derk'eve ser
destava nimêjêye,

Wê misînekî bide ort'a qafê mida,
Sivê, qîz û bûkê êla kîkan, milan û mirdêsiya,
wê bên pozka sola xwe li sapoka min xin,
wê bê: „Ëy gidî, dinîyayê, eva H'isêye, H'isê
Silvîye ?

Serk'arê h'ezar h'evsid malê zixkîye?
Hatîye kuştîne seva kevne jinêye".
Hey-lê, lê, lê, lê, lê, lê.

558. Lê-lê, lê canê

Lê-lê, lê canê, lê-lê, lê canê, lê-lê, lê canê,
Sebrê, dînê, bêmalê, qamê,

Lê-lê, lê canê, sibeye, sibe sar tê,
Şingîna k'êla k'imberê ji navk'êla teye zirav tê,
Gava lawkê mala min berê xwe dide welatê
xerîb û xulbetê,
Bi xortê gundîyara xeber nade, çîqa li min qar tê.

Lê-lê, lê canê, lê-lê, lê canê,
Keç'kê gundê me meşîyane, çûne avê,
P'ořsora xwe daye p'êşîyê, bejn zirava, ç'e'vřeşa,
xulqşêrîna xu dane navê,
Mi sond xariye, ji xîna cana xwe, ez t'i zerîya navê.

Lê-lê, lê canê, lê-lê, lê canê,
Keç'kê gundê me meşîyane, çûne ç'inê,
Rûyê cana min, bîname şemamokê nav pambûwa,
xetê sor û zer k'etinê,
Xuzî tu bûka mala bavê min bûayî, bila bihata ser
rîh'ê min qâsidê vê mirinê.

559. Hey-la kinê

Hey-la kinê, hey-la kinê,
Hey-lo dilo, hey-lo dilo,
Hey-lo dilo, xulî li te be,
Li ser h'emî dila bengî nebe.
Li ser wî dilî bengî bibe,
H'eta roja qiyametê
î'sa nazil bibe e'rdê, h'ezar p'ê li p'îkî k'êve,
mêzîna xêr û guna bêye danîn, hingê destê
min li p'êşîra te be,
P'oşmanî di nava herdu dilada qe t'inebe.

Bejna kina min zirave, ji dara aringê, nagre bere,
Sîng û berê kina min, bînaye birincê Qerecdaxê,
birincê şalûr û bilbila, meha nîsanê û gulânê
av li sere,
H'inarê rûyê kina min, bîna p'elek ji p'elê quranê
meriv bide destê mellekî, donzde ulma bixwîne,
ji miřa bi zêre, bi zegere.

Lê-lê kinê, wa bi rêda, wa bi rêda,
Kina mi meşîya wa bi rêda,

Kirasê melese berda bi ser bejnêda,
Xuzî tu bûka mala bavê mi bûayî, bila h'evt sala
ez rûniştima di h'ebşa taşxana Yazirmêda.

560. Hey-lê Nenê

Hey-lê Nenê, hey-lê Nenê, mi qijikê, te rēbenê,
Sêfil h'alê Mih'o t'enê,
Xala rēşe ber gerdenê,
Hey-lê Nenê, hey-lê Nenê,
Geliyê gundê Xwedê Rēşo dinêrim, wê bi soye,
Nena minê daniyê kirasşoye,
Ezê dikim Nena xwe birevînim ber bextê
Ozmanê Xudoye.

Hey-lê Nenê, hey-lê Nenê, hey-lê Nenê,
Bejna Nena min ya gotinê,
Anîn ber mazatê firotinê,
Malî-gundîno, hûnê loma nefsa canê Mih'o nekin,
Ezê bidine Nena xwe herçar qav û qorê mala
bavê xwe dotinê.

Hey-lê Nenê, hey-lê Nenê, hey-lê Nenê,
Nena min sekinîye ber rēwaqê,
Wê çê dike nexşê gorê, nîkî saqê,
Ezê çûme ber dêrî, derî min dadaye,
Ezê çûme ser k'ulekê, k'otî şindoqê mēraṛa k'etiye
h'enek-laqirdiyaye,
Ezê dikim Nena xwe birevînim ber bextê
Ozmanê Xudo, herçar kuṛa, vê t'ivaqê.

Hey-lê Nenê, hey-lê Nenê, hey-lê Nenê,
Bejna Nena min, bejneke teṛe,
Bejneke jê kine, guloverē,
Ser Nena min kirine du qebîlê rēmoşa qale, şēre.

561. E'berēşo

Kaniya gundê me berwāre,
Mesîngî hilde rābe were,
K'ulfetê malê bixwe, vexwe, je'ra me're,

Kaniya gundê me jêrîne,
Mesînê hilde, avê bîne,
K'ulfetê malê bixwe, vexwe je'ra şîne.

Kaniya gundê me li gezê,
Serê kanî te e'slîne, nagre k'evzê,
Keç'kê, kulî, kul mala bavê,
Were ramûsanekê bide min,
E'vdala xwedê, hevalê min çûn, min derenge.

E'beřeşo, e'ba surme,
Were ramûsanekê min e'vdala xwedê sade ke,
Bila k'otî bavê gundiya bîtercime.

E'beřeşo, e'ba tatî,
Tu xêr hatî ji walatî,
Ezê te bikim qaymaqaymê vî walatî.

Derdê giran evîniyane,
Evîni, xweş evîni,
Hergê derdê evîniyê nedîtiye,
Dik'eve dar û ber dihelîne,
Evîni ne di k'arê, ne k'irîne, ne bazare,
dile, dilxwaziye.

562. Şivano

Hey lo, lo, lo, lo şivano,
Hey bêxayo, bêxudano,
Hey lo, şivano, bilûrvano.
Lawkê min şivane, şivanê pezê gomê,
Hatîye nava pezê gede lawkê min qesavê
Şamê, t'êcirê Rômê,

Hey-lo, lo, lo, lo şivano,
Kula dilê min şivano,
Hey-lo, lo, lo, lo şivano, bilûrvano.

Lawkê min şivane, şivanê pezê nêre,
Mexelê xwe çê kirîye warê meyî zozanê
Aşmaşanê, ber zinêre,
Gede lawkê min çûye walatê
xerîba, h'eta walatê xerîbaye vegeŕiyaye,
destê k'eleş k'awa lawkê min girtine dane
mala mêra,

Hey-lo, lo, lo, lo şivano,
Daşa dilê min - şivano,
Kula dilê min - şivano,
Wey, şivano, bilûrvano.

563. Delal (şaxa 1)

Delalo qurba, e'yde, e'yda van h'eciya,
Mûradî mala xweyî şewitî dik'se donzde biıra, sêzde ciya,
Sibe zû bû,
Serê min ser be'lgî bû,
Ber serê min bû reqîn û t'eqîne,
Min go, qe gurînîya sûrê bû,
P'ifînîya çayê bû,
Dengê Îsa bû,
Sewta Mûsa bû,
Rabûna t'acêl bû,
Axirîya dewrê bû,
Min serê xwe bilind kir, -
Zerîkê li ber serê min rûniştîye,
Go, de rabe, kuêrê bêbextana, rabe,
Kalbûnê li te k'ar kir,
Xortanîyê mala xwe cem te bar kir,
Qaşî morî û mircana k'êleka te kul kirine,
Xazgînî cot bi cot mala bavê minda rûniştine,
Minê serê xwe bilind kir,
Gava be'sa xazgînîya kir,
Tiştêk nava dil-h'inavê min qetîya.

De lo-lo, e'yde, e'yda E'î E'mere,
Mûradî mala xweyî şewitî dik'se,
Rê nade k'oçkerîyê bega û beglerane.
Sibe bû, zû bû,
Ç'e'vê min xewna şîrin bû,
Ber serê min bû reqîn, t'eqîne,
Min go, qe gurînîya sûrê bû,
P'ifînîya çayê bû,
Dengê Îsa bû,
Sewta Mûsa bû,
Rabûna t'acêl bû,
Axirya dewrê bû,
Minê serê xwe bilind kir, -
Zerîkê li ber serê min rûniştibû,
Bû xuşînîya k'êr û k'embera,
Narîn k'eleşo, girêdana te bi Romanî.

564. Herê delal (şaxa 2)

Herê delal, herê delal, herê delal,
T'ase spi, ava h'elal,
Ezê bixwim, tu bê: "H'elal".
Sibe bû, k'ubara sibê bû,

Serê min serê be'lgî bú,
Ç'e'vê min xewna şîrin bú,
Nişkêva ber serê min bú t'eqîn, reqîn,
zingîn, ç'ingîn.

Min qey go, gurîniya e'wrane,
Dengê Îsaye, sewta Mûsaye,
Rabûna t'acêye, axiriya dewrêye, p'ifîniya çaêye,
Yanê pezê Sulêymanê Rostoye,
H'evt kerîya dak'ete ser gola jêrin bi avêye.
Min dît zerîke li ber serê min rûniştîye,
Lingê xwe lingê min xist,
Go: „Rabe, kalbûnê bi te k'ar kir,
Xortaniyê mala xwe cem te bar kir,
Xazgîniyê cot bi cot mala bavê mida rûniştîne,
Westê ez me'rûma xwedê alîyê malêda çûm,
Ç'e'vê min ç'e'vê xazgîniya k'et,
Nişkêva tiştek nav dil-h'inavê min qetîya",
De Narîn, Narîn, Narîn,
Girêdana k'olozê lawkê min rûmanî.

565. H'alê me wê çawa be?

H'esiko, bira, me nehata tavî teyrokê der bahara,
Bira lê nexista rîşîyê şe'rê, qotikê van e'gala,
H'esiko, qurban, h'alê me wê çawa be?
H'esiko, qurban, were serê xwe mîra têxe yeke,
Dixî yeke, - bixe yeke, naxî yeke, - ezê şe'rêkê
usa bavêjime nevsa canê teda,
Ezê heřim derê dîwana bavê xwe bisekinim,
Nava řeşkala bavê xwe dim,
Bira te ç'epila bigre, bide ber xencela.
H'esiko, qurba, h'alê me wê çawa be?

Go, Xanimê, nabe, welle, nabe, bille, nabe,
Goştê min xurê teyran û tuya be,
Dil-gurç'ikê min ser darê darrîmava babe,
Xûna min te'jî-t'ûlê mala bavê te h'elal be,
Minî nanê ber destê pîra dayka te ze'f xariye,
ew yek nebiye, t'ucar nabe.
H'esiko, qurba, h'alê me wê çawa be?

566. Ji sîyara mame peya

Ax, ji sîyara mame peya,
Êla mala bavê min bar kirine, danîne dewsê wana,
Divê, hêsîrê mala bavê min stûxar, belengaz mane ber
dîwara.

Ha, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo,
Ha, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo,
Ha, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo, qol felekê.

Divê, hêdî bajo, nelezîne,
Birîne lawkê min k'ûre neêşîne,
De bira k'opek mêrkê min nebîne.

Hêsirê ç'e'vê k'eleş k'awa min kanîne,
Aşekî, nola aşê Canîdîyê, bê av digerîne.
Ha, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo,
Ha, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo, qol felekê.

Divê, rō derk'etiye alîyê Botan,
Şewqê daye xemlîyê li van qîzan, li van xortan,
Bira devê min sûretê sor bik'eta,
Bira H'emîd sult'an t'arcî-t'ûrca mala bavê
min bivra Ezurma kavil bifrota,
Bazinê destê k'eleş k'awa min kit bû, bikira cota.
Ax, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo,
Ax, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo,
Ax, gidî lê-lê, lê-lê, gidî lo-lo, lo-lo, qol felekê,
Ez ya teme, ez ya teme, ez ya teme.

567. Simo

Gelo nizamo, Simo, nizamo,
Gelo nizamo, nizam çima,
Gelo nizamo, Simo, nizamo,
Ezê Selwanê şewitî dinhêrim, ordî-eskerê hat, bihurî,
De çima îsal ji pêra k'etiye mala Simongê min
şîn û girî?

Were, gelo nizamo, Simo, nizamo,
Fînoê qotike, kula dilê miîra xweş ordamo,
Welle, gelo nizamo, Simo nizamo,
Ezê Selwanê şewitî dinhêrim, kulîlkê reŋge,
De çima destê Simongê min dêranê girtin, birine
Wana şewitî, lê kirin deste ç'ekê hêşînî, tenge?
Gelo nizamo, Simo nizamo,
Fînoê qotikê, kula dilê miîra xweş ordamo.

Gelo nizamo, Simo nizamo,
Ezê vêspê destê Simongê xwe bigrim, heîme
cem onbaşî, mînbaşî, qerebaşîyê Rômê,
Hergê Simongê min dêrangê-dane xatirê ç'e'v û biriyê
belek, wê dane, herge ne dane, ezê destê Simongê
xwe bigrim, heîme Qersa xopan, ser t'opê qurê.

Gelo nizamo, Simo nizamo,
Fînoê qotike, kula dilê miŕa xweş ordamo.

Gelo nizamo, Simo nizamo,
Destê Simongê min girtin, birine Wana şewitî
ç'ek û sîlih kirin,

Berê wî dane şerê bira,
Gelo nizamo, Simo nizamo,
Fînoê qotike, kula dilê miŕa xweş ordamo.

568. H'esen-beg

Domam divê: „H'esen-begêye,
Kuŕapê t'êlî domamêye”.

H'esen-beg divê: „Ez H'esenim, H'ŕsenim,
Îsal h'evt salê mine mame kela Qulbetiyême,
Ez îro hatime, mêvanê domamê namînim”.

Doman dike, dilezîne,
Xwe malêra digihîne,
Divê: „Qaweqî, ha, qaweqî, min te, te bi xadêye,
Bike, bilezîne xwe H'esen-begêra bigihîne,
Bê, domana te gotîye, bêje, H'esen-begêye,
Bira bizvîre aliyê malêye,
Ezê jêra çê kim çayê, qawêye,
Hekî peyaye, ezê bidimê hespê serê tewlêye,
Bira îşev bive mêvanê domamêye,
Sibê rabe heŕe, oxira wî ya xêrê be”.

H'esen-beg divê: „Kuŕo bêje domamêye,
Ez ne peyame, hekî bide hespê serê tewlêye,
Ez ne westiyame, hekî miŕa çê ke çayê, qawêye,
Hekî tê, bira bêye, nayê, ez heŕim, oxira min
yê xêrêye”.

Qaweqî dizvîre aliyê malêye,
Divê: „Domam, H'esen-beg nayê malêye”.
Domam divê: „Qaweqî, min te, tew xwedêye,
Bêje H'esen-begêye, bira were yalê malêye,
Îşev raze bera domamêye,
Sibê rabe heŕe, oxira wî ya xêrêye”.
Qaweqî divê H'esen-begêye,
H'esen-beg dizvîre aliyê malêye,
Dîna xwe didê, çar hespê faytona H'ecî batrak
sekinîye h'ewşêye.
H'esen-beg h'oçar¹ hespê faytonê dibe sera p'adşêye,
Difroşe, dike xerclixê rêye,

Berê xwe dide welatê Rômêye,
H'ecî batrak sibê fadibe dîna xwe dide,
h'eçar hespê faytonê t'ineye.

Cihabê dide li p'adşêye,
Divê: „H'eçar hespê faytonê t'ineye”.

Domam divêje: „Kuŕo, bike, bilezîne,
Defa hewarê xîne,
Qîz û bûka ser kaniyê bicivîne,
K'a k'iye bêje, hespa faytonê te k'ê birîye?”

H'ecî batrak dike, dilezîne,
Defa hewarê dixîne,
Qîz û bûka ser kaniyê dicivîne,
Dike-nake yek serê xwe ber xwe dernaxîne.
Domamê divê: „H'ecî batrak, yê hespê te birî
H'esen-begêye,

Ew kuŕapê domamêye,
Berê xwe daye welatê Rômêye”.

Dike, dilezîne, deva-delîla mal dertîne,
Milê domamê digre ser barê devê datîne,
Deva xwe rê dixîne.
Domam divê: „Qaweçî, bike, bilezîne,
Cihabê H'esen-begêra bigihîne,
Bê, H'ecî batrak domama te birine,
Zû bike, xwe pêra bigihîne,”

Qaweçî kuŕê xelkêye,
Cihabê nade H'esen-begêye,
Domam şivanekê dibîne, divê: „Şivan, eva pezê k'êye?”
Divê: „Pezê H'esen-begêye”.

Divê: „De bêje H'esen-begêye,
Berê domama te dane Kevanê K'êrêye,
Bira nesekine pey domama xwe bêye”.
Şivan divê: „Domam, eva h'emû pezê xûna xelkêye,
Ez nikarim cihabê bidime H'esen-begêye”.

Domam kelkele dibîne,
K'aşazekê dinivîse kelkelêva datîne.
Kelkele diçe ber H'esen-begêye,
H'esen-beg dîna xwe didê k'aşaza domamêye,
Dike, dilezîne, şûrê xwe mal dertîne,
Xwe ser kaniya Qîrê, Kevanê K'êrê, domamêra
digihîne,

Serê H'eçî batrak lêdixe, domama xwe lê
distîne, xweŕa tîne.

Qudumê çokê min - domam,

Bedîla e'mrê min - domam,
Tariya dilê min, yar-yar.

569. E'lo-p'adşa

„E'lo-p'adşa, ç'îyayê Şengalê wê bi dare,
Lê êwirîye eskerê E'lo-p'adşayê kale,
E'lo-p'adşa, serê bavê te kim,
Cote karê xezala min malda mane,
Xezela min berde, delala min berde”.

E'lo-p'adşa divêje xulamê xweŕa: „Kuŕo, bese, ŕa-
bin bivin serê vî k'esîbî jêkin”. Xezal digrî. K'esîb ca-
reke dinê divê: „E'lo-p'adşa, bidî xatrê xwedê, îzna te
hebe, du bendê min hene, bihêle ew jî bêjim, paşê serê
min bide lêxistinê”.

E'lo-p'adşa divê: „K'esîb, ŕabe, ŕabe heŕe, min Xe-
zela te neanîye”. K'esîb carke dinê divê:

„Welle, te anîye, bille, te anîye,
Serê bavê te kim, te anîye,
Xezela min berde, delala min berde,
E'lo-p'adşao, ç'îyayê Şengalê wê bi tirî,
Hey wî-wî, hey wî-wî,
De wê lê êwirîye eskerê E'lo-p'adşayê
rû bi xurî,

E'lo-p'adşao, serê bavê te kim,
Cote karê xezala min malda mane,
Yek ŕûniştîye, yek digrî,
Hey wî-wî, hey wî-wî, xezala min berde,
Cînara min berde, delala min berde”.

E'lo-p'adşa divê: „K'esîb, ez teŕa divêm, ŕabe, ŕa-
nebi, ezê serê te lêxim”.

K'esîb divê: „Ç'îyayê Şengalê wê bi nîke,
Lê êwirîye eskerê E'lo-p'adşayê t'irke,
E'lo-p'adşao, serê bavê te kim,
Gulîyê xezala min xwe dike bi p'êşa k'urke,
De hey wî-wî, hey wî-wî,
Xezela min berde, delala min berde,
Berde, t'oŕina min berde.

E'lo-p'adşa divê: „K'esîb, te k'uta kir gotina xwe?”
K'esîb divê: „Belê, E'lo-p'adşa min k'uta kir”. - „De we-
kî te k'uta kir, - divê xulam xizmet'k'arê xwe, - de ŕa-
bin milê k'esîb bigrin, bivin heŕin ber kevir serê wî jê-
kin, bira Xezal-xanim ber, xwe nek'eve”.

Wexta ŕadibin milê k'esîb digrin divin, wekî serê
wî jêkin, Xezal digrî divêje. „E'lo-p'adşa, serê bavê

xwe kî tu, ewana kuřê xelqêne, dibe gunê wana mêrê min bê, nekujin, îzna te hebe, ez heřim bivînim, t'emîyê herd zarê xwe bidimêda, lêdim bêm". E'lo-p'adřa divê: „De heře, Xezal, heře, bira qurbana te be, boy xatirê te, heře bivîne, zû were". Çaxê Xezal diçe, dinhêre, wê lêxistine birîndar kirine, dane ber xencera, ne'lene-la mêrê wêye. Xezal k'êrê ji ber piřta xwe derdixe, destuê k'êrê datîne e'rdê, jorda xwe ser k'êrêda davêje. Ew jî dimire, mêrê wê k'esîb jî dimire.

Eva yeka, ku dibihê E'lo-p'adřa, carke dinê řadi-be, eskerê xwe p'or-p'ojman hildide diçe.

570. Hay dil

Hay dil, hay dil, hay dil, hay dil,
Lo, lo, lo dilo, bila dilî bi dil be,
Bila tûrkê p'arsê li mil be,
Bila cîřaxa meriv e'rd be,
Lih'êfa meriv e'zmanî bilind be,
Balgîyê li ber serê meriv kevir be,
Kiras û derpê meriv p'ostê jîjû be,
K'ar û e'melê meriv p'ars û p'irûs be, rê û dirb be,
Qonaxa merivê nêzîk, ji vir h'eta Mûsil be.

Hey-lo dilo, lo dilo, lo dilo, lo dilo,
Dewran, sed carî bi min dewran, dewran,
Dewran diçe, li min vedgerê zeman,
Ji mehekê, ji meha k'anûnan û çilan,
Ez li mala bavê keç'ik-narîna xwe bûme mêvan,
Mi dî h'îlî, morî û mircan, sedef û karabanê
stuyê narîna min di qetîyan,
Çiqa t'erqîn, řeqîn û řerqîn k'ete wan,
Heneka digo, gurîn û nalîna bimbarekê e'vra bû,
Heneka digo, řîrçe-řîrqa bimbarekê birûska bû,
Heneka digo, başbazirganê xoce Hovsêp' bû,
Rabû ji bajarê Misirê, ji îskela bêlanê derk'et,
k'ete serê çe'd û dirba bû,
Xumîn û nalîn k'ete zengila bû,
Heneka digo, dengê donzde t'opê Rômê bû,
Berda bû dax û ç'îya bû,
Heneka digo, me'sîyê gola Xelîl û E'vdîreh'man bû,
Di binê golêda mewcê xwe vedabû,
Heneka digo, dengê gurzê Rostemî Zal bû,
Li bajarê Eyranê, li ser p'ira Şe'derûtê fêriz û
p'elewana pé li hev dabû,
Heneka digo, dengê quloç'ê nêrîyê pazk'ûvîya bû,
Li serê Sîp'anê Xelatê dibû řerqa-řerqa quloç'ê wan bû,
Welle, ne dengê gurîn û nalîna bimbarekê e'wra bû,

Zemanekî xayîni, bêbext em k'etinê, diniya û alem
dilê xwe me kala sar kir.

Heyla-lo bavo,
Kiro, nedîto, nebînao,
Bila ne bi h'alê mi be, gurê serê dax û ç'iyao.

Hay dil, hay dil,
Zewaca bê dil,
Bîna baxçe û bûstanê bêgul,
Baxçe û bûstanê bêgul jî, bîna zewaca bêdil.
Ezê t'emîn bikim li şalûr û li bilbil,
Bila t'icar, li dinîyayê, nexuyanin li ser baxçe
û bûstanê bêgul.

Ez xezalim, xezala ç'iyakî wa bi darim,
Xam werdeka golê avê sarim,
Bi nukulê xwe diç'êrim,
Bi guhê xwe li dinîyayê gudarim,
Bila bav û birakê min xêr nebînin, çewa mi nedane
xortekî di wextê mîra,
Sala par vî çaxî, ez nêç'îra teyrê be'z bûm, sala
îsal k'etime destê şindokî mêra,
Di destê wîda bîname gundekî ser şkêra,
Teyr û t'irûda, mişk û me'ra, goştê canê min dixarin.

Ez xezalim, xezala ç'iyayê Edanê,
Şalûr dixwîne ser tayê gulê,
Bilbil ji xwe ra maye bi t'enê.
Şalûr dibê: „Lo-lo bilbilo, ji nivê şeva û pêva,
were dizîya xala vê gerdenê,
Bila bi ser teda bih'erike xuydana binê vê erçenê.
Ez xezalim, xezala ç'iyayê Qulpême,
Ez xem werdekê golê avê di k'evzême,
Bi nukulê xwe diç'êrim, bi herdu guhê xwe
gudarim, li dinême,
Bila bav û birayê min xêr bikin, xêr nebînin,
Çewa mi nedane xortekî di wextê mîra,
Sala par vî çaxî, ez nêç'îra teyrê be'z bûm, sala îsal
k'etime deste şindokî mêrê h'eram, p'îsî, merdal,
çiças hêsîr û melûl li ser dara dergûşême".

572. Seraya Meh'med-axa

Lê-lê Serayê, k'ubarê, h'ezar xuzya min bi cî û
mesk'enê vêga tu lê,
Sîng û berê Seraya Meh'med-axa, bîna t'op û
t'ekelikê gurd E'lo-p'aşa li serê birca vê Mûsilê,

Meriv gazî t'opçîya bike, quřemîş bikine vê Mûsilê,
pêra xirab bikin kela vê Gurdilê.
Lê-lê Serayê, ez gazî dikim dengê min hew tê,
Hewara mine xudê nekir bar ji wê qêrînê, ji wê sewtê,
Yeke weke Seraya Meh'med-axa dosta canê meriv be,
Meriv sûarê zîn û hespa be,
Hespê meriv kih'êl be,
T'ivinga destê meriv çapilî be,
Meriv li dîwanê wezîr û h'akima rûnê bêyî Seraya
Meh'med-axa, çewa xew tê.

Lê-lê Serayê, bayê sera têo guře-guře,
Daye li bejn û bala Seraya Meh'med-axa, xizêma
pozê vê bêbavê sêsîd şêst û şeş dereme,
Hoste bi çakûç û kirana k'etiyê, dike-nake
di pozê wêda nazivîre,
Yeke weka Seraya Meh'med-axa dosta canê meriv be,
Meriv sûarê zîn û hespa be,
Hespê meriv kih'êl be,
T'ivinga destê meriv çapilî be,
Dîwana wezîr û hakîma gava meriv rûnê, weke teyrê
baz, merivê bilind pê bifîre.

Lê-lê Serayê, bayê sera têo dililîne.
Daye bejn û bala Seraya Meh'med-axa, xizêma
pozê vê bêbavê sêsîd û şeş dereme,
Hoste bi çakûç û kirana k'etiyê, dike-nake di pozê
wêda nae'dlîne,
Yeke weka Seraya Meh'med-axa dosta canê meriv be,
Meriv sûarê zîn û hespa be,
Hespê meriv kih'êl be,
T'ivinga li destê meriv çapilî be,
Li dîwanê wezîr û hakîma meriv rûnê, çîqa merivê
xem û xiyalê xwe pê birevîne.
Serayê, derdê dila girane,
Derdê dila ez pîr kirim,
Sê kulê min hene ji tebayî,
Yek derdê dilane, yek mirine, yek xelayî.
Ji mirinê, ez disebirim,
Ji xelayê, ez didebirim,
Bes, derdê dila, derdekî girane, ez ji dinîyayê hinda kirim.

573. Domamê

Domamê ew canika can lezîne,
Sîyarê canikê dike, dilezîne,
Xa canika can lezînê digehîne,
Divê: „Canika can lezîn, de tu řabe,

Destê domamê bigre, qasekê berîyê jêrîn bigerîne".
Ew canika can lezîne,
Râdibe destê domamê digre, berîyê jorîn digerîne,
Berê domamê dide alîyê jorîne,
Divê: „Domam, berê xwe bide zozanê jorîne, pêda belekîne,
Şînatî xuya dike, pêda ç'e'vkanîne".

Domamê dixapîne,
Gava berê xwe dide zozanê jorîne,
Wextekê dizvîre, ser milê xwe ra sîkê dibîne,
Lawkê domamê, xwe domamê ra digehîne,
Dest davêje milê domamê digre,
K'êleka xwe datîne.
Lawkê domamê divê:

„Canika can lezîn, tu bike, bilezîne,
Xwe k'or û kendala berîya jêrîn ra bigehîne".

Canika can lezîn dike, dilezîne,
Xwe k'or û kendala berîyê ra digehîne.
Domam divê: „Lawko, qurba, tê çi bêjî, bêje.
Hevala min diçe, hîvîya min namîne".

Lawkê domamê destê xwe nava sîng û berê domamê digerîne.
Domam divê: „Lawko, qurba, şam-şuretê cahiltîyê usa nîne,
Hekyê dixazî bizanbî pîrsa rastîyêye,
Râmûsanekê domama xwe bistîne,
Sebra dilê xwe pê bîne".

Lawkê domamê t'eze destê xwe nava sîng û berê
domamê digerîne,

Cote memik nava sîng û berê domamê dibîne,
Mîna sévê Antonoskê¹ yek lepîne,
Bîna k'işmişê Wana şewitî kakil kuncîne,
Râmûsanekê domamê namîne.

Domam ç'e'vê xwe dora xwe digerîne,

Gavan û berxvana dora wan girtîne,
Divê: „Lawko, qurba, dîna xwe bidê,
Gavan û berxvan dora me girtîne,
Em dîtine, wê su ra me dinê xîne".

Lawkê domamê divê: „Domam, tu netirse,
Berxvan sîyarê canika can lezîne,

Canika can lezîn viraye,
Seva canika can lezîn su ra me dernaxîne".

Xatrê xwe lawkê xwe xastine,
Dike, dilezîne, xwe canika can lezîn ra digehîne,

Divê: „Canika can lezîn, sîyarê te ez dîtine".
Canika can lezîn divê: „Domam, tu hefe, ew şuxulê te nîne,
Evarê sîyarê min hat, bira dewsa râmûsanekê
sê râmûsana min bistîne,

Sev xatrê te, bira su ra te dinê nexîne".

Were domam, werê domam,

Xayî bextê, domam!

Ît'p'arê, domam!

574. Gêncô

Gêncô, h'eyran, hespê Gêncôê min çale,
 Minê řabû qerefila xwe pêra kirîye nale,
 Minê gustîla t'îlîya xwe pêra kirîye bizmare,
 Minê kezîyê e'vdalê pêra kirîye sîn û bende,
 Min go, wekî Gêncôê min sîyar dibe, diçe
 dox, hevsar,
 Bira xelk nevê, Gêncô çi sîyarekî bê p'ergale,
 welatê xerîba,

Gêncô, h'eyran, h'eciîyê me tèn h'eciîye,
 Minê dîna xwe da, peyakî h'eciîya qetîya, k'ete
 t'erqa řeye,

Ezê řabûm çûme pêşîya peyêye,
 Minê go: „Peyayo, ha bi peyayo,
 Min û te, te bi xwedêye,
 Tê miřa bêjî pîrsa řastîyêye,
 K'a Gêncôê min k'anêye?“
 Peyê go: „Domamê, niřanê Gêncôê xwe bêje,
 Niřanê Gêncôê te k'a çîye?“
 Go: „Gêncôê min sîyarê bozê xal-xalîye,
 Řima dêstda nezeliye,
 Gorê nexşê, e'cemîye,
 Kondre řeşe, firêngîye,
 K'olozê sêrî, h'esenîye,
 Şe'rê Dîyarbek'irê dor k'olozê wî şidandîye“.
 Peyê go: „Domam, niřanê ewî Gêncôî tu dibêjî,
 Heře H'ekê, H'emayê, Mûsilê, Beşdayê,
 Xanê berbera, sûke-sûkê van t'etera,
 T'êlî, - t'êlî bendê Şamê,
 Goce, - gocê Stambolê,
 Şane-şerîf wêda,
 Qeredengiza şewitî,
 Sê qonaxa rûniştîye,
 Stîyê wî xare ser k'abê qumarê.

575. Bêrîvanê (şaxa 1)

P'erîřan xûşka h'evt bira bû. Şêxê surmanîyê ha-
 te xwast, nedanêda, paşê Cewze-begê mîrê êla hekara,
 hat P'erîřanê xweřa niřan kir.

Cav çû gihîşte şêxê surmanîyê, gotin: „Ew xwas-
 tîya, ku te dixwast, nedane te, dane Cewze-begê mîrê
 hekara“. Ev yeka, ku şêx bihîst, řabû çend sîyarê
 xwe hilda hate ser birê P'erîřanê şer, ku bi zorê
 xûşka wana hilde bive heře. Şêx lêxist sê birê wê

kuştin, dudu jî birîndar kirin, dudu jî sax man.

P'erîşan-xanim dît wekî wê bivin bi zorê, girt gustîlka nîşaniya xwe da jina birê xweye ç'ûk go: „Axir wê min bi zorê bivin, hanê gustîlka min bive bide dergîstiya min, jêra bêje, h'eta çil rōjî, çil şevî ez ç'e'vni-hêriya wîme, h'eta çil şevî halîye xwe wê halîye, hergê nehatîye, bira destê xwe îda ji min bik'şîne”.

Cab dane Cewze-begê, gotin, ku şêx sê bûrê te kuştine, dudu birîndar kirîye, dudu jî saxin, dergîstiya te jî bi zor birine. Ev yeka beg ko bihîst, rābû hat dît, wekî rāste, sê bûrê wî kuştine, dudu birîndarin, dudu jî saxin, dergîstiya wî jî birine. Cewze-beg ji hêrsa xwe t'asek av xwest. Bûka ç'ûk girt gustîl kire nav fîncana avê û da destê Cewze-begê mîrê êla hekara. Çaxê Cewze-beg av vexar, gustîlka nîşaniya xwe dît nav fîncana avê, gote bûka ç'ûk, go: „Qîza qenc, P'erîşanê çi gote te?” Go: „P'erîşanê gote min, bêje Cewze-begê, ku ez h'eta çil rōjî, çil şevî hîviya wîme, herge hat, hat, herge nehat, hemîn ez îda birim”.

Cewze-beg rābû duşurmîş bû, wekî we'de t'une, go, ezê rābim merîya t'ob kim, bi şer hefime ser şêx, xwe bikim qilxê şivana, belkî bi fesalekî dergîstiya xwe hiltînim tînim. Cewze-beg rābû çû gihîşte nav êla şêx, pirs kir, go: „Şivan, gavan, rēncber, k'ê lazime?” Merîya hilda gotê: „Şêx rēncbera digere, k'erem ke, hefe cem wî, dibe ew xevatekî dide te”.

Cewze-beg rābû pirs pey pirsara k'et, çû gihîşte mala şêx. Şêx pirsî go: „Xorto, tu çi digerî, te xêre?” Cewze-beg bi qilxê şivana cab da, go: „Welle, şêx şikir xêre, ez merîkî k'esîbim, dixwazim bivime rēncber, şivan, gavan”. Şêx go: „Xorto, k'î soz bide min, wekî h'evt sala wê rēncbertî bike bona min, ezê wî bigrim cem xwe, e'detê me usane”. Cewze-beg go: „Bira usa be, ez merîkî k'esîbim, h'evt sala na ezê çardeh sala jî rēncberî bikim cem te”. Go: „Lê xorto, zanî çî?” Go: „Çî?” Go: „Rēncber lazimî min nîne, t'enê dûajok lazimî mine”. Go: „Bira be, ez qebûlim”. Rābûn heqê xebardanê kirin, paşê şêx rābû go: „Xorto, rābe hefe alîyê malê nan bixwe, paşê tê herî ser xebata xwe”.

Cewze-beg rābû çû alîyê malê nanê xwe xar, nanê şivana jî hilda çû gihîşte şivana. Du-sê rōja ewî pez xwey kir cem şivana, rōja çara nanê şivana xilas bû. Şivana go: „Dûajo, rābe hefe mal, nanê me bîne were”, Cewze-beg hat, ko nanê wan bive hefe, nihêrî gundda de'wate. Çû nav de'watê, go, dive dergîstiya min anîne nav de'watê, ezê jî wê bivînim. Çû nihêrî, gelle nihêrî, lê dergîstiya xwe ewî nedît û gelle ber xwe k'et. Rābû çû mala axê xwe, diya axêra go: „Met'ê,

e'detê we çewane, bûkê t'eze, qîzê e'zap, diçine de'-watê?" Dîya şêx go: „Hela binhêre, hela binhêre, hatîye nanê kurê .min dixwe, îjar pey qîzê e'zap û bûkê t'eze k'etîye". Cewze-beg go: „Met'ê, tu çîra dixeyîdî? Ez e'detê walatê we nizanîm".

K'î dihat mala şêx, çî xeverdidan hert'im P'erîşanê guhê xwe dadanî ser, çîka k'î tê, diçe, ji cem êla Cewze-begê.

Çaxê ko ew gilî Cewze-begê gote dîya şêxra P'erîşanê bihîst. Cewze-beg hişt çû. P'erîşanê duşurmîş bû, go: „Heye-t'une merî hatine ji êla Cewze-begê, he-rîm, bizanbim, çîka çî heye, çî t'une, k'î hatîye, k'î nehatîye". P'erîşan rîbû gote dîya şêx, go: „Rabe, k'arê min bike, ez he-rîm bêriyê". Dîya şêx go: „Wey, ez qurbana teme, lê te digot, ez çîl rojî, çîl şeva rûç'kê merîya nabinîm? Ev çewana, hê dehê te t'emam nebûye, tu hatî fê'mê, divêjî, ezê he-rîme bêriyê". Dîya şêx rîbû k'arê P'erîşanê kir, sîyar kir, meşka ga danî ort'a wê, zîn û şande bêriyê.

P'erîşan çû bêriyê. Cewze-beg nihêrî, ewa hane t'ek sekiniye, dergîstîya wîye. Lê P'erîşanê Cewze-begê nas nekîr, çîmkî ewî xwe kiribû qilxê rîncbera. Cewze-begê bi dilekî şa çû nêzikî wê û k'îlam avîte ser P'erîşanê:

„Lê, lê, lê, lê bêriyanê,
Te li bere meşka gake,
Tu çîma sekini dera hanê?"
P'erîşanê go: „Lo, lo, lo, lo şivano,
Lo şivano, bilûrvano,
Kûç'kê k'era, seybsano,
Te çî h'ewceyî wan pirsano?
Te li lingano çarxê gano,
Te li piştê, pişte kode hevano,
Te namila kulavano,
Te li simêlê p'ûrta sano,
Te çî h'ewceyî wan pirsano?
Wî-lo, lo, wî-lo, lo şivano".
„Wî-lê, lê, wî-lê, lê bêriyanê,
Tu li ser serê min, herd ç'e'vanê,
Lingê min ne layîqî çarxê gane,
Lingê min, lingê sapogê bi gîzmane,
Piştê min ne layîqî koda hevane,
Piştê min, piştê şûr, qevzane,
Namila min ne namila kulavane,
Namila min, namila çux-çerkezîyane,
Simêla min ne layîqî p'ûrta sane,
Simêla min, simêla Cewze-begê mîrê êla

hekarane".

Paşê P'erîşanê naskir, ko eva Cewze-bege û bi k'îlam gotê:

„Bêrve, bêrve, bêrve, bêrve,
Qir vê k'etê, qir vê k'etê, de tu bêrve,
Çor vê k'etê, çor vê k'etê de tu bêrve,
K'ê dîtîye, k'ê bînaye, yekî nola
Cewze-begê mîrê êla hekaran, h'evt
sala bive yançiyê şivana, boy xatirê
jineke mala mêrve".

P'erîşan divê: „Cewze-beg, ez zanim, wekî tu bona min hatî. Ezê îzina te ji şivana bixwazim, emê heřin, rêva şewra xwe bikin".

P'erîşan sîyar dibe, pêşiyê diçe, hespa xwe hêdî-hêdî dajo, h'etanî Cewze-beg digihîje. Çaxê Cewze-beg hat gihîşte P'erîşanê, ewê wa gotê: „Cewze-beg, niha tu hatî, em çewa bikin?" Cewze-beg go: „P'erîşan, de tu duşurmîş be, binhêr çî rê tu têra dibînî". P'erîşanê go: „Êvarê, gava şêx çû ser şîva xwe, ezê bik'e-vime tewlê, du hespa gem kim, zîn bikim, emê sîyar bin, heřin, çika şuxulê me çewa çêdibe". Wa bi xeverdan çûn gihîştine mal, û ma h'eta êvarê. P'erîşan vegerîya berbi xasîya xwe, gotê: „Dayê, ca k'incê dûajo ziha kin, çarixê wî şil bûne, bira ziha be, heře bigihîje şivana". Dayka şêx, boy xatirê P'erîşanê, k'incê dûajo ziha kir, xwarinê germ kir, da xwarê û ma h'eta êvarê.

Êvarê, P'erîşan du hespa gem kir, gazî Cewze-begê kir, go: „Cewze-beg, de sîyar be". Cewze-beg P'erîşanva sîyar bûn, P'erîşan go: „Cewze-beg, de bajo". Cewze-beg divê: „Na, nebû". P'erîşan divê: „Çima?" Cewze-beg divê: „Ê, ev yeka dibe bêbextî, wekî ez dizîva te bivim, wê bêjin, Cewze-beg hat, dizîkava dergîstîya xwe hilda bir. Ezê heřim, cahabê bidim şêx, bêjim: „Ez Cewze-begê mîrê êla hekaramê, mi hat, dergîstîya xwe bir, îjar t'eze tu mêrî, pey min k'eve, t'eze ji min P'erîşanê bistîne.

Cewze-beg çû, hema awa jî gote şêxrâ. H'eta şêx řadibe çarixê xwe xwe dike, pe'riyê xwe dadîqurtîne, devê xwe t'emiz dike, îda Cewze-beg bi dergîstîya xweva rê diqetînin. Şêx řadibe pařa dik'eve. Cewze-beg lê vedigerê, serê şêx lêdixe, difirîne, hespê şêx jê distîne, P'erîşan-xanimê lêdike. Ew diçin mirazê xwe şa dibin, tu jî heřî mirazê xwe şa bî.

576. Bêrîvanê (şaxa 2)

Hayî, lê-lê bêrîvanê,
Zerî canê, serê malxué mala mezin ji teîa bi
qurbanê,

Lê-lê dînê, dev li k'enê, xûn şêrînê,
Kiras şorê, p'êşmal şînê,
T'im û dayîm ç'e'v niqînê,
Awîr tûjê, mi dixapînê.

Lê-lê bêrîvanê, k'ubarê, bahare, li mi zer bû
gul û gîya,

Bêrîvanê gundê me derk'etin, ji mal meşîya,
Bêrîvana mala mezin li heval û hogira dike
gazî, dibê: „Li mi xaş tê karîna karê,

berîna mîya".

Şivan paz mexel kir li bin sîya darê, li ser
kanîya,

Gava bêrîvana mala mezin dagefîya nava colê
mîya,

Destê xwe avîte mîya serreş, mîya serreş ji
ber fêvîya,

Bêrîvana mala mezin şim û me'sê xwe avîtin
û li pey beziya,

Hev û di geîandin li dax û çîya,

Li nav kelema û li nav strîya,

De h'eb strîn k'etne herdu pîya,

Bêrîvana mala mezin sekinî, bi ser bejna zirav,
bi ser xulqê şêrîn, bi ser h'inarê rûava
digirîya.

E çûm ber bêrîvana mala mezin sekinîm, mi
strîn deranîn ji herdu pîya,

Bêrîvana mala mezin bû p'irqîna wêna, ji mîra
dik'enîya,

Em k'etine k'êf û h'eneka û laqirdîya,

Mi destê xwe avîte baqê fêş keziya,

Devê xwe xiste h'inarê rûya,

Bêrîvana mala mezin digo: „Bese, lawko,
bêrîvan û şivan li me h'esîya".

Ax lê, lê bêrîvanê.

Lê-lê bêrîvanê, li min dengê mîya kuîr tê,
Bêrîvana mala mezin, p'êşîya qeflê bêrîvana,
t'enê, ji xweîa çolebîr tê,

Ez gava ç'e'v bêrîvana mala mezin k'etim,
serê min êşîya, li min çîqa qe'r tê.

Lê-lê bêrîvanê,

Bêrîvanê, gundê me derk'etin qefle bi qeflene,

Çûme p'êşîya qeflê p'êşî, qîzin, çîqa gunene,
 Çûme p'êşîya qeflê navî, jinebîne,
 Çîqa bi gilîne, bi gazinin, bi lomene,
 Çûme p'êşîya qeflê p'aşî, t'emam bûkê yeksalene,
 Dev li k'enin, xûn şêrinin, destme'nene,
 Bêrîvana mala mezin digo: „Lawko, bes, t'emam,
 em li ber çoka mêrê xwe me sond xarîye,
 em bi t'obene".

Ax, lê-lê bêrîvanê,
 Bêrîvanê gundê me derk'etin, berê xwe dane
 gaza k'ursî,
 E çûme p'êşîya bêrîvana sekinîm, bêrîvana mala
 mezin bi k'irasê meleseye, bi fistanê nîfsî,
 Qolê zêra li ser e'nîya bêrîvana mala mezin,
 li ber p'erîyê rojê çîqa diç'irûsî,
 Mi go: „Bêrîvanê, gava berê te k'ete çol û
 p'esera, tu li h'alê lawkê xwe bipirsî".

Lê-lê bêrîvanê,
 Bêrîvanê gundê me derk'etin danê vê êvarê,
 Bêrîvana mala mezin li hevala dike gazî, dibê:
 „Li min xaş tê berîna mîya, karîna karê,
 Şivan pazê xwe mexel kir li ser kanîyê,
 binîya darê,
 E çûm nava refê bêrîvana sekinîm, ez t'êr
 nabim ji bejn û bala bêrîvana mala mezin,
 ji dev û lêvê tenik, ji xulqê şêrin, ji wê
 dîndarê.
 Zerî canê, serê malxulê mala mezin ji teşa
 bi qurbanê,
 Lê-lê dînê, dev li k'enê, xûn şêrinê,
 Kiras sorê, pêşmal şînê,
 T'im û dayîm ç'e'v niqînê,
 Awîr tûjê, mi dixapînê.

577. Bêrîvanê (şaxa 3)

Erê, bêrîvanê, k'ubar-k'ubar xwe ba meke,
 Erê, mi got: „Cêrî li piştê, kanîya pişt mala
 me qest me'ne ke".
 Gundo, teyê goştê min xarîye p'irtî cegera
 min maye, xirav meke.
 Derdo, xirav meke.

Erê, bêrîvanê, kulmal, min go, bejna bêrîvana
 min dara kêmê,

Wey, malî-gundîno, min go, bejna zirave, mêze
kevnê,
Ez me'rûmê xwedê, şev, nîveka şevê tême xewnê.
Gundo, tême xewnê.

Erê, bêrîvanê, min go, îşev şeve, h'alê dilê miîa
şeve şilî,
Wey, malî-gundîno, bêrîvana min vêdro hilda,
bervi bêrîya kolkozê dimilmîî,
Xelqê k'etîyê derd û mal-h'alê xwe, dinyalika
gewrik, ez k'etime derdê xwe, bêrîvana xwe,
vî dilî, gundo.

Erê, bêrîvanê, min go, kavîê gundê me bi h'eze,
Wey, malî-gundîno, mi go, bêrîvana min wêda
têye, hûrik-hûrik wê bi leze,
Wey, malî-gundîno, bêrîvana min xortaîa k'etîye
t'ez bi t'eze.
E'îîo, bimirim ezê, derdo.

578. Peyayo (şaxa 1)

Birê qîza xwe da kuîê birê xwe, bêşk'êrt'im kir
jêîa. Usa xweîa çend sala derbaz kirin, h'etanî kuî jî,
qîz jî mezin bûn.

Gede îabû çû heîe ser xebatekê bixevite. H'evt
salê wî derbaz bû, k'axazê wî t'unekûn. H'evt salê wî
ku t'emam bû, bavê keç'ikê nihêîî, wekî kuîê birê wî
t'uneye, îabûn şêwra xwe kirin, qîz jî mezin bibû, gir-
tin dane mêr.

Wextekê şûnda, - dergîstî çend sala ma, - sîyarê
wê hatin keç'ikê sîyar kin, bivin mala mêrê t'eze.
Hatin sîyar kirin, birin çûn. Gelekî dûr k'etin yan na,
wêderê nizanîm, lê tiştekanîm, wekî dilê keç'ikê ge-
le kuîê apêda hebû, gele jî wî h'îz dikir.

Çaxê sîyar kirin, çûn, keç'ik hert'im pişt xweîa di-
nhêîî, digot: „Gelo, hebe yek bê mizgînyê miîa bîne,
wekî kûrapê te hat yan jî kuîapê min paîa, pey sîyara
k'eve, min jê bistîne”.

P'îî çûn, hindik çûn, wextekî ewê pişt xweva ni-
hêîî, dit peyakî lez tê. Çaxê qîzap sîyar kirin, kuîap
hat nihêîî, gişk p'ormijîne. Gede gote dîya xwe, go:
„Dayê, mala me çima usa p'ormijîye? K'êfa mala me
p'ak nîne?” Go: „Lao, zanî çima k'êfa mala me t'une?”
Go: „Çîfa dayê?” Go: „Hêja me dergîstîya te da mêr,
sîyar kirin, birin çûn”. Go: „Çika t'asa av bidine ez
bixwim, paîa bik'evim, çika nikarim jê bistînim?” T'asa

ava xwe xwer û k'ete pey wana. Qîza apê wî jî, der-
gîstîya wî, ç'e'vniherîya wî bû, ha vedgerîya pişt
xwe dinherî. Wextekê, qîza apê paşda nihêrî, dî peyak
wê li wêda tê, go: „Heye-t'üne, yan kuwê apê mine yan
jî mizgînî miîra tînin". Wextekê nihêrî, nihêrî nas kir ku-
râpê xwe, go: „Gerekê k'ilamekê bavême ser kuwê
xwe". Bûkê ajot, çû gihîşte berbûyê, go: „Xûç'ê, bêje
serde'watî, îzna min bide ezê k'ilamek bêjim". Berbûyê
go: „Şerme, e'ybe, tu bûka t'ezeyî, donzde sîyara me-
fane". Go: „Na, tu bêje, îzna min dide, dide, nade, ezê
heq, neheq bêjim. Ez ît'mazê dikim, bira îzna min bi-
de, ez k'ilamekî bêjim".

Serde'watî vegeîya hate cem, got: „Bûkê, tu bû-
ka, t'ezeyî şerme, tu çima k'ilama divêjî? Em donzde
sîyarî terane". Bûkê go: „Na, îznê bide ezê k'ila-
mê bêjim". Serde'watî nihêrî ç'are, îlac pê nabe, go:
„Divêjî, bêje!" Bûkê go: „De bisekin, hêdî bajon, ben-
dekî-duda ez bêjim".

Peyayo, ha peyayo, peyayo, ha peyayo,
Peyayo, suîra sibê têye suîeke wê bi zîze,
Peyayo, k'um-k'olozê xwe davêje, şûr
mert'alê milê xweîa dilîze,

Peyayo, xwe bike, bilezîne,
Destê xwe t'etkê mert'alê bigerîne,
Simila ke, qosî misîn qawê bik'şîne,
Be'ra li ser be'ra welgerîne,
Tu xwe sîyarê de'watêîa bigihîne,
Serê min bi gorî, xwe bi donzde sîyara
bigihîne,

Serê donzde sîyara bifirîne,
Tu bûka t'eze mala bavê vegeîne.

Çaxê sîyar ev yeka bihîstin, gelekî jê xeyidîn.
Ewê nihêrî sîyar xeyidîn, îjar k'ilamek avîte ser sîyara.

Sîyaro, ha li sîyaro,
Sîyaro, sîyarê vê de'watê,
Gele sîyara, hevîra, ha li hevîra,
Hûnê vê sibê xwe peyêîa bigihînin,
Hûnê peyê bikujin,
Hûnê cinyîazê peyê bavêjine goma ha li pêîa,
Gele sîyara, serê min bi gorî,
Hûnê şûr mert'alê peyê jê bistînin, boy
navê xweîa.

Carke dinê jî vegeîya k'ilam avîte ser peyê, go:

Peyekî t^êye wê bi leze,
 Peyayo, xwe bike, bilezîne,
 Destê xwe t'etka mert'alê bigerîne,
 Simila ke, qosî misîn qawê bik'şîne,
 Be'ra li ser be'ra welgerîne,
 Xwe sîyarê de'watêra bigihîne,
 De wê serê min bi gorî, serê donzde sîyara
 bifirîne!
 De tu vê navrojê, bûkinga t'eze mala bavê
 vegeirîne!
 Peyayo, ha peyayo,
 Xwezila tu ji konê mala bavê mivyo.

Bûkê benda dinê jî avîte ser sîyara. Ew qest usa
 dike, wekî h'eta kuşê apê, xwe pêra bigihîne.

De li wê sîyarê, sîyarê vê de'watê,
 Gele sîyara, xwe bikin, bilezînin,
 Hûnê vê navrojê xwe peyêra bigihînin,
 Gele sîyara, serê min bi gorî, hûnê peyê
 bikujin,
 Ciniyazê peyê bavêne goma pêra,
 De hûnê şûr, mert'alê peyê jê bistînin,
 boy ze'vangê t'ezeıra!

Îjar çaxê peya hat, nêzik bû, bûkê nas kir, wekî
 yeqîn kuşapê wêye, go:

Peyayo, serê gulani wêran wê li h'eze,
 Peyakî t^êye, vê sibê çiqasî wê bi leze,
 Qap'ûtê ser milê vî peyayî çuxê xal geveze,
 Peyayo, xwe bike, bilezîne,
 Destê xwe t'etka mert'alê bigerîne,
 Simila ke, qosî misrî qawê bik'şîne,
 De be'ra ser be'rada welgerîne!
 Serê qîzapê qurbana serê xwe ke,
 Tu xwe sîyarê de'watêra bigihîne
 De tu serê donzde sîyara bifirîne!
 Tu qîza apê xwe jê bistîne,
 Bextê teıra, qîza apê hela bi qîze,
 Peyayo, ha peyayo, peyayo, ha peyayo,
 Serê min bi qurbana serê xwe ke.

579. Peyayo (şaxa 2)

Dilê xortekî dik'eve ser qîzapa xwe. Herda nişan
 dikin, lê xort ser xelatê dixeyîde û t'erkeserî dinê di-
 be, diçe. H'evt sala şûnda meriyê wî dibînin, ku xort.

t'une, řadibin xêra wî didin û qîza xwe nîşan dikin. Lê qîz, h'iz dikir kuřapê xwe. Rôja nîşankirinê tê, lê ew nizane, řastî nîşaniya qîzîkê hatîye, Qîzik xort nas dike û ev k'ilam divê:

Peyayo, ezê vêspê dinhêrim, h'alê dilê xweřa,
mêrga mala Silo wa bi heze,
Peyakê jêlva têye, çîqa leze,
Ez e'vdala xwedê, gava bejn û bala peyê
dinhêrim,
Şe'ra sêrî řeşe, paltonê namilê alt'ûnma lê, xas
geveze,
Tê serê qîzapê qurbana xwe kî,
Bajoy pêşîya donzde sîyarê peyê anqosîya,
îşev êvarda bivî maşoqê bûka t'eze.
Peyayo, ha peyayo, serê qîzapê qurbana serê
peya bîo,
Xêra mala bi xwedêra, ev peyayê delalî, nazik,
kona konê mala bavê min t'enê bêo.

Lo, lo, lo peyayo, hevra, ha bi hevra,
Gele sîyar û peyayê anqosîya, hûn bi hevra,
Bajone pêşîya peyê, h'emkê weyê qîzap lê
standîye, şûr, mert'al jî lê bistînin sev
xatirê navê xweřa.
Peyayo, ha peyayo, serê qîzapê qurbana serê
peya bîo,
Xêra mala xwedêra, ev peyayê delalî, nazik,
kona konê mala bavê min t'enê bêo.

Peyayo, ezê dinhêrim, mêrga mala Mih'ê Silo
kufîlka şîne
Wey-la, p'ořê min, gulîya min kuřkirê, ezê
gava beyarê vî dinhêrim, mîna gura, gurekî
çilayî dev bi xûnî, pişt hêşîne.
Ez zanimê hêjna, peya kuřapê mine?
Kona ji konê mala bavê mine,
Wê bajo pêşîya donzde sîyarê anqosîya
p'êşp'ûrdeke, qîzapê sîyara bistîne.
Peyayo, ha peyayo, serê qîzapê qurbana serê
peya bîo,
Xêra mala xwedêra, ev peyayê delalî, nazik,
kona konê mala bavê min t'enê bêo.

Kuřap nas dike, şûr dik'şîne, dik'eva nav sîyarê
û peyayê anqosîya. Ewana jî dinhêrin eva kuřapê qî-
zikêye, - eva h'evt sal çûbû nehatibû, - duşurmîş di-
bin, divên, helbet ev jî ji xwedê bû, h'evt sala çû

nehat, hema îro hat? Wekî usane, ewê miraza xorte.
Bûk dihêlin, diçin welatê xwe.

580. Peyao (şaxa 3)

Peyao, qurba, rênga P'axirmadanê wê bi dûye,
Serê k'eleş lawkê min k'oloze, dorê cote şe'rê
Saxûniyêye,
Xazil xêra mala xwedêra, yekî caveke xêrê mîra
banîya,
Bigota, k'eleş lawkê te h'evt sala P'axirmadanê
rêviye.

Peyao, qurba, rênga P'axirmadanê serejêre,
Kevir û kuç'kê P'axirmadanê ber lingê hespê
k'eleş lawkê min bûne gûzan û k'êre,
Xazil xêra mala xwadêra yekî caveke xêrê mîra
banîya,
Bigota, k'eleş lawkê te h'evt sala P'axirmadanê
hatiye berdan, nişanê datîne, lêdixe kewa
ser zinêre.

Ha peyao, ha peyao,
Serê zerî domamê bi qurbao,
Çi peyakî bi şermî, bi h'eyao.

581. Peyao (şaxa 4)

Peyao, qurban, rênga P'axirmadanê serejêre,
Sûra Dîyarbek'irê serejêre,
Kevir û kuç'kê rênga k'ambaxa P'axirmadanê,
li ber p'ê k'eleş lawkê min bûne gûzan û
k'êre,
De xwezla ji xêra xudêra, cabeke xêrê ji mîra
bihata, bigotana: „K'eleş lawkê te îşev ji
pêra, ji h'ebşa k'ambaxa P'axirmadanê
berdane, hatiye“, - de li fenî cara nişan
danîya, bavîta kewê li ser zinêre.
De ha peyao, ha peyao,
Serê domamê bi qurban be, çî peyakî bi şermî,
ha bi h'eyayo.

Peyao, rênga P'axirmadanê ha bi bîye,
Sûra Dîyarbek'irê ha bi bîye,
Lî serê k'eleş lawkê min cote şe'rê rômê
zaxzaxîye,

De xwezla ji xêra xudê, mîrê mirazaṛa, cabeke
xêrê ji mîṛa bihata, bigotana: „Îşev ji pêṛa,
k'eleş lawkê te ji h'ebşa k'ambaxa
P'axirmadanê revîye".

De ha, peyao, ha, peyao,
Serê domamê bi qurban be, çî peyakî bi şermî,
ha bi h'eyayo.

Stranê govenda

582. Hoy Narê ✱

Hoy Narê, Narê, Narê, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Ava k'ûpa kevnarê, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Ṛebî, min memik xarê, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Memik şîva êvarê, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Sî rojî kiribû fitarê, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Navê Nara min Sîso, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

K'imber berda ser k'îso, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Esker fakir meclîse, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Navê Nara min Finco, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

K'imber zîv k'et qelince, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Esker fakir, ha, Sinco, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Narê t'ewnek dagirte, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

H'ivde-h'ivde ijmarto, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

H'ivde dawn qeleta, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Diz girtî bi serda, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

Ji fedîbûna t'a girte, Narê,
Hoy Narê lê, hoy Narê, Narê.

583. Lê k'oçerê **

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, poz qulê xizêm zerê.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, k'eser li ser k'eserê.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, k'esera mêrkê berê.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, mêrkê te çû seferê.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ez şûna mêrkê berê.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, k'oçer ji mala me çûn.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, bê sol û bê gore çûn.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ser ç'e'vê mêrkê xwe çûr

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, k'oçerê cêrê li mil kir.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, qesta kanîya Cibcib kir.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, cêr qul bû, t'aqî şil kir.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, k'oçer ji malê mîra.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, rēş kezî bendê cîra.

Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, ax, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Ax, lê, lê, lê, k'oçerê, bêy te naçime nêçîra.

584. Hey-lir Xanê ❖❖

Hey-lir Xanê, hey-lir Xanê, hey-lir Xanê Xana min,
Hey-lir Xanê, hey-lir Xanê, xanim-xatûna min.

Ew Badika xaş Badika, hey-lir Xanê Xana min,
Ew Badika xaş Badika, xanim-xatûna min.

K'î digo Xanê dan lawika, hey-lir Xanê Xana min,
K'î digo Xanê dan lawika, xanim-xatûna min.

Ew Badika sere jêre, hey-lir Xanê Xana min,
K'î digo Xanê dane mêre, xanim-xatûna min.

E li ser h'iyda, tu li ser h'îjda, hey-lir Xanê Xana min,
Rabe û rûnê biska berde, xanim-xatûna min.

E li ber kuç'ika, tu li ber kuç'ik, hey-lir Xanê Xana min,
Ez bi xulama bejna zirav, rîşîê şe'rê, deqa li e'nîye,
deqe li ç'iç'ika, xanim-xatûna min.

E li ser p'îkî, tu li ser p'îkî, hey-lir Xanê Xana min,
Duda fêbûn ji nava cîkî xanim-xatûna min.

585. Wey-lê, lê qemerê ❖❖

Wey-lê, wey-lê, lê qemerê,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Sê şeva k'etime berê,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

T'êr nebûme vê k'eserê,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

K'esera mêrê berê,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Gemera mine şikakî,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Te k'ofî barê gaki,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

T'u malê mêra nakî,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Wey-lê, lê, wey-lê, lê, Şêzerê,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Gemera mine sipikî,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Te li zêra k'îsikî,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Bextê mîra qîzikî,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Gemera mine eve,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Qeda li a'rê te k'eve,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Heŕo halê te eve,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

Qemerê, ha Şêzerê,
Wey-lê, lê, wey-lê, lê qemerê.

586. Xezalê ❖

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
De rabe, rabe, rabe.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
Sibeye, ji xewê rabe.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
T'evî k'oma qîza be.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
Belkî q'e'vê min te k'eve.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
Belkî dilê min şabe.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
T'enê neçe navêye.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
Tu soz nede xelqêye.

Xezalê, ne min digo,
Delalê, ne min digo,
Dil ceger te dih'ebînim.

587. De wer, wer ~~we~~

De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
De wer, wer, wer, kezî zer,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Xulamê memkê gilovef.

De wer, wer, wer,
De wer, wer, wer, lê,
Xulamê memkê sor û zer,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Serî sor û binî zer.

De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Serê memika nû da der,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Kezî zerê xwe li ba kir.

De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Bavdelalê xwe li ba kir,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Qesta mala k'îya kir.

De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Xizêma poza undakir,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Xem û xîyala li xwe ze'f kir.

De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Kezî zerê h'it-h'itî,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Bavdelalê h'it-h'itî.

De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Cêr ji mila şiqitî,
De wer, wer, wer,
De wer, wer, lê,
Mala lawka virtî.

588. Herê Gulê ✽

Herê Gulê, herê Gulê, herê Gulê, lê dînê, herê gul,
Herê Gulê, herê Gulê, herê Gulê, qazaxê, delalê,
were gul.

Wez ji gula gula zerim, gula zerim, lê dînê, herê, gul,
Wez ji gula gula zerim, gula zerim, qazaxê, delalê,
were gul.

Nav baxçengê, nav baxçengê Îskenderim, lê dînê,
herê, gul,
Nav baxçengê, nav baxçengê Îskenderim, qazaxê,
delalê, were gul.

Yekê bînî, dudya bînî, ez raserim, lê dînê, herê, gul,
Yekê bînî, dudya bînî, ez raserim, qozaxê, delalê,
were gul.

Lê, lê Gulê, hayê Gulê, hayê Gulê, lê dînê, herê, gul,
Lê, lê Gulê, hayê Gulê, hayê Gulê, qozaxê, delalê,
were gul.

Wez ji gula, gula sorim, gula sorim, lê dînê, herê, gul,
Wez ji gula, gula sorim, gula sorim, qozaxê, delalê,
were gul.

Nav bağçengê, nav bağçengê E'vdilnorim, lê dîne,
herê gul,
Nav bağçengê, nav bağçengê E'vdilnorim, qozaxê,
delalê, were gul.

Sisîya bîni, çara bîni, ez ya jorim, lê dîne, herê, gul,
Sisîya bîni, çara bîni, ez ya jorim, qozaxê, delalê,
were gul.

Wez ji gula, gula spîme, gula spîme, lê dîne, herê, gul,
Wez ji gula, gula spîme, gula spîme, qozaxê, delalê,
were gul.

Nav bağçengê, nav bağçengê Efendîme, lê dîne,
herê, gul,
Nav bağçengê, nav bağçengê Efendîme, qozaxê,
delalê, were gul.

Pênca bîni, şeşa bîni, ez pêşîyême, lê dîne, herê, gul,
Pênca bîni, şeşa bîni, ez pêşîyême, qozaxê, delalê,
were gul.

589. Wey Nûrê ❖❖

Wey Nûrê, Nûrê, Nûrê, hey-la Nûrê,
Wey Nûrê, Nûrê, Nûrê, hela, hela.

Sebeh'îye bi cedeye, hey-la Nûrê,
Sebeh'îye bi cedeye, hela, hela.

Her millet têda heye, hey-la Nûrê,
Her millet têda heye, hela, hela.

Her k'esî bi k'êfa xweye, hey-la Nûrê,
Her k'esî bi k'êfa xweye, hela, hela.

Sibeye, xweş sibeye, hey-la Nûrê,
Sibeye, xweş sibeye, hela, hela.

Dengê dîka qibeye, hey-la Nûrê,
Dengê dîka qibeye, hela, hela.

K'es li gundda t'ineye, hey-la, Nûrê,
K'es li gundda t'ineye, hela, hela.

K'êf k'êfa min û teye, hey-la Nûrê,
K'êf k'êfa min û teye, hela, hela.

P'ořsorê, gulî hûrê, hey-la Nûrê,
P'ořsorê, gulî hûrê, hela, hela.

Wey Nûrê sed meşela, hey-la Nûrê,
Wey Nûrê sed meşela, hela, hela.

Biç'ûkê bêqisûrê, hey-la Nûrê,
Biç'ûkê bêqisûrê, hela, hela.

T'êlek biskê te jêkir, hey-la Nûrê,
T'êlek biskê te jêkir, hela, hela.

Kiri bû t'êla t'embûrê, hey-la Nûrê,
Kiri bû t'êla t'embûrê, hela, hela.

Nûrê dî ji mala wêda, hey-la Nûrê,
Nûrê dî ji mala wêda, hela, hela.

Nûrê sêva li darêda, hey-la Nûrê,
Nûrê sêva li darêda, hela, hela.

590. Lê bizinê **

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê,¹ hûr mezinê.

Bizin rābû serê lodê,
Dev avête gurza kodê.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Bizinê digirin bînine odê,
Bira rîspî bide t'obê.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Ew bizina bela şîne,
Salê-salê cot kar tîne.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Yek dimire, yek dimîne,
Lê bizinê, lê bizinê.

Ew bizina bela çale,
Wê bi dirûngê nale-nale.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Ew bizina bel-belani,
Şivana lêda ç'e'v derani.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Ew bizina bela-rêşe,
Wê bi dirûngê hûr dimeşe.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Ew bizina mala qeşe,
Wê bi dirûngê ça dimeşe.

Lê bi bizinê, lê bizinê.
Wey, andêrê, hûr mezinê.

Ew bizina bel-h'emise,
Wê bi dirûngê dilemise.

Lê bi bizinê, lê bizinê,
Wey, andêrê, hûr mezinê.

591. Hewar, bêrî * *

Hewar, bêrî, bêrî, bêrî,
Medet', bêrî, bêrî, bêrî.

Qîza axê pez da bêrî,
Bûka axê zêrî li sêrî.

Hewar, bêrîya ser berbanga,
Medet', bêrîya ser berbanga.

Mî dotine, berx berdane devê zanga,
Mî dotine, berx berdane devê zanga.

Devê mi xala ber bijanga,
Devê mi xala ber bijanga.

Hewar, bêrî, bêrî, bêrî,
Medet', bêrî, bêrî, bêrî.

Hewar, bêriyê ser navroja,
Medet', bêriyê ser navroja.

Mî dotine, berx berdane berbi beŕoja,
Mî dotine, berx berdane berbi beŕoja.

Devê mi xala ber bişkoja,
Devê mi xala ber bişkoja.

Hewar, bêriya ser êvara,
Medet', bêriya ser êvara.

Mî dotine, berx berdane dev beŕoja,
Mî dotine, berx berdane dev beŕoja.

Devê mi xala ber gohara,
Devê mi xala ber gohara.

592. Ham dîl bana **

Ham dîl bana¹, bana, bana,
Cam dîl bana², bana, bana,

T'eqe-t'eqa e'rebane,
T'eqe-t'eqa e'rebane.

Poz sekiniye ser dirana,
Poz sekiniye ser dirana.

Goŕ li bavê xuyî-xudana,
Goŕ li bavê xuyî-xudana.

Ham dîl bana, bana, bana,
Cam dîl bana, bana, bana.

Kuŕ çû qut'iya dû-dermana,
Law çû qut'iya dû-dermana.

Ham dîl bana, banêd Qersê,
Cam dîl bana, banêd Qersê.

Sol dik'ute pe'niya mesê,
Sol dik'ute pe'niya mesê.

Rewşa keç'ikê - şîrkê t'asê,
Rewşa keç'ikê - şîrkê t'asê.

Ham dîl bana, banê piç'ûk,
Cam dîl bana, banê piç'ûk.

Dest bi h'ene h'eya neynûk,
Dest bi h'ene h'eya neynûk.

Keç' digirî: „Min nakine bûk”,
Rîndê digirî: „Min nakine bûk”.

Ham dîl bana, banêd mezin,
Cam dîl bana, banêd mezin.

Dest bi h'ene h'eta bazin,
Dest bi h'ene h'eta bazin.

Keç' digirî: „Min naxazin”,
Dêi³ digirî: „Min naxazin”.

Ham dîl bana, bana, bana,
Cam dîl bana, keç'ikê bana.

593. Li sera **

Li seran, hay, li sera,
Lê-lê, tu bûka mala bavê min.
Li seran, hay, li sera,
Dînê şkênand qama çokê min.

Te ez kuştîme xeberan, hay, xebera,
Lê-lê, tu bûka mala bavê min,
Te ez kuştîme xeberan, hay, xebera,
Dînê şkênand qama çokê min.

Min govendêda nas kir,¹
Lê-lê, tu bûka mala bavê min,
Min soybetêda nas kir,
Dînê şkênand qama çokê min.

Cûniya sêrî spî bû,
Lê-lê, tu bûka mala bavê min,
Cûniya sêrî spî bû,
Dînê şkênand qama çokê min.

Yanga min digo, ev nînbû,
Lê-lê, tu bûka mala bavê min,

Yanga min digo ev nînbû,
Dîne şkênand qama çokê min.

Min govendêda dîtibû,²
Lê-lê, tu bûka mala bavê min,
Min soybetêda nas kir,
Dîne şkênand qama çokê min.

Dil dît, ç'e'va qewas kir,³
Lê-lê, tu bûka mala bavê min,
Dil dît ç'e'va qewas kir,
Lê-lê şkênand qama çokê min.

594. Mêrgêda **

Mêrgêda, hay, mêrgêda,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Mêrgêda, hay, mêrgêda,
Kuŕo, dîno, mêrgêda.

Gul çînîn, sosin pêda,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Gul çînîn, sosin pêda,
Pî, kuŕo, dîno, mêrgêda.

Nava gurzê gîhêda,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Nava gurzê gîhêda,
Pî, kuŕo, dîno, mêrgêda.

P'aşla lawkê xelqêda,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
P'aşla kuŕkê xelqêda,
Pî, kuŕo, dîno, mêrgêda.

Bav korê-kor k'ulmek lêda,¹
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Bav korê-kor k'ulmek lêda,
Pî, kuŕo, dîno, mêrgêda.

Rûnişt k'ofîya xu girêda,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Rûnişt k'ofîya xu girêda,
Pî, kuŕo, dîno, mêrgêda.

Mêrga Kalo kevire,
Lo-lo, lao, mêrgêda,

Mêrga Kalo kevire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

Kevir li ser kêvire,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Kevir li ser kêvire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

Kevirek li min war kire,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Kevirek li min war kire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

T'îliya min hûr-hûr, hûr kire,
Lo-lo, lao mêrgêda,
T'îliya min hûr-hûr, hûr kire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

Gazî h'ekîma kire,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Gazî h'ekîma kire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

H'ekîma derman kire,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
H'ekîma derman kire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

Dermîn h'ukum nekire,
Lo-lo, lao, mêrgêda,
Dermîn h'ukum nekire,
Pî, kuño, dîno, mêrgêda.

595. Hat kawranek ❖

Hat kawranek, kawranek,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Hat kawranek, kawranek,
Bav řindikê nade min.

Hat kawranê k'alane,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Hat kawranê k'alane,
Bav řindikê nade mir.

Êwirî dor malane,
Hay-lo li-min, loy li-min,

Êwirî dor malane,
Bav fîndikê nade min.

E'yşo, Feto, ez h'elandim,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Kirime şûşa¹ t'ilîyane,
Bav fîndikê nade min.

Hat kawranê zebeşa,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Hat kawranê zebeşa,
Bav fîndikê nade min.

Êwirî şevefeşa,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Êwirî şevefeşa,
Bav fîndikê nade min.

E'yşo, Feto ez h'elandim,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Kirime şorba nexaşa,
Bav fîndikê nade min.

Hat kawranê xiřnûka,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Hat kawranê xiřnûka,
Bav fîndikê nade min.

Êwirî gaz-gêdûka,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Êwirî gaz-gêdûka,
Bav fîndikê nade min.

Hat kawranek, kawranek,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Hat kawranê t'itûnê,
Bav fîndikê nade min.

Êwirî lo Noraşînê,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Êwirî lo Noraşînê,
Bav fîndikê nade min.

E'yşo, Feto ez h'elandim,
Hay-lo li-min, loy li-min,
Kirime řeşka t'itûnê,
Bav fîndikê nade min.

596. Du şivana **

Du şivana li beŕiya jêrîn,
Pez řakirne şevînê,
Sê şivana li beŕiya jêrîn,
Pez řakirne şevînê.

Sorgul başa sor bûne,
Zer bûn, hatine çinînê,
Sorgul başa sor bûne,
Zer bûn, hatine çinînê.

Memik sêvê hindîne,
Zerî têne ji Mêrdînê,
Memik sêvê hindîne,
Zerî têne ji Mêrdînê.

Du şivana li beŕiya jêrîn,
Pez řakirne T'ewrêzê,¹
Sê şivana li beŕiya jêrîn,
Pez řakirne T'ewrêzê.

Sorgul başa sor bûne,
Zer bûn, hatine h'emêzê,
Sorgul başa sor bûne,
Zer bûn, hatine h'emêzê.

Memik sêvê hindîne,
Zerî têne ji T'ewrêzê,
Memik sêvê hindîne,
Zerî têne ji T'ewrêzê.

597. Ne bi holim, ne bi holvanim **

Ne bi¹ holim, ne bi holvanim, lê, lêb² Holê,³
Ne bi gulim, ne bi řih'anîm, malîya min Holê.

Berdêlîya birangê malim, lê, lêb Holê,
Berdêlîya birangê malim, malîya min Holê.

Dezgirtîya E'lîxanim, lê, lêb Holê,
Dezgirtîya E'lîxanim, malîya min Holê.

Piç'ûke, hay-hay piç'ûke, lê, lêb Holê
Piç'ûke, hay-hay piç'ûke, malîya min Holê.

Konê axê piç'ûke, lê, lêb Holê,
Konê axê piç'ûke, malîya min Holê.

Stûna ort'ê simrûke, lê, lêb Holê,
Stûna ort'ê simrûke, malîya min Holê.

Par qîz bû îsal bûke, lê, lêb Holê,
Par qîz bû îsal bûke, malîya min Holê.

Ne bi holim, ne bi holvanim, lê, lêb Holê,
Ne bi gulim, ne bi rih'anim, malîya min Holê,

Mezine, hay, mezine, lê, lêb Holê,
Mezine, hay, mezine, malîya min Holê.

Konê axê mezine, lê, lêb Holê,
Konkê axê mezine, malîya min Holê.

Stûna ort'ê h'esine, lê, lêb Holê,
Stûna ort'ê h'esine, malîya min Holê.

Par qîz bû, wîsal jine, lê, lêb Holê,
Par qîz bû, wîsal jine, lê, lêb Holê.

598. Her bêşe **

Her bêşe, bêşe, bêşe,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”,
Her bêşe, bêşe, bêşe,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Van e'wra girt rêşêşe,
Min go: „Lawko, li bêşa dinîyayê”,
Van e'wra girt rêşêşe,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Mal diçî, serê min dêşe,
Min go: „Lawko, li bêşa dinîyayê”,
Mal diçî, serê min dêşe,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Hersê mehê payîzê,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”,
Hersê mehê payîzê,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Tavê da belgê gûzê,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”,
Tavê da belgê gûzê,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Xew xweş¹ bûn p'axlê qîzê,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”
Xew xweş bûn p'axlê qîzê,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Hersê mehê baharê,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”,
Hersê mehê baharê,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Tavê da belgê darê,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”,
Tavê da belgê darê,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

Xew xweş bûn p'axlê yarê,
Min go: „Lawno, li bêşa dinîyayê”,
Xew xweş bûn p'axlê yarê,
Min go: „Sat'ûnok, sebra min nayê”.

599. Ham¹ holek danî, lê-lê Holê ***

Ham holek danî, lê-lê Holê,
Haj² dara darê, kuŕo dîno.

Çend k'aşok lêda, lê-lê Holê,
Hol k'ete k'olê, kuŕo dîno.

Serholîye dûre, lê-lê Holê,
Şerjêkin pezê, kuŕo dîno.

Ham holek danî, lê-lê Holê,
Haj dara biyê, kuŕo dîno.

Çend k'aşok lêda, lê-lê Holê,
Hol k'ete sîyê, kuŕo dîno.

Serholîye dûre, lê-lê Holê,
Şerjêkin mîyê, kuŕo dîno.

Ham holek danî, lê-lê Holê,
Haj dara merxê, kuŕo dîno.

Çend k'aşok lêda, lê-lê Holê,
Hol k'ete çerxê, kuŕo dîno.

Serholîye dûre, lê-lê Holê,
Şerjêkin berxê, kuŕo dîno.

600. Ha nerme, nerme, nerme **

Ha nerme, nerme, nerme,
Nermînga nermê na¹ di male, hay, na di male.
Ha nerme, nerme, nerme,
Ser sînga zerîyê ça delale, ça delale.

Taviya baranê li ser me,
Nermînga nermê na di male, hay, na di male,
Taviya baranê li ser me,
Ser sînga zerîya mi ça delale.

Mi ji bavê gewrê şerme,
Nermînga nermê na di male, hay, na di male,
Min ji bavê gewrê şerme,
Ser sînga zerîyê ça delale.

E¹ çûm, derî dadayî,
Nermînga nermê na di male, hay, ne di male,
Tu çûyî, derî dadayî,
Ser sînga zerîyê ça delale.

Cî û nivîn p'aldayî,
Nermînga nermê na di male, hay, na di male,
Cî û nivîn p'aldayî,
Ser sînga zerîyê ça delale.

Nermê navda p'aldayî,
Nermînga nermê, na di male, hay, na di male,
Nermê navda p'aldayî,
Ser sînga zerîyê ça delale.

E çûm, derî darxistî,
Nermînga nermê na di male, hay, na di male,
Tu çûyî³, derî darxistî,
Ser sînga zerîyê ça delale.

Cî û nivîn řaxistî,
Nermînga nermê na di male, hay, na di male,
Cî û nivîn řaxistî,
Ser sînga zerîyê ça delale.

Nermê navda nivistî,
Nermînga nermê na di male, hay, na di male,
Nermê navda nivistî,
Ser sînga zerîya mi ça delale, hay, ça delale.

601. Çing, hay, çing **

Çing, hay, çing, çing, hay, çing.
Çingînîya çil zêrê te,
Şing, hay, şing, şing, hay, şing,
Şingînîya çil zêrê te.
H'evt sala, h'evt meha, h'evt rōja, k'etime dû te,
Haj¹ şerma, ca qara, neda rû te,
Ca ji şerma, haj qara, neda rû te.

Êvare, çaxê ç'ira,
Siveye, çaxê ç'ira,
Gavekê were vira,
Qasekê were vira,
Tu ji miîra nevê: „Xûşkê”,
Ez teîra nevêm: „Bira”.

Êvare, çûme wêye,
Si veye, çûme wêye,
Jêra bir çil hurmêye,
Jêra bir çil hurmêye,
Berê xo da mi, go: „Bira bêye”,
Pişta xo da mi, go: „Bira bêye”.

Siveye, çaxê cara,
Êvare, çaxê cara,
K'etime dest û p'îyane,
K'etime dest û p'îyane,
Nehişto hatime rûyane,
Nehişto hatime rûyane.

602. Çil gûz, ber gûz, ber gûzanê **

Çil gûz, ber gûz, ber gûzanê,
Kalp'ax zîna rēşmalanê.

Min hêlîna Gogerçînê,
Te bi hêlîna Gogerçînê.

Emê ça kin¹ serê Zînê?
Tunê² ça kî serê Zînê?

Cî-mik'anê mamedînê,
Cî-mik'anê mamedînê.

Min hêlîna vê bilbilê,
Te bi hêlîna vê bilbilê.

Emê ça kin doxa cilê?
Tunê ça kî doxa cilê?

Cî-mik'anê ç'e'v bi kilê,
Cî-mik'anê ç'e'v bi kilê.

Mi hêlîna dûmeqeskê,
Te bi hêlîna dûmeqeskê.

Emê ça kin dox û heskê?
Tunê ça kî dox û heskê?

Cî-mik'anê ç'e'v bi k'eskê,
Cî-mik'anê ç'e'v bi k'eskê.

Çil gûz, ber gûz, ber gûzanê,
Kalp'ax zîna rêşmalanê.

603. Ez hatime yalîyê weda ✽

Ez hatime yalîyê weda,
Nêriye gêdirsen, efendî,¹
Ez hatime yalîyê weda,
Soyle baxarem, qereqiz.²

Van k'oçkerîya rê li me neda,
Nêriye gêdirsen, efendî,
Van k'oçkerîya rê li me neda,
Soyle baxarem, qereqiz.

Me xwestibû, bavê neda,
Nêriye gêdirsen, efendî,
Me xwestibû, bavê neda,
Soyle baxarem, qereqiz.

Wez hatime te bistînim,
Nêriye gêdirsen, efendî,
Wez hatime te bistînim,
Soyle baxarem, qereqiz.

Dê û bavê te di min k'înin,
Nêriye gêdirsen, efendî,
Wez hatime te bistînim,
Soyle baxarem, qereqiz.

P'îr qelenê ji mi dixazin,
Nêriye gêdirsen, efendî,

P'îr qelenê ji mi dixazin,
Soyle baxarem, qereqiz.

Ez hatime te bistînim,
Nêrîye gêdirsen, efendî,
Ez hatime te bistînim,
Soyle baxarem, qereqiz.

Dê û bavê te di mi nazin,
Nêrîye gêdirsen, efendî,
Dê û bavê te di mi nazin,
Soyle baxarem, qereqiz.

P'îr qelenê ji mi dixazin.
Nêrîye gêdirsen, efendî,
P'îr qelenê ji mi dixazin,
Soyle baxarem, qereqiz.

604. Lûr ke ❖❖

Lûr ke, lûr ke, lûr ke, lûr ke,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Lûr ke, lûr ke, lûr ke, lûr ke,
Pî, bi tolbavê, lûr ke.

K'êrê bîne, pênrê hûr ke,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
K'êrê bîne, pênrê hûr ke,
Pî, bi tolbavê, lûr ke.

Min xulama gulîyê hûr ke,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Min xulama gulîyê hûr ke,
Pî, bi tolbavê, lûr ke.

Çûme mala E'îlê E'mer,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Çûme mala E'îlê E'mer,
Pî, bi tolbavê, lûr ke.

Mîra anî nanê sêlê, qelîya qemer,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Mîra anî nanê sêlê, qelîya qemer,
Pî, bi tolbavê, lûr ke.

Çûme mala E'îlê Beşo,
Pî, bi xanimê, lûr ke,

Çûme mala E'liê Beşo,
Pî, bi tolbaşê, lûr ke.

Mîra anî nanê sêlê, qelîya qemer, h'êve tirşo,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Mîra anî nanê sêlê, qelîya qemer, h'êve tirşo,
Pî, bi tolbaşê, lûr ke.

Çûme mala E'liê Biro,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Çûme mala E'liê Biro,
Pî, bi tolbaşê, lûr ke.

Mîra anî nanê sêlê, qelîya qemer, h'êve firo,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Mîra anî nanê sêlê, qelîya qemer, h'êve firo,
Pî, bi tolbaşê, lûr ke.

Firo dilê min dibiro,
Pî, bi xanimê, lûr ke,
Firo dilê min dibiro,
Pî, bi tolbaşê, lûr ke.

605. Nikam bêm ✱

Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Nikam bêm, hay, nikam bêm.

Seydoî male, nikam bêm,
Yekî hare, nikam bêm.
Rê berware, nikam bêm,
Seydoî male, nikam bêm.

Mala Seydo datîne,
Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Mala Seydo, datîne,
Yekî hare, nikam bêm.

Desmala mi distîne,
Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Desmala mi distîne,
Çiqayî bêje, nikam bêm.

Yartî çîqa şirîne,
Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Yartî çîqa şirîne,
Yekî hare, nikam bêm.

Mala Seydo ç'e'lêda,
Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Mala Seydo ç'e'lêda,
Yekî dîne, nikam bêm.

Gustîla mi t'ilîyêda,
Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Gustîla mi t'ilîyêda,
Nikam bêm, hay, nikam bêm.

Navê mi di qaşêda,
Nikam bêm, hay, nikam bêm,
Navê mi di qaşêda,
Nikam bêm, hay, nikam bêm.

606. Xezalê

Xezalê bi yêrî-yêrî,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Delalê bi yêrî-yêrî,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Av xariye berjêr ç'êrî,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Av xariye berjêr ç'êrî,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Bextê mida ta¹ li mêrî,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Bextê mida ta li mêrî,
Mi go: „Şirîne şep'alê”,

Xezal çûne ser bîra,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Delal çûne ser bîra,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Av hildane ji k'evgîra,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Av hildane ji k'evgîra,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Sax navin şûnî tîra,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Sax navin şûnî tîra,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Xezalî di golf qûmê,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Delalî di golf qûmê,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Av t'une sobay² çûmê,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Av t'une sobay çûmê,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Xezalê di mêrgî aşa,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Xezalî di mêrgî aşa,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Çi kulilka bi³ nav xaşxaşkan,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Sorgula bi nav xaşxaşkan,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Xezalî di mêrgî başa,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”.
Xezalî di mêrgî başa,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Sorgula ji nava başa,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Sorgula ji nava başa,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

Dergîstiya bi Ah'med-aşa,
Mi go: „Xezalê, Xezalê”,
Nêçîra bi Ah'med-aşa,
Mi go: „Şirîne, şep'alê”.

607. Ha gula zer **

Ha gula zer, ha zerîyê, zerîyê,
Dost gozel, çilbiskê, çilkezîyê.

Ha gula zer, e¹ çûme xani-mana,
Dost gozel, tu çûyî xani-mana.

Ha gula zer, te li derge û dîwana,
Dost gozel, te li derge û dîwana.

Ha gula zer, boy xatirê fâmîsana,
Dost gozel, seb xatirê fâmîsana.

Ha gula zer, ha zeriye, zeriye,
Dost gozel, cil biske cilkeziye.

Ha gula zer, ha xarse, xarse, xarse,
Dost gozel, can xarse, xarse, xarse.

Ha gula zer, te k'afir dile. Asê,
Dost gozel, te k'afir dile Asê.

Ha gula zer, boy te naçime p'arsê,
Dost gozel, boy te naçime p'arsê.

Ha gula zer, ha zeriye, zeriye,
Dost gozel, cilbiske, cilkeziye.

608. Xevtano ❦

Bişkoşkê xevtîn sêne,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
Bişkoşkê xevtîn sêne,
Ax, derdî bêdermano.

Hersêke li hespî şêne,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
Hersêke li hespî şêne,
Ax, derdî bêdermano.

P'ara lawkî,¹ p'ara kuŕkî xelqêne,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
P'ara lawkî, p'ara kuŕkî xelqêne,
Ax, derdî bêdermano.

Bişkojkêd xevtîn çarin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
Bişkojkêd xevtîn çarin,
Ax, derdî bêdermano.

Herçare li hespî çalin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
Herçare li hespî çalin,
Ax, derdî bêdermano.

P'ara lawkî, p'ara kuŕkêd e't'arin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
P'ara lawkî, p'ara kuŕkêd e't'arin,
Ax, derdî bêdermano.

Bişkojkêd xevtîn pêncin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
Bişkojkêd xevtîn pêncin,
Ax, derdî bêdermano.

Her pênce li hespî gêncin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtanq,
Her pênce li hespî gêncin,
Ax, derdî bêdermano.

P'ara lawkî, p'ara kuŕkêd kurmêncin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
P'ara lawkî, p'ara kuŕkêd kurmêncin,
Ax, derdî bêdermano.

Bişkojkêd xevtîn şeşin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
Bişkojkêd xevtîn şeşin,
Ax, derdî bêdermano.

P'ara lawkî, p'ara kuŕkî k'eleşin,
Herê lo-lo, berê lo-lo, xevtano,
P'ara lawkî, p'ara kuŕkî k'eleşin,
Ax, derdî bêdermano.

609. Ha mi go: „Xevtano” ❧

Ha mi go: „Xevtano, xevtan,”
Ca mi go: „Xevtano, xevtan”.

Ha mi go: „Xevtanê teyî sore”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ca mi go: „Xevtanê teyî sore”,
Malka xuyê te wêran.

Ne mi go: „Bişkoj sed û more”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ca mi go: „Bişkoj sed û more”,
Malka xuyê te wêran.

Ne mi go: „Xuyo te pispore”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ne mi go: „Xuyo te pispore”,
Malka xuyê te wêran.

Ha mi go: „Xevtanê teyî feşe”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,

Ca mi go: „Xevtanê teyî rēşe”,
Malka xuyê te wêran.

Ne mi go: „Bişkoj sed û şeşe”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ca mi go: „Bişkoj sed û şeşe”,
Malka xuyê te wêran.

Ne mi go: „Xuyo te k'eleşe”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ca mi go: „Xuyo te k'eleşe”,
Malka xuyê te wêran.

Ne mi go: „Xevtanê teyî spîye”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ne mi go: „Xevtanê teyî spîye”,
Malka xuyê te wêran.

Ne mi go: „Bişkoj sed û sîye”,
Ha mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ne mi go: „Bişkoj sed û sîye”,
Malka xuyê te wêran.

Ca mi go: „Xuyo te cindîye”,
Na mi go: „Xevtano, xevtan”,
Ha mi go: „Xuyo te cindîye”,
Malka xuyê te wêran.

610. Çûme dîwanê **

Çûme dîwanê bi, hay lê-lê, hay lê-lê,
Çûme dîwanê, wey lo-lo, wey lo-lo,

Dîwanek xalî bi, hay lê-lê, hay lê-lê,
Dîwanek xalî bi, wey lo-lo, wey lo-lo.

Misîni qawê bi, hay lê-lê, hay lê-lê,
Agir dibarî bi, wey lo-lo, wey lo-lo.

Îstikanek bixwe bi, hay lê-lê, hay lê-lê,
Yek bide alîk bi, wey lo-lo, wey lo-lo.

Çûme dîwanê bi, hay lê-lê, hay lê-lê,
Dîwanek t'ijî bi, wey lo-lo, wey lo-lo.

Misîni qawê bi, hay lê-lê, hey lê-lê,
Agir diñijî bi, wey lo-lo, wey lo-lo.

Îstikanek bixwe bi, hay lê-lê, hay lê-lê,
Yek bide mi jî bi, wey lo-lo, wey lo-lo.

611. Hoy lele ~~***~~

Hoy lele, dost lele,
Ne bi rûvîme, ne bi şêrim,
Hoy lele, dost lele,
Ne bi rûvîme, ne bi şêrim.

Hoy lele, dost lele,
Xud¹ bişîda vedişêrim,
Hoy lele, dost lele,
Xud bişîda vedişêrim.

Hoy lele, dost lele,
Şeşek, du nan vedihêrim,
Hoy lele, dost lele,
Şeşek, du nan vedihêrim.

Hoy lele, dost lele,
Haj kevanîyê newêrim,
Hoy lele, dost lele,
Haj kevanîyê newêrim.

Hoy lele, dost lele,
Malkê motane li k'aşin,
Hoy lele, dost lele,
Malkê motane li k'aşin.

Hoy lele, dost lele,
Sîtilê wan beroşin,
Hoy lele, dost lele,
Sîtilê wan beroşin.

Hoy lele, dost lele,
Hatin rûvî bifroşin,
Hoy lele, dost lele,
Hatin rûvî bifroşin.

Hoy lele, dost lele,
Malkê motane li k'iřin,
Hoy lele, dost lele,
Malkê motane li k'iřin.

Hoy lele, dost lele,
Beroşê² wana xirxiřin,

Hoy lele, dost lele,
Beroşê wana xîrxîrîn.

Hoy lele, dost lele,
Hatîn rûvî bik'îfîn,
Hoy lele, dost lele,
Hatîn rûvî bik'îfîn.

Hoy lele, dost lele,
Rûvîngî malî mino,
Hoy lele, dost lele,
Rûvîngî malî mino.

Hoy lele, dost lele,
Boçik kire şijûne,
Hoy lele, dost lele,
Boçik kire şijûne.

Hoy lele, dost lele,
Gij vekir hate mine,
Hoy lele, dost lele,
Gij vekir hate mine.

612. Vî mişkî çî kir, çî kir

Vî mişkî çî kir, çî kir,
Mîrkî mişkano,
Vî mişkî çî kir, çî kir,
Aşkî êlano.

Vî mişkî e'mbar qul kir,
Mîrkî mişkano,
Vî mişkî e'mbar qul kir,
Aşkî êlano.

Kevanîyê hute-hute,
Mîrkî mişkano,
Kevanîyê hute-hute,
Aşkî êlano.

Kevanîyê da mêk'ute,
Mîrkî mişkano,
Kevanîyê da mêk'ute,
Aşkî êlano.

Şiritê weynin mişk derînin,
Mîrkî mişkano,

Şirî^ê weynin mişk derîⁿⁱⁿ,
A^êki^ê êlano.

Balt'e weynin hev derîⁿⁱⁿ,
Mîrkî^ê mişkano,
Balt'e weynin hev derîⁿⁱⁿ,
A^êki^ê êlano.

Ser-k'ele - p'ara melle,
Mîrkî^ê mişkano,
Ser-k'ele - p'ara melle,
A^êki^ê êlano.

H'ûr-p'izûr - p'ara xezûr,
Mîrkî^ê mişkano,
H'ûr-p'izûr - p'ara xezûr,
A^êki^ê êlano.

Rûvîyê dirêj - p'ara dengbêj,
Mîrkî^ê mişkano,
Rûvîyê dirêj - p'ara dengbêj,
A^êki^ê êlano.

Rûvîya bi bez - p'ara Çerkez,
Mîrkî^ê mişkano,
Rûvîya bi bez - p'ara Çerkez,
A^êki^ê êlano.

Yangê kevç'î - p'ara defçî,
Mîrkî^ê mişkano,
Yangê kevç'î - p'ara defçî,
A^êki^ê êlano.

Heçê mayî - me t'evayî,
Mîrkî^ê mişkano,
Heçê mayî - me t'evayî,
A^êkkê^ê êlano.

613. Her gul-gulî, gul-gulî ✱

Her gul-gulî, gul-gulî,
Her gul-gulî, gul-gulî,

Dor malê hat fitilî, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Dor malê hat fitilî, wey,
Keç'kê fîndê, gul-gulî.

Ser mila sed sî gulî, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Ser mila sed sî gulî, wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

• Gula min gula çolê, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Gula min gula çolê, wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

Hêşîn dike li Aǰ-golê, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Hêşîn dike li Aǰ-golê, wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

Gul miṙa nayê yolê, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Gul miṙa nayê yolê, wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

Gula min gula Wanê, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Gula min gula Wanê, wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

Hêşîn dike li dîwanê, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Hêşîn dike li dîwanê,¹ wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

Gulî miṙa nayê řayê, way,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Gulî miṙa nayê řayê, way,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

Aqilê Gulê t'unîne, wey,
Her gul-gulî, gul-gulî,
Aqilê Gulê t'unîne, wey,
Keç'kê rîndê, gul-gulî.

614. Kara bizna beleke ✽

Kara bizna beleke,
Hoy karê, hoy karê,
Kara bizna beleke,
Hoy-la gura xarê.

Dinê çerx û feleke,
Hoy karê, hoy karê,
Dinê çerx û feleke,
Hoy-la gura xarê.

Ne mi go: „Karê vemeke”.
Hoy karê, hoy karê,
Ne mi go: „Karê vemeke”.
Hoy-la gura xarê.

Çurê dewê me ředke,
Hoy karê, hoy karê,
Çurê dewê me zake,
Hoy-la gura xarê.

Gur çarixa p'ê dixê,
Hoy karê, hoy karê,
Gur çarixa p'ê dixê,
Hoy-la gura xarê.

Gur vê karê řêdixê,
Hoy karê, hoy karê,
Gur vê karê řêdixê,
Hoy-la gura xarê.

Gur karê davê bêxe,
Hoy karê, hoy karê,
Gur karê davê bêxe,
Hoy-la gura xarê.

Dewsê ma řûvîya řêxe,
Hoy karê, hoy karê,
Dewsê ma řûvîya řêxe,
Hoy-la gura xarê.

Kara bizna bele,
Hoy karê, hoy karê,
Kara bizna bele,
Hoy-la gura xarê.

Şivîn jî h'ele-hele,
Hoy karê, hoy karê,
Şivîn jî h'ele-hele,
Hoy-la gura xarê.

Dewsê ma qurî k'ele,
Hoy karê, hoy karê,
Dewsê ma qurî k'ele,
Hoy-la gura xarê.

Stranê şînê

615.

Şevê payîzane dirêjin,
Şarûr rûniştîye, bilbilê h'alê dilê miîra dibêjin,
Emê k'erbê birînê birîndara, hinek keîin, hinek gêjin.

616.

Dayka dergûşê ji mala bavê berjêr bûye,
Cotek karê xezala li wê dûye,
Dîya dergûşê çawa ji mal û mîra k'ûvî bûye.

617.

Gulî reşê, gulî alê,
Rave neynikê bine serê xwe girêde, heîre de'watê
Go: „Feleka min min dixapîne, roja çûyî îdî nayê”.
mala xalê,

618.

Ç'emo, ç'emê P'ayê,
Ç'em ç'ikîyaye deng jê nayê,
Xazî xêra mala xwedêra, xortê t'ûre, dîsa mîna
hêmanê berê, k'êleka dayka xwe rûništa, dîsa
jêra bigota „Dayê”,
Feleka min min dixapîne, miîra nayê rayê.

619.

Erezo, fîra navê,
Sovek'aro, ç'epla bavê,
Emê kuî xay kin dewsa bavê.

620.

Emê heîre mala birazavê,
Emê bêjin: „Birazavê bira, h'ina xortê t'ûre nevêje avê,
H'eyfa min nayê girtina mîra, kuştina şêra, h'eyfa
min tê wê h'eyfê, wekî jina wî zivîrî mala bavê”.

621.

Êt'îm çîqa ne'sin,
Serqote, p'êxasin,
Ber derîya dimelisin,
H'izretîya wan êt'îmî, delalî, çima usa kemn kirasin?
490

622.

Delalî delalin,
Sûreta wane sorin,
K'awiya guhê wan guharin,
Wekî êvar delaliya tê, delalî k'êleka dayka xwe
rûdinîn, p'êşa dayka xwe digrin, divê: „Dayê,
xevatçiyê xelqê t'emam xevatê hatin, h'izretîya
me dê û bavê me h'elalin”.

623.

Male mîranîne,
Bargiranîyê xwe ç'iyayê Antanoskê¹ danîne,
Wekî derê mala mîret'e vedikin, ne malxwêye,
ne kewanî.

624.

Kela girtîya çî mezine,
T'op lêk'eve serobine,
Ça xortê minî t'ûre navda nîne?

625.

Kela girtîya serê ç'îya,
Dûkî zirav lê k'işîya,
Minê bala xwe dayê xortê t'ûre pêşîya cendirma,
ziravê dilê dîya wî diqetîya.

626.

Emê heñe ç'iyayê Antanoskê hersê gira,
Emê sê denga hev têkine gazî, bira dîya min bê:
„Lao”, ezê bêjim: „Bira”,
Xelqê undakiriye t'ekan û t'ûka, minê undakiriye
baran û cema, k'êleka leganê,¹ t'illî pêç'iyê
qelemê, zarê zagûnê, ne welle, dîsa bedena
ordira.²

627.

Nexaşê vê havînê,
Cîyê wî daynin palkona jorin, şaneşînê,
Dayê, serkuřê, were k'êleka vî nexaşi rûnî, dezmalê
jêra bike bayê baweşînê.

628.

Sazbendo, sazî derda,
Qasekî sazê xwe bîne xarda,
T'êlê vî saz bendî şê û şêbiskê kewaniyanin, simêlê
malxiya sosinîne, xazî xêra mala xudêfa,
dil-cegerê mi xeverda.

629.

Kela Ort'eç'e'lê³ hevraz û t'îke,
Fêzêda qeyaye, binîda mala namêstnîke,
Namêstnîko, bextê te û xudême, fave k'axzê girtîya
derxe, silêstîke,
Hergê gunê wî ze'fe, gunê wî nivîke.

630.

Ze'va, mi bi ze'va,
Gustîla t'ilîyê, kilî ç'e'va,
Dayka te delîl be, çawa destê dê û bavê xwe
nak'evî h'emû gava.

631.

Dilê min ç'îyayê rō lê mayî,
Birangê min qamçî zenda zer badayî,
Dayê, serkuřê, wekî dengê me yekê tê, divê:
„Heře, were, warê bavê teyî rēşe, warundayî“.

632.

Birao, h'eyfa min nayê te vî canî,
H'eyfa min tê cotê ot'axa der dadayî,
Ezê wexta diçim derê mala mîret'e vedikim, bala
xwe didimê, ne malxwêye, ne kewanî.

633.

Mala bavê min mala a'mê,
Têda diêwire t'êcirî Şamê,
Bira usa ber destê xude qirar û qesem be, h'eta
eze xaş bim, ezê mala mîret'e bavêjime serê
vê k'ilamê.

634.

Derê mala bavê min usa raste, dûze, mîna sêle,
Sîyar û peyayê mala bavê min jêla têne hêle-hêle,

Felekê destê xwe xwe bigre, ji mala bavê min neve
xortekî çarde salî, ne hê bere, ne simêla.

635.

Minê kire: axîn, ax, li minê,
Mala bavê min bêbexte, ez t'ucar berê xwe nadimê,
Birao, h'etanî foja mirinê.

636.

Simêleke sore bi sosinî,
Êleke giran ber derê mala bavê xortê t'ûre disekinî,
Werin bala xwe bidine min vê yekê, tê bêjî, simêla
xortê t'ûre axê goşada h'ine kirî.

637.

Simêle, xaş simêle,
Hevirmişê derê dik'ana, t'êl bi t'êle,
H'eyfa mi tê simêla malxê mala, bidne ber axê kendêle.

638.

Xerîbekî ji me wêda,
Destê wî girtin avîtnê pişt dergêda,
H'eta xaşim, îda nayêm t'ixûbê weda.

639.

Xortê t'ûre helake,
Alîk k'êre, yek dûzane, yek delake,
Çîra tu xeyîdiyî, ser sûretê xwe kuñ nakî?

640.

Kavla T'îlbîsê nîveka dinê,
K'ûçe tengin, rê naçinê,
Nizanim, k'ê caveke nevxêrê meşa anîye, go:
„Xortê t'ûre, k'etîye ber mirinê”.

641.

Ç'e'va, ç'e'v qeyas kir,
Qaz, werdeka, gol xilas kir,
Minê jina xortê t'ûre nizanim ber derê k'îjan
neyarî nas kir.

642.

Şevê min hate nîvekê,
Ç'e'vê xortê t'ûre qerîmîye derî, agûşkê, k'uлекê,
Go: „Dayê, delîlê, ser mîra sekîniye Mîrê Mezin,
qasidê vê felekê”.

643.

Me bariye berfa hûre,
Ort'a mala ze'va û xezûrda bûye masûre,
Nizanim, xezûrê vî xortî çi jêra gotîye, ze'va
xeyîdiye, naçe mala xezûre.

644.

Mala xortê t'ûre, serberjêre,
Payîze, cîyê qîzan û bûkane,
Havîne, cîyê hêlûna teyrê nêre,
Caveke nebxêrê mîra hatiye: „Jina xortê t'ûre,
dane mêre”.

645.

Sê bira derk'etine ji malekê,
Hersê karê xezalekê,
Birê biç'ûk hêjaye êla bavê xwe carekê.

646.

Qencana xortê t'ûre bejnêda t'emame jine,
Xazgîniyê êvarda mala bavêda rûniştine,
Şayikê k'etiye bera xazgîniyada, dûmanekê girtiye
qafê serê mine.

647.

Bêşîka dayka dergûşê darî te're,
Minê daye ser hostekî lalî, ke're,
Minê gote dayka dergûşê: „Gumana min nemîne,
were dergûşê şîrde, paşê he're”.

648.

Ezê he'rime dik'anê pembûçina,
Ezê kewaniyê mala'ra bazar bikim xiltanê nazik jina,
Xiltan kine, nagîje ser lolevê van bazina.

649.

Êvare, me bû te'ri,
Ne ba bû, ne baran bû, nizamim: çî agir bû ser
xortê t'ûreda barî,
Wê ber mêrê kulê fêviye, xwe daye ç'îyayê Antanoskê,
ber qûnt'axa k'î zinari?

650.

Xorta xortanî kir,
Ser qaşê gîstîlada mijûlî kir,
Dayê, deîlê, çîra destê mêrê felekêda azarî kir¹.

651.

Du bûkin, du berbûne,
Wê derê mala ze'vê, t'evhey bûne,
Nizamim, xayê bûkê çî gotine, xayê bûkê bûkê
p'oşman bûne.

652.

Balîseke¹ li me wêda,
Nexaşekî k'awî, k'ubar li wê têda,
Dayê, qert'alê, xazî me zimanê k'afir bizanbîya,
em berdana, meyê biçûna, serek lêda.

653.

Derê mala bavê min h'oza miya,
Pişta mala bavê min cîyê k'ih'êl, me'nekîya,
Hew xazila wan dewrana, wan zemana, wekî malxê
malê tane tûflîya¹ navda digeriya.

654.

Doşirme, xaş doşirme,
Hew xazila wan dewrana, wan zemana, defê derê
malê girme-girme,
Cavekê nava êl-e'şîrêda k'etîye, divê: „Ze'vê salê
mirîye, mirina wî çîqa zore, çîqa zulme“.

655.

Dilê min ava avh'eyatê,
Wê k'etîye rast û bestê ç'îyayê Antanoskê, me bela tê,
Ça k'incê vî xortê t'ûre anîne ber mîratê.

656.

Mala bavê min vî girî,
Ezê heřime mala bavê xwe me'nîya agirî.
Jina birê min qîza xelqêye, ezê bêjim: „Biraο, mala
te xana xudêve, maleke cînara mala te çêtirî”.

657.

Malê bava me bûne malê gundiya,
Têda nayê dengê bava, sewtê dîya,
Ev zeyê k'awe-k'ubar, wextê têne malê bavê xweda,
bira usa derbaz bin, k'esek dengê lingê wana
nebhê, wekî go: „K'êye? K'ê nîne?” - bira bêje:
„Rêwî bû, xweřa ji rîya dagerîya”.

658.

H'ekîmo, Şamestê,
H'ekîmê malxirab, çima usa mi tu nas tê?
H'eta h'ekîm, doxdira mi pirsî, şaxê kulê avîtine
k'êleka Fastê.

659.

Ezê t êk'evime berî ava,
Gula biçinîm, bavê m ser binava,
K'êleka nexaş, birîndara rûnîm, hêdî-hêdî t êkme
dermanê dil-h'inava.

660.

Dêresipî, dêre lepî,
Bide cêr, qeynt'era, wêre ç'iyayê Antanoskê, vî t'erefî,
Ezê h'eyrana bejn û balê, fêwaçûnê, ne welle,
dev-diranê te sedefî.

661.

T'ewna xatûnê kurmançiyê wê yek berin,
Pîj-k'ergîtê destê wana zêrî cewarin,
Daykê dergûşê kire gazî, go: „Pêştirî me, kesekî
h'ucûm nake, dade sere”.

662.

Xezalê, jêr û jorřa,
Gerdena vê xezala k'awa-k'ubar, usa gerdeneke zere,
gerdena morî, mircan û t'ořa,

H'eyfa min tê daykê dergûşa, bûkê sala, wê çawa
daxine xiravê goşa.

663.

Havîne, xweş havîne,
Ce dirûne; genim şîne,
Wekî malxê mala dimire k'ozîya wan girane,
jina wan bûkîne,
K'esek t'une ra, t'ivîrê k'ozîya giran, jina bûkîn bivîne.

664.

Jinê van cindîya,
Serçokê kirasê wan xurîya,
Xatûnê kurmancîyê ça k'etine dilqê jinebîya.

665.

Xerîbî ne t'u k'are,
Forma rojê: bi h'esavê, bi defterî, bi jimare,
Wexta xerîbê xelqê xerîbîyê tên, xerîbê me xerîbîyêda
dimînin mîna kulekeke pey kerîyane.

666.

Şevêkê paşî şîva,
Emê me'negîya mêrê mêrxas zînkîn li ber te'vê hîva,
Xerîbê xelqê t'emam ji xerîbîyê hatine, xerîbê me
mane welatê silîva.

667.

Kulê, malxiravê, te ne çaxe,
Serê kulê sore, binî şaxe,
Çava nava dilê xortê t'ûre, malxê malada, bûye
qonaxe?

668.

Xazî dinîya ha nebîya,
Mirina cahila t'inebîya,
Şe, sabûnê, serê êt'îma hebîya,
Dîya êt'îma h'ewcîyê şîrikê xwe jî nebîya.

669.

Jinê giregira,
Rûnin ber k'olê agira,

Şîne hebin, şayê hebin, bira bixun av-hêsira,
Xelqê undakirne t'ekan û t'ûka, meyê undakirîye
xortê t'ûre, malxê mala, berdevkê ber devê mîran
û h'akiman.

670.

Mezelo, ha, mezelo,
Lê derk'etîye cote tîreme'rê serzero,
Wextê devê xwe dikî simêlê malxîya, t'ûnckê xorta,
hêdî rake, neêşîne.

671.

Xerîba xudême,
Cûcûka sibême,
Ber p'erê roême,
Mêvanê qebrême.

672.

Xerîb lezo-bezo,
Dar gihîştin bûne gezo,
T'emam çûne malê xweda, ç'îyayê Antanoskê t'enê
mame ezo.

673.

Xerîbê Cizîrê,
Cindîyê Cizîrê,
Xerîbê min rayê, vê t'ivdîrê,
Ça kirine kevîrê binê bîrê?

674.

Malka xerîba min dêre,
Îşev têda fazê t'êre,
Sibê heşe, teşa oxir xêre.

675.

Xaniyê xerîb zale,¹
Hêsîrê zeya têda nale-nale,
Gelo h'alê girtîyê kela, saldatê² serê saymana³
çi h'ewale?

676.

Xerîbê min kewa pe'tî,
Dê û bava kire nav nanê hilatî,
Gelo berê xerîbê min dane k'î şeharî, k'î welatî?

677.

Stêra sibê lêda,
Birê pišta xûşkê girêda,
Go: „Îdî ez nayêm t'ixûbê weda,
Nizanim, şevêkê mi bivîni di xewnêda”.

678.

Cîngê xerîbê xwe hiltînim,
Şeyê serê wî dibînim,
Dê û bavê wî delîl be, xayînga wî hêsira serda
dibarînim.

679.

Xurcîne, xurcîne,
Pêda k'esk û şîne,
Yazix, wextê ez dimirim, k'ese dora min t'inîne.

680.

Xerîb, hatine teye,
De bike k'arê xweye,
Dinyake boşe, betale, bêfeydeye,

681.

Xerîb, hatine golê,
Xerîbê min p'êke solê,
Bira dîya te biye gura çolê.

682.

Xerîb, hatine p'irê,
Qeyt'an bûne girê,
Wexta dik'evime ber mirinê, xûşk h'izreta birê.

683.

Xerîbê min p'ak verêkin,
Deste k'incê ze'vatîyê lêkin,
Ax û berê giran şakin.

684.

Berdin, berdin, berdin,
Berdin, xerîbê min berdin,
Girmîn defê anîn,
Bûk derda anîn,
Ze'va mal deranîn.

685.

Malka xerîba min ne vire,
Ber ç'emê Xêmûre,
Berf bariye, kulî hûre.

686.

Bêşîka xerîba min dari teře,
Minê daye ser hostekî lalî-keře,
Were, dayka dergûşê, gumana min nemîne, were,
dergûşê şîrde, paşê heře.

687.

Daykê dergûşa dergûş h'emêz kirin,
Kewanîya bisk çê kirin,
Xorta t'ûncik şe dikirin,
Berbi ç'îyayê Antanoskê verê kirin.

688.

Xerîba min birin,
Pişt h'eft ç'îya war kirin,
Xêlîke gevez, qîç'ik, têwer kirin,
Serê xerîba min derzî kirin,
Ax û berê sar şa kirin.

689.

Ç'îya gote ç'îya,
Go: „K'a xelqê li van cîya?”
Me go: „Birîndarin, nexaşin, t'apa wan t'inene,
meyê şandiye bilindcîya, gelo k'î êlêra dagerîya?”

690.

Ezê te'likê te'l kim,
Ezê warê bavê xweyî rēş kim,
H'eta xaş bim wû hewata dinê, ezê te'lîya mala
mîret'e t'evî te'lîya nakim.

691.

Emê çi bikin xwe vî dilê şkestî,
Emê gula biçinin, têkine destî,
Sivê her k'eseke ser mezelê xwe bela be, gelo
mezelê xerîba maye li k'î destî?

692.

Dilê dayke mi dik'olî,
Emê herne h'afa vî mezeli,
Ezê bala xwe didme xortê t'ûre, malxê mala, çawa
têda bûne e'rd û xalî.

693.

E'wran û e'zmana nayê denge,
Emê řavin t'abûtekê çê kin dari çamê, t'extê řenge,
H'eyfa mi tê xatûnê kurmancîyê, malxê mala, bira
têda negrin xubar û zenge.

694.

T'ewnkirê, t'ewnkirani,
T'ewna xwe lêxe vî berwari,
Ezê bêjime dayka dergûşê, bira bide pij-k'ergîta
ware alî.

695.

Dilê min dibêye,
Şevê payîza dirêjin, diçin têye,
Berê malxê mala, xortê t'ûre, daykê dergûşa,
kewaniyê mala, dane welatê xerîbîyêye.

696.

Emê řavin qelender bin,
Gaz û gêdûkê bilindda wer bin,
Emê k'êleka nexaşa, birîndara, girtîya, saldata,
rûnîn, hêdi-hêdi pêra sereder bin.

697.

Xazî dilê min dey nekira,¹
Meyê derê mezelê xerîba vekira,
Meyê bala xwe bida nexaş û birîndara, řengê xwe
guhastine, me nas nekira.

698.

Bejna xatûnê kurmancîyê usa zirave - dara Sêrtê,
Çi xwe ke h'emû li bejnê tê,
Ditirsim mişk û me'r xirab bikin bedenê şaya û
e'nîya rêş êratê.

699.

Emê řavin xortê t'ûre bişînin ç'îyayê Antanoskê,
bilind cîya,
Bira wêda welgeřin nava gul-sosina, ç'e'vkanîya,
Wekî go, çiyê, çî nîne? - Emê bêjin meyê şandîye
nava êl û e'şîrê pey zeya.

700.

Xatûnê kurmancî k'etne řiya,
Řîşîyê se'ra dak'etine ser bedenê şaya,
Wekî t'î-t'êriza lê pirsî, go: „Tu k'u têyî?” - Emê
bêjin: „Me şandine nava êl-e'şîrê, nav malt'îya”.

701.

Dewk'ilê, ha dewk'ilê,
Go: „Felekê qolanê milê min şkênandîye, nahêle
stêra sivê mi hilê,
Ditirsim mişk û me'r bixun ç'e'vê belek, dêmê gulî,
xirav bike pozê qerefilê.

702.

Mezelo, ha, mezelo,
Lê derk'etîye cote tîreme'rê serzero,
Goştê van xorta dixuy, hestîyê wan neke sefero.

703.

Nexaş û birîndar dine'lîyan,
Ser darê p'îya dih'ejyan,
Saxî birîna xwe h'esîyan.

704.

Nexaşa, birîndara, deyn li hev kir,
Go: „Gelo weyê çî devê birîna xwe kir?”
Go: „Herçê birînê kulêne, herçê birînê rûlêne,¹ herçê
birîndarê kapê xezevêne, pêştirî axê gořa, k'esî
birînê birîndara derman ne kir”.

705.

Xezalê, xezalekê t'êzim,
Daye ç'îyayê Antanoskê p'ê hevrêzim,
Gelo k'ê nifîr bûka rû bi xêlî kir, go: „Bira
neqetîne xêliya cihêzim”.

706.

Wêlî, mi bi wêlî,
Dengê min k'etîye ç'îyayê Antanoskê, h'afa gêlî,
H'eyfa min nayê girtina mêra, kuştina şêra, h'eyfa
min tê wê h'eyfê, wekî malda maye bûka rû bi xêlî.

707.

Tirsa min, mezelê Antanoskê herî jêrîne,
Lê derk'etîye cote îreme'rê li ser şîne,
Me'ro, bextê teme, bira goştê kalan û pîran te
h'elal be, ser simêlê malxîya, t'ûnckê xorta,
neke sefere, hêdî rake neêşîne.

708.

Hîvî, mi bi hîvî,
Baharê bê, zivistanê heře, belekiyê berfê we
bih'elin, heře nivî,
Mişk û me'r wê bixun bedenê şaya, gulêd kampaniya,¹
k'êlekê legena, dengê dengbêja, t'ilî pêç'îyê
mişkê zivî.

709.

Xemê gote xeydê,
Emê heřin ç'îyayê Antanoskê, ç'îyangê seydê,
Xortê t'ûre kire gazi: „Ezê destê dê û bavê xwe
nak'evim, h'eta rojek roja şeva e'ydê”.

710.

Ç'e'va dinhêrim ç'e've çendin,
Birû-bijanga dorê girt gulbendin,
Ya hatiye serê xortê t'ûre, t'u quran, defterê yasîmê
nayê xandin.

S E R E C E M

Предисловіе	5
Pêşgotin	24

I. P O Ê Z İ Y A

P o ê z i y a e p i k i y e

1. Memê û Zîné (şaxa 1)	45
2. Mem û Zîn (şaxa 2)	65
3. Mem û Zîn (şaxa 3)	90
4. Siyabend ٻیٻی و خەسە	118
5. Sêva H'aciya (şaxa 1)	149
6. Sêva H'ecê (şaxa 2)	166
7. Sêva H'acê (şaxa 3)	172
8. Sêva H'aco (şaxa 4)	175
9. Bineşa Narin	177
10. Zembîfroş (şaxa 1)	189
11. Zembîfroş (şaxa 2)	194
12. Ûsibê Nebiya	197
13. Stî û Ferxî	203
14. E'lo Şêxani	213
15. Xelî-bego (şaxa 1)	222
16. Xelî-bego (şaxa 2)	234
17. Xelî-bego (şaxa 3)	235
18. E'dûla Mistefe-begê	236
19. Bozanê lawê pîrê	243
20. Xezal û Rizgan	247
21. H'esenîk û Asî (şaxa 1)	249
22. H'esenîko (şaxa 2)	253
23. H'esenîko (şaxa 3)	254

S t r a n ê t ' a r î q î y ê

24. Şêx Mirzo (şaxa 1)	256
25. Şêx Mirzo (şaxa 2)	258
26. Miç'oe şêx İsa	259
27. Seyîd-xan	260
28. E'îlî Xarzîya	268
29. Dewrêşê E'vdî (şaxa 1)	279
30. Dewrêşê E'vdî (şaxa 2)	290
31. Dewrêşê E'vdî (şaxa 3)	292
32. Dewrêşê E'vdî (şaxa 4)	294
33. Dewrêşê E'vdî (şaxa 5)	295

34. Dewrêşê E'vdî (şaxa 6)	298
35. H'amê Mûsê (şaxa 1)	299
36. H'amê Mûsê (şaxa 2)	301
37. Hamê Mûsê (şaxa 3)	302
38. Zeyneba xûşk	303
39. E'mê Gozê (şaxa 1)	306
40. E'mê Gozikê (şaxa 2)	307
41. Xozandaxê (şaxa 1)	308
42. Wer xozanê (şaxa 2)	310
43. Wey salê	311
44. Çûme Mûşê	312
45. Met'ê (şaxa 1)	313
46. Met'ê (şaxa 2)	314
47. Bavê Fexriya	315
48. Şêx Mûsik (şaxa 1)	317
49. Şêx Mûs (şaxa 2)	319
50. Şêx Mûso (şaxa 3)	321
Stranê bengîtiyê	
51-490. Dilok	322
491. Êlê zalim'	389
492. Meyrê	391
493. Navê lêwik Ûsibe	391
494. Xanê	392
495. Dîkê nivê şevê dixulxuland	393
496. Tarboxaz	394
497. Sîyar ji k'û te?	394
498. Bilbil bû mêvanê gulê	395
499. Herê lê-lê	396
500. Wey dil	396
501. Fata Melle	397
502. Te şal rêşo	398
503. H'esenik	398
504. Serayê	399
505. Sincanê Te'lo	399
506. Zewal gede	400
507. Min ne dibû ji duh û perva	400
508. Navê dosta min Beyaze	400
509. Diyarbek'irê devê sûka	401
510. Ç'iya bilindin, te nabinim	401
511. Gula gevez	401
512. Sulêyman K'umbet	402
513. Serê min serê xêrnediya (şaxa 1)	403
514. Şûşa dila nacebire (şaxa 2)	404
515. Ç'e'vê te belekî	404
516. Wey dil	405
517. Lawko lo	406
518. Wey-lê lê	406
519. Tu dinî	407
520. Halê minê çewa be?	407
521. Min çi gotiye, dilê te maye?	408
522. Ç'emê P'ayê	409

523.	K'ûra ç'iyayê	410
524.	Welatê Serhedê	411
525.	E'yşê.....	411
526.	Hey-lo Nenê.....	412
527.	Sîneka H'esinîya	412
528.	Eman, eman	412
529.	Dîlber	413
530.	De wey-lo Dîlber	414
531.	Were Dîlber	414
532.	H'elîyame Dîlber, narîna min Dîlber	415
533.	Gozê (şaxa 1)	416
534.	Gozê (şaxa 2)	416
535.	Elê Gozê (şaxa 3)	417
536.	Gozel rebenê (şaxa 4)	418
537.	Seyrana Melle Mûsa (şaxa 1)	418
538.	Seyrana Melle Mûsa (şaxa 2)	418
539.	Seyrana Melle Mûsa (şaxa 3)	419
540.	Ne li virim, ne li wême	420
541.	H'eso	421
542.	Minê xewnekî dîfiye	421
543.	Xinûs xweşe, Bîngol berda	422
544.	Yareke min heye, navê wê Seyran	422
545.	Mala bi zeriya, zeriya hanê	423
546.	Ha wer, were	423
547.	Şîrin canê, bejna te dîware	423
548.	Dêran	424
549.	Xezalê qurba	424
550.	K'eleş lawkê min şivane	425
551.	Wey-lo, wey-lo	425
552.	Qemerê	426
553.	H'eso me'rimo	427
554.	Kalê	428
555.	Hey-lo delal	429
556.	Şênî	430
557.	Meyayê	430
558.	Lê-lê, lê canê	433
559.	Hey-la kinê	433
560.	Hey-lê Nenê.....	434
561.	E'berêşo	434
562.	Şivano	435
563.	Delal (şaxa 1)	436
564.	Herê delal (şaxa 2)	436
565.	H'alê me wê çawa be?	437
566.	Ji siyara mame peya	437
567.	Simo.....	438
568.	H'esen-beg	439
569.	E'lo-p'adşa	441
570.	Hay dil	442
571.	Wey zalim	443
572.	Seraya Meh'med-axa	444
573.	Domamê	445
574.	Gêncô.....	447

575. Bêrîvanê (şaxa 1)	447
576. Bêrîvanê (şaxa 2)	451
577. Bêrîvanê (şaxa 3)	452
578. Peyayo (şaxa 1)	453
579. Peyayo (şaxa 2)	455
580. Peyao (şaxa 3)	457
581. Peyao (şaxa 4)	457

Stranê govenda

582. Hoy Narê	458
583. Lê k'oçerê	459
584. Hey-lir Xanê	460
585. Wey-lê, lê qemerê	460
586. Xezalê	461
587. De wer, wer	462
588. Herê Gulê	463
589. Wey Nûrê	464
590. Lê bizinê	465
591. Hewar, bêrî	466
592. Ham dû bana	467
593. Li sera	468
594. Mêrgêda	469
595. Hat kawranek	470
596. Du şivana	472
597. Ne bi holim, ne bi holvanim	472
598. Her bêşe	473
599. Ham holek danî, lê-lê Holê	474
600. Ha nerme, nerme, nerme	475
601. Çing, hay, cing	476
602. Çil gûz, ber gûz, ber gûzanê	476
603. Ez hatime yalîyê weda	477
604. Lûr ke	478
605. Nikam bêm	479
606. Xezalê	480
607. Ha gula zer	481
608. Xevtano	482
609. Ha mi go: "Xevtano"	483
610. Çûme dîwanê	484
611. Hoy lele	485
612. Vî mişkî çi kir, çi kir	486
613. Her gul-gulî, gul-gulî	487
614. Kara bizna beleke	488

Stranê şînê

615-710.	490
---------------	-----

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие (на русском языке)	5
Предисловие (на курдском языке)	24
1. ПОЭЗИЯ	
Эпическая поэзия	45
Исторические песни	256
Лирика	322
Хороводные песни	458
Похоронные песни	490

КУРДСКИЙ ФОЛЬКЛОР (на курдском языке) Книга 1

Редактор Т. М. Швецова
Художник Л. С. Эрман
Художественный редактор И. Р. Бескин
Технический редактор Е. А. Процина
Корректор Е. К. Кузьмина

ИБ № 13341
Сдано в набор 17/II-1977 г.
Подписано к печати 5/У-1978 г.
Формат 60 x 90¹/16, Бум. № 1
Печ. л. 31,75. Уч.-изд. л. 25,5
Тираж 2800 экз. Изд. № 4288
Зак. № 175. Цена 2 руб. 90 коп.

Главная редакция восточной литературы
издательства "Наука"
Москва К-45, ул. Жданова, 12/1

Офсетное производство 3-й типографии
издательства "Наука"
Москва К-45, ул. Жданова, 12/1

INSTITUT KURDE DE PARIS
ENTRÉE N° 897

49
CEL

